

הקדמה ואני בתוך הגולה אודה לה' על הטוב שגמלני ברו"ח אחרי כי אנכי בעו"ה איש חולה מדוכא ר"ל וזה ערך י"ב שנים שאני גר בארץ נכרי'.

עכ"ז ת"ל שאני עוסק בתורה וזכיתי להוציא ספרי שו"ת מהר"ש חלק שלישי ע"י השתדלות והוצאות חתני הרב בנש"ק מו"ה דוד נ"י ואקוה כי ספרי ימצא חן בעיני ת"ח שבדור יעזור לי השי"ת שאזכה עוד להבא להגות בתורה מתוך נחת ואזכה עוד להוציא לאור שאר השו"ת והחידושים על ש"ס וש"ע ותנ"ך אשר אתי ככתובים ואברך את אנשי קהל עדת קאשוי אשר אנכי מתגורר בתוכם זה קרוב לעשרה שנים והמה מטיבים עמי ומחזיקים אותי בכל מה דאפשר הש"י ישפיע עליהם ברכה וכ"ט בכל ענינים, ונזכה לביאת משיח צדקינו בקרב כחפץ כל יראי ד' שבדור אשר יקוים בנו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות: קאשוי ניסן תרפ"ו.

המחבר פתיחה. קישור מס' קידושין סופה בתחלתה מה שאמרתי ביום ז' אדר תרע"ט לסיום מס' קידושין.

בתחילת המסכתא מפורש האשה נקנית בשלשה דרכים. ובסופה מביא ממרת רשב"א ראית מימך חי' ועוף שיש להם אומנת והם מתפרנסם שלא בצער ומה אלו שלא נבראו אלא לשמשינו אני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין אלא שהורעתי את מעשי וכו' ואח"ז מביא ממרת ר' נהוראי מניח אני את כל האומנת ואינו מלמד את בני אלא תורה שמשמרת אותו ונותרת לו אחרות טוב בזקנתו ומביא ראי' מאאע"ה דידוע שקיים כל התורה כולה וכתוב עליו ואברהם זקן בא בימים.

והנראה לפרש הסמיכות ונקדים מ"ש במקנה דכל בריאה משתוקקת להיות לה עלי' היינו הדומם משתוקק שיזרעו את הקרקע ויגדל צמחים ועי"ז יהי' בבחינת צומח ואם העוף יאכל את הצמחים יתהווה ממנו בחי' חי נמצא שכל דבר מאכל צריך לרדוף אחר האדם שיאכל ממנו כדי שיתהווה לבחינת מדבר אך אם האדם חוטא ח"ו פרח ממנו שם מדבר וא"י המאכל להתעלות ע"י אכילת האדם ואז הפרנסה בורחת ממנו.

וזה כוונת הש"ס אני שנבראתי לשמש את קוני ואני בבחי' מדבר צריך הפרנסה לרדוף אחרי אך שהרעותי את מעשי ועי"ז קפחתי את פרנסתי שא"י המאכל להתעלות ע"י. אך באמת אם האדם דבוק בתורה עי"ז נעשה צינור חדש לירידת השפע שהשפע אינו הולך דרך הנהגת ז' כוכבי לכת רק דרך צינור התורה ועי"ז הוא מושל על העולם הטבע ממילא אף אם ח"ו חטא האדם וגרם שברח ממנו שם מדבר מ"מ ע"י עסק התורה חוזר אליו כח מדבר ושוב השפע רודף אחריו ואדרבה הוא גורם ירידת השפע דרך צינור החדש עפ"י כ"ב אותיות התורה כמפורש בסה"ק הפיר' ואתה מחיי' את כולם היינו שתיבת אתה מרמז על אותיות התורה שהם מא' עד ת' ויוצא דרך ה' מוצאות הפה זה מחיי' את כולם שזה מוריד השפע לישראל ממילא אם הוא גרם הורדת השפע דרך צינור החדש והוא מושל על השפע ההוא לחלקם כרצונו לכל ת"ח העוסקים בתוה"ק.

וא"ש הסמיכות דרשב"א אמר במידת ק"ו שיהי' השפע רודפת אחר האדם אך מפני החטא שסר ממנו כת מדבר עי"ז השפע בורחת ממנו ע"ז מביא ממרת ר' נהוראי דנהי דנכון ללמוד אומנות נקי' וקלה כי טוב תורה עם דרך ארץ אבל הוא מניח כל אומנות

שבעולם ואינו מלמד את בנו אלא תורה דגם באומנות אין עניות מהאומנות רק גזירת השי"ת הוא א"כ יותר טוב לדבק א"ע בתורה ועי"ז ירויח שמי שאינו דבוק בתורה אם נולד במזל להיות עני קשה לשנות כח המזל אבל ע"י התורה עושה צינור חדש להורדת השפע ע"י אותיות התורה ושוב בידו לשנות כח המזל מרע לטוב.

ועי"ז מביא ראי' מאאע"ה דכתיב ואברהם זקן וה' בירך את אברהם בכל ולחד מ"ד בש"ס ה' לו בת ששמה בכל וקיים פו"ר וזה הכוונה אף שאאע"ה ה' עקר בטבעו עכ"ז יען שהי' זקן בא בימים היינו שעסק כל ימיו בתורה וזה נקרא זקן כי אין זקן אלא מי שקנה חכמה ותיקן כל ימיו עי"ז זכה לצאת מתחת עולם הטבע ולעשות הנהגה חדשה עפ"י התורה וזכה לבנים ואאע"ה הוריש כח זה לבניו ועיקר התחלת צינור זה להתגלות ה' ע"י מרע"ה בשעת יציאת מצרים ואז נתגלה שהתנהגות כל העולמות תלוי בקיום התורה ושע"י התורה מתקיים כח כל יסודות ונעשה האדם כמעט רוחני כמאמר המדרש שאמר הש"י למ"ה לך הביא לי נשמתו של משה הלך אל הים אמר מיום שקרע את הים לא ראיתיו והר אמר מיום שקיבל התורה לא ראיתיו.

ופי' בעקידה שהלך אצל יסוד המים לראות אם יש עוד כח החומר במרע"ה ואמר לו הים משעה שקרע הים ונעשה יסוד המים שלו רוחני והר אמר לו שמשעת מתן תורה גם כח העפר שלו נעשה רוחני ועי"ז נקרא בשם איש האלקים דידוע ששם אלקים בגי' הטבע אבל הוא בחי' מושל על הטבע כמו דאיש מושל על אשתו הוא מושל על כח הטבע לשנות הכל עפ"י כח התורה.

אך עיקר השגת התורה היא ע"י בחי' ענוה כמ"ש המהר"ל מפראג ז"ל בס' דרוש על התורה דדבר שהוא בעל גבול א"א למצוא בו התורה שהיא בלתי בעל גבול אך יען שמרע"ה הקטין עצמו לבחי' מה עד שלא נופל בו שם לכן אמר השי"ת לך אצל בן עמרם ולא אל משה כי הוא הקטין א"ע כ"כ עד שנעשה בלתי בעל גבול.

ועי"ז זכה לקבל התורה וזה פי' הכתוב והחכמה מאין תמצא מי שהוא בחי' אין יוכל להשיג בחי' חכמה וע"ז מרמז א' זעירא של ויקרא שע"י שהי' בבחי' אין לזה זכה לבחי' קריאה שהוא לשון חיבה כן גם אנחנו ביום עליות נשמתו למעלה נראה לדבוק עצמינו ממדתולעסוק בתורה ולבל להתגאה ח"ו ע"י שמבינים מעט מחכמת התורה אדרבה כל מי שהשגתו יותר יש לו להיות עניו ביותר.

ועוד יש לרמז באלף זעירא כמ"ש המהר"ל דלהשגת נ' שערי בינה א"א רק ע"י שמקטין א"א לבחי' אין ונעשה בלתי בטל גבול ויוכל להשיג התורה שיש בה נ' שערי בינה והנה אלף במלוא' עולה קי"א ואם לוקחין ממספרו נ' אז נשאר ס"א בגי' אין אז זוכה להשגת לימוד שנקרא בשם אלוף חכמה אלוף בינה ונמצא עי"ז מרמז שמרע"ה הקטין א"ע לבחי' אין ועי"ז זכה לחיבה שהשי"ת קרא אותו וניתנה התורה ע"י.

וכח זה הנחיל מרע"ה לישראל שאף אחר עלייתו למרום עדן כח נשמתו משתתפת בכל דור בנשמת הצדיקים כמאמרם בקידושין אין צדיק נפטר מן העולם עד שנוולד צדיק אחר וכל צדיק בדורו שעוסק בתורה ועבודה במס"נ משתתף בו כח מרע"ה שיוכל לשנות הטבע לצורך בני' וזה כוונת הש"ס המן לא ידע שבז' באדר מת משה ובז' באדר

נולד משה היינו שגם אחר הסתלקותו נולד צדיק אחר שנשתתף בו נשמת מרע"ה אך כתיב ואתה תצוה את בני"י ויקחו אליך שמן זית זך וכתב בזוה"ק דגאולה האחרונה יהי בזכות מרע"ה ולזה נתארך הגלות שמרע"ה אין רוצה ליגאול עם שבטלים מן התורה וזה הכוונה ואתה תצוה את בני"י ציוה הוא לשון חיבור מלשון צוותא ע"ז האופן יהי לך חיבור עם בני"י אם יקחו שמן זית זך.

שמן מרמז לחכמה זך מרמז לכ"ב אותיות התורה עם ה' אותיות מנצפ"ך אם יעסקו בתורה יהי להם חיבור עם נשמת מרע"ה להעלות נר תמיד נר מרמז לנשמה כמפורש נר ד' נשמת אדם. והנה אנו מסיימין הדרן עלך עשרה יוחסין וסליקא לן מסכתא קידושין דידוע דאנו עם השי"ת בעוה"ז בבחי' ארוסה כמאמר הנביא וארשתך לי.

והנה הלוחות הי' בבחי' קידושי שטר ובעוה"ר נשברו הלוחות הראשונות כמאמרם ז"ל בשבת שמרע"ה רצה שיהי' נדונים כפני' וכוונתו הי' שהקידושין לא חלו עוד דבתנאי דאם הדין אם נתקרע השטר קידושין אינה מקודשת. כמפורש בתוס' קידושין ס"ג ובש"ס שם ד"ס ואח"ז כשנתרצה להם השי"ת שנית ופסל מרע"ה לוחות שניות אמר לו השי"ת שיתנו נדבות למשכן והוא בחי' קידושי כסף ואף דקיי"ל דבעי נתן הוא אבל באדם חשוב מהני נתנה היא וא"כ אין לך חשיבות גדול מזה שהשי"ת אשר לו הכסף ולו הזהב מבקש לקבל מתנה מבו"ד זה חשוב הנאה גדולה כמ"ש בפנים יפות אהא דכתיב ויקחו לי תרומה דהנתינה להשי"ת חשוב בבחי' קבלה ובקדושי כסף אף אם נתאכל בתוך הזמן מהני משום דחשוב בתורת קידושין אתא לידה.

ואח"ז השראת השכינה במשכן הוא בחי' יחוד קוב"ה ושכינתו' כנודע דזה הי' בחי' הכרובים מעורין זב"ז כנודע מאמר הקדוש ר"ר בער זי"ע בהא דבשעה שנכנסו אויבים להיכל מצאו כרובים מעורין לפי שהוא בחי' יוצא לדרך ועיין בס' הק' אוהב ישראל פ' דברים וזה הוי דרך הג' שבקידושין א"כ א"ש בתחילת מסכת קידושין מפורש דאשה נקנית בשלש דרכים והנה אנו בחי' אשה ארוסה והנה בזמן שבהמ"ק הי' קיים הי' כל הדרכים קיים דהי' הלוחות בחי' שטר.

ונתינת כסף לחיזק בדק הבית שהי' ג"כ באותה בחינה כמו נדבות למשכן כמ"ש בספר ערבי נחל. והשראות השכינה שהי' שמה הי' בחי' חיבר.

ועתה בעוה"ר חסרנו כל אלה אך באמת מפורש בש"ס ונשלמה פרים שפתינו דכל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה א"כ שפיר מסיים ר' נהוראי דע"י התורה שנותנת לו אחרות טוב בזקנותו ע"י התורה יש לו דביקות בהש"י וחשוב כאלו השטר קיים. וע"י מצות צדקה חשוב כנתינת כסף לצורך מקדש דעני הוא בחי' קרבן כמפורש בזוה"ק וא"כ פ"י לימוד התורה ונתינת הצדקה יש לנו חיבור ודביקת בהשי"ת.

כמפורש וידעת את ד' וידע הוא לשון חיבור כמפורש והאדם ידע וא"ש דקאמר המסיים דע"י התורה חשוב דיבוק עצום בהשי"ת ויש לנו הג' דרכים דהאשה נקנית ועי"ז סליקא לן מסכת קידושין דגם עתה בעוה"ר בזמן הגלות אנו חשובים כארוסה כנ"ל וז"ב בס"ד: [ב] בדרך פלפול י"ל דבתחילת המס' תני האשה נקנית בג' דרכים בכסף ובשטר ובביאה בכסף ב"ש אומרים בדינר ובשוה דינר וב"ה אומרים בפרוטה וש"ו"פ ובתוס' העירו

אלשון האשה וי"ל דבסוף מס' גיטין מפורש במתני' דב"ש ס"ל דלא יגרש אשתו אלא אם מצא בה ערות דבר וקשה דא"כ למה הוצרכה התורה לאסור גרושה לכהן הא בלא"ה אסורה משום זונה וכעין זה הוקשה בירושלמי ובירושלמי תירץ לעבור עליו בשני לאוין וקשה לב"ש דמפורש ביבמות די"ג דס"ל אין אחע"א א"כ לא יוכל איסור גרושה לחול על איסור זונה הקדום והגם שי"ל דקודם שנתגרשה לא חל איסור זונה לשום כהן משום דאסורה משום א"א ולא חל איסור זונה אאיסור א"א ושוב כשמגרשה אז חלין איסור זונה ואיסור גרושה בב"א אך באמת י"ל דגם בעודה א"א חל איסור זונה לכהנים דחשוב מוסיף מיגו דנאסרה לבעלה משום זונה נאסרה גם לכהנים אחרים ושוב אחר שגירשה לא חל איסור גרושה על איסור זונה הקדום ושוב קשה למה הוצרכה התורה לאסור גרושה לכהן ובפרט לפי המפורש בש"ס דקידושין דע"ז דזונה חל על גרושה משום דחשוב כעין מוסיף הואיל דשם זנות פוסל בישראל א"כ נודע דברי השא"ר דגם באיסור ב"א מ"מ אם אחד חשוב מוסיף לא חל רק המוסיף ועפ"י סברת תוס' רי"ד הנודע א"כ הכא דגרושה על זונה לא חל וזונה על גרושה חל א"כ גם כשבאו בב"א אפ"ה לא חל רק איסור זונה ושוב קשה לב"ש למה הוצרכה התורה לאסור גרושה לכהן הא אדרבה כיון דנאסרה משום זונה שוב לא חל איסור גרושה ובשלמא לס"ד דש"ס קידושין דע"ז ע"ב דבלאו דכהונה אמרינן אחע"א א"כ שוב הי' מקום לומר דנהי דבלא"ה אסורה משום זונה מ"מ חייב ג"כ משום גרושה אבל למסקנת הש"ס שם גם בלאוי דכהונה אפ"ה אין אחע"א זולת בכולל או מוסיף שוב הדרא קושי' דלמה הוצרכה התורה לאסור גרושה לכהן הא בלא"ה אסורה משעת דזינתה לכל הכהנים מכח מוסיף דבעל ושוב לא חל איסור גרושה אאיסור זונה הקדום ואף אי הי' חשוב ב"א אפ"ה כיון דזונה חשוב מוסיף א"כ גם כשבא בב"א עם איסור גרושה אפ"ה לא חל רק איסור זונה ושוב למה הוצרכה התורה לאסור גרושה לכהן הא לא יתחייב כלל אלאו דגרושה אך באמת י"ל לפי המפורש באה"ע סימן מ' דבאם אחד קידש אשה מעכשיו בתנאי אם לא תעבור על דבר זה יחולו הקידושין דיוכל לגרשה אף אם יש עוד ספק שמא תעבור על התנאי כמו בהתנה אם לא תעבור בקו"ע עד ל' יום יחולו הקידושין מ"מ כיון דביטול הקידושין תלוי אם תעבור בקו"ע ובזה מוקמינן אחזקה שלא תעבור בקו"ע כדקיי"ל בגירשה ע"מ שלא תינשא לפלוני דמותרת לינשא ול"ח שמא תינשא אח"כ לפלוני ויתבטל הגט מעיקרא עכ"פ בכה"ג מותר לגרשה תיכף דממ"נ אם תעבור על התנאי א"צ גט ואם לא תעבור שוב חלו הקידושין למפרע והועיל הגט אך כ' בשו"ת שו"מ דאם גירשה בתוך הזמן אף דאח"כ עברה על התנאי בקו"ע א"כ נתבטלו הקידושין ולא היתה צריכה גט אפ"ה חשוב.

עכ"פ ריח הגט כיון שבשעת הגירושים הוחלטנו שיחול הגט דלא תעבור על התנאי בקו"ע נהי דעכשיו נודע שנתבטלו הקידושין מ"מ עכ"פ חשוב יצא קול גירושים ואסורה לכהן עיי"ש ולפ"ז י"ל דהא דכתבה התורה דגרושה אסורה לכהן אף דלב"ש כל גרושה היא זונה משכחת שאחד קידש אשה על תנאי מעכשיו אם לא תעבור על תנאי עד ל' יום בקו"ע ובתוך הל' יום זינתה והוצרך לגרשה ואם אח"כ עברה על התנאי ונתבטלו הקידושין ממילא ל"ח זונה ושוב היתה מותרת לכהן אך כיון דאסרה התורה גרושה לכהן עכ"פ אסורה לכהן משום גרושה דעכ"פ חשוב ריח הגט עכת"ד השו"מ הנ"ל והגם

דיש להעיר כדבריו דהא שיטת הרמב"ם ז"ל דריח הגט אינו פוסל רק מדרבנן אבל שי' הש"ג בגירש בגט בתנאי חוץ לפלוני דבטל עכ"ז אסורה לכהן מה"ת עיין בב"ש סי' ק"נ מכ"ש הכא דבשעת הגט הוחלטנו דהיא מגורשת גמורה נהי דאח"כ ע"י שעברה התנאי בקו"ע נתבטלו הקידושין מ"מ י"ל דלא גרע מגירשה בגט בתנאי חוץ מפלוני דיש בזה איסור תורה לכהן וא"ש דברי השו"מ נשמע דהא דאסרה התורה גרושה לכהן ע"כ מיירי דהיו קידושין על תנאי ובאמת ס"ד דהש"ס כתובות דע"ד דלא יועיל תנאי בקידושי ביאה משום דא"א עי"ש ורק דקאמר הש"ס דאיתקש הוויית להדדי וכיון דבקידושי כסף ושטר מועיל תנאי ה"ה דמועיל תנאי בקידושי ביאה עכ"פ יצא דאם לא היו בקידושין משכחת רק קידושי ביאה לחוד לא היו מהני תנאי דא"א עי"ש וגם טעמא דב"ש דקאמר בדינר קאמר בש"ס די"ב משום כדי שלא יהיו בנות ישראל כהפקר וכ' הריטב"א דהוא מטעם אפקעינהו וענין אפקעינהו הוא משום דהוי כתנאי שקידש על דעת חכמים ועיין בשו"ת מהר"ם מיניץ נמצא א"ש הא דנקט לשון האשה היינו דקאי אסוף גיטין דמפורש שם דב"ש ס"ל לא יגרש אלא א"כ מצא בה ערות דבר וקשה דא"כ אמאי הוצרכה התורה לאסור גרושה לכהן הא בלא"ה אסורה משום זונה וע"כ צ"ל דהקרא מיירי שקדשה על תנאי וקודם שעברה על התנאי זינתה והי' צריך לגרשה דהא הי' חזקה שלא תעבור בקו"ע שיתבטלו הקידושין ואח"כ עברה על התנאי בקו"ע ונתבטלו הקידושין ול"ח זונה אפיה אסורה משום גרושה דעכ"פ חשוב ריח הגט כיון שאפשר לומר שרק אח"כ נתהווה סיבה שעברה על התנאי וכמ"ש הנמ"י יבמות ל"ז דבהפילה.

לא אמרינן אמ"ל א"כ נשמע דהא דכתבה התורה לאסור גרושה לכהן מיירי בקידושין על תנאי ושוב הי' הו"א דבאשה כזו לא יועיל קידושי ביאה דבזה לא מהני תנאי דא"א עי"ש לכך קאמר דגם בקידושי ביאה מהני תנאי כיון דמתקדשת בכסף ושטר וביאה ממילא כיון דבקידושי כסף ושטר מהני תנאי ה"ה דמהני תנאי בקידושי ביאה וכיון דמהני תנאי בקידושין שוב שייך אפקעינהו ולכך ס"ל לב"ש דבעי דינר כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר ועפי"ז א"ש הדרן עלך עשרה יוחסין וסליקא לן מס' קידושין דבאמת קשה לשון האשה ורק שי"ל דקאי אהא דמס' גיטין דס"ל לב"ש לא יגרש אלא אם מצא ערות דבר וקשה דא"כ למה הוצרכה התורה לאסור גרושה לכהן הא בלא"ה אסורה משום זונה אך לכאורה י"ל דהא דאסרה התורה גרושה לכהן לחייב עלה גם משום גרושה אך באמת ב"ש ס"ל אין אחע"א אך לכאורה הי' מקום לומר דגרושה וזונה חלין בב"א דכ"ז שלא גירשה ל"ח איסור זונה איסור א"א אך באמת שם בפ' עשרה יוחסין מוכח דזונה על גרושה חל מטעם מוסיף א"כ אף א"נ דאיסור זונה לא חל איסור א"א מ"מ גם כשחל איסור זונה וגרושה בב"א אפ"ה לא חל איסור גרושה דזונה חשוב מוסיף ול"ש הסברא דהי מיניהו מפקית ובפרט דאיסור זונה חל תיכף דחשוב מוסיף לגבי הבעל ורק אכתי היו הו"א דבלאו דכהונה אמרינן אחע"א כדס"ד דהש"ס שם דע"ז ע"ב ושוב הי' קשה לשון האשה ע"ז קאמר הדרן עלך פשרה יוחסין משם נשמע דגם בלאוי דכהונה אמרינן אין אחע"א וגם נשמע דזונה על גרושה חשוב מוסיף וחל לכ"ע א"כ שוב תיקשו דלמה הוצרכה התורה לאסור גרושה לכהן הא לב"ש בלא"ה אסורה משום זונה ואין לומר להתחייב שתי פעמים מלקות ז"א כיון דזונה חל תיכף מטעם מוסיף דבעל שוב לא

חל איסור גרושה אח"כ וגם אי באין בב"א אפ"ה לא חל רק איסור זונה משום דחשוב מוסיף ולא חל רק המוסיף ועפ"י דברי השא"ר.

וע"כ צ"ל דהא דאסרה התורה גרושה לכהן מיירי בקידשה על תנאי וזינתה וגירשה ואח"כ עברה על התנאי דנתבטלו הקידושין וממילא ל"ח זונה ואפיה נאסרה עכ"פ לכהן משום גרושה דעכ"פ חשוב ריח הגט כמ"ש בשו"ת שו"מ הנ"ל וע"ז קאמר לשון האשה דקאי אקרא דאסרה גרושה לכהן וע"כ מיירי בקידושין על תנאי ע"ז קאמר דאפ"ה מקודשת בג' דרכים דהו"א דבקידושי ביאה ל"מ תנאי ע"ז קאמר דכיון דבכסף ושטר מהני תנאי ה"ה דמועיל תנאי בקידושי ביאה משום דאיתקש להדדי וכיון דנשמע דבקידושין מהני תנאי ממילא בעי לב"ש שיהי' דינר משום דשייך אפקעינהו וכמ"ש הריטב"א דזה הכוונה בש"ס כדי שלא יהיו בנות ישראל כהפקר וא"ש הכל בס"ד: ג] עי"ל בדרך פלפול בהא דקידושין ע"ה דהכל מודים דאלמנת עיסה פסולה לכהונה ולאפוקי מהני תנאי דתנן העיד ר"י על אלמנת עיסה שהוא כשירה לכהונה מ"ט הוי ס"ס ולקולא ופירש"י ז"ל בעלה הי' ספק חלל והיא שנפסלה מכוחו הוי כמו ס"ס ובאמת רש"י ז"ל בכתובות ד"ד פירש ב' פירושים א' כמו כאן דהס' נולד על האם וזו שבאמה מכח בנה הוי כמו ס"ס ועוד פירשו שבעלה הי' בו ס"ס היינו שנתגרשה אמו מבעלה ישראל ס' קרוב לה ואח"ז מת וניסת לכהן וילדה לז' לנישואין ויש ס' שמא הוא בן ט' לראשון וחשוב ס"ס שמא אינו כלל בן כהן ושמא לא חלו הגירושין ותוס' פירשו שנשמע במשפחה זו ס' חלל אבל א"י אם בעלה הי' הס' חלל וחשוב ס"ס והנפ"מ לפי שני של רש"י ז"ל הוי ס"ס בגוף אחד ויש נ"מ לענין האשה אם מותרת לדור עם הכהן ולשיטת התוס' הוי ס' אחד בגוף וס' אחד בתערובות וכבר העיר בזה הבי"מ ועיין אה"ע סי' ליה אך פירוש הראשון של רש"י קשה להבין דאמאי קרא לה ס"ס הא באמת ליכא רק חד ספק שאם בעלה חלל ממילא נפסלה ואף שי"ל כיון דהאשה יש לה חזקת כשרות לכהונה ובעלה הוא רק ספק א"כ י"ל דהוא בעצמו דל"ל חזקה דכשרות דר"י ס"ל דחזקת האם ל"מ לבן לכן הוא פסול בס' אבל איי לפסול מס' את אשה שהיתה בחזקת כשרות.

אך באמת נודע מ"ש בתוס' רי"ד דבאשה שנגעה בטהרות וראתה דם אח"כ מטמאין הטהרות שעשתה בתוך המעל"ע ולא מוקמינן טהרות בחזקתו כיון דוודאי נגעה בטהרות לא אזלינן בתר חזקת המסובב ועיין תוס' נדה ד"ח גבי שליח ובתוס' עירובין משמע להיפך כנודע א"כ ה"נ כיון דנתקדשה בוודאי לס' חלל ובא עלי' א"כ שוב חזקת כשרות דידיה הוי רק חזקת מסובב א"כ שוב יש לאסור אך י"ל באמת בתוס' כתובות כ"ג הוקשה דבנתקדשה ס' קרוב לה נוקמא אחזקה ותינשא אף לכתחילה ואף שתירצו דכיון דוודאי זרק לה קידושין איתרע ח"פ מ"מ כתבמהרי"ט ובפנ"י דהוא רק חומרא דרבנן וא"כ פשיטא דזרק לה גט ס' קרוב לה דמה"ת י"ל אוקמא אחא"א וע"י החזקה הוי וודאי א"א ושוב י"ל דמותרת להינשא לכהן אחרי מיתת בעלה ורק שי"ל דעכ"פ כיון דזרק לה גט איתרע חא"א ונהי דלקולא לא יועיל סברא זו ואם יבוא עלי' איש על סמך גט זה י"ל דחשוב כבא על וודאי א"א אבל עכ"פ לחומרא לאוסרה לכהן י"ל דחשובה ספק מגורשת וכיון שכן שפיר י"ל כיון דבעלה הי' רק ס' חלל מחומרא דרבנן שפיר י"ל דאינו מועיל לאסור את האשה שהיתה בחזקת כשרות ואף שי"ל דחזקת האשה הוי חזקת מסובב מ"מ י"ל לפמ"ש הר"מ בר שניאור בהא דקאמר העמד טמא על חזקתו אף

שי"ל דחזקת טמא הוי חזקת מסובב מ"מ כיון דבמקוה גופא יש חזקה דהשתא לאיסור מצרפין חזקת הטמא ג"כ א"כ ה"נ באמת בהאשה שנתגרשה ס' קרוב לה הי' ח"א מסייע דוודאי הי' קרוב לו דמקמינן לה בחא"א ונהי דעכ"פ מדרבנן כיון דוודאי זרק לה איתרע חזקת א"א וחוששין לחומרא ואסורה לכהן ובנה אסור לשמש ע"ג המזבח אף א"נ דחזקת אם מהני לבן מ"מ הכא באם גופא איתרע החא"א אבל עכ"פ לגבי אשתו דיש לה, ח"כ נהי דחשוב חזקת מסובב מ"מ מצטרף לחא"א של אמו ובתרי חזקות דחשוב עכ"פ כמו רוב ומותר אף מדרבנן וי"ל דזה כוונת הש"ס דהוי תרי ס' לקולא היינו ב' חזקות ונודע מ"ש הפוסקים דחזקה דלא איתרע י"ל דחשוב בירור אבל חזקה דאיתרע ל"ח רק ס' ואפ"ה לשיטת כ"פ עכ"פ מה"ת מועיל אף חזקה דאיתרע א"כ גם הכא נהי דחזקת אמו איתרע משום שזרק לה גט עכ"פ מהני החזקה שיחשב לס' וג"כ מהני מה"ת ורק מחומרא דרבנן אסורה להינשא לכהן וא"כ לענין אלמנתו דיש לה ח"כ נהי דא"א לומר דחזקה שלה חשוב בירור כיון דע"כ נבעלה לס' פסול מ"מ עכ"פ חשוב חזקה שלה לסייע לחא"א של אמו והוי כמו ב' חזקות שכל אחד הוי רק ספק ובצירוף תרווייהו עכ"פ חשוב כמו ס"ס להקל ומהני וא"ש פירש"י ז"ל ועפ"י מה שהוכחתי מסוגיא זו דס' חלל אינו פוסל את אשתו היינו בנוולד מאשה שנזרק לה גט ס' קרוב לו וניסת לכהן משום דבאמת מה"ת ל"ח בכלל גרושה דמוקמינן בחא"א ואסורה להינשא בתורת וודאי א"א ורק מחומרא דרבנן שאמרו כיון דוודאי נזרק לה גט איתרע חא"א ואסורה מדרבנן לכהן ושוב מצטרפין חזקת א"א של אמו לחזקת כשרות של אשתו ונהי דכל חזקה באנפי נפשי ל"ח בירור חזקת אמו איתרע ע"י זריקת הגט וחזקת האשה הוי חזקת מסובב עכ"פ כל חזקה באנפי נפשי חשוב עכ"פ כמו ס' ומותר מה"ת שוב בצירף מהני כשיטת הר"מ בר שניאור דלצרף מועיל, אף חזקת מסובב.

ועפ"י ז נשמע דגם בנזרק לה גט ספק קרוב לו מה"ת מוקמינן בחא"א ונשמע כסברת המפורשים דגם בזרק לה קידושין ס' קרוב לה מה"ת מוקמינן בח"פ רק מדרבנן צריכה גט כיון דאיתרע ע"י זריקת הקידושין א"כ יש ליישב קושית הפנ"י בהא דריש קידושין ב"ש אומרים בדינר ובשוה דינר וכ' בתוס' דבעדות תני לה בהדי מקולי ב"ש וכ' אע"ג דבפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר הוי ב"ש לחומרא.

והקשה בפנ"י דבשוה דינר גם לב"ש צריכה גט אף בפחות משוה דינר שמא שוה דינר במדי ורק אם קידשה אחר צריכה גט משני ג"כ א"כ הוי ביש לחומרא ועפ"י ז י"ל דמשכחת אם זרק לה קידושין בפחות משוה דינר והוי ס' קרוב לה דאז לב"ה דביותר מש"פ הוי וודאי קידושין א"כ גם בס' קרוב לו אפ"ה צריכה גט דנהי דמה"ת מוקמינן בח"פ מ"מ מדרבנן היכי דאיתרע החזקה מחמירן אבל לב"ש א"צ גט דל"מ לשי' הר"י דרק מצד הרואין מחמירן לחוש שמא יש אחד ממדי כאן וכאשר יראה שא"ל גט יסבור שגם בעירו א"צ גט והכא דבאמת גם בעירו א"צ גט רק מדרבנן אז הוי גזירה בדרבנן ול"ג ואף לשיטת הרמב"ם ז"ל דהוי באמת ס"ק אם יש לה דרך להוליכו למדי מ"מ הכא הוי רק ס' דרבנן דמה"ת א"צ גט בס' קרוב לה והכא שיש עוד ס' שמא אינו שוה דינר במדי וגם י"ל דאין להקדש אלא מקומו ושעתו כמ"ש הב"ש בס"י ל"א א"כ הוי ס' דרבנן ולקולא אך כ"ז א"נ דבזרק לה קידושין ס' קרוב לה רק מדרבנן צריכה גט א"כ לב"ש בפחות משוה דינר א"צ גט לכל השיטות אבל א"נ דגם מה"ת צריכה גט א"כ גם בפחות

משוה דינר נהי דלשיטת הרמב"ם ז"ל י"ל דחשוב ס"ס שמא אינו שוה דינר במדי ושמא הי' קרוב לו מ"מ לשי' הר"י שייך גזירת הרואין כיון שבעירו צריכה גט מה"ת מטעם ס' א"א ושוב שייך גזירת הרואין אך מסוגיא דעשרה יוחסין דמפורש דר' יהושע מתיר אלמנת עיסה ולפירש"י ז"ל אף בליכא רק ס' אחד מותרת אלמנתו נשמע דגם בזרק לה גט ס' קרוב לה מה"ת מוקמינן אחא"א ה"ה דבזרק לה קידושין ס' קרוב לה מה"ת מוקמינן אח"פ ושוב שפיר בקידש לב"ש בפחות משוה דינר אי"צ גט בין לשי' הרמב"ם ז"ל בין לשי' הר"י ז"ל ובזה א"ש הדרן עלך עשרה יוחסין וסליקא לן מסכת קידושין היינו אף דבתחלת המסכתא קשה בהא דמס' עדיות תני לה גבי מקולי ב"ש וקשה קושית הפנ"י דגם לב"ש צריכה גט מחשש שמא שוה דינר במדי אך ע"ז אמרינן הדרן עלך עשרה יוחסין דמשם.

נלמוד דבזרק לה גט ס' קרוב לה מה"ת ל"ח גרושה ואם פשטה וקבלה קידושין מאחר א"צ גט רק מדרבנן. ושוב סליקא לן מסכת קידושין דשפיר משכחת קולא לביש גם בפחות משוה דינר היינו דזרק לה הקידושין ס' קרוב לה שכיון דל"צ גט רק מדרבנן שוב לשי' הרמב"ם ז"ל הוי ס' דרבנן וגם ל"ש גזירת הרואין דהא גם במקום ששוה דינר אפ"ה מה"ת א"צ גט דמוקמינן בח"פ רק מדרבנן צריכה גט ועל דרבנן לא גזרינן דהוי כפין גזל"ג וא"ש הקישור בס"ד: ד] בש"ס דזבחים ע"ח אמר ר"ל הפיגל והנותר והטמא שבללן זב"ז ואכלן פטור וקאמר ש"מ נו"ט ברוב לאו ד"ת.

והעיר הגרע"א ז"ל לשיטת הר"י דאורלניש לא לקי אטכ"ע א"כ שפיר קאמר ר"ל דאינו לוקה דהלימוד מגיעולי נכרים ל"מ למלקות והנלע"ד דבאמת היקשו היכי יליף מגיעולי נכרים דטכ"ע שמא התם החשש שמא בישל בה הנכרי בשר ואם יבשלו חלב הא בב"ח לכ"ע טכ"ע ד"ת. אך לכאורה י"ל דלא יחול איסור בב"ח על איסור בשר נבילה דאיסור הנאה דבב"ח ל"ח מוסיף כנודע ומשום חשש שמא בישל בה בשר כשר ליכא למיחש דא"כ לא הי' צריך ליבן בדבר שתשמישו ע"י אור דהא בהתירא בלע סגי בהגעלה כמפורש בש"ס ע"ז דע"ו.

ואי משום חשש בשר איסור שוב לא יוכל איסור בב"ח לחול אך לכאורה כיון דמחשש בשר נבילה ליכא איסור בטעם שוב יוכל איסור בב"ח לחול ושוב י"ל דצריך הגעלה משום חשש איסור בב"ח. אך י"ל כפי המבואר בש"ס יבמות דל"ב דבנשא מת ואח"כ נשא חי דא"ח רק משום אשת אח.

ופריך תתיבם ומשני דכיון דאם יופקע איסור אשת אח יחול אשה הלכך לאפקע. ועפי"ז כי בהקדמת בית אפרים דבגיד של קודש אין הזריקה מפקיע את איסור קודש כיון דאם יופקע איסור קודש יחול איסור גיד שוב נשאר איסור קודש ול"ח איסור גיד עיי"ש ולפ"ז י"ל לפמ"ש הרשב"א ז"ל דגם למ"ד טכ"ע לאו ד"ת אפ"ה מודה דטעם אוסר מה"ת רק דמה"ת בטל ברוב א"כ י"ל לפמ"ש בשו"ת הרי"ם דמש"ה איסור בטל ברוב דאין סברא דמיעוט איסור יגרום איסור לרוב היתר ולפ"ז י"ל דכיון דבעצם יש איסור נבילה בטעם ג"כ רק דבטל ברוב וא"כ הכא דאם יתבטל האיסור נבילה שוב יחול איסור בב"ח שוב בלא"ה יותסר ההיתר שוב י"ל דאיסור נבילה לא פקע ושוב לא חל איסור בב"ח ושוב י"ל דגם מטעם נבילה לא יאסור דבשאר איסורין טכ"ע לאו ד"ת.

וע"כ נשמע מהא דגע"נ דטכ"ע ד"ת אך לכאורה י"ל דאכתי טכ"ע לאו ד"ת והא דצריך הגעלה מחשש בישול חלב והעכו"ם בישראל בשר ואי דלא חל איסור בב"ח על איסור נבילה הא י"ל דחשוב איסור ב"א דאי לאו האיסור בב"ח היי האיסור נבילה פקע פ"י ביטול. ורק ע"י שיש בלא"ה איסור משום בב"ח שוב גם האיסור נבילה לא בטל אבל עכ"פ כל חלות איסור נבילה הוא ע"י האיסור בב"ח ושוב חשוב איסור ב"א ושוב לא נשמע טע"כ בכל איסורין אך באמת י"ל לפמ"ש המהרש"ל יבמות דל"ג דדוקא בע"מ שחתך אצבעו בסכין טמאה אז חשוב ב"א אבל בנטמא מקודם אף דהי' מותר לעבוד בטומאה בקרבנות ציבור ואח"כ כשנעשה בע"מ אז נאסר מלעבוד מצד איסור טומאה ובע"מ בב"א אפ"ה כ' המהרש"ל כיון דלדידן טומאה רק דחוי' בציבור א"כ חשוב טומאה קדים ועיין שו"ת הרי"מ שכתב ענין זה כך מדעת' דנפשי' ולא הביא דברי המהרש"ל א"כ גם הכא ביטל איסורין הוא רק בגדר דחוי' כמ"ש המפורשים והא לשי' הראב"ד אסור מה"ת לבטל איסור ושוב חשוב איסור נבילה קדים אף דאם לא נתעורר איסור בב"ח הי' הטעם של הנבילה בטל מ"מ עכ"פ ע"י שבשל בה חלב שוב האיסור נבילה לא בטל.

וגם בלי איסור בב"ח הי' רק בגדר דחוי' שוב חשוב נבילה קדים ושוב לא חל איסור בב"ח ושוב נשמע מגע"נ דטכ"ע ד"ת בכל איסורין אך ד"ז אי ביטל איסור חשוב רק בגדר דחוי' י"ל דכ"ז א"נ דכל איסורי תורה התיעוב על החפץ א"כ שפיר גם בתערובות לא פקע התיעוב רק גזה"כ דא"י לאסור את רוב ההיתר אבל א"נ כשי' הריטב"א פ"ב מנדרים דכל איסורי תורה הם רק איסורי גברא.

א"כ שפיר בתערובות דלא אסרה התורה בכה"ג חשוב בגדר היתר גמור ושוב י"ל הכא דשפיר חשוב איסור ב"א כיון דבלי בישול חלב הי' הטעם נבילה היתר גמור ע"י התערובות ונהי די"ל דכיון דבלא"ה נאסר משום בב"ח שוב איסור נבילה לא פקע אבל עכ"פ חשוב איסור נבילה עם איסור בב"ח בגדר איסור ב"א כמ"ש המהרש"ל שם דלמ"ד טומאה הותרה גם בנטמא מקודם ונעשה אח"כ בע"מ חשוב איסור ב"א לגבי קרבנות ציבור ולפ"ז י"ל לפמ"ש בשו"ת הג' מא"ס מסאטיניב ז"ל להבין סברת ר"י דאמר ח"ש אסור מה"ת כיון דחזי לאיצטרופי איסורא קאכיל הכוונה דהיתר לא ישוב להיות איסור וא"נ דעד גמר הכזית הי' היתר גמור שוב לא יוכל בגמר' להיות איסור וע"כ דגם מעיקרא באוכלו חצי זית הוא חלק מן האיסור ושוב יש בו עכ"פ איסור תורה.

אך כ"ז א"נ דחשוב איסור חפצא ע"כ דגם משהו הראשון יש עליו שם איסור ואסור מה"ת אבל א"נ דכל איסורין הם רק איסורי גברא א"כ י"ל דח"ש היא היתר גמור דגם בגמר הכזית איסורו רק על הגברא. וכ"ז שלא אכל כזית לא אסרה התורה והארכתי בזה הרבה בחידושי ולפ"ז ניחא דרק לדידן דס"ל כר"י דח"ש אסור מה"ת.

ע"כ משום דהוי חלק מן האיסור כסברת הג' מוהא"ס מסאטיניב ז"ל. וא"כ ע"כ דס"ל כל איסורין הם איסורי חפצא וא"כ גם ביטל איסור הוי בגדר דחוי' א"כ שפיר יש ללמוד טכ"ע מגע"נ.

ואין לומר דהגעלה היא מחשש איסור בב"ח דהא איסור בב"ח לא חל על איסור נבילה ואף דמשום איסור נבילה טע"כ לאו ד"ת מ"מ כיון דהוא רק משום ביטול והכא שבלא"ה

יאסור משום בב"ח שוב איסור נבלה לא פקע וממילא לא חל איסור בב"ח ואף שי"ל דחשוב איסור ב"א דהא בלי איסור בב"ח הי' גם איסור נבילה פקע מ"מ כיון דביטול למ"ד דחשוב איסור חפצא הוא רק בגדר דיחוי' א"כ חשוב איסור נבילה קדים כמ"ש המהרש"ל ושוב לא חל איסור בב"ח ושוב נשמע מגעל"נ דבכל איסורין טכ"ע ד"ת.

אבל הכא בש"ס הוא מימרת ר"ל דס"ל ח"ש מותר מה"ת ע"כ דס"ל כל איסורין הם איסורי גברא. א"כ שוב ע"י ביטול הוי היתר גמור.

א"כ לדידי' א"א ללמוד טכ"ע מגע"נ דהא י"ל דהגעלה הוא מחשש שמא בישל העכו"ם בשר נבילה והישראל חלב ובב"ח לכ"ע טכ"ע ד"ת. ואף שי"ל דלא חל איסור בב"ח על איסור נבילה מ"מ כיון דמצד איסור נבילה טע"כ לאו ד"ת שוב חל איסור בב"ח.

ואף שי"ל דהא אף א"נ טע"כ לאו ד"ת מ"מ הוא מדין ביטול. , והכא דבלא"ה יאסור משום בב"ח שוב איסור נבילה לא בטל וכסברת רב"א לענין גיד של קודש אבל כיון דלר"ל במקום דבטל הוי היתר גמור א"כ בלי איסור בב"ח הי' חשוב היתר גמור דאיסור נבילה פקע לגמרי ע"י ביטול ושום נהי דע"י איסור בב"ח גם איסור נבילה לא בטל מ"מ חשוב איסור ב"א ושוב לא נשמע כלל דטכ"ע ד"ת בשאר איסורין די"ל דהחיוב הגעלה הוא מחשש איסור בב"ח וא"כ אי ר"ל יסבור טע"כ ד"ת ע"כ דיליף ממשרת ושוב יהי מלקות ג"כ ושפיר קאמר הש"ס דנשמע דר"ל ס"ל טכ"ע לאו ד"ת דאי סובר טכ"ע ד"ת ע"כ דחייב מלקות ג"כ ומיושב שפיר קושית הגרע"א ז"ל וז"ב: ה] עוד י"ל בישוב קושית הגרע"א ז"ל על דרך הנ"ל דבאמת היכי אפשר ללמוד טע"כ מגע"נ שמא הטעם משום חשש שמא בישל העכו"ם בשר נבילה והישראל יבשל חלב אך י"ל דלא יחול איסור בב"ח על איסור נבילה אף דמצד איסור נבילה טכ"ע לאו ד"ת מ"מ עיקרו משום ביטול ברוב והסברא דאין רצון התורה שמיעוט איסור יגבור על רוב היתר וא"כ הכא דאי יתבטל איסור נבילה יאסור משום בב"ח שוב בכה"ג לא כתבה התורה דין ביטול ושוב נשאר איסור נבילה ולא יחול איסור בב"ח ול"ח ב"א דביטול הוא רק דחוי' וחשוב נבילה קדים.

אך עיקר סברת בעל חי' הרי"מ דביטול הוא משום דא"א לאסור רוב היתר בשביל מיעוט איסור. כ"ז היא דוקא למ"ד איסורין אין מבטלין זא"ז שפיר י"ל דרק איסור בהיתר בטל דהתורה לא רצתה להפסיד רוב היתר בשביל תערובות מיעוט איסור.

ממילא היכי דגם ע"י ביטול יתעורר איסור אחר שפיר לא בטיל וא"כ שפיר נלמד טכ"ע מגע"נ וי"ל דהוי רק עשה. אבל הש"ס שפיר קאמר לר"ל דס"ל איסורין מבטלין זא"ז אף דל"ש סברת בעל חי' הרי"מ דהא בשני איסורין בלא"ה יש עליו איסור ועכצ"ל דמיעוט לגבי רובא כמאן דליתא.

א"כ אם אפ"ה יסבור טכ"ע ד"ת ע"כ דא"א ללמוד מגע"נ די"ל שס הטעם מחשש בישל בב"ח ולא שייך לומר דלא וחול על איסור נבלה ז"א דאיסור נבילה בטל ברוב אף דע"כ יאסור משום בב"ח ול"ש סברת חי' הרי"מ מ"מ לא גרע מתערובות איסור באיסור דג"כ בטל ברוב ושוב לא נשמע טכ"ע מגע"נ.

ואם אפ"ה יסבור טע"כ ד"ת ע"כ דנילף ממשרת ושוב לוקה ג"כ וממ"נ קאמר הש"ס דצריך להיות חייב מלקות או משום דאיסורין אין מבטלין זא"ז או משום טכ"ע וא"ש הכל כסיד: ו] בש"ס פסחים ד"ו ע"ב פריך הש"ס וכי משכח לה לבטל ומשני דלמא משכח לבתר זמן איסורו ולא מצי מבטל דא"ר אלעזר שני דברים אין ברשותן של אדם ועשאו הכתוב כאלו הן ברשותו.

ונבטלו בשית ומשני כיון דאיסורא דרבנן טלה כדאורייתא דמי' ולא מצי מבטל דא"ר גידל איר חייא בר יוסף אמר רב המקדש משש שעות ולמעלה א"ח לקידושין ובש"ס שם דכ"א קאמר אהא דתנן במתני' עבר זמנו אסור בהנאתו ל"צ לשעות דרבנן דא"ר גידל אמר ר' יוחנן המקדש משש שעות ולמעלה א"ח לקידושין וקשה מדוע הכא המימרא בשם ר' יוחנן ושם בד"ו מביא המימרא בשם רב.

וקודם שנבוא לתרץ ד"ז נקדים מה שיש להעיר עפ"י הנודע סברת בעל ברכת אברהם שרוצה לחדש דלמ"ד חמץ הוא מהנשרפים י"ל דיועיל ביטול אף אחר לזמן איסור דהא יוכל להנות מאפרו וחשוב כאילו יש לו זכות בהאפר ושוב מועיל ביטול. והגם שכ' הרשב"א ז"ל קידושין נ"ז די"ל דנהי דיוכל להנות מאפרן מ"מ חשוב בכלל דשלב"ל ואע"פ דכל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי מ"מ בדבר שהגוף משתנה חשוב כפנים חדשות.

אך כתבתי בספרי ח"א סי' צ"ט די"ל כיון דמחויב לשרפו כדי לקיים מצות תשביתו שוב י"ל כל העומד לשרוף כשרוף דמי ובמידי דמצוה אמרינן כל העומד כמ"ש התוס' סוטה דכ"ה וא"כ שפיר חשוב ברשותו. והנה עוד כ' בברכת אברהם שם די"ל דב"י אינו חידוש דחשוב שלו לפי שיוכל להנות מאפרן אך באמת י"ל דחשוב דשלב"ל רק שי"ל דמכח דמצוה לשורפו אמרינן כל העומד וכ"ז אחר דגילתה התורה דיש ב"י ועומד לשרפו א"כ הוי כאלו כבר שרפו ויש לו זכות באפר וממילא י"ל דמועיל לקידושין אבל אכתי א"צ לעבור בב"י דאי ליכא ב"י שוב אינו עומד לשרפו ושוב חשוב אינו שלו וא"צ לעבור בב"י.

אך באמת כתבתי שם דבאמת עשה דתשביתו אינו חידוש דאי לא הי' מחויב להשביתו שוב הי' עומד להשהותו עד לאחר הפסח ושוב חשוב גל"מ ובחמץ עובר ע"י זכות גורם לממון. והגם דבתר דכתבה התורה תשביתו שוב אסור לשהותו ול"ח גל"מ ושוב ב"י דחל רק בפסח שוב הוי חידוש אך שוב אחר שיש תשביתו שוב עומד לשרפו ושוב חשוב שלו ע"י זכות האפר ושוב י"ל דגם איסור ב"י אינו חידוש ושוב י"ל דמועיל ביטול אף לאח"ז איסורו.

אך באמת י"ל כשיטת הריטב"א דהאפר חשוב הפקר והסברא דאיסורי הנאה שצריכין לבערו חשוב הפקר ושוב אף האפר חשוב הפקר אך י"ל דאיסור דרבנן עכ"פ ל"ח של הפקר דחז"ל לא הפקיעו החפץ מרשות בעלים רק הטילו איסור על הגברא שלא להנות ממנו כמ"ש המפורשים דאיסור דרבנן חשוב רק איסור גברא ושוב י"ל דהאפר יהי' חשוב שלו: והנה בגוף הדבר שכתבתי די"ל דבאפר אף דחשוב דשלב"ל מ"מ כיון דמכח המצוה עומד לשרפו הוי ככבר בא לעולם מצינו כעין זה בש"ס חגיגה ד"ד בחציו עבד נהי דפטור מראי' משום שיש לו אדון אחר מ"מ למשנה אחרונה חייב בראי' דעומד

לשחרר דמשוחרר דמי וה"ה די"ל דכיון דעומד לשרפו מכח מצוה אמרינן דהוי ככבר שרפו ושוב חשוב שלו ע"י זכות הנאת האפר אך באמת היקשו מהא דגיטין דמ"ב דמוכת דגם למ"א בהמית מי שחציו עבד די"ל דחייב ובתוס' חגיגה תירצו דשם כיון שמת אמ"ל דלא הי' עומד לשחרר אך בתוס' עירוכין תירצו דל"א כל העומד רק שם באמת צד חרות אין לו רק אדון אחד רק החסרון משום דרבו מעכבו מלעלות לרגל ולמ"א שוב אין מעכב ושוב חייב משום צד חרות ונצמח דעבד גמור אף במקום דכופין לשחרר אפ"ה לא יתחייב בראי'.

ומש"ה במקדש חציו עבד אלאחר שאשתחרר דכופין לשחררו ואפ"ה ל"מ הקידושין וחשוב דשלב"ל ומש"ה מפורש בתוס' ב"ב דע"ט שי' הריב"ן דהא דלאחר שאשתחרר מיירי בחציו ב"ח ובמקום דכופין רק לר"מ מהני דחשוב עבידי דאתי אבל לרבנן אכתי חשוב דשלב"ל וא"כ ה"ה בחמץ נהי דמצוה לשרפו מ"מ אכתי חשוב אינו שלו דזכות האפר חשוב דשלב"ל אך לפענ"ד הסתירה שיש מתוס' חגיגה לתוס' עירוכין תלוי בפלוגתא דבמתני' יבמות ד"ע מפורש דפצוע רכא נשיהן לא יאכלו בתרומה ואם לא ידעה משנעשה פצוע דכא הרי אלו יאכלו.

ובש"ס שם דע"ה קאמר ר"א מאן תנא משתמרת לביאה פסולה אכלה א"ר אלעזר במחלוקת שני' ור"א ור"ש הוא ור' יוחנן אמר אפ"ת ר"מ שאני הכא שכבר אכלה ור' אלעזר שכבר אכלה ל"א דאלת"ה בת ישראל שניסת לכהן ומת בעלה תאכל שכבר אכלה ור' יוחנן התם פקע קנייני' הכא לא פקע קנייני'.

ולהבין סברת ר"א דמביא ראי' מבת ישראל שניסת לכהן ומת. וכי לא ידע הטעם דשם פקע קנייני' אך י"ל הכוונה שכבר אכלה היינו שכבר הי' לה זכות לאכול תרומה לא פקע זכות לעולם: אך באמת י"ל כוונה אחרת בדבר עפ"י הנודע שי' כ"פ דאף דחופת נדה אינה קונה דוקא שם דאח"ז יהי' לה היתר א"כ בוודאי אין דעתו לבוא עלי' באיסור וחשוב חופה שאינו ראי' לביאה אבל בפסולות ע"כ דעתו לבוא עלי' באיסור ושוב לדידן חשוב בכלל ראי' לביאה וכמ"ש בתוס' ביצה די"ב דמי שרוצה לאכול איסור חשוב לגבי דידי' צורך ועיין בפמ"ג בפתיחה כוללת דמבשל איסור דרבנן ביו"ט ודעתו לאכלו דחשוב או"נ ועיין שו"ת זכרון כהנה דמש"ה קנה חמץ בפסח לוקה אף דאין זכי' בא"ה מ"מ כיון שרצונו לעבור איסור חשוב לגבי דידי' כהיתר ויש לו בו קנין ועיין שו"ת מהר"ם מינץ החדש מ"ש בישוב קושית התוספת קידושין נ"א א"כ לפ"ז בשלמא בכה"ג שקידש אלמנה או פצוע דכא שקידש אשה ע"כ דעתו לבוא עלי' באיסור דבלא"ה לא היו חל הקידושין דהוי קשאמ"ל כקושית התוס' קידושין ול"ש תירץ של מהר"ם מינץ שפיר חשוב משתמרת לביאה פסולה ולא אכלה אבל הכא שנשאה בהיתר א"כ אמרינן דאין דעתו לבוא עלי' באיסור ושוב ל"ח משתמרת לביאה פסולה אך סברת ר"א דא"נ זה הטעם משום שאין דעתו עוד לבוא עלי' באיסור א"כ נכוף אותו לגרשה דל"מ לשי' התוס' זבחים בחד תירוצא דבאשה שזינתה כיון דאין יכול לדור עמה כופין אותו לגרש א"כ ה"ה הכא דנכוף אותו לגרש ואף לשי' השני דאין לכופו לגרש מ"מ כ' בנוב"י דכ"ז בזינתה ברצון דבפשיעתה נאסרה עליו שפיר אין כופין לגרש אבל בזינתה באונס דלא פשעה במה שנאסרה עליו כופין לגרש מכ"ש הכא דמצידו נאסרה עליו שפיר נכוף אותו

לגרש ושוב אמרי' דעומד לגרש הוי ככבר פקע קנייני' ודמי לאשת כהן שמת בעלה א"כ זה סברת ר"א דלר"מ משתמרת לביאה פסולה לא אכלה א"כ ממ"נ א"נ הסברא שכבר אכלה כפשוטו דאם פ"א הי' לה זכות לאכול תרומה לא פקעזכותו מעולם א"כ נימא אף במת בעלה תאכל דא"נ דשם לא אכלה דל"ח אשת כהן א"כ הכ"נ כיון דע"כ צ"ל דאין דעתו לדור עמה באיסור א"כ שוב נכוף לגרש והוי ככבר פקע קנייני' ור' יוחנן ס"ל דבאמת במת או גירשה לא אכלה רק הכא כ"ז שלא גירשה אף דנכוף לגרש אפ"ה ל"ח ככבר גירשה והא דחציו ב"ח חייב בראי' העיקר משום דצד חרות אין לו רק אדון אחד נשמע דר' יוחנן ס"ל דאף במקום דעומד לשחרר ל"ח כמשוחרר וה"ה דעומד לגרש ל"ח ככבר גירשה.

וה"ה דאף דעומד לשרוף אפ"ה, כ"ז שלא שרפו חשוב אינו שלו אף שיוכל להיות לו זכות בהאפר ע"מ חשוב דשלב"ל. ועפ"ז הכל ניחא דבדף כ"א מפורש במתני' עבר זמנו אסור בהנאתו ומסיק בש"ס דלא נצרכה רק לשעות דרבנן וכוונת המתני' דגם בשעה ו' אין לו שום הנאה בחמץ אף לענין קידושין דהי' הו"א דבאמת יוכל לקדש דיוכל להנות מאפרן ומשום דעומד לשרוף ל"ח דשלב"ל ואף שי"ל דהאפר חשוב הפקר מ"מ ס"ד דהש"ס דכ"ז בשעה ז' דאסור מה"ת אז חשוב הפקר וממילא גם האפר חשוב הפקר.

אבל בשפה ו' דמותר מה"ת עכ"פ ל"ח הפקר ונהי די"ל דכיון שהאשה לא תוכל להנות בו א"א להתקדש בו מ"מ ס"ד דהש"ס דתהי' מקודשת משום שתוכל להנות מאפרו ול"ח דבר שלב"ל וע"ז מביא דברי ר' גידל בשם ר' יוחנן דקאמר דגם בשעה ו' אינה מקודשת דלר' יוחנן לשיטתו סבירא לי' דאף בעומד לגרש אפ"ה לא חשוב ככבר גירשה וה"ה דל"א כל העומד לשרוף כשרוף דמי שוב חשוב זכות האפר דבר שלב"ל ול"מ בקידושין משום הכי אף בשפה ו' אינה מקודשת אך הכא בדף ו' ס"ד דהש"ס דגם אח"ז איסורו מועיל ביטול די"ל דפ"י זכות האפר חשוב שלו ולא חשוב דשלב"ל משום שמצוה לשורפו והוי ככבר שורפו וע"ז משני הש"ס דמצינו ר"א אומר שני דברים אינו ברשותו ור' אלעזר לשיטתו דסבירא לי' שם ביבמות דהיכי דכופין לגרש הוי ככבר פקע קניינו וא"כ הכא דעומד לשרוף מכח העשה דתשביתו דבלא"ה הי' חשוב גורם לממון ושוב אמאי קאמר שני דברים אינו ברשותו הא יש לו זכות האפר ומכח זה עובר בב"י ועכ"ח צ"ל דהאטר חשוב של הפקר ומש"ה ל"מ ביטול אחר זמן איסורו דנהי די"ל דכיון דעומד לשרוף הוי ככבר שרפו ויש לו זכות בהאפר מ"מ האפר ל"ח שלו רק של הפקר וע"ז פריך הש"ס ולבטל בשית כיון דהשתא קאי לר' אלעזר ולדידי' זכות האפר ל"ח דשלב"ל וצ"ל דהא דחשוב אינו שלו משום דא"ה חשוב של הפקר וגם האפר הוי הפקר וע"ז ס"ד דבזמן שאינו אסור רק מדרבנן עכ"פ ל"ח של הפקר.

ונהי דהיכי דלא תוכל להנות ממנו אינה מקודשת אבל הכא תוכל להנות מן האפר ומכח המצוה הוי כאלו הוא כבר אפר וע"ז לא מצי להביא מהא דאמר ר' יוחנן המקדש משש שעות אינה מקודשת די"ל דרק ר' יוחנן לשיטתו דס"ל דאף דבמקום דעומד לגרש ל"ח ככבר גירשה וה"ה דעומד לשרוף ל"ח כשרוף א"כ לכך ל"מ בקידשה בשעה ו' משום דלא תוכל להנות ממנו וזכות האפר חשוב דשלב"ל אך השתא דקאי לר' אלעזר דס"ל כל העומד א"כ זכות האפר ל"ח דשלב"ל א"כ יועיל ביטול לאחר שעה ה'.

ומשני דמצינו ר' גידל בשם רב בשעה ו' אינה מקודשת ולרב תיקשו הא תוכל להנות מהאפר ואף שאפשר דקאי בסברת ר' יוחנן דל"א כל העומד אבל רב ס"ל בב"מ דט"ז אדם מקנה דשלב"ל ושוב לא שייך תירץ הרשב"א ועכ"ח צריך לומר דגם בזמן האסור רק מדרבנן אפ"ה חשוב של הפקר דגם איסור דרבנן לשיטת כמה פוסקים חשוב איסור חפצא ושוב ל"מ אף אם יקדש אחר שכבר נעשה אפר משום דהאפר חשוב של הפקר.

וא"ש מה דהכא דקאי לר' אלעזר הוצרך להביא המימרא בשם רב ומיושב הכל בס"ד כתבתי י' למב"י יומא דהלולא דרבינו הגה"ק מצאנו זי"ע: מודעה רבה. כל מקום שנאמר בספרי שם עכו"ם או נכרי, הכוונה על העמים הקדמונים אשר לצבא השמים הי' עובדים.

המחבר סימן א' לכבוד הרב הגאון האמיתי המפורסם וכו' מו"ה אליעזר דייטש (שליט"א) ז"ל האבד"ק באניהאד יצ"ו. אחדשכה"ג בדבר שאלתו באיש א' שמת בלי זש"ק ונפלה אשתו לפני אחיו ליבום וחליץ לה ואח"כ נודע שהנפטר הי' לו פילגש שלא ע"י קדושין וילד ממנה וילד וכמה שנים הי' דר עמה ופרנס אותה וגם אח"כ אף כשגירשה מביתו הי' שולח לה על פרנס' עבודה ועבור הילד וכעת האשה החלוצה הנ"ל נשתדכה לכהן ונסתפק כה"ג אם להתירה לישא לכהן ומורא יעלה על ראשו פן ישאו זא"ז אף אם לא נתיר להם וגם יש עוד חשש שתצא לתרבות רעה זה תורף השאלה, והנה כה"ג כתב לחוש בזה שמא כיון שלא נשא את הפילגש בחו"ק כד"ת א"כ יש לחוש כמו דאפקרה את עצמה לגבו הכא נמי אפקרה נפשה לאחרים ואולי הוולד לא הי' ממנו.

ועוד אף אם באמת הי' בנו מ"מ כאן דבשעת החליצה לא ידענו אם הי' לו פילגש בזנות וגם אם הי' לו וולד וממילא הוחזקנו אותה בחליצה גמורה וא"כ י"ל דהוי כיצא עליה קול חלוצה דאסורה לכהן לשי' הראב"ד פי"ד מהא"ב. ועוד יש לחוש שמא יהי' אנשים אשר לא ידעו אם יש לו בן ויסברו שהיא חליצה גמורה ויראו שאשתו ניסת לכהן וא"כ יסברו שחליצה מותרת לכהן וכדמצינו בש"ס יבמות דקי"ט ובאה"ע סימן קנ"ו ביצאה צרתה למדה"י דלא תחליץ דשמא יתברר דילדה צרתה וולד ש"ק ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה זה תורף החששות שכתוב כה"ג בזה.

והנה בגוף החשש מכח שיצא עלי' קול חליצה העיר כה"ג מיבמות דל"ה בחולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה אח"כ וולד ש"ק דמותרת לכהן ולשיטת התוס' מיירי התם אף בלא הכיר עוברת וא"כ הרי לא הי' לנו שום ספק בשעת החליצה שלא יועיל החליצה ואפ"ה כשנתגלה אח"כ שהי' חליצה בטעות מותרת לכהן א"כ ה"ה בנ"ד אמ"ל שהי' חליצה בטעות ושריא לכהן עכת"ד ה"ג לענ"ד באמת יש לחלק דשם עכ"פ נחלצה תוך ג"ח והרי חז"ל אסרו לחלוץ תוך ג"ח דשמא מעוברת היא וא"כ כ"ז שלא נתגלה ע"י אליהו יש באמת ספק בגוף החליצה אי יועיל החליצה דשמא יתברר אח"כ שהיתה מעוברת אז א"כ ל"ח עדיין בכלל יצא עליה קול חליצה ושפיר אמרינן אח"כ דמותרת לכהן הואיל דאמ"ל שהי' חליצה בטעות אבל בנ"ד הרי נחלצה כד"ת אחר ג"ח ובשעת החליצה לא נודע לנו כלל מזה שהי' לנו לחוש עליו שמא יש לו זונה ובן הרי י"ל אוקמה גברא בחזקת כשרות וגם סתם מזנה מתהפכת ומזנה שלא תתעבר א"כ אז בשעת

החליצה היא לנו בירור שתועיל החליצה ושתהי' אסורה לכהונה א"כ חשובה שפיר יצא עלי' קול חליצה ושפיר י"ל דאסורה לכהן.

איברא דיש להצדיק דברי כה"ג דגם הכא י"ל אמ"ל שהיה חליצה בטעות הואיל דעיקר הטעם דיצא עליה קול חליצה דאסורה לכהן עיקרו מפאת שיטעו העולם דחלוץ' מותרת לכהן א"כ י"ל כמו דמצינו בגט ע"ת ולא נתקיים התנאי דשריא לבעלה אף אם הוא כהן ול"ח שמא ואמרו דכהן מותר בגרושה הואיל דאף ריח הגט פוסל לכהונה נהי דהתם י"ל דתיכף בשעת הגט הי' ספק שמא לא יתקיים התנאי וממילא לא תהי' גרושה מ"מ עכ"פ גם התם עכצ"ל משום דאמ"ל שלא חל הגט וע' רש"י ותוס' כתובות ד"ט ע"ב לענין כל היוצא למלחמה גט כריתות הי' כותב לאשתו עיי"ש עכ"פ חזינן דבמידי די"ל אמ"ל ל"ח שיטעו העולם א"כ מכ"ש בחלוצה לכהן דהוי רק דרבנן בוודאי די"ל אמ"ל.

ואי דתקשי מהא דיצאה צרתה למדה"י התם שאני הואיל דרוב נשים מתעברות ויולדות א"כ פטורה מחליצה ואם נאמר לה לחלוץ א"כ תיכף ידעינן שנצטרך אח"כ להכריזה לכהונה הואיל דרוב מסייע דפטורה מחליצה א"כ י"ל דהא דאינה חולצת הוא מטעם דאסור לגרום מ"ע לכתחילה וכהא דאסור לבשל בשר בחלב שקדים בלי הנחת שקדים אבל בנ"ד דבשעת החליצה הרי לא ידענו כלל אם יש לו בן ושנהי' מוכרחים להכריזה לכהונה א"כ שפיר בזה בשעת החליצה לא הי' שייך שום מ"ע שלא לחלוץ ורק אח"כ כשנתגלה שהי' לו בן נתברר שלא היתה צריכה חליצה שוב אמרינן אמ"ל שהי' חליצה בטעות ומותרת לכהן: וראי' לזה מהא דיבמות דקי"ח וש"ע אהע"ז סימן קנ"ו סעיף י"ב באמרה מת בעלי ואח"כ מת בני הניתן לי במדה"י שכתב המחבר דאם היתה גרושה שאינה ראויה לכהן דאינה חולצת וכתב הב"ש סקי"ז בישוב דברי הרי"ף שלא הביא חילוק זה לפי דהכא מיירי שיצאה לכדה והיתה בחזקת זקוקה וגם השתא הרי מת גם הבן א"כ אין לנו שום נדנוד ספק לפוטרה מחליצה הואיל דבזה אין לנו רוב לסייע שנימא שמת הבן אחרי מיתת הבעל וממילא לא הי' לנו אז ספק שמא יתברר שלא היתה צריכה חליצה ואם באמת יתברר אח"כ שמת הבן אחר הבעל שפיר תהי' מותרת לכהן ועיקר האיסור לכהן הוי רק מכח מ"ע לכתחילה א"כ במידי דבשעת החליצה ליכא שום ספק שלא תועיל החליצה שפיר ל"ש לאסור מכח מ"ע ואחר החליצה שוב תהי' מותרת מכח אמ"ל עיי"ש נשמע מדבריו ככל הרעיון שכתבתי וז"ב: עתה נביא לענין המבואר במתני' יבמות דל"ה אין הולד של קיימא אסור בקרובותיה ונפסלה לכהונה והקשו בתוס' דהא תוך ג' ל"מ החליצה וכתבו בחד תירוצא דכיון דמה"ת מהני החליצה שפיר אסור בקרובותיה ועוד תירצו דגם מדרבנן בדיעבד מהני החליצה עיי"ש ובתוי"ט שם מובא רק תירוץ השני וצ"ב: ונלע"ד לומר עפ"י הנודע שיטת הרמב"ם ז"ל דחמץ חשוב דשיל"מ אף דאסור גם אחז"פ מדרבנן עכ"פ מ"מ ביאר הר"ן פסחים ד"ל בטעמו דמחומרת חז"ל א"א לצמוח קולא לענין ד"ת והר"ן ז"נ השיג עליו דכיון דכל הא דדשיל"מ לא בטל הוי רק מדרבנן א"כ דרבנן מהני לדרבנן וכסברתו מפורש בתוספות חולין דע"ג לענין הכשר בשחיטה עיי"ש ועיין ברמ"א אה"ע סימן מ"ב לענין קדושי דרבנן לפני פסו"ע דרבנן ע"ש: והנה בהא דמבואר בש"ס יבמות דכ"ו בנפלו ב' אחיות ליבום דאם אחת אסורה עליו מכח שניות חולצת ולא מתייבמת אף דכל עיקר הא דזיקה ככנוסה הוי רק דרבנן והכא כיון דהיו חסורה מכח שניות א"כ מדרבנן אינה זקוקה

ואפ"ה אינו מתייבמת ונשמע מזה כשיטת הרמב"ם דע"י חומרת חז"ל אין לצמוח קולא אף לענין דרבנן וא"כ י"ל דשני תירוצי תוס' הנ"ל פליגי בסברת הרמב"ם והר"ן הנ"ל דבתירוץ א' ס"ל דכיון דמה"ת מהני חליצה תוך ג' א"כ ל"מ להקל אף דכל איסור חליצה לכהן וגם קרובי חליצה אינו רק מדרבנן אפ"ה ל"מ להקל ובתירוץ ב' ס"ל כסברת הר"ן דרבנן מהני לדרבנן ואם הי' חליצה תוך ג' פסול בדיעבד עכ"פ מדרבנן שוב הי' מועיל להקל בדרבנן בחליצה לכהן ולכך נדחקו דבדיעבד גם מדרבנן מהני חליצה תוך ג' ושוב א"א להקל גם בדרבנן א"כ התוי"ט דקאי אליבא דהלכה דחמץ נ"הדשיל"מ ועכצ"ל משום דאסור אחז"פ מדרבנן ונשמע כסברת הר"ן דרבנן מהני לדרבנן לכך הביא התוי"ט רק תי' ב' שבתוס' ודוק היטב.

נחזור להנ"ל דעכ"פ בחליצה תוך ג"ח ונתברר אח"כ שהי' וולד של קיימא דמותרת לכהן הואיל דאמ"ל שהי' חליצה בטעות וה"ה ביצאה צרתה למדה"י אף אם תחלוץ אם יתברר אח"כ שצרתה ילדה וולד מותרת לכהן והא דקתני התם לא תחלוץ הוי רק משום מ"ט לכתחילה אבל הכא דבשעת החליצה לא הי' לנו שום ספק שלא תועיל החליצה ושיהי' נצרך אח"כ להכריז לכהונה א"כ בשעת חליצה אין לנו שום מ"ע ואח"כ כשנתגלה שיש לו בן ממילא אמרינן אמ"ל דהי' חליצה בטעות ושפיר מותרת לכהן וז"ב: ובגוף הדבר שהביא כה"ג שיטת הראב"ד דיצא קול חליצה חוששין באמת באה"ע סי' נ' סעיף ה' ברמ"א פוסק דל"ח לקול חליצה ובב"ש סק"י"ב כתב דקיל טפי מספק חליצה דבס' חליצה אסורה.

עכ"פ לכתחילה לכהן ובקול חליצה אף לכתחילה מותרת דקול לא הוי אף בגדר ספק ולשי' הראב"ד קול שהוחזק בב"ד חשיב כבירור עיי"ש א"כ י"ל בנ"ד שנתברר שהי' חליצה בטעות גם הראב"ד מודה דל"ח לקלא הואיל דנתברר שהי' חליצה בטעות וע' תוס' כתובות דכ"ו שכ' דלענין דרבנן לכ"ע מבטלין קלא ומש"ה ביצא קול ב"ג ואח"כ יש תרי דעכ"פ מותר בתרומה דרבנן עיי"ש וז"ב והנה כת"ה העיר בענין מי שהי' במדה"י ונודע שמת והי' לו בנים כאן ומתו ויש ספק שמא מת הוא קודם בנו דאפ"ה צריכה חליצה ואסורה ג"כ לכהן אף דיש ספק שמא מת הבעל קודם ולא היתה צריכה חליצה והוית רק ס חליצה אפ"ה י"ל בגוונא דידעינן מתי מתו בניו רק הספק בזמן מיתת האב א"כ חזקת חי של האב מסייע דהשתא הוא דמת וגם חא"א מסייע דהיתה א"א עד עכשיו ושוב הי' החליצה כדת עכת"ד כה"ג: והנה לכאורה יש לדין בדבריו דאיך אפשר לאוקמה בחזקת חי הרי מת לפניך אך באמת כ"ז לשיטת הטו"ז ביו"ד סי' שצ"ז אבל לשי' הש"ך שם אף דמת לפנינו אפ"ה אמרי' השתא הוא דמת וא"כ הוי סד"ר נגד ח"א דלחומרא ואף דלכאורה יש לתמוה מהא דספק אם גט קדם למיתה קיי"ל דצריכה חליצה וכתב הר"ן משום דמת לפנינו חוששין שמא מת מקודם ועיין בשעה"מ הלכות מקואות אך באמת ז"א בשלמא התם דנגד החזקת חי יש חזקת זקוקה ליבום שפיר אמרי' כיון דהחזקת חי איתרע ע"י שמח לפניך א"כ כבר כתב בהג"ה אמ"ב אה"ע סי' י"ט דחזקה דאיתרע ל"ח בירור ושוב אדרבא חוששין לחומרא מכח החזקת זקוקה אבל הכא אדרבה החזקת חי וגם חא"א מסייע דהשתא הוא דמת א"כ לשיטת הריב"ש דזה חשיב ב' חזקות בוודאי ניהא ואף לשי' הנוב"י דהואיל דהוי מקושרות ל"ח בכלל ב' חזקות אבל עכ"פ החא"א מועיל בזה כמו התם החזקת זקוקה ושפיר אמרי' דהחזקת

חי בתוקפו עד עכשיו ושפיר אסורה לכהן אבל באמת באם יתברר אח"כ דהבעל מת קודם שפיר תהי' מותרת לכהן וז"ב: עתה נבוא לחשש השני מצד שלא דר עם הפילגש בנשואין רק בזנות וכל העולם ידעו שנוהג עמה כמנהג אישות והחזיק אותה ואת הילד בביתו מי נימא דחשיב ע"י זה כבירור שהוא בנו וממילא פטורה מחליצה או ניחוש שמא זינתה גם עם אחר והנה לפי"מ דמבאור בב"ש סקט"ו יש בזה ג' שיטות שיטת הנמ"י דאף דמיוחדת לו מ"מ חוששין שמא זינתה גם עם אחר והולד הוא מאחר ושיטת הרא"ש בהודה מעצמו שבא עלי' ל"ח שילדה מאחר ושיטת הרמב"ם כפי הבנת הה"מ בדבריו עכ"פ במיוחדת לו מהני אף לפוטרה מיבום ול"ש שמא הוולד מאחר, וע' שו"ת רח"כ אה"ע סי' ט"ו שהשיג על הה"מ הנ"ל ופירש בהבנת דברי הרמב"ם דלענין חליצה אך במיוחדת לו מחמיר הרמב"ם.

ורק לענין ירושה מועיל הודאותו הואיל דכתיב יכיר וכן כ' בספר ש"ש להקצה"ח ז"ל וא"כ י"ל אף להרמב"ם דמחמיר לענין חליצה ויבום מ"מ לפימ"ש בב"ש שם דעכ"פ בתרומה בזה"ז דהוי רק דרבנן מקילין מכח סד"ר לקולא וה"ה בארוסה שעבירה כיון דס' ממזר מותר מה"ת ואף ברוב פסולין כיון דרוב ל"ח בירור מותר מה"ת בס' ממזר וכמ"ש בפנ"י קידושין דע"ג ובש"ש פרק א' ושוב לענין דרבנן מקילין ולפי"ז נ"ל בנ"ד דנחלצה ואם ניסת לכהן לא תצא הואיל דהוי רק ס' חליצה וחליצה לכהן לא הוי רק דרבנן י"ל סד"ר לקולא: איברא דיש לעורר בשלמא בהא דיבמות דכ"ד בשנים שקידשו ב' אחיות ומתו דמעולם לא היה לנו לדון לענין איסור תורה דהא הנשים בוודאי צריכות חליצה או מאחים של זה או משל זה ובכה"ג דהוי ספק דסתרי אהדדי לכ"ע ס' ד"ת מה"ת לחומרא ורק בס' ממזר חידש המהרי"ט דגילתה התורה דמותר אף בסתרי אהדדי כגון להתירו בבת ישראל וממזרת אבל בעלמא אסור בסתרי אהדדי וכדומה כ' בר"ן שילהי פסחים בהא דאמרו לה תרי כסא קמאי ואמרי לה בתראי דל"ש לומר סד"ר להקל כיון דא"א להקל בתרווייהו דהוי סתרי אהדדי לכך מחמירין בשניהם עיי"ש ועיין במלמ"ל פ"א ממגילה מ"ש בזה א"כ היכי דנחלצו מאחיו של אחד וקדם השני וכנסה אף דהוא כהן לא תצא כיון דלידת הספק הוי רק עכשיו אי שריא לכהן או לאו שפיר אמרי' בס' חליצה לכהן דהוי רק מדרבנן דאזלינן לקולא אבל הכא שיש לו בן מפנויה א"כ אם לא ניחוש שזינתה עם אחר תהי' אשתו מותרת לשוק אף בלא חליצה א"כ ספק זה אי זינתה עם אחר או לא נוגע לענין איסור תורה א"כ אף אחר החליצה נהי דהשתא ליכא נ"מ רק לענין כהן דהוי רק דרבנן אפ"ה א"א לומר סד"ר לקולא כיון דדמי להא דסי' ק"י בספק דרוסה שנתערב באחרים דאסור מכח דהוי ס' בנתגלגל וז"ב: ובזה י"ל קושית התוס' שם בהא דמת תוך שלושים ונתקדשה לכהן אינה חולצת והקשו בתוספות אמאי לא תחלוץ הא ס' חליצה שריא לכהן ועפ"ז ניחא דהרי הכא נולד הספק קודם החליצה ונוגע הספק גם לענין ד"ת ואם מחמירין בד"ת ונבוא אח"כ להקל שתשאר תחת הכהן מכח סד"ר לקולא שוב חשיב כנולד הספק בד"ת דאסור גם אח"כ אף שנוגע רק לדרבנן ואף דהכא לא דמי להא דס' דרוסה דהתם בשעה שנולד הס' בד"ת לא ידענו שנהי' מוכרחים אח"כ לדון לענין דרבנן א"כ שפיר י"ל כיון דכבר הוחמרנו בספק זה בשעה שהי' נוגע לד"ת שוב א"א להקל בס' זה אף אחר שנוגע לדרבנן אבל הכא במת תוך שלושים ונתקדשה לכהן י"ל דדמי להא דספק ביצת נבילה דקיי"ל דאף שגוף

התרגולת אסורה מכח ס' ד"ת אפ"ה הביצה מותרת מכח סד"ר וע' שו"ת בית אפרים או"ח סי' מ"א שהעיר ג"כ בסברא זו לענין ס' חמץ שעשה"פ עיי"ש ה"ה הכא דתיכף בשעה שהי' נוגע לענין ד"ת תיכף ידענו דיהי' ג"כ נ"מ לענין דרבנן ושוב בכה"ג נהי דלענין ד"ת מחמירין אפ"ה יש להקל לענין דרבנן אך באמת התם בחמץ שעשה"פ באמת ידענו דאחה"פ יהי' המאכל מותר מכח סד"ר דלהחמיר לאסור באכילה אחה"פ חשיב כדיעבד ורק לגרום סד"ר אסור אבל אם הסד"ר הוא מאליו שפיר מותר ושוב יפה כ' הבית אפרים דבכה"ג ל"ח ס' בנתגלגל אבל הכא גם ס' חליצה נהי דהוי דרבנן לענין לישא לכהן מ"מ עכ"פ אסור לעשות סד"ר בידים א"כ החזקת כשרות מסייע דבוודאי לא יעבור אף על איד"ר וכנודע דהרבה פוסקים השיגו על הה"מ פ"א מאישות לענין אאעבב"ז עיי"ש א"כ א"א לומר דחשוב כידעינין שנהי' מוכרחים לדון גם לענין דרבנן ז"א דאוקמה בחזקת כשרות דבוודאי לא נבוא לידי זה ושוב שפיר חשיב ככבר הוחמרנו בספק זה בהיותו נוגע לד"ת ושוב אף אח"כ שנתגלגל הספק לענין ס' דרבנן היינו בכבר ניסת לכהן אפ"ה מחמירין הואיל דהוי כמו ס' בנתגלגל ומיושב קושית התוס' בסיד ודו"ק: ולפ"ז י"ל התינח התם דנולד הס' קודם החליצה ואז נוגע הספק אי מותרת לשוק בלי חליצה א"כ שפיר י"ל כיון דספק זה נוגע לד"ת שוב אף אחר שכבר ניסת לכהן מחמירין מכח דהוי ס' בנתגלגל אבל בנידון שאלתינו באמת קודם החליצה לא נודע לנו משום נדנוד ספק והחליצה הי' אז חליצה וודאית ורק אח"כ נודע שהי' לו פילגש וגם וולד וספק אי הוולד ממנו א"כ בשעת לידת הספק אינו נוגע כלל בד"ת דהרי הזיקה ממנ"פ כבר פקע או ע"י הוולד או ע"י החליצה א"כ עיקר הספק רק לענין כהן אחר שכבר נשתדכה לו א"כ זה דמי להא דמבואר ביו"ד סי' ק"י דבלא נודע עד לאחר שכבר נעשה דרבנן מקילין בהפ"מ ה"ה הכא להוציא אשה מבעלה אין לך הפ"מ טפי מזה וא"כ י"ל דאף אי מחמיר הרמב"ם ז"ל לענין חליצה אפ"ה בנ"ד דחשיב כלא נודע עד לאחר שנעשה דרבנן בכה"ג לכ"ע יש להקל איברא די"ל דזה טעות דהרי בנ"ד אכתי לא ניסת אליו א"כ עכ"פ לכתחילה אסורה לכהן דאסור לעשות סד"ר לכתחילה ועוד י"ל דאף א"נ דס' חליצה שריא לכהן כ"ז היכי דמעולם לא היתה בחזקת וודאי חליצה אבל בנ"ד דבשעת חליצה הוחזקנו אותה לוודאי חליצה ותהי' אסורה לכהן ונהי דאם נתגלה באמת שהי' חליצה בטעות שוב מותרת לכהן אבל היכי דגם עכשיו לא נתגלה שהי' חליצה בטעות ורק דעכשיו רוצין להקל מכח סד"ר בכה"ג י"ל הואיל דעד עתה הי' מוחזקת לחליצה וודאית ושאסורה לכהן שוב מספק אין להוציאה מכפי שהחזקנו אותה עד עכשיו וכעין שכ' המפורשים בכתובות דכ"ו בהא דתרי ותרי דמוקמינן לי' בחזקתו הראשונה שהחזקנו אותו עפ"י עד הראשון אף שנודע לנו עכשיו שיש תו"ת אפ"ה אוקמיה בחזקה הראשונה וה"ה הכא כנ"ל אך באמת בר"ן שם דחה שיטת רש"י משום דנתגלה שהי' חזקה בטעות ועיי"ש במהרש"ל ובשטמ"ק מ"ש בזה א"כ ה"ה הכא הואיל דנתגלה לנו עכשיו ספק כזה שלא ידענו מזה בשעת חליצה ועכשיו נוגע הספק רק לענין דרבנן שפיר י"ל סד"ר לקולא אך עכ"פ אכתי יש לנו לדון בזה דס' חליצה עכ"פ אסורה לכהן לכתחילה ובנ"ד הרי אכתי לא ניסת אליו אולם די"ל דכבר הוכחתי דגם לדעת הרמב"ם מ"מ עכ"פ בדיעבד תהי' מותרת לכהן בנ"ד הואיל דבשעת לידת הספק לא הי' עוד נוגע לענין ד"ת ורק לענין דרבנן א"כ לענין לישא אליו לכתחילה שוב יש לסמוך אשיטת

הרא"ש ובפרט דבמיוחדת אליו סובר הרא"ש דגם הרמב"ם מודה דל"ח שמא זינתה עם אחר ונהי דלפוטרה בלא חליצה חוששין לשיטת הנמ"י בדעת הרמב"ם ושוב י"ל דכמו דמחמירין לענין ד"ת ה"ה דיש להחמיר גם לענין לישא לכהן מ"מ הכא דמעולם לא הי' נוגע הספק בד"ת רק תיכף בשפת לידת הספק לא הי' לנו לדון רק לענין דרבנן א"כ פשיטא דבכה"ג.

לכ"ע בדיעבד תהי' מותרת לישב עם הכהן אף לשיטת הנמ"י בדעת הרמב"ם ושוב לענין לכתחילה יש לסמוך אשיטת הרא"ש דבאמת לא היתה צריכה כלל חליצה ונודע סברת הר"ן פ' הכותב דבמידי דבדיעבד יהי' לו זכות עפ"י דין מועיל סברא קלה אף להגבותו לכתחילה עיי"ש. ובפרט דבמיוחדת לו יש צירוף שיטת ר"פ דפטורה לגמרי מחליצה ואף דלפמ"ש בשו"ת רח"כ הנ"ל רק בתרומה לפי שאומרת ברי לי שלא הי' הילד רק מכהן זה שפיר מהני טענת ברי שלה לגבה נפשה כמבואר בכתובות דכ"ב באומרת ברי לי אבל הכא האשה שנחלצה וגם הכהן הרי לא יוכלו לידע אם הפילגש זינתה גם עם אחר או לא ושוב י"ל דגם בדרבנן יש להחמיר אך באמת לשי' הב"ש יש להקל בדרבנן אף בלי טענת ברי לי דהרי מהני בארוסה שעייברה להתירו בבת ישראל וחזינין דלענין דרבנן מקילין אף דהתם עצם איסור ממזר הוא מה"ת אפ"ה מקילין מכח דס' ממזר מותר מה"ת מכ"ש ס' חליצה לכהן דכל עיקרו הוא רק מדרבנן פשיטא דיש להקל אף בלי אומרת ברי לי.

ובפרט שכ' כה"ג שיש רגל"ד שהילד הוא ממנו ונודע שיטת הנוב"י דרגל"ד מהני אף בעגונה ועדיף מנכרי מסל"ת ואף דלא קיי"ל הכי מ"מ בדרבנן בוודאי דיש לצרף סברת רגל"ד לסניף ונודע שיטת הרדב"ז דאף דאין נאמנות לרופאים באיסורין אפ"ה ביש רגל"ד מהימני ע"כ מכל הנ"ל נלע"ד דיש להתיר להם לינשא ומה גם שיש חשש מכשול ונהי דיפה הביא כה"ג דמכח זה אין להתיר שום איסור כנודע מדברי הט"ז בס' שליד ובשו"ת חת"ס יו"ד סי' שכיב עכ"פ בכה"ג דנראה מעיקר הדין דמותרת לכהן בדיעבד אליבא דכ"ע שוב יש לצרף דחשש מכשול חשוב כמו דיעבד וי"ל דכדאי הוא הרא"ש לסמוך עליו: ולכאורה הי' עוד מקום להעיר צד קולא מכח חשש מכשול גרידא להתיר החליצה להכהן עפ"י שיטת מהרשד"ם דכהני זמנינו אינם רק כהני ספק אך באמת הרבה פוסקים חלקו עליו וגם י"ל דבאם הכהן הנ"ל נושא כפיו א"כ ממנ"פ עובר איסור אי לאו כהן הוא א"כ מברך ברכה לבטלה וגם בזר הנושא כפיו עובר איסור כמפורש במג"א סימן קכ"ח סק"א וע' שו"ת בית אפרים מ"ש לפלפל בזה.

ואם הוא באמת כהן ויש לו אשה שהיתה חלוצה ג"כ אסור לישא כפיו כמפורש בש"ע סי' קכ"ח הנ"ל ולפ"ז י"ל דבכהני זמנינו אדרבה יש טפי להחמיר שלא לישא ס' חליצה הואיל דיטעו העולם דהא דהתירו לישא לכהן הוי רק משום דהלכה כשיטת המהרשד"ם וכעין זו כ' בש"ך יו"ד סי' פ"ז דבב"ח של עוף יש לאסור טפי מכח מ"ע מכל שאר איסורי דרבנן הואיל דיטעו לומר דהלכה כריה"ג דבשר עוף בחלב שרי לגמרי עיי"ש וכעין זו כ' האחרונים לענין בנין בהכ"נ בשבת דיש לאסור טפי בבכ"נ אף בקבלנות מכל שאר בנין הואיל דיטעו העולם דבהכ"נ דהוי מצוה לבנותו מותר ויטעו להתיר לבנות בהכ"נ אף בשכירי יום עיי"ש ע"כ לענ"ד אף שיש לחוש שלא יוצמח מזה חשש

מכשול בשום פעם בענין איסור חליצה לכהן עכ"ז אם יראה כה"ג שנחוץ הדבר להתיר
ימחול לראות להכריז ברבים שנתגלה שהיתה חליצה בטעות ואז יש מקום להתיר וכה
ראיתי בשו"ת מהר"י אסאד סי' רס"ד וסי' רס"ה שכ' בפשיטות דאף להרמב"ם דחייש
לענין חליצה שמא לאו בנו הוא רק חשש דרבנן עיי"ש ולפ"ז י"ל דחששו רק לענין
שלא תינשא לשוק דהוי ד"ת אבל לענין חליצה לכהן דהוי רק דרבנן לא חששו.

ואף דס' חליצה לכהן] אסורה לכתחילה מ"מ בכה"ג דמה"ת לא היתה בכלל ס' חליצה
ורק עיקר החשש מדרבנן מכח חומר איסור יבמה לשוק דחשיב דשב"ע לשיטת כמה
פוסקים אבל לענין חליצה לכהן לא החמירו ויש להתיר לישא לכהןאף לכתחילה וע'
עוד שם שהעיר דאם כבר החזיקו לבנו למילה ולפדה"ב שוב מהני גם לענין יבום עיי"ש
מ"ש בשם הג' רמ"ב ז"ל א"כ מכל הני טעמי הנני מצטרף להתיר לה לישא באם יראה
כה"ג שהדבר נחוץ מאוד ונא שיראה לצרף לזה עוד רב מובהק אחד: באעה"ח ה' ב"ב
ל"ה למב"י תרע"א ראדמישלא יצ"ו.

והנני ידו שמואל ענגעל החופ"ק הנ"ל סימן ב'. כבוד הרב הה"ג בנש"ק כש"ת מוה"ר
חיים יעקב טייטעלבוים אבדק"ק לימאנאב שליט"א.

בדבר שאלתו בפנויה אחת שפתאום נסעה בליל ש"ק מביתה עם ב' ערלים לעיר א'
רחוק מביתה כמה פרסאות למקום מסילת הברזל ומשם הוליכו אותה הערלים לבית
הכומרים לקראקא ושהתה שמה ששה ימים ואח"כ נסע אביה לשם וברוב הפצרות בה
פעל אצלה ושבה לבית אביה וכעת נשתדכה לכהן שלא ידע כלל אם יש בזה חשש
לכהונה ע"כ נסתפק כת"ה אי מותרת להינשא להמשודך הנ"ל וכת"ה העיר דיש בזה
כמה חששות א' מפני קול הרינון ב' מכח היחוד שנתייחדה עם הערלים כשנסעה עמהם
בלילה על העגלה כמה שעות, ג'.

מכח שנדרה להמיר א"ע ונסעה לבית הכומרים וחיללה ש"ק. ויש לחוש שזינתה עם
הערלים ונפסלה לכהונה וכת"ה התחיל לעשות גב"ע בזה ולא מצא שום עדות על זנות
ולכל היותר שמע עליה דבר מכוער מה שהי' לה עסק עם איזה ישראל שאף אם הי' זה
אמת לא היתה נפסלת לכהונה וכעת יש חשש שבאם לא נתיר אותה להנשא להמשודך
הלז תחזור ח"ו לסורה עכת"ד השאלה.

הנה מקודם שנבוא לגוף שאלתינו נקדים סוגיא הש"ס כתובות די"ג ראוה מדוברת זעירי
אמר נסתרה ורב אסי אמר נבעלה ולרב אסי דוקא בראוה שנבעלה דאז ליכא מיגו פליגי
ר"ג ור"י דלר"ג נאמנת לומר לכשר נבעלתי ולר"י אינה נאמנת אבל בלא ראינו שנבעלה
נאמנת לומר לכשר נבעלתי במיגו דלא נבעלתי ומכ"ש דמהימנא לומר לא נבעלתי
ולזעירי אף בלא ראינו שנבעלה אפ"ה לר"י נא מהימנא ופריך הש"ס לזעירי והא"ר אין
אוסרין על היחוד ומשני מעלה עשו ביוחסין.

ובתוס' הקשו מה פריך לזעירי מהא דאין אוסרין על היחוד ממנ"פ אי מיירו באומרת לא
נבעלתי פשיטא דלא נאסרה אף לר"י ונהי דנימא דבאשת איש אוסרין על היחוד וה"ה
דפנויה שנתייחדה עם הפסול לה דנאסרה מ"מ הכא יש ס"ס להיתר שמא לא נבעלה
ושמא לכשר ועכצ"ל דהכא מיירי במודיה שנבעלה א"כ האיך זה דומה להא דאין אוסרין

טל היחוד ורצו ליישב דאף באינו ידוע שנבעלה אפ"ה י"ל דאוסר ר"י משום דהך ס' שמא לא נבעלה הוי גרוע משום דאין אפוטרופוס לעריות וחזרו והקשו דהרי לקמן בש"ס דט"ז מוכח דהכא מיירי במודה שנבעלה וחזרו ותירצו דס"ד דהש"ס דכמו דאין אוסרין על יחוד דא"א אף דליכא רק חד ס' ה"ה דיש להתיר בחד ספק שמא לכשר נבעלה וחזרו והקשו דלפ"ז אמאי פריך רב לזעירי ולא פריך גם לרב אסי דעכ"פ בראוה שנבעלה אוסר ר"י ואמאי נימא דכמו דאין אוסרין על יחוד דא"א אף דליכא רק חד ס' ה"ה דיש להתיר הכא בחד ס' שמא לכשר נבעלה עכת"ק: והנלע"ד ליישב כ"ז ונקדים מה שהעירו המפורשים בהא דכתבו התוס' די"ל דכמו דאין אוסרין על יחוד בחד ספק ה"ה דיש להקל בחד ספק ולתלות שלכשר נבעלה וקשה הרי לא דמי כלל בשלמא בהא דיחוד שם הספק על התחלת הריעותא אם נבעלה א"כ חזקת הגוף מסייע דלא נבעלה שפיר יש להתיר אבל הכא בוודאי נבעלה רק הספק אי לכשר או לפסול א"כ עכ"פ החזקת הגוף אזדא ונהי דיש לה חזקת כשרות לכהונה מ"מ א"א לסמוך ולהתיר מכח זה כיון דעכ"ת נעשה השתנות באשה זו מכפי שהיתה וכיון דאזדא החזקת הגוף שוב אין להתיר וכדמצינו בתוס' כתובות ד"ט דעיקר תלוי בחזקת הגוף מדהקשו שם בתוספות ונוקמה בחזקה שכשירה לכהונה ותירצו אדרבה העמד אותה בחזקה"ג דלא נבעלה רק כשהיתה תחתיו עיי"ש וא"כ י"ל דזה ה"י פשיטא להש"ס דלרב אסי היכי דנבעלה לא מהימנא לומר לכשר נבעלתי כיון דנולד ריעותא ואזדא החזקה"ג שלה ורק כשנתייחדה עם הפסול לה הן בא"א דהכל פסולין לה או בפנויה שנתייחדה עם פסול אין לאוסרה באם נחזיק ס' שמא לא נבעלה לספק השקול אז יש להתירה מכח העמד אותה בחזקה"ג שלא נעשה בה שום מעשה לאיסור ונודע מ"ש בספר ש"ש להקצה"ח דחזקה"ג מועיל אף בס' טומאה ברה"י עיי"ש ואם נימא דהך ס' שמא לא נבעלה אינן בכלל ספק השקול רק שכיח לאיסור יותר מלהתיר אז שפיר לא יועיל החזקה"ג להתיר כמ"ש בתוס' יבמות דל"א בהא דס' דרוסה אף די"ל שנשחטה הותרה מ"מ היכי דשכיח לאיסור חוששין להחמיר אף נגד חזקה אבל עכ"פ היכי שנתייחדה עם ס' כשר ס' פסול ותאמר לא נבעלתי פשיטא דיש להתירה משום ס"ס שמא לא נבעלה ושמא לכשר ונהי דספק הראשון שמא לא נבעלה הוי שכיח לאיסור טפי מ"מ לשי' תוס' נדה די"ט מהני ס"ס אף באם ספק א' רוב נוטה לאיסור ואף לשיטת תוספות כתיבות ד"ט דהיכי דס' א' רוב גמור נוטה לאיסור לא מצטרף לס"ס אפ"ה כבר כ' בשו"ת נובי"ת יו"ד סי' קי"ח דס"ס כזו בצירוף חזקה מהני מכ"ש בצירוף חזקה"ג בוודאי דמהני ס"ס כזו אליבא דכ"ע ובפרט די"ל דשכיח לאיסור אכתי ל"ח רוב לאיסור עי' פמ"ג יו"ד ס' נ' שכתב דשכיח ל"ח כרוב.

א"כ שוב י"ל דבכה"ג מותרת משום ס"ס אבל בטוענת לכשר נבעלתי שפיר אסורה כיון דליכא רק ס' אחד וחזקה"ג אזדא כיון דנעשה השתנות אך אכתי יש להעיר דגם בטוענת לכשר נבעלתי תהי' מהימנא במיגו דלא נבעלתי אך באמת לרב אסי מיירי בראוה שנבעלה ושוב לית לה מיגו ושפיר טענת לכשר נבעלתי לחוד ל"מ כיון דלית לה חזקה"ג ומכח חזקת כשרות לכהונה א"א להתיר כיון שנולד ריעותא ובפרט לסברת הפנ"י גיטין די"ז גם החזקת כשרות איתרע הואיל דגם ביאות פנויה אסור או מה"ת או עכ"פ מדרבנן וא"כ י"ל לפמ"ש בנמ"י ב"מ ד"ב בהא דלא מהימן חציה שלי וליטול חציה במינו דכולה שלי לפי שאם תאמר דגם בטוען חציה שלי יטול חציה א"כ יותר נוח לו לטוען חציה

שלי וליטול חציה מלטעון כולה שלי וליטול רק חציה ושפיר בכה"ג ל"ח מיגו עיי"ש א"כ י"ל הכא נמי בשלמא אם קיי"ל אין אוסרין על היחוד ועכצ"ל דס' שמא לא נבעלה הוי ס' השקול ומוקמינן בחזה"ג א"כ היכי דטוענת לכשר נבעלתי ובגוונא דלא ראוה שנבעלה דיש לה מיגו לומר לא נבעלתי שפיר נאמנת לומר לכשר נבעלתי במינו דלא נבעלתי דהא עדיף לה לטעון לא נבעלתי מלטעון לכשר נבעלתי לפי שגנאי לה בביאת איסור וכמ"שהתוס' בכתובות ד"ט אבל אי נימא דאוסרין על היחוד ועצ"ל דס' שמא לא נבעלה חשיב שכיח לאיסור והיכי דשכיח לאיסור אף חזה"ג ל"מ א"כ לפ"ז אי נימא דתהי' נאמנת לומר לכשר נבעלתי נוח לה טפי לטעון לכשר נבעלתי מלטעון לא נבעלתי הואיל דטענת לכשר נבעלתי ל"ח שכיח לאיסור וטענת לא נבעלתי חשיב שכיח לאיסור א"כ שוב ל"ש לומר דתהי' נאמנת לומר לכשר נבעלתי במיגו דלא נבעלתי לפי שאינו בכלל מיגו משום דעדיף לה לטעון לכשר נבעלתי מלטעון לא נבעלתי דהוי לא שכיח להתיר רק לאיסור ולשי' כמה פוסקים ל"א מיגו מטענה שכיח לטענה לא שכיח ע"י תוס' כתיבות ד"ט בחד תירוץא שם בסוגיא דאנוסים היינו ועיין בש"ך חו"מ סי' פ"ב בדיני מיגו: וא"כ י"ל דזה סברת זעירי דס"ל דטענת לא נבעלה חשיב לא שכיח להיתר ורק בנתייחדה עם ס' כשר ס' פסול ותטעון לא נבעלתי תהי' מותרת משום ס"ס הואיל דהיכי דיש חזה"ג מהני ס"ס אף כשספק א' רוב נוטה לאיסור כסברת הנוב"י אבל לכשר נבעלתי שפיר לא מהימנא בחד ספק ומיגו ליכא כיון דלא נבעלתי חשיב לא שכיח להיתר א"כ ל"מ מיגו מטענה שכיח לטענה דלא שכיח ולכן פריך הש"ס והא"ר אין אוסרין על היחוד וס"ד דהש"ס דאף בנסתרה עם וודאי פסול אפ"ה אין אוסרין ועכצ"ל דס' שמא לא נבעלה חשיב ס' השקול א"כ שוב גם בטוענת לכשר נבעלתי תהי' נאמנת במיגו דלא נבעלתי דהשתא חשיב מיגו טובה דעדיף לה לטעון לא נבעלתי מלטעון לכשר נבעלתי מכח גנאי בביאת איסור ומשני הש"ס דבאמת בפנויה י"ל דאוסרין על היחוד והסברא דס' שמא לא נבעלה חשוב שכיח לאיסור ורק בא"א דיש תרי חזקות להיתר חזה"ג וגם חזקת היתר לבעלה וחזקת כשרות לכהונה אז אף בשכיח לאיסור אין מוציאין אותה מבעלה וכסברת הריב"ש דתרי חזקות עדיף מרוב אבל בפנויה אסורה באמת ע"י יחוד הואיל דהוי שכיח לאיסור א"כ עכ"פ לכתחילה אסורה להינשא לכהן א"כ נהי דגם בפנויה באם נתייחדה עם ס' פסול ותאמר לא נבעלתי תהי' מותרת מכח ס"ס שמא לא נבעלה ושמא לכשר מכח צירף חזה"ג אבל ל"ש מיגו להאמינה טענת לכשר נבעלתי במיגו דלא נבעלתי דהרי באמת לא ניחא לה לטעון לא נבעלה דהוי טענה דלא שכיח להיתר וכן"ל א"כ מיושב קושית התוס' לנכון דלרב אסי ל"ש כלל להקשות כיון דמיירי בראוה שנבעלה ממילא לית לה מיגו א"כ לא קשה כלל מהא דיחוד משום דהתם אף בספק אחד ההיתר מכח העמד אותה בחזה"ג שלא נבעלה אבל הכא דאיתרע החזה"ג לפי שכבר נבעלה, וגם החז"כ איתרע דגם ביאות פנויה אסורה לכהן ועיקר פירכת הש"ס לזעירי דעכ"פ יועיל המיגו דכיון דחזינן דאין אוסרין על היחוד ועצ"ל דס' לא נבעלה חשוב ספק השקול ושוב נוח לה טפי לטעון לא נבעלתי לפי שגנאי לה בביאת איסור ושוב הוי מיגו טובה ומיושב הכל בס"ד ודו"ק היטב: נחזור לענין דינא דלר"י דוקא בא"א שנתייחדה אין אוסרין אבל בפנויה שנתייחדה עם פסול משום מעלת כהונה נאסרה ע"י היחוד עכ"פ שלא לישא לכתחילה לכהן אבל אליבא דר"ג היכי דלא ראינו

שנבעלה אין אוסרין על היחוד אף לכהן ואף בפנויה ול"ח שמא זינתה לפי שחזה"ג אלים טובא אליבא דר"ג ובפרט דלשיטת תוס' קידושין דפ"א הא דאין אוסרין על היחוד קאי גם אפנויה והא דקאמר הש"ס מעלה עשו ביוחסין י"ל הכוונה דס"ד דהש"ס דאם נימא דאין אוסרין על היחוד אף בנתייחדה עם פסול א"כ עכ"ח דס' שמא לא נבעלה חשיב ס' השקול א"כ צריכה להיות נאמן לכשר נבעלתי במינו דלא נבעלתי וע"ז משני הש"ס דבאמת אם תאמר לא נבעלתי נאמנת אף בנתייחדה עם פסול מכח חזה"ג ורק אם תטעון לכשר נבעלתי אז ל"מ מיגו והסברא כיון דביוחסין בעי תרי רובא להכשיר לכתחילה ונודע מ"ש המפורשים דמה"ט ל"מ מיגו להוציא משום דמיגו לא עדיף מרוב ול"מ בממון א"כ ביוחסין דרוב א' ל"מ ה"ה דל"מ מיגו וז"ב בס"ד: ובאמת לפ"ז א"ש הא דקיי"ל בש"ס ב"ב דל"ב כרבה בארעה וכו' הרשב"ם דאזלינן בתר חזקת הלוקח ובתוס' העירו דיש לאוקמא בחמ"ק כמו בס' תו"ת והשתא ניחא דעיקר הטעם דלא פסקינן כרבה כ' התוס' אף דיש לו מיגו דאי בעי הוי אמר שטרא מעליא הי' לי מ"מ ל"מ משום דהוי מיגו להוציא וכו"ז בממון דאם השטר פסול חשיב מוציא ל"מ מינו כמו דרוב ל"מ בממון אבל בקרקע היכי דהלוקח מוחזק נגד חמ"ק לחוד הולכין בחר רוב כמ"ש בקצה"ח סימן ר"פ וממילא דכמו דמהני רוב ה"ה דמועיל מיגו ומיושב קושית התוס' על הרשב"ם לנכון ודוק: יצא לשי' התוס' קידושין גם בפנויה אף בנתייחדה עם וודאי פסול אף דליכא ס"ס אם אומרת לא נבעלתי נאמנת ומותרת אף לכהן אך כ"ז בנתייחדה עם ישראל פסול אבל בנתייחדה עם עכו"ם יש בזה דיעות חלוקות דלחד שיטה בתוספות כתובות די"ג דבנתייחדה עם נואף נאסרה הואיל דמוחזק לנואף א"כ היחוד בוודאי לשם זנות דאל"כ לא היתה מתייחדת עם איש כזה א"כ ה"ה בעכו"ם דרובם פרוצים בעריות א"כ חשיב כמו קרוב לוודאי שנבעלה ואסורה לכהן וכעין סברת התוס' ב"מ ד"ה דמי שאינו גזלן מכבר בוודאי יפרוש עצמו מהגזילה ע"י השבועה שמטילין עליו אבל מי שהוא גזלן מכבר לא יפרוש עצמו גם ע"י שבועה עיין שם ה"ה הכא בנתייחדה עם סתם איש נהי דאיתרע קצת החז"כ שלו ע"י שעובר איסור יחוד מ"מ י"ל דיפרוש עצמו ולא יעבור על גוף איסור הביאה אבל מי שמוחזק לעבריינן א"כ ע"י שנתייחד חשיב כשכיח לאיסור שבוודאי יגמור מחשבתו הרעה ובפרט בנכרי בוודאי דחשיב שכיח לאיסור ונהי די"ל דהאשה לא תרצה להבעל אליו ברצון מ"מ לכהן אסורה גם בנאנסה ומה"ט כ' התוס' שם דדוקא בנחבשה ע"י ממון דאז יראים שיפסידו הממון אז לא חשידי לזנות אבל במסורה בידם אף שלא מחמת נפשות נאסרה אף לבעלה כהן ומכ"ש פנויה וודאי דנאסרה לכהן: יצא דבפנויה שנתייחדה עם נכרי יש ב' סברות לאסורה לכהן א' דלשי' רש"י וכפי מה דמשמע בתוס' כתובות די"ג לר"י נאסרה לכהן על ידי היחוד בפנויה ואף לשי' התוס' בקידושין הנ"ל מ"מ י"ל דבעכו"ם הפרוצים בעריות חשיב כנתייחדה עם נואף מפורסים ואסורה אך לשי' תוס' ע"ז דכ"ג בדיעבד אף בנתייחדה עם עכו"ם אינה נאסרה והגם דהתם מיירי באשה שיש לה בעל דהוי כדיעבד אבל בפנויה אכתי י"ל דחשיב כלכתחילה מ"מ עכ"פ לשיטת התוס' בקידושין עכ"פ באומרת לא נבעלתי מותרת.

ועיין עוד בתוספת ע"ז שם שכתבו דאין אוסרין אותה אף בנתייחד עם הכותי יחוד מיעוט ודוקא במסורה בידם כמו בהמה שבידם לרבעה אז שפיר י"ל דהיכי דאינו מתירא

שיפסיד ממון דנאסרה אבל בשביל יחוד מועט הואיל דבידה לצעוק מירתת העכו"ם עיי"ש והנה בש"ע ס' קפ"ח מפורש דאין אוסרין על היחיד אף בנתייחדה לשם זנות היינו שדיברה דברי תפלות אך בסי' ז' כתב הרמ"א דבנתייחדה לשם זנות יש להחמיר ולפמ"ש החמ"ח שם בא"א נא נאסרה אף לכהן ובפנויה לתירוץ א' של המהריק תמיד נאסרה ע"י יחוד ולתירץ ב' לא נאסרה בקב"ה בנתייחדה לשם זנות ולפמ"ש הב"ש שם קאי המהרי"ק בתירץ השני על א"א וס"ל דבנתייחדה לשום זנות עכ"פ אסורה בבעלה כהן.

וכ' הבית מאיר דלשי' הב"ש י"ל ג"כ בתירץ השני דבפנויה נאסרה תמיד בנתייחדה עם נכרי ורק דמוסיף דגם בא"א נאסרה עכ"פ בבעלה כהן בנתייחדה לשם זנות ולפ"ז יוצמח דבפנויה בין לתירץ א' בין לתירץ ב' נאסרה תמיד אף בלא נתייחדה להדיא לשם זנות: עכ"פ הוכחתי דבפנויה יש כמה סברות לאיסור א' שיטת רש"י דמוכח מדבריו דבפנויה אוסרין על היחוד שנאסרה מלישא לכהן מדפירש"י הך דאין אוסרין על היחוד על א"א וגם לשי' התוספות קידושין דבאומרת לא נבעלתי נאמנת אף בנתייחדה עם פסול ומוקי הא דאין אוסרין על היחוד בפנויה אפ"ה י"ל בעכו"ם גרע דרובם פרוצים בעריות כשיטת בה"ג וע' בבית מאיר שם שכ' דהא דלא ניחא לי לרש"י לפרש הא דאין אוסרין על היחוד אפנויה ובנתייחדה עם ישראל פסול דמשמע לי' הא דאין אוסרין על היחוד מיירי גם בעכו"ם ובפנויה הרי אסורה בעכו"ם ולכך פירש"י דמיירי בא"א אך למסקנת רוב הפוסקים אף בנתייחדה עם עכו"ם אפ"ה אינה אסורה רק בנתייחדה לשם זנות ואף דלשיטת הב"ש י"ל דבפנויה נאסרה ע"י יחוד לחוד עם עכו"ם ואף להחמ"ח הדבר תלוי בב' תירוצים של המהרי"ק מ"מ י"ל כיון דעיקר החומרא ביחוד עם עכו"ם דהוי כשבויה ואינו רק איסור דרבנן וסד"ר אזלינן להקל ע"כ יש לסמוך אתירוץ ב' שבמהרי"ק וכפי הבנת החמ"ח דאף בנתייחדה עם עכו"ם בעי דוקא יחוד לשם זנות וז"ב בס"ד: עתה נחזור לגוף השאלה הנה מכח הרינון לשי' הב"ח אם הקול יוצא על פנויה שזינתה ממש תולין בפריצתא בעלמא ובפרט אם הקול לא איתחזק בב"ד אף להפריש: א"צ אף ביצא הקול כשהיא א"א מותרת גם אחר מיתתו לכהן ואף לשי' הב"ש דהכל מרננים אחריה גרע מקול וחוששין אף בפנויה מ"מ הכא ל"ח בכלל הכל מרננים אחריו דהתם יצא קול כגון שראו רוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר דזה א"א למיתלי בפריצותא אבל הכח דלא הי' שום קול רק בסתם שיש לה שייכות עם ערלים זה לא חמיר עכ"פ מקול זנות וממילא ל"ח לקול זה ואף לפמ"ש בשו"ת ד"ח דהכוונה דלא רק ב' עדים ראו דבר כיעור והוציאו קול רק שבפי העולם מפורסמת לזונה בזה א"א למיתלי בפריצותא וכמ"ש תוס' יבמות דפ"ח ע"ב דדבר הגלוי לכל העולם עדיף מתרי כמאה ועי' תוס' כתובות דכ"ב וע' בש"ך סי' מ"ו אך בנ"ד ליכא כל דברים האלו ובוודאי איכא למיתלי בפריצותא ובפרט דעכ"פ בעי קול דאיתחזק בב"ד ואף די"ל לפמ"ש הר"ן בקידושין דף י"ב בהא דיצא הקול שהוא שו"פ ואף דלא איתחזק הקול בב"ד, מ"מ כיון שבוודאי נתקדשה רק הס' אם שו"פ א"כ איתרע הח"פ ושוב חוששין לקלא אף דלא איתחזק עיי"ש ולפ"ז י"ל בנידון דידן דחזינן דחיללה שבת ונסעה לבית הכומרים להמיר דתה א"כ לשיטת התב"ש ביו"ד סימן א' דשו"ב שהמיר אוסרים שחיטתו למפרע ה"ה הכא אמ"ל דאיתרע חז"כ שלה ושוב יש לחוש אף לקול דלא איתחזק אך באמת לשי' הב"ח בפנויה ל"ח אף לקלא דאיתחזק ובפרט היכי דידוע שיש לה שונאים י"ל אויבים הוא דאפקוהו לקלא ומפורש

בפוסקים דגם בסתם יש לתלות באויבים וסברתם דקול ל"ח דבר ברור וראי' מהא דל"ח לקלא דבתר נישואין וא"כ בעי עכ"פ שיהי' הקול קול ברור והיכי דיש לתלות באויבים שוב הקול ל"ח קול ברור ופ' שו"ת מהרש"ם ח"ב ס' קכ"ח מ"ש בזה ע"כ פשיטא דמצד הקול אין לחוש כלל: והנה מצד שנדרה להמיר דתה באמת מפורש ברמ"א דכ"ז שלא המירה ממש אם חזרה לבית' מותרת דכ"ז שלא המירה ממש ל"ח לזנות ואעפ"י שחיללה שבת אפ"ה אינה חשודה על זנות ואף דקיי"ל חשוד על החמור חשוד על הקל זה דוקא בענין אחד אבל מי שחשוד על עבירה אחת חמורה אינו חשוד על הקל בענין אחר ואף דמחלל שבת נעשה מומר לכל התורה כולה וכ' האחרונים דה"ה דנעשה חשוד לכל התורה ודלא כשי' שו"ת ח"ס ח"ו ועי' פמ"ג יו"ד סי' ב' שכ' דגם באותו שחיטה ששחט בשבת אף דלא נעשה מומר אפ"ה באין אחר עע"ג יש לפסול השחיטה דעכ"פ יש לחוש שמא לא שחט יפה עיי"ש ועיי' בקצה"ח סי' נ"ב שכ' דיש חשש משקר באותו דבר שנפסל על ידו עיי"ש אפיה י"ל הואיל דלא חיללה שבת רק באיסור תחומין דאילו רק מדרבנן ולשי' רוה"פ המחלל שבת באיסור דרבנן לא נעשה מומר א"כ מצד זה לא נעשה חשודה על זנות וז"ב: אך העיקר שיש לדון מצד היחוד.

הנה מה שהיתה עם העכו"ם ביחוד בלילה יש לחקור אי נאסרה ע"י יחוד כזה הואיל דצריך להיות יחוד לשם זנות והכא נראה שלא הי' היחוד אז לשם זנות רק היחוד היה בשביל שנסעה לבית הכומרים וגם לא נתברר אי דיברה אז דברי תפלות עם העכו"ם ואדרבה נראה שהעכו"ם לא נגעו בה כי כל מגמתם הי' רק להוליכה לבית הכומרים להמיר דתה ע"כ מצד יחוד הלז ליכא שום חשש לאיסור אך מצד שהיתה בבית הכומרים ו' ימים א"כ יש לחוש מצד יחוד אם היתה שמה יחד עם ערלים דזה חשוב זמן רב ולפמ"ש בשו"ת ד"ח סי' ט"ז סתם הליכה לבית הכומרים הוי אדעתא דזנות וא"כ בזה יש לחוש לאוסרה לכהן ועי' שו"ת פר"מ סימן א' ובשו"ת ח"ס סי' כ"ב ואם הי' ידוע ששם בבית הכומרים לא היתה כלל יחד עם ערל הי' היתר גמור וכמ"ש הח"ס דאם היא תחת שמירת הכומרים יש להקל ה"ה בזה אך באמת אין להעמיד יסוד גם בזה משום דאין אפוטרופות לעריות ע"כ מצד זה שהיתה בבית הכומרים ו' ימים יש לכאורה חשש גדול ובפרט דלשי' הג' תמיד נאסרה בפנוי' ע"י יחוד עם עכו"ם ולפ"ז יש חשש גם מכח היחוד שנתייחדה עם העכו"ם בלילה ונהי די"ל דלא הי' אז יחוד לשם זנות מ"מ לתירוץ א' של מהרי"ק לשי' החמ"ח ולשי' הבי"מ בכוונת דברי הב"ש גם בתירוץ ב' של מהרי"ק יוצמח דבפנוי' תמיד נאסרה ביחוד עם עכו"ם ונהי שכתבתי לעיל דאף למהרי"ק לא גרע משבויו' א"ל סד"ר להקל דשמא כתי' ב' של מהרי"ק לפי הבנת החמ"ח ושפיר גם בפנוי' אינה אסורה ביחוד שלא לשם זנות אך לכאורה יש להעיר דהרי הכא אם זינתה יש איסור תורה רק עיקר הסברא דבשבוי' הקילו וסומכין על עכו"ם מסל"ת אף דלשי' כמ"פ מסל"ת אינו נאמן באיסור תורה אף מה"ת ומה"ט שיטות כמה פוסקים דגם להחמיר ל"מ מסל"ת בד"ת עי' דע"ת יו"ד סי' מ"ח וחזינן דבשבוי' קיל ועי' כענין זה כתוס' יבמות דף קי"ד בהא דבדמאי הקילו כתבו דמה"ט מוכרח לומר משום דבדמאי הקילו לפי שהחשש הוי על איסור תורה הוי חמור משאר איסור דרבנן לולי הטעם דהקילו בדמאי עיי"ש, א"כ ה"ה בשבויו' אבל עכ"פ י"ל דהוי ס"ס להחמיר שמא הלכה דפנוי' נאסרה לכהן אף בסתם יחוד עם עכו"ם ושמא לא היתה משומרת בבית הכומרים

ושוב התם חשוב כנתייחדה לשם זנות דאסורה לכל התירוצים בשלמא אם היתה שבה מעצמה לבית אביה ה' הוכחה לומר שבוודאי לא הפקירה עדיין את עצמה מפני שלא היתה.

עוד בהחלטה להישאר שמה מדחזינן ששבהבעצמה לביתה וליש לחוש שמא נבעלה שמה באונס ז"א כיון שרצו שתמיר דתה בוודאי לא באו עלי' באונס אבל בנ"ד שלא שבה מעצמה רק על ידי פיתוי והפצרת אביה ובריחתה מביתה לא ה' מחמת קטטה ונראה שרצתה אז באמת להמיר דתה ר"ל ושוב עכ"פ יש ס"ס להחמיר או מכח יחוד הראשון או לכה"פ על ידי יחוד השני: והנה לכאורה יש עוד עצה לבדוק אותה ברופאים אם יאמרו שהיא עדיין בתולה יש הוכחה שלא נבעלה ובאמת מבואר באה"ע סימן ז' בשבוי' שניסת לישראל ומצאה בתולה ומת הישראל אי מותרת אח"כ לינשא לכהן דדעת הט"ז לאסור דשמא הערה בה השבוי' אולם באב"מ שם הביא שיטת התשב"ץ להתיר דאם ה' השבוי' בא עליה ה' גומר ביאתו וה' משיר בתולים וכיון דלא השיר הבתולים יש הוכחה דלא נבעלה עיי"ש והנה מפורש בשו"ת ח"ס יו"ד סי' קס"ח דאחר ווסת בבדקה מיד מהני כיון דעכ"פ א"א לחוש רק לטיפה אחת ובזמן ווסת רואות הרבה א"כ עכ"ח נעשה השתנות משאר ימי ווסתה שפיר ל"ח כלל שמא ראתה אבל הרגשה שכיח שתראה טיפה אחת עיי"ש א"כ י"ל הכא נמי לא מבעיא לשי' התשב"ץ בוודאי דמהני בדיקת הרופאים אלא אף לשי' הט"ז י"ל דמועיל בדיקת הרופאי' דבאמת י"ל דבאומרת לא נבעלתי תהי' נאמנת משום העמד אותה בחזה"ג ורק בעכו"ם מחמירין משום דרובם פרוצים בעריות והנה עפ"י הרוב כל הבעל בועל גמר ביאה וכיון שיתברר בבדיקה שלא ה' עכ"פ ביאה גמורה ואם ניחוש שבא עליה הערל עכ"ח נימא שהוא מן המיעוט שאינם בועלים רק בהעראה וכיון דמוכרח אתה לומר שהוא מן המיעוט שוב י"ל דלמא הוא מן המועט שאינם פרוצים בעריות מאי חזית למיתלי שהוא ממיעוט זה דילמא הוא ממיעוט אחר וכהא דש"ס כתובות דף ט"ז לענין רוב הניסת בתולה יש לה קול עיי"ש ובתב"ש סי' כ"ט לענין מים בראש עיין שם וכיון דעכ"פ אזדא הרוב עכו"ם פרוצים בעריות שוב מספק מוקמינן בחזקת הגוף דלא נבעלה וז"ב בס"ד: אך לכאורה יש להעיר לשי' הסוברים דאין נאמנות לרופאים באיסורין וראי' מיו"ד סי' קפ"ז לענין רדמ"ת דל"מ אמירת הרופאים כמ"ש הח"ס דאיכא גופא דלא מקבל סמא אבל ברופא אומר שדם זה בא מן המכה שפיר מהימן דלדבריו לא התחיל כלל האיסור ובפרט דבנ"ד ליכא חשש רק משום דחשיבה כשבוי' וא"כ מדחזינן שהקילו בשבוי' להאמין לעכו"ם מסל"ת וא"כ אמירת הרופא עכ"פ לא גרע מאמירת עכו"ם מסל"ת ונודע דכמה פוסקים סמכו עצמם גם בעגונה על עדות ערכאות ומקורם מגיטין דף כ"ח דפריך הש"ס והא מסל"ת ופירש בשו"ת כנס"י"ח הכוונה כיון דמסל"ת מהימן מכ"ש דערכאות מהימני ובפרט היכי דבדוק ע"י מראה שקורין מוטטער שפיעגעל הוי כמעיד דבר ברור כמ"ש בשו"ת שם ארי' ובשו"ת מהרש"ם ח"א סי' כ"ב וע"כ הדבר פשוט דאם יש מקום לברר ע"י רופא דיש צד גדול לסמוך עליו: ועוד י"ל לפמ"ש הח"ס דמה"ט אין נאמנת לרופאים באיסורין משום דדיבור הרופא לא משוי רק לספק א"כ הכא באמת בס' השקול יש לאוקמה בחזה"ג שלא נבעלה ורק שי"ל בעכו"ם דרובם פרוצין בעריות חשיב שכיח לאיסור יותר מלהיתר א"כ כיון דדיבור הרופא מועיל עכ"פ להיות ספק השקול שוב יש להתיר

מכח חזה"ג וכעין שכ' בשו"ת מהרי"ט סי' ל"ז דמה"ט בנקב תולין במשמוש יד הטבח לפי שבכל נקב יש ס' שמא לאח"ש ונשה"ת ורק דשכיחי יותר שיתהווה נקב מחיים לפי שהולך אנה ואנה, וא"כ במקום משמוש הטבח מועיל עכ"פ למשוי לס' השקול ושוב מועיל הסברא דנשה"ת עיי"ש ה"ה י"ל כנ"ל.

ע"כ פשיטא דיש צר גדול לסמוך בזה אדיבור הרופא וז"ב: והנה כת"ה רצה לצרף דברי השבו"י לענין כהני זמנינו דאינם וודאי כהנים ע"י שו"ת מהרש"ם חרב סי' רל"ג שכ' דאין לגרוע כח כהני זמנינו ואף דבשו"ת בית אפרים חאו"ח הביא זה לסניף לענין הא דאין נו"כ רק ביו"ט אבל לא להקל מזה לענין איסור וראיתי בשו"ת אבני צדק שרצה להקל בנידון כזה מכח ס"ס שמא לא נבעלה ושמא אינו כהן ואף דס' השני סותר א"ע בשעת נשיאת כפים אפ"ה כ' כיון דס' הראשון הוי ס' טוב מהני אף דס' השני סתרי אהדדי וראי' מתוס' ב"ק די"א עכת"ד באמת ז"א בשלמא התם בב"ק די"א התרתי דסתרי אהדדי אינם בפעם אחד ביחד ורק שרוצין להקל ביום ט"ו לומר שהי' זכר וביום מ"א רוצים לומר שהי' נקבה א"כ התרתי דסתרי אינם ביחד ונהי דעכ"פ גם הכא ממנ"פ עובר איסור או ביום ט"ו או ביום מ"א אפ"ה י"ל דמה"ת מהני אף ס' כזה כמ"ש בתוס' פסחים ד"י דמה"ת אף בבא לישאל בב"א טהור כ"ז התם דהי' יכול לישאל בזאח"ז א"כ אין הכרח שיהי' הספק סותר עצמו יחד שפיר התירה רחמנא ס' כזה הואיל דאין סותר א"ע ביחד בפעם אחת אבל הכא דקיי"ל כהן הנושא נשים בעבירה פסול לישא כפיו א"כ בשעה שנו"כ ממנ"פ עושה איסור או משום שאינו כהן ומברך ברכה לבטלה כבמג"א סי' קכ"ח סק"א או משום דיש לו אשה פסולה א"כ יוצמח דבשעה שנו"כ ממנ"פ עובר איסור בכה"ג חשיב סתרי אהדדי יחד בפעם אחת בכה"ג פשיטא דאין להקל מכח צירף דברי שבוי"י הנ"ל והוכחה לזה מהא דמבואר בש"ע אה"ע סי' ו' וסי' ס"ח דבאשת כהן שזינתה ס' תחתיו נאסרה ול"ח ס"ס שמא לאו תחתיו ושמא לאו כהן ועכצ"ל דספק זה לא מצטרף לס"ס הגם די"ל דהתם הטעם משום דבצד ס' השני יש ס"ס להחמיר שמא כהן הוא ושמא אף אי לאו כהן מ"מ שמא זינתה ברצון ושפיר בכה"ג דיש בצד ס' השני ס"ס להחמיר לא מיקרו ס"ס וכמ"ש בתוס' כתובות ד"ט ע"ב בד"ה אי למיתב לה ועיי"ש בפנ"י וא"כ שוב אזדא הוכחה הנ"ל אבל עכ"פ מצד הסברא גופא קשה לצרף ספק זה אף לסנף להקל באיסורין וז"ב: ומ"ש כת"ה דיש צד היתר מכח חשש שמא תחזור לסורה וכהא דמבואר באו"ח סי' ש"ו דמתירין לחלל שבת בשביל הצלה מהמרת דת.

י"ל התם הוא רק איסור דרבנן דתחומין והוי משום חטא באיסור קל אבל הכא דלע"ע אין כאן המרה ח"ו רק חשש שמא תמיר בזה וודאי אין לדחות שום איסור ועי' שו"ת ח"ס יו"ד סי' שכ"ב ובפרט דמצינו בתמורה ד"ה שאני כהנים דריבה בהם הכתוב מצות יתירות ואף דמצינו דלאוי דכהונה קיל עי' תוס' ברכות ד"כ דלאו דטומאת כהנים נדחה מפני כה"ב אך באמת כ' בתוס' יבמות ד"ה דאלמנה לכה"ג כיון דגם היא מוזהרת ל"ח לאו שאש"ב ושאני טומאה משום דבני אהרן כתיב א"כ ה"ה הכא דהוזהרו פסולות שלא לינשא לכשירים א"כ חמיר מאיסור שאש"ב ע"כ מצד חשש שמא תחזור לסורה אין להעמיד שום יסוד להתיר.

ע"כ לדינא אם יש מקום להתברר אצל רופאים שלא השירו עוד בתוליה מותר להכהן לישא אותה ויבוא עליה ביאה ראשונה ואם ימצא בחולה יתברר דלא זינתה, ובפרט דכבר נשתדכה ואם לא ישא אותה נהי' ביוש גדול לפנויה א"כ חשיב שעת הדחק ומצינו בנדה ד"ו כדאי ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק.

ה"ה אחר שהבאתי כל השיטות הנוגעים לזה והבתולה אומרת בחרם שטהורהדל"א דהיכי דהמוקצה נסתלק מהעולם ל"ש הא דמגו דאתקצאי עיי"ש שכ' כן לענין איד"ר ובפרט בנ"ד דיוכל להיות שיבא שו"ב לתוך התחום היינו ע"י הנחת עירוב מעיו"ט אף דזה לא שכיח אבל עכ"פ ל"ח בכלל מוקצה כיון שיש אפשרות שיהי' השחיטה בהיתר גמור ובאמת בהא דהקשו בתוס' ביצה ד"ד דנימא בנולדה בשבת אסור ביו"ט משום מגו דאתקצאי מוכח דבמידי דהמוקצה עדין ישנו בעולם אמרינן מגו דאתקצאי אף באיסור ודלא כסברת כת"ה רק עיקר תלוי אי המוקצה ישנו עוד בעולם או לא ועי' בפמ"ג בפ"כ לה"ל יו"ט מ"ש בזה ע"כ בדיעבד הדבר פשוט דהעופות מותרים אך כת"ה נסתפק לענין לכתחילה אי שרי לצורך או"נ והביא קושית מהרש"א כתובות ד"ז מדוע לא הותרו תחומין לצורך או"נ: והנה בח"ס או"ח סי' קמ"ט העיר לענין יין קידוש שהביא מחוץ לתחום די"ל דתחומין לית בו עשה דשבתין וכסברת הרשב"א יבמות ד"ו דשבתין הוי רק בדבר שחייבין עליה מיתה עכת"ד ולכאורה קשה עליו מש"ס מפורשת ר"ה דל"ב בהא דשופר של ר"ה אין להוציאו חוץ לתחום והטעם משום דהוי לתו"ע ואף דבר"ן שם מבואר דאף ל"ת גרידא אינו נדחה משום דל"ח בעידנא אבל כבר כ' השבולי לקט דבעשה דרבים א"צ בעידנא ועיקר הטעם משום דהוי לתו"ע ומבואר דגם בתחומין איכא עשה דשבתון אך באמת לפ"ז תיקשי גם על הרשב"א הנ"ל מש"ס הנ"ל ועכצ"ל כמ"ש בח"ס ת"ו בהשמניות בביאור דברי הרמב"ן פ' אמור דמ"מ בקביעות בשבת יש בו ביטול מ"ע דשבתון והרי לשי' הרשב"א במידי דליכא מיתה ליכא עשה דשבתין וכ' הח"ס דבדבר שיש בו טורח אזי גם הרשב"א מודה דאיכא עשה דשבתין אף דליכא בו מיתה עיי"ש וכן במנ"ח הרגיש בסתירה זו מדברי הרמב"ן לדברי הרשב"א הנ"ל והמנ"ח העיר דלמ"ד תחומין יב"מ ד"ת ואפ"ה לירא בו מיתה ועכצ"ל דל"ח בכלל מלאכה שפיר ליכא בו שבתון וא"כ ה"ה אלפים אמה דאסר מכח גזירות יב"מ ג"כ ליכא בו משים שבתין דלא גרע הלמד מן המלמד וכדמצינו בש"ס דון מינה ומינה אבל למ"ד יב"מ ג"כ מדרבנן וא"כ י"ל דחז"ל עשאו כמלאכה ממש ויש בה לתו"ע מדרבנן עיי"ש.

יצא דבין לפי דברי הח"ס בהשמטות הנ"ל דבדבר דיש בו טורח לכ"ע איכא עשה דשבתון וניחא הסוגיא דר"ה הנ"ל לפי שהוצאה מחוץ לתחום חשיב טורח ושייך בו שבתון אבל דברי הח"ס סי' קמ"ט הנ"ל תמוהים מאוד וצ"ע וגם לסברת המנ"ח הנ"ל ניחא ג"כ הסוגיא דר"ה הנ"ל די"ל דהש"ס בר"ה קאי למ"ד דגם תחומין יב"מ מדרבנן ושפיר עשאו חז"ל למלאכה גמורה ושפיר יש בו לתו"ע מדרבנן ודוק.

ובאמת לפי"ז יש להעיר בהא דאו"ח סימן קפ"ו דבעכו"ם המביא שופר מחוץ לתחום מותר לתקוע בו והעיר המג"א הרי בד"ת אסור אף במקום מצוה עיי"ש והשתא לסברת המנ"ח דלמ"ד יב"מ ד"ת ליכא עשה דשבתון א"כ שוב תיקשי דיהי' שרי לומר לנכרי להביא שופר מכח עדל"ת ולשי' הש"ל במצוה דרבים א"צ בעידנא בשלמא הישראל

בעצמו אסור להביא מחוץ לתחום משום דשמא הלכה דיב"מ מדרבנן וא"כ יש בזה לתו"ע מדרבנן ושפיר אין עשה דוחה לתו"ע אבל ע"י נכרי ממ"נ יש להתיר אי יש בו משום ד"ת א"כ ליכא בו עשה דשבתון יהי' מותר מכא עדל"ת ואי יב"מ מדרבנן והוי לתו"ע ול"ש עדל"ת ממ"מ בפשיטות יש להתיר אמירה לנכרי במלאכה דרבנן במקום מצוה ע"י דברי המנ"ח הנ"ל צע"ג: נחזור להנ"ל אי תחומין מותר לצורך או"נ והנה בח"ס הביא מדברי רש"י ביצה דל"א בהא דשנים שלקחו בשותפות ופירש"י שלקחו מעיו"ט ומוכח דאם לקחו מיו"ט הי' מותר האיסור תחומין ולפ"ז י"ל דאם נימא דאיסור תחומין מותר גבי או"נ א"כ באו"נ גופה, אף באפשר לעשותו מעיו"ט שרי כמ"ש בתוס' מגילה ד"ז דדוקא בדבר שמשביח באם עשאו מעיו"ט אז י"ל דאסור לעשותו ביו"ט ועי' במג"א סי' תצ"ה מ"ש בזה אך באמת ז"א דלהדיא מפורש ברש"י פסחים ר"פ אלו דברים דאסור להביא או"נ מחוץ לתחום ביו"ט הואיל דאפשר להביאו מאתמול ונשמע דגם באו"נ עצמו אם עכ"פ אינו מתקלקל אם יעשו מעיו"ט אסור כמ"ש במחצ"ה סי' תק"ה ועוד י"ל דבדבר הנעשה בתיקון המאכל גופא י"ל דמותר אף באפשר לעשותו מעיו"ט אבל הבאה מחוץ לתחום זה חשוב רק כהכנה לאוכל אז שפיר אסור באם הי' אפשר לעשותו מעיו"ט וז"ב: והנה בגוף דברי רש"י ז"ל שפירש כגון שלקחו מעיו"ט י"ל הכוונה עפימ"ש בר"ן נדרים דמ"ו בהא דהשותפים שנדרו הנאה זה מזה דדוקא בדבר שעיקרו מתברר רק הזמן אינו מבורר אז אמרי' י"ב ומשו"ה בחצר שיש בה ד"ח אסור לפי שיש ספק דשמא לא ישתמש אחד בכולה דשמא יעשה חלוקה עיי"ש א"כ הכא נמי י"ל נהי דס"ל לרב חבית מותרת משום דבדרבנן י"ב זה דוקא בקנה מעיו"ט על דעת לחלוק ביו"ט א"כ עכ"פ מבורר בעיו"ט שכל אחד יהי' לו חלק רק שהחלקים אינם מבוררים בזה אמרי' בדרבנן י"ב אבל בקנה ביו"ט א"כ לא הי' מבורר כלל בעיו"ט אי והי' לו שום חלק בזה ונודע מ"ש בשטמ"ק כתובות דנ"ט בשם הרשב"א דבמידי דמחוסר הקנאה מרשות לרשות ל"מ סברת בידו שיוכל לקרוא שם הקדש על דבר שא"ש וחזינן דאף דבדבר שבידו ל"ח דשלב"ל מ"מ כשמחוסר הקנאה מרשות לרשות גרע מכ"ש הכא דא"א לומר שיהי' חשיב כאילו קנה מעיו"ט וממילא גם לרב אסור אף בחבית ומדויק דברי רש"י בס"ד וכה העירני בני הרב הה"ג מ' חיים יחי' די"ל דזה דמי לסברת התוס' ביצה ד"י דבנפתח פתח חדש ל"א ברירה עיי"ש ויפה העיר: נחזור לענין דינא יפה כתב הח"ס דבשלמא בדבר דאיסורו משום מלאכה א"כ ביו"ט דגילתה התורה כל מלאכת עבודה ממילא בדבר השייך באו"נ ל"ח בכלל מלאכת עבודה או דעכ"פ הותר בקרא דכל מלאכה לא יעשה אך אשר יאכל לכל נפש ועי' בפמ"ג בפ"כ שכ' דיש חילוק בין שאר יו"ט דלא אסרה התורה רק מלאכת עבודה לבין ז' ש"פ עיי"ש.

אבל תחומין דאינו בכלל מלאכה אף למ"ד יב"מ ד"ת אבל עכ"פ אינו בכלל מלאכה מדכתב המנ"ח דלמ"ד יב"מ ד"ת ליכא בו רק ל"ת גרידא וכיון דאינו בכלל מלאכה שוב לא הותרה בכלל הקרא דאך אשר יאכל לכל נפש הואיל דקרא הלז קאי על מידי דהוי מלאכה ע"כ לפ"ז הדבר פשוט דבעצמו פשיטא דאסור להביא מחוץ לתחום ביו"ט אף בשביל או"נ אך ע"י עכו"ם וחוץ לאלפיים אמה א"כ הוי רק שבות דשבות א"כ י"ל לפמ"ש בתוספות פסחים דס"ו דשמחת יו"ט הוי מצוה ונהי דכ' הח"ס דאו"נ ביו"ט הוי הותרה ממש וכבר הרגיש בזה בר"ן ביצה בהא דריבוי בשיעור אסור בשבת וביו"ט

מותר משום דאוכל נפש חשיב הותרה ממש לכך שרן אף להרבות בשיעור עיי"ש ומטעם זה כ' המפורשים בהא דס"ל לרבה בפסחים דמ"ו באופה מיו"ט לחול אינו לוקה משום הואיל ואף די"ל דחשיב בכלל מחשבתו לאיסור מ"מ בדבר זהוי הותרה לא משגיחין על מהשהי' מחשבתו לאיסור ונהי דיש להעיר מש"ס מנחות דס"ד היאך מדמה הש"ס הא דשחט ב' חטאות להא דהעלה דגים ותינוק הא קרבנות בשבת חשיב הותרה כמפורש בש"ס יומא דמ"ז ושבת אצל פק"נ לא הוי רק דחוייה לשי' הרמב"ם פ"ב משבת אך באמת כבר כ' בשו"ת עטר"ח או"ח סי' ד' דהא דקרבנות בשבת הוי הותרה משום דהוי ענין תמידי עיי"ש א"כ התינוח בקרבן ראשון אבל הכא שנמצאת הראשונה כחושה זה הוי רק דבר מקרי ושוב בכה"ג גם בקרבן הוי רק בכלל דחוייה ושפיר דמי לפק"נ בשבת וז"ב אך באמת נהי דנימא דאו"נ ביו"ט הוי הותרה אבל עכ"פ יש בו ענין מצוה כסברת התוס' הנ"ל וממילא חשיב בכלל שבות דשבות במקום מצוה ע"כ באם יש לחוש באמת שיתקלקל הבשר באם ישחית בעיו"ט יש מקום להתיר לומר לעכו"ם עוד מבעיו"ט לילך לשחוט העופות ביו"ט ולהביאם חזרה ביו"ט משום שלא לבטל מצות שמחת יו"ט ומצינו בש"ס ביצה די"א בכמה דברים שהתירו סופן משום תחילתן עיי"ש כנלע"ד בס"ד לדינא: א' פ' נשא תר"ע פה ראדמישלא יצ"ו והנני ידידו הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ה'.

לכבוד הרב הגאון המפורסים כש"ת מוה"ר יהושיע אלטר וואלדמאן אבדק"ק קאנסקאוולע שליט"א. בדבר שאלתו איש אחד נשתתית אשתו כדרך המשוגעים בדיברה ובהתנהגתה וכבר היתה בבית המשוגעים ואמרו הרופאים נואש והבעל רוצה לכתוב ביתו השוה תק"ס ר"כ ע"ש אחד מקרובי' והוא מקבל עליו להחזיקה ולזונה בעד מחיר הבית.

והבעל הוא עני ולא יוכל ליתן יותר וע"ז פלפל כהדר"ג דיש להתיר לו חדר"ג עפ"י הסכמת ק"ר: והנה כבר נתפשטה הוראה כדעת הגר"ח כ' דבאם אין לו מעות מזומן סגי בהשלשת שטר וכמו שהארכתי בספרי ח"א סי' נ"ד וסי' ע"ב: והנה כת"ה הביא דיש לתמוה האיך יוכל ר"ג לגזור על שתי נשים הא מקרא מפורש כי תהיין לאיש שתי נשים ובדבר המפורש בתורה לא יוכל חז"ל לאסור וכמ"ש בתוס' ב"מ דס"ה ע"ב ובט"ז יו"ד סימן קי"ז ובאו"ח סי' תקפ"ח ובכ"מ לענין לדין מלכי בית דוד ועיין בספרי ח"א סי' צ"ג: ובאמת לא קשה דהא גם בזמן הש"ס היכי דא"א למיקם בספוקיהו אסור לישא ובזה"ז ראה ר"ג דנתמעט הפרנסה ועפ"י הרוב לא יוכל להספיק להם ויבואו לידי קטטה מש"ה גזר ואף בעשיר שיש לו כדי הספקות שניהם לא חלקו ואמרו לא פליג וזה לא הוי נגד התורה דהא בא"א להספיק להם מזונות גם מדינא דש"ס אסור ובפרט יפה כתב כהדר"ג כיון דלפעמים מתירן החרם לא הוי עקירת ד"ת לגמרי לכן שפיר יוכלו לגזור וכמ"ש הח"ס ביישב קושית החו"י מהא דגזרי בריבית עכו"ם כיון דבכדי חייו מותר ל"ח עקירה לגמרי עיי"ש: ומה שהביא ממתני' דגיטין דמ"א כותב לו שטר על דמיו וחזינן דמפקינן קה"ג של הרב ע"י שטר מכ"ש הכא לענין שיעבוד של האשה בוודאי סגי בשטר באין לו מעות מזומן ואף שיש לחלק דעבד אין לו מעות לעולם ז"א דהא משכחת דנתנו לו מעות ע"מ שאין לרבו חלק בו באמת יש לדחות דבשלמא שם בעבד

כיון שכ' התוס' משום לא תוהו ברהו ולשבת יצרה הפקיעהו העבד מרשות רבו והתירו להרב לעבור אעשה דלעולם בהם תעבודו דבכה"ג אמרינן חטא שיזכה חברך ה"ה דכופין להרב למחול על זכות ממונו בשביל מצות העבד דהוי מצוה רבה.

ולא מבעי' אם נימא דמיירי בשיחרר "חציו" והניח חציו א"כ הרב בעצמו גרם שלא יוכל העבד לקיים מצות שבת ופו"ר א"כ הפקיעו חז"ל ממון הרב בשביל שגרם ביטל מצוה לדעבד. ואף אם כפירש השני של רש"י דמיירי בעבד של שני שותפין א"כ שיתף השני לא גרם ביטל המצוה מ"מ כיון דהא דהיתרו לשחרר אינו מטעם עדל"ת דהא אין עשה של איש זה דוחה של איש אחר וע"כ דהכא אמרינן חטא בשביל שיזכה חברך א"כ השתא דהתירו להרב לעבור איסור תורה בקו"ע בכתיבת שטר שחרור מכ"ש דיוכל להפקיע זכות ממונו וכמפורש בש"ס ב"מ ד"ל דפריך למ"ל קרא דפעמים שאתה מתעלם כהן והאבידה בבה"ק ותל' מי דחינן איסורא מקמי ממונא.

ונראה מזה דאף אם נימא דל"ת ועשה שאש"ב נדחה מפני עשה כמ"ש התוס' שם ובתוס' יבמות ד"ה אפ"ה יש סברא לכופ' לבעל אבידה למחול על זכות ממון כדי שלא נצטרך לדחות ל"ת ועשה ועיין בשיע"ק ובש"ס ברכות ד"כ דקאמר שאני ממון דאתיהב למחילה ואף שמפורש בש"ט"מ כ"ק ד"פ דאף שכל איסורן נדחין מפני פק"נ מ"מ בממון חברו אסור להתרפאות וחזינן דממון חברו אסור אף בפק"נ.

אך באמת מפורש בפרשת דרכי דפשיטא דלע"ע מותר ליטול ממון חברו לצורך פק"נ רק דצריך אח"כ לשלם ועיין תוס' ב"ק ד"ס ובש"ט"מ כתובות די"ט ובספרי סי' ע"ב א"כ הכא דמיירי בעבד שאין לו מעות ואם הי' להעבד מעות מזומן פשיטא דיצטרך לשלם מיד רק דסתם עבד אין לו וכמפורש בפסחים דפ"ח בהא דשכח מה אמר לו רבו דהולך אצל מי דניחא לו בתקנתא דרבו ויקנה לו ע"מ שאין לרבו רשות בו או ע"מ שתצא בו לחירות וכמ"ש בתוס' שם אבל בסתם עבד אין לו מעות א"כ כמו דאמר דהרב צריך לעבור בעשה דלעולם בהם תעבודו בשביל קיום מצות העבד מכ"ש דצריך לוותר על זכות ממונו בשביל מצות קיום העבד ועיין תוס' פסחים די"א דקיום מצוה חשיב כמו פסידא דממונא ורק דמשמיענו המתני' דנהי דצריך לע"ע הרב להשתחררו אף בלתי תשלומין אפ"ה צריך ליתן שטר וכמ"ש הפוסקים דנהי דמותר ליטול ממון חברו בשביל פק"נ אבל עכ"פ צריך לשלם לו ה"ה הכא נהי דצריך לשחררו מ"מ נשאר חוב על העבד לשלם לו וכ"ז שם דהבעלים הם בר כפיה וכופין אותם לוותר זכות ממונם כמו דמתירין לעבור איסור.

אבל הכא העירו המפורשים דהא מפורש בש"ע אה"ע סימן קי"ט דבמקום דמה"ד לגרשה און פרעון כתובתה מעכב א"כ הכ"נ בנשתטית נימא באין לו מעות דאין פרעון כתובתה מעכב רק שתירצו כין דהכא א"א בגירושיין ורק דהותנה ר"ג דק"ר יכולין להתיר א"כ הי' התקנה רק באופן אם יסלק לה הכתובה, א"כ שוב י"ל דבאין לי לא יתירו לו החרם דאין האשה ב"ד שנכוף אותה לוותר זכותה א"כ אין ראי' מהא דמועיל שטר בעבד ב"ד דשם הבעלים ב"ד וכופין אותם לוותר זכות ממונם: אך באמת י"ל דכבר העירו דמפורשים דהאיך יוכל ר"ג לגזור כלל שלא לישא ב' נשים היכי דמגיע עי"ז ביטל מצוה ל"מ א"נ דחרם לא הוי רק שבועה א"כ שבועה ל"מ לבטל מצוה ועיין

רשב"א גיטין י"ג דבדבר דלא משכחת קנין אף ברצון הבעלים ל"מ תק' חכז"ל ואף א"נ דחרם הוי כמו נדר וחל בביטל מצוה מ"מנימא דוודאי לא הי' כוונת ר"ג לבטל מצוה וכמ"ש רש"י ז"ל נזיר ד"ד דנהי דנזירות יוכל לחול על דבר מצוה.

מ"מ בסתמא אמרינן דלא הי' כונתו לבטל קדישא ואבדלתא ועיין שא"ר סי' ס' ורק באמת כיון דבנשתתית מתירין לו ע"י ק"ר א"כ ל"ח ביטל מצוה וחל שפיר תקנת ר"ג אף בנשתתית וצריך ק"ר להתירו וכ"ז דא"נ דבאין לו מעות ויכלו להתיר לו ע"י השלשת שטר א"כ לא מגיע עי"ז ביטל מצוה ושפיר י"ל דגזר ר"ג בכ"ע אבל א"נ דבלא מעות מזומן לא נוכל להתיר לו א"כ שוב מגיע ע"י תקנת ר"ג ביטל מצוה ושוב נימא דבמקום ביטל מצות פו"ר ושבת לא גזר ובפרט א"נ דחרם לא עדיף משבועה לא יוכל לחול כלל אביטל מצוה וע"כ דבאין לו מהני שטר ושוב ל"ח ביטל מצוה ושוב צריך ק"ר והשלשת שטר נהי מה דאפשר במזומן עדיף ובנ"ד שאין לו יותר בוודאי סגי נתינת הבית והקרוב יבטיח בערכאות לפרנסה ולהשגיח עלי' וישליש גם וועקסיל שאם יחסר לפרנסתה יסייע לה כפי ראות עיני בד"צ: ומה שהביא דברי הרע"ב לענין ב' שבותים בבהש"מ באמת ביבמות דף ז' ע"ב קאמר הש"ס מי דמי התם חז איסורא והכי תרי איסורא ובתוס' יבמות ד"ג ע"ב כ' דלענין עדל"ת אין חולקין בין חז לא לתרי ובאמת הוא מחלוקת ר"י ור"ע בנזיר מ"ח וכבר העיר בזה בספר דורש לציון ובחזושי פלפלתי זה עכ"פ לדינא אם ישליש ג"פ ביד שליח להולכה כדת וכפי שמפורש בנוב"י מה"ק סימן ג' ובח"ס סי' י"א ועפ"י אופנים הנ"ל בענין התחיובת אז גם אנכי אצטרף להגאונים מסאכטישאב ובערזאן ואחר שיושלם מנין ק"ר אזי הותר חזר"ג ובלבד שלא יהי' נגד חוקי המדינה: באעה"ח יום ב' וישלח תרס"ח ראדאמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ו'.

להרב הה"ג בנש"ק וכו' כש"ת מו"ה יצחק הורוויץ נ"י אבדק"ק בארנוב יצ"ו. בדבר שאלתו באחד ממשמשי קהילתו שהי' לו רדיפות מהמשמש דביהמ"ד ועי"ז גרם שכמה אנשים לא ביקשו אותו על שמחות ובאיזה זמן הי' צריך השמש דביהמ"ד איזה טובה מהנרדף הנ"ל ואמר שיתן כתב באיסור שצריך להיות סר למשמעתו בכל עניני העיר ונתן כתב שאוסר עליו כל הנאה והכנסה מהמשמשות והאיסור הוא כקונם וכקרוב ע"ד הנרדף הנ"ל אם לא יציית לו איזה דבר בענין הנ"ל ונכתב בהכתב שמוודה בהודאה גמורה שאמר כל הנ"ל בפה מלא וחתם א"ע על הכתב ועתה עבר על הכתב וטוען שלא ידע מה שנכתב בהכתב והשליח שנתן לו הכתב אמר שזוכר בפירוש שקרא לפניו אות באות אך אינו זוכר אם קרא בפה מלא את הכתב זה תורף שאלתו בקצרה: והנה יש בזה לדון מצד שני דברים.

אחד מצד גוף הכתב והנה אם קרא בפה את הכתב זה גופא הוי קבלת השבועה אך אם לא קרא בפה יש מחלוקת הפוסקים אי מהני שבועה בכתב וגם מצד דכתב בהכתב שקרא בפה מלא מ"מ א"נ דשבועה בכתב לא מהני א"כ אם יודע בנפשו שלא קרא בפיו א"כ ל"מ כמ"ש בשו"ת ח"ס סי' רכ"ד דאף א"נ דשבועה בכתב מהני זה דוקא בכותב הריני נשבע דזה גופא הוי קבלת שבועה אבל אם כתב לשון עבר י"ל דל"מ ובאם יודע שלא נשבע ל"מ ובסמ"ע סי' ע"ג מחלק דבכתב בפועל מהני והט"ז כ' דבעי אמתלא וכמ"פ כ'

דחל מטעם שאחד"א ועיין בשו"ת הרי"ם סי' י"ד שהאריך בזה עכ"פ הכא א"נ דשבועה בכתב ל"מ א"כ אף שנכתב שקרא בפה ובכה"ג בוודאי מהני מ"מ אם יודע בעצמו שלא קרא בפה א"כ לא נשאר חיוב רק מצד שחתם א"ע ובזה יש הרבה שיטות דאף אם הוא כתי' עצמו ל"מ דל"ח לבטא בשפתים אך באמת בשו"ת ח"ס סי' ר"כ וסי' רכ"ז מחמיר אף אם כתי' אחר אם חתים תחתיו ועיין שו"ת ד"ח יו"ד שמחמיר מאד בזה ובפרט אם מסר הכתב ליד אחר בכה"ג מחמיר הח"ס דזה גופא הווי קבלת השבועה יצא שיש בזה כמה חששות א' מצד שנכתב בהכתב שקרא בפיו וא"כ שאחד"א וגם מצד שנכתב בהכתב שקיבל בנדר ורבו הפוסקים המחמירים גם בשבועה בכתב ובפרט בנדר דלכמ"פ מועיל אף בקיבל בלב: ועוד יש לדון עפ"י שו"ת נוב"י מהד"ת סי' קמ"ה דאם הסופר קרא לפניו והוא שמע ושתק וי"ל דהווי כנשבע בפירוש הגם דבחיבורי סימן ס"א ח"א הערותי כיון דלרוב שיטת הפוסקים ל"מ שליחות בשבועה א"כ כיון דשבועה בעי ביטוי שפתים א"כ נהי דאפשר לומר דבמה ששמע ושתק הוי הוכחה שנגמר בלבו לקבל השבועה אבל עכ"פ ל"ח לבטא בשפתים ושם פלפלתי באריכות עכ"פ יש כאן כמה ספיקות לאיסור דשמא מהני מה שהסופר קרא לפניו את הכתב בפיו ושייך בזה שאחד"א ושמא כשיטת הפוסקים דשבועה בכתב מהני ובפרט בנדר דחמיר יותר ונהי דלענין דיעבד לפסול את האדם עי"ז קשה לפוסלו כמ"ש בשו"ת בית שלמה חאה"ע סי' פ"ו דיש ס' אם נפסל ע"י שבועת ביטוי דלהבא ומס' א"א לפוסלו דמוקמינן בחזקת כשרות וגם מפורש בבית שלמה חיו"ד דשו"ב שעבר על שבועה בכתב לא נפסל כמו בקברו מת ביו"ט ראשון לא נפסל דקסברי מצוה קעבדי ה"ה דיוכל השו"ב להתנצל לומר שסבר שלא נפסל ע"י שבועה בכתב אך כ"ז לענין עבר יוכלו להתנצל דסברי דלא נפסל עי"ז וכמ"ש התוס' בכמ"ק דבדבר התלוי בפלוגתא ל"ש אדם יודע אבל לכתחילה בוודאי אין להכניס א"ע בס' איסור דהווי ס' איסור תורה ובפרט דהווי ג' ספיקות לאיסור ולשיטות כמ"פ ס"ס להחמיר גם בדרבנן ג"כ לחומרא עיין במשלמ"ל פ"ד דבכורות ובפרט איסור תמידי דבכל פעם שנהנה מאיזה איש עובר ואין מועיל שום התרה דנודר ע"ד חבירו לטובת חבירו וקיבל ממנו טובה עבור השבועה לכ"ע ל"מ התרה בלי דעת חבירו כמפורש ביו"ד סי' רכ"ח וא"כ איסור תמידי חמור יותר כמ"ש תוס' כתובות דף ב' וגיטין דף י"ז ופסחים דף כ"ז ועיין בספרי סימן ז' ח"א שפלפלתי בזה הרבה א"כ ממילא באיסור תמידי יש לחוש בוודאי אף לס' איסור וא"כ ממילא אסור לכל איש ישראל להיות מסייעי ידי עוברי עבירה ולהנות את האיש הזה ומי שיתן לו איזה הכנסה עובר בלפ"ע דזה הווי כמו בקאי בתרי עברי דנהרא ויש בזה לפ"ע ד"ת וגם בלא קאי בתרי עברי דנהרא אפ"ה יש איסור דרבנן עכ"פ כמ"ש בתוס' שבת דף ג' ובר"ן ע"ז ד"ו ובש"ע יו"ד סי' קנ"א ומכ"ש הכא יש בזה לפ"ע ד"ת ואף דהכא הוי רק ס' איסור מ"מ ל"מ א"נ לשיטות רוב הפוסקים דס' ד"ת מה"ת לחומרא א"כ בוודאי יש בזה לפ"ע דעכ"פ מכשיל חבירו באיסור ד"ת דגם ספק אסור מה"ת ואף א"נ דס' מה"ת לקולא מ"מ פסקינן דגם באיסור דרבנן עובר בלפ"ע כמ"ש בתוס' ע"ז דכ"ב ונודע מ"ש הפוסקים דגם במכשיל חבירו באיסור דרבנן עובר בלפ"ע ד"ת דעכ"פ הוי כמשיא עצה שאינה הוגנת הגם דבספרי ח"א סימן ג' פלפלתי בזה עכ"פ הכא אסור לכל איש ישראל להיות מסייעי ידי עוברי עבירה ולהכשיל את האיש באיסור תמידי ונודע מ"ש הר"ן

רפ"ב דיומא דהרבה זיתי נבילה חמירי מאיסור שחיטה בשבת עכ"פ הדין פשוט וברור כמ"ש דאסור לו להשמש לעבור על הכתב הנ"ל וגם המסייעים לו עוברים והרבה יש לדבר בזה: בעה"ח אור יום ב' בא תרס"ו לפ"ק ראדמישלא יצ"ו.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן ז. כבוד הרב הגאון המפורסים פאר הדור וכו' כש"ת מוה"ר אברהם מנחם שטיינ- בערג אבדק"ק בראדי שליט"א.

בדבר שאלתו שאיש אחד העיד שעמד עם יהודי א' מכפר גרעמביף בשדה המלחמה והי' מכירים זא"ז וביום דען 2. סעפטעמבער 1914 למספרם שכבו יחד בעת שירו החצים ובפעם הראשון נפל עליו עיגול וצווח וגנח מאוד ואח"כ בעוד איזה רגעים נפל עליו עוד הפעם עיגול בחוזק מאוד עד שהורם למעלה מן הארץ וספק לו אם הורם בגובה יוד טפחים או רק ד' טפחים או פחות מזה ונפל בחזרה לארץ ומאז לא שמע עוד ממנו שום נפיחה של נשימה כדרך החיים ולא זו בשום אבר ולא הי' ביכלתו להבחינו יותר לפי שהי' לו פחד מפני העיגולים שהלכו לאותו מקום בלי הפסק ואח"כ כמו רבע שעה באו חיל רוסיא לשם ולקחו את העד בשביה והאיש מגרעמביף נשאר כך מונח בשם ואח"כ אספו חיל רוסיא כל הנפצעים שהי' נמצא במקום הנ"ל וראה את כל הנפצעים ואת זה לא ראה והבין כי זה בוודאי כבר מת ומפני כך לא נאסף כעת בין הנפצעים והמנהג שמה שהמתים אינם נאספים רק אחר איזה ימים כשהם כבר מוכנים לקבורה זה תורף הגב"ע בקצרה: והנה כהדר"ג הביא הדין המפורש בש"ע סעיף ל"א דיורו בו חצים אין מעידין עליו שמת ואף דבנ"ד ראה העד שנפל על הארץ והי' מונח כמת מ"מ כיון שלא הזיזו ממקומו ל"מ כמ"ש בקו"ע אות רפ"ט ועיי"ש בחמ"ח בסעיף נ' ס"ק ק"ג ובב"ש שם דמי שראה ההריגה ל"מ אף אם ראהו אח"כ והכירו שהוא מת אפ"ה יש חשש בדדמי מכ"ש היכי דלא ראהו רק בשעה שנפל עליו העיגול והי' ירא לבודקו בוודאי דבלי הזזה ל"מ: אך כהדר"ג העיר דעכ"פ כיון שנפל עליו העיגול בחוזק והורם למעלה מן הארץ וחזר ונפל למטה והי' מונח כמו רבע שעה בלי שום תנועה ונשימה של חי' חשיב עכ"פ בכלל אותן שרובן למיתה ושוב עכ"פ אם ניסת ל"ת וכהא דע"א במלחמה בלי קברתיו דהדין אם ניסת ל"ת והכא לא גרע מגוסס ובראהו גוסס מפורש בתוס' יבמות דקכ"א דחשוב בכלל רובן למיתה ומפורש בפת"ש בשם הבי"מ דבגוסס אם ניסת ל"ת כמו במשאל"ס עכת"ד כ' הדר"ג: והנה במה דסיים אפתח הנה לענין גוסס באמת שיטת כמה פוסקים דגם בניסת תצא דחשוב בגדר מיעוט בינוני ודוקא במשאל"ס ושהה עד שת"נ דאז חשיב בכלל מיעוטא דמיעוטא אז בדיעבד ל"ח וכמפורש בש"ס נדה דל"ב דבמיעוט דל"ש גם ר"מ לא חייש לה ועיי"ש במהרש"א שכתב דאם המיעוט בעצם שכיח רק מכח רוב וחזקה נעשה ל"ש אז ר"מ עכ"פ חושש מדרבנן אבל אם עצם המיעוט ל"ש אף ר"מ ל"ח למיעוט כזה אף מדרבנן עיי"ש.

וא"כ דוקא בשהה עד שת"נ דהוי מיעוט גרוע נהי דבאיסור א"א דהוי איסור מיתה וגם דהוי נגד חזקת א"א י"ל דחוששין אף למיעוט דל"ש מ"מ כ"ז לכתחילה אבל בדיעבד שפיר אם ניסת לית אבל בגוסס דחשיב עכ"פ בגדר מיעוט בינוני שפיר י"ל דאסור אף בדיעבד וראי' מהא דמשאל"ס בלא שהה עד שת"נ לשי' רוה"פ ג"כ בכלל רובן למיתה אפ"ה לשי' הרמב"ן והרשב"א הדין דאף אם ניסת תצא והטעם או משום דיש ב' חזקות

כשיטת הריב"ש או משום דבכה"ג חשיב בכלל מיעוט המצוי שינצל ומיעוט המצוי בהדי חזקה חוששין לה מה"ת וכמ"ש בנובי"ת דחשש ז"י בבהמה הוי מה"ת משום דמיעוט נפלים חשיב מיעוט המצוי ובהדי חזקה אסור מה"ת ה"ה במשאל"ס ולא שהה דחשיב מיעוט המצוי ובהדי חא"א אסורה מה"ת ושפיר גם בניסת תצא ועיין שו"ת ח"ס אה"ע סי' ס"ה וה"ה בגוסס י"ל כנ"ל: אך באמת י"ל דבגוסס אם ניסת ל"ת ונהי דמיעוט גוססין לחיים לא הוי בכלל מיעוטא דמיעוטא מ"מ גם בכלל מיעוט המצוי מיהו נמי לא הוי וראי' לזה מהא דכתבו בתוס' כתובות דנ"ח ע"ב וב"ב דע"ט דהא דלאחר שימות בעלך מיקרי עבידי דאתי משום דמיירי בגוססין והנה מפורש ברשב"א קידושין דס"ב דאף לר"מ דס"ל אדם מקנה דשלבא"ל י"ל דאם אמר אם תלד אשתך נקבה ל"מ לפי שיש מיעוט מפילות ור"מ דחייש למיעוט א"כ תו ל"ח עבידו דאתי עיי"ש ועי' בשעה"מ מה שהעיר מש"ס ב"ב דקמ"א ע"ב: עכ"פ נשמע מדברי הרשב"א דע"י מיעוט ל"ח עבידי דאתי א"כ כמו דלר"מ דחייש למיעוטא ל"ח עבידי דאתי ה"ה לדידן נהי דל"ח למיעוט מ"מ למיעוט המצוי גם לדידן חיישין וממילא במיעוט המצוי גם לדידן ל"ח בכלל עבידי דאתי ואפ"ה כ' התוס' דגוסס חשיב עבידי דאתי ואי הי' מיעוט גוססין לחיים בגדר מיעוט המצוי לא הי' חשיב בכלל עבידי דאתי ומדחזינן שחשיב עבידי דאתי עכ"ח נשמע דמיעוט בגוססין ל"ח בכלל מיעוט המצוי.

וי"ל עוד דאף לר"מ דחייש למיעוטא אפ"ה בסתם מיעוט אכתי הי' חשיב עבידי דאתי רק התם במיעוט מפילות דהוי מיעוט המצוי ל"ח עבידי דאתי אבל בגוסס דלא הוי בכלל מיעוט המצוי לכ"ע חשיב עבידי דאתי וליכא סתירה כלל מדברי התוספות לדברי רשב"א הנ"ל. עכ"פ יצא דגוסס ל"ח בגדר מיעוט המצוי ולפ"ז יוצמח דמיעוט בגוססין אף בהדי חזקה ל"ח רק מדרבנן וכמ"ש במהרש"א חולין די"א ועי' תוס' בכורות ד"כ וא"כ אי נימא דלא כשיטת הריב"ש רק כשיטת הנובי"ק דזה ל"ח בכלל ב' חזקות הואיל דמקושרות זה בזה יוצמח דבגוסס ליכא רק חשש דרבנן ושפיר אם ניסת ל"ת: יצא דלא מבעיא לשיטת הסוברים דבמשאל"ס אף בלא שהה אם ניסת ל"ת בוודאי דגם בגוסס אם ניסת ל"ת אלא אף להסוברים דבלא שהה אם ניסת תצא מ"מ י"ל דוקא התם דיש מיעוט המצוי דבהדי חא"א חוששין לה מה"ת שפיר אף אם ניסת תצא אבל הכא דחזינן דחשיב עבידי דאתי ועכצ"ל דל"ח כמיעוט המצוי שפיר לכ"ע אם ניסת לא תצא וז"ב בס"ד ובפרט שי"ל לפמ"ש באגודת אזוב סי' ל' דגם בלא שהה אם כבר עבר זמן רב ולא נשמע ממנו מאומה עכ"פ לכ"ע בכה"ג אם ניסת ל"ת א"כ מכ"ש בגוסס ועבר זמן רב בדבבודאי אם ניסת ל"ת והסברא דע"י האומדנא שעבר זמן רב ולא נשמע ממנו איתרע החא"א ושוב לא נשאר רק מיעוט לחוד א"כ במיעוט בלי חזקה אף במיעוט המצוי ל"ח לה רק מדרבנן וגדולה מזו כ' הטורי אבן בר"ה ד"ו דחשש ז"י בבהמה לא הוי רק מדרבנן מכ"ש הכא דאיתרע החא"א פשיטא דלמיעוט גרידא ל"ח רק מדרבנן ושפיר אם ניסת לא תצא יצא דבראהו גוסס ועבר זמן ולא נשמע ממנו מאומה דבזה בוודאי הדין אם ניסת לא תצא: והנה בהא דגוסס אי חשיב כמת לענין היתר אשה הביא הפוסקים דס"ל להב"ש דאי ל"מ להתיר אשתו א"כ לא הי' חייבים להתאבל עליו מחשש שמא ישיאו את אשתו ובפת"ש שם כ' די"ל דמיירי ברווק ובאמת נחלקו בזה המהרמב"ח והשב"י

דלשיטת מהרמב"ח גם ברווק אין מתאבלין שמא יסמכו להקל בעגונה והשבו"י כ' דלא גזרינן גזל"ג ובשו"ת ח"ס יו"ד סי' שד"מ כ' דהמיקל בגזל"ג יש לו ע"מ לסמוך.

ובאמת כתוספות חולין די"ב כתב דמה"ט בנפל מן הגג פטור מאבילות שמא יבוא להקל בערוה ועוד דהלכה כדברי המיקל באבל אף נגד הרוב והנה בספרי ח"א סי' ע' הבאתי מ"ש בעמק המלך בהא דפליגי המהר"ם מינץ והט"ז ביו"ד סי' שצ"ז בספק שמיעה קרובה דשיטת מהר"י מינץ דאזלינן בתר חזקת חי וכ' העמק המלך די"ל הלכה כדברי המיקל באבל אף נגד חזקה ובאמת העירותי שם דא"כ בלא"ה במשאל"ס אינו חייב באבילות אף ברווק דרוב ל"מ לחייב באבילות אך באמת י"ל דרק מיעוט נפלים דשכיח אז הרוב עכ"פ ל"ח בירר ול"מ לחייב באבילות אבל במשאל"ס ושהה עד שת"נ דהוי מיעוטא דל"ש ושוב בכה"ג הרוב חשיב כבירר שפיר מהני לחייב באבילות היכי דליכא חשש שמא עי"ז יתירו את אשתו והתם בעובדא דמהר"י מינץ יפה כתב העמק המלך כיון דעכ"פ מת לפנינו נהי דלא נימא כשיטת הט"ז דחזקת חי עשוי להשתנות מ"מ עכ"פ כבר כ' בהג"ה אמ"ב אה"ע ס' י"ט דחזקה דמעיקרא לגבי חזקה דהשתא עכ"פ ל"ח בירר ושפיר ל"מ לחייב באבילות וצדקו דברי העמק המלך בס"ד ודוק יצא דבגוסס דל"ח מיעוט המצוי שפיר מועיל הרוב לחייב באבילות וז"ב: נחזור להנ"ל דעכ"פ בגוסס וכבר עבר זמן רב ואין קול ממנו לכ"ע אם ניסת ל"ת א"כ ה"ה בנ"ד שראה העד שנפל עליו העיגל בחוזק עד שהורם למעלה ונפל בחזרה לארץ עד שהי' מונח איזה זמן ולא נשמע בו שום רוח חיים בוודאי דהוי בכלל רובן למיתה וחשיב כאומר ראיתיו שמת אך כ"ז לענין דיעבד אבל לכתחלה הדין ברור דע"א במלחמה בלי קברתיו ובלי הזזה ממקומו דעכ"פ לכתחילה לא תינשא דחוששין לבדדמי א"כ מכ"ש הכא דהעד אינו אומר כלל כבירר שמת רק שמשער בנפשו שכבר מת מחמת חוזק ההכאה ומחמת שלא שמע ממנו שום נשימה כדרך החיים אבל עכ"פ מכח זה לחוד בוודאי דאסורה לינשא לכתחלה: והנה כהדר"ג יצא לחדש דכיון דכבר עברו כמה שנים ולא נשמע ממנו ובזה"ז דיש בי"ד קבוע בכל מקום א"כ בכה"ג שלא נשמע מאומה זה כמה שנים הוי רוב שבוודאי מת וע"י עדותו של העד ג"כ יש רוב למיתה וא"כ י"ל דהוי כמו תרי רובא ודעת הבי"ע דתרי רובא מועל גם בעגונה וחזר והעיר מהא דמפורש בש"ס יבמות דף קכ"א דגם במשאל"ס וצורבא מדרבנן אף דהוי תרי רובא אפ"ה אין מתירין אשתו לכתחלה וגם הביא מכמה שו"ת שכ' דבמשאל"ס הואיל דגזרו חז"ל וחששו שמא עלה מן המים שוב חשיב לענין לכתחלה כוודאי עלה וכמו בגבינות עכו"ם דחשיב כגופו של איסור ושוב ל"מ אף לענין לעשותו ס"ס והנה באמת כסברא זו מפורש בכ"מ פ"ו ממעשר לענין דמאי דכיון דחז"ל חששו בדמאי למיעוט ואסרו על הספק שוב גם ס"ס ל"מ וכן כ' בט"ז או"ח סימן תל"ט בשם הה"מ די"ל דבדיקת חמץ ל"מ ס' אכלתיה אף לענין ס"ס הואיל דעיקר בדיקת חמץ ניתקן על הספק ועי' ביו"ד סי' ק"צ ובהג"ה יד שאול שם די"ל בכתמים שניתקן על הספק לא יועיל ס"ס עיי"ש אך באמת י"ל היכי דיש עוד רוב להיתר חוץ של הרוב דמשאל"ס אז שפיר יש לצרף הספק דשמא מת במים וכדמצינו בתוס' פסחים ד"ט דגם בס"ס ברה"י דאסור אפ"ה באם ס' אחד הוי ס' הרגיל ושכיח להיתר מהני גם ברה"י ובאמת לחד תירוץ בתוס' שם וברש"י שם בביטלו אף בחזינן דשקל סמכינן אהא דאכלתיה.

ונודע מ"ש המהרי"ק דאף לשיטת התוס' כתובות ד"ט דבס"ס וס' אחד רוב גמור נוטה לאיסור לא מצטרף לס"ס אפ"ה באם בספק השני שוב רוב גמור נוטה להיתר שוב יש לצרף ס' הראשון אף שרוב גמור נוטה בו לאיסור להיות ס"ס א"כ לפ"ז י"ל דבנפל למשאל"ס ונולד אח"כ עוד ס' השקול שפיר י"ל דלא מצטרף הך ס' שמא מת במים לס"ס ונהי שכ' בט"ז ובב"ש דבספק אי הי' משיל"ס או משאל"ס דאמרי' ספק דרבנן לקולא י"ל התם הספק שמא לא התחיל כלל שום איסור והוא כמ"ש הרשב"א לענין ספק אי התחיל בה מעשה הטורף אבל היכי דוודאי נפל למשאל"ס וגזרו חז"ל שלא תינשא שפיר חשיב לענין לכתחילה כוודאי איסור ולא מצטרף לס"ס ובאמת גם בדמאי מצינו דמועיל ס"ס במידי דהוי הס"ס שלא התחיל כלל החיוב מעשר וכמ"ש בשעה"מ להוכיח מהא דהקלין שבדמאי פ"ו מדמאי עיי"ש א"כ כ"ז במידי דנולד אח"כ רק ס' השקול אבל במידי דנולד אח"כ ספק שרובו נוטה להיתר שוב שפיר מצרפין גם הספק שמא מת במים וכסברת מהרי"ק הנ"ל וז"ב בס"ד: והנה כהדר"ג כ' די"ל דיש חילוק דאם נודע הספק הראשון מקודם ואז הוחמרנו שוב א"א לצרף אח"כ וכמו בס"ס דבעי שיהי' נודע ביחד ולפ"ז יוצמח דאם לא נודע להאשה כלל מקודם אם יש איזה עד על מיתת בעלה א"כ להעד ליכא שום נ"מ בעדותו דהרי אסור לישאנה ושוב חשוב כנודע שני הספיקות יחד כיון דלא הי' לנו עוד מה לדון בדבר הלז וכמ"ש במג"א סי' תל"ט.

וכיון דבנודע להאשה מנפילת בעלה במשאל"ס אסרו חז"ל שנא תינשא לכתחילה ממילא אף כשנולד אח"כ עוד רוב להיתר ל"מ כיון דכבר הוחמרנו שלא לסמוך ארובן למיתה ממילא לפ"ז אף כשלא נודע לה מתחלה ונודעו לה ב' הספיקות יחד אסרינן מכח לא פלוג הואיל דתמיד במשאל"ס כ"ז שלא בא העד לפני ב"ד חשיב כלא דנו עדיין על הרוב ולהעד גופא ליכא שום נ"מ דהרי אסור לישאנה א"כ במשאל"ס ולא בא העד לפני הב"ד עד אחר כמה שנים א"כ חשיב כנודע ב' רובא ביחד ואפ"ה אסרינן מכח לא פלוג כמו דמבואר דש"ס גבי צ"מ א"כ ה"ה באם באמת לא שמעה כלל מנפילת בעלה במשאל"ס עד אחר כמה שנים אף דבזה וודאי נודעו לה ב' רובא ביחד אפ"ה יש לאוסרה מכח לא פלוג והתינח במשאל"ס דבזה מצינו עיקור האיסור בש"ס אבל בע"א במלחמה הרי לא מצינו להדיא בש"ס לאסור רק דאנו מדמין ע"א במלחמה למשאל"ס א"כ התינח בנולד מקודם הספק דשמא מת במלחמה ואח"כ נודע ספק השני שפיר לא מצרפין ס' הראשון לס"ס הואיל דכבר הוחמרנו עליו אבל בלא נודע לה כלל מעדות העד שמת בעלה במלחמה עד אחר שנולד גם ספק השני בכה"ג במשאל"ס גופא אסורה רק מכחל"פ א"כ אמרי' הבו דלא לוסף עלה וסגי לאסור במשאל"ס אבל לא בע"א במלחמה: ועוד העיר דדוקא בעד א' דכ"ז שלא בא לב"ד ל"ח בגדר עדות כלל שפיר הי' מקום לומר דחשיב כנודעו ב' רובא ביחד אבל באם יש ב' עדים על טביעת בעלה במשאל"ס דבב' עדים הרי א"צ רשות ב"ד א"כ מיד כשראו העדים הטביעה נולד רוב הראשון ורוב השני בא רק אחר כמה שנים וממילא בשלא באו ב' רובא ביחד מדינא אסורה א"כ גם בע"א נהי דבזה צריכה רשות ב"ד וא"כ כשלא בא העד לפני הב"ד עד אחר כמה שנים חשיב כשנולד ב' רובא ביחד אפ"ה אסורה מכח לא פלוג עכת"ד: אך באמת לענ"ד דברי כהדר"ג תמוהים דלדבריו יוצמח דע"א במשאל"ס יהי' עדיף מב' עדים במשאל"ס יציבא בארעא וחוז' לזה בגוף הדבר שהביא כהדר"ג דברי האחרונים

שכתבו הטעם דלא מצרפין התרי רובא הואיל דחשיב כנולד ס' הראשון מקודם וכבר החמרנו מקודם שוב א"א לצרפו אח"כ ונלע"ד לומר כ"ז בס' השקול דבהיותו חד ספק הוחמרנו בו אף מה"ת דאף לשיטת הרמב"ם נגד ח"א מה"ת לחומרא ובפרט בספק איסור מיתה ואיתחזק איסורא לכ"ע ס' מה"ת לחומרא כמ"ש בספר דברי אמת להגאון ומהר"י בכר דוד אז שפיר חשיב ככבר הוחזקנו לוודאי ואיסור שוב א"א לצרפו לס"ס אבל במשאל"ס דרובן למיתה ובפרט בשהה עד שת"נ דהוי רק מיעוט דל"ש א"כ א"א לומר שהוחזקנו לוודאי חיסור דהרי בדיעבד ל"ת ונודע מ"ש הרא"ש פ"ד מכתובות דהיכי דביעבד אם ניסת ל"ת חשובה בכלל לכשתנשא א"כ שפיר כשנולד אח"כ עוד ספק שפיר יש לצרפו לס"ס וכנודע סברת הכנה"ג דבס' דדינא מהני אף ס' אחד בגוף וס' השני בתערובות לפי שא"א לומר שהוחלטנו את ספק הראשון לוודאי איסור הואיל דלעולם ספיקא דדינא במקומו עומד עיי"ש ה"ה הכא י"ל כנ"ל.

ויוצמח לפ"ז דבמשאל"ס ויש על זה ב' עדים דאז קיי"ל להלכה דאם ניסת ל"ת אז שפיר כנולד אח"כ עוד ספק להיתר מצרפין ס' הראשון לס"ס אבל בע"א במשאל"ס דלשיטת הפמ"א והברית אברהם אף אם ניסת תצא א"כ עכצ"ל דמספק הראשון הוחלטנו לוודאי איסור והרא"י שגם בדיעבד תצא שפיר י"ל דאינו מצטרף עוד אף לס"ס אך באמת לשי' רוה"פ דגם בע"א במשאל"ס אם ניסת לא תצא א"כ שפיר גם בע"א במשאל"ס מצרפין ס' הראשון לס"ס הואיל דביעבד מותרת עכ"ח שלא הוחלטנו את הספק לוודאי איסור ובפרט היכי דס' השני רוב נוטה להיתר בוודאי דמצטרף לס"ס: איברא דחזינן בש"ס כנפל למשאל"ס גם בצ"מ וגם בעבר עלי' איזה זמן דאסורה לכתחלה ועכצ"ל כסברת כה"ג משום לא פלוג וא"כ נלע"ד דה"ה בראהו גוסס או בע"א במלחמה בלי קברתיו וגם עבר איזה שנים אף דיש אומדנא שמת אפ"ה י"ל דלא פלוג דמה לי חשש שמא ניצל מן המים או חשש בדדמי בשניהם י"ל דאסור משום לא פלוג: אך באמת י"ל לפמ"ש במג"א סי' תמ"ז דדבר שהוא רק משום לא פלוג לא חמור עכ"פ כגוף הגזירה ובזה י"ל בנידון אחד שקנה חפץ בכסף והתנה שיקנה בכסף דשיטת הנמ"י דמהני והש"ך בס' קצ"ח כ' דהוי כהתנה על דבר שאינו קנין לעשותו קנין וא"כ י"ל במכר לו סחורה שאינו מיוחדת דבזה באמת ל"ש החשש שמא נשרפו חיטך ורק שכתבו הפוסקים דגם בכה"ג נהי דל"ש הגזירה אפ"ה אין כסף קונה משום לא פלוג אבל עכ"פ לשי' המג"א דדבר שהוא מטעם לא פלוג לא חמיר כגוף הגזירה בכה"ג פשיטא דעכ"פ מועיל התנאי וז"ב בס"ד: נחזור לענין נ"ד דלא נודע להאשה מעד הנ"ל עד אחר איזה שנים שנאבד זכרו של בעלה א"כ יש בנ"ד תרי רובא להיתר ונהי דאפ"ה אין להתיר לכתחילה אפ"ה יפה כ' כהדר"ג לסניף מכח שהורם למעלה וחזר ונפל לארץ ושמה הורם למעלה מי"ט ולשי' רוה"פ נפילה חשוב וודאי טריפה ואף אולי לא הי' מ"מ י"ל דבנ"ד חשיב כהפילוהו אחרים דעכ"פ ל"ש הסברא דאמיד אנפשי' כיון דעכ"פ נראה להעד שנעשה מטורף בדעתו ויש לדמותו להא דמבואר ביו"ד סי' נ"ח דבקושרהו רגליו אז גם בנפל מפחות מי"ט יש חשש ריסוק איברים וא"כ י"ל דחוץ הרוב של העד שאומר שמת במלחמה בלא"ה איכא תרי רובא דמצד הנפילה לחוד יש ראי' שנטרף ולא יוכל לחיות יותר מי"ב חודש ונהי דדעת מהרש"ל דמיעוט טריפות חיים ובצירף המיעוט שמא לא נטרף הוי כתרי מיעוטי שכתב בר"ן פ"ג מחולין דב' מיעוטי חשיב כפלגא ועי' בש"ס ברכות דנ"ג

בהא דמיעוט לגמר ומיעוט לכשפים דהוי כרובא ועי' פמ"ג יו"ד ס' ק"י מ"ש בזה אפ"ה כבר כתב הפמ"ג ביו"ד ס' נ"ז דהא דמיעוט טריפות חיים הוי רק מיעוטא דמיעוטא עיי"ש א"כ שפיר יש רוב מזה שנפל וגם מצד שנאבד זכרו זה זמן רב א"כ אף אם הי' בא העד לב"ד תיכף ג"כ הי' מתירין אז מכח ס' השני מכח נפילה וא"כ בכה"ג שגם אז לא היינו אוסרין א"כ שפיר עכשיו ע"י שנאבד זכרו זמן רב דכבר איתרע החא"א נהי דמכח זה לחוד אין להקל דרק במשאל"ס מקיל הר"א מווארדין מכח טעם זה אבל בעלמא אין להתיר מכח זה לחוד אבל הכא דמכת העד לחוד הוכחתי דיש תרי רובא שוב יש לצרף סברא זו דנאבד זכרו כדי שיהי' עכ"פ איתרע החא"א ושוב היכי דכבר איתרע החא"א שפיר לכ"ע מועיל תרי רובא גם בעגונ' אף אי נחוש לשי' הריב"ש דבעגונה יש תרי חזקות מ"מ ע"י שנאבד זכרו איתרע עכ"פ חזקה אחת וכשיש חוץ מזה שנאבד זכרו עוד תרי רובא ולא נשאר עוד רק חזקה אחת שפיר לענין חזקה אחת לכ"ע מועיל תרי רובא וגם יש לצרף לסניף מה שאומר העד שראה שאספו כל הנפצעים ואיש הנ"ל לא הי' בתוכם מזה יש ראי' שכבר הזיזו אותו הרוסים וראו שכבר מת א"כ גם זה לסניף יחשב ע"כ בקיצור לענ"ד נראה דיש מקום להתיר האשה הנ"ל אך נא לצרף עמנו עוד רכ גדול אחד וישבו ב"ד של ג' להתיר האשה כדין הניסת בע"א והשי"ת יצלנו משגיאות: באעה"ח א' ב"ב תרפ"ב פה ק"ק קאשוי יע"א.

והנני ידידו הק' שמואל ענניל חופק"ק הנ"ל. עוד להרב הגאון הנ"ל בענין הנ"ל.

מכתבו השגתי והנני להשיב בקיצור מחמת תשות כוחי הנה מ"ש כהדר"ג דדברי הרשב"א הם רק לר"מ דחייש למיעוט מש"ה לא חשיב עבידא דאתי באמת מיעוט נפלים חשיב מיעוט המצוי כמ"ש בתוס' ע"ז דף מ' וגם לדידן חוששין מש"ה אם מת הולד תוך ל' חולצת ובפרט בעיקר הדבר שכתב כהדר"ג דרק לר"מ דחייש למיעוטא לא חשיב עבידא דאתי באמת יוקשה לשיטת התוס' חולין י"ב דרק מדרבנן חייש ר"מ למיעוטא א"כ הכא יוצמח דע"י דחייש למיעוטא לאיחולו הקידושין באם קידש בעודה מעוברת והא ע"י חומרת חז"ל לא יוכל לצמוח קולא לד"ת והגם דשיטת התוס' נדה דל"ב דר"מ חייש למיעוטא מה"ח וכן משמע מדברי התוס' נדה די"ח גבי רוב תינוקות מטפחין דאם יש מיעוט לטהר חשוב כספק השקול ובדשאבד"ל טהור וא"נ דרק מדרבנן חייש ר"מ למיעוטא לא יוכל לצמוח קולא לד"ת שיהי' חשיב ספק ויהי' טהור בדבר שאין בו דעת לשאול ועיין תוס' חולין דף פ"ו ע"ב הגם שי"ל דדבר שאין בו דעת לשאול דבפירוש גילתה התורה דספק טהור א"כ י"ל דגם ברוב לאיסור ברובא דליתא קמן יהי' מותר מן התורה ורק מדרבנן טמא א"כ שוב לר"מ דחייש למיעוטא דעכ"פ מדרבנן חשיב ספק א"כ י"ל דרבנן מהני לדרבנן וכמפורש ברמ"א אה"ע סי' מ"ב דקידושי דרבנן לפני פסולי עדות דרבנן אין צריך גט דרבנן מהני לדרבנן אך באמת בתוספות חולין דף ב' לחד תירוץא שם לענין ס"ט ברשות הרבים מכל מקום כשרוב נוטה לאיסור מחמירן א"כ שוב נשמע מדברי התוספות נדה י"ח דר"מ חייש למיעוטא מה"ת עכ"פ לשי' התוס' חולין דף י"ב דרק מדרבנן חייש ר"מ למיעוטא א"כ לא יוכל לצמוח עי"ז קולא לבטל קידושי תורה וע"כ צריך לומר דהכא משום דחשיב מיעוט המצוי משו"ה לא חשיב בכלל עבידא דאתי ע"כ דמיעוט גוססין חיים ל"ח בכלל מיעוט המצוי א"כ שפיר יש לומר דעכ"פ בדיעבד אם ניסת לא תצא: ובאמת כתבתי דגם בתוס' יבמות דף ב' שהוקשה

דקטנה לר"מ תתייבם ממה נפשך ותירצו בחד תירוצא דמיירי בקיבל עליו ובתי' הב' כתב דשמא לא הי' מקפיד והוקשה בשער המלך תתייבם מס"ס והביא בשם שיטה ישנה דבאיסור כרת ל"מ והטעם י"ל לטעם הרמב"ם ז"ל בטעם הס"ס א"כ באיסור כרת דעכ"פ למ"ד דלא בעי חתיכה מב' חתיכות י"ל אף באיסור כרת אף בלא איקבע הוי מה"ת לחומרא כמ"ש בשו"ת דברי אמת א"כ לר"מ דמפורש בש"ס כריתות דל"ב חתיכה משתי חתיכות ועיין מהרש"א גיטין ע"ה ובספר דורש לציון א"כ יש לומר דלא מהני ס"ס דספק אסור מן התורה אבל אי נימא דרק מדרבנן חייש ר"מ למיעוטא א"כ הס' שמא אינו איילנות מותרת להתייבם מה"ת שוב מצטרף ספק השני שמא הי' מקפיד ולפי"ז יש לומר דתירץ הא' סבירא ליה דרק מדרבנן חייש ר"מ למיעוטא א"כ ל"מ לתרץ כתי' הר"א מבורגליי דאכתי תיקשי תתייבם מס"ס והת' הב' סבירא ליה דר"מ תייש למיעוטא מה"ת א"כ שוב ל"מ ס"ס דבאיסור כרת ספק הא' אסור מה"ת שוב ל"מ ס"ס והארכתי בזה בספרי ח"ב ס' מ"ד: ומ"ש עוד כהדר"ג דהא דכתב הרשב"א בתי' הב' דע"י שיש מחצה זכרים ומיעוטן מפילות הווי נקבה מיעוט ומש"ה ל"ה עבידא דאתי הוא רק לחזק תירץ הא' דהא הספק שמא זכר כבר גלוי לשמים: באמת יש לומר דהא לשי' הרבה פוסקים הא דלא מהני קנין בדבר שלא בא לעולם הוא משום דלא סמכה דעתיה ועיין באור החיים פ' תולדת ומשו"ה גם לר"מ בעינן עכ"פ שיהא עבידא דאתי דאל"ה יש לומר דלא סמכה דעתיה ועיין נוב"י מה"ת או"ח סי' ס"ג דגם לשי' הפוסקים דבמקנה דבר שלא בא עם דבר הבא לא קנה כלל מ"מ אם הדבר שלא בא לעולם אינו עבידא דאתי קנה עכ"פ הדבר שבא לעולם דליכא למימר דלא רצה להקנות לחצאין דהא הדבר שלב"ל לא הי' עבידא דאתי עכ"פ יש לומר דמש"ה סבירא ליה במקדש אם תלד אשתך נקבה אינה מקודשת משום דלא סמכה דעתיה דסובר שבטח לא יחילו הקידושין דנקבות הוי מיעוט ונהי דלטעם השני שכתבו דמש"ה ל"מ קנין בדבר שלב"ל משום דאין על מה לחול הקנין וזה לא שייך הכא דעכ"פ קמי שמיא גליא דהעובר היא נקבה ויש ע"מ לחול ועכ"פ שייך הסברא דלא ס"ד: ומה שהביא כהדר"ג מהא דכבר בא חכם באמת שיטת הפני משה דרק לענין עירוב דרבנן מהני הא דכבר בא חכם ובשער המלך חולק עליו ובספרי ח"א סי' י"א הארכתי ואכמ"ל: ובעיקר ההיתר מקובל אני מכ"ק אדמו"ר הג' הקדוש מצאנז זי"ע דלהתיר עגונה צריכים ג' רבנים מובהקים ע"כ אם יצטרף עוד ת"ח מובהק אז גם אנכי אצטרף לדברי כהדר"ג להתירה.

באעה"ח אסרו חג שבועות תרפ"ב לפ"ק קאשוי. הנ"ל.

סימן ח'.

לכבוד הרב הצדיק בנש"ק מו"ה חנה האל בערשטאם שליט"א אבד"ק קאלשיטץ יצ"ו. בדבר שאלתו אודות ישראלים שקנו קלעה ושחת ורצונם לקציר בש"ק ע"י פועלים עכו"ם וע"י כתיבת שט"מ אך כת"ה נסתפק שי"ל דהקלעה הוי דשלב"ל ואף דא"נ דל"מ קנין גם ישראל הראשון לא קנה מ"מ הישראל הראשון קנה מצד דד"מ והישראל שמכר להעכו"ם י"ל כך דיננו או די"ל דקנין סטימתא מהני אף בדשלב"ל מ"מ יש לחוש דבקנין בהערמה ל"מ קנין סטימתא זה תורף שאלתו: בעיקר הדבר ע"י קבלנות ליכא רק חשש מ"ע בדרבנן דלהלכה דמלאכת ישראל ע"י עכו"ם אף בחפץ ישראל ליכא רק איסור

דרבנן דלא פסקינן כשי' המכילתא והנה כת"ה כתב די"ל דאחר שחנטו הפירות מיקרי דבר שבא לעולם אך העיר על קלעה השני גם בעיקר דברי הרמ"א בא"מ כתב דיש בזה פלוגתא דרבנות באמת אף דיש בזה ס' דדינא מ"מ נוכל לומר כיון דעכ"פ ליכא רק איסור דרבנן ובפרט בקבלנות ליכא רק מ"ע בדרבנן ושוב לענין דרבנן נוכל לסמוך אשי' הפוסקים דזה חשוב דשב"ל דהוי בכלל סד"ר ולקולא ואף שאם נדון לענין אם העכו"ם יוכל להוציא השחת מהישראל יוכל הישראל לומר קים לי דגם אחר שחנטו חשוב דשלב"ל מ"מ עכשיו שדנין רק לענין עשיית מלאכה ע"י עכו"ם י"ל סד"ר לקולא ובפרט ע"י קבלנות דהאיסור רק משום מ"ע א"כ בכה"ג דעכ"פ הקניהו להעכו"ם אחר שחנטו ולשי' הרמ"א חשוב דשב"ל ומועיל הקנין עכ"פ ל"ש מ"ע דאף אם יחשדו דאינו עושה בקבלנות מ"מ יסברו דחשוב דשב"ל ומועיל הקנין ועי' טו"ז סימן רמ"ג דהיכי דיש למתלי בשני צדדים להיתר ליכא מ"ע: ובאמת לפ"ז י"ל ג"כ במה שכ' כת"ה די"ל מ"מ"נ אי דשלב"ל ל"ק גם הישראל לא קנה אך בדד"מ גם בדשלב"ל מהני הקנין ואך הישראל יוכל לומר לעכו"ם השני כך דינינו וסברא זו מפורש בחו"מ סי' ס"ו בהא דישאל שמכר לעכו"ם שט"ח י"ל דגם כומ"ס ל"מ ועכו"ם שמכר לישראל י"ל דמועיל אף בלי כומ"ס ועיי"ש בנה"מ שכ' דישאל שקנה מעכו"ם אף בלי כומ"ס יוכל לומר כך דינכם ובמכר לעכו"ם בלי כומ"ס יוכל לומר כך דיננו אבל בכומ"ס דמועיל אף בד"י שוב מהני הקנין עיי"ש שכ' דבמעמ"ש הואיל דל"מ בדד"מ יוכל לומר כך דינכם אך באמת נודע מ"ש ברשב"א קידושין כ"ג דאע"פ דאמרינן יד עבד כיד רבו מ"מ זה רק לזכות הרב אבל לחובתו ל"א יד עבד כיד רבו עיי"ש א"כ הכ"נ אם מוכר ישראל לעכו"ם דשלב"ל כיון דבדד"מ קונה נהי דאם ירצה הישראל לחזור יוכל לומר כך דיננו אבל הכא ע"י דיננו יוצמח לו חוב דיעבור על איסור שבת בוודאי דרצון הישראל לישאר כפי דיניהם ושוב לחובת הישראל ל"א כך דיננו.

ואף דלענין מכירת בכור או חמץ לא סמכינן אקנין בדיניהם כמפורש במ"א סי' תמ"ח דבעי בדיניהם שפסקה לו תורה אבל בכה"ג דכל קנין הישראל הוא רק עפ"י דניהם שוב להקל ולטובתו סמכינן אמכירה ג"כ שמועיל בדד"מ והוי כאומר א"א בתק"ח שומעין לו ובפרט לענין חשש מ"ע בדרבנן סמכינן אקנין שמועיל בדניהם ובפרט שאפשר לומר דמועיל מטעם קנין סטימתא דלרוב שי' הפוסקים מועיל אף בדשלב"ל כמפורש בשו"ת הרא"ש ועיי"ן ח"ס חו"מ סי' ס"ו ובד"ח בכמה תשובות ובספרי ח"א סי' ל"ז הארכתי בזה: ומה שחושש כת"ה דבמכירה בהערמה לא סמכינן אקנין סטימתא כמ"ש הציל באמת י"ל דכ"ז בקנין בכור דנוגע לאיסור תורה, וגם בחמץ לשיטת הפוסקים דחמץ שנמכר אינו בכלל הביטול א"כ שפיר על קנין שהוא רק מצד מנהג הסוחרים ובכה"ג שהוא רק להפקיע איסור בזה ליכא מנהג הסוחרים ושוב מוקמינן אדינא אבל בנ"ד שעושה ע"י עכו"ם בקבלנות וליכא רק חשש מ"ע בדרבנן א"כ כשנעשה הקנין עפ"י סטימתא באופן דהיכא דעושה לקנין גמור מהני סטימתא בדבר שלב"ל א"כ עכ"פ ליכא מ"ע דהרואה סובר שהי' קנין גמור עפ"י סטימתא ושוב יש היתר מטעם קבלנות: יצא דמצד קבלנות לחוד הי' חשש מ"ע ומצד קנין סטימתא הי' חשש דבקנין שהוא רק להפקיע איסור ל"מ קנין סטימתא אבל השתא על ידי הקנין סטומתא נסתלק החשש מ"ע אך באמת יש עצה למכור אחר שיהי' השחת ראוי לקצור ואז בוודאי ל"ח דשלב"ל דכל

שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי והקלעה הב' ימכור שנית בעת שיהי' ראוי לקצור וזה מותר בלי שום פקפוק: באעה"ח עש"ק א"ך כ"ב למב"י תרע"א לפ"ק ראדאמישלא. והנני ידידו שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ט' להרב כש"ת מוה"ר דוד קאטצענבערג נ"י מו"צ דק"ק ווייצען.

בדבר השאלה בישראל אחד שיש לו בכור בע"מ ורוצה ליתנו לכהן והכהן חושש שמא ימצא טריפה ויצטרך לקוברו ועי"ז רצונו למכור לנכרי כפי המפורש ברמ"א יו"ד סי' ש"ז וכמ"ש בשו"ת ח"ס סימן ש"ג דישחטנו וימכרנו כלי בדיקת הריאה ונסמוך שהוא וודאי מן הרוב כשירות וכמ"ש הש"ך שם ובשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' ר"ע כ' דימכרנה לנכרי ויתנה עמו שאם ימצא כשירה יתבטל המכירה והעיר כת"ה דאם ימצא טריפה אח"כ יתברר שהי' טריפה גם בשעת המכירה ושוב אז לא הי' ראוי לאכילה ושוב הי' אסור למכרה והוי כמו שהעידו ב' עדים שמת בעלה של אשה אחת וניסת ואח"כ בא בעלה דוודאי תצא מהשני לכ"ע זה תורף דברי כת"ה: הנה בגוף הערתו לפלא שלא ציין מדברי הח"צ מובא בפמ"ג במ"ז ליו"ד סי' ק"ט עיי"ש אך לענ"ד יוכל למכור מעכשיו ורק שיתנה תנאי שאם ימצא כשיר' בשו"ב יתבטל המקח ורק שלא ישחטנו רק אחר ג"י מזמן המכירה ואז אף אם ימצא טריפה מ"מ י"ל השתא הוא דנטרפה ובשעת מכירה אכתי הי' כשרה והיתה ראוי אז לאכול כצבי וכאיל ונודע השיטות המובא בסי' פ"א בזה לשי' התוס' בחזקה דאתיא מכח רובא אם עכ"פ עכשיו יצא מן הרוב מחמירין לחוש למפרע ושיטת הרא"ש דעכ"פ בהוגלד פי המכה מחמירין גם מקודם ג"י כיון דעכ"פ א"א לומר דרק השתא הוא דנטרף ועי' פמ"ג יו"ד סי' ק"ה ואנן קיי"ל כדעת הסה"ת דאין אוסרין מקודם נ"י דמכח הרוב כשרות אמרינן דרק עכשיו הוא דנטרף וא"כ הכא אף אם ימצא טריפה נימא השתא הוא דנטרפה ושפיר הי' אז בשעת מכירה בכלל כצבי וכאיל ול"ש לומר בזה אמ"ל דכמו דטריפה השתא כן הי' בשעת המכירה ז"א דכבר נודע סברת הנמ"י יבמות פרק החולץ דבמידי שיכול להיות שנולד סיבה אח"כ שתפיל ל"ש לומר אמ"ל ה"ה בנ"ד י"ל דבשעת המכירה לא הי' הבהמה עומדת ליטרף רק אח"כ נגרם לה סיבה להיות טריפה כגן שבלעה מחט או שאר ענין שע"י נתהווה בה מון המטרף ועי' בט"ז יו"ד סי' מ' ובפרמ"ג שם דבמחט אין מטריפין על שם סופה א"כ אף דחזינן עכשיו שהיא טריפה אפ"ה י"ל דבשעת מכירה הי' כשר וז"ב: ובאמת עפ"ד י"ל קושית התוספות נדה ד"ג בהא דקאמר הש"ס טעמא דשמאי משום דאבה מרגשת בעצמה והקשו בתוספות דאם לא הרגישה גם עכשיו שוב ניחוש למפרע ועפ"ז ניחא כיון דרוב נשים רואות בהרגשה א"כ אף דעכשיו נמי לא הרגישה וא"כ עכ"ח אשה זו יצאה מן הרוב מ"מ י"ל דעד עכשיו לא יצאה מן הרוב שאינם רואות שלא בהרגשה ושפר אמרינן מדלא ארגשה מקודם בוודאי דרק עכשיו הוא דראתה אף דגם עכשיו לא הרגישה אפ"ה כל מה דאפשר לנו למתלי דרק אחר כך יצאה מן הרוב מאחרינן ומיושב קושית התוס' בס"ד: נחזור להנ"ל דה"ה בטריפה אמרינן דעכשיו היא דנטרפה והנה לכאורה יש להעיר דנהי שכתבתי דגם בחזקה דאתיא מכח רובא אמרינן השתא הוא דנטרפה מ"מ י"ל כ"ז אם יהי' נטרף באחד משאר י"ה טריפות דבזה הרוב כשרות הוי רוב גמור והראי' דא"נ לבדוק אחר ח"י טרפות שפיר י"ל כיון דעד שעת מציאות הטריפה הוחלטנו מכח הרוב גמור שיהי' וודאי כשר ורוב כזה חשיב בירר דרק רובא דאיתא קמן כ'

השטמ"ק ב"מ ד"ו דל"ח בירר לפי שגם המיעוט איתא קמן כמ"ש בהג"ה הג' מלייפניק ז"ל על ספר ש"ש א"כ אף בנמצא טריפה שפיר אמרינן דרק עכשיו יצא מן הרוב ולא מקודם אבל אם יהי נטרף בריאה דחשיב מיעוט המצוי לאיסור ונהי דמה"ת אין לחוש גם למיעוט המצוי וכדקיי"ל דבדיקת הריאה הוי דרבנן וכן לשיטת כמה פוסקים חשש ז' ימים בבהמה הוי רק מדרבנן אף דמיעוט נפלים הוי מיעוט המצוי לש"י תוס' ע"ז ד"מ ואף להנובי"ת סי' ז' דהוי חשש ד"ת עיקר הטעם משום סמל"ח אבל בעלמא גם במיעוט המצוי רק מדרבנן חוששין לה אפ"ה נהי דהוי רק חשש דרבנן מ"מ גם קודם שראינו הטריפות בריאה א"א לומר דהרוב יהי חשיב בירר גם לענין ריאה ז"א דכיון דבריאה חשיב מיעוט המצוי שוב אין הרוב חשיב כבירוראי' לזה מהא דשיטת רש"י בכורות דכ"ט וב"ק די"א דהא דאין פודין בכור קודם שלושים הוי מכח חשש נפל וקשה לכאורה לרב דס"ל דהולכין בממון אחר הרוב מדוע אין פודין קודם "ל" הרי רוב וולדות ב"ק הם.

ועפ"ז ניחא דעיקר הטעם דס"ל לרב דרוב מהני בממון משום דס"ל דרוב חשיב בירר כמ"ש בכ"פ סי' ס"ג וסי' ק"ו א"כ כ"ז במידי דליכא מיעוט המצוי אבל מיעוט נפלים דהוי מיעוט המצוי שוב הרוב לא מיקרי בירר ול"מ בממון גם לרב וז"ב א"כ בכה"ג דהוי מיעוט המצוי דאז אף קודם שראינו הטריפות לא הי' הרוב חשיב בירר שוב י"ל דאם נמצא עכשיו טריפות בריאה שוב יש לחוש גם אלמפרע וכעין זו מצינו בתוספות כתובות דכ"ו בתרי ותרי נחלקו אי נטמא העירב מבע"י או אח"כ דנהי דמה"ת גם בתו"ת מוקמה אחזקה מ"מ בניטמא לפנינו תו ל"ש לומר השתא הוא דאיטמי עיין שם וסברתם נכונה דהא בתו"ת א"א לומר דהחזקה מברר את הספק דהרי תרי כמאה וחזקה לא עדיף מעדים ועכצ"ל כמו"ש המפורשים הכוונה דעכ"פ א"א לשנות הדבר מכפי שהוחלטנו עד עכשיו א"כ גם בשעה שאמרנו אוקמה אחזקה לא הי' בתורת בירור שוב שפיר מחזקינן גם למפרע היכי דניטמא לפנינו א"כ ה"ה הכא בנמצא טריפות בריאה שוב יש לחוש גם למפרע ושוב אם יהי נמצא טריפות בריאה שוב יהי חוששין גם למפרע ואז יתגלה שלא הי' מועיל המכירה: אך באמת להלכה קיי"ל כשיטות הסה"ת דגם בטריפות בריאה וגם בהוגלד פי המכה אין אוסרין קודם ג"י ועכצ"ל הטעם כמ"ש השעה"מ דחזקה דאתיא מכח רובא עדיף א"כ שפיר אף אם ימצא טריפה בריאה לא נחוש אלמפרע ושפיר הועיל המכירה יצא דאם ימתין ג"י עד השחיטה מזמן המכירה אז נוכל למיתלי דהשתא הוא שנטרף ושפיר הועיל המכירה אך אם ימצא מבה ישנה דאז חשיב כבירר שהוא טריפה מכבר כמ"ש הב"ח והלב"ש דבמכה ישנה אסור למפרע עד יב"ח שפיר יתגלה שלא הועיל המכירה אבל בסתם טריפות שפיר אין לחוש למפרע דיש לומר השתא הוא דנטרף ובשעת מכירה הי' כשר וממילא לא יזיק לנו מה שהנכרי ימכור באיטלוז כיון דלע"ע אנו מחליטין מכח הרוב דימצא כשר ויתבטל המכירה נהי דאח"כ אם ימצא טריפה יושאר ברשות העכו"ם מ"מ כיון דאמרי' השתא הוא דנטרף ולא חוששין למפרע א"כ המכירה הי' מותרת.

א"כ עכ"פ עכשיו בשעת המכירה מועיל המכירה ואינו ברשות הישראל שוב אינו מחויב לחוש אם הנכרי ימכור בפרהסיא כיון דלע"ע הועיל המכירה א"כ אינו של ישראל כנלע"ד ברור לדינא: כאעה"ח וויצען ה' קרח תרע"ה. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן י' לכבוד הרב הגאון הצדיק כש"ת מו"ה אברהם יהושע פריינד אבדק"ק אינטערדאם שליט"א. בדבר שאלתו באשה אחת שיש לה הפארפאל ר"ל ועשו רופאים טבעת ויש לה סכנה ח"ו אם תסור הטבעת והטבעת צד אחד הוא סמוך לחוץ וגם צד השני הוא במקום שהשמש דש ונסתפק כה"ג אי ליכא חשש בזה.

והנה יש בזה ב' חששות א' אם לא חשיב חציצה בשעת טבילה ב' אם אין מעכב הבדיקה בשעת הפסק טהרה ובז' נקיים והנה מחמת חשש דחציצה יש בזה כמה צדדים להתיר כמ"ש הפוסקים דעיקר הטעם מחמת חשש חציצה אף באבר הגלוי ואם הוא במיעוט הגוף אינו רק דרבנן ובאינו מקפיד אף איסור דרבנן ליכא ולכן לענין איסור דרבנן יש כמה צדדים להתיר א' כיון דרוב נשים שיש להם חולאת כזו אינן מקפידין א"כ נהי דנימא דאינו תלוי בקפידה דידה רק כמ"ש הסד"ט שם דלשי' הר"מ ז"ל אזלינן לחומרא הן אם הוא מקפדת או שכ"ע מקפידין מ"מ כיון דרוב נשים שיש להם חולאת זו אין מקפידין הוא כמו טבח וצבע דלא חייץ בהם כמו"ש בסד"ט שם ס"ק י"ט וגם דבמקום סכנה חשיב כאינה מקפדת ונהי דבשו"ת רעק"א סי' ס' לא ברירא לי' להכשיר מטעם זה דנימא דע"י שהוא סכנה לה להוציא חשיב כאינה מקפדת ואפ"ה מצד הרבה דאם אין בדעתה להסיר אף לאח"ז שפיר מיקרי אינה מקפדת ובשו"ת ח"ס סי' קצ"ב ג"כ מסכים דבסכנה להסיר מיקרי אינה מקפדת ועיין בשו"ת ד"ח יו"ד ח"ב סי' ס"ה דמיקל ג"כ אם הניחה רטי' ע"ג המכה וא"א להסיר רק ע"י כאב רב ובפרט אם הוא בביה"ס דלשי' הריטב"א רק מדרבנן ראוי לביאת מים וא"כ הוי חציצה בביה"ס בגדר תרי דרבנן כמ"ש בשו"ת רעק"א סי' ס' ובח"ס קצ"ב ובתרי דרבנן בוודאי סמכינן אהא דבמקום סכנה חשיבה אינה מקפדת ובפרט דבביה"ס רבו המקילין דל"ב לבעלה כלל שיהי' ראוי לביאת מים ואף דכל דיעה שלא הובא בש"ע אין לצרף לס' מ"מ בדרבנן ובפרט בתרי דרבנן דקיל ודעת החו"ד בס"י ק"י דבתרי דרבנן אזלינן לקולא אף נגד ח"א ונהי דבשעה"מ חולק מ"מ בשו"ת רעק"א סי' ס' כתב ג"כ כחו"ד וע"כ דבכה"ג חשיב כאין לו עיקר מה"ת ועשו הס' להיתר גמור וכמו"ש בפמ"ג או"ח סי' שצ"ד דבאיסור דרבנן שאין לו עיקר מה"ת מקילין אף בתרתי דסתרי וג"כ מסברא הנ"ל ובאמת ראי' לסברא זו מהא דמפורש בש"ע סי' קצ"א וקצ"ט דבס' חציצה דשאר הגוף מחמירין אף דהוי ס' דרבנן וע"כ משום דהוי נגד ח"א ובס' חציצה דבה"ס מקילין וע"כ משום דלשיטת הריטב"א הוי תרי דרבנן ומקילין אף במקום ח"א הגם דבאמת אין ראי' לסברא הנ"ל דהא לשי' התוס' מה"ת בעינן ראוי לביאת מום ומצטרף להשלים לחציצה שבגוף להיות רוב וא"כ צריכין להבין החילוק שבין שאר הגוף דמחמירין לביה"ס דמקילין: ובאמת לפמ"ש בשו"ת ח"ס סימן קצ"ג דבבשר יש לחוש לשיטת רש"י ז"ל דגם מיעוט חוצץ מה"ת ונודע שיטת הר"ש דפ"ב דמקואות דהיכא דאיתרע הח"א ד"ת מקילין בדרבנן אף נגד ח"א והקשו הישי"ע בס' ר"א ובשו"ת תוע"ר סימן ט"ו מהא דס' חציצה במיעוט המקפיד דמחמירין וכן עפ"י דברי הח"ס הנ"ל י"ל דהא לא איתרע הח"א ד"ת דיש ס' שמא כשיטת רש"י ז"ל דבבשר אף מיעוט חוצץ מה"ת ונהי דהוי ס"ס בד"ת שמא כשי' התוס' ושמא לא הי' חציצה וס"ס בד"ת וס' אחד לענין דרבנן סגי כמפורש בש"ע סי' ק"י לענין ס' אם נמלח בהדי דגים טמאים ומקורו בש"ס דפסחים דף ו' דמשני ס' וס' הוא ועיין שם בפירש"י ותוס' אבל עכ"פ ל"ח בוודאי יצא מח"א ד"ת דיש חשש שמא

כשי' רש"י ז"ל ושוב מחמירין בדרבנן נגד ח"א אבל בביה"ס דלכ"ע עכ"פ היכי שאינו חציצה רק במיעוט הגוף ליכא רק חשש דרבנן שוב מקילין כאן דח"א ד"ת בוודאי איתרע ועפ"י דברי הר"ש א"כ לפ"ז י"ל דגם בתרי דרבנן מחמירין ס' נגד ח"א.

אבל עכ"פ חזינן דס' חציצה בביה"ס מקילין א"כ הכא עכ"פ סברא די"ל דמכח דרוב נשים שיש להם חולי זו אינם מקפידים הוי, כמו בטבח וצובע דל"ח חציצהדאזלינן בתר רוב אומנים וגם דמכח סכנה חשיבה חינה מקפדת עכ"פ מכל הני סברות חשוב בכלל ס' אם חשוב מקפיד ובס' בביה"ס אזלינן לקולא לכ"ע כמפורש בש"ע ועי' בשו"ת מהרש"ם ח"א סימן מ"ו שהביא בשם הפחד יצחק דבבית הרחם ל"צ כלל ראוי לביאת מים דדוקא במקום שאפשר המים לבוא נהי דגזה"כ דלא צריך ביאת מים מ"מ בעי ראוי לביאת מים אבל בבית הרחם שא"א כלל המים לבוא ל"צ כלל ראוי לביאת מים ובסברא זו הרגיש בנוב"י מה"ת סי' קל"ה ובשו"ת רעק"א שם מפלפל בזה הרבה אבל עכ"פ בפחד יצחק מקיל בזה עכ"פ בדרבנן וגם י"ל דהוי תרי דרבין שומעין להקל כמו"ש בשו"ת רעק"א שם.

ע"כ מצד חציצה אין שום חשש וכמו"ש הח"ס שם וז"ב בס"ד ונבא לדבר מהחשש השני מכח דבעי בשעת הפסק טהרה עכ"פ בדיקת חורין וסדקין וגם בימי נקיים עכ"פ ביום א' וביום ז' בעי בדיקת חורין וסדקין וא"כ כשהטבעת ברחמה עכ"פ ל"ח בדיקת חורין וסדקין דשמא הטבעת מעכב הדם מלצאת.

והנה בשו"ת נוב"י מהד"ק סי' מ' מאריך בזה הרבה והוכיח דשיטת הרי"ף והרמב"ם והראב"ד דל"צ בדיקת חורין וסדקין כיון דעכ"פ שוהה העד ברחמה איזה זמן ויוצא נקי עכ"פ נתברר שבאותו שעה אינה רואה דלבעלה ל"ח שמא כותלי בית הרחם מוקמי דם א"כ הוי כנתברר הטהרה לפנינו ואף שי"ל דרק היכא דאיכא חזקת טהרה אז ל"ח לבעלה שמא כותלי בהר"ח מוקמי דם כמ"ש תוס' נדה דף ג' דגם להלל עיקר הטעם משום חזקה אף לשאר התירוצים וא"כ י"ל דבשעת הפסק טהרה ל"ח חזקת טהרה וחיישינן שמא כותלי בהר"ח מוקמי דם אך באמת לשי' הסוברי' דע"א א"נ נגד ח"א והקשו בתוס' גיטין דף ב' דהא נדה חשיב ח"א ותירצו דאינה בחזקת רואה כל שעה וקשה הא נלמד מהא דנאמנת לומר שפסקה בטהרה ואז ליכא עוד חזקת טהרה וע"כ צ"ל דגם לענין זה חשוב חזקת טהרה דכשעברו ימים שרגילה לפסוק בהן ממילא בחזקת טהרה היא ונהי שגזה"כ דאז לא נסמוך אחזקה רק תהי' הטהרה מבוררת דחזקה ג"כ ל"ח בירור וכמ"ש הריב"ש דלענין סמני טהרה בגוף ל"מ רובא ועפ"י דברי השטמ"ק ב"מ דף ו' ועיין בהג"ה אמרי ברוך לאה"ע סי' י"ט אבל עכ"פ ל"ח כמעידה נגד ח"א ושפיר נאמנת עכ"פ נשמע דגם בשעת הפסק טהרה חשוב חזקה להתיר ושוב ל"ח שמא כותלי בהר"ח אוקמי דם אך לשי' הפוסקים דע"א נאמן נגד ח"א ושוב י"ל דבאמת נדה חשוב איתחזק או לשי' הרמב"ן שכ' דמשו"ה אשה נאמנת משום מתוך שנאמנת לגבי נפשה א"כ שוב י"ל דבשעת הפסק טהרה חשוב חזקת טומאה ושוב יש לחוש שמא מוקמי דם כותלי בהר"ח ושוב יש להצריך בדיקת חורין וסדקין וא"ש הרמב"ן ז"ל לשיטתו דס"ל דנדה חשוב נגד ח"א מש"ה מחמיר דבשעת הפסק טהרה בעי בדיקת חורין וסדקין נחזור לדברי הנוב"י שהוכיח דלבעלה אף היכא דליכא חזקת היתר אפ"ה ל"ח שמא כותלי ביהר"ח

מוקמי דם ומש"ה דעתו שם דעכ"פ יש לסמוך דבשעת הפסק טהרה לחוד יהי בדיקת חורין וסדקין ובפרט אם העד שוהה ברחמה עד הלילה יש לצרף שי' רש"י דספירה דלילה הוי ספירה גם הנוב"י מודה דעכ"פ בשעת בדיקת הפסק טהרה בעי בדיקת חורין וסדקין ובשו"ת זכרון יוסף סי' ו' מקיל בבדיקה אף כשהטבעת הוא ברחמה אך בסד"ט סי' קצ"ו ס"ק כ"ג חולק דעכ"פ ל"ח בדיקת חורין וסדקין והגם שם דעכ"פ גם להמחמירין דבעי בדיקת חורין וסדקין הוא רק מדרבנן כמו דחזינן דכל עיקר טומאת מעל"ע הוא רק מדרבנן וחזינן דמה"ת ל"ח שמא כותלי בית הרחם אוקמי דם אבל עכ"פ חושש דבעי בדיקת חורין וסדקין וכו' עוד בסד"ט שם דאף א"נ דל"צ בדיקת חורין וסדקין הסברא דאמרי דאם איתא דהוי דם מעיקרא הוי אתי וכו' שליכא דבר המעכב אבל הכא י"ל דהטבעת מעכב הדם מלצאת והוי כמו במוך דחוק דקאמר בש"ס נדה דף ג' מודה שמאי במוך דחיק דחוששין לטמא מעל"ע ואף דחזינן דלבעלה אף בשימשה במוך דחוק אפ"ה ל"ח מ"מ זה הוא רק משום חזקת טהרה וא"כ לשי' הרמב"ן דע"א נאמן נגד ח"א שוב י"ל דבשעת הפסק טהרה חשוב ח"א א"כ שוב יש לחוש שמא הטבעת מעכב את הדם מלצאת אך באמת בסד"ט שם כ' די"ל דהטבעת ל"ח כמוך דחוק וא"כ יש להדם מקום לצאת ושוב אמרינן אם איתא דהוי דם מעיקרא הוי אתי ובפרט לשי' התוספת והרבה פוסקים דס"ל דע"א לא מהימן נגד ח"א וע"כ צ"ל דבשעת הפסק טהרה חשוב חזקת טהרה ושוב ל"ח שמא נתעכב מלצאת ונהי דבעי שיהי' הטהרה מבוררת לפנינו מ"מ י"ל דסגי אם משהה את העד ברחמה מקודם ביה"ש עד הלילה ויוצא נקי יש להקל עכ"ז לבי מהסס להקל בזה אך בשו"ת רעק"א סי' ס' מפלפל הרבה בזה ומחמיר ג"כ דבעי בדיקת חורין וסדקין ועכ"ז מסיק שם דאם תעשה בשעת הפסק טהרה בדיקה עד מקום שהשמש דש גם ביום א' של ז' נקיים תעשה בדיקה כזו ובשאר ימים נוכל לסמוך אבדיקה קלה ועיי' בשו"ת ח"ס סי' קצ"ב שמקיל ג"כ באם א"א להוציא עפ"י פקודת הרופאים שיש חשש סכנה לסמוך אבדיקה אף שהטבעת שם ועי' שו"ת מהרש"ם סי' מ"ו שהביא בשם שו"ת בשמים ראש דהטבעת מעכב לה מלבדוק: עכ"פ בענין זה אם יחקור מרופא מומחה ויגיד שאפשר לה לבדוק אף אם הטבעת שם ואף דבענין נאמנות הרופאים רבו הפוסקים האוסרין עכ"פ לענין זה דהעלתי דעכ"פ חשש ד"ת ליכא דמה"ת בוודאי ל"ח שמא כותלי בהר"ח מוקמי דם כמ"ש הסד"ט ולענין דרבנן ואינו נגד ח"א פשיטא דרופא נאמן דרק ברדמ"ת דהוי חשש איסור תורה כמ"ש הח"מ סי' קי"ט וגם דכבר איתחזקה באיסור י"ל דלא מהימן ובפרט דלשי' שו"ת כנסיה"ח סי' נ"ג הרופאים נאמנים אף באיסור תורה ועיי' שו"ת מהרש"ם סי' י"ג וסי' כ"ג וסי' כ"ד עכ"פ לענין זה בוודאי נאמנים ע"כ אם יגיד הרופא שעכ"פ בכל חלקי גופה אפשר לה לבדוק א"כ בכה"ג שיש חשש סכ"נ ומקום עיגון נוכל לסמוך אכל הני צדדים להקל ועכ"ז לחומר הנושא לא אוכל לסמוך על דעתי לחוד רק באופן אם כתה"ג ועוד רב גדול אחד יסכימו להתיר אז גם אנכי אצטרף והש"י יצילינו משגיאות: באעה"ח יום א' אחרי תרס"ה ראדאמישלא.

והנני ידידו הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן יא. כבוד הרב הגאון המפורסים פאר הדור וכו' כש"ת מוה"ר מאיר אריק (שליט א) ז"ל אבדק"ק טארנא יצ"ו בדבר שאלתו בחתנו שנסע מווין לפעסט ובדרך נסיעתו במסילת הברזל נסע יחד עם כומר אחד והי'

שם עוד יהודים ושמעו כי הכומר צוה לאנשי חיל ליקח את חתנו מהצוג ובעיר קאמארין לקחו אותו מהצוג ומאז לא נודע ממנו ויצא קול שנהרג ע"י הרשעים שהרגו אז כמה נפשות מישראל ונתפרסם הדבר ע"י מכה"ע בכל העולם ואח"כ נסעה בתו תחי' לפעסט והי' לה מכתב ממיאר מווייען למיאר בפעסט להיות בעזרה לבקש מקום בעלה אי חי או מת והמיאר פקד לאחד מהאפאליצייא לחקור הדבר היטב ונתן לו כתב שרשות בידו לחקור על הדבר ובתו תחי' רצתה ליתן לו שכר טרחתו ולא רצה לקבל ואמר אף שהוא מומר מלידתו מכ"ז אוהב ישראל יען כי יהודים הצילו ממות ומאז קיבל עליו לעשות טובות ליהודים ונסע לעיר קאמארין ואחר שני ימים בא בחזרה וסיפר לבתו כי פאליצייא-אגענט יהודי מעיר הנ"ל סיפר לו בסוד כי בעלה נהרג עפ"י ציווי אויבער-לייטנאנט עפ"י בקשת הכומר הנ"ל והגייד לו שמות הרוצחים וגם הגייד לו שנקבר ביער והבטיח לה עוד לחקור ובתה תחי' נסעה לווייען והתחילה לעשות מחאה על זה והמניסטער צוה לחקור הדבר ואחר איזה שבועות נודע למומר הנ"ל כי בעיר קאמארין נמצא איזה מתים בשוק שהושלכו מקברם ונסעו בעגלה אחת וקיבצם על עגלה שלו והוליכם ליד זאנדאמעריע בכפר הסמוך ושמה נקברו שנית ועשו מהם פאטאגראפיע.

ואח"כ נסע המומר הנ"ל שנית לשם וראה את האפאטאגראפיע שעשו הזאנדאמאריע והוא דומה ממש להפאטאגראפיע שהי' ביד המומר את אשר מסרה לו בתו תחי' והודיע מכל זה לבתו ואפ"ז הולשינו על מומר הנ"ל כי הוא מגלה סודות והוכרח לברוח לווייען וסיפר שמה לבתו תחי' כד"ש ורצה ג"כ לילך להבד"צ להעיד על כל הנ"ל זה תורף הגב"ע: והנה כהדר"ג פתח בכוחא דהתירה דהרי מפורש ברמ"א אה"ע סי' י"ז דאם יש אומדנות המוכיחות ונכרי העיד אף בלי מסל"ת מ"מ אם ניסת ל"ת ובחמ"ח ובכ"ש נסתפקו דבאומדנות לחוד י"ל דגם בניסת תצא וכ' כהדר"ג די"ל כ"ז בנידון דפיסקי מהרי"א דהאומדנות לא הי' מועילים כל כך שפיר אף בניסת תצא ולכך אף בצירוף עדות עכו"ם בני מסל"ת מהני רק לענין שאם ניסת לא תצא אבל בנ"ד דיש אומדנות טובים בכה"ג י"ל דגם מכח אומדנות לחוד אם ניסת לא תצא ובצירוף עדית העכו"ם אף בלי מסל"ת מועיל גם לענין לכתחלה וכהא דכתב המבי"ט בטבע במשאל"ס ועכו"ם העיד שראהו מת כשהוציאו מן המים והכירו אף בלי מסל"ת מותרת אף לכתחילה וה"ה הכא עכת"ד כהדר"ג: ולכאורה סברת כהדר"ג נכונה די"ל דסברת המבי"ט דהגדת עכו"ם בלי מסל"ת נהי דלא מהני בשום מקום מ"מ בעדות אשה לכאורה י"ל דחשוב בכלל מדע"ל וי"ל דגם עכו"ם אינו משקר ורק כיון דל"ח בכלל מדע"ל ממש די"ל דהעכו"ם סובר דאף אם בעלה חי מ"מ שמא לא יבוא לביתו ולא יתגלה שקרו לכך ל"מ עדותו אבל בכבר טבע במשאל"ס דנסתלק החשש איסור תורה והוי בכלל מיעוט דל"ש שינצל מהמים ובדיעבד אם ניסת לא תצא בכה"ג שוב סומכינן אסברא שכתבתי די"ל דגם עכו"ם אינו משקר במדע"ל וכסברת הר"ן פ' הכותב דבמידי דבדיעבד יש לו זכות עפ"י דין מהני סברא קלה להגבותו אף לכתחילה וא"ש סברת המבי"ט: ויצמח לפ"ז דבלא שהה עד שת"נ לשיטת הסוברים דאף אם ניסת תצא אף א"נ רל"א כהריב"ש דבא"א חשיב בגדר תרי חזקות וגם נסבור דאף למיעוט המצוי בהדי ח"א ל"ח רק מדרבנן ודלא כהנוב"י עכ"פ כיון דמיעוט המצוי בהדי ח"א חוששין עכ"פ מדרבנן אף בדיעבד לא יועיל הגדת עכו"ם בלי מסל"ת להתיר לכתחילה דדוקא בדבר שיוכל

להתגלות שקרו תיכף במקומן אז גם עכו"ם בלי מס"ת מהימן ע"י שו"ת ד"ח סי' כ"ד אבל בכה"ג לא מהימן אך כ"ז לכתחילה אבל בדיעבד אז אף בלא שהה עד שת"נ ובצירוף הגדת עכו"ם בלי מסל"ת בהדי אהדדי מועיל עכ"פ לענין שאם ניסת לית וכסברת כהדר"ג דגם באומדנא באינו מוכח כל כך נהי דבפני עצמו לא הי' מועיל אף לענין דיעבד אפ"ה בצירוף הגדת עכו"ם בלי מסל"ת מהני לענין שאם ניסת ל"ת דבשני הוכחות להיתר אז אף דכל חד בפני עצמו ל"מ אף לענין דיעבד מ"מ בשניהם ביחד בוודאי דמהני עכ"פ לענין דיעבד ושאם ניסת ל"ת והיכי דיש אומדנא טובה בזה גם בפני עצמו הי' מועיל בדיעבד שוב בצירוף הגדת עכו"ם בלי מסל"ת מהני אף לכתחילה: ובאמת מצינו כזאת לחלק בין סתם אומדנא לאומדנא גדול' בעובדא דהרא"ש בהמירה אחות המשודכת דבטל הקשר אף שכ' התוס' כתובות דמ"ז וב"ק דק"י דבדבר התלוי בדעת שניהם ל"מ אומדנא אפ"ה אומדנא גדולה חשוב כרוב גמור וכבר כ' בתוס' סנהדרין ד"ג דרוב גמור מועיל אף לממון ועי' תוס' קידושין דמ"ט שכ' דאומדנא דמוכיח עדיף מתנאי ועי' בחו"מ סי' דנהי דלא מהני ג"ד במטלטלין אפ"ה כתב הרמ"א שם דאומדנא דמוכיח מועיל גם במטלטלין וא"כ שפיר באומדנא דמוכיח נהי דל"מ לכתחילה בעגינה אבל עכ"פ בדיעבד ל"ת ושוב לענין לכתחילה מועיל הגדת עכו"ם אף כלי מסל"ת וכעין דמצינו בפוסקים דנהי דסימנים דרבנן אפ"ה צירוף סימנים מהני והסברא דחששא רחוקה הוא שיזמנו ב' הסימנים באיש אחד ואף להחולקים מ"מ י"ל דוקא אם הדין דניסת בסימן אמצעי תצא אז י"ל דגם ב' סימנים ל"מ להתיר לכתחילה אבל א"נ דניסת בסימן אמצעי ל"ת אז י"ל דבשני סימנים אמצעים מותרת אף לכתחילה א"כ לפ"ז אם הי' בנידון דידן עדות מספיק היינו אם הי' המומר אומר שראהו מת הי' מקום לומר דיש בזה אומדנא דמוכח שמת דנלקח במקום סכנה במקום דשכיח שפ"ד ואמרינן דוודאי גמרי מחשבתם הרעה ושוב הי' מועיל הגדת המומר אף בלי מסל"ת אף לענין לכתחילה אבל הכא הרי לא אמר שראהו מת וגם לא שמע משום אדם שראהו מת ממש ויוכל להיות שהמומר סמך עצמו שהי' במקום סכנה והי' קול שנהרג ע"ז סמך המומר עצמו לומר שנהרג כמפורש ברמ"א סעיף י"א ובחמ"ח ובב"ש ס"ק ל"א ועיי"ש בפת"ש מ"ש בשם מה"צ דבעכו"ם אף במסל"ת יש לחוש שאומר הכי בשביל שנכנס למקום סכנת והי' קול שמת סמך עצמו לומר שמת פלוני ולפ"ז י"ל דוקא בעד ישראל שיודע דקול ל"מ בעגונה א"כ כשאומר שמת עכ"ח שיודע שמת ממש אבל בעכו"ם יש לחוש שטעה וסובר שזה הוי עדות גמור ומה שאומר המומר שראה את הפאטאגראף שעשו הזאנדאמעריע קודם קבורה שניה והי' דומה ממש להפאטאגראפיע שמסרה לו בתו תחי' הנה בזה כבר הבאתי בכמה דוכתא אי יש לסמוך על הכרת הפאטאגראף והבאתי בשם הקצה"ח די"ל דזה חשוב רק כקיום ע"י דימוי דל"מ לשיטת ר' שרירא גאון רק בקיום שטרות דרבנן וכ"ה שיטת רש"י גיטין ד"ב ועיי"ש בספר ט"ג ושוב י"ל דל"מ בעגונה: אך באמת היכי דכבר נסתלק החשש איסור תורה שוב מהני הכרה ע"י פאטאגראף וע"י שו"ת בי"צ אה"ע סי' פ"ה וסי' פ"ז אך גם זה אינו דהא בנ"ד כשנקבר פעם ב' כבר הי' זמן רב ממיתתו וכבר נשתנה צורתו ואף שכ' בכנסת יחזקאל דבקבר לא נשתנה פניו כמו במים ונהי דהפת"ש ס"ק קי"ד השיג עליו מ"מ בשו"ת מהרשם ח"ב ס' רכ"א הצדיק דברי הכנסת יחזקאל ודעתודבטמין בעפר על פניו לא נשתנה מ"מ אף אי יהיבנא לי'

להכנסים"ח דבקבר לא נשתנה פיו מ"מ הכא הי' מונח בין הפרקים בארץ חוץ לקבר איזה שעות ואם לא חזוהו לאלתר גם במים ל"מ כמפורש בש"ס דאף הכרה בפניו ל"מ אם לא חזוהו לאלתר בשלמא אם הי' רואין אותו אז בפניו והי' מכירין אותו אז הי' אפשר לצרף שיטת ר"ת דבכל גופו שלם מהני הכרה אף אחר ג"י וגם הי' אפשר לצרף שיטת הבכ"ש מובא בבעלי תוס' פ' שופטים דאם הרואה אותו אחר מיתתו הי' מכירו בחיי מהני אף אחר ג"י ובפרט דלשיטת כמה פוסקים חשש אשתני אינו רק דרבנן א"כ בכה"ג שיש אומדנות המוכיחות שמת דמהני עכ"פ מה"ת שוב הי' מהני אף אחר ג"י אבל הכא שלא ראה אותו אחר מיתתו רק שהכירו ע"י פאטאגראף א"כ יש בזה שני חששות א' שמא א"א להכיר צורתו ע"י פאטאגראף ובפרט שהוא אחר ג"י ואשתהי מעט אחר שהוציאהו מקברו א"כ בזה גם להכנסים"ח ל"מ הכרה.

ב' שלא העיד בזה רק מומר א"כ יש בזה כמה ספיקות להחמיר ובפרט היכי דהמומר הגיד כ"ז ע"י שאלה ול"ח מסל"ת בוודאי יש לחוש לכל הני ספיקות להחמיר ובפרט שי"ל דאף במסל"ת מ"מ לשי' כמה פוסקים באומר אמרו לאשת פלוני ל"ח מסל"ת ועי' בקו"ע אות מ"ה ואות ס' שאם בא לבית אשת המת והגיד די"ל דל"ח מסל"ת ונדוע דזה תלוי בפלוגתת הרמב"ם והרשב"א ז"ל כמ"ש בנמ"י פ"ז דיבמות ועיי' שו"ת אגודות אזוב סי' ט"ו: ומ"ש כהדר"ג דיש צירף מ"ש בפת"ש סקכ"ג דבאומר ששמע מפלוני די"ל דמתירא לשקר שמא יכחישו הראשון ויתברר שקרו הנה באמת כבר הבאתי בתשובה דברי התשב"ץ ונוב"י דעמפ"ע אינו רק מדרבנן משום דלא חשוב בכלל מדע"ל דאם יבוא בעלה יגיד השני שהראשון שיקר לפניו ועי' שו"ת מהר"י מבורנא מ"ש בזה ובאמת י"ל דעד השני מתירא לשקר בשם הראשון דאנחנו נחזיק דהראשון לא שיקר במדע"ל ונחזיק את השני למשקר עכ"פ לסברת הנוב"י בוודאי אינו ירא לשקר דסובר שאנחנו נחזיק את הראשון למשקר, ואף דשי' הרמב"ן דבעמפ"ע אם הא' מכחישו א' נאמן ועי' ט"ז יו"ד סי' קפ"ה ובאה"ע סי' י"ז אך באמת שי' הריטב"א אינו כן ועי' בש"ש להקצה"ח מ"ש בזה ובפרט הכא דהראשון הוא פסול לעדות שוב השני אינו מתירא לשקר דחושב שנאמין אליו יותר מן הראשון ועמ"ש בס"י י"ז דבאומר ששמע מפי שפחה אין השפח' נאמנת להכחישו: ומ"ש כהדר"ג עוד לצרף דשמא הגיד לו האיש הנ"ל בלי שאלה וחשוב בכלל ס' מסל"ת וס' מסל"ת בצירוף האומדנא מהני בוודאי הנה באמת בישראל המעיד מפי עכו"ם סתם ואינו חומר בפירוש שהיה מסל"ת לשי' הב"ש סקנ"א גם התה"ד מחמיר ובט"ז כ' דלתה"ד גם בזה אזלינן לקולא ועי' בקו"ע אות ר"ס דאדרבה בישראל מפי עכו"ם אף הר"ן מקיל בסתם.

אך בוודאי הראה המומר הנ"ל המכתב שהיה לו מהמאיאר מפעסט ושמה נכתב שהוא כותב זאת לבקשת האשה וא"כ נהי דשאלת עכו"ם לעכו"ם חשוב מסל"ת ול"ח ששאל בשם הישראל כמ"ש הב"ש סק"מ וסקמ"ח אבל הכא שגם השני ידע שנעשה הכל לבקשת האשה וא"כ י"ל דגם הפאליצייא היהודי מקאמארין ל"ח מסל"ת ואף שהוא יהודי אפ"ה בוודאי הוא ישראל פסול ומחלל שבת בשביל ממון וחשוב בכלל רשע דחמס וגם לשי' הנמ"י פ' ז"ב אפ"ה פסול גם לעדות אשה וע' בקצה"ח סי' מ"ו ובנה"מ שם ובקצה"ח סי' נ"ב ובספר קה"י מ"ש בזה: ומ"ש כדהר"ג דהמומר הנ"ל חשוב כמו ערכאות דמועיל לשי' כמה פוסקים אף בלי מסל"ת וצירף שיטת התומים דערכאות

בע"פ ג"כ מהני רק דעפ"י כתב עדיף וכמ"ש הרא"ש עכת"ד כה"ג הנה באמת אם הי' מקום לחשבו לערכאות אז הי' מועיל בנ"ד גם לש"י הד"ח דעיקר החשש של הד"ח משום דחייש לש"י הרמב"ם דבעי ידוע דלא מקבלי שוחד ואף דבחו"מ סי' ס"ח פסקינן כשיטת הרא"ש מ"מ יש לומר בסברת הד"ח דבעגונה החמירו בתחילת עדות כחד לישנא בש"ס בכורות דמ"ו ובאמת בשו"ת אגודות אזור כ' דכל היכי דאיכא תרי לישנא בדרכנן אזלינן לקולא אך אף לש"י הד"ח מ"מ הכא ל"ח שמא האשה שיחדה את הערכי דלא חשידה לקלקל את עצמה באיסור כל ימיה כמ"ש ברא"ש נדרים ד"צ ורק בע"א בקטטה כ' הרמב"ם ז"ל דיש חשש שמא שכרחו וכן ממלחמה כתב הביאפ"ר והד"ח דיש לחוש שבעלה רצה לברוח ונתן שוחד לכתוב עליו שמת ולא עלה אז על דעת הבעל שיוכל להיות אח"כ מזה מכשול באיסור א"א אבל הכא דחתנו לא הי' לו שום סיבה ליתן שוחד לכתוב עליו שמת בכה"ג לכ"ע הי' ערכאות מהימני: אך באמת זה לא חשיב בגדר ערכאות דרק באם נעשה הדבר במקום מישב דייני ערכאות אז הדבר וודאי שמת אבל הכא אף שהי' להמומר מכתב מהמיאר שיוכל לחקור על הדבר אבל המומר לא הגיד כלל עדותו לפני ערכאות שלו ולא נרשם כלל דבריו בפינקס ערכאות רק שסיפר לבתו מה שהגידו לו בסוד פשיטא דלא חשיב בכלל ערכאות דלא מרעי נפשו בזה אם ישקר בדבר שגילו לו בסוד.

ע"כ הדבר ברור דבעדות המומר יש כמה וכמה חששות וכמו שכתבתי: מ"מ נחזור לסברת כהדר"ג דהכא יש אומדנות המוכיחות דמהני עכ"פ לענין שאם ניסת ל"ת ושוב לענין לכתחילה יש לצרף עדות המומר גם שלא במסל"ת ואבאר עוד בטעם הדבר ונקדים בהא דמפורש בש"ע של הרב ז"ל בסי' תנ"א דבכלי ששימשו בו רוב תשמישו בכ"ש ומיעוטו בכ"ר וכבר עבר מעל"ע משעת ביטול הכ"ר ושימשו בו בפסח אף בלי הגעלה כלל מותר דסומכין אשיטות הפוסקים דל"ח למיעוטי תשמישו וסומכין אשיטות הפוסקים דכ"ש אינו בולע והקשיתי בספרי ח"א סי' כ' דבצד הספק שמא נוטלפ"ג אסור בפסח איכא ס"ס לאיסור שמא כ"ש בולע ושמא חוששין למיעוט תשמישו ונודע מ"ש בתוס' כתובות ד"ט ע"ב דמה"ט ס' אונס ל"ח ס' משום דשמא קודם שנתארסה נאנסה כ' בפנ"י דבזה הספק יש ס"ס לאיסור עיי"ש וכתבתי ובאמת בגוף קושית הפמ"ג באו"ח סי' תנ"א דמיעוט תשמישו להיכן הלך אמרתי לפמ"ש בתוס' יומא ד"נ וזבחים ד"ו לענין כהנים מקופיא מתכפרי דכיון דכה"ג מקביעותא מתכפר בטל זכותם לגבי זכות של כה"ג עיי"שב כעין זה מצינו בש"ס שילהי סוכה דר' יהודה ס"ל דמשמר הנכנס נוטל חלק במוספין לפי שמהפך בצינור ואנן קיי"ל דמשמר הנכנס לא שקלי חלק במוספין עכצ"ל הטעם דנהי דהיפך בצינור חשוב עבודה דזר חייב עניו ומפורש ביומא די"ב דמחנכין כה"ג בלבישת ח' בגדים להפוך בצינורא אפ"ה כיון דמשמר היוצא מקריב את קרבן מוסף משמר הנכנס חשיבי טפלים לגבי קרבן מוסף נגד משמר היוצא וכן מצינו בתוס' יומא דע"ב ע"ב דנהי דכהן משיח מלחמה מחזיר את הרוצח מ"מ אם הי' אז כה"ג שוב משיח מלחמה אינו מחזיר ובוה יש ליישב קושית הגרעק"א ז"ל מש"ס מכות די"א ודוק וכן נראה מרש"י מנחות דל"ג דבפתח שאין הולך בו רק אחד אינו חייב במזוזה ואף דלחד תירץ בתוס' ריש יומא אף לישכה שהי' מפרישין כהן השורף את הפרה חייב במזוזה אף שלא הי' דר בו שום איש כמה שנים ועכצ"ל דאם ליכא רק חד פתחאז אף

אם משתמשין בו רק במקרה חייב במזוזה אבל ביש ב' פתחים ובאחד משתמשין בו בקביעות ובאחד אינו הולך רק אדם אחד אזי בטל פתח זו לגבי שאר הפתחים ולא חשיב דרך ביאתך עיי"ש וא"כ הכא נמי אם ליכא רק תשמיש בכר' אז אף אם לא בלע רק פעם אחת אפ"ה שם תשמיש כ"ר עליו אבל אם רוב תשמישו בכ"ש אז נהי דבמקרה בלע גם בכ"ר מ"מ כיון דכבר הוא אב"י ומותר מה"ת לא הטילו חז"ל עליו שם איסור בשביל תשמיש המיעוט: ומה שהערותי דבצד הספק שמא נוטלפ"ג אסור בפסח הוי ס"ס לאיסור כתבתי בספרי שם דכיון דבצד הספק שמא נוטלפ"ג מותר בפסח רבו המתירין א"כ חשיב כרוב נוטה להתיר ונודע מ"ש המהרי"ק דאף לשי' התוס' כתובות ד"ט דבס"ס ובספק אי רוב גמור נוטה לאיסור לא מצטרף לס"ס מ"מ היכי דס' השני רוב גמור נוטה להיתר שוב מצטרף לס"ס אף הספק שרוב גמור נוטה בו לאיסור א"כ הכא דספק אי נוטלפ"ג מותר רוב נוטה להיתר א"כ כשיש עוד ס' אחד אף שרובו נוטה לאיסור אפ"ה מצטרף לס"ס וכסברא זו כ' בשו"ת בית שלמה במי ששכח לילה אחת לספור ספה"ע וסיפר למחרתו בביה"ש דמותר לספור בברכה ונהי דהספירה של ביה"ש יש בו ס"ס לאיסור דשמא הוא לילה ושמא ספירה דיממא לא מהני מ"מ כיון דבצד הספק שמא כל לילה מצוה בפ"ע רוב נוטה להיתר הואיל דרוה"פ פסקו כן שוב מצרפין ס' השני אף ס' כל דהוא עיי"ש א"כ י"ל גם בנ"ד כיון דיש אומדנות המוכיחות שכבר מת מדנאבד זכרו זה יותר מב' שנים ומפורש בשו"ת אגודות אזור סי' ל' דבנאבד זכרו זמן רב ואף דלא שהה עד שתצא נפשו אפ"ה במשאל"ס אם ניסת ל"ת ובפרט הכא שהי' הדבר מפורסם בכל העולם ועדיף עוד מהא דמפורש בש"ס לענין צורבא מדרבנן די"ל דקלא אית לי' ונודע שהי' לו שלום בית וליכא שום נדנוד סיבה לחוש שחי ולא נודע מקומי וכמ"ש בשו"ת ת"ס בעובדא דמאיר פאקש ונהי דח"ו לסמוך באיסור א"א על אומדנות לחוד וכמ"ש בתוס' קידושין ד"נ דבחשש איסור מיתה חוששין למיעוט מקדשי והדר מסבלי אף להוציא מח"פ ומכ"ש נגד חא"א מ"מ איסור תורה ליכא והוי בכלל ס' שרובו נוטה להיתר א"כ כשיש עוד עדות המומר ואומר שהוגד לו שמות הרוצחים וגם הוגד לו שנקבר ביער מזה נראה שלא הגיד מכח הקול לחוד וגם מכח היכר הפאטאגראף ונהי שכבר פקפקתי בזה מ"מ לשי' רוב הפוסקים חשש אישתני אחר ג"י הוי רק דרבנן וגם יש צירוף שיטת הכנסיות דבבב"ר לא אשתני צורתו ואף שהי' מונח איזה שעות חוץ לקבר מ"מ לשי' כמה פוסקים למי שלא ראה הטביעה א"צ להיות חזוהו בשעתיה וא"כ הכא זה שעשה הפאטאגראף בוודאי הכירו היטב בפניו ולקח הפאטאגראף ומסרו ליד זה המומר וראה שהפאטאגראף דומה ממש להפאטאגראף שנתנה לו בתו תחי' ושוב ליכא חשש בדדמי ושוב יש צירוף גם מכח ההכרה ע"י הפאטאגראף לשאר האומדנות דלעיל ובפרט דיפה כ' כהדר"ג דבאם יש הוכחה שהנכרי אינו משקר מהימן אף בלי מסל"ת וכמ"ש בצ"צ מובא בקו"ע אות תט"ו ובשו"ת ד"ח ח"ב סימן ס"א האריך בזה דר"י ור"ל פליגי בזה דלר"ל מתכוין להעיד נאמן ורק ע"י שאלה חשוב כמתכוין להתיר ובוודאי לא מהימן אבל ר"י ס"ל דגם ע"י שאלה ל"ח רק כנתכוין להעיד ורק דגם בזה לא מהימן עכ"פ מדרבנן אבל אין חילוק בין ע"י שאלה או לא רק היכי שנראה שמכוין להעיד גם במסל"ת לח מהימן ובאם רואין שדבריו אמת אף ע"י שאלה מהני עיי"ש א"כ יפה כ' כהד"ג דרק אם בעדות הנכרי גופא ליכא הוכחה שאומר אמת רק שיש הוכחה

מצד אחר אז אינו מצטרף דיבור העכו"ם שלא במסל"ת לענין לכתחלה אבל היכי דנראה מצד עצם דיבור העכו"ם שאומר אמת אז ביש בלי דבריו אומדנות המוכיחות מועיל דיבורו אף שלא במסל"ת אף לענין לכתחלה א"כ בנ"ד שלא רצה המומר לקבל ש"ט מבתו תחי' והגיד שעושה זאת מפאת שיהודים הצילו נפשו ממות וסיפר שמות הרוצחים יש הוכחה גלויה שבוודאי אומר אמת שפיר יש מקום לצרף עדותו אף בלי מסל"ת לשאר אומדנות המוכיחות שהבאתי לעיל ע"כ הנני מצטרף לדברי כהדר"ג להתיר את בתו תחי' מכבלי העיגון ומה גם שכבר הסכימו בזה גדולי הרבנים שבמדינת רומעניען ע"כ יוכל לצרף גם חו"ד להתיר וישבו ב"ד של ג' להתירה כדין הניסת בע"א: באעה"ח א' תשא תרכ"ב קאשוי יע"א והנני ידידו הק' שמואל ענגיל חופק"ק הנ"ל סימן י"ב.

הרב הה"ג בנש"ק מו"ה מרדכי דוד אונגער אבדק"ק זמיגראד (שליט"א) ז"ל. בדבר איש אחד שמת והניח בנים ובנות והניח שנו בתים גדול וקטן ואחר מותו היורשים בעצמם עשו חלוקה ביניהם ונתנו גם להבנות חלק מירושה ומכרו בית אחד הגדול לאחד מהבנים והבית הקטן מכרו לבת אחד וכ"א נתן מקצת המטות להשותפות ונתחלק בין היורשין ועשו כתב בראשי דברים ונכתב בהכתב שיעשו נאטאר-אקט כנהוג ותיכף כ"א החזיק בשלו היינו האשה הנ"ל ישבה בבית שלה אך הבן שקנה הבית הגדול לאשר שלא הי' נצרך לו הבית תיכף כי הוא יושב בכפר בפעסעסע לזה השכיר הבית שלו לחתן אחותו שקנתה הבית הקטן על שלוש שנים וקודם שעשו האקט אצל הנאטאר כנהוג הלך השוכר הנ"ל וקנה מחמתו חלקה בשני הבתים ונתנה לו כתב באוהיו"מ בערכותיהם ועי"ז הוא אינו רוצה להוציא א"ע מהבית והבן הנ"ל תיכף בשעה שנודע לו צעק ככרוכיא שרוצה לשלם לו המעות בעד החלק המגיע והוא יתן לו כתוב וחתום אצל הנאטאר כנהוג והשוכר הנ"ל טוען כי אינו רוצה למכור חלקו שקנה מחמתו.

כי אף אם אין לו זכות עפ"י דתוה"ק מ"מ עכ"פ אין לכופו ליתן חתימה וחילו משו"ת פני משה דנהי דבת אינה יורשת מ"מ אין לכופה ליתן חתימתה: והנה באמת בגוף דברי הפני משה הנ"ל ראיתי באחרונים שהביאו ראי' לדבריו מהא דכ' הר"ן ז"ל בהא דלא תסגיר עבד אל אדוניו דנהי דאין רבו יוכל להשתעבד בו מ"מ אין כופין את רבו ליתן לו גט שיחרור וחזינן דנהי דאין לו זכות בהעבד אפ"ה אין כופין את רבו וה"ה לבת כיון דעכ"פ היא יורשה בדיניהם שוב אין כופין ליתן חתימה והנה באמת יש לחלק דש"ה דעכ"פ הפסיד הרב את זכות האדנות נהי דהתורה לא התירה לו להשתעבד בהעבד מ"מ כיון דהעבד גרם לו הפסד מעותיו עכ"פ אין כופין את הרב לכתוב לו גט שחרור אבל הכא דהבן לא הפסיד לה שום זכות א"כ בוודאי די"ל דהואיל דא"י למכור הבית בלתי חתימתה א"כ הוי כמו שיש לאחד ראי' אצל חבירו דקיי"ל עפ"י ש"ע דכופין אותו להראות זכותו ומה לי אם צריך שיראה זכותו בב"ד או צריך ליתן חתימה והרי מצינו בש"ע סי' ס"ו ראם הקנה לחבירו שט"ח ולא הי' רק מסירה לחודה דקיי"ל דלא קנה הלוקח קיי"ל דאף הנייר לא קנה אבל במתנה קנה מיהו הנייר ובאם המוכר רוצה לגבות בו צריך הלוקח להראותו בב"ד כדין מי שיש לו זכות של חבירו שצריך להראותו בב"ד ומוכח דאף בקנה הנייר מ"מ כיון שצריך חבירו שלא יוכל לגבות החוב בלתי השטר צריך להראותו והרי גם בשטרות עפ"י דד"מ זוכה במסירה לחוד כמפורש בש"ע שם בעכו"ם שמכר לישראל מהני במסירה לחוד דבדיניהם דיינינן ליה ועיין שם בנתיבות

שכ' דמש"ה מהני במכר לעכו"ם שט"ח אף למ"ד מכירת שטרות דרבנן משום דהווי קנין בין בד"י בין בדיניהם א"כ שוב יוכל הלוקח לומר כיון דבדיניהם קניתי החוב נהי דאני לא אוכל לתבוע דמחוייב אני לקיים דין ישראל מ"מ עכ"פ איני מחוייב להראות השטר ונהי דלא יוכל לגבות החוב מ"מ אינו מחוייב להראות וע"כ דבה"ג הווי כמו כופין על מדת סדום והגם דהנתיבות שם פסק דא"צ להראות ה"ט דס"ל דלעניין זה מהני הקנין מה"ת לענין שאם יצטרך המלוה לראותו ישלם לו ובזה מיקני במסירה לחוד אבל בלתי טעם זה גם הוא הי' מודה דכופין אותו להראות השטר וה"ה הכא וכן דעת כמה אחרוני' ואם אמנם כי א"א להחליט כן ובוודאי דא"א לכוף נגד דעת שו"ת פני משה הספרדי אבל עכ"פ אסור לבת לילך בערכאות כדי לגרע כח הבן ואם אמנם דהמנהג לפשר מ"מ הכא דכבר נתפשרה בעד חלקה ונהי דהבן לא קנה עדיין את הקרקע הואיל דלא נתנו לו שטר המועיל בערכותיהם מ"מ הכא ננגד הבת דעכ"פ נתפשרה בעד חתימה לענין זה א"צ ליתן שטר דזה ל"ח קנין קרקע וסגי בקנין כל דהוא ובפרט דהוכחתי דעפ"י הדין אין לחוש רק מצד המנהג ובכה"ג דכבר נתפשרה וקיבלה דראהו וכתבו שטר בכה"ג בוודאי אינה יכולה לחזור: וחוי' לזה נ"ל דבר חדש דבאמת כיון דיש להבן הקונה חמשה חלקים בהבית דחלקו זכה מכח ירושה וד' חלקים קנה מהיורשים א"כ תשיב שותף וקיי"ל דשותף חשיב מצרן ועדיף יותר ממצרן דמצרן קיי"ל באם קדם מצרן אחר וקנהו א"י מצרן השני לסלקו ומצרן שקנה שותף יכול לסלקו א"כ זוכה הבן מכח מצרנות והגם שי"ל דעפ"י מ"ש הש"ך ונסתפק דאם בן קנה אין בכח מצרן לסלקו די"ל דבן חשיב ג"כ מצרן ודעת הח"ס בסי' י"א דגם חתנו הוא בכלל זה היכי דליכא בן לקנותו אך באמת י"ל דכ"ז לגבי מצרן דהדין דגם מצרן קנה אין יכול מצרן השני לסלקו א"כ י"ל דנהי דבן גרע דהא מצרן מסלק לנכרי והבן א"י לסלק לנכרי אך עכ"פ י"ל דלענין זה יש לו דין מצרן דעכ"פ אין המצרן יכול לסלקו ועיין בהגה"מ דגם בבן וחתנו שקנה מצרן יוכל לסלקו ולפלא על הש"ך ז"ל שלא הביא דבריהם גם נהי דנימא דנגד בן ליש מצרנות מ"מ מפורש בשו"ת מיימוני דבכל הני דמפורש דאין בהם דדב"מ אפ"ה שותף מסלקן וכמפורש לעניין מוכר לאשה א"כ נפשט ס' הנ"ל וז"ב: אבל בשותף דקיי"ל דמסלק אפי' למצרן שקנה מכ"ש דמסלק לבן שקנה דגרע ממצרן דהא בקונה נכרי אין הבן יכול לסלקו ואף אם נימא דשותף לא עדיף בכה"ג ממצרן דעלמא ואי' לסלק את הבן שקנה ולדעת הח"ס בן וחתנו שוים מ"מ בכה"ג פשיטא דיכול לסלקו מדין מצרן דעיקר הטעם כ' הש"ך די"ל דעיקר דינא דמצרנות נובע מועשית הישר והטוב וזה הווי ג"כ בכלל ועשית הישר והטוב שישאר הבן בנחלת אבות וא"כ כ"ז במקום דבאמת הוא נחלת אבות אבל הכא דבאמת עפ"י דתוה"ק אין להבת שום זכות א"כ נהי דכ' כשו"ת פני משה דא"א לכוף להבת ליתן חתימה מ"מ עכ"פ רצון התורה שלא שאר הבית ברשותה ועכ"פ ל"ש לומר שישאר הבן בנחלת אבות ושוב בוודאי זוכה הוא מטעם מצרנות דהא עכ"פ לא יוכל חתנה לישאר בהבית ושוב זוכה הבן מטעם מצרנות כנלע"ד ברור להלכה דאף במצרן דעלמא יוכל לסלק את בנה וחתנה מכ"ש בשותף דעדיף ממצרן דיוכל לסלק את המצרן בוודאי דזוכה בזה מטעם מצרנות: אחר שיצא הפסק חזר החותן הנ"ל ליטעון כי יש לו עדים איך כי המנוח צוה אשר הבנות יטלו חלק שוה עם הבנים וא"כ לפ"ז אזדא כל הנ"ל דאם הי' לשון מתנה א"כ יש לה

חלק שוה וממילא לא קנה הבן את חלקה הואיל דלא נתנה לו שטר המועיל בערכותיהם וגם טעם דמצרנות ל"ש עפ"י דברי הש"ך ז"ל הואיל דהבת הי' לה חלק עפ"י דתוה"ק שוב י"ל דזוכה הבן ולא יוכל המצרן לסלקו דבן חשיב כמצרן ולדעת הח"ס ז"ל גם חתנו הוא בכלל זה ושוה כמו בן דאין בכח מצרן לסלקו וא"כ לכאורה הדין עם הקונה: אך באמת כבר כתבתי די"ל דשותף דקיי"ל דעדיף ממצרן ומסלק למצרן א"כ מכ"ש דמסלק להבן ואף אם לא נימא כחילוק הנ"ל ונימא דלפי דברי הש"ך הוי ס' אם מצרן יכול לסלקו וא"כ בס' במצרנות קיי"ל דלא מפקינן מחזקת הלוקח אך אכתי י"ל ב' סברות חדא דעיקר סברת הש"ך רק מטעם דזה הוי בכלל ועשית הישר והטוב כדי שישאר הבן בנחלת אבות אך הכא ידוע דקאמר הש"ס לא תהיו מעבורי אחסנתא אפי' מברא לברא מכ"ש מברא לבת א"כ דנהי דזכתה הבת מכח מתנה מ"מ באם הקנתה לאח בוודאי דרצון התורה שישאר בחזקת האח כדי שלא יהא מעבורי אחסנתא א"כ בכה"ג פשיטא דהבן יכול לסלק מדין מצרן אפי' באם לא הקנתה לו כלל וחוץ לזה בכה"ג דגם היא כבר הקנתה לו בקנין כסף א"כ ידוע שיטת מקצת הראשונים אם קנה בכסף לחוד נהי דלא קנה מ"מ יש מי שפרע ולא גרע מכסף במטלטלין דיש מ"ש ודעת הש"ך ז"ל בס' ס"ו דגם בשטרות בקנה בכסף לחוד יש עכ"פ מ"ש ועיין בתומים ובקצה"ח ונ"ה דהיכי דלא הווי קנין ד"ת ליכא מ"ש אבל בקרקע יש מ"ש עיין בב"י ס' ר"צ ועיין תוס' כתובות צ"ג מפורש דיש מ"ש וא"כ י"ל דהיכי דכבר הקנתה למצרן עכ"פ בקנין כסף ואח"ז מכרה לבן בוודאי דהמצרן מסלק מדין מצרנות ול"ש לומר דרבן חשיב ג"כ מצרן דהא עיקר הטעם דרצון התורה שישאר הבן בנחלת אבות וכ"ז היכי דלא הקנתה מקודם להמצרן כלל שפיר י"ל דרצון התורה שישאר הנכסים בחזקת בנו אבל הכא דכבר הקנתה להאח א"כ קיי"ל דבן א"י לסלק אפי' לנכרי וא"כ אם תרצה לחזור צריכה לקבל מ"ש א"כ רצון התורה שתשאר במכירה הראשונה א"כ שוב ממילא נהי באם קנה נכרי עכ"פ תוכל לחזור ולקבל מ"ש אבל הכא כיון דעכ"פ רצון התורה שישארו הנכסים בחזקת האם ושוב מסלק האח להבן מטעם מצרנות כנלע"ד ברור להלכה ובפרט די"ל דעכ"פ חשוב כמו ס"ם דשמא המצרן מסלק להבן וא"ת דא"י לסלק להבן מ"מ בשותף עדיף ובפרט דשייך שני הסברות בוודאי די"ל דיכול לסלק ונהי דאפשר לומר דגם בס"ס א"י להוציא קרקע מחזקתו ועיין קצה"ח ס' ר"פ מ"מ כבר כתב הקצה"ח בסימן פ"ז דרק דהיכי בהיתר בא לידו ל"מ ס"ס להוציא אבל היכי דבאיסור בא לידו בכה"ג מהני ס"ס להוציא א"כ הכא דעכ"פ צריך המוכר לקבל מ"ש ורצון התורה שלא תחזור א"כ נהי דעכ"פ יוכל לחזור אבל כיון דעכ"פ חשיב קנין באיסור שוב מהני ס"ס ובפרט דמפורשבקצה"ח ס' ר"פ דבקרקה מהני רוב להוציא דהואיל דליכא חזקה דהשתא כי נגד חזקה דמעיקרא לחוד מהני רוב להוציא ומכ"ש ס"ס דעדיף מרובא בוודאי מהני בקרקע וז"ב א"כ מכל הני טעמי ובפרט שלא הי' מבורר כלל אם צוה שהבנות יטלו חלק שוה וגם אם הי' לשון מתנה וכנראה שהטענה מרומה א"כ בוודאי דחתנה צריך ליתן בחזרה להבן שטר קנייתו וז"ב בס"ד: עוד טען כי אמו של הבן הי' לה עפ"י צוואת בעלה סך שני אלפים ר"כ והיא אמרה קודם מותה להבן אשר הסך שני אלפים ר"כ יטלו בן ובת בשוה וא"כ הוא קנה חלק חמותו בין בקרקע בין במטלטלין ותובע חלקה בהסך שני אלפים ר"כ והסך שני אלפים ר"כ היו להאלמנה אצל אדון אחד והוועקסלין היו מונחים

אצל בנה והבן טען כי אמו לא היו לה כלל סך שני אלפים ר"כ רק בעלה הקנה לה זכות הפירות מהסך הנ"ל לפרנסתה כל ימי חייה אך לא היו ברשותה ליתן במתנה לשום אדם וחוץ לזה כופר אשר אמו לא צותה כלל קודם מותה מעסק זה כלום והנה לכאורה אם היא טוען שאמרה בלשון מתנה א"כ מגיע להבן לישיבע שלא צותה אמו כלל דהא דיבורו של שכ"מ עושה קנין אך באמת גם חתנו א"י אם היא בלשון מתנה ובס' במתנה א"א להוציא מחזקת היורש ד"ת וחוץ לזה נ"ל אף אם היא טוען בפירוש שאמרה בלשון מתנה מ"מ יש לדון כלל אם מועיל צוואת שכ"מ בחוב של עכו"ם ובחוב בע"פ בוודאי דיש להסתפק עפ"י דברי הש"ס דב"ב דקמ"ט דמה"ט מהני בהלוואה צוואת שכ"מ משום דאיתא בבריא במעמ"ש והש"ס מתרץ עוד משום דירשה והנ"מ בין שני התירושים בחוב של עכו"ם לשני הפוסקים דבעכו"ם לא תיקנו מעמ"ש א"כ חוב של עכו"ם לתירוץ הראשון אינו בצוואת שכ"מ והרבה פוסקים מביאים רק תירוץ הראשון א"כ בחוב של עכו"ם ל"ש מעמ"ש ול"מ צוואת שכ"מ אך בחוב שבשטר דמהני צוואת שכ"מ מטעם דאיתא בברי בכומ"ס ובשטר דנכתב בו כל מי שמוצאו דמקנה בבריא במסירה לחוד א"כ לכאורה איתא בצוואת שכ"מ אך באמת בש"ע חו"מ סי' רנ"ג מביא דעות דגם בחוב שבשטר של עכו"ם יש להסתפק אם מועיל צוואת שכ"מ מטעם די"ל דלא ס"ד ועיין בנו"ב מה"ת סי' מ"ה שכ' דבחוב בע"פ של עכו"ם בוודאי אינו מועיל צוואת שכ"מ מטעם דליתא במעמ"ש וא"כ גם תפיסה אינו מועיל אך בחוב שבשטר נהי דיש ס' אם מועיל בזה צוואת שכ"מ מ"מ מועיל בזה תפיסה עיי"ש וא"כ לכאורה אם היא הדין מבורר דמהני בזה צוואת שכ"מ א"כ היא חשיב כפירת ממון והיא צריך לישיבע שלא צותה אמו כלל אבל כיון דיש ס' אם מועיל בזה צוואת שכ"מ א"כ ה"ל ס' בחיוב שבועה וקיי"ל דבס' דינא אם מחויב שבועה דאין להשיבע וכמ"ש הש"ך בס"פ פ"ז ובמהרי"ט א"כ פשוט דא"צ שבועה ובפרט דל"ח כפירת ממון דאף אם יודה לא יתחייב רק ע"י תפיסה ול"ח כפירת ממון: אך לכאורה היא מקום לומר דעכ"פ כיון שמוחזק בהבית וחשיב כמי תפיסה א"כ שוב היכי דתפס קיי"ל דמועיל בזה צוואת שכ"מ כי יוכל לטעון קים לי דמועיל בזה צוואת שכ"מ ושוב חשיב כפירת ממון ויצטרך לישיבע אך באמת ז"א דבס"פ פ"ז מפורש דבשבועת היסט לא נחתינן לנכסיה ונסתפק המהר"ם ריקנטי אם מועיל תפיסה ודעת הקצה"ח דאינו מועיל תפיסה ולא מהני קים לי דה"ל ס' בתפיסה עצמה והש"ך שם מביא מחלוקת הרמב"ם ורש"י ז"ל אם בנשבעין ונוטלין יוכל להפך וכ' הש"ך ז"ל דאם תפס יוכל לטעון קים לי דיוכל להפך וכ' שם בקצה"ח דדוקא במלוה בשטר דמה"ת נוטל בלא שבועה ורק מדרבנן חייב שבועה ובאמת אם תפס מועיל תפיסתו אף בלא שבועה כמפורש סי' פ"ב דרק מנדין א"כ אי היא הדין דיוכל להפך ולא היא הלוא רוצה לישיבע בוודאי דיורדין לנכסיה דמה"ת המלוה נוטל בלא שבועה וא"כ בס' שפיר מועיל תפיסתו דהא תפיס תמיד מהני רק מנדין והכא לענין הנידוי יוכל לומר קים לי דיוכל להפך אבל בשכיר דאף אם היא הדין דיוכל להפך מ"מ אם לא ירצה בעה"ב לישיבע לא ירד לנכסיה דבשבועה דרבנן אין יורדין ונהי דמנדין מ"מ בס' אם יוכל להפך לא נוכל לנדות וממילא אינו מועיל תפיסה דיש ס"ס שמא לא יוכל להפך ושמא בשבועה דרבנן לא מהני תפיסה ובכה"ג דלא בא לידו בהיתר מועיל ס"ס להוציא עיי"ש באריכות וכן כתב הנה"מ ובחי' הארכתי וא"כ ה"ה הכא כיון דאף אם בבירור

הי' שייך בזה צוואת שכ"מ מ"מ בכפר ואינו רוצה לישבע הי' ס' אם מועיל תפיסה ובכה"ג ה"ל ס"ס לפטור שמא בזה ל"ש צוואת שכ"מ ושמא בש"ה אינו מועיל תפיסה ובכה"ג בוודאי מהני ס"ס להוציא ונהי דהיו מנדין אותו מ"מ לענין נידוי יוכל לטעון קים לי דבזה ל"מ צוואת שכ"מ א"כ הדבר פשוט נהי דאם הי' מודה שצוותה הי' עכ"פ ס' אי מהני והי' מועיל תפיסה אבל השתא שכופר אינו מועיל תפיסתו ואין לחייב שבועה מס' ובפרט שנראה שלא הי' בלשון מתנה א"כ הדבר פשוט דהיורש פטור משבועה ויש להאריך בענין הלז הרבה אך קצר הגליון מהכיל: באעה"ח ג' קרח תרמ"ו.

שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן י"ג. להרב הה"ג בנש"ק וכו' כש"ת מוה"ר מנחם מענדיל האלבערשטאם שליט"א בן הרה"צ המפו' אבד"ק סטראפקוב שליט"א.

בדבר שאלתו באחד שנולד איטר יד ונסתפק כת"ה אם ירגיל עצמו לכתוב רק בימין אם יוכל להניח תפילין בשמאל כל אדם אף שכל מלאכות עושה בשמאלו: וכת"ה כ' דהוי ס"ס לחומרא א' שמא כדעה א' שבש"ע דתלוי בשאר מלאכות ושמא ל"מ הרגיל וכמ"ש המג"א לענין עושה כל מלאכתו בימין ורק דרגיל לכתוב בשמאל דאמרינן שמא כהב"ח ושמא הרגיל לא הוי כנולד הנה באמת נודע מ"ש הפ"מ בהנהגות או"ה דהיכא דרמ"א סיים והכי נהוג יש להסתפק אם יש לצרף דעת המחבר לס"ס ובפרט שגם היכא דמחבר מביא ב' י"א הלכה כאחרון א"כ בשלמא בעושה כל מלאכות בימין ורק שכותב בשמאל א"כ בזה דעת הב"ח דגם ליש אומרים בתרא אפ"ה ל"ח איטר דבעי תרתי לריעותא ובאמת י"ל דגם הפירוש בש"ע הוא כן דרק אם כותב בימין ל"ח איטר אבל להיפוך ג"כ ל"ח איטר ונהי דפשטות לשון הש"ע אינו כן אבל עכ"פ יש לצרף שי' הב"ח לספק וא"כ אם רק הרגיל לכתוב בשמאל הוי כעין ס"ס שמא סגי כיון דעושה כל מלאכתו בימין ושמא הרגיל ל"ח כנולד אבל היכא דירגיל עצמו לכתוב בימין שפיר ל"ח ס"ס להחמיר מלהניח תפילין בשמאל מ"מ אם כותב בימין ל"ח איטר ואף דמתחילה כתב בשמאל מ"מ כיון דעתה כותב בימין ל"ח איטר ידעה ראשונה ל"ח בכלל ספק חזא די"א בתרא עיקר ובפרט שסיים רמ"א וכן נהגו ומ"ש כת"ה דלשי' רבינו יחיאלע"כ דהרגיל חשוב כנולד דמהיכן נולד לעשות מלאכתו בשמאל וכתובה בימין: באמת ז"א קשה דהפלוגתא אם הרגיל מועיל היינו רק אם בתחילה עשה ככל אדם ואח"כ מרגיל עצמו להיפוך בזה יש פלוגתא אי מועיל הרגיל להוציא ממה שהי' נוהג עד עכשיו אבל אם מעולם לא עשה מלאכה רק בשמאל לא חשיב בהלל הרגיל כיון דמעולם לא עשה להיפוך.

ושוב יש לחוש דאם מתחילה עשה הכל בשמאל ואח"כ ירגיל עצמו רק לכתוב בימין ושאר דברים יעשה אח"כ ג"כ בשמאל דהוי כעין ס"ס שמא תלוי בשאר מלאכות ושמא הרגיל ל"מ אך כבר כתבתי דהי"א בתרא הוא עיקר ושוב גם בהרגיל חשוב ככותב בימין ולא מיבעי' אם לא יכתוב עוד רק בימין בודאי יועיל ואף אם יכתוב אח"כ בשתי ידיו נהי דהמג"א כ' דגם בזה מועיל לשיטת רבינו יחיאל אך עי' בפר"מ שם שרצ"ל בשיטת הט"ז דאם עושה מלאכתו בשמאל וכותב בשתי ידיו דחשיב איטר עכ"פ אם יכתוב רק בימין ל"ח איטר וחוז' לזה יפה הביא כת"ה תשובת אב"צ די"ל דכותב בשמאל והרגיל לעשות שאר מלאכות בימין די"ל דגם לדעת הב"ח חשיב איטר דהרגיל ל"ח כעושה מלאכה בימין וגם שמא כשי' הש"ע דהכל תלוי בכתיבה ואפ"ה מסיק דהיכא דההרגיל

להיות כרוב בנ"א שפיר חשיב הרגיל כנולד וא"כ לדעת הב"ח דבעינן תר"ל אם רק הרגיל עצמו לעשות מלאכתו בימין ל"ח בכלל תר"ל כיון דעתה הוא כרוב בנ"א במלאכה א"כ ה"ה להיפוך אם הרגיל עצמו לכתוב בימין כיון דלדעת הש"ע תלוי בכתיבה א"כ כיון שהרגיל לכתוב בימין מהני דהשתא בהרגיל עצמו לעשות מלאכתו בימין דעכ"פ גם לדעת הב"ח אין העיקר תלוי בשאר מלאכות דהא בכותב בימין ג"כ ל"ח איטר רק דס"ל דגם בעושה מלאכתו בימין ל"ח איטר ואפ"ה סגי בהרגיל עצמו לעשות מלאכה בימין מכש"כ לענין כתיבה בימין דמועיל לענין דל"ח איטר.

בין לדעת הש"ע ובין לדעת הב"ח והכתיבה הוא עיקר אף למיחשב עי"ז איטר. מכש"כ דהרגיל א"ע בימין לכתוב ככל אדם דשפיר מהני והי"א קמא אין לצרף להס' ועיי"ש באב"צ שכתב דאם ירגיל א"ע גם בימין יוכל להניח בשמאל כל אדם.

והגם דשם עושה גם מלאכתו בימין. אפ"ה בתחלה חושש דבשביל הרגיל לעשות מלאכתו בימין לא יועיל ויש ס"ס שמא דלא כהב"ח ושמא הרגיל ל"מ ואפ"ה מסיים דאם ירגיל לכתוב בימין דיועיל ובפרט דשם כבר הניח בשמאל אבל הכא דעדיין לא הניח תפילין כלל אם ירגיל עצמו לכתוב רק בימין דאז בין לדעת הש"ע ובין לדעת הב"ח מועיל כתיבה בימין לענין דל"ח כאיטר א"כ שפיר יועיל מה שירגיל עצמו לכתוב בימין והגם די"ל דלענין ברכה יש שיטת הרבה פוסקים דגם ס"ס לחיוב ל"מ אבל הכא כיון דעכ"פ מועיל הרגיל לענין שצריך להניח בשמאל כל אדם.

ממילא אין הס' לענין הברכה וכיון דיוצא בהנחת תפילין צריך לברך וכמ"ש הפוסקים דבספק קרא ק"ש קורא עם ברכותי וחכז"ל תקנו דמתי שקורא ק"ש אף מכח ספק דצריך לברך ה"ה הכא דמניח תפילין ככל אדם ויוצא בו מצות תפילין שפיר צריך לברך כנלפע"ד ברור: שוב מצאתי בשו"ת שו"מ מהדורא בתראי ח"ב סימן נ"ח שפסק להדיא דאף בהרגיל עצמו רק קצת לכתוב בימין אפ"ה מותר להניח בשמאל כל אדם עיי"ש שוב מצאתי בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' ר"מ שפסק ג"כ כדברינו דבהרגיל עכ"פ לכתוב בימין מותר להניח בשמאל כל אדם ועיי"ש בשם הגה"ק מליבאוויטש שיש להניח בשתי ידיו בזאח"ז עיי"ש: באעה"ח יום ב' נשא מ"ג למב"י תרעין פה ראדמישלא.

ה"ק שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן יד.

כבוד הרב הגאון חו"פ בנש"ק מו"ה יחיאל נתן האלבערשטאם שליט"א אבדק"ק בארדיוב. בדבר שאחז קנה פרה זקינה ורק שחשש שמא מבכרת וכבר היתה קרובה ללידה ומכר הפרה לעכו"ם בכסף ומסר המקנה להקונה כנף בגדו וגם מסר לו החבל מהפרה ע"י כנף הבגד כמנהג הסוחרים ואח"ז שילדה זכר שאל לכת"ה ואמר לו כי ועיין בזה.

ות"ח אחד אמר לו שבטח יתיר לו כת"ה וע"ז סמך למכור הפרה שנית עם הולד לעכו"ם ועתה נסתפק כת"ה אם מחויב לפדות הולד מהקונה ולנהוג בו קדושת בכור: הנה כת"ה הביא דקנין כסף לחוד ל"מ דהעיקר דישאל קונה בכסף ועכו"ם במשיכה ומצד קנין סידור הי' בכליו של מקנה ובאמת בלא"ה לשיטת הש"ך בסי' קכ"ג ס"ק ט' ל"מ בעכו"ם ועיין דג"מ או"ח סי' תמ"א אך בכליו של מקנה בוודאי דל"מ ומצד מנהג הסוחרים הביא

כת"ה משו"ת ד"ח שהביא וברי הצ"צ דקנין בהערמה ל"מ קנין מצד המנהג הנה באמת י"ל הסברא דנודע מה שכ' בתוס' בכורות י"ח דבמידי דמצוה מיקני בדיבור בעלמא ועיין א"מ סי' כ"ט ובמנ"ח מצוה שליו והכוונה דע"י המצוה יש גילוי מחשבתו דרצונו להקנות בלב שלם והיכא דיש גילוי מחשבתו מהני קנין אף בדיבור וכמ"ש התוס' נזיר דף ב' דמשו"ה אף למ"ד כינויין לשון שבדו חכמים אפ"ה יש קרבן ומלקות דעכ"פ יש גילוי מחשבתו שקיבל עליו נזירות ועיין בספרי ח"א סימן ס"א ולפי"ז גם אקנין שמצד המנהג עכ"פ יש גילוי מחשבתו שרצונו להקנות וא"כ י"ל בשלמא במכר כדי להפקיע מבע"ח או בכעין עובדא המפורש בחו"מ סי' רמ"ג ועיין חו"מ סימן ס' ובסי' צ"ט ושם בנה"מ שפיר יש גילוי דעת דלא גמר בלבבו למכור שפיר ל"מ קנין שמצד המנהג אבל הכא שעכ"פ מצד איסור בכור באמת דעתו להקנות בלב שלם כמ"ש התוס' שבת דף י"ח א"כ נהי שאין בירור אם יקחנו הקונה אבל מצד המקנה יש גילוי דעת גמור שרצונו להקנות בלב שלם שוב י"ל דמועיל קנין שמצד המנהג אך לדינא קשה להקל נגד המחמירין ובפרט שיש לחוש דקנין סטימתא הוא רק דרבנן ול"מ בבכור הגם דהיכא דקנה עכ"פ מדרבנן שוב לא ישאר הפרה ברשות הישראל ושוב לענין איסור י"ל דכסף לחוד מועיל כקושיית הרי"ט אלגאזי דשמא קיי"ל כר"ל ושמא כשי' הרמב"ם ז"ל דעכו"ם ג"כ קונה בכסף דל"ש תירוץ הרי"ט אלגאזי כיון דלא נשאר ברשות הישראל ועיין שו"ת ד"ח ח"א סי' ס"א ובספרי ח"א סימן ל"ד אך באמת שם בספרי סי' ל"ד כתבתי דזה ל"ח ס"ס כיון דליכא רק צד אחד להתיר היינו שמא כסף קונה והבאתי מדברי התוס' כתובות ע"ו ד"ה חדא: אך באמת ע"י מסירה לחוד ג"כ יש דיעה להתיר ושוב חשיב ס"ס וכיון דמדרבנן הוא של העכו"ם מצד סטימתא שוב מועיל הס"ס לענין איסור ד"ת ובפרט אחר שכבר מכר לעכו"ם הפרה עם הולד אמ"ל שלא הי' בדעתו להחזיקה לעצמו לחלובה א"כ בוודאי הי' בדעתו בשעה שמכר להעכו"ם הראשון ג"כ למכירה גמורה ושוב מהני בו קנין סטימתא ובפרט אחרי שמכרו והוא שוגג שסמך על הת"ח שאמר לו שבטח יתיר לו כת"ה ועתה הוא ביד עכו"ם רק הס' אם מחויב לבזבז ממונו לפדותו א"כ קיי"ל ס' ממון לקולאואף בס' איסור התלוי בממון דעת רוב ה פוסקים דאזלינן לקולא בצד ממון שבו עיין ש"ך יו"ד סי' קע"ז וא"כ נהי דבס' בכור אף דאמרינן המע"ה אפ"ה אסור בגיזה ועבודה אך כ"ז אם הוא ברשות הישראל מחויב להחמיר בס' איסור תורה אבל אחר שנמכר בשוגג ועתה לא יעבור הישראל עוד שום איסור בקו"ע רק הס' שמא לא חל קנין הראשון והי' אסור לישראל למוכרו אבל עתה שכבר נמכר ורק הס' לענין ממון אם צריך הישראל לפזר ממון ולנהוג בו מס' קדושת בכור שפיר י"ל דא"צ הישראל להפסיד ממון מס' דשמא הועילה מכירה הראשונה והי' הכל בהיתר ובפרט שלפמ"ש כת"ה יש כמה סימנים שכבר ילדה הגם שקשה לסמוך על סימנים כאלו בס' איסור תורה אך הכא דבלא"ה יש כמה ספיקות להתיר נהי דלשי' המרדכי ל"מ היתר חולבות דבאיסור כרת אינו מועיל רוב להתיר וה"ה די"ל לשי' השע"ה"מ בשם שיטה ישינה דל"מ ס"ס באיסור כרת ועיין פ"מ יו"ד בפת"י לטריפות ובספרי ח"א סי' ל"ד הארכתי אך עכ"פ רק מדרבנן ל"מ ס"ס באיסור כרת ורוב דרבנן סומכין אסימנין כמ"ש בנוב"י דבמשאל"ס מהני סימן בינוני ע"כ מכל הני צדדים יש

להקל בדיעבד שכבר נמכר בשוגג והשי"ת יצילינו משגיאות: באעה"ח יום ועש"ק תר"ף לפ"ק קאשוי יע"א.

והנני ידידו הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן ט"ו. כבוד הרה"ג הצדיק בנש"ק וכו' כש"ת מו"ה יחזקאל פאנעט שליט"א אבד"ק דעש.

בדבר שאלתו בראובן שעבר דרך עיר אחת ואמר לשמעון שבמקום פלוני ימצא לקנות יין כרצונו בעד סכום כזה כי כמדומה לו שנמצא שמה יין במחיר כזה וכשבא ראובן למקום הלז אמר ללוי שילך להמרתף לראות אם נמצא שם יין מאותו מין ויודיע לשמעון והלך לוי להמרתף והודיע לשמעון ושמעון נסע שמה ולא הודיע לראובן ולוי וקנה את היין בעד סכום כזה וכעת ראובן תובע משמעון שכר סרסרות עבורו ועבור לוי ושמעון משיב כי ידעתי כי אתה שותף להמרתף ולא עלה על דעתי שבתורת סרסור באת וגם לוי כתב לי בפקודתך וראובן משיב כי באמת ה' שותף אך זה איזה שנים שסליק א"ע מהשותפות ובא רק בתורת סרסור ולא עלה על דעתו שאצטרך להודיעך שבאתי בתורת סרסור זה תורף הטו"ת בקצרה: והנה כת"ה העיר כיון דלא גילה שבתורת סרסור בא אין לו דין סרסור ובפרט שלא עשה שום פעולה בהשתוות המקח הלה מקודם שנבוא לנ"ד נקדים מ"ש בשו"ת מהרי"א הלוי ח"ב סי' קנ"א בנידון שהמוכר אמר להסרסור קודם המכירה שאינו רוצה ליתן שכר סרסרות ובאופן אחר לא ימכור והביא בשם ספר פרי תבואה דאפ"ה מחוייב ליתן לו ועיין בפת"ש חו"מ סי' רס"ד והביא הג' הלז ראי' מש"ס שבועות דמ"ה בהא דשכרו שלא בעדים דנאמן במיגו דלא שכרתיך והא אם יאמר לא שכרתיך יצטרך לשלם לו עכ"פ כפועל בטל וניחא לי' טפי לומר פרעתיך וע"כ נשמע דאם אמר לו בפירוש שלא ישלם לו פטור וא"כ יש לו מיגו לומר לא שכרתיך ואמרת' לך בפירוש שלא ישלם לך עיי"ש ובאמת לפלא שכבר הרגיש בזה הפנ"י בהא דמפורש בחו"מ סימן פ"ט דבעי עדים ששכרו ושעשה עמו מלאכה והעיר בפנ"י דאם יש עדים עכ"פ שעשה עמו מלאכה א"כ עכ"פ צריך לשלם לו כפועל בטל ועיי"ש בקצה"ח דעכ"פ בכה"ג אין עליו שם שכיר ונאמן לומר פרעתיך וא"כ אכתי יש לו מיגו דיאמר לא שכרתיך ופרעתיך דאז הוי הבעה"ב נשבע ונפטר ועיי"ש בקצה"ח ונה"מ עכ"פ נעלם כ"ז מהג' הלז דהכוונה שם בש"ס דאומר לא שכרתיך ואף דמגיע לו עכ"פ שכר בטילה מ"מ גם ע"ז מהימן לומר פרעתיך ושוב אין ראי' מש"ס הלז לדחות דברי הפרי תבואה ושפיר י"ל דאף אם אמר לו שלא יתן לו שכר סרסור אפ"ה מוכרח ליתן לו רל"א מדשתק מחל ז"א דמחילה בלב ל"מ ועי' בחו"מ סי' י"ב ובקצה"ח שם ואף שכתב בנה"מ שם דבמידי דא"נ שמחל לא התחיל החיוב מעולם בכה"ג אף מחילה בלב מהני כמו בדור עמו וכמו במחלק נכסיו לבניו ונתן לאישה בכתובתה דבר מיעוט דאמרינן דמחלה אף דהוי מחילה בלב י"ל שם הוי כמו דברים שבלב כל אדם ובפרט שי"ל דכחובה דלא ניגבת מחיים הוי כלא היתחיל עדן החיוב ושפיר מועיל מחילה בלב וכמ"ש הפוסקים בהא דבעי' בש"ס ב"ב דקל"ב בבריא היאך וכ' הרי"ף דמס' אינה מפסדת ולא מתבטל שטר ברור ורוב הפוסקים כ' דמפסדת וביארתי בתשובה דאף שכ' במהרי"ט דס' מחילה אינו מוציא מידי חיוב וודאי מ"מ בכתיבה מחיים עדן ל"ח חיוב ברור ומש"ה י"ל דמהני מחילה בלב אבל מחילת חוב שכבר נתחייב לו ל"מ בלב ועי' בחו"מ סי' צ"ח ובש"ך סימן פ"א סעיף ב' שכתב דחוב ברור לא מתבטל ע"י ששתקו ולפ"ז הטעם בפשוט

דמחילה בלב ל"מ ויש לדבר בזה הדבר עכ"פ זה פשוט דכ"ז שלא אמר בפירוש שמוחל שכר סרסרותו מחויב ליתן לו: והנה כת"ה כתב דאינו מחויב ליתן שכר סרסרות א' כיון שלא גילה שרצונו ליקח שכר סרסור ב' כיון דלא השווה הסוחר מחיר המקח וכת"ה הביא מ"ש בנוב"י חו"מ סי' ל"ו שכ' דדוקא באם מכרו אח"כ בלא סרסור נראה שברמאות דחאו אבל כמכרו ע"י סרסור אחר י"ל שהסרסור השני הטעים לו העסק ומגיע השכר להשני א"כ הכא שלא ברמאות דחה לראובן רק שלא ידע שבא בתורת סרסרות א"כ אינו חייב ליתן לו באמת ברמ"א סי' קפ"ה מפורש דגם אם קנאו ע"י סרסור אחר חייב לשלם להראשון ורק הנוב"י כ' דאם גמר בלי סרסור מחויב לשלם לו כל הסרסרות אבל במכרו ע"י סרסור אחר חייב ליתן גם להשני עכ"פ שכר מתחיל מגיע להראשון וחזינן דאף בלא דחאו ברמאות אפ"ה כ' הנוב"י דמגיע לו חלק המתחיל: ומ"ש כת"ה כיון שלא השווה המחיר אין מגיע לו שכר סרסור.

באמת בפת"ש אה"ע סימן נ' מביא בשם חוקי דרך דשדכן לא מיקרי רק אם דיבר מסך הנדן אף ע"י בזל"א בשם הפאת נגב דאם דיבר מדמי המחיר אף שנא קצב ולא נגמר המקח אפ"ה צריך ליתן שכר סרסור ועיין בקונטרס משמ"ש סימן קפ"ה סעיף ח' שכ' ג"כ כשיטת הפא"נ וכ' דאם הי' המקח במקום שלא נודע להקונה בכל ענין יש לו דין מתחיל ומה שהביא מחו"מ סי' רס"ד ברמ"א בעשה טובה לחבירו א"י לומר שעושה לו בחנם והביא מחו"מ סי' רמ"ו באכול עמי דצריך לשלם ובהא בדור עמי א"צ לשלם לו וע"י שו"ת שו"מ מהדורא בתרא ח"ב סי' מ"ז מ"ש בזה.

ובח"ס חו"מ סי' קי"ט כתב דהוי ס' דדינא ומס' א"י להוציא וכת"ה הביא בשם הג' מהרש"ל מו"ץ דק סיגעט דשם בסי' שס"ג כיון שהי' ביחד ולא התנה נראה שמחל לו אבל בסי' רס"ד מיירי שלא הי' עמו ביחד ל"ש הוי לי' להתנות אך באמת אכתי תיקשי מהא דאכול עמי דג"כ צריך לשלם לו אף שהי' עמו ביחד וחוץ לזה גוף דבריו תמוהין לפימ"ש ברשב"ם ב"ב דצ"ב דלרב דס"ל הולכין בממון אחה"ר לא הוי לי' להתנות דידע דנסמוך ארוב דלרדיא זבני אבל לשמואל דס"ל אין הולכין בממון אחה"ר הוי לי' להתנות ומדלא התנה ע"כ דלשחיטה זבני עיי"ש ועיין בסה"ק דברי חיים עה"ת מ"ש בסוגיא דסבלונות א"כ הכ"נ כיון דמסתמא ל"א דנתן לשם מתנה א"כ לא הוי לי' להתנות דידע דניתלי מסתמא שלא נתן לו לשם מתנה ועיין בחו"מ סי' ק"ח בקרוב שהוציא על צרכי רפואה לקרובו דצריכים לשלם לו ול"א דנתן לשם מתנה וע"י בקצה"ח סימן שס"ג: עכ"פ לפע"ד לא דמי לסי' שס"ג וסימן רמ"ו דשם שפיר הוי לי' להתנות שישלם לו שיוכל להיות שלא נתרצה בדירה יקרה כזו אבל הכא שכר סרסור הוי דבר קצוב בזה ל"ש לומר דהי' לו להתנות ע"כ הדבר ברור דעכ"פ כיון שדיבר עמו מהמחיר המקח דמגיע לו חלק המתחיל: באעה"ח ד' בא תר"ע לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ט"ז.

להרב החריף ובקי מו"ה זאב וואלף פונק נ"י מק"ק טארנא. בדבר שאלתו בנכתב על כותל בה"כ מזמורים ובתוכם שמות הקדושים ועתה רוצים לצייר הכותל מה יעשו עם השמות הקדושים והנה י"ל בזה שני צדדים להתיר א' משום דלא נכתבו השמות בפ"י לשם קדושה ואם נאמר דשם בעי קדושה בפה י"ל הואיל ולא נתקדשו בפירוש מותר

למוחקם וגם די"ל הואיל דנכתב בצבע אין בו קדושה: והנה באמת מכח סברא הראשונה לש"י הרבה פוסקי' גם בשם א"צ בפירוש לשמה רק אמרינן סתמא לשמה קאי כמו שכ' הב"י דרק בנתכוין לכתוב יהודה דנתכוין לתיבה אחרת והוי כמ"ש הרשב"א ברכות י"ב דאף למ"ד מצות אצ"כ מ"מ בנתכוין להיפוך ל"מ ועיין בפמ"ג יו"ד סי' ג' שהביא בשם היש"ש דאעפ"י דשחיתת חולין ל"ב כוונה מ"מ בנתכוון לשם נחירה פסול אך באמת רוב שיטת הפוסקים דשם בעי להתקדש בפירוש אך כ"ז לחומרא חוששין דבעי קדושה בפירוש אבל עכ"פ לענין מחיקה יש לחוש שמא גם בסתמא השם קדוש ושוב יש בו איסור מחיקה מה"ת והגם שי"ל דאף לש"י הב"י דל"ב בשם להתקדש בפירוש רק דאמר' סתמא לשמה קאי כ"ז דוקא בס"ת דעכ"פ אחר שעיבדו לשמה א"כ אח"ז סתמא לשמה קאי ומשו"ה מפורש בספר ברכת המים דאף דלענין גט שי' הרבה פוסקי' דבעי שיפרש שכותב לשמו מ"מ אחר שכבר נכתב לשמו בפירוש שוב בחתימה סגי במחשבה לשמה ובחי' ביארתי דאם יש ס' שמא לא עיבוד לשמה דאז אם כ' בפירוש לשמה שוב י"ל כיון דעיבוד לשמה ל"ב רק מדרבנן הוי סד"ר ולקולא אבל אם לא אמר בפירוש לשמה רק דאמרין דאחר שעיבדו לשמו שוב סתמא לשמה קאי א"כ כשיש ס' אם עיבדו לשמה הוי סד"ת דאם לא עיבדו לשמה שוב אין סתמא לשמה ויש בו פסול ד"ת כיון דלא אמר בפירוש שכותב לשמה ויש לדבר בזה הרבה: אך באמת בשו"ת פמ"א סי' מ"ה הוכיח דגם בשם סתמא לשמה קאי ויש בו איסור מחיקה והכוונה בש"ך דכתב דאם נכתב שלא בקדושה מותר למוחקו לצורך תיקון היינו שנכתב בפירוש שלא לשם קדושה א"כ מצד זה שלא נכתב בפירוש לשם קדושה אין להתיר וגם מצד שנכתב שלא בדיו ג"כ האריך בפמ"א שם דנהי דפסול שם כזה בס"ת מ"מ יש בו איסור מחיקה ובאמת מפורש כן בשו"ת הרמ"ע מפאני דגם שם שפסול מחמת ח"ת אפ"ה יש בו איסור מחיקה אף שפסול בס"ת ועי' שו"ת נוב"ק ובספרי ח"א הארכתי בזה והבאתי דברי הש"ך דשם שפסול בס"ת אין בו איסור מחיקה רק מדרבנן משום מ"ע היינו שאין היכר בהשם אם הוא פסול מחמת ח"ת ולפי"ז הי' מקום לומר דאם נכתב בצבע דאז הכל רואין שהוא שם פסול לא יהי' בו איסור מחיקה דבזה לא שייך מ"ע אך באמת מוכח בשו"ת פמ"א דאף בנכתב בצבע אפ"ה יש בו איסור מחיקה כיון דעכ"פ יש בו אותיות השם שייך בו הלאו דלא תעשון כן.

וגדולה מזו ידוע ממחלוקת הרשב"א והר"ן בהא דשבת דף ק"ד בהא דחטטרי לגגו דחית שכ' הרשב"א דאם פסול משים ח"ת לא מיחייב משום שבת והר"ן דחה דאף דמיפסול לס"ת אפ"ה חשיב כתב לענין שבת א"כ ה"ה די"ל דאף באופן שמפסיל לס"ת אפ"ה יש בו איסור מחיקה והראי' שהביא מהא דכתבו את התורה על האבנים יפה דחה בפמ"א דשם כיסו רק בסיד ואחר שהסירו הי' השם ניכר א"כ ל"ח מוחק השם דידוע שי' הב"ח דבנדבק שעוה דיהי' כשר לקרות בו דכל הראוי לבילה וכו' א"כ גם כשהוא מכוסה בסיד עכ"פ השם בשלימות ואפשר להסיר הסיד ויהי' השם בשלימות או אפשר דשם כתבו בפירוש שלא לשם קדושה שידעו תיכף שיסירו אותו ונתכוונו שלא לקדשו אבל אם בשעה שכתבו השמות לא ידעו אז שירצו לצייר א"כ עכ"פ כתבו סתמא וי"ל דיש בזה איסור מחיקה עכ"פ מהא דכתבו התורה על האבנים אין ראי' והנה כת"ה הביא ראי'

מש"ס שבת דף ק"כ בהא דהי' שם כתוב על בשרו דכורך עליו גמי ופריך בש"ס אי דמיהדק חשיב חציצה כנודע וע"כ נשמע דבכה"ג יש איסור מחיקה ע"כ ת"ד.

הנה באמת כמה תשובות בדבר א' דהא דבצבע אינו חוצץ יש ב' טעמים א' דליכא ממשות הצבע רק מראה בעלמא ועוד דבני אומנות זו אין מקפידין והכא ל"ש שני הטעמים טעם הראשון בוודאי ל"ש דבכתב ע"כ יש הצבע כמ"ש הב"י וטעם השני ג"כ ל"ש הכא דרק אמראה צבע בעצמו אין הצובע מקפיד לפי שנצרך לו תמיד למלאכתו אבל לכתוב שם על ידו דזה אין צורך למלאכתו זה בוודאי אף לצובע חשיב מקפיד ושוב שייך בו חציצה: וחוצ' לזה י"ל לפימ"ש בספר מרכבת יוסף בענין איסור הטלת מום בקדשים א"נ דהאיסור משום דגורם בו פסול מלהקריב ע"ג המזבח א"כ י"ל דגם גרמא אסור אבל היכי דבלא"ה אינו ראוי להקרבה מותר אבל א"נ דהקפדה התורה שנא יעשה מום בדבר שהוא קדוש אף אם אינו ראוי להקרבה אסור א"כ שוב גרמא שרי עיי"ש א"כ ה"ה לענין מחיקת השם י"ל שני הטעמים א' משום דשם כזה ראו לס"ת וע"י מחיקה נתקלקל השם וגם י"ל דהמעשה בעצם מתועב והנ"מ יש לומר בנכתב בצבע דלא משכחת שם כזה שיהי' כשר לס"ת אם כן ל"ש טעם הראשון אבל אם נאמר דהמעשה בעצם מתועב דאותיות השם לא ימחקו שוב גם אף בנכתב בצבע אסור אבל לענין גרם מחיקה הנ"מ להיפוך דא"נ דהטעם משום דגורם פסול לשם שהוא כשר לס"ת א"כ גם גרמא אסור אבל לטעם השני שובגרמא שרי א"כ שוב אף למאי דס"ד דרבנן אוסרין אף גרם מחיקת השם ע"כ דלא מיירי בצבע דבצבע כיון דתמיד פסיל לס"ת א"כ א"א לומר דהאיסור למוחקו הוא משום שגורם פסיל לשם דהא שם זה פסול הוא רק דעכ"פ י"ל דהוי כמטיל מום בבע"מ דגם כן אסור לר"מ ושוב עכ"פ גרמא בכה"ג בוודאי שרי וז"ב: והנה כת"ה הביא מ"ש בח"ס סי' רס"ג דאם טעה בשם אלקינו וכתב ואו בין נון לוואו דחשיב מעשה גמור דבזה שכותב הואו נמחקה הואו שני' ונרא' מזה דאם עכ"פ עושה מעשה אף שאינו מוחק בידים אפ"ה ל"ח גרמא ובאמת בשו"ת ב"א יו"ד סימן ס"א העיר מהא דבירוד וטובל ל"ח רק גרמא הטעם משום דשם אינו נמחק תיכף אבל בלא"ה הי' חשוב מעשה אך באמת יש לחלק דשם בדיני דהח"ס עושה מעשה בפועל נהי שאינו מוחק בידים גוף הואו מ"מ מיד שכותב ואו נפסלה ואו השני' א"כ שפיר חשיב כמוחק בידים כמ"ש ברא"ש סנהדרין דף ל"ב דבטימא את הטהור כיון שההיזק יגמור בדיבור חשיב כמזיק בידים וכבר העירו מהא דמוכר שט"ח דאינו חייב רק למאן דדאין דד"ג והא הכא ההיזק נגמור בדיבורו ובקצה"ח סי' כ"ה כ' כיון דלקח שט"ח אין לו רק שיעבוד נכסי א"כ גם בחופר בורות בקרקע המשועבדת לחבירו אינו חייב רק משום גורם וביותר ביאור י"ל כיון דעיקר הטעם דמועיל מחילה בשט"ח משום דשיעבוד הגוף אינו נמכר א"כ מיקרי בדידי' קעביד ולשיטת הראב"ד דכה"ג ל"ח אף גורם ועיי' ברי"ם קידושין דף מ"ז ובספרי הארכתני בזה עכ"פ יש לחלק דשם עושה מעשה בגוף השם שפיר הוי כמוחק בידים אבל אם עושה פעולה בחלק שאינו קודש ועי"ז גורם פסיל לחלק של קודש ל"ח גרמא ועיי"ש במרכב"י שכ' דאם הקדיש רגל של בהמה א"נ דלא פשטה קדושה בכולה ואפ"ה קיי"ל דהרגל נשאר קודש דעכ"פ מותר להטיל בו מום בהחלק של חולין ועי"ז יופקע קדושת הגוף מהרגל ג"כ דאף לר"מ דגם בבע"מ אסור להטיל בו מום מ"מ בכה"ג שאינו עושה מעשה בחלק קודש רק בחלק של חולין וממילא נעשה הקודש בע"מ ל"ח

רק גרמא ושרי לר"מ עיי"ש דגם לרבנן שרי אף שאסרו גרמא זה דוקא היכא דמקודם הי' ראוי להקריבו אבל הכא אי ל"א פשטה תאסור להקרבה עיי"ש: עכ"פ נשמע דאם אינו מטיל מום בגוף השם דל"ח רק גרמא ול"מ א"נ דבכ"מ גרמא שרי א"כ בכה"ג דאינו עושה מחיקה בגוף השם בוודאי שרי ואף לפי"מ דמשמע בש"ס שבת דף ק"כ דרק במקום מצוה מותר גרם מחיקה דגם לרבנן נהי דטבילה בזמנה לאו מצוה מ"מ גוף הטבילה הוי מצוה ומש"ה אם אין לו גמי שרי אבל שלא לצורך מצוה אף גרם מחיקה אסור ועיי' נובי"ת או"ח סי' י"ז ובב"א סי' ס"א אבל עכ"פ כמ"ש המרכב"י דבהמת קודש בע"מ לכ"ע מותר לגרום מום דממנ"פ א"נ דקפידת התורה שלא נפסול את הקודש מלהקריבו א"כ בבע"מ דבלא"ה אינו עומד להקריבו ל"ש טעם זה וא"נ דגוף הפעולה הוא מתועב שעושה מום בדבר של קודש אף דלא חזי להקרבה מ"מ שוב גרמא שרי עיי"ש א"כ הכ"נ נהי דשלא במקום מצוה אף גרמא אסור מ"מ הטעם רק משום שגורם פסיל לשם קודש אבל הכא דהשמות נכתבו בצבע דא"ר כלל לקדושת ס"ת שוב ע"כ דעיקר האיסור משום דאסור למחוק אותיות מהשם מ"מ בכה"ג שוב י"ל דגרמא שרי ובפרט שי"ל לשי' הנוב"י ששם שפסול מחמת ח"ת לית בי' איסור מחיקה ואף לשי' הרמ"ע מפאנו מ"מ לשי' הש"ך ליכא איסור רק משום מ"ע א"כ עכ"פ בשם שנכתב בצבע בודאי דליכא בו איסור מחיקה רק משום מ"ע א"כ פשיטא דשרי עכ"פ גרמא במקום מצוה א"כ ע"כ דאף שלא במקום מצוה ליכא רק איד"ר א"כ בשם כזה דגם מחיקה אינו אסור רק משום מ"ע א"כ גרמא בוודאי שרי ע"כ אם אפשר לדבק נייר בכותל ולצייר על הנייר פשיטא דשרי ואם לאו יתחיל לצבוע סמוך למקום השמות דבכה"ג שעושה מעשה בצד החולין וגם אינו נמחק תיכף רק אח"כ ל"ח רק גרמא כמו"ש הב"א בהא דיורד וטובל ובפרט שהוא קצת מצוה פשיטא דיש להתיר: בעה"ח אור ליום ד' יתרו תר"ע ראדמישלא.

ה"ק שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן י"ז.

לכבוד מחו' הרב הגאון מו"ה שמואל פיהרער אבד"ק קראס שליט"א. בדבר השאלה באחד שהוא כהן והתקשר עם בתולה אחת וקודם החופה יצא קול שהוא דיימא מהחתן שלה ושהיא מעוברת וחקרו אצל החתן והכלה וגם אצל אם הכלה וכפרו כי הכל שקר כי אינה מעוברת וסדרו להם קידושין ואיזה ימים אחר החתונה בדקוה ע"י מילדת ואמרה שהיא מעוברת ועתה בעל מודה שבא עלי' פ"א קודם הנישואין וגם האשה אומרת כך ושלא נבעלה לשום אדם רק להחתן פ"א ומה שכפרו בתחילה לפי שדרשו אצל רופא ואמר שאינה מעוברת ועצירת הווסת היא מחמת חולי ולזה לא רצו להודות מחמת בושה ויש להסתפק א' דשמא זה ל"ח אמתלא והואיל שכפרו בתחילה יש לחוש שמא לא בא עליה כלל ורק שנבעלה לאחר ויש לחוש שמא נבעלה לפסול לה ונפסלה מן הכהונה וגם אף אם נבעלה לכשר מ"מ נאסרה עליו משום מינקת חבירו וגם אף לפי דברי' שנבעלה לו מ"מ לפי דברי' שלא בא עלי' רק פ"א א"כ אין מתעברת מביאה ראשונה וע"כ דנבעלה לאחר ג"כ ושוב יש לחוש שמא נבעלה לפסול ופסולה לכהונה וגם דשמא הילד הוא מאחר ושוב יש איסור מינקת חבירו זה תורף השאלה בקצרה: והנה כת"ה הביא שיטת הרמב"ם ז"ל פי"ח מהא"ב דבאומרת טא"ל אע"פ דלמ"א א"נ מ"מ אסורה אח"כ לכל כהן שבעולם והראב"ד כתב דיכולה לומר אמתלא שאמרה כך בשביל

שרצתה להפקיע א"ע מבעלה והואיל דלא נתקבלה דברי' לאיסור יכולה להתיר א"ע גם לכהן: ודברי הראב"ד צ"ב דאדרבה אם היתה נאמנת גם לגבי בעלה הי' האמתלא יותר טוב.

ולפע"ד יש לבאר כוונת הראב"ד ז"ל ובאמת י"ל דגם הראב"ד ז"ל מודה דל"ח אמתלא טובה רק כוונה אחרת יש בדבריו דבאמת לשי' מהרי"ט דס"ל עניין שאחד"א הוא מטעם נדר א"כ תיקשי באומרת טמאה אני לך היכי שייך דין שאחד"א לעניין כהן הא לשי' התוס' דנדר לא חל בקיום מצוה א"כ לא חל איסור נדר איסור א"א וראיתי בשו"מ שפלפל בזה עם הג' מהרומליב ז"ל דעכ"פ לאחר שנתארמלה חל דאמרינן איסור מתלא תלי וקאי ובאמת ידוע מ"ש בשעה"מ פי"ז מהא"ב ובא"מ בתשובה דבנדר ושבועה ל"א אי משכחת רווחא חל וראייתם חזקה מתוס' סוף נדרים גבי נטולה אני מן היהודים שהוקשו דהיכי חל איסור נדר איסור א"א א"כ שוב הדרא קושיא הנ"ל אך למשנה ראשונה דהיתה נאסרה לבעל ממילא חל האיסור גם לגבי כהנים אחרים מכח כולל כמ"ש התוס' לעניין נטולה.

אני מהיהודים דחל מכח כולל דבעל א"כ שפיר כיון דכבר חל האיסור לכל כהן ורק שי"ל דמהני אמתלא י"ל דזה ל"ח אמתלא כמ"ש הנו"ב דבתוס' זבחים מפורש דאין מחויב לגרשה רק שלא לדור עמה אבל למ"א דלא נאסרה לבעל ממילא לא חל האיסור זונה על איסור א"א ובנדר ל"א אם משכחת רווחא חל ורק אי היתה עומדת בדיבורה אז נאסרה דעתה אחר מיתת בעלה יכול לחול איסור נדר שתדור עכשיו אבל אם חוזרת מדיבורה ונותנת אמתלא נהי דחשיב אמתלא גרוע לפי שא"נ להפקיע א"ע מבעלה אבל כיון דלא חל איסור הקדום ועתה חוזרת מדיבור' א"כ עכ"פ ליכא נדר חדש ולא חל ובשיטת הרמב"ם ז"ל יש לומר דנדר חל על איסורין כשי' רש"י ז"ל שבועות.

כ' או דיסבור דגם בנדר אי משכחת רווחא חל שוב כיון דחל האיסור הקדום שאמרה בחיי בעלה, א"כ שוב צריך אמתלא לעקור וזה ל"ח אמתלא לפי שא"י להפקיע א"ע מבעלה וז"ב בס"ד בכוונת דברי הראב"ד ז"ל: והנה בס' בי"מ כתב בכוונת הראב"ד דבמידי שהוא מצד שאחד"א מועיל אמתלא אבל במידי שהוא מצד נאמנות ל"מ אמתלא א"כ זה כוונת הראב"ד דאם היתה נאמנת להפקיע א"ע מבעלה ע"כ הי' בתורת נאמנות דלהפקיע שיעבוד אחרים ל"ש שאחד"א ושוב לא הי' מועיל אמתלא אבל כיון דאינה נאמנת לגבי בעלה ורק מצד שאחד"א קאתנו ושוב מהני אמתלא וכדבריו מפורש ג"כ בחו"ד יו"ד בסי' קפ"ה ובזה י"ל שיטת הראב"ד דדייק מהא דקאמר בש"ס גיטין דנ"ג דמש"ה במנסך פטור בשוגג כדי שיודיעו דע"כ ע"א נאמן לאסור דבר שהי' בחזקת היתר והמפורשים העירו דהא דמנסך מיירי ביש לו שותפות דבלא"ה א"א אדש"ש ושוב י"ל מתוך שנאמן להפסיד כמבואר בש"ס שם שאמר אזכרות שבה לא כתבתם לשמן מתוך שנאמן להפסיד והנלפע"ד דידוע שי' מהר"ש הלוי הובא בקצוה"ח סי' פ' דבמון ל"מ אמתלא ומש"ה ביוצא מב"ד אינו חוזר וטוען אף באמתלא וידוע דברי הקצה"ח בסימן ל"ד דהודאת בע"ד אינו בתורת חיוב רק מתורת נאמנות ולפ"ז הכל ניחא דבשלמא באומר אזכרות לא כתבתי לשמן אף א"נ דלא אמרי' הסברא מתוך שנאמן להפסיד שכרו ולא יופסל הס"ת אפ"ה אם יתבע שכרו אח"כ ויגיד ששיקר בדיבורו

בשביל שרצה לפסול ס"ת והשתא שהס"ת כשר תובע שכרו אפ"ה לא יוכל לתבוע שכרו דלגבי נפשי' להפסיד ממונו יהי' בתורת נאמנות ושוב ל"מ אמתלא כסברת הבי"מ ושוב כיון אף א"ל דס"ת כשרה מ"מ הפסיד שכרו שוב אמרי' מתוך שנאמן אבל הכא אף דמיירי באית לי' שותפות בגבה מ"מ אם לא נימא הסברא דמתוך שנאמן והי' של חבירו מותר שוב יוכל לחזור מדיבורו ע"י אמתלא ולהתיר אף שלו ולומר שלא אמר רק בשביל לאסור את של חבירו ולא הי' אפשר לחלוק מקודם דא"כ הי' אמרינן אא"א דש"ש והשתא דא"י לאסור של חבירו א"כ שלו נאסור רק מצד שאחד"א כמ"ש הפ"י דהא דבעלים נאמנים לאסור שלהם הוא מדין שאחד"א וכמ"ש החו"ד שם בסי' קפ"ה ושוב מהני אמתלא ושוב ל"ש הסברא דמתוך שנאמן דהא א"נ דאינו יכול לאסור חלק חבירו שוב אף שלו לא נאסר דיכול לחזור באמתלא וז"ב: ועפ"י סברא זו נלפע"ד דאם כפר מתחלה שלא בא עליה ואח"כ אמר שממנו נתעברה דמסתפק בשו"ת צ"צ אי נאמן לישא אותה אי חשיב אמתלא שמפני הבושה כפר ונלפע"ד לומר דבאמת נודע מ"ש בשו"ת נוב"י בישוב קושית הרמב"ן דאמאי ל"ק הטעם דצריכה להמתין ג' חדשים דשמא מעוברת היא ואסור לישא מעוברת חבירו וכ' דאם הוא עכ"פ ספק בנו שוב חייס ומפרנס לי' ולפ"ז י"ל דבאמת נודע שי' מקצת הפוסקים דבאם משלישים בב"ד שכר ההנקה מותרת לינשא ואך רוב הפוסקים חלקו כיון דליכא אב לפרנסו מי ישגיח על הילד ולפי"ז י"ל דבאם אח"כ הודה בבי"ד שהוא בנו ומחויב לפרנסו א"כ שוב אף א"נ שמשקר כדי לישא אותה מ"מ עכ"פ יכולו אותו הב"ד לשלם שכר הנקה ובתורת אב ושוב אף אם באמת אנו בנו מ"מ מותרת לינשא לו כיון שיש אב לפרנסו ואף שי"ל א"נ דאסור לישא אותה שוב יוכל לחזור מחיובו ע"י אמתלא שענינ' נתן בה ז"א דכבר כתבתי דבהודאה שאדם מודה על על נפשו מהני מדין נאמנות וממילא ל"מ אמתלא ושוב כיון דע"כ נשאר החיוב שוב מותר לישא אותה אף אם משקר באמת ובפרט שבאמת האמתלא טובה ששיקר בשביל שלא רצה להודות שבא עלי' בנדתה וכמ"ש תוס' כתובות ד"ט דדוקא ס' מ"ע א"א להצטרף דאם אמת הדבר היתה טוענת דאין לה גנאי כ"כ כמו בביאת איסור והא דפ"פ מצרפין ס' אין תחתיו וס' אונס ול"א דהיתה טוענת דיש לומר דגנאי לה להודות שנבעלה ועיין בשו"ת ח"ס י"ד מה שהאריך בהא דדהע"ה רחץ אחר מיתת הילד כדי שלא להתפרסם שבא על בת שבע ונודע מ"ש בשו"ת בי"א יו"ד סימן א' דבאיסור דרבנן מהני חזרה אף בלי אמתלא דעכ"פ דיבור הב' משוי לי' לס' ועיין שו"ת השיב משה שכ' בישוב קושית הרמב"ן דמש"ה ל"ק טעמא דצריכה להמתין ג' חדשים דשמא היא מעוברת ומעוברת חבירו אסורה דהוי סד"ר ולקולא וא"נ דהוי ס' סכנה ולא אמרי' בזה ס' דרבנן להקל שוב נשמע כשי' ר"ש הזקן וא"כ בגרושה היתה מותרת להנשא מיד ומש"ה מוכרח הש"ס לומר הטעם דג' חדשים משום הבחנה עיי"ש ם עכ"פ נשמע או דאיסור מעוברת הוי בכלל איסור דרבנן אי דנשמע כשי' הר"ש הזקן וא"כ נודע שי' כמ"פ דהמתירין בגרושה ה"ה דמתירין במזנה דג"כ לא משתעבדי להניק דנהי דכמ"פ כתבו דזונה גרע מגרושה דשם יש אב לפרנסו אבל הכא אין לו רק האם שתרחם עליו אבל כמ"פ כתבו דזונה עדיפי משום שתתעבר בזנות וא"כ הכא דליכא חשש רק שמא נתעבר' בזנות מאחר א"כ ממ"נ א"נ דבאיסור מעוברת לא חמור משאר סד"ר א"כ עכ"פ ע"י אמתלא יש עכ"פ ספק שמא הוא בנו והוי ס' מעוברת חבירו ולקולא וא"נ

דבזה אזלינין בס' לחומרא דהוי ס' פקו"נ מ"מ נשמע מכח קושית הרמב"ן דהלכה כר"ש הזקן דגרושה מותרת וה"ה דזונה מותרת ושוב ממ"נ מותר לישא אותה ובפרט דבאמת כמ"פ מקילין במזנה ואף דאנו אין מתירין רק ובמפקרת כמ"ש ברמ"א ועיי"ש בבי"מ ובצלעות הבית שם מ"מ הכא הוי עכ"פ כאן ס"ס שמא הוא באמת בנו וא"כ כשהוא עכ"פ ס' בנו ממסמס ליה וצף א"נ שמשקר ובאמת לא בא עלי' וא"כ יודע שאינו בנו ושוב לא יפרנסו מ"מ הבי"ד יכופו אותו עפ"י הודאתו ושוב כשיהי' עם אמו ביחד והבי"ד יכופו אותו א"כ ליכא חשש איסור ושמא כהסוברים דזונה לית בי' איסור דמינקת חברו ואף שי"ל דא"נ דשייך בזה חשש פק"נ דס"ס אינו מועיל כמ"ש הפרמ"ג או"ח סי' קע"ג מ"מ הכא ליכא חשש פק"נ וכופין אותו לפרנס' רק שי"ל משום לא פלוג אבל בזה שוב מהני ס"ס ובפרט דבגרושה שלא התחילה להניק מקיל הב"ח עכ"פ בכבר ניסת וה"ה דיש להקל בזונה בכבר ניסת והכא י"נ דחשוב כנשאה בשוגג דממ"נ אם ידע שבא עלי' היתה מותרת לו וא"נ שלא בא עני' ג"כ י"ל דהבעל לא ידע שנתעברה וגם י"ל דסמכה ארופא שאמר לה שאינה מעוברת דבאיסור מינקת שהוא דרבנן שפיר יש נאמנות לרופאים וא"כ בניסת בשוגג ל"ת יצא דמצד איסור זונהלכהן יש ס"ס להתיר דשמא באמת לא נבעלה רק אליו ואי דאינה מתעברת מביאה ראשונה מ"מ שמא כיון דלבו גם בה שמא כבר השיר בתולים ואם תמצא לומר דנבעלה גם לאחר ס"ס שמא לכשר נבעלה וכיון דכבר ניסת בשוגג דלא ידע שהיא מעוברת בודאי מהני הס"ס שלא להוציאה מבעלה ומצד מינקת חבירו חשוב ג"כ ס"ס שמא הילד הוא שלו ושמא בזנות ל"ש איסור מינקת ואף דלשי' הרמב"ם ז"ל שכתב במעוברת טעם דחסא א"כ במעוברת גם בזונה יש איסור מ"מ לשיטת השבו"י והנוב"י גם לסברת הרמב"ם היכא דלא יצטרך אח"כ לגרשה ל"ש חשש דחסא ובפרט דלענין חשש זה שהוא חשש רחוק שוב יש לסמוך אאמתלא ובפרט דבכאן ל"ש שאחד"א שמעולם לא אמר שמעוברת מאחר היא ובשלמא בידע שהיא מעוברת ואמר שאינו ממנו א"כ באותה שעה החזקנו שאסורה עליו א"כ יש להסתפק אי מהני חזרה ע"י אמתלא זו אבל כאן שבשעה שכיחש החזקנו שהיא מותרת שלא בא עלי' שום אדם ותיכף אחר שנודע שהיא מעוברת אמרה האמתלא והוא ג"כ בוודאי דמועיל האמתלא וכעין זו מפורש בתשובת ח"ס ע"כ לדעתי מותר לדור עמה בלי שום חשש וליתר שאת יתחייב הבעל בתוקף לאחר שתלד יתן את הילד למינקת ובזה יש לצרף שי' כמ"פ דבזונה שלא התחילה להניק מותרת ורק עכ"פ צריכים לכתוב בפנקס שבאם ימות הבעל בלי זרע אחר תצטרך חליצה וכמו"ש בשו"ת נוב"י ובתשו' רח"כ ובש"ש דלענין חליצה חוששין שמא אינו בנו ומחמת שאנכי מחוסר ספרים בפה ע"כ הייתי מוכרח לקצר במקום שיש להאריך: ג' דברים עת"ד לפ"ק ד' מנחם אב הק' שמואל ענגיל.

פה מרחץ בארדיוב. סימן י"ח.

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה משה ליב ר"פ נ"י מוצד"ק ראזוודאב יצ"ו. בדבר שאלתו בשני שותפים בבית וכ"א יושב בדירות מיוחדים א' בצד ימין והשני בצד שמאל לא בחלוקה רק כן התנהגו זה זמן רב וכעת הטילו גורל עם חלוקת הבית ונפל לכ"א חלקו בצד שישב בה השני עד עכשיו וברצון אי שנפל לו לגורל צד השני שהשני עקור דירתו משם והשני חפץ לחזור מחלוקה שנפל לו עפ"י גורל: והנה כת"ה הביא שני הדעות

בש"ע סימן קע"ג אי גורל עושה קנין וא"כ יוכל המוחזק לומר קים לי כשיטת הרא"ש והביא משו"ת מהר"י מברונא ומשו"ת שבוי"י שהביאו כמ"פ שפסקו כשיטת הרא"ש הנה באמת יפה הביא דהא קודם החלוקה כל דירה ודירה עומד בחזקת שניהם והוי כאילו שניהם מוחזקים בה והוי ס' בקנין וקיי"ל דמוקמינן בחמ"ק וגדולה מזו שי' התוס' ב"ב דף ל"ב דאף בסד"ד בקרקע אזלינן בתר חזקת אנשים הראשונים ולא בתר חזקת מי שמוחזק בה עתה ואף דדעת רשב"ם דבסד"ד אזלינן בתר חזקת מי שמוחזק בו עתה ורוב הפוסקים הכריעו כשי' הרשב"ם ב"ב עכ"פ היכי דעדיין לא החזיק בו הלוקח אף בסד"ד אזלינן בתר חמ"ק דנהי שכ' הפוסקים דבסד"ד ל"מ החזקה דבשביל חזקה לא ישתנה הדין מ"מ עכ"פ לא נוכל להוציא מס' מחזקת אנשים הראשונים כמ"ש האחרונים דנהי דבתרי ותרי אאפ"ל דחזקה מברר הס' דתרי כמאה מ"מ עכ"פ מס' א"א לשנות מכפי שהוחלטנו עד עכשיו א"כ פשיטא הכא דלע"ע לא החזקנו בהחלקים שזכו עפ"י הגורל א"כ מס' א"א להוציא מהשני דעכ"פ עד עכשיו הי' מוחזק עכ"פ בחלק כל דירה ודירה.

וגדולה מזו דעת הפוסקים דגם ס"ס ל"מ נגד חמ"ק וחזקה שמוחזק בו כעת רק נגד חמ"ק לחוד דעת הקצה"ח בס' ר"פ דמהני רוב להוציא והנה כת"ה הביא משו"ת מהרי"א הלוי ח"ב סי' פ"ד והנה באמת מסיק שם דלא יוכל לומר קי"ל משום דהוי תפיסה בטעות וגם עפ"י דברי תוס' כתובות דט"ו ובאמת נפלאתי על הג' הנ"ל נהי דמה שתפס אח"כ החפץ הי בטעות עכ"פ קודם הגורל הי' לכ"א חלק בכל חפץ וחפץ ורק ע"י הגורל רוצה ראובן לזכות בהחפץ של הגדול קדמון א"כ יוכל השני לומר קי"ל דגורל אינו עושה קנין והוי כל החפצים בחזקת כל השותפים דגם אם לא הי' עוד שמעון מוחזק בהחפץ רק הי' רוצה לחזור מן החלוקה ג"כ הי' יוכל לומר קי"ל ע"כ כל דברי הג' הנ"ל צ"ע ואולי י"ל בדינו של המהרי"א הלוי כיון שהי' ס' שמא נתחלפו החפצים אחר שכ"א נטל לחלקו מה שזכה עפ"י גורל א"כ הי' ס"ס לזכות התובע שמא גורל עושה קנין ושמא כבר זכה ראובן בשעת שלקח הי' באמת של הגדול קדמון וס"ס מהני להוציא ממון לשיטת רוב הפוס' כנודע משו"ת מהריב"ל ובפרט הכא דנראה דרוב הפוסקי' ס"ל כשיטת הרמב"ם דגורל עושה קנין ורק שהמוחזק יוכל לומר קי"ל אבל עכ"פ היכא שיש ס"ס וס' א' רוב נוטה לזכות התובע שפיר מועיל להוציא כמ"ש תוס' פסחים דף י' דגם בס"ס ברה"י אם רוב נוטה להתיר מהני וה"ה שי"ל דס"ס ורוב מהני להוציא ממון והגם שי"ל דרק לענין ס"ס ברה"י דרק מדרבנן ל"מ ס"ס כמ"ש המבי"ט בקרית ספר מש"ה רוב וס"ס מהני אך באמת לשיטת כמ"פ גם בממון רוב מהני מה"ת וא"כ רוב וס"ס מהני ונודע שיטת הבעה"מ ותוי"ש בכתובות דרוב וחזקה מהני להוציא ממון עיי"ש בכתובות דט"ז ואף שי"ל דלכאורה עניין הס' שמא נחלף קודם החלוקה שייך לומר כנכ"ה ובוודאי הם עוד תח"י שמעון משעת החלוקה אך באמת כיון דרק בטעות הוא תח"י ועכ"פ צריך להחזירו לחזקת השותפות א"כ ככה"ג ל"ש לומר כנכ"ה כמו"ש בתוס' נדה דנ"ח וחולין דנ"ח דבשאלה ל"ש לומר כנכ"ה עיי"ש עכ"פ בנידון דה"ג הנ"ל י"ל דחשיב ס"ס ולא יוכל לטעון קי"ל: נחזור לעניין שאלתינו דהכא בוודאי יוכל לומר קי"ל דגורל אינו עושה קנין וכיון דעד עכשיו בוודאי הי' לכ"א זכות בכל חדר וחדר והס' שמא הפסיד חלקו עפ"י הגורל מס' א"א להוציא מחמ"ק וחזקה דהשתא ואף שלכאורה י"ל דבשותפין

שחלקו למ"ד י"ב אמרינן דזה חלקו משעה ראשונה ורק דאנן קיי"ל בד"ת א"ב ולכן אמרי' אחין שחלקו לקוחות ובאמת לשיטת הר"ן רק מס' אמרי' א"ב וא"כ י"ל בשלמא בס' בקנין שפיר מוקמינן בחזקת המוכר אבל לענין שותפין דא"נ דגורל עושה קנין שלא יוכל לחזור בו א"כ י"ל הוברר הדבר למפרע שזה חלקו משעה ראשונה, וא"כ מעולם לא הי' הדבר של חבירו ושוב י"ל כיון דבאמת נראה דרוב הפוסקים ס"ל כשיטת הרמב"ם רק דרוב ל"מ בממון אך כ"ז היכא שיש בוודאי חמ"ק אבל הכא יש ס' על חמ"ק דאם אמרי' י"ב לא הי' של חבירו מעולם אך באמת כיון דדעת היש"ש דבד"ת אמרי' מוודאי א"ב א"כ שוב יש חמ"ק ובפרט שעכ"פ חבירו יושב בה גם עתה וי"ל דגם נגד חזקה דהשתא ל"מ רוב להוציא א"כ שוב יוכל לטעון קי"ל: ומה שנסתפק כת"ה מכח הק"ס יפה כ' כת"ה כיון דהקנין הי' שיבררו ע"י גורל והוי כמו קיבלו קנין לחלוק דל"מ ועיין בחו"מ סימן י"ב ברמ"א ד"אכשקיבל קנין על הפשרה צריך להקנות לו הממון או החפץ דבלא"ה הוי קנין דברים ובפרט שי"ל דאף אם לא אמרו בפירוש שמקבל קנין לעשות גורל ורק שקבלו קניין לקיים את אשר דיברו ביניהם והמדובר הי' להטיל גורל ויש ס' על מה הי' הקנין אם על הגורל או על החלקים מ"מ כמו דקיי"ל יד בעהש"ט על התחתונה ה"ה בעל הקנין על התחתונה ואף שמפורש בחו"מ ס' מ"ב היכי דא"נ יד בעל השטר על התחתונה יתבטל כל השטר ל"א הכי מ"מ מפורש שם לענין קנין דאם י"ל דטעה וסבר שגם זה יועיל שוב אמרינן דלא הקנה באופן המועיל וה"ה הכא די"ל דסבר שקנין על הגורל מהני ואף שהי' מקום לומר דעכ"פ הוי ס"ס לזכות התובע דשמא הי' קנין על גוף החלוקה ושמא גורל עושה קנין ולמ"ש מהרי"א הלוי שם דרוב הפוסקים ס"ל כשיטת הרמב"ם דגורל עושה קנין והוי ס"ס ורוב וי"ל דמועיל להוציא אך באמת הי' מדובר בפירוש דהקנין הוא לעשות גורל ובוודאי הוי קנין דברים ובפרט אף א"נ דהקנה לו בק"ס את החלק שיזכה עפ"י גורל הלא אאפ"ל דנגמר הקנין מעכשיו דהא י"ל אין ברירה דאף שזכה עכשיו בגורל חלק זה מ"מ שמא מקודם הי' ראוי ליפול לחלקו חלק השני ואף שי"ל דעכ"פ נקנה לו עכשיו דבכה"ג שאפשר לחלוק מכאן ולהבא ל"צ לבוא לברירה כנודע מדברי הרשב"א והרא"ש גבי כל המתלקט ועיין שא"ר סי' צ"ג וקצוה"ח סימן ס"א אך בק"ס אא"ל דחל מכאן ולהבא דהדר סודר למארי' וכמ"ש בתוס' יבמות דצ"ג וכתובות דפ"ב וקידושין דס"ג ורק כל ק"ס חל לאלתר דאין צ"ל מעכשיו ולמ"ד מעכשיו שיורא הוי צ"ל ע"מ כמעכשיו והכא על למפרע שייך לומר אין ברירה: ע"כ גם מצד הק"ס אין לזכות התובע בקיצור הדבר אין להכריח שמעון להוציא א"ע מהבית ורק עכ"פ מעתה כל הדירות הם בחזקת שניהם וידונו ע"פ שמאים כמה שוה כ"א מהדירות עכ"ז יען שנראה שיטות רוב הפוסקים דגורל עושה קנין נהי דצד השני יוכל לומר קי"ל עכ"ז מהראוי לפשר ורק שהפשר יהי' נוטה יותר לזכות צד התובע שזכה עפ"י הגורל כנלע"ד ברור בס"ד לדינא והרבה יש לדבר בזה: בעה"ח יום ו' עש"ק תבא תרס"ו פה ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן י"ט.

להרב הה"ג מו"ה חיים נ"י מוצד"ק לאנצק. בדבר שאלתו במה ששכיח כעת שהבהמות אין יכולין לעמוד על רגליהם מחמת יובש שבעצמות הרגלים ומחמת ששכיח שהערלים מנסים אותם אם יוכלו לעמוד ושכיח שנופלים על רגליהם וא"כ יש לחוש אף שאין להם

שום ריעותא ושום שבר ברגל מ"מ יש חשש עכ"פ על נפילה פחות מי"ט וא"כ לשי' התבו"ש והדג"מ בסי' ל"ב בא"י להלוך והי' נפילה אף בפחות מי' טפחי' עכ"פ צריך בדיקת חוט השדרה ועוד יש לחוש דעיקר הטעם דבפחות מי' טפחים ליכא חשש ריסוק משום דחי נושא את עצמו והכא דעכ"פ הבהמות הם חולים ול"ש נושא את עצמו א"כ אף בפחות מי' טפחים יש חשש ריסוק זה תורף שאלתו: הנה בדין הראשון בבהמה שגוררת רגליה ונודע שנפלה אף בפחות מי"ט חוששין לשיטת התבו"ש והדג"מ באמת שם בתבו"ש מפורש דאם ה' לה כאב ברגלים וע"י זה נפלה מחמת שלא הי' לה כח לעמוד אז לכ"פ ליכא חשש פסיקת חוט השדרה ודוקא אם לא נודע שיש לה כאב ברגלים ואפ"ה אין יכולה לילך נהי דיש לתלות בשיגרונא מ"מ אם נפלה עכ"פ אף בפחות מי' טפחים יש לתלות בו כמו בשיגרונא והוי צד ההיתר והאיסור שוין ושוב צריך לבדוק בחוט השדרה אבל אם נודע שיש לה כאב ברגלים א"כ מה שא"י לילך זה אינו ריעותא דהא נודע שיש לה מיחוש ברגלה, א"כ לא נשאר רק ריעותא דנפילה ושוב בפחות מי"ט ליכא אף חשש פסיקת החוט ואף באפשר לברר א"צ לבדוק חוט השדרה א"כ כעת שנתרבה החולאת ברגלים והרופאים אומרים כי מחמת היובש שבעצמות מזה נתהווה וע"ז יש נאמנות לרופאים כמ"ש הח"ס דבכללות העולם יכולין לידע דזה התרופה מועיל לחולי אבל על גוף פרטי י"ל דלא מקבל סמא ועכ"פ במקום רגל"ד יש נאמנות לרופאים כמ"ש הרדב"ז ועיין שו"ת בית שלמה סי' ע"ז עכ"פ כיון שידעינן סיבת החולי שברגלים שוב ליכא רק ריעותא דנפילה והוי נפלה מעצמה בפחות מי"ט דליכא בזה חשש פסיקת החוט ובפרט דבאמת כתב הנו"ב דהסומך על הש"ך לא הפסיד ועיין בית אפרים יו"ד סי' נ"ח עכ"פ אותן הבהמות שלא נודע שנפלה פשיטא דאין לחוש לפסיקת החוט: ובעיקר סברת התבו"ש דנהי דתולין בשיגרונא מ"מ אם נפלה עכ"פ בפחות מי"ט נהי דזה ל"ח ריעותא גמורה לחוש לה אפי' נפלה אבל עכ"פ כיון שגוררת רגלי' וזה עלול לעשות פסיקת החוט נהי דיותר יש לתלות בשיגרונא אבל עכ"פ כשיש עוד ריעותא חוששין ועיין בב"ט שכ' די"ל דנהי דביה"ר אין בו משום ריסוק איברים מ"מ אם עכ"פ חשוב בגדר מיעוט שיוכל עי"ז להיות ריסוק באיבריהם לכך אם בודקין אח"כ ומוצאין קצת ריעותא דריסוק אף דאם היתה מקודם הפריסה ע"ג קרקע ולא הי' לנו חשש על ריסוק לא היינו משגיחין על ריעותא זו אבל עכ"פ כיון שהיו לנו בלא"ה חשש ריסוק אם מוצאין אח"כ אך קצת ריעותא שוב מטריפין דנתגלה דהלידה שהי' בקישוי גרמה הריעותא ועי"ז הוא הריסוק וכעין זה מצינו בדברי הש"ך סי' ל"ו בנקרע הקרום מחמת הנפיחה אע"פ דתולין בחוזק הנפיחה מ"מ אם יש שם סמוך לזה המקום יובש קצת אף דאינו נפרך בצפורן מ"מ תולין דהקרע הוא מחמת היובש וטריפה וכעין זה מצינו דמראה אדומה נגד מכה בדופן טריפה וה"ט דנהי דאדומה כשירה מדר"נ מ"מ אם יש מכה בדופן כנגדה תולין דהמראה הוא מחמת הכאה ושוב לח' שרצים מדמינן נה.

עי' בלב"ש וכעין זה מצינו בהא דתולין במישמוש יד הטבח ואפ"ה כ' הש"ך דבאקפו ולא אדמו ג"כ כשר והתבו"ש כתב דעכ"פ אם אפשר לתלות במה תלינן והמהרי"ט העיר בסי' ל"ז דא"נ באקפו ולא אדמו טריפה א"כ אמאי נתלה במשמוש יד הטבח נימא כל היכא דאיכא לברורי מבררין ובאמת השואל ברשב"א נסתפק דגם בהלכה דא"צ לבדוק אם נתרסקו איברים אפ"ה י"ל דאם רואין שינוי באיברים אסור והרשב"א כתב דהלכה

הוא כלא נפלה כלל ושוב אין חשש אף אם רואין ריעותא: ובאמת סברת השואל י"ל דהוי בהלכה שכיח להיתר ונהי דאם יראו שינוי יטרפו מ"מ אחזוקי ריעותא לא מחזקינן וכמ"ש הש"ך דבנפלה לאור וקודם ששלקן אין רואין שינוי מראה אף דאם אחר ששלקן והי' שינוי מראה וטריפה מ"מ אין צריך לחוש לזה דאחזוקי איסורא לא מחזקינן ועיין טו"ז יו"ד סי' קפ"ח מה שדחה דברי הב"ח שהחמיר שלא לטהר מראהטהורה עד אחר שיתייבש וטו"ז דחה ג"כ מראה זו.

א"כ השואל הנ"ל שברשב"א ס"ל דהלכה אין בירור שלא נתרסק אך מסלק הריעותא דנפילה וא"צ לחוש שמא נתרסק אבל אם רואין ריעותא חוששין והרשב"א פליג דאם הלכה הוי בירור שאינו פועל ריסוק א"כ אם אין ריעותא גמורה אין חוששין ובאמת בפמ"ג סי' נ"ב נסתפק דאף בנפלה לאור ולא שהה שיעור חימור נהי דאין חוששין מ"מ אם רואין שינוי מראה אף דבלא נפלה לאור אין חשש בשינוי מראה מ"מ אם נפלה אף דלא שהה שיעור חימור אפ"ה ברואין שינוי מראה טרפה: ובאמת מדברי הטו"ז שהקשה אהא דמפורש במחבר דבעוף בייתי שיש במינו מדברי תולין להקל והטו"ז הוקשה דממ"נ בלא נודע שנפלה א"ח אף אם רואין שינוי מראה ובנודע שנפלה שוב מעכב הבדיקה וא"כ אף שיש לתלות במינו מדברי עכ"פ הוי כלא נבדקה ולדברי הפרמ"ג משכחת שנפלה ולא שהתה שיעור חימור דאז בליכא שינוי מראה כשר וגם בלא נבדק כשר ואם רואין שינוי מראה מטריפין וא"כ ביש במינו מדברי יש לתלות וע"כ דבכה"ג גם ברואין שינוי אין חוששין.

ובאמת עוד מצינו כזה בהרגישה ובדקה ומצאה מראה טהורה וגם מראה טמאה פחות מכגריס דהג"ש מתיר דתולין הרגשה במראה טהורה ופחות מכגריס במאכולת והח"ד והח"ס מחמירין נהי דההרגשה לחוד תולין במראה טהורה מ"מ אם יש ג"כ דם פחות מכגריס נהי שאפשר לתלות במאכולת מ"מ אמרינן דההרגשה מגלה שהדם פחות מכגריס הוא מחמת ההרגשה ה"ה הכא נהי דנפילה פחות מ"מ אין חוששין מ"מ אם גוררת רגליו ואח"כ נודע שנפלה חוששין וא"ש שיטת התבו"ש אבל עכ"פ הכא נודע דיש להם כאב רגלים אז גם בנפלה בפחות מ"מ א"ח ובפרט דהנו"ב סומך א"ע על שיטת הש"ך ובפרט בלא נודע שנפלה ליכא חשש: ובדבר חשש השני דבבהמה חולנית יש לחוש אף בפחות מ"מ כמו שהעיר בזה הג' מברעזאן ז"ל דבחולה ל"ש חיי נושא את עצמו הנה באמת י"ל דג"כ יש לחלק דדוקא בחולאת שיש לבהמה על כל הגוף אז יש לה כובד בכל איבריה וא"כ ל"ש חי נושא את עצמו אבל אם יש לה רק חולאת ברגליו אז ל"ח כחולי בכל הגוף ושייך שפיר הסברא דאמדה אנפשי' ובפרט דלרוב שיטת הפוסקים גם נפילה ל"ח רק ספק טריפה א"כ שוב עכ"פ בלא נודע שנפלה בוודאי א"צ לחוש והוא בכלל אחזוקי ריעותא לא מחזקינן.

ומה שהעיר כת"ה דענין נפילה הוא רק טריפת ס' א"כ גם ס"ס לא יועיל עפ"י מ"ש הה"מ דבדיקת חמץ אף ס"ס ל"מ לפי שעיקרו ניתקן על הס' באמת סברתו מפורש גם בכ"מ פ"ו מהל' מעשר דלענין דמאי גם ס"ס לא מהני אך באמת ל"ד דבשלמא בבדיקת חמץ דאחר הביטול הוא רק חשש דרבנן וא"כ היו לנו לומר ס' דרבנן להקל וכיון דחזינן דבס' אחד מחמירין ה"ה דגם ס"ס ל"מ דעכ"פ לא מיקרי בדוק וכן גבי דמאי דבאמת הי'

לסמוך על רוב עמי הארץ מעשרין ול"ש סמוך מיעוט לחזקה דאחזוקי ברשיעי לא מחזיקינן כמ"ש התוס' בכורות ד"כ וכיון דמחמירין לחוש למיעוט אף ס"ס ל"מ וכמ"ש תוס' בפסחים דף י' דמה"ט ס"ס ברה"י טמא דמצד הסברא הי' לנו לטהר גם בס' אחד משום דיש חזקת טהרה וכיון דגילתה התורה דל"מ חזקה להיתר ה"ה דגם ס"ס ל"מ אבל הכא בנפלה דאז שורת הדין לילך להחמיר כיון דעכ"פ יש ספק שמא נתרסקו איברים מחמת הנפילה א"כ זה הוא הלל"מ דנפלה משוי ס' אי נתרסקו איברים ושוב ס' צריך להיות לחומרא דבנולד ריעותא ל"מ חזקה להיתר ושוב אם יש ס"ס מותר דגזיה"כ דבמידי דליכא חזקה להיתר אז ס' אחד אסור ובס"ס מותר א"כ הדבר ברור ופשוט דעכ"פ באותן הבהמות שלא נודע שנפלו פשיטא דיש להתיר כנלפע"ד ברור בס"ד וגם לענין ווסתות מצינו דגם למ"ד ווסת ד"ת אפ"ה רק טומאת ס' הוא כמ"ש רשי' דהלל"מ הוא להחזיקה בטומאת ס' ואפ"ה שיטת הרי"ף והרמב"ם ז"ל דגם למ"ד ווסת ד"ת אפ"ה מהני כשעברו ימים שתוכל לספור ולטבול מטעם ס"ס וחזינו אף דכל עיקר ווסת הוא על הס' אפ"ה כיון דבימי ווסת ליכא חזקה להיתר כמ"ש הבי"מ א"כ שורת הדין דס' אחד יהי' אסור ובס"ס מותר וה"ה הכא כנ"ל: ומדי עמדי בזה עלה בדעתי בהא דנראה דטריפת נפולה הוא מס' א"כ קשה לשיטת הר"מ ז"ל דס"ל ס' ד"ת מה"ת לקולא א"כ אמאי אסרה התורה נפילה הא ס' מה"ת לקולא ובספר ברוך טעם כתב דבנולד ריעותא מחיים מחמירין דאמרינן מחזיקין מאיסור לאיסור ומש"ה מחמירין בס' נפילה אבל עכ"פ מותר לשוחטו ביו"ט דלענין שחיטה ביו"ט ל"ש לומר מחזיקין מאיסור לאיסור דאדרבה הי' לו חזקה דיהי' מותר לשוחטו ביו"ט עיי"ש: ובאמת סברתו נכונה דהרמב"ם ז"ל דבוודאי ס"ל הסברה דמחזיקין מאיסור לאיסור דנודע מ"ש הש"ש בישוב קושית התוס' דמהיכי ילפינן דבס' טומאה ברה"י ל"מ חזקה וברה"ר טהור אף בלי חזקה ממ"נ אי יש חזקה בסוטה א"כ לא נשמע דברה"ר טהור אף בלי חזקה ואי ליכא חזקה א"כ לא נשמע דברה"י ל"מ חזקה ותירץ דגבי הבעל יש חזקה ולגבי בועל ליכא חזקה וא"כ נשמע ס"ט ברה"ר מבוועל וס"ט ברה"י מבעל עיי"ש אך מדאמרינן דבבועל ליכא חזקה צ"ל משום דמחזיקין מאיסור לאיסור והנה נודע שי' רש"י יבמות דכ"ה דלרבי סגי עיי"כ אף לבעל ולשיטת הרי"ף והר"מ ז"ל הוא רק לבועל וע"כ צ"ל דס"ל דעיי"כ ל"ח רק בגדר שכיח לאיסור ול"מ נגד חזקת היתר רק לבועל דליכא חזקה מהני עיי"כ ונשמע דהר"מ ז"ל דמחלק לענין עיי"כ בין בעל לבועל נשמע דס"ל דבבועל ליכא חזקת היתר ומהטעם משום דמחזיקין מאיסור לאיסור ומש"ה שפיר חוששין לס' ריסקו מה"ת בנפלה משום דמחזיקין מאיסור לאיסור אך באמת מה שחידש הב"ט דבנולד ס' ריסקו מותר לשוחטו ביו"ט דבזה ל"ש מחזיקין מאיסור לאיסור דעד עתה הי' לו חזקת שמותר לשוחטו ביו"ט: הנה באמת עיקר היתר שחיטה ביו"ט הוא רק משום דאך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם וא"כ אמרה תורה דמידי דראוי לאוכלו מותר לעשותו ביו"ט אבל אם מבשל דבר איסור אף אם דעתו לאוכלו באיסור אפ"ה למאן דל"ל מתוך חייב דעכ"פ ל"ח או"נ ורק באיסור דרבנן כתב הפרמ"ג דאם דעתו לאוכלו באיסור חשיב או"נ ועיי"כ בס' שא"ר ובס' ב"ט בסוגיא דמתוך וא"כ כיון דבס' נפילה אסור לאוכלו מה"ת עכ"פ משום מחזיקין מאיסור לאיסור א"כ כיון דמה"ת אסור באכילה ושוב לא יוכל לאוכלו ונהי דיוכל להיות שקמי שמי' גלי' שהוא כשר אפ"ה כיון

דעכ"פ מה"ת אסור שוב ל"ח אוכל נפש ונודע מ"ש בשו"ת הר"ן הובא בב"י סי' רכ"ה דאם נדר שלא יהי' שבת בעיר אז בבהש"מ למ"ד ס' ד"ת לחומרא מה"ת א"כ עכ"פ חשוב חל הנדר מס' מה"ת ושוב יוכל להתיר את הנדר ועיין בש"ש א"כ גם הכא כיון דהאכילה אסור מה"ת שוב ל"ח או"נ ושוב הדרא התמי' על הר"מ זיל והנכון דנפילה חשיב רוב לאיסור וברוב לאיסור גם הר"מ ז"ל למודה כמ"ש הב"ט שם בשם הלבוש וכן כ' הפמ"ג שם דחשיב רוב לאיסור וא"ש הכל בס"ד ועיין ש"ך סימן נ"ז דבס' טרפה אם תפס הכהן המתנות אין מוציאין והעיר הפרמ"ג דהא מקרא דמאת זובחי הזבח מימעט באינו ראוי לאכילה א"כ עכ"פ באינו ראוי לאכילה מה"ת מחמת ס' לשיטת הסוברים ס' ד"ת לחומרא א"כ יופטר וודאי ממתנות דל"ח ראוי לאכילה ועיין בפרמ"ג שם מה שהעיר מהא דס' טרפה חייב בכיסוי עכ"פ י"ל דמידי דאסור מה"ת באכילה מחמת ס' שוב ל"ח בכלל הוא לבדו יעשה לכם וצ"ע בזה: באעה"ח יום ה' נשא ערב שבועות תרס"ה לפ"ק פק"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן כ' לכבוד מחו' הה"ג חו"פ בנש"ק מו"ה יעקב פרענקיל שליט"א תאומים אבד"ק פאדגורזע יע"א.

בדבר השאלה באחד ששידך אשה וכבר קבע זמן לנישואין ולא קיים פו"ר וכעת נפלה לפניו זקוקה והיא חיך ג' חדשים וא"א לחלוץ בתוך ג' חדשים אי מותר לישא קודם שיחלוץ: וכת"ה הביא הדין המפורש בסימן קנ"ט דאם נפלה ליבום אסור לישא קודם שיחלוץ והכוונה כפשוטה דזיקה חשוב ככניסה ואם ישא קודם שיחלוץ יעבור אחר"ג ורק אם כבר שידך וחל חום הקהילות נפקעה הזיקה ובשו"ת הרי"מ כ' דאדרבה לשי' הסוברים דבמקום יבום ל"ש חדר"ג משום דבמקום מצוה לא גזר ר"ג א"כ שוב אסור לישא כיון דאח"כ יצטרך לדחות חדר"ג משום מצות יבום ואסור לגרום דיחוי וכשיטת הרז"ה דאסור למול היכי דיצטרך, אח"כ לדחות שבת בשביל פק"נ ובתשובה הארכתי דלפמ"ש בשו"ת עט"ח דכ"ז אם נימא דשבת דיחוי אצל פק"נ אבל למ"ד שבת הותרה מותר לגרום ובזה מיושב קו' המנ"ח בהא דהקשה בתוס' פסחים דף נ"ט דפשיטא דתמיד קודם משום תדיר ותירצו דהו"א דפסח יהי' קודם משום עשה דהשלמה וקשה דלע"ע מותר להקריב תמיד משום דתדיר קודם ואח"כ ידחה עשה דפסח שיב"כ לעשה דהשלמה ולשי' הרמב"ן מותר לגרום דיחוי ובאמת לפמ"ש בנוב"י או"ת סי' ל"ה דבאיסור תמידי אף בשוא"ת אינו נדחה מפני כבוד הבריות א"כ י"ל דנהי דמותר לגרום דיחוי דוקא במקרה אבל הכא דבכל ער"פ יצטרך לדחות עשה דהשלמה בכה"ג י"ל דאסור לגרום ובפרט לשיטת העט"ח רק בשבת דהוי הותרה אצל פק"נ לשי' הראב"ד והרמב"ן מותר לגרום אבל הכא דרק מצד דחיות חמור לקל קאתינן עלה וזה הוי רק דיחוי ושפיר אסור לגרום דיחוי וז"ב עכ"פ הכא לשיטת הסוברים דבמקום יבום לא שייך חדר"ג ע"כ אין לומר דהוא מטעם עדל"ת חדא דא"כ בביאה שני' יותר דבמידי שהוא מטעם דיחוי ל"א כיון שכנסה נעשית כאשתו לכל דבר וכמש"כ בתוס' יבמות דף כ' וכמפורש בש"ס גזירה ביאה ראשונה ואם נימא דחדר"ג הוי ד"ת א"כ יותר גם ביאה ראשונה אטו ביאה שני' וגם כיון שחדר"ג נתקן לטובת האשה משום קטטה א"כ ליש בזה עדל"ת דבשביל מצוה דידי' אין להפסיד זכות חבירו כמ"ש הפוסקים דממון חבירו אסור אף במקום פק"נ א"כ ע"כ דהטעם דר"ג לא גזר כלל במקום מצוה והוי הותרה ממש ושוב שפיר מותר לגרום

ואזדא דברי הרי"מ ובפרט לדידן דאין מייבמין וכת"ה העיר דכמו באם הגדול נשוי ויש קטן דמחויב הקטן לחלוץ כדי שלא יה' חשש חליצה פסולה א"כ אף דכבר שידך מקודם נימא דאסור לישא דאח"כ יהי' חליצה שא"ר ליבום: באמת בשו"ת הרי"מ הנ"ל העיר דבנשא אחר שכבר נפלה לפניו ליבום י"ל דבוודאי מותר להתייבם דשייך לומר הואיל שכבר אישתרי איסור אשת אח וכמפורש בש"ס יבמות דף ח' דבנשא מת ומת הואיל ואישתרי אישתרי ושם כ' דל"ש הואיל ואישתרי משום דאפשר בחליצה והנה באמת בתשו' כתבתי די"ל בשכבר יש לו אשה מקודם שנפלה לפניו ליבום דבדיעבד אם יבא עליה נימא עדל"ת ומשו"ה בחייבי לאוין קי"ל דחולצת אבל בשנשא אחר שכבר נפלה ליבום לפניו א"כ הוי עשה דפשיעה ושוב יש חשש חליצה שא"ר ליבום אך לסברת הג' הנ"ל אם נימא דלא מועיל החליצה שוב יהי' מותר היבום אף בלי הטעם דעדל"ת רק מטעם הואיל ואשתרי ושוב כיון דאפשר ביבום ושוב חשוב חליצה ראוי' ושוב אסור היבום אך באמת כתבתי במקום אחר דבמידי שהאיסור הוא משום הפסד חבירו ל"א בזה הואיל ואשתרי אך בזה מיושב הערת כת"ה דבשכבר שידך שוב גם כעת א"א לקיים מצות יבום בלתי דחיית איסור דהא לא יוכל לישא המשודכת מצד חדר"ג ושוב יעבור חרם הקהילות ושוב ל"ח עשה דפשיעה ושוב בדיעבד יועיל היבום דשייך לומר עדל"ת ומידי דמהני בדיעבד חשוב ראוי: אך באמת לפמ"ש דבענין חדר"ג ליש לומר עדל"ת דמידי שהוא בשביל טובת חבירו ל"ש בזה לומר עדל"ת ורק המתירין ס"ל דבמקום מצוה.

לא התחיל גזירת ר"ג אבל אנו דחוששין לשי' הר"י מינץ דגם במקום מצוה גזר ר"ג ושוב ל"ש בזה לומר עדל"ת ובזה אזדא גם מה שהעיר כת"ה דאם לע"ע הוא בתוך ג"ח הבחנה א"כ כעת א"א לחלוץ לה א"כ יהי' מותר לשדך ולישא אשה דנימא עדל"ת ואף דאפלק"ש וכמ"ש ברשב"א שבת דף כ"ו באמת בתוספות יבמות דף ה' ע"ב כ' דהתורה גילתה בש"ק דלא דחו משום דאפשר להמתין ורק אי לאו קרא הו"א דזה ל"ח אפשר אך באמת כבר נסתפק בזה המהרי"ט אי זה חשוב אפשלק"ש היכי שיתבטל מפו"ר זמן רב ועיינן בספרי ח"א סימן י"ח שהארכתי הרבה בזה אך באמת כיון דלרוב הפוסקים מהני חליצה תוך ג"ח בדיעבד א"כ שוב חשוב אפשלק"ש עכשיו דבדיעבד יועיל החליצה ונהי דמחמירין לכתחילה מ"מ אין לצמוח עי"ז קולא שנימא עדל"ת ואף לשיטת המחמירין דל"מ החליצה תוך ג"ח אף בדיעבד מ"מ הוי רק מדרבנן דמה"ת חשובה עולה ליבום לפי שאפשר להתגלות ע"י אליהו וכמ"ש התוספות שם דהיכי שא"צ לגלות רק מה שהוא באותו שעה חשוב ראוי הואיל שאפשר ע"י אליהו רק דעכ"פ מדרבנן אסורה להתייבם אף כשוודאי אינה מעוברת י"ל דגם היכי דא"ר ליבום מדרבנן ג"כ ל"מ החליצה אבל עכ"פ מה"ת חשוב אפלק"ש מיד ול"ש עדל"ת ואף דמדרבנן א"א לקיים שניהם מיד מ"מ ע"י חומרת חז"ל א"א לצמוח קולא לד"ת והגם דבשנה העברה הארכתי בתשובה דאם נימא עדל"ת משום דאונסא כמאן דלא עבר שוב גם ע"י איסור דרבנן חשוב אנוס וכמ"ש בתוס' שבת דף ד' ובכ"מ פ"ו מחו"מ אפ"ה הארכתי שם דלרבא היכי דמה"ת אפלק"ש לא דחי ומיושב קושית כת"ה לנכון ובפרט שבחדר"ג ל"ש לומר עדל"ת לפי שהיא לטובת האשה אך עכ"פ לדינא היכי ששידך מקודם שנפלה ליבום שפיר שייך סברת הח"ס דגם עכשיו א"א לייבמהושוב ע"כ דהזיקה הוא רק לחליצה

ושפיר מותר לישא אותה ובפרט בלא קיים פו"ר חזינן דמותר לישא אף תוך ג' רגלים למיתת אשתו וידוע מ"ש מקצת האחרונים להקל בלא קיים פו"ר לישא אשה בתוך ימי מניקתה אך ד"ז דחו האחרונים שיוכל לישא אשה אחרת וכמ"ש בתוס' גיטין דף מ"א דאפשר לה בכיוצא בה אבל הכא דלא יוכל לישא שום אשה פשיטא דעכ"פ בכבר שידך מקודם דמותר לישא בלי שום פקפוק והאריכות היא אך למותר: באעה"ח יום ד' לך תרס"ח לפ"ק ראדאמישלא.

והנני ידידו מחו' הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן כ"א.

להרב החו"ב כש"ת מו"ה שמחה מוצד"ק דיקלא נ"י. בדבר שאיש אחד כתב קודם הפסח לסוחר אחד מק' קראקא שישלח לו סחורה ובתוכו ה' גם מינין שהם חמץ ולא שלח לו שום דראהו והסוחר שלח הסחורות יום אחד קודם ערב פסח והסוחר מקראקא כתב להסוחר דפה שימכור את החמץ ששלח לו בכלל חמצו אך כבוא המכתב להסוחר דפה טעה בקריאת המכתב ונדמה לו שהסוחר מקראקא כתב שכבר מכר החמץ ובחזה"מ בקראו פעם שנית המכתב ראה שהוא הצריך למכור את החמץ והסחורה היתה כל ימי הפסח על הבאהו ואחר הפסח בא הסוחר לשאול כדת מה לעשות עם החמץ והי' הפסד גדול: והנה לכאורה אין כאן שום צד היתר.

דבאמת אף דזה הוי כהניחו שוגג או אונס דהא הקונה לא קנה את החמץ ומצד המוכר הוי אונס גמור דהוא סמך על חשע"ש דאף דיש שי' פוסקים רבים דלא סמכינן אחשע"ש בד"ת מ"מ לפי דברי התוס' הנודע דהיכי דהמשלח יוכל לבוא לידי עבירה. אז סמכינן אחשע"ש א"כ י"ל דהוי כהניחו אונס ואף דידוע שיטת ר"ת דפוסק כר"נ ובדעת הרמב"ם ז"ל נסתפק במל"מ פ"ד מהלכות בכורות ועיין בנו"ב מ"מ עכ"פ י"ל דהכא בוודאי סמכינן אחשע"ש משום דהשליח יש לו הנאה בעשיית השליחות מ"מ אף בהניחו אונס קיימ"ל דאסור כמפורש בש"ע סימן תמ"ח ומקורו מהא דהרהינו ואי נימא להתיר מטעם ביטול דעכ"פ ליכא חשש ב"י ד"ת ונימא דאף דקיי"ל בביטול אסור ה"ט דחיישינן להערמה מ"מ עכ"פ בביטול והי' אונס על הביעור נימא דהי' מותר ובפרט די"ל דהכא ל"ש הערמה דהא קסבר כל ימי הפסח שנמכר כדת מ"מ ידוע מה שנתחבטו המפורשים דחמץ שנמכר אינו בכלל הביטול כמו דאמרינן בש"ס דנדרים דאין בדעתו על מה שהפקיר ה"ה דאין בדעתו על מה שמכר ואף אי נימא כסברת המק"ח דגם בחמץ שנמכר הוי בכלל הביטול דבאמת מצד קנין אגב לחוד ל"מ דהוי רק קנין מדרבנן ורק משום דמה"ת מהני מטעם ביטול ולענין דרבנן מהני קנין דרבנן.

הגם דביארתי בחי' דאם מוכר החצר א"צ לבוא לסברת המק"ח דבאמת ידוע דעת הגאונים דחמצו של ישראל המופקד ברשות עכו"ם מותר משום דלא מיקרי בבתיכם ורק הרא"ש פליג דכיון דהשאלו ביתו לשמירת ממונו ביתו קרינן בי וכסברת הרשב"ם הנודע דחצר הנפקד קנוי להמפקיד וקני' להחצר ע"י השתמשות ולענין השתמשות סני קנין ע"י השתמשות: ולפ"ז י"ל דכ"ז באם אינו מקנה החמץ להעכו"ם אז שפיר י"ל דהואיל דהחצר משמר החמץ לצורך הישראל הוי חצירו של ישראל אבל באם מקנה החמץ להעכו"ם עכ"פ בקנין דרבנן נהי דקנין דרבנן לא מהני לד"ת מ"מ עכ"פ כיון דמדרבנן ישאר החפץ ברשות עכו"ם א"כ עכ"פ החצר אינו משמר החפץ לצורך

הישראל רק לצורך העכו"ם ובפרט דלפי סברת המח"א הנודע דקנין דרבנן מועיל להפקיע ולא להכניס לרשות אחר א"כ עכ"פ כיון דהפקיעו החפץ מרשותו שוב אינו עושה לו קנין בהחצר ושוב מותר מה"ת מטעם דלא מיקרי ביתך ואי דעכ"פ מדרבנן אסור לענין דרבנן שוב מהני קנין דרבנן.

ולפ"ז שפיר י"ל דחמץ הנמכר אינו בכלל הביטול: אך יוצמח לפ"ז דבעי דווקא חצר במכירה דאז שפיר לא מיקרי ביתך אבל באם החצר הוא רק בשכירות א"כ שוב לא מהני דנהי דקיי"ל קרקע בשכירות ומטלטלין במכירה דמהני כמפורש בש"ס קידושין אך כ"ז במקום דמועיל קנין אגב אבל הכא דבאמת קנין אגב ל"מ משום דהוי רק קנין דרבנן ורק עיקר הטעם דלא מיקרי ביתך וכ"ז באם.

החצר במכירה אבל בשכירות דקיי"ל שכירות לא קני' וא"כ שפיר מיקרי ביתך ושוב קנין דרבנן לא מהני דזה פשיטא דזה תשוב ביתך כמפורש בש"ס דע"ז דלמ"ד שכירות לא קניא אסור להשכיר בית לעכו"ם משום שמכניס בי' ע"א ועובר אלאו דלא תביא תועבה אל ביתך ועוד י"ל טעם דבעי חצר במכירה דבאמת גם לשיטת המק"ח דגם בחמץ שנמכר הוי בכלל הביטול ולכן מועיל קנין דרבנן וידוע מחלוקת הפוסקים באם הביטול אינו בלב שלם אי מהני ודעת הנו"ב דמהני דאין משגיחין על דברים שבלב ובתשובה פלפלתי בזה דלסברת הר"ן עיקר הביטול מועיל משום דגלי' דעת' דלא ניחא לי' א"כ עיקרו הוא בלב ואכ"מ אך הפמ"ג כתב דאם מונח בחצירו אז נהי דמתחילה הועיל הביטול משום דאין משגיחין על מחשבת הלב מ"מ אח"כ זוכה ע"י החצר עיי"ש א"כ לפ"ז באם החצר בשכירות א"כ לשי' הרמב"ם ז"ל דחצר המושכר קונה למשכיר ובפרט הכא דלא השכיר להעכו"ם רק להפקיע איסור חמץ, א"כ שוב לא יועיל הביטול דיוכל לזכות ע"י החצר ושוב לא מהני הקנין אגב דהוי קנין דרבנן ולכך בעי שיהי' החצר במכירה הגם שי"ל להיפך דכ"ז באם באמת לא הקנה כלל החפץ להעכו"ם אז שפיר י"ל דנהי דמתחלה הועיל הביטול מ"מ אח"כ זוכה ע"י החצר אבל הכא דבאמת הקנה החפץ להעכו"ם בקנין דרבנן ונהי דמה"ת ל"מ להכניסו לרשות אחר מ"מ עכ"פ לענין זה מהני הקנין דרבנן עכ"פ לענין שלא יוכל אח"כ להפקיעו מרשות עכו"ם וכיון דעכ"פ ע"י הביטול נעשה הפקר ושוב מועיל הקנין דרבנן ושוב לא יוכל לזכות ע"י החצר דהא מדרבנן חשוב החמץ של עכו"ם א"כ שפיר י"ל דאם חמץ שנמכר הוי בכלל הביטול שפיר מועיל חצר בשכירות אך אי לימא דחמץ שנמכר אינו בכלל הביטול א"כ שוב מוכרחת לסברא שכתבתי ושוב בעי עכ"פ שיהי' חצר במכירה כנ"ל: יצא דלא מיבעי' לשי' הסוברים דחמץ שנמכר אינו בכלל הביטול א"כ הכא דקסבר שנמכר עפ"י הלוקח א"כ בוודאי לא הי' בכלל הביטול א"כ שוב אף שהניחו אנוס מ"מ אסור אך אף לשיטת הסוברים דגם חמץ שנמכר הוי בכלל הביטול ובפרט שיש עוד מקום לומר דאף אי נימא דחמץ שנמכר אינו בכלל הביטול מ"מ זה דוקא בשנמכר באמת אבל הכא דלאנמכר כלל בדעתו גם חמץ כזה שסובר שנמכר ובאמת לא נמכר וזה נכלל במילת ביערתיו היינו שלא נתבער כדינו כמ"ש הח"ס דבמילת לא חמיתיו נכלל זה ובפרט דבאמת נסתפק בס' אגרא רמא דהיכי אפשר לומר דחמץ שנמכר הוי בכלל הביטול דממ"נ אם מוכר לאחר הביטול א"כ חשוב הפקר ושוב לא יוכל למוכרו ואי מבטל לאחר המכירה קשה דכיון מדרבנן חשיב אינו שלו שוב אין לו כח להפקיר ושוב לא נשאר רק קנין דרבנן ועיי"ש

שמסיק דמוכרו בתנאי: ויש עוד לומר דעפ"י שיטת הר"ן הביטול אינו מטעם הפקר רק מטעם ג"ד א"כ גם אחר המכירה שייך ג"ד אך לפ"ז י"ל דזה טעם הסוברים דחמץ שנמכר אינו בכלל הביטול אבל הכא דבאמת לא נמכר שוב י"ל דמועיל הביטול ובאמת הוא כולל תמיד כל חמץ אך אף אם נימא כנ"ל מ"מ קיי"ל דגם בביטול והניחו אנוס אפ"ה אסור כמ"ש המפורשים ע"י בשער"ת ובשו"ת כתר כהונה והגם שי"ל דהכא ל"ש הערמה מ"מ לשיטת הסוברים בפשיטות דחמץ שנמכר לא מחשבו לבטל א"כ הכא כיון שסובר בדעתו שנמכר א"כ לא ביטלו ושוב בוודאי לא מהני א"כ לכאורה אין שום צד היתר בזה אך נחתי אל לבי לומר דבר חדש דידוע מה שחידש הג' בעל קהלת יעקב ז"ל דאף דקיי"ל חצר של אדם קונה לו שלא מדעתו זה דוקא באם יודע עכ"פ שיש לו חצר אז שפיר נהי שא"י אם החפץ בהחצר קונה לו חצירו שלא מדעתו וה"ה אף אם יודע שהחפץ בהחצר רק שא"י אם יוכל החצר לזכות לו קונה לו החצר שלא מדעתו כמ"ש המח"א דאף שכ' התוס' דאם יודע שהוא בחצירו ואינו מתכוין לקנות לא קני זה דוקא באם יודע שיוכל לזכות ע"י החצר אבל באם א"י שיוכל לזכות דהיינו במשכנו של גר וא"י שמת הגר עיי"ש במח"א: אך כ"ז באם יודע שיש לו חצר אבל באם א"י כלל שיש לו חצר בכה"ג א"י לזכות בחצר שלא מדעת וא"כ באמת הכא החמץ הי' מונח ברשות עכו"ם כל ימי הפסח ובאחריות העכו"ם וא"כ לשיטת הגאונים אינו עובר משום דלא מיקרי בבתיכם ורק עיקר הטעם לשיטת המחמירים משום דחצר הנפקד קנוי להמפקיד והוי חצירו וכ' דהכוונה דע"י השתמשות זכה בהחצר ושוב מיקרי חצירו א"כ כ"ז באם יודע שהחמץ שלו א"כ שפיר זוכה בהחצר ע"י השתמשות ומיקרי חצירו אבל הכא שסובר שנמכר החמץ א"כ אין לו השתמשות בהחצר וממילא אין לו זכות בהחצר וא"כ לזכות בהחצר א"י בלתי ידיעה דלא עדיף קנין השתמשות מקנין שטר וחזקה ואדרבה ע"י שטר וחזקה יש לו זכות בגוף החצר וע"י השתמשות אין לו זכות רק לענין השתמשות ואפ"ה מיקרי ביתך ובאמת גם זה תמוה דכיון דאין לו זכות בגוף החצר ע"י השתמשות שוב לא מיקרי ביתך אך עכ"פ לא עדיף זכות השתמשות מקנין בגוף החצר ואינו זוכה בהחצר שלא מדעת וכיון דהכא א"י כלל אם הוא חצירו דהא א"י אם חפץ שלו מונח שם ושוב אינו נעשה חצירו שלא מדעתו ושוב ממילא עכ"פ מה"ת לא עבר דלא מיקרי בבתיכם ונהי דעכ"פ מדרבנן עובר מ"מ י"ל דבכה"ג דעכ"פ אינו עובר מה"ת משום דלא מיקרי בבתיכם ובפרט אם נימא דגם הוי בכלל הביטול א"כ שוב בתרי דרבנן י"ל דמותר לאחזה"פ ואף אי נימא דאינו בכלל הביטול מ"מ כיון דעכ"פ ע"י שמונח ברשות עכו"ם עכ"פ ליכא ב"י ד"ת שוב לענין הדרבנן שפיר הוי יוכל לסמוך אחשע"ש דהא בדרבנן והיכי שהמשלח יוכל לבוא לידי עבירה בוודאי סמכינן אחשע"ש ובפרט דהכא יש הנאה לשליח בעשיית השליחות בוודאי סמכינן אחשע"ש וא"כ הוי עכ"פ אנוס גמור ובכה"ג דעכ"פ לא עבר.

אב"י ד"ת דאינו מונח ברשותו וגם הי' בכלל הביטול וגם הי' אנוס כזה דהי' סובר כל ימי הפסח דנמכר כדין דבכה"ג מתיר בשו"ת רח"כ ז"ל ובפרט דהכא לא פשע כלל דהא סמך אחשע"ש ובכה"ג בוודאי לא חיישינן להערמה ע"כ מכל הני טעמי הי' נלע"ד להלכה דעכ"פ כיון דמצד הלוקח אין כאן שום חשש דהא לא קנה את החמץ בשום קנין ומצד המוכר לא נודע לו עד לאחזה"פ והי' אנוס גמור וגם לא עבר אב"י א"כ בוודאי

מותר ובפרט שיש דעת כמה פוסקים דחמץ שעבר עליו הפסח מותר בהנאה וגם דעת כמה פוסקים דאיסור דרבנן מותר לבטל הגם שנודע דברי הח"ד סי' צ"ט דבאיסורי הנאה אסור לבטל מ"מ לשיטת המתירים בהנאה שוב מותר לבטל ובפרט לשיטת הסוברים דהכא לאחה"פ בתערובות אינו מטעם ביטול כלל דהא בתערובות לא קניס וא"כ בכה"ג דע"י התערובות אין כאן איסור כלל א"כ י"ל דמותר לבטל ע"כ עכ"פ נלע"ד דיש לערבו חד בתרי ולהתירו עכ"פ בהנאה דבזה ליכא שום חשש ולמוכרו לנכרים מעט מעט ומצינו כ"פ בפוסקים דהתירו בחמץ שעה"פ לערבו חד בתרי ובאמת הי' מקום להתירו אף באכילה אך בהנאה מותר בלי שום חשש ופקפוק כלל וזה ברור בס"ד: באעה"ח א' דר"ח אייר תרמ"ה לפ"ק פה דיקלא.

הק' שמואל ענגיל חופק"ק הנ"ל. סימן כ"ב.

לכבוד מחו' הרב הה"ג חו"פ היוחסין כש"ת מו"ה שלום ריינמאן אבדק"ק נראל שליט"א בדבר שאלתו שאיזה שותפים בזעג נתפשו אשר שני שותפים ישארו בהעסק ולהשותף השלישי יתנו סך עשרים ר"כ לשבוע ונכתב בהכתב הפשרה שעשו שבאם באיזה שנה לא יחתכו נסרים בהזעג אז לא יתנו לו כלום.

וכעת קנו זעג אחרת בתוך התחום וחותכים שמה ובהזעג השותפות הראשונה לא יחתכו עוד ועי"ז אין רוצים עוד ליתן הסך עשרים ר"כ לשבוע להשותף הג' ז"ת השאלה בקצרה: והנה כת"ה כ' איזה צדדים לזכות את השותף השלישי התובע חלקו כפי אשר התפשו עמו א') מכח דהזעג החדשה עומדת בתוך תחום ומצינו לענין כמה דברים בתוך התחום הוי כמו אותו מקום הנה אף דמצינו כן ביו"ד סי' רכ"ח לענין חרמי הקהל שכ"ז שהוא בתחום העיר חל עליו החרם וכן מצינו בא"ע סימן קכ"ח לענין נהר שאם הוא בתחום מהני אם מסתפקין ממנו רוב תשמישן שכותבין הנהר בהגט אבל אם הנהר הנהו חוץ לתחום אין כותבין אותו אף אם מסתפקין ממנו וכן מצינו לענין עירובי תבשילין דחכם העיר שעירב מהני ערובו לאותן שהם בתוך התחום אבל מי שהוא חוץ לתחום לש"י כ"פ אף אם הי' בדעתו לערב עליו ובא ביו"ט לעיר ע"י עירוב אפ"ה ל"מ העירוב לכאורה אין ראי' משם לכאן דבשלומא בדבר שתלוי בענין עיר אמרינן דכפרים הסמוכים לעיר הן טפלים להעיר אבל כאן א"נ דלא התחייבו רק כל זמן שישתמשו בבית השותפות וישתמשו בדבר שהוא של חבירו ואז מקבל בעד חלק השותפות סכום הקצוב אבל אם חתכו בבית אחר אף שהם סמוכים זל"ז מ"מ אי אפשר לומר שהבית האחר יהי' טפל לבית השותפות וא"כ עכשיו משתמשין בשלהם י"ל דאין מגיע להשותף הג' חלקו.

ב') כ' כת"ה כי נראה מתוך לשון הכתב שרק אם ע"י איזה אונס לא יוכלו לחתוך בבית השותפות דכ' בזה"ל אם יעבור חלילה מוכרח מזה דהכונה רק אם לא יהי' מה לחתוך או יהי' העיכב מחמת דמי המחיר אבל הכא הן הגורמים לזה: באמת בזה הצדק עם כת"ה ומפורש כן ביו"ד ס' רי"ח דבנדר שבינו לבין חבירו אזלינן בתר משמעות הלשון ולא אחר הכוונה אם לא באומדנא דמוכח ועיין שם בט"ז שכיון שעפ"י משמעות הלשון זכה השני בחיובו אף שי"ל שעפ"י כוונתו הוא פטור מ"מ לא אזלינן בתר הכוונה לפטור רק בתר לשון החיוב א"כ הכא דמשמעות הלשון נראה רק אם לא יוכלו לחתוך שמה אבל

אם ירצו בעצמם לחתוך במקום אחר לא משמע מזה כלל ואף שי"ל דכוונתם הי' רק כל זמן שישתמשו בבית השותפות מ"מ ל"מ כוונתם לפטור ולגרוע מזכות חבירם והכא ל"ח אומדנא דמוכח ובפרט שי"ל דבדבר שתלוי בדעת שניהם ל"מ אומדנא ושם בד"ר שמעון בן מנסיא הוא מתנה מהני אומדנא אבל הכא דהי' ענין פשרה בשביל שהי' למי שנתחייבו לו הרבה תביעות א"כ ל"מ אומדנא דבוודאי אם הי' מתנים תנאי זה שאם יחתכו בבית אחד לא ישלמו לו בטח לא הי' מתרצה על הפשר ומצינו בחו"מ סי' ר"ה דפשרה מחמת דין מסופק חשוב כמכיר' א"כ יותר נוטה לשון הכתב ולזכות התובע: ומש"כ כת"ה דמחויבים לשלם לו מטעם מזיק כמו במוחל שט"ח של חבירו ובפרט הכא דהמה מרויחים ע"י הפסידו באמת לא דמי להא דמוחל שט"ח דשם מפקיעו גוף החוב ששייך לחבירו והוי כמו מזיק ואף דמפורש בש"ס דלמאן דלא דאין דד"ג משלם רק דמי נייר באמת נודע ק' הרא"ש די"ל דחשוב כמזיק ממש כיון שההזיק נגמר ע"י דיבורו הוי כטימא את הטהור דחשוב מזיק רק שכ' בקצה"ח כיון דלוקח אין לו רק שיעבוד נכסי, א"כ בחופר בורות בקרקע המשועבדת לחבירו ל"ח רק גרמי אבל באמת במוחל מקלקל גוף החוב של חבירו ועיין בש"ך סוס"י פ"ו מה שמחלק דאף א"נ דמוכר קרקע המשועבדת לחבירו אינו יכול לגבותו מן הלוקח וא"צ לשלם לו שם רק גורם הפסד שיעבודו הוי גורם דגורם אבל הכא במוחל מפסיד גוף החוב של חבירו ואף דלכאורה לשי' הש"ך דהטעם דמהני מחילה אף דס"ל מכירת שט"ח דאורייתא ורק משום דשיעבוד הגוף אינו נמכר וא"כ י"ל דהוי רק כגורם להפקיע שיעבודו של חבירו אך באמת בתשו' הרי"מ ובחידושי לקידושין כתב דהשיעבוד הגוף נמכר עכ"פ מדרכנן והשיעבוד נכסים ד"ת הוא דבלא"ה לא הי' חייב כלל משום דד"ג דחשיב בדידיה קעביד מעשה כמ"ש הראב"ד בעבד שעשו רבו אפותקי.

עכ"פ במוחל מפקיע גוף החוב של חבירו אבל הכא מה שעובדים לע"ע בהזעג החדשה אין נפקע זכותו לגמרי דאם בזמן אחר יעבדו גם בהזעג הראשונה שוב ישלמו לו חלקו מכ"ז נראה דלא דמי להא דמוחל שט"ח של חבירו ומה שהביא כת"ה דינא דאביאסף משום פוסק חיותו לגמרו אסור להשיג גבול חבירו באמת קשה להוציא ממון עי"ז.

אך לפענ"ד בפשיטות כיון דנראה שהתובע הי' שותף להזעג הישנה א"כ אם הי' נשאר בהשותפות והיו רוצים לקנות זעג אחרת ולחתוך שם עצים לעצמם בוודאי הי' יכול לעכב בעדם. והגם דמפורש בחו"מ סי' קע"ו דהמשתתף עם אחרים לא יעסוק בסחורה אחרת אף במעות עצמו וכ' בש"ך שם דאם נתעסק הרויח לעצמו מ"מ כ' בנה"מ שם דהיכי דהם שותפים בכל עסקים לכ"ע הרויח לאמצע רק דמיירי שאינם שותפים רק לעסק מיוחד לכך אם נתעסקו בסחורה אחרת במעות עצמם אינם מקלקלים בידים עסק השותפות רק שממעטים בטרחה בעסק השותפות לכך בדיעבד הרויח לעצמם אבל אם ירצו להתעסק באותה סחורה בעצמם בוודאי יוכלו השותפים למחות בידם דהא על הרויח מעסק זה נשתתפו א"כ היכי דהם שותפים בהזעג אם עושים לעצמם זעג חדשה גורמים הפסד לעסק השותפות ושותף חייב בגרמא וכמ"ש בנה"מ בהא דמכר קודם זמנו שצריך לשלם כל ההפסד מה שהי' יכול להרויח אחר זה אף דכל הגזלנים משלמי' כשעת הגזילה מ"מ שותף חייב אף בגרמא א"כ הכא דע"י מה שקנו הזעג החדשה מפסידים בידים זכותו של חבירו א"כ י"ל דאם לא הי' עושים הפשר אז לא הי' ביכלתם

לחתוך במקום אחר ולהפסיד זכות חבירו א"כ מה לי אם הי' מפסידים חלק השותפות או שמפסידים מה שנתחייבו ע"י פשר: לכן מכל הני צדדים נראה לפענ"ד דאם באמת נראה לב"ד שהזעג עודנה ראויה לחתוך בה נסרים ורק המה מתכוונים להפסיד להשותף חלקו בוודאי צריכים לשלם לו ורק אם נראה דאין כוונתם להזיק רק שמתכוונים בטובת עצמם שבהזעג החדשה יעלה ריוח יותר א"כ בגרמי היכי דמתכוונים לטובת עצמם יש שני דיעות בחו"מ ס"ו והגם דפסקינן דאף ביוורש ומוחל לעצמו חייב לשלם אך כבר כתבתי דלא דמי דשם חשיב כמפסיד גוף החוב של חבירו והכא ל"ח רק גרם הפסד עכ"ז הדבר נוטה יותר שהתובע הצדק אתו עפ"י ד"ת: ולראי' באעה"ח יום ב' ויצא תרע"א ראדאמישלא.

מחתנו דו"ש הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן כ"ג.

לחתני הרב החריף כש"ת מו"ה זאב גרינוואלד נ"י מק' גארליטיץ. בדבר שאלתך באשה אחת שבעלה הי' מונח בשפיטאל של אנשי חיל ופתאום בא טעלעגראם מהשפיטאל לאבי האיש אשר בנו הובל לשפיטאל אחר בעיר אחרת ושעשו לו אפערציע קשה וביום שלאחריו בא עוד ט"ג שמת היום שעה ג' אח"כ שלחו לה קישעלע אשר מכרת בטב"ע שעשתה לו בעצמה והביאתה לו לשפיטאל הראשון גם שלחו לה בחזרה כיס ובתוכו איזה סכום מעות והכירה את הכיס בטב"ע ואח"כ שאלה אצל הקאמאנדע בפרעמיסלא אי' מקום בעלה והשיבו לה שבעלה מת בעיר ענז אותו מקום שבא משם שני הט"ג הנ"ל גם בא מהשטייער אמט לחקור ממנה אודות אפטרופוס על העוזבין ונתנו לה העתק מה שבא להם מהריזעאווע והקאדער וישראל כשר הי' בשעת ההעתק וראה שני חתימות כנ"ל זה תורף השאלה בקצרה והש"י יזכינו לכוון האמת להלכה והנה יש בזה איזה צדדי היתר א' מכח הידיעה ע"י הט"ג שבא לאבי המדובר בלי שאלה די"ל דחשוב מסל"ת והגם די"ל דלשי' הרמב"ם ז"ל ל"מ מסל"ת בכתב והגם די"ל דרק משום דא"א בכתב לידע אם הוא במסל"ת וקיי"ל ס' מסל"ת אזלינן לחומרא אך לשי' הרבה פוסקים אם יש קיום על הכתב מהני גםכתב עכו"ם א"כ הכא שבא על שם הקאמאנדע י"ל דל"ח לזיוף ושוב י"ל דמועיל משימ דחשוב כמסל"ת גם איש ישראל העיד שהי' בענז וראה בבית הקברות נכרים וראה קבר אחת שהי' נרשם שם המת מארקוס גימפל בערגלאס.

הנה יש צד להתיר מכח הט"ג די"ל דכיון דליכא חשש זיוף במידי שבא מקאמאנדע או משפיטאל שוב מועיל מסל"ת בכתב ובפרט יש לדין מצד שבא לגריכט לעשות אפטרופוס על נכסי הנפטר וזה בא להגריכט בלי שום שאלה א"כ שפיר חשוב מסל"ת ואף ע"י שאלת עכו"ם לעכו"ם שלא בפני הישראל רבו הפוסקים דחשוב מסל"ת כמ"ש הב"ש ס"ק מ' ומ"ח ובפרט דעכ"פ ע"י שאלת עכו"ם לא גרע מנתכוין להעיד ורבו הפוסקים דנתכוין להעיד אינו רק פסיל דרבנן דהא ר"ל מכשיר בנתכוין להעיד ונהי דאנו קיי"ל כר' יוחנן מ"מ אינו רק פסיל דרבנן ושוב דרבנן יש לסמוך על שיטת הת"ה דע"י שאלת עכו"ם חשוב מסל"ת ומכ"ש הכא דבא לגריכט מהקאמאנדא בלי שום שאלה ובפרט כיון דכתבו להגריכט לאיזה תועלת עפ"י חוקי הממשלה לעשות אפטרופוס על העזבון א"כ נראין הדברים שאין כוונתם בהיתר האשה א"כ בוודאי מועיל ועיי' שו"ת ד"ח ח"ב סי' ס"א שבירר הדברים דלר"ל דס"ל נתכוין להעיד כשר, א"כ

לדידי העיקר תלוי אם השיב ע"י שאלה אף שנראין הדברים אמת מ"מ פסול דחשוב כנתכוין להתיר ובלי שאלה אף בנתכוין להעיד כשר ולר"י דקיי"ל כוותי' בנתכוין להעיד פסול אך אם הוא בלי שאלה סתמא חשוב מסל"ת ולפעמים אף ע"י שאלה מ"מ אם נראין דבריו אמת שפיר מועיל א"כ הכא במה שכתבו מהקאדער להגריכט נראין הדברים אמת שוב יש לסמוך ע"ז דגם בהא דפונדקית לא הי' מסל"ת גמור צירפו מה שהוציאוהו מקלו ותרמילו וס"ת שהי' בידו לההוכחה דכיבכין שיחשב כמסל"ת כמ"ש בשו"ת ד"ח ח"א סי' כ"ב וכמ"ש דהם הביאו ראי' דא"נ דאשה לא מהימנא ע"כ דבעי עכ"פ שיהי' על העד שם עדות ע"י צירוף וכמ"ש בס' דרך מצותיך דאשה אף דנאמנת בעדות אשה מ"מ בכופרת א"ח קרבן שבועה דאין עלי' שם עדות אף ע"י צירוף ועיי' בתומים סי' ל"ו דבאשה ועבד ל"א קא"פ מבטל העדות כיון דליתא בתורת עדות הוי כמו דקאמר בשם דנרבע ורובע יציל ומשני במקיימו הדבר הכתוב מדבר א"כ א"נ דאשה פסולה, א"כ נהי דהכשירו מסל"ת מ"מ בעי מסל"ת גמור ור"ע השיב דבאשה י"ל דלא מהימנא דנשים דעתן קלות ויש חשש בדדמי בעדותן ועיין ר"ן יומא פ"ב ובדרישה יו"ד סימן א' אבל בהא דפונדקית ע"י צירוף ההוכחות חשוב כבירור דלא משקרת ובעגונה בעי רק בירור הדברים עיי"ש ועי' ש"ס יומא פ"ה דאשה אומרת צריך אינו מועיל רק דמצטרפת לדעת אחרת ועיי"ש ברש"י וברא"ש אי מיירי בשנים אומרים צריך וג' אומרים אין צריך דאז צריך לצירוף האשה או דמיירי בשנים אומרים א"צ וע"א רופא אומר צריך עכ"פ נשמע דהיכא שיש הוכחה שאומר אמת אז גם ע"י שאלה מהני: והנה הביא משו"ת מבי"ט שהובא בספרי דבאיסור דרבנן היכא שכבר נסתלק החשש איסור תורה כמו במשאל"ס דמהני עכו"ם אף בלי מסל"ת באומר שהכירו אחר שהעלה מהמים היכי דל"ש חשש בדדמי היינו בלא ראה הטביעה והביא כת"ה משו"ת חסד לאברהם די"ל דמה"ת נאמן עכו"ם בעדות אשה אף בלי מסל"ת מטעם מדע"ל לא משקרי ורק מזרבנן בעי מסל"ת ושוב היכא דכבר נסתלק החשש ד"ת שוב לא החמירו חז"ל ובאמת כתבתי כעין זה בתשובה דאף א"נ דגם באיסור דרבנן ל"מ סימן אמצעי למ"ד סימנין דרבנן מ"מ לשי' הרמב"ם ז"ל דמעיקר הדין ס"ל סימנין ד"ת ורק מפני חומר איסור כרת החמירו חז"ל שלא לסמוך אסימן עכ"פ היכא דכבר נסתלק החשש איסור תורה שוב אוקמא אד"ת דמהני סימן והיה לענין חשש שאלה א"נ דאינו רק דרבנן כמ"ש הרא"ש בפ"ב דב"מ ועי' שו"ת אגודת אזור לענין החשש איסור דרבנן ל"ח לשאלה אך באמת בעיקר סברת בעל חסד לאברהם תיקשי דאם כן בהא דמפורש בש"ע דס' מסל"ת יש להחמיר ולפ"ז הוי רק ס' דרבנן ולקולא ול"ש לומר דהוי ס' דרבנן נגד ח"א דהא עכ"פ מח"א ד"ת בוודאי יצאה ע"י דיבור העכו"ם שוב היכא דאיתרע ח"א ד"ת בוודאי שוב מקילין בדרבנן כנודע ונשמע דבאמת בלי מסל"ת אף מה"ת א"ל ועוד ראי' מהא דהריב"ש מביא ראי' דלא בעי קישור דברים מהא דפריך ודילמא צרה ואמאי לא פריך ושמא נכרי וע"כ מהימן בכה"ג דחשוב מסל"ת ועיין בטו"ז שכ' דנכרי אינו חשוד להכשיל והב"ש כ' דעכ"פ נכרי אינו נאמן ולסברת בעל חסד לאברהם אין לחוש לנכרי דאף א"נ דל"ח מסל"ת בלי קישור דברים עכ"פ מה"ת נכרי נאמן אף בלי מסל"ת ושוב הוי ס' דרבנן ומשו"ה לא פריך רק ושמא צרה הוא דא"נ אף מה"ת עכ"פ נשמע דבלי מסל"ת ובפרט במתכוין להתיר א"נ אף מה"ת וגדולה מזה דעת המהריב"ל דאף

אם כבר הגיד במסל"ת אם אח"כ בא להתיר אמרינן הוכיח סופו על תחילתו שגם בשעה שאמר במסל"ת הי' כוונתו להתיר אבל בנתכוין אח"כ להעיד ל"א הוכיח סופו על תחלתו והטעם דבאמת בש"ס דב"ב דף קל"ח יש פלוגתא אי אמרינן הוכיח סופו על תחלתו ועיין ש"ס חולין דף ל"ט ובזבחים דף ב' ע"ב ועיין שו"ת אגודת אזוב סי' ט"ו עכ"פ לפמ"ש התה"ד דנתכוין להעיד רק מדרבנן פסול ובדרבנן שוב לא חוששין לומר הוכיח סופו על תחילתו דהוי פלוגתא בדרבנן ולקולא א"כ א"נ דמה"ת נכרי נאמן בעגונה אף במתכוין להתיר מכח הסברא דמדע"ל א"כ שוב בדרבנן ניזול לקולא לומר דל"א הוכיח סופו על תחלתו וכמ"ש בשא"ר דבדרבנן לקולא אמרינן יש ברירה והיכא דיוצמח קולא א"נ אין ברירה שוב אמרינן אין ברירה וע"כ נשמע דמתכוין להתיר אף מה"ת א"נ דאף די"ל דמדע"ל נכרי לא משקר הכא ל"ח מסל"ת גמור שהנכרי חושב שאף אם הוא חי לא יבוא וכמ"ש הנו"ב דהכא ל"ח מדע"ל לגמרי ורק עד ישראל בצירוף סברת דייקא חושש שיתברר שקרו אבל נכרי א"נ ורק בנתכוין רק להעיד אז לדעת מהרי"א אינו רק פסול דרבנן ואפ"ה שי' המבי"ט דהיכא דכבר נסתלק החשש איסור תורה יש לסמוך אסברת מדע"ל לומר דלא משקר העכו"ם: נחזור לענין דינא דמה ששלחו מהקאדער להגריכט חשוב בוודאי מסל"ת עם קישור דברים ויפה הבאת מדברי הבית מאיר די"ל מש"ה ל"מ מסל"ת בכתב עכו"ם ועכו"ם כתבו משום דא"א לידע מתוך הכתב שהוא קישור דברים והכא שהי' בקישור דברים י"ל דמועיל הגם דבש"ע משמע דהלכה כהרמב"ם דל"צ קישור דברים ואפ"ה מפורש ברמב"ם דמסל"ת בכתב ל"מ וע"כ משום דהבו דלא לוסף עלה אך באמת הכא יש כמה סברות להתיר א' שיטת הרבה פוסקים דערכאות מהני אף בלי מסל"ת ואדרבה בכתב יותר מהמני כמ"ש הרא"ש בפ"ג דגיטין והוי ס"ס להתיר שמא ערכאות מהימני אף בלי מסל"ת ושמא כשי' הר"ן דבעי קישור דברים ושוב י"ל דרק בכתב בלי קישור דברים.

ל"מ אבל בקישור דברים והיכא דליכא חשש זיוף שפיר מועיל וכמ"ש בשו"ת הרי"מ סי' ד' דמש"ה מחמירין מקצת פוסקים בעכו"ם מפי עכו"ם מסל"ת משום שחוששין שמא בעי קישור דברים ה"ה דאפשר לצרף שיטה זו לענין ס"ס להקל וחשוב ס"ס גמור שמא ערכאות בכתב מועיל אף ע"י שאלה ושמא במסל"ת בעי קישור דברים וי"ל דהרמב"ם ז"ל מחמיר במסל"ת בכתב משום דליכא קישור דברים א"כ הכא דיש קישור דברים שפיר מועיל ובפרט שיש צירוף מכח הט"ג ומכח תשובת הקאמאנדע להאשה אף שזה הי' תשובה על שאלתה מ"מ עכ"פ א"נ דערכאות מהימני גם ע"ז יש לסמוך ועכ"פ חזי לאצטרופי להידיעה שבא להגריכט וגם מצד שראה יהודי שהי' נרשם על הקבר שם מארקוס גימפל בערגלאס ושם כינויו לשי' רוב הפוסקים חשוב כשם אביו ולשיטות הרבה פוסקים שמו ושם אביו מהני אף בלי שם עירו ובפרט דעכ"פ ע"י הט"ג ותשובת הקאמאנדע חביב כיש אומדנא שמת וא"כ במקום שיש אומדנות שמת סגי לכ"ע בשמו ושם אביו כמ"ש הב"ש ואף שעל הקבר בוודאי היא כתב עכו"ם מ"מ זהו בוודאי בכלל מסל"ת וליכא חשש זיוף דהא לא ידע העכו"ם שרשם שם המת שיצטרפו עדותו להתיר עגונה ועי' בשו"ת ח"ס ובשו"ת ד"ח ח"א סי' ל"ט שרוצה להקל במצאו כתוב בשטר איש פלוני מת אף אם אינו חתום שום איש אך לא מלאו לבו להקל נגד דברי הב"ש שמחמיר ואנכי בכמה תשובות הבאתי מדברי הפוסקים דהיכא שא"י מי הוא החתום על

השטר י"ל דאף מה"ת חוששין לזיוף עיין בקצה"ח ונה"מ סי' מ"ו מ"מ בלא ראינו חתום שום אדם בוודאי גם מה"ת יש חשש זיוף וי"ל דל"מ אף במקום עיגון אך עכ"פ שנרשם שמו על הקבר ולא עלה על דעת הכותב שיגיע מזה איזה תועלת להאשה בוודאי דיש רגלים לדבר שהוא אמת ויש לצרפו לשאר היתרים דלעיל גם מצד ששלחו לה החפצים עם מעות והקישעלע שהביאתה לו לבית החולים זה י"ל דחשוב בכלל כלים דלא מושלי וגם הכיס י"ל דחשוב בכלל חפצים דלא מושלי והנה ל"מ א"נ דהוי כלים דלא מושלי א"כ נהי דלשיטת הריטב"א חוששין לשאלה אף בכלים דלא מושלי מ"מ הוא רק חשש דרבנן ובפרט דלשי"המהר"ם ברבי וחתן הנו"ב טב"ע בכלים דלא מושלי מהני ואף אם נחוש דחשוב בכלל כלים דמושלי מ"מ לשי"ה כמ"פ חשש שאלה אינו רק דרבנן שוב לענין דרבנן מועיל לשיטת המבי"ט אף עכו"ם בלי מסל"ת ובפרט ס' מסל"ת לענין דרבנן בוודאי מועיל והכא עכ"פ עדות הערכאות מה ששלחו להגריכט בוודאי עכ"פ לא גרע מס' מסל"ת ובדרבנן מועיל בוודאי.

וגם מצד ששלחו לה המעות ואם הי' הנפטר איש אחר ורק שהי' לו הכיס בשאלה מנין ידעו הערכאות לשלוח המעות לאשה זו וע"כ דהנפטר אמר קודם מותו שמו וששלחו המעות לאשתו וד"ז מפורש בשו"ת נו"ב ובספרי ח"א סי' ע"ב הארכתי בזה. עכ"פ מכל הני צדדים נלע"ד ברור דיש להתיר אשת ר' מרדכי גימפל בערגלאס אחר שתקבל חליצה בלבד שיסכים לזה עוד רב גדול אחד וישבו בי"ד של ג' ביחד להתירה כדין הניסת בע"א והשי"ת יצילנו משגיאות: באעה"ח יום ועש"ק ל"ד למב"י תרפ"ל קאשווי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן כ"ד.

להרב החו"ב וכו' מו"ה יוסף ראקא- ווער מק' בארנוב יצ"ו. בדבר שאלתו בישראל אחד שקנה בהמה מעוברת אצל עכו"ם שלא ביכרה עדן בכסף לבד ולא עשה משיכה גם לא נתן כל המעות אלא מקצת מעות ערבון כדרך הסוחרים ואח"ז מכר הישראל את הבהמה לנכרי אחר כדי לפוטרה מן הבכורה.

ג"כ בכסף לבד בלא משיכה וכמו שקנה אצל עכו"ם הא' כן מכר לעכו"ם הב' והפרה היתה עומדת עדן בחצר עכו"ם המוכר הא' וכשהלך הישראל לחצר הנכרי הא' ליקח הבהמה ולהוליכה לנכרי הב' מצא שכבר ילדה הבהמה בן זכר והילד מונח אצלה וא"י אם ילדה קודם שקיבל המעות מנכרי הב' אם לאו כי הי' הכל ביום א' אבל זאת ידוע בבירור שנולדה אחר שקנה מנכרי הא' את הבהמי כי ראה את הבהמה בשעה שקנה אותה מהנכרי הא' וראה כי אז עוד לא ילדה ע"כ יש לעיין בזה הדין אי שייך בזה קדושת בכור אי לאו זה תורף שאלתו בקצרה: והנה בעיקר הדבר הא דפשיטא לכת"ה דאם הי' בירור שלא ילדה רק אחר שקיבל הכסף מנכרי הב' בוודאי לא הי' בו קדושת בכור מכח מ"מ"נ כמ"ש בפ"ת סי' ש"כ בשם מהר"מ זיסקינד.

הנה בתשובה שכ' זה כמה שנים העירותי דיש לחוש לשיטת הסמ"ע סי' קצ"ד שמפרש בשי' הרמב"ן דס"ל דישראל מעכו"ם קונה בין בכסף בין במשיכה ורק עכו"ם מישראל אינו קונה לר' יוחנן רק במשיכה א"כ שוב אזדא הממנ"פ ועוד לפמ"ש ברי"ט אלגאזי דמש"ה ל"מ במכר בכסף אף דיש ס"ס שמא הלכה כשיטת רש"י ז"ל דכל קנין דעכו"ם הוא רק בכסף ושמא כשי' הרמב"ם ז"ל וכתב דכיון דעכו"ם לא יוכל להוציא מרשות

הישראל אף דקמי שמיא גליא שהוא שלו מ"מ ס"ס ל"מ להוציא ממון ושוב נשאר ברשות ישראל ושוב איסור בתר ממון גריר עיי"ש והנה בישראל שקנה מעכו"ם שוב שייך הס"ס ובעכו"ם דאין לו חזקת ממון כמ"ש הה"מ שוב מועיל ס"ס להוציא כמ"ש הרי"ט אלגאזי שם וחייב בבכורה: ולפ"ז אזדא הממ"נ דהא הישראל יוכל להוציא מרשות עכו"ם הראשון מכח ס"ס ועכו"ם הב' לא יוכל להוציא מרשות הישראל דבישראל דיש חזקת ממון ל"מ ס"ס אע"ג דכל חזקת ישראל הוא רק מס' אפ"ה כ' הפוסקים דחשוב מוחזק ועיין ברא"ש ב"מ דף ט' ובשו"ת מהרי"ט ובישי"ע ושוב כיון שנשאר ברשות ישראל איסור בתר ממון גריר אך באמת מחמת חשש הראשון אין לחוש דהש"ך ז"ל שם הסכים דאין חילוק בין עכו"ם מישראל בין ישראל מעכו"ם ויש ג' ספיקות א' שמא כשי' רש"י ז"ל ובטח קנה עכו"ם השני ושמא כשי' הרמב"ם ז"ל וג"כ קנה עכו"ם השני ושמא כשי' הש"ך ז"ל דגם ישראל מעכו"ם לא קנה בכסף וג' ספיקות מהני לשי' קצת הפוסקים אף נגד ח"א כנודע מפלוגתת הט"ז שם עם הש"ך בס"י ק"י.

וחשש השני דישראל הראשון קנה מכח ס"ס. י"ל דבעיקר קושית הרי"ט אלגאזי דבהקנה בכסף יועיל מטעם ס"ס אמרתי בתשובה דעיקר טעם הס"ס י"ל עפמ"ש התוס' כתובו' ע"ו ד"ה חזא דיותר יש לזכות האשה בא' משני הצדדים מלומר שני דרכיה לזכות הבעל וה"ה בענין ס"ס כמו בהא דפ"פ דלהתיר האשה די באחד משני הצדדים או שנאמר דהוי לאו תחתיו או שהי' באונס ולאיסור מוכרחין לומר שהי' תחתיו וברצון א"כ יותר יש לומר א' משני צדדים להיתר משנאמר ב' צדדים לאיסור אבל הכא ל"ח ס"ס דאם נאמר כסף אינו קונה בעכו"ם שוב ליכא שום צד היתר ולפ"ז אף ישראל שקנה בכסף מעכו"ם לא יוכל להוציא מרשות העכו"ם דליכא שני צדדים לזכות הישראל ושוב בס' קנין נהי דהעכו"ם ל"ח מוחזק מ"מ עכ"פ גם הישראל ל"ח מוחזק ושוב הדין דיחלוקו וכמ"ש התה"ד הובא שם ברי"ט אלגאזי ושוב חשוב יד נכריבאמצע והארכתי בזה בחי' עכ"פ שוב פשיטא דאם הי' בירור שקבל הכסף השני מעכו"ם השני קודם שילדה הי' פטור מבכורה ועפ"י סברות הנ"ל אך בנידון דידן שיש ס' שמא בשעה שקיבל הכסף מעכו"ם הב' כבר ילדה ע"ז יש לדון הרבה: הנה באמת בעיקר הדבר בקנה מעכו"ם בכסף לחוד באמת שי' הרמ"א הובא בטו"ז שם דבקנה בכסף מעכו"ם לית בי' קדושת בכור דהעיקר הוא כשי' ר"ת ואך הש"ך ז"ל מחמיר דחשוב ס' בכור והטעם די"ל דנהי דשי' רש"י ז"ל לא הובא בש"ע דהא בחז"מ סימן קצ"ח מפורש דכסף קונה מה"ת והרא"י דמפורש שם דהתנה שיקנה בכסף מהני והסברא כ' במח"א דהוי כאומר א"א בתק"ח וגם מפורש דבמקום דל"ש החשש נשרפו חיטיך כסף קונה וע"כ דבוודאי הלכה כר' יוחנן עכ"ז יש ס' שמא כשי' הרמב"ם ז"ל דגם לר"י עכ"פ כסף מועיל גם בעכו"ם דנהי דכתבתי לעיל דל"ח בכלל ס"ס דליכא שני צדדים לאיסור אבל עכ"פ חשוב ס' השקול או די"ל דאף אם נימא דגם בזה שיטת רוב הפוסקים דלא כהרמב"ם מ"מ י"ל דכיון דבכור יש בו איסור כרת כמפורש במרדכי יבמות ומש"ה לא סמכינן אהיתר חולבת דבאיסור כרת חוששין למיעוט כמו באיסור מיתה דחוששין למיעוט במשאל"ס ועי' בשעה"מ הל' מקוואות דמביא בשם השט"מ יבמות דגם ס"ס ל"מ באיסור כרת וא"כ ה"ה דחוששין למיעוט הפוסקים הסוברים דקנין כסף מהני עכ"פ בקנה ישראל מעכו"ם וגם כ' הפוסקים די"ל דעכשיו קנין כסף חשוב עכ"פ קנין סטימתא

ומועיל ואף שי"ל דכיון דקנין סטימתא הוא רק קנין דרבנן ול"מ להפקיע ממון ישראל כמ"ש המקור חיים סי' תמ"ח דאם ישראל קנה חמץ מנכרי בקנין דרבנן א"צ לבערו די"ל דלא הפקיעו ממון ישראל ע"י קנין דרבנן י אך באמת י"ל לפמ"ש הנה"מ סי' ס"ו ס"ק ל"ה דקנין דרבנן כזה שמועיל גם בדיניהם אז מהני לכ"ע אף להפקיע ממון ישראל ועפ"י דברי הש"ס דב"ק א"כ באמת קלין כסף הוי קנין בדיניהם ונהי דנימא דלא כשיטת הרמב"ן וקנין שבדיניהם אינו מועיל לחייבו בבכורה עכ"פ עכשיו שהמנהג לקנות בכסף א"כ חשוב קנין סטימתא ונהי דהוי רק קנין דרבנן כזה שהוא קנין גם בדיניהם שפיר מהני אף בעכו"ם ובפרט דשיטת הח"ס יו"ד סי' שי"ד דקנין סטימתא הוא מה"ת וכבר קדמו בשו"ת הרדב"ז ועיי' במהרי"ט בחי' קידושין שעל הרי"ף מ"ש לענין קנין חליפין ועיין בעיקרי הד"ט בח"ש שלא ראה דברי המהרי"ט הנ"ל: וגם י"ל דעכשיו דבדיניהם כסף קונה, א"כ לחומרא מועיל קנין שהוא בדיניהם ועי' נה"מ סי' קצ"ד ובח"ס בכמה תשובות א"כ בלא הי' מוכר כלל אף דלא קנה רק בכסף לבד הי' מקום להחמיר אך כיון דלא נתן כל המעות רק דראהו א"כ לשיטת הרבה פוסקים אינו קונה לגמרי רק כנגד מעותיו ועי' שו"ת מהרש"ם הנדפס כעת מהג' מבערוזאן סימן ר"ג שהאריך בזה והביא בשם כמה פוסקים דבאמר לשון דראהו ל"ח קנין גמור ועכ"פ חשוב כמו יד עכו"ם באמצע ופטור מבכורה ובפרט די"ל בנתן מקצת המעות עכ"פ בדיניהם אינו קנין גמור רק לענין החלטת הערבון א"כ אף דנימא דמצד המנהג כסף קונה מ"מ י"ל א"נ כשיטת הנה"מ וכבר קדמו בשו"ת הרמ"א דקנין סטימתא אינו רק דרבנן א"כ י"ל דקנין דרבנן כזה שאינו מועיל בדיניהם אינו מועיל להפקיע ממון ישראל: ועכ"פ הי' מקום לומר דמותר להטיל בו מום דל"מ א"נ דאיסור הטלת מום בבכור בזה"ז אינו רק דרבנן נהי שכ' הפוסקים דגם בס' בכור אסור להטיל מום כיון דעכ"פ מס' צריך לנהוג בו קדושת בכור א"כ מחזי כמטיל מום בקדשים אבל עכ"פ הכא לענין קנין כסף דבאמת מה"ת אינו כלל ורק דמדרבנן חשוב קנין מצד המנהג א"כ באמת נסתפק ברי"ט אלגאזי די"ל דהיכי דלא קני' רק מדרבנן אינו מועיל לענין בכורה, אף לחומרא ואף א"נ דכיון דמדרבנן הוא של ישראל צריך לחומרא לנהוג בו קדושת בכור אבל עכ"פ לענין הטלת מום הוי כמו גזלג"ז ובפרט א"נ דליכא מנהג ברור בזה שנקנה בכסף רק שכ' דבבכור דהוי איסור כרת חוששין למיעוט הפוסקים הסוברים דכסף קונה בעכו"ם אבל עכ"פ לענין הטלת מום דעכ"פ אינו איסור כרת א"כ שוב יש לסמוך על רוב הפוסקים דכסף אינו קונה בעכו"ם א"כ אף אם לא הי' מוכרו כלל הי' ג"כ מותר עכ"פ להטיל בו מום עתה נדבר מצד שהקנה להעכו"ם ורק דיש ס' שמא בעת שקבל הכסף מן העכו"ם כבר ילדה והנה כת"ה כתב דל"ש לומר בזה אוקמי אחמ"ק הואיל דבכור ממון כהן וא"כ הוי כמו שאין שום אחד מוחזק והדין דיחלוקו ושוב חשוב יד עכו"ם באמצע באמת ז"א דהא קיי"ל דגם הכהן אין לו זכות בס' בכור רק לשיטת הרמב"ם ז"ל מועיל תפיסה וכ' הרי"ט אלגאזי הטעם משום דיש ס' מתחילתו שמא הי' תיכף של כהן ולשיטת החולקים על הרמב"ם ס"ל כיון דעכ"פ בעודו במעו אמר אינו קדוש והי' להישראל בו וודאי זכות מס' לא פקעה חזקתו ואנו פוסקין דאינו מועיל תפיסה כנודע מכ"ש הכא לענין העכו"ם דאין לו זכות בהולד רק מצד הקנין א"כ לא אתי ספק קנין ומוציא מידי וודאי בעלים הראשונים ונהי דממ"נ אינו של בעלים הראשונים דאי אינו של הנכרי א"כ צריך ליתנו

לכהן ובכה"ג כ' הש"ך בסי' צ"א דמש"ה מהני חשע"ש גבי חנוני על פנקסו לפי דממנ"פ צריך ליתנו או לזה או לזה אך שם עכ"פ יש חשע"ש המסייע אבל הכא אף דבוודאי צריך ליתנו לכהן מ"מ לגבי העכו"ם מוקמינן ליה בחמ"ק וי"ל דגם לדעת הרמב"ם ז"ל אינו מועיל תפיסה כמ"ש הרדב"ז הובא ברי"ט אלגאזי דבס' פטר חמור שפודה בשה דבהשה אינו מועיל תפיסה כיון דאין להכהן בו זכות בעצם רק ע"י הפדיון וזה הי' רק מחמת ספק ה"ה הכא דהעכו"ם אין לו זכות רק מפאת מכירה ושוב חמ"ק מסייע דכבר ילדה ולא יצא מרשות הישראל: ומ"ש כת"ה דעפ"י דברי הטו"ז בסי' רכ"ג באמר לו פרה מעוברת אני מוכר לך אף בכבר ילדה מ"מ העובר שלו וא"כ כיון דבבירור שייך הולד לעכו"ם א"כ שוב איתרע חמ"ק ושוב י"ל דילדה אחר שכבר קיבל הכסף מעכו"ם באמת בקצה"ח שם סי' ר"כ מביא דברי השטמ"ק דבאם אמר לו פרה מעוברת אני מוכר לך ואח"ז נודע שכבר ילדה יוכל המוכר לבטל המכירה וליתן לו פרה אחרת מעוברת וחוץ לזה בנ"ד דעיקר מכירתו הי' רק להפקיע קדושת בכור ונהי דאמרינן משום איסור בכור גמר ומקני ליה ול"ח מכירה בהערמה כמ"ש התוס' שבת י"ח וב"מ ל"ב עכ"פ אם יתוודע דבשעת המכירה כבר ילדה ואינו מועיל להפקיע קדושת בכור א"כ בוודאי יתבטל המכירה דהוי אומדנא גדולה דל"ח בכלל דברים שבלב ובפרט אם כבר ילדה אסור למוכרה ושוב שייך חמ"ק דכיון דקודם המכירה הוי וודאי של ישראל ואם כבר ילדה עדן הוא של ישראל ומס' א"א להוציאה מחזקתה ואף דממנ"פ צריך ליתנה עכ"פ או לכהן או לעכו"ם מ"מ לשיטת התוס' ב"מ ק"ג אף במידי דסופו לחזור אפ"ה חשוב מוחזק ועי' תוס' ב"ב דף ס"א ובקצה"ח סימן מ"ב מכ"ש הכא דעכ"פ שייך חמ"ק אך באמת י"ל דעכ"פ חשוב ס"ס להיתר שמא כסף אינו קונה בישראל מעכו"ם וא"כ מעולם לא נפקא מרשות עכו"ם הראשון ושמא עכ"פ לא ילדה פד אחר שקיבל הכסף מעכו"ם השני ואז ממ"נ אינו שלו כמ"ש במהר"מ זיסקינד ואף שי"ל דהוי נגד חמ"ק וי"ל דס"ס נגד חזקה ל"מ אך באמת י"ל דבאמת הקשו בתוס' ב"מ דף ק' דהא נגד חמ"ק יש חזקת מעוברת והשתא הוא דילדה רק דכ' הפוס' דחזקת מ"ק עדיף וכ"ז באם ליכא רק ס' אחד אמרינן דכיון דחזקת מעוברת איתרע דהא ילדה לפנינו נהי דחזקה דמעיקרא עדיפא מ"מ כ' הגאון מלייפניק ז"ל דחזקה דאיתרע ל"ח בירור ול"מ בדיני נפשות א"כ הכ"נ כיון דחזקה זו ל"ח בירור וא"כ שוב ל"מ להוציא מחזקת בעלים הראשונים אבל הכא יש באמת ס"ס ורק דנגד חזקה ל"מ אבל כ"ז היכא דחזקה חשיב בירור ל"מ ס"ס אבל הכא דנגד חמ"ק יש חזקת מעוברת המסייע דהשתא הוא דילדה נהי די"ל דחמ"ק עדיף דחזקה זו לא איתרע אבל עכ"פ בחזקה נגד חזקה כ' בשו"ת חל"א דעכ"פ גם החזקה דעדיפא ל"ח בירור ושוב היכי דהחזקה ל"ח בירור אינו יכול לגרע כח הס"ס א"כ לפי"ז פשיטא דלמ"ב אי נימא בעכו"ם ל"ח אף ס' קנין ורק עיקר הטעם דחוששין בקנה בכסף משום דעכ"פ הוי קנין מדרבנן מטעם סטימתא ושוב כשיש עכ"פ ספק שמא נמכר לעכו"ם קודם שילדה א"כ הוי ס' דרבנן דהא מה"ת בוודאי אין בו קדושת בכור ולענין דרבנן סגי בס' אחד לקולא ול"ש לומר דהוי נגד חמ"ק דאף א"נ דס' דרבנן נגד החזקה הוי לחומרא מ"מ הכא הוי כנגדה חזקת מעוברת ושוב הוי חזקה נגד חזקה ובדרבנן לקולא ואף א"נ דהוי ס' קנין ד"ת מ"מ שוב חשוב ס"ס ואף דיש חזקה נגד חזקה מ"מ שוב מהני ס"ס.

וגם לפי סברא השני' דרק מפני חומר איסור כרת חוששין למיעוט הפוסקים דסוברים דכסף קונה בעכו"ם וא"כ שוב כשיש עוד ס' שמא ומכר לעכו"ם ובוודאי אזלינן לקולא ובפרט לענין הטלת מום אף א"נ דיש בזה איסור תורה מ"מ כתב בח"ס דעכ"פ ליכא בי' איסור מלקות ונלמוד רק מקרא דכל ובאיסור שאין בו מלקות קיל.

ועיי' פמ"ג או"ח סי' י"ז דבאיסור עשה לכ"ע ספק מה"ת לקולא ועיין רי"ט אלגאזי פ"ג מבכורות ובוודאי מהני ס"ס ובפרט דחזקת מעוברת מסייע א"כ פ"י הטלת מום ע"י עכו"ם שיאמר לעכו"ם אחר פשיטא דשרי: והנה כת"ה העיר עוד דלפ"מ דמוכח בש"ס דאי קיימא ברשות מוכר הוי אידך המוציא מחבירו וכ' דלפי שי' הטו"ז דחצר הנפקד קנוי להמפקיד א"כ שוב הוי חצירו של ישראל והוי הנכרי המוציא מחבירו ולא חשוב יד נכרי באמצע באמת זה טעות דהא אם נקנה הפרה לעכו"ם השני א"כ באותה שעה כלתה לה רשותו של ישראל דבאמת הישראל לא שכר את המקום שבהמה עומדת שם מן העכו"ם רק דשימוש משוי לי' קנין כמ"ש הקצה"ח סי' קפ"ט וא"כ כשנעשה החפץ של העכו"ם השני א"כ שוב משתמש החצר בשביל העכו"ם השני ושוב נעשה חצירו של עכו"ם השני א"כ ל"ש לומר דהוי בחצירו של המוכר זה אינו דמשעת המכירה נסתלק מן המוכר זכות החצר ובשלמא בהא דפריך בש"ס ולחזי ברשותא דמאן קיימא ותיקשי לכאורה לשי' הטו"ז הא משעת מכירה נעשה חצירו של לוקח דהא משתמש לצורך הלוקח ומה"ט כתב הרא"ש דחצירו של ישראל הנפקד ברשות אחר עובר דשימוש משוי ליי קנין בחצר ז"א דהא באמת כ' בנה"מ כיון דלא קני' לי' רק בשימוש אין לו קנין רק לענין שימוש אבל ל"מ לקנות שום דבר ע"י זה החצר דל"ח דומי' דידו וא"כ כיון דגוף החצר שייך להמוכר ויוכל לקנות ע"י החצר כל מילי דאף לשי' רש"י ז"ל ב"מ ק"ב חצר המושכר אינו קונה להמשכיר מ"מ היכי דהשוכר לא קנה רק לשימוש והשוכר א"י לקנות שום דבר ע"י החצר וממילא המשכיר יוכל לקנות כל דבר ע"י חצר כזה א"כ שפיר כאילו קיים ברשות המשכיר והא אף בס' בזמן השכירות קיי"ל בש"ע דאף דיושב בה השוכר מ"מ המשכיר חשוב מוחזק מכ"ש היכא של"ח שכירות גמור בוודאי דהמשכיר חשוב מוחזק אבל כאן דבאמת גוף החצר של עכו"ם הראשון רק דשימוש משוי לי' להישראל קנין בחצר לשימוש אבל ברגע שמכר הפרה לעכו"ם השני נסתלק הוא לגמרי מן החצר ושוב הוי כעומדת באגם דהא יש באמת ס' שמא עוד לא ילדה בשעה שקיבל הכסף ושוב נעשה חצירו של עכו"ם הב' ואזדו כל דבריו אך עכ"פ שייך חמ"ק כנ"ל אך דמותר מטעם ס"ס וכנ"ל ובפרט ע"י הטלת מום בוודאי מותר וכנ"ל והרבה יש לדבר בזה אך קשה עתיקא מחדתא: באעה"ח יום ה' בהעלותך תרס"ג ראדאמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן כ"ה.

לבני הרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה חיים שליט"א. בדבר שאלתך באחד שהי' לו יער והי' לו איזה מאות קלאפטיר עץ נחתכים ומכר לאחד איזה מאות קלאפטיר והקונה יקח אותם מהיער לאחזי' ונתן לו אנגאבע ולהמוכר הי' רשות למכור הקלאפטיר אשר כבר עמדו נחתכים לאיש אחר ורק שקיבל עליו חיוב שמוכרח להעמיד לו קלאפטיר כפי הסכום שמכר לו בתוך כל הזמן אשר ירצה הקונה לקבלם והי' מדובר ביניהם שמותר המעות

יתן לו בכל פעם שיקבל איזה קלאפטיר וכבר קיבל הקונה איזה סכום קלאפטיר מאת אשר כבר הי' עומד נחתכים ובתוך כך נעשה המלחמה וברח כל אחד מפני האויב וגנבו כל הקלאפטער הנחתכים בזמן שהי' חיל רוסיא בשם וכעת שבאו לביתם באו לד"ת המוכר טוען שיפסיד הלוקח איזה סכום מהקלאפטער בעבור הגניבה אחרי שכבר הי' מוכן כל הסחורה עבור הלוקח לקבלם והלוקח משיב כי הוא לא קנה סחורה ידוע רק שעשה הקנין על סכום קלאפטיר כו"כ ורשות בידו לקבל בכל עת שירצה וגם הרי לא הי' על המוכר חיוב ליתן לו דוקא קלאפטיר אלו ושוב אין עליו שום אחריות מהגניבה שנתהווה וגם תובע הלוקח שיתן לו כעת המוכר מותר הקלאפטיר המגיע לו ובעד הסכום שהשוה אז זה הטו"ת ונתעצמו בדין ושאלת חו"ד בזה: הנה בדבר שתובע המוכר שגם הלוקח יפסיד בהגניבה הדבר פשוט דא"צ הלוקח להפסיד כלום כיון שהי' ביד המוכר למכור הסחורה העומד תלוש לאיש אחר וליתן להקונה הנ"ל קלאפטיר אחרים בוודאי שלא התחיל קנין הלוקח בהקלאפטיר העומדים, רק חיוב הגוף עליו ליתן לו סחורה בוודאי דלא נכנסו הקלאפטיר התלושים תחת אחריות הקונה ועיין תוס' ב"מ דס"ד ע"ב וכזה התיירו הפוסקים לעשות שלוש-צעטיל על חמץ בתוך הפסח כיון דאינו קונה מהנכרי המוכר סחורה ידוע רק שמקבל עליו הנכרי חיוב להעמיד לו סחורה כזו א"כ אכתי ליתא הסחורה ברשות ואחריות הישראל שהי' עובר עליו בב"י כיון דאינו ידוע בבירור איזה מהסחורה שיתן לו עי' שו"ת בית שלמה שהאריך בזה ע"כ פשיטא דאין על הלוקח להפסיד כלום וז"באך בדבר שהלוקח תובע שיתן לו המוכר עכשיו מותר הסחורה בעד אותו סכום כסף שהשוה בזה יש לעיין והנה לכאורה גם במחייב את עצמו למכור לו מטלטלין בעי קנין וכמ"ש בשו"ת בית שלמה חחו"מ וראי' מהא דהכסף אינו קונה את הזהב ואף בלא הקנה לו זהב מיוחד ול"ח רק חיוב אפ"ה בעי קנין שיועיל במכירות מטלטלין ודוקא במחייב א"ע ליתן לו מנה במתנה אז באומר חייב אני לך מנה בשטר מהני אף בלא קנין כמפורש בחו"מ סימן מ' ורק במחייב א"ע בדשלב"ל מפורש בחו"מ סימן ס' דבעי קנין ועיי"ש בש"ך ובתומים ונה"מ שם מ"ש בזה אבל במחייב את עצמו למכור לו מטלטלין ל"מ בלי קנין א"נ דכסף ל"מ במטלטלין א"כ גם במכר לו סחורה שאינו ידוע נהי דזה חשוב רק כמו חיוב מ"מ גם בחיוב כזה ל"מ בלא קנין אך לכאורה י"ל דכיון דלא מכר לו סחורה ידוע ולא נכנס שום סחורה תחת אחריות הלוקח ושוב ל"ש הגזירה שמא יאמר לו נשרפו חיטך ועכ"ח יטרח המוכר להציל ושוב י"ל דכסף קונה: אך באמת יש מחלוקת הפוסקים בחו"מ סימן קצ"ח אי במקום דל"ש החשש נשרפו חיטך אי כסף קונה וכ"ה שיטת הסמ"ע בסי' ר"א דבנתן רק מקצת דמים על המקח כיון דבוודאי יטרח המוכר להציל שלא יצטרך למיזל בדו"ד כסף קונה לגמרי עיי"ש אך לשי' הנה"מ שם כל ששם קנין כסף עליו אף במקום דל"ש החשש נשרפו חטיך אפ"ה ל"מ עיי"ש מ"ש ליישב קושיית הפוסקים מהא דכסף אינו קונה את הזהב ובשו"ת עט"ח חו"מ סי' י' כ' לחדש דא"נ דגם במידי דל"ש החשש נשרפו חיטך אפ"ה ל"מ קנין כסף משום לא פלוג לפ"ז י"ל דאף התנה שיקנה בכסף ל"מ ואף דבזה כ' הב"ח דמהני משום דכל האומר א"א בתקנ"ח שומעין לו מ"מ דחזינן דאף במקום דל"ש החשש נשרפו ג"כ קנין כסף ל"מ ועכ"ח דהתקינו חז"ל תקנה זו אף היכי שאינו עוד דוקא בשביל טובת הלוקח ורק משום לא פלוג ושוב אף התנה ג"כ נ"מ עיי"ש.

ובאמת יש להעיר על דברי מדברי המג"א או"ח סי' תמ"ז שכתב בדבר שהוא משום לא פלוג אין להחמיר כ"כ כמו בגוף הגזירה עיי"ש ובזה יוצמח להיפך דלפי גוף הגזירה שהוא לטובת הקונה הי' מועיל הותנה כסברת הב"ח הנ"ל ולפי החומרא דלא פלוג יוצמח דאף התנה ל"מ וצ"ע: עכ"פ יצא דבר זה הוי מחלוקת הפוסקים ושוב יוכל המוכר לומר קים לי כשיטת הפוסקים דאף היכי דל"ש הגזירה ג"כ כסף לא קני ובשלמא לשי' הרז"ה דנאבד קודם החזרה פסידא דלוקח ועכ"ח דלא ביטלו חז"ל הקנין כסף רק אחר קבלת מש"פ א"כ י"ל היכי דל"ש החשש נשרפו חיטך דיש ספק אם יוכל לחזור א"כ י"ל כמ"ש המל"מ פט"ו מטוען בשם הרשב"א ז"ל דספק בתנאי לא מבטל קנין ברור א"כ הכא לשי' הרז"ה הוי כמו קנין בתנאי אם יקבל מש"פ יתבטל הקנין מכאן ולהבא וכיון דעכ"פ חל קנין לשעה בוודאי ושפיר י"ל דספק בתנאי לא מבטל קנין ברור אבל לפי"מ דקיי"ל כשיטת הרמב"ן דנאבד קודם חזרה פסידא דמוכר וכ"ה שיטת רש"י ב"מ דמ"ח ע"ב בד"ה כך תקנו עיי"ש עכ"ח דלא התחיל הקנין כסף כלל א"כ גם בספק אי חל הקנין היכי דל"ש החשש נשרפו חיטך אפ"ה מספק א"א להטיל חיוב על המוכר ליתן לו הסחורה כנודע בכל ספק בקנין אזלינן לקולא לנתבע והא דכתב במח"א הלכות צדקה סי' ד' דבמידי דהוי רק חיוב הגוף אין החזק"מ מכריע כ"ז לענין צדקה דהוי ספק איסור רק דאי"נ דאמירה לעני חשיב קנין חשיב כספק איסור התלוי בממון אבל אם רק חיוב נדר עליו הוי ספק איסור אבל בספק חיוב להדיט דבעי קנין שוב בספק קנין אזלינן לקולא לנתבע אך י"ל דעכשיו שהמנהג לקנות בכסף חשוב עכ"פ כמו סטימתא אך באמת אין זה ברור אי כסף חשוב כמו סטימתא ובפרט דחשוב אומדנא דאדעתא שיתייקר השער כל כך לא מכר לו ובדבר דלא שכיח לא הוי לי' להתנות ונהי די"ל דל"מ אומדנא לבטל מקח כמ"ש המח"א סי' ד' בישוב קושית התוס' כתובות דמ"ז דיוכלו לומר נסתפחה שדך אך באמת לשי' מהר"ש יונה להחזיק מועיל אומדנא אף לבטל מקח ובפרט די"ל אף להמל"ל החולק עליו מש"ס כתובות דע"ו דמפורש דאם וודאי נטרף ברשות לוקח אף בלא נתן דמים צריך לשלם אפ"ה י"ל שם יוכל להיות שיכוף אותו המוכר לשלם לו קודם שחיתת הפרה ואז נצטרך לדון מכח האומדנא בשעה שלא יהי' מוחזק ולא יועיל להוציא א"כ הוי לי' להתנות בשעת מקח ומדלא התנה עכ"ח דגמר בדעתו לקנותו מספק ממילא אף אם נשחט הפרה ונמצאת טריפה קודם ששילם מ"מ צריך לשלם אבל בדבר דלא משכחת שנצטרך לדון מכח האומדנא רק בשעה שיהי' מוחזק שפיר לא הי' צריך להתנות דידע דלהחזיק יועיל אומדנא וז"ב: א"כ הכי נמי דלא משכחת שנצטרך לדון מכח האומדנא הלז רק בשעה שהמוכר מוחזק עדיין בהקלאפטיר פשיטא דלכ"ע מועיל האומדנא להחזיק ובפרט בנ"ד דמצד הדין כסף ל"ח קנין ורק שי"ל דחשוב קנין מצד מנהג הסוחרים א"כ ככה"ג שנתהווה חדשות מחמת המלחמה ונתייקר השער מאה פעמים ככה דבכה"ג המנהג בין הסוחרים להוסיף על המחיר א"כ שוב נתבטל הקנין מצד מנהג הסוחרים ומצינו ברא"ש ב"מ די"ד דאף קנין המועיל מה"ת מהני מנהג הסוחרים לבטלו א"כ מכ"ש קנין שחל רק מכח מנהג הסוחרים מועיל מנהג הסוחרים לבטלו ועי' בחו"מ סימן ס"ח דשטר הנעשה בעש"ג וכשר בד"י ופסול בדא"ה, א"א לגבות בו דלא נכשיר יותר מהם עיי"ש ועיין שו"ת עט"ח יו"ד סימן כ"ד דאף דבחפץ הנקנה ל"מ מחילה כמפורש בחו"מ סי' רמ"א ואף חזרת כסף ושטר ל"מ רק

בעי' שיקנה לו מחדש כמפורש בחו"מ סימן קפ"ט וסימן ס"ו אפ"ה אם לא הי' חלות הקנין רק מכח מנהג הסוחרים אם החזיר לו הכסף או מחל לו נתבטל המקח הואיל דבין הסוחרים המנהג בזה לבטל את המקח ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ג סי' שע"ו ה"ה הכא דלא חל הקנין רק מכח מנהג הסוחרים וכיון דהמנהג בין הסוחרים בכה"ג להוסיף שוב א"א לכופ את המוכר ליתן הקלאפטיר במחיר הקדום ובפרט די"ל בזמן שהי' הרוסים בשם הי' כל הרכוש של כל איש בסכנה וא"כ י"ל דנתייאש הלוקח ואף לשיטת הפוסקים דבחוב ל"מ יאוש עיין בשו"ת ח"צ סי' קס"ג ובקצה"ח סי' ס"ו סק"א ובקצה"ח סימן קס"ג ובפנ"י גיטין ד"ל מ"מ בחוב שלא בא הזכות מעולם לידו בוודאי דמהני יאוש וכעין שכתב בנ"ה סי' י"ב דבחוב שלא חל מעולם גם מחילה בלב מהני עיי"ש ע"כ הדבר פשוט לענ"ד דאין חיוב על המוכר ליתן לו הקלאפטיר במחיר הקודם כנלע"ד ברור בס"ד: באעה"ח ב' בשלח תרע"ו קאשוי.

אביך דור"ש הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן כ"ו לכבוד הרב הה"ג הצדיק וכו' כקש"ת מו"ה שמואל הורוויטץ (שליט"א) ז"ל אב"ד דק"ק דעמביטץ.

בדבר שאלתו בסופר שכתב לאחד שטר קנין על בית ואח"כ עשו בהגריכט קיום על חתימת המוכר ולא נתן הקונה השטר להגריכט לעשות טאבעללע ואח"ז נסע המוכר לאמעריקא ועבר יותר משנה וקנה גם משאר אנשים חלקיהם שהי' להם בהבית הלז והסופר הנ"ל כתב גם שאר השטרות משאר המוכרים וכשנתן כל השטרות להגריכט לעשות טאבעללע לא רצו הגעריכט לקבל שטר הראשון לעשות על זה טאבעללע כי הי' שריטה על ב' אותיות ותובע הקונה מהסופר שיחזור לו כל דמי המקח שנתן בעד חלק הנ"ל כי בלי טאבעללע שוה הרבה פחות וטוען כי הסופר גרם לו ההיזק והסופר אומר ראשית אינו יודע מי עשה את השריטה וגם כי הקונה בעצמו גרם ההיזק מפאת שלא נתן מיד את השטר להגעריכט לעשות טאבעללע כ"ז שהמוכר הי' עוד בביתו ואז אם הי' נמצא השריטה על השטר הי' המוכר נותן לו שטר אחר וגם כי אין לו הפסד כי לע"ע משתמש בהבית כאדם העושה בשלו ושום ב"א לא יוכל לדחותו מפאת שאר כל החלקים כבר הוא טאבעלירט וגם זה החלק לא יוכל המוכר למכור לאחר מפאת שיש להקונה קאנטראקט מאתו זה חורף הטו"ת בקצרה: הנה לענ"ד הדבר ברור ופשוט דאין לחייב אח הסופר כדמצינו בש"ע סימן שפ"ו בהג"ה דסופר שכתב מנה במקום מאתים דפטור והסברא נהי דבפטור חוב של חבירו חייב כמפורש בחו"מ סימן קע"ו שם הוי מזיק ממש דבר של חבירו שזכה בו מכבר כנודע דהיכי דההיזק נגמר בדיבורו חשוב מזיק לשיטת כמ"פ כמו בהא דסנהדרין דל"ג בטימא את הטהור שכ' הרא"ש דחייב מדין מזיק ואף בלא אגע בו שרץ ועי' בקצה"ח סי' כ"ה שכ' דמה"ט מוחל ל"ח רק גורם משום דהלוקח אין לו רק שיעבוד נכסי ומזיק שיעבודו של חבירו אינו חייב רק מכח גורם אבל בשורף דמקלקל כל החוב חשוב מזיק ממש עיין שם אבל בכתב מנה במקום מאתים אינו רק כמונע את חבירו מהזכות שהי' לו לראי' על מאתים אבל גוף החוב לא הפסידו דשמא ושלם מאתים ואי דתיקשי גם בשורף שמא ישלם לו ולא הוי ההיזק ברור מ"מ י"ל התם שכבר הי' השטר ראי' בידו שפיר חשוב כמפסיד לו זכות שיש לו מכבר ונהי דזכות זה חשוב אין גופו ממון, מ"מ י"ל דחשוב מזיק אבל כמונע ממנו זכות שטר ראי' תיכף מתחילתו שלא יהי' לו זכות ראי' כגון שכתב תיכף מנה במקום מאתים ל"ח טפי מגרמא

ולא גרע ממבטל כיסו של חבירו ולא הרויח בו דפטור לכ"ע כמפורש בש"ע חו"מ סי' רצ"ב א"כ ה"ה בנ"ד כיון דהקונה יושב ומחזיק הבית כאדם העושה בשלו וסך שחסר לו טאבעללע מחלק זה נהי דשוה פחות בית בלי טאבעללע מאם הי' לו טאבעללע מ"מ הכא המוכר לא יוכל למכור שנית חלקו לאחר כיון דזה יש לו שטר מכר מקודם א"כ לידי הפסד בגוף החלק לא יוכל לבוא ורק דאם ירצה הקונה למכור הבית יהי' מוכרח להוזיל בדמי המכירה באיזה סכום מחמת שאין לו טאבעללע על חלק זה זה בוודאי חשוב בכלל דבר שאין גופו ממון ול"ח ברי הזיקא ולא נעשה מיד היזק ועי' בנה"מ סי' נ"ה שכ' ליישב קושית הסמ"ע מהא דעדים שחתמו בשקר דחייבים לשלם מכח דד"ג ובשליש שהחזיר שטר למלוה פטור וכ' הלה"מ דוקא בעדים שחתמו שקר תיכף יצא קול וזיילי נכסיו והוי היזק נפשה מיד וכ' בהג"ה אמ"ב דמניעת מכירת נכסים אינו רק גרמא ודחה דברי הנה"מ הנ"ל א"כ לפ"ז י"ל אף לפי מ"ש לעיל דסופר שכתב מנה במקום מאתים פטור משום דהוי רק כמנע ממנו התחלת זכות ראוי וכן כ' הקצה"ח בסי' נ"ה סק"ב עיי"ש אפ"ה בנ"ד דכל ההיזק הוי רק שיהי' לו מניעה מלמכור הבית בשויה עדיף עוד יותר מכתב מנר במקום מאתים לפי ששם עכ"פ הפסיד לו תיכף שאין לו שטר רק על מנה וי"ל דדמי קצת לשורף דמה לי אם שורף כל השטר או חצי שטר ומצינו בחו"מ סי' ס"ו דבמוחל אף במחל לו רק שיעבוד קרקע אחת ג"כ חייב וכ' הקצה"ח דלשיטת הסוברים דמועיל מחילה משום דפקע שיעבוד הגוף ושיעבוד נכסי ממילא פקע א"כ י"ל דבמוחל רק שיעבוד קרקע אחת דלא פקע שיעבוד הגוף שוב ל"מ מחילה עיי"ש: אבל עכ"פ חזינן בש"ע דגם במפסידו חצי שיעבוד ג"כ חייב וא"כ לכאורה בכתב מנה במקום מאתים יתחייב ועכצ"ל כסברת הקצה"ח סי' נ"ה הנ"ל דכיון דלא הי' לו עד עתה זכות הלז ורק שמונע ממנו התחלת זכות הראוי ל"ח רק כמבטל כיסו של חבירו א"כ מכ"ש הכא דליכא שום היזק רק שיעטרך להוזיל מעט בדמי המכירה באם ירצה למכור הבית בכה"ג פשיטא דל"ח ברי היזקא ולא היזק נעשה מיד ופטור הסופר וז"ב ובפרט שי"ל דבאמת עיקר הגורם הוא הקונה בזה שלא מסר תיכף השטר מכר להגעריכט או בזה שנתן המעות ליד המוכר קודם שהי' לו טאבעללע ואף דזה שלא רצו הגעריכט לעשות כעת טאבעללע הוא בגרמת הסופר לפי דברי הקונה לפי שהסופר עשה ב' שריטות על השטר מ"מ נודע שיטת הראב"ד הובא באה"ע סימן נ' במוכר זרעוני גינה ולא צמחו דפטור לפי שהבעלים בעצמם עשו ההיזק ועיי"ש בט"ז שכ' דכיון שאפשר שהמוכר לא ידע בשעת המכירה שלא יצמחו ואח"כ כשזרען שוב אין המוכר עושה ההיזק לכך פטור אבל בחזור משידוכין אז בשעת חזרה נגמר ההיזק לכך החוזר חייב בהוצאות עיי"ש ה"ה בנ"ד באמת נראה שהסופר לא ידע מזה ובשעה שנגמר ההיזק כגון בנתינת המעות להמוכר בזה שוב הסופר לא עשה ההיזק ובפרט דגם בשעת נתינת המעות ג"כ לא הוי נגמר ההיזק דהרי אם הי' מוסר אז השטר להגעריכט והי' אז ג"כ השריטה הנ"ל תיכף הי' נותן לו המוכר שטר אחר והי' יכול לכופו ליתן לו שטר אחר א"כ עיקר ההיזק בא עי"ז שנתרשל הקונה למסור השטר מכר להגעריכט א"כ פשיטא דהסופר ל"ח בכלל גורם ועדיף עוד טפי מגרמא בניזקין דפטור מכ"ש הכא דפטור הסופר ונודע מ"ש הרמב"ן בסוגיא דשיקול הדעת דמש"ה בדיין שטעה בלא נו"נ ביד דפטור אף לדידן דדין דיני דגרמי לפי שהיכי שמגיע פסידא להדיין אמרי' הדר דינא

כדי שלא יהי' פסידא ושוב כיון דאם הי' אפשר ליהדר דינא הי' הדר דינא א"כ בא"א ליהדר ג"כ פטור דל"ח ברי הזיקא דשמא הי' אפשר למיהדר דינא עיי"ש ה"ה הכא גם בשעת נתינת המעות לא הי' ברי הזיקא דאם הי' מוסר אז את השטר להגעריכט הי' נודע לו הטעות והי' יוכל לכופ' את המוכר על שטר אחר א"כ נהי דעכשיו אין המוכר בפה מ"מ עכ"פ ברי הזיקא ל"ח ובפרט דכבר כתבתי דגוף הדבר שאין לו טאבעללע ל"ח היזק ברור ע"כ הדבר פשוט וברור דהסופר פטור ובזה אזדא ג"כ מה שהעיר כת"ה דאף בגרמא מ"מ משמתין אותו עד דמסלק ההיזק עי' שו"ת ד"ח חו"מ ח"א סימן מ' שכתב דבגרמא אף דמפורש בש"ע סי' שפ"ו דבדבר השכיח חייב לשלם מ"מ בעי עכ"פ שיתכוין להיזק והכא דהסופר טוען שאינו יודע מי עשה השריטה בשלמא אי הי' בזה חיוב עפ"י ד"ת הי' חשוב כפירת ממון והי' חייב שבועה אבל השתא דל"ח רק גרמא ואינו חייב רק לציי"ש והוא בר שמתא אבל עכ"פ ל"ח כפירת ממון ואינו חייב שבועה על זה כמפורש בחו"מ סי' פ"ז דבכפירת אתנן בבא על אמו אינו חייב שבועה משום דקמלבד"מ אף דיש חיוב לציי"ש ל"ח כפירת ממון ושם עכ"פ מועיל תפיסה ועיי"ש בקצה"ח שכ' דבמודה בחמשי' דאתנן חשוב הודאה אבל בשאר חיוב לציי"ש אינו בכלל הודאה ומכ"ש בכפירת דבר שאין בו רק חיוב לציי"ש בוודאי דאינו חייב שבועה ועיי"ש בקצה"ח ס"ק כ"ב א"כ הכא הרי הסופר טוען שאינו יודע כלל א"כ הרי לא נתכווין להזיק ושוב א"א לשמתו דשמא באמת לא הוא עשה השריטה ולחייבו שבועה א"א כנלע"ד דהסופר פטור לגמרי וז"ב: באעה"ח יום ב' ת"מ תרס"ה ראדאמישלא.

והנני ידידו הק' שמואל ענגיל חופ"ק דנ"ל. סימן כ"ז.

להרב הגדול החו"ב מו"ה יוסף הכהן שווארטץ נ"י חתן הרב הגאון מו"ה אליעזר דייטש זצ"ל האבד"ק באניהאד יע"א: בדבר שאלתו אודות בית החולים הכללי בעיר וויען שנמצאים שמה חדרים למאות וגג א' לכולם אי מותר לכהן לשכוב שם בבית החולים איזה זמן כיון שכמעט מן הנמנע שלא ימות שם אדם בזמן אשר הכהן שוכב שם ונכנס הטומאה דרך גג המאהיל ואעפ"י דרוב המונחים שמה המה עכו"ם מ"מ הא מפורש בטור ובש"ע דיש להחמיר מליך על קברי עכו"ם דחוששין לשי' הפוסקים דעכו"ם מטמא באוהל א"כ יש להכהן לחוש שיטמא באוהל המת ע"כ תורף שאלתו: והנה אם יש חשיב"ס וקשה לעשות הרפואה חוץ מבבית החולים הנ"ל פשיטא דאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש דאין בירור שיתרפא מחליו מ"מ קיי"ל דמתירין חילול שבת וכל האיסורין אם הרופא אומר שהוא רפואה עפ"י הטבע אע"פ דהרופא לא יוכל להגיד דבר ברור כדקאמר בש"ס איכא גופא דלא מקבל סמא מ"מ עכ"פ דיבור הרופא משוי לי' לס' וס' פק"נ מותר לגבי כל האיסורין ואף שי"ל דלפי המפורש בסימן קנ"ז דבשביל עבירת ל"ת מחויב לבזבז כל ממונו א"כ שוב י"ל דהא אפשר לשכור בית דירה ולהביא שמה רופאים וג"כ יוכל להתרפאות בזה האופן וא"כ הא מפורש ביו"ד סימן קנ"ה דאם אפשר לעשות בהיתר אע"פ שצריך לשהות קצת מ"מ אם אין בזה חשש סכנה אסור לעשות באיסור א"כ גם הכא אפשר ליקח הרופאים לביתו ואף שצריך לבזבז ממון הרבה מ"מ קיי"ל דבשביל הפסד ממון אין להתיר שום איסור ודעת הפמ"ג דגם בשביל ל"ת דרבנן צריך לבזבז כל ממונו ועיין בפת"ש יו"ד סי' קנ"ז שהביא דבשו"ת חו"י בחד תשובה משמע דבשביל ל"ת דרבנן אין צריך לבזבז כל ממונו א"כ לפי"ז י"ל דאף טומאה דרבנן

אין להתיר דהא ליכא כלל פק"נ שיוכל לעשות הרפואה בביתו ואף שי"ל לכאו' לשיטת הסוברים דבשוא"ת א"צ לבזבז ממונו כמו באונסין אותו להשהות חמץ בביתו א"צ לבזבז הל ממונו עיי' בפמ"ג או"ח סי' תרנ"ו א"כ שוב י"ל דדוקא אם בשעה שנכנס לבית החולים אז יש שם מת א"כ הוי כעובר בקו"ע א"כ נהי דעושה זאת לרפואה מ"מ כיון דיוכל להתרפאות במקום אחר צריך לבזבז כל ממונו ובפרט שאין האונס על עבירת הל"ת בכה"ג נסתפקו דאסור להציל עצמו אף בביטול מ"ע א"כ הכא שיוכל להתרפאות בביתו רק הוא עובר בידים כדי להציל עצמו מהפסד ממון בכה"ג בוודאי אסור לעבור.

אבל אם בשעה שנכנס ליכא שם מת א"כ הכניסה היא בהיתר גמור ואף שאם אח"כ יזדמן שם מת וישהה שמה אח"כ מ"מ נוכל לומר דאז הוי רק שוא"ת מה שאינו הולך משמה ושוב בשביל חשש עבירה בשוא"ת א"צ לבזבז כל ממונו כמו שהבאתי בשם הפמ"ג בסימן תרנ"ו: אך באמת ז"א דהא מפורש בש"ע סימן שע"ב דאם הוא באוהל המת והגידו לו אסור ללבוש א"ע רק צריך לצאת ערום משום דכבוד הבריות אינו דוחה בקו"ע וחזינן דזה ל"ח שוא"ת כיון שעכ"פ בא בבגדים לתוך האוהל אף שאז הי' בהיתר גמור מ"מ השהי' אח"כ חשוב קו"ע ועיי"ש בפת"ש שהביא בשם המשנת חכמים שהעיר בזה די"ל דחשיב שוא"ת אך בשו"ע מפורש דזה חשיב קו"ע וחזינן לזה אף אם נימא דזה חשיב שוא"ת מ"מ כיון דבכה"ג שאין אונסין אותו לעבור בשוא"ת רק הוא עושה מעצמו העבירה בשוא"ת כדי להינצל מהפסד בכה"ג אף במ"ע אסור ועיי' כעין זה בנה"מ ח"מ סי' קכ"ה דאם מציל ממוני בהפקדון לכ"ע חייב ואף שי"ל דהכא עכ"פ בשעה שנכנס לבית החולים הוא היתר גמור ואח"כ בשעה שיזדמן שם מת אז לא יהי' באפשרי לצאת משם עפ"י פקודת הרופאים שבאמצע הזמן אסור לצאת משם ושוב יהי' אז אונס ואונסא כמאן דלא עבר אך באמת י"ל דכ"ז אם בשעה שנכנס להבית לא הי' לו להעלות על הדעת שימות שם מת ואח"כ נזדמן שמת שמה והוא אנוס עפ"י פקודת הרופאים מלצאת אז י"ל דחשיב אנוס ואפ"ה אם יוכל לצאת משם בהוצאות ממון רב אז א"נ דכיון דעכ"פ בא להבית חשוב אח"כ כעובר בקו"ע א"כ שפיר צריך לבזבז כל ממונו שלא יעבור אבל א"ל דכיון דתחילת הכניסה הי' בהיתר חשוב השהי' שוא"ת א"כ האונס הוא על העבירה בשוא"ת א"כ שפיר אין מחויב לבזבז כל ממונו אבל כאן שיודע בשעה שנכנס שבוודאי יזדמן שם מת באיזה פעם דאף דנוכל להעמיד כל אדם בחזקת חי מ"מ בכללות העולם מזדמנים כמה מתים וכמו"ש הנו"ב אהע"ז סי' ל"א דמשו"ה בס' ג"י מחמירין דעל מי שאין דנין עליו א"א לאוקמי בחזקת חי דכמה מתים איכא בעולם וכמוש"כ התוס' שבועות לענין אחזיקו בגנבי א"כ הוי כהוא גורם האונס בכה"ג וודאי חייב ונדע שי' הרז"ה דאסור לגרום דיחוי מפני פק"נ ומשו"ה בנשתפך חמימי דלאחר המילה אין מלין בשבת ואף להרמב"ן דמתיר מ"מ זה רק בשבת די"ל שבת הותרה אצל פק"נ אז מותר לגרום חילול שבת בשביל פק"נ וכמ"ש בשו"ת עט"ח סימן ד' אבל הכא דגם אח"כ ישהה באיסור נהי דאז יופטר מטעם שהוא אנוס מ"מ אסור לגרום שיצטרך לעבור איסור אף באונס ובתשובה הארכתי לענין אשה שמוחזקת שאונסין אותה לזנות ובעלה הי' כהן וגירשה אי מותרת עכ"פ להנשא לישראל כיון שעכ"פ יודעת שתזנה באונס נהי דאונס שרי בישראל וגם א"צ למסור נפשה לפי שהוא קרקע עולם מ"מ י"ל דאסורה להנשא דהוי כמו שגורמת לעבור איסור באונס עיי' בחי' אגדות במגילה פרק ראשון

דמשמע דשרי בכה"ג ויש לדבר בזה הרבה ועכמ"ל: עכ"פ יש לומר דבאיש שהוא אמיד
יכול לעשות הרפואה בביתו אסור לשכוב שמה.

דהוי כעובר עבירה בקו"ע כדי להציל עצמו מהפסד ממון ואף א"נ כפשטות דברי הש"ך
טומאה ע"י המשכת אהלים אינו רק דרבנן וא"כ א"נ כשי' החו"י דבשביל עבירה דרבנן
א"צ להפסיד כל ממונו, א"כ שוב י"ל דמותר לכנוס שמה אף בשעה שיש שם מת בבית
האחר כיון שנכנס לצורך רפואה בחולה שיב"ס ואף שיכול לעשות הרפואה בביתו מ"מ
בשביל איסור דרבנן א"צ לבזבז כל ממונו ואם הי' מקום לומר כנ"ל שוב הי' מקום לומר
דאף חולה שאין בו סכנה מותר לכנוס שמה דמותר לעבור איסור דרבנן בשביל חולה
שאינו בו סכנה ל"מ לשי' הסוברים דחולה שאב"ס מותר לאכול איסור דרבנן אף כדרך
אכילתן א"כ בוודאי דמותר טומאה דרבנן בחולה שאב"ס ואף להמחמירין דרק שלכד"א
מותר בחשאב"ס אבל כדרך אכילתן אסור אף באיסור דרבנן לחשאב"ס עיין בכ"מ פ"ד
מהי' יסודי התורה מ"מ עכ"פ מפורש ברמ"א סימן קנ"ה דמותר לעשות מרחץ מסתם
יינם לחשאב"ס חזינן דהנאה באיסור דרבנן מותר לכ"ט בחשאב"ס ועיין שו"ת רעק"א
ז"ל דאיסור נולד בשבת מותר לאכלו בחשאב"ס ועיין בפמ"ג או"ח סי' שכ"ה לענין
בישול עכו"ם אי מותר בחשאב"ס.

א"כ טומאה דרבנן מותר בחולה שאב"ס ובפרט טומאת כהנים דקיל דהוי ל"ת שאינו
שוה בכל ודעת התוס' ברכות דף כ' דלאו טומאה נדחה מפני כבוד הבריות ובחי' ביארתי
בתשובה להג' מאויוואראש דבלאו שאש"ב יש כח ביד חז"ל לעקור אף בקו"ע ועיין
בשו"ת בית יצחק אהע"ז ופלפלתי בזה הרבה דא"נ דציצית חשוב אש"ב יוכלו חז"ל
לאסור סדין בציצית אף א"נ דמצות ציצית הוא חיוב תיכף בשעת לבישה ושוב כלאים
בציצית חשוב בעידנא ממש וסוגי' דיבמות דף צ' ס"ל דנשים חייבות בציצית ומשו"ה
בהא דהקשו התוס' גיטין מ"א וניתי עשה דפ"ו וידחה ל"ת דלא והי' קדש ע"כ ס"ל
דציצית הוי אש"ב דבלא"ה לא נשמע דעשה שאש"ב דוחה וא"כ א"א לפי"ז לדחות ל"ת
דנשים אין מצוין בפ"ו וכיון דס"ל דנשים פטורות מציצית א"כ שפיר תירצו דל"ת
בעידנא דהל"ת עובר בהעראה ואי דבכלאים בציצית ל"ת בעידנא ממש ז"א דלמ"ד
דנשים פטורות מציצית א"כ ע"כ י"ל דמצות ציצית החיוב בשעת לבישה וחשיב בעידנא
ממש ואפ"ה יוכלו לעקור דהוי אש"ב וז"ב עכ"פ טומאת כהנים דרבנן בוודאי מותר
בחולה שאב"ס: אך באמת ז"א חזא דלשי' הפמ"ג גם באיסור דרבנן צריך בזבז כל
ממונו ובפרט הכא שאין האונס לעבור האיסור רק האונס הוא על הפסד ממונו שצריך
לבזבז ממון לצורך רפואתו רק שע"י עבירה דרבנן ינצל מההפסד בכה"ג אסור לעבור
עבירה דרבנן בשביל הצלת ממון ובפרט דבאמת שיטת רוב הפוסקים דטומאה ע"י
המשכת אהלים הוא מה"ת עיין בח"ס יו"ד של"ט וש"מ א"כ פשיטא דאם אפשר שיעסוק
ברפואה בביתו אף בהוצאות רבות דמחויב לעשות כל מה דאפשר שלא יעבור איסור
אך באמת לאו כל איש יוכל לעסוק ברפואות בביתו ובפרט גם באיש עשיר א"א שיהי'
לו כל התרופות בביתו ושיבוא אליו הרופא בכל יום כמו שהוא בבית החולים א"כ אם
החולה הוא חשיב"ס פשיטא דיש חשש שאם ישכב בבית מיוחד יוכל ח"ו לבוא לידי
סכנה ולא יועיל לו הוצאות ממון א"כ פשיטא דמותר לכנוס שמה ואך אם גוף החולאת
הוא חשאב"ס אז אף אם לא יוכל למצוא הרפואה במקו"א מ"מ א"נ כשיטת המג"א

דטומאה ע"י המשכת אהלים הוא מה"ת א"כ פשיטא דאיסור ד"ת אסור לחולה שאין בו סכנה דלא מצינו בשום מקום להתיר איסור תורה לחשאב"ס ואף דלשיטת התוס' ברכות דף כ' דס"ל דכמו דמותר איסור דרבנן בקו"ע מפני כבוד הבריות ה"ה דטומאת כהנים אף בד"ת מותר בשביל כבוד הבריות א"ס הי' מקום לומר דא"נ דאיסור דרבנן מותר בחשאב"ס ה"ה דיש להתיר טומאת כהנים אף בד"ת וכמו"ש הרדב"ז דאיסור שאש"ב יש כח ביד חז"ל לעקור אף בקו"ע אך באמת אנו לא קיי"ל כשיטת התוספות הנ"ל ורק כשי' רש"י דלאו דטומאה ג"כ אינו נדחה בקו"ע וכן פסק בש"ע סי' שע"ב דאם כבר הגידו לו אסור ללבוש כמ"ש בנוב"י מה"ק או"ח סי' ל"ה באריכות ועי' בספרי ח"א סי' י"ז א"כ פשיטא דאין להתיר איסור תורה בשביל חשאב"ס נחזור לעניינינו דאם גוף החולאת הוא חולי שיב"ס אז פשיטא דיוכל לכנוס שמה דקרוב הדבר שלא יוכל להשיג התרופה בביתו אך אם גוף החולאת אין בו סכנה א"כ לכאורה יש לאסור לכנוס שמה דהוי כיוודע שיצטרך אח"כ לעבור אאיסור תורה ואיסור תורה אין להתיר ואף דאז יהי' אונס מ"מ אסור לכתחילה לעשות דבר שיצטרך בוודאי לעבור אאיסור תורה אף שיהי' אז אונס בדבר והגם דלרוב הפוסקים עכו"ם אינו מטמא באוהל א"כ למת ישראל אין לחוש דרוב החולאים המונחים שמה הם עכו"ם ואם על המעוט דמונחים גם ישראלים שמה מ"מ שמא ימות ישראל בוודאי ל"ש לחוש כיון דלע"ע נכנס שם בהיתר ול"ש שימות ישראל שם באותו זמן שהוא מונח שמה ושוב א"צ לחוש למיעוט כיון שעכ"פ אז יהי' אונס בדבר.

אך באמת בש"ע מפורש דיש להחמיר מליילך על קברי עכו"ם דיש לחוש לשי' הפוסקים דמת עכו"ם מטמא באוהל: והנה בדג"מ מצדד דיש להקל בקברי עכו"ם מטעם ס"ס שמא עכו"ם אינו מטמא ושמא פשיטת הראב"ד דכהן שכבר נטמא אינו מוזהר מלטמאות עוד דהוי ככבר מחולל ועיי' בש"ג סביב הרי"ף בהל' קטנים דעכשיו שאין לנו אפר פרה ל"ש תוספות טומאה ועי' שו"ת פרשת מרדכי או"ח סי' ט' ובשו"ת מהרש"ם ח"א סי' רט"ו א"כ י"ל דחשוב ס"ס שמא עכו"ם אינו מטמא באוהל ושמא כהן בזה"ז אינו מוזהר על טומאה ואף דבמ"ל פ"ג מאבל אינו מצרף שיטת הראב"ד לס"ס זה רק לענין מגע דרוב הפוסקים ס"ל דאף לרשב"י מ"מ עכו"ם מטמא במגע א"כ בכל ס' הוי רוב לאיסור דנגד שי' הראב"ד רוב אוסרים גם בכהן בזה"ז מלטמא וגם במגע נכרי לרוב הפוסקים אסור שפיר אינו מצטרף והראי' שכ' הח"ס סימן ש"ט דבאותו יום שנטמא דאז גם לרש"י ור"ת ליכא איסור לטמאות אז מצטרפין גם שי' היראים דעכו"ם מת אף במגע אינו מטמא ולפי"ז י"ל לענין טומאת אוהל דלרוב הפוסקים עכו"ם אינו מטמא באוהל א"כ נהי' דבצד הס' שמא הלכה כהראב"ד רבו האוסרים מ"מ נודע שי' המהרי"ק דלגבי ס"ס היכי דבצד ס' אחד רבו המתירין מצרפין הס' השני אף ביש בזה רוב לאיסור ועי' שו"ת מהרש"ם שם שהביא כן בשם שו"ת רעק"א ז"ל דלענין טומאת אוהל בעכו"ם יש לצרף שי' מקצת פוסקים המקילין אך באמת מסיק הדג"מ דלהראב"ד עכ"פ איסור תורה איכא א"כ שוב ל"ח ס"ס ובשלמא א"נ דרק איסור דרבנן יש בתוספות טומאה א"כ הי' מקום לומר דהוי ס"ס בד"ת וס' אחד לענין דרבנן דמה"ת חשוב ס"ס שמא עכו"ם אינו מטמא באוהל ושמא כשי' הראב"ד ואי דלהראב"ד יש עכ"פ איסור דרבנן מ"מ לענין דרבנן יש לסמוך דעכו"ם אינו מטמא באוהל.

אך הדג"מ מסיק דיש איסור תורה בתוספות טומאה א"כ שוב יש לחוש שמא עכו"ם מטמא באוהל והגם די"ל דרק אם מאהיל על גוף קבר העכו"ם אז יש לחוש שמא עכו"ם מטמא באוהל אבל הכא דליכא חשש רק שיכנס הטומאה דרך הפתח ולשי' הש"ך ליכא בזה רק איסור דרבנן וא"כ לענין איסור דרבנן יש לסמוך על שי' הפוסקים דעכו"ם אינו מטמא באוהל וכמ"ש בשו"ת מהרש"ם שכ' דלענין חציצה בכלי המקבל טומאה רק מדרבנן כיון דרק מדרבנן מק"ט אינו חוצץ ויש לסמוך דקברי עכו"ם אינו מטמא באוהל ואף דהמג"א חולק מ"מ י"ל דחשוב ס"ס לענין ד"ת שמא כשיטת הש"ך וליכא בזה חשש ד"ת ושמא עכו"ם אינו מטמא באוהל ולענין דרבנן יש ספק אחר שמא עכו"ם אינו מטמא באוהל אך לפמ"ש הח"ס שם דגם הש"ך מודה דע"י המשכת אהלים יש טומאה ד"ת א"כ שוב קשה לסמוך על הפוסקים המקילין דעכו"ם אינו מטמא באוהל ולצרף צד הס' שכתב בשו"ת מהרשד"ם דכהני זמנינו אינם רק כהני ספק זה אינו נראה בעיני דחלילה לזלזל בקדושת כהנים כיון דנושאיין כפיהם וממ"נ עוברים איסור בשעת נשיאת כפים א"נ דאינו כהן שוב עושה ברכה לבטלה וגם לשיטת הרבה פוסקים זר אסור לישא כפיו ואם הוא כהן שוב כהן המטמא למתים חסור לישא כפיו ועי' שו"ת מהר"י אסאד חאו"ח סימן מ"ז באריכות דגם במטמא בטומאה דרבנן אסור לישא כפיו אך עכ"ז נלפע"ד די"ל כיון דלשיטת הדרישה והש"ך בסי' שע"א אם הדלת סגור בחדר שיושב שם הכהן עד שעה שמוציאין המת דאינו נכנס הטומאה להחדר א"כ הדרך בבית החולאים שמוציאין את המת תיכף ברגע שמת לחדר המתים וזה החדר בוודאי הוא רחוק ממקום ששוכבים החולאים וכפי השמועה חדר המתים אין לו שום חיבור בבית החולאים ואין גג מאהיל מזה לזו א"כ קרוב הדבר שברגע זו שהוא בין מיתה להוצאה אז הי' החדר ששוכב בו הכהן סגור ולא נכנס שמה כלל טומאה ואף דהט"ז שם חולק דהדלת ל"ח חציצה מ"מ כיון דיש בזה הרבה צדדים להקל דבאמת י"ל דהראב"ד מקיל לגמרי בכהני זמנינו שנטמאו כבר דלא יהי' איסור תורה בטומאתם וגם לשיטת הפנ"י והברכ"י טומאה ע"י המשכת אהלים הוא רק דרבנן והעיקר דרבו הפוסקים המקילין דעכו"ם אינו מטמא באוהל.

א"כ שוב יש לצרף גם דבר זה די"ל דבאותו זמן מיעוט שהי' מעת מיתה להוצאה באותו זמן לא נפתח הדלת מהחדר ששוכב בה הכהן ע"כ אם יתברר שבאמת החדר שמונחים בו המתים אינו מחובר בגג לבית החולאים יש להתיר לכהן לשכוב שמה אף אם הוא חשאב"ס אך אולי גם בית שמונח בו המתים ג"כ מחובר בגג לבית החולאים וא"כ בוודאי שבזמן רב ששוהים המתים שמה נפתח הדלת מהחדר ששוכב שם הכהן א"כ אם גוף החולאת הוא חשאב"ס יש להחמיר אבל אם היא חולי שיש בו חשש סכנה מותר לשכוב שם אף אם באפשר לו לשכור דירה מיוחדת ולהביא שמה הרופאים מ"מ בוודאי בבית החולאים הרפואה יותר בטוחה וא"כ קיי"ל דאין הולכין בפק"נ אחר הרוב מכ"ש בזה שיש הרבה צדדים להתיר בוודאי דאין להחמיר אם הוא עכ"פ חשש חושיב"ס כנלע"ד ברור בס"ד והש"י יצלינו משגיאות.

באעה"ח ב' וירא תרע"ב לפ"ק ראדמישלא. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן כ"ח.

להרב הה"ג חו"ב חו"פ בנש"ק וכו' כש"ת מו"ה יצחק ראבין נ"י האבד"ק צפת תובב"א. בדבר שאלתו באיש אחד שיש לו מעות אצל אחד ויש לו כת"י מהלוה אשר נכתב שמחייב למוסרם לאפוטרופוס שימנה המלוה ואח"כ עשה המלוה צוואה ומינה ארבעה אפוטרופוסים לחלק המעות אחר מותו היינו במשך ט"ו שנים ישכרו ת"ח שילמדו משניות עבור נשמתו ביום היאצ"ט ונעשה הצוואה בקגא"ס ומסר הכתב ליד אחד מהאפוטרופוסים גם מינה את הלוה לאפוטרופות וכעת יש לו להמצווה הלז בחו"ל נכד בתולה בת כ"ח שנים וצריכין להשיאה והיא עניה וברצון האיש הלז לחזור מהצוואה ולשלוח המעות לחו"ל לצורכי נישואי נכדו והאפוטרופוסים אינם מרוצים לחזור וליתן לו המעות זה תורף שאלתו בקצרה: והנה בעיקר חלות ההקדש יפה כ' כת"ה דכיון שנתן במתנה מהיום ולאחר מיתה ובקנין א"י לחזור וכמבואר בחו"מ ס' רנ"ז ורנ"ח ורק בהקדש הואיל שא"א לומר גוף מהיום דא"כ הוי יונק משל הקדש אבל במקדיש לענים ל"ש זה כמ"ש בקצה"ח שם וא"כ לכאורה אף אם ה' מצווה ליתן אף לעשירים אפ"ה ה' זוכים בו כיון שה' בקנין ובפרט שצוה ליתן לעניים י"ל דמהני מדין אמירה לגבוה, ואף דלכאורה אי מצד אמירה לגבוה י"ל דמהני שאלה עכ"פ י"ל לשי' הנוב"י מהד"ת דהיכא שנתן ט"ה לאדם שאינו גזבר לחלק לפי רצונו מיקרי גבאי ושוב לא מהני שאלה בבא ליד גזבר ואף דידוע שיטת התוס' בב"ק דף ל"ו דמקדיש דשא"ב ל"מ אף בצדקה לעניים ומשו"ה הוכרח ר"י לומר אנן יד עניים אנן ועיין בקצה"ח ס' ס"ו שכ' דאף אחר שתיקנו קניין מעמ"ש ושוב י"ל אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט באופן המועיל מ"מ בלי מעמ"ש ל"מ שמצד המקנה לא משכחת קניין א"כ פשיטא דבמקדיש חוב בע"פ בעי מעמ"ש אך לכאורה ה' מעמ"ש דהא ציוה להלוה בעצם שיחלק המעות לעניים וגם שאר האפוטרופוסים ה' באותו פעם וזכו בשביל עניים דהוי כמו בהא דקאמר הש"ס גבי ר"י אנן יד עניים אנן אך לכאורה כיון שיש לו שטר על המעות א"כ לשי' הש"ך בסי' ס"ו דשט"ח אינו נקנ' במעמ"ש א"כ כיון שנזכר בו שם המלוה בעי כומ"ס ולשיטת הרשב"א גם במקדיש שט"ח בעי כומ"ס ודלא כשי' הריטב"א כמפורש בסי' רנ"ח ועיין בקצה"ח סימן ס"ו א"כ י"ל דלא חל בתורת צדקה אך באמת הש"ך כ' דא"א לחלוק אשי' התוס' ודעתו דעכ"פ גוף המעות נקנה במעמ"ש רק דכח מלוה בשטר לא נקנה במעמ"ש א"כ עכ"פ לענין גוף החוב י"ל דקני העניים על ידי מעמד האפוטרופוסים בעת שציוה להלוה ליתן המעות לעניים עכ"פ בנידון דידן אי ה' מצוה ליתן במתנת בריא לעשירים י"ל דל"מ אף בקנין כיון דמלוה הוי דשא"ב וא"י להקנות רק בכומ"ס א"כ מה מועיל קנין הא על דשא"ב לא חל קנין בשלמא אם המקבל מתנה עומד לפנינו וה' מקנה לו במעמ"ש ה' מועיל אבל כיון שא"י מי המה שיזכו בהמתנה א"כ ליכא מעמ"ש עכ"פ לשי' הש"ך דמסיק דעכ"פ לעניין גוף החוב א"א לחלוק אשי' התוס' דגם במלוה בשטר מהני מעמ"ש א"כ שוב י"ל אנן יד עניים וחשוב כקניין מעמ"ש ושוב א"י לחזור כן י"ל לכאורה והנה א"נ דחל המתנה ורק דנרצה לומר דיוכל לחזור הואיל שצריך לצורך נישואי נכדו ענייה א"כ יש אומדנא דאדעתא דהכי לא הקדש.

הנה אף דמפורש בש"ע או"ח ס' קנ"ג דמוכרין ס"ת לצורך נישואי יתומה וכתב באשל אברהם שם דה"ה לצורך נישואי עניי' אך באמת מפורש ביו"ד ס' רנ"א דאחר שבא ליד הגבאי לא יוכל ליתן לקרוביו וגם כ"ז שלא בא ליד הגזבר אפ"ה בהעניקוביו אח"כ

א"י לחזור ועיי' שו"ת פמ"א סימן ק"ג ובשו"ת הר הכרמל סימן י"ט והטעם דהוי לי להתנות ומדלא התנה ע"כ דגמר והקדש בכל ענין: אך באמת י"ל דמצד שעשה קנין כבר כתבתי הואיל דהמעות א"ב א"א להקנותו רק בכומ"ס או עכ"פ במעמד שלשתן לשי' התוס' אבל קנין ל"מ בזה כמפורש בש"ע סי' ס"ו ובש"ך דחליפין לא מהני אף במקום מסירה לחוד מכ"ש דל"מ בלי כתיבת קני לך איהו וכל שיעבודיה ואם נבא מצד דציוה ליתן לעניים וי"ל אנן יד עניים וחשוב כמע"ש ומהני בלי כומ"ס באמת י"ל כיון שלא ציוה ליתן להעניים בחנם רק בשכר פעולה א"כ חשוב כלא נתכוין לותר להקדש ל"ש בזה אמל"ג כמ"ש בתוס' קידושין דף כ"ח ואיפסוק כן בש"ע יו"ד סי' רנ"ח סעיף י"ג ועיי' שו"ת בי"ש חו"מ סימן י"ז שהאריך בזה דבתורת שכר פעולה אין חילק בזה בין עני לעשיר ועוד י"ל דעכ"פ מהני שאלה דאף בבא ליד גזבר ל"מ שאלה אך באמת נודע מ"ש בתוס' כריתות דף נ"ד דבקדשי מזבח כ"ז שלא נזרק דמן כהילכתן ישנו בשאלה ועיין בריטב"א שביאר הטעם דבקדשי מזבח כיון שיש לו עוד זכות הכפרה לא חשוב עדן כנסתלק מן ההקדש וכדקאמר בש"ס חולין דף מ' סד"א כיון דקניא לי' לכפרה כדידי' דמי ועיין שו"ת ח"ס יו"ד סי' רמ"ג ובהג"ה יד שאול יו"ד סימן ר"ח שהאריך בזה: א"כ הכא דעכ"פ לא זיכה להעניים בחנם רק שילמדו משניות עבור נשמתו א"כ לא גרע מזכות כפרה שיש לו ע"י זריקת הדם א"כ שוב מהני שאלה: ובפרט שי"ל דאף לשי' הנוב"י דגם בבא דיד גבאי שאינו קבוע לא מהני שאלה מ"מ כ"ז אם מוסרו ממש ליד הגזבר אז שפיר כיון דחל ההקדש ע"י האמירה א"כ אם מוסרו אח"כ אף ליד גבאי שאינו קבוע חשיב כנסתלק מן הדבר ול"מ שאלה אבל הכא באמת הי' דשא"ב ולא חל ההקדש רק ע"י הגזבר חשוב כמעמ"ש דיד הגזבר כיד עניים ולזה בעי שיהי' רק גבאי קבוע אבל אדם אחר ל"ח ידו כיד עניים ול"ח כמעמ"ש ולא התחיל ההקדש כלל ובפרט דבאמת י"ל אומדנא דאדעתא שיצטרכו קרוביו לא הקדש ועיין בשו"ת הר הכרמל שכ' דאם לא הקדיש לחלקו תיכף לעניים רק שיתחלקו הרווחים י"ל דבנו קודם הואיל שלא יתבטל זכותו עד שיצטרכו בניו א"כ בכה"ג שנצטרכו בניו קודם התחלת חלוקה לעניים, א"כ י"ל דאמרינן אומדנא ובשלמא אם ציוה לחלק תיכף א"כ אין רצונו שימתינו עם החלוקה עד שיצטרכו בניו אבל הכא י"ל אומדנא הואיל שנצטרכו בניו קודם זמן התחלת חלוקה אך לכאורה כ' במרדכי עוד טעם דהי"ל להתנות וכ' בשו"ת הר הכרמל דכיון דנודע שבסוף יגיע המעות ליד הגזבר ולא יוכל להוציא מס' א"כ הי"ל להתנות אבל באמת אם מעולם לא יגיע ליד הגזבר שפיר אמרינן אומדנא עיי"ש ועיין רשב"ם ב"ב צ"ב ובספרי ח"א סי' כ"ט וסי' ל"א א"כ י"ל הכא שהוכחתי דעכ"פ מועיל שאלה אף בבא ליד הגזבר והטעם דיש לו זכות כפרה א"כ שוב י"ל דמועיל האומדנא דאדעתא שיצטרכו בניו קודם זמן התחלת החלוקה לעניים שיתבטל הצווא' ול"ש לומר דהי"ל להתנות ז"א דידע שאם יצטרכו בניו בחייו יוכל לישאל על ההקדש ושוב בשביל זה לא התנה דידע שבלא"ה יוכל להוציא מהממונה ע"י שאלה וא"כ י"ל דאף בלי שאלה יוכל לחזור מתורת אומדנא ובפרט ע"י שאלה לחכם בוודאי יוכל לחזור ובפרט דבנו"ב מה"ת סי' קנ"ד מביא שי' כ"פ דבגדר לצדקה מהני שאלה אף בבא ליד הגזבר ובפרט לפמ"ש הנוב"י שם דהטעם דל"מ שאלה בבא ליד גזבר משום דלא מהימן לומר שיש לו חרטה דמעיקרא והכא עכ"פ ע"י האומדנא שצריך לנישואי נכדו הוי עכ"פ הוכחה שמתחרט

באמת מעיקרא ושוב י"ל דמועיל שאלה ובפרט די"ל דלשיטת הנו"ב דהא דאינו מועיל שאלה בבא ליד הגזבר הוא רק מס' שמא אין לו חרטה דמעיקרא א"ב י"ל כ"ז במסרו ממש להגזבר דחל ההקדש מה"ת שפיר מ"ס א"י לבטל ההקדש אבל הכא דכל חלות ההקדש היא ע"י מעמ"ש ואינו חל רק מדרבנן דלא עדיף אמירה לגבוה מהקנה להדיוט באופן המועיל שפיר אם רצונו לישאל נהי דיש ס' שמא אין לו חרטה דמעיקרא מ"מ מס' י"ל דמתבטל ההקדש שאינו חל רק מדרבנן בקיצור לדעתי יש הרבה צדדים לומר דיוכל לחזור מן ההקדש אף בלי שאלה ובפרט ע"י שאלה לחכם כדין בוודאי דרשות בידו לחזור ובפרט דהרי מצוה גדולה להשיא יתומה וה"ה עניים דמוכרין ס"ת עבור זה א"כ פשיטא דע"י שאלה בוודאי מהני חזרתו כנלע"ד בס"ד ברור להלכה ולמעשה: באעה"ח יום ה' ער"ח סיון מ"ד למב"י תרס"ט לפ"ק פה"ק ראדאמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן כ"ט.

בדבר השאלה באיש אחד שהיו לו יין על ד' כוסות ועמדו בצלוחית כל שעת אמירת הגדה ואח"ז נודע שהי' יי"ש של חמץ מעורב בהיין ויש להסתפק אי הכוסות של זכוכית כשירים על חג הפסח לשנה הבאה: הנה ראיתי בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' נ"ט שנסתפק בזה הואיל שעמד היין יותר משהו מינוטין א"כ יי"ש הוי דבר חריף ומבליע בכלים וא"כ בלעו הכלים חמץ ואסורים והנה שם פלפל הואיל שהישראל לא הרגיש טעם יי"ש בהיין יש הוכחה דנתבטל טעם היי"ש ובלוע משהו בכלי לשי' כ"פ מותר בפסח הבא כמ"ש בשו"ת רע"א ז"ל והנה בגוף הדבר י"ל דאף דבדבר חריף מפליט בשיעור כבישה בציר כדי שירתיח מ"מ באמת לענין חומץ דעת המג"א דבאינו חומץ חזק אינו מבליע בשיעור דכדי שירתיח ועיין בפמ"ג יו"ד סי' ק"ה וא"כ נהי דיי"ש חשוב דבר חריף וי"ל דמבליע ומפליט בשיעור כבישה כדי שירתיח אבל הכא דעכ"פ דלא הי' בהכוסות רק יין המעורב בו יי"ש אבל עכ"פ אינו חזק ביותר והראי' דכ' בשו"ת מהרש"ם שם אף דכלי של יי"ש לא מהני הגעלה ולשיטת הטו"ז הוי משום דמרגיש הריח של היי"ש ולשיטת כ"פ הטעם משום דחשיב כבית שאור אבל ביין המעורב בו יי"ש לכ"ע מהני הגעלה דעכ"פ ל"ח דבר חריף כמו יי"ש בעין ובתשובה הארכתני בזה וכן מפורש בשו"ת מהרי"א הלוי א"כ שוב יין המעורב בו יי"ש ל"ח דבר חריף שיהי' נבלע בשיעור כדי שירתיח: וחוץ לזה לפמ"ש בס' בית ישראל המובא בפמ"ג סי' ק"ד וסי' ק"ה דהא דכבוש בציר מפליט בשיעור דכדי שירתיח הוא רק דרבנן ולשיטת הבל"י הוא רק מס' אסור ואי דלכאורה צריכים להבין וכי אפשר לומר דאינו אוסר רק מדרבנן הא כיון דמרגישין הטעם ממילא אסור מה"ת.

אך באמת כבר העיר בשו"ת שיבת ציון לשיטת הסוברים דהא דד"ח מחלי' לשבח אינו רק מדרבנן הא אם מרגישין טעם מושבח ע"כדאוסר מה"ת וכתבתי בחי די"ל דמרגישין רק טעם קלוש ואוסר רק מדרבנן והוי כהא דכ' בש"ך סי' צ"ח בשם או"ה דטעם יותר מס' אף במרגיש אינו רק דרבנן וה"ה הכא י"ל דבכשיעור כדי שירתיח בציר אינו מפליט רק טעם קלוש ואינו אוסר מה"ת א"כ שוב י"ל דבאמת מפורש במחבר סימן תנ"א דכלי זכוכית אינו בולע כלל ומותר אף בלי הגעלה אך רמ"א סיים יש מחמירין דכלי זכוכית בולע וסיים וכן המנהג והנה מפורש בפמ"ג בהנהגות או"ה דהיכי דרמ"א כתב וכן המנהג

מצטרף דעת המחבר לס"ס א"כ ממ"נ לשיטת הבית ישראל דכבוש בציר כדי שירתיה אינו אוסר רק מדרבנן א"כ בכלי זכוכית דעכ"פ חשוב בכלל ס' אי בולע א"כ הוי ס' דרבנן דמה"ת אינו מבליע בכבוש כדי שירתיה ולענין דרבנן יש ס' שמא כלי זכוכית אינו בולע ובפרט לשיטת הבל"י הוי ס"ס שמא אינו בולע בשיעור כדי שירתיה ושמא כלי זכוכית אינו בולע וכמו דבעכבר הכבוש בחומץ כדי שירתיה אינו אוסר משום דעכבר ס' פוגם בשיעור כדי שירתיה מותר או מטעם דהוי ס' דרבנן או מטעם ס"ס ה"ה הכא דיש סברא שמא כלי זכוכית אינו בולע ומצטרף בהדי ס' שמא שיעור כדי שירתיה אינו מפליט אף בציר או משום דהוי רק איסור דרבנן בשיעור כבוש בציר בכדי שירתיה ושוב הוי ס' דרבנן שמא כלי זכוכית אינו בולע.

ולפ"ז הי' מקום לומר דמותר להשתמש בכלי זה בפסח אף לשהות בו משקה יותר ממעל"ע מה"ט די"ל דלא בלע כלל מהיי"ש או מטעם שלא הי' כבוש מעל"ע ואו מטעם דכלי זכוכית אינו בולע ובפרט כיון שלא ישתמש בו בפסח הבא רק בצונן ביין בשעת אמירת הגדה א"כ היין של פסח אינו בו תערובת יי"ש ול"ה בכלל דבר חריף ואינו מפליט בפחות ממעל"ע ואף אם נימא דגם יין כשר של פסח מעורב ביי"ש של פסח מלבד דעכ"פ אינו בכלל דבר חריף בשביל מעט יי"ש של פסח המעורב ואף אי חשוב בכלל דבר חריף מ"מ לשיטת הט"ז והש"ך בס' ס"ט שיעור כבישה בציר אינו מפליט מכלי ואף אם נחוש לשי' המ"א בסימן תמ"ז דשיעור כבישה מפליט מכלי מ"מ עכ"פ חשוב בכלל ג' ספיקות להיתר שמא כבוש בציר אינו מבליע ומפליט אף מאוכל לאוכל כשי' הבל"י דרק מס' אוסרים בכבוש בציר כדי שירתיה ושמא כשי' הט"ז והש"ך דעכ"פ אינו מפליט מכלי ושמא כלי זכוכית אינו בולע כלל וא"כ או דהוי ג' ס' להיתר או דהוי ס' דרבנן לשיטת הבית ישראל דשמא כשי' הט"ז דשיעור כבישה בציר אינו מפליט מכלי ושמא כלי זכוכית אינו בולע כשיטת המחבר דהיכי דהרמ"א כותב רק וכן המנהג מצטרף דעת המחבר לס"ס ואף שי"ל דעכ"פ כיון דאסור להשתמש בכלי זה ע"י חמין או ע"י כבוש מעל"ע שוב אסור להשתמש בו בצונן בקביעות ובכלי חרס אסור להשתמש אף צונן באקראי כמ"ש בש"ך סי' צ"א ועיי"ש בפמ"ג וח"ד וזה הוי כמו צונן בקביעות כיון דהם כלים של פסח ותשמישו הוא רק בפסח אך באמת גם זה אינו דעיקר הטעם דאסור להשתמש בו צונן בקביעות גזירה שמא ישתמש בו חמין והכא הוי כלי שאין דרכו להשתמש בו בחמין וחוז' לזה באמת בדיעבד אף אם ישתמש בו בחמין מ"מ יהי' מותר בדיעבד כיון דהוי ג' סברות להיתר שמא שיעור כבוש בציר אינו מבליע כשי' הבל"י ושמא כלי זכוכית אינו בולע ובפרט שיהי' נו"ט לפגם דאף דבליעת יי"ש אינו נפגם כמ"ש הט"ז סי' תמ"ב ובמג"א סי' תמ"ז כ"ז בחמץ בעין אבל יין המעורב בו יי"ש ל"ה בכלל ד"ה והראי' דמועיל הגעלה ושוב שפיר נפגם ונהי דאנו אוסרין נוטל"פ בפסח מ"מ עכ"פ אם יש עוד ס' מצרפין דעת המתירין נוטל"פ בפסח כמ"ש הח"י בריש סי' תנ"א לעניין בלוע בכ"ש דאם הוא אחר מעל"ע מתירין מטעם ס"ס שמא כ"ש אינו בולע ושמא נוטל"פ ג' מותר בפסח א"כ בדיעבד יהי' מותר מטעם ג' ספיקות להיתר א"כ שוב ל"ש הגזירה ושוב מותר עכ"פ להשתמש בו בצונן היינו לשתות בו יין בשעת הגדה כנלע"ד ברור בס"ד להלכה ולמעשה: באעה"ה יום ב' בהר כ' למב"י תר"ע לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ל'.

להרב החו"ב מו"ה לוי תאומים נ"י בהרה"ג אבד"ק קאלישטשיק יצ"ו. בדבר שאלתו שהיו מונחים שתי כפות של חלב אחת ב"י ואחד שאב"י ונתחב כף אחד לתוך בשר וליכא ס' ויש ספק איזה כף נתחב זה תורף השאלה בקצרה: והנה כת"ה התחיל לדון והביא שיטת הסוברים דאף דבב"ח דוודאי טע"כ הוא מה"ת מ"מ בליעת הקדירה אינו מה"ת ובאמת מוכח כן מרשב"א חולין צ"ט ובכו"פ ובברוך טעם האריך בזה והנה באמת בפמ"ג בפתיחה לשער התערובות האריך דלכאורה י"ל דיש ס' דדינא אי טע"כ אוסר מה"ת אך העיר מדוע קיי"ל במבשא"מ ונשפך אזלינן לחומרא הא י"ל דהוי ס"ס בד"ת וס' אחד בדרבנן, וע"כ דא"א לצרף שיטת רש"י לס"ס: ובאמת בחידושי כתבתי די"ל דשפיר חשוב ס' שמא כשי' רש"י והרמב"ם זיל דטע"כ דרבנן רק די"ל דלכאורה תיקשי גם במב"מ ונשפך אמאי ניזיל לקולא הא הוי ס' דרבנן נגד ח"א דעד עכשיו האיסור הי' עליה שם איסור ורק ס' שמא יש ס' ונהפך איסור להיות היתר א"כ הוי סד"ר נגד ח"א ואף שנודע שי' הר"ש דהיכי דיצא מח"א ד"ת מקילין אף שי"ל שנשאר איסור דרבנן אך כבר ביארתי בתשובה דהיכי דאפשר לומר שלא נעשה כלל מעשה המכשיר לענין דרבנן שפיר אזלינן לחומרא כדי דלא תיקשי אשיטת הר"ש מהא דס' חציצה במיעוט הגוף דמחמירין עיי"ש בספרי א"כ הכא שפיר י"ל דלענין דרבנן לא נעשה כלל מעשה המכשיר א"כ הוי נגד ח"א אך באמת ניחא כיון דאין לנו לדון רק לענין דרבנן ובדרבנן במקום דליכא ס' שוב אמרינן חנ"נ וקיי"ל דגם באיסור דרבנן אמרינן חנ"נ שוב כמו שי"ל דמוקמינן האיסור אחזקתו ולא נאמר שנהפך להיתר שוב י"ל להיפוך דמוקמינן ההיתר אחזקתו שלא נהפך לאיסור ובוודאי הי' ס' וא"כ הוי חזקה נגד חזקה ומקילין בדרבנן וכ"ז היכי דאין לנו לדון רק לענין דרבנן אבל במבא"מ ונשפך וצריכין לדון לענין ד"ת א"כ י"ל דמוקמינן האיסור אחזקתו שלא נהפך להיתר מאי תאמר דאם ליכא ס' שוב ההיתר נעשה איסור ז"א דמה"ת ל"א בשאר איסורין חנ"נ א"כ מה"ת ההיתר נשאר בחזקתו ושוב שייך ת"א ואף דמדרבנן אמרינן חנ"נ ושוב יש חזקת היתר מ"מ ע"י חומרת חז"ל לא יוכל לצמוח קולא לענין ד"ת וכמ"ש הר"ן ז"ל פסחים ד"ל א"כ לפ"ז י"ל דמש"ה במבשא"מ ונשפך מחמירין אף די"ל דחשיב ס"ס שמא יש ס' ושמא טע"כ אינו מה"ת מ"מ כיון די"ל דמוקמינן איסור אחזקתו דכמו דהי' עליו עד עכשיו שם איסור כמו כן לא נהפך להיתר וגם למ"ד דס"ל טע"כ דרבנן מ"מ כ' בח"ד סי' ק"ה ובח"ס בתשובה דבאמת טעמאוסר מה"ת רק די"ל דבטל ברוב וא"כ עיקר ס' שמא נתהפך האיסור להיתר או מכח ביטול ברוב או מכח ביטול בס' והוי נגד ח"א ול"מ ס"ס ואף דלכאורה י"ל דהא לשי' הרשב"א ז"ל ס"ס הוא מטעם רוב ועדיף מרוב וא"כ מה"ת מהני אף נגד חזקה דרובא עדיף מחזקה ורק מדרבנן י"ל סמוך מיעוט לחזקה כמ"ש המרש"א חולין י"א וא"כ שוב י"ל מדרבנן חנ"נ וגוף ההיתר נעשה איסור ושוב הוי חזקה נגד חזקה וממ"נ מה"ת מועיל ס"ס נגד חזקה ומדרבנן שוב ל"ח נגד חזקה דאיסור דהא יש חזקת היתר כנגדו ול"ש לומר דחז"ל לא אמרו להקל רק להחמיר דהא לענין איסור דרבנן מהני חומרות חז"ל אף להקל וכמ"ש הר"ן ז"ל שם כיון דכל הא דדשיל"מ ל"ב הוא רק מדרבנן א"כ היכי דמדרבנן אין לו מתירין שפיר בטל ועיין באה"ע סימן מ"ב דקידושי דרבנן לפני פסולי עדות דרבנן א"צ גט דרבנן מהני לדרבנן ועיין בספרי

ח"א סי' א' אך באמת לשי' הרמב"ם ז"ל גם מה"ת ל"מ ס"ס נגד ח"א כנודע א"כ שפיר י"ל דבאמת מספקא לן שמא טע"כ לאו ד"ת ואפ"ה מחמירין בנשפך דהוי ס"ס נגד ח"א: והנה לפ"ז הי' מקום לומר דכ"ז בנתערב איסור בעין או בליעה מכף ב"י ונשפך אז כיון דצריך לבוא להיתר מטעם ביטול או ס' שפיר הוי נגד ח"א וכיון דעכ"פ מספקא לן שמא טע"כ אוסר מה"ת א"כ הוי נגד ח"א ד"ת וחזקת היתר ליכא כיון דמה"ת אין גוף ההיתר נעשה איסור וכסברת התוס' יבמות פ"ב ועיין בה"ד יו"ד סי' א' אבל אם יש ס' שמא נתחב כף ב"י או כף שאב"י א"כ לשיטת הרא"ה הובא בפמ"ג סימן ק"ג דבליעת כף שאב"י חשוב פגום לגמרי, וא"צ לבא כלל להיתר דביטול ברוב א"כ י"ל דבכה"ג אם נתחב כף של איסור ויש ס' אם היו ב"י דהיינו שהי' ב' כפות אחד ב"י ואחד אב"י ונתחב אחד שפיר י"ל דהוי ס"ס להיתר שמא הי' הכף אב"י ושמא טע"כ אינו רק דרבנן ול"ש לומר דהוי נגד ח"א ז"א דבאמת בליעת כף שאב"י אין עליו שם איסור כלל ושוב נהי דגם חזקת היתר ליכא לפי שמה"ת אין ההיתר נ"נ אבל עכ"פ כיון דליכא ח"א שוב מהני ס"ס אך לשי' הרשב"א דגם בכף שאב"י צריך לבוא להיתר דביטול ברוב א"כ שוב י"ל דהוי נגד ח"א אך עכ"פ י"ל דהוי ג' ספיקות שמא כשיטת הרא"ה דכף שאב"י ל"צ כלל לביטול ברוב ושוב ליכא ח"א והוי ס' בעיקר החזקה ושוב י"ל דמהני ס"ס וא"כ פשיטא דאם הי' השאלה בכפות של איסור בכה"ג הי' מקום להקל אם יש ס' שמא נתחב כף שאב"י ואף דלשיטת הנו"ב י"ל דבליעת קדרה אוסר מה"ת אף למ"ד טע"כ לאו ד"ת אך מדברי הרשב"א ז"ל חולין שהבאתי מוכח להיפך וא"כ עכ"פ בשאר איסורים מקום להקל: עתה נדבר מנידון שאלתינו שתחבו כף של חלב לתוך בשר אך הס' שמא הי' הכף שאב"י באמת אם נחליט כשיטת הכו"פ דא"נ דבשאר איסורין טע"כ לאו ד"ת גם בב"ח בבליעת קדרה לאו ד"ת א"כ הי' מקום לומר דבשלמא אם נפל חלב לתוך בשר ונשפך ויש ס' שמא הי' ס' אז שפיר מחמירין כיון דגבי בב"ח לכ"ע בבעין אמרינן טע"כ ד"ת א"כ נהי דבזה ליכא ח"א דכל חד באפי נפשי' הוא היתר ורק תערובתן אוסרתן ואם יש ס' לא התחיל מאיסור מעולם ואינו כלל מטעם ביטול רק דל"ח כלל דרך בישול וכמ"ש התוס' ע"ז דף ס"ה ואדרבה יש לאוקמא ההיתר אחזקתו שלא לעשה איסור ועיין שו"ת רעק"א ז"ל די"ל דגבי בב"ח יהי' מותר לבטל לכתחילה בס' דל"ש אין מבטלין איסור דאם יש ס' ליכא התחלת איסור ועיין בספרי ח"א סימן ע"ט אבל עכ"פ נהי דליכא ח"א ואדרבה יש חזקת היתר מ"מ כיון דנתערב איתרע חזקה ושוב בס' אחד אוסר מה"ת וכמ"ש הנקה"כ בס' ק"ה לענין ס' כבוש דמתיר הט"ז מטעם חזקת והיתר והנקה"כ חולק ועיין בש"ש ובישוע"י שכ' באמת דבס' כבוש א"צ לבוא לטעם דס' דרבנן לקולא רק משום חזקת היתר ומותר לבשלו אח"כ דלא כהפמ"ג אך לשי' הנקה"כ ל"ש בזה חזקה אך כ"ז בחלב בעין דבזה לכ"ע טע"כ מה"ת א"כ ליכא בי' רק חד ס' ואסור מכח ס' ד"ת אבל לענין בליעת כף אם הי' וודאי ב"י רק הס' אם הי' ס' היינו בנשפך אז הי' מקום להיתר מטעם ס"ס שמא כשיטת רש"י דטע"כ בשאר איסורין דרבנן וממילא גבי בב"ח עכ"פ בליעת קדרה אינו מה"ת ושוב יש עוד ס' שמא יש ס' וגבי בב"ח עכ"פ ליכא ח"א דהא כל חד לחודי' שרי' ואדרבה שייך חזקת היתר דלא נעשה איסור בב"ח ונהי דחזקת היתר איתרע מ"מ עכ"פ ליכא ח"א ושוב מותר מטעם ס"ס יצא דגבי בב"ח לענין בליעת קדרה יותר יש מקום להיתר ובפרט אם הס' הי' שמא

היא הכף אב"י א"כ לשיטת הרא"ה כף אב"י חשוב פגום לגמרי וא"צ לבוא מטעם ביטול אך באמת יש כמה צדדים לאיסור דלשיטת הפרמ"ג קיי"ל העיקר כשיטת הפוסקים דטע"כ ד"ת אף בכל איסורים ובפרט דלשי' הנו"ב גבי בליעת הקדירה לכ"ע טע"כ ד"ת אף בשאר איסורים ובפרט שמא אף א"נ דטע"כ בשאר איסורין לאו ד"ת הוא רק משום דמשרת וגיעולי מדין ב' כתובים אבל באמת בליעת קדרה ב"י לא פגמה כלל ושוב גבי בב"ח גם בליעת הקדרה הוי מה"ת והנה לעיל הבאתי דברי הח"ד דאף למ"ד טכ"ע לאו ד"ת מ"מ עכ"פ בעי ביטול ברוב מה"ת דהא דטעם אוסר נלמד מקרא דהטמאים ועפי"ז ה' מקום לומר כסברת הנו"ב דבליעת הקדרה לכ"ע אוסר מה"ת לפי שאפשר בהגעלה הוי כאפשר להכיר האיסור וזה מה"ת לא בטל וכמ"ש התוס' חדשים בישוב קושית התוס' מעילה דכ' דהא דפרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס וקשה הא מה"ת דשיל"מ בטל וכ' דכיון דהקדש יוצא לחולין ע"י פדיון חשוב כאפשר להכיר האיסור ומה"ת לא בטל וה"ה היכי דאפשר להפריד ע"י הגעלה חשוב כאפשר להכיר האיסור ויוצא לפ"ז דלכתחילה צריך כלי הגעלה לפי שאפשר להפריד האיסור הוי כניכר האיסור אבל אם כבר בישלו בכלי אף בלי הגעלה שוב אינו נאסר התבשיל רק מזרובן לפי שבדיעבד בליעת הקדרה ג"כ בטל מה"ת וא"ש ועיין שו"ת מהרי"א אסאד ז"ל חיו"ד סימן קנ"ג ומ"ש שם אך לפי סברתו דגם טעם קלוש ל"ב היכי דאפשר להפריד האיסור והגם דע"י הגעלה ג"כ צריך לבוא לדין ביטול דהא חוזר ובולע אבל אפשר לומר דל"ב כלל בחזרה שאפשר לומר יורה רותחת מבלע בלע מפלט לא פלט.

ובזה יש לדחות מה שראיתי בתשובה לאחד שהביא קושיא על הח"ד סי' ק"ה שכתב דבתרומה טעם אינו אוסר מה"ת לכ"ע דא"א לילף מהטמאים וקשה מש"ס דזבחים דכתבה התורה דין מריקה בתרומה וכבר העיר בזה בשו"ת בי"צ אך בתשו' הנ"ל כתב די"ל דבליעת הקדירה לכ"ע ד"ת כסברת הנו"ב ועפי"ז נדחה דבריו דדוקא בשאר איסורין דעכ"פ הטעם אוסר דנלמד מהקרא דהטמאים דהיוצא מהן אסור ורק די"ל דבטל ברוב אז שפיר גבי בליעת הקדרה י"ל כיון שאפשר להפריד האיסור חשוב כניכר האיסור ול"ב אף מה"ת אבל בתרומה לשי' הח"ד גם רוב ל"צ לענין הטעם דבזה לא אסרה התורה כלל היוצא מהן א"כ השתא דהיוצא מאוכל מותר מכ"ש ביוצא מכלי בוודאי מותר ע"כ דברי התשו' הנ"ל תמיהם ובחד'י הארכתי בזה ואכמ"ל: נחזור לענינינו דעכ"פ בב"ח הוי ג' צדדים לאיסור ושוב יש להחמיר אף אם הס' שמא נתחב כף שאב"י דהוי ס' ד"ת ואף שי"ל דהוי ס"ס להיתר שמא יש ס' ושמא טעם הבא מן הקדירה אינו מה"ת ז"א נהי דבצד הס' שמא יש ס' הוי היתר גמור אבל בצד השני הוי ס"ס לאיסור שמא בליעת הקדירה גם בשאר איסורין מה"ת ונודע מ"ש התוס' כתובות ד"ט ע"ב די"ל אונס ל"ח ס' לגבות כתובתה דשמא קודם שנתארסה נאנסה ועיי"ש בפנ"י ובספרי ח"א סי' י"ט ע"כ נלע"ד דקשה להתיר התבשיל אף בהפ"מ: באעה"ח ב' נשא מ"א למב"י תר"ע ראדאמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ל"א.

לבני הרב הה"ג כש"ת מו"ה חיים שליט"א. בדבר השאלה באשה אחת שבעלה מו"ה שמואל דעמביצער ה' במקום המלחמה באיטאליא ופעם א' בא מכתב מהרוטען קרייץ

שבעלה שמואל דעמביצער מת והי' כתוב שם אביו ג"כ ואח"כ בא מהקאממאנדא להגימיינדע דקהלתכם איזו חפצים כיס של תפלין עם תפלין גם מורה שעות של כסף וסכין וגם סידור של תפלה והאשה הכירה את החפצים בטביעת עין ואח"ז הי' בקהלתכם איש א' וסיפר לפני אשה אחת בעירכם שעמד יחד עם שמואל דעמביצער והכירו היטב ופעם א' ראה כי נפל חץ בר' שמואל הנ"ל ונפל לארץ סמוך לרגליו והשגיח עניו היטב וראהו והכירו היטב וראה שמת ומיד הזיזו מעט ממקומו ולקח ממנו מורה שעות וכיס של תפלין עם התפלין וסכין וגם איזה ר"כ ומסר הכל ליד הרב דשדה המלחמה וממש החפצים הללו באו להגימיינדע דקהלתכם גם העיד ר' מענדל שמש דקהלתכם ככל הדברים הנ"ל בשם האיש הנ"ל רק שמוסיף שאמר לו שהי' ג"כ אצל הקבור' יחד עם עוד איזה יהודים וגם הרב דשדה המלחמה הי' אצל הקבורה זה תורף השאלה בקצרה: הנה מקור הדבר בש"ס יבמות דקט"ו אבעיית הש"ס ע"א במלחמה מאי ולשי' רש"י ז"ל עיקר הבעיא מכח חשש בדדמי היכי דל"ש סברת דייקא ובתוספות הוקשה דאי נימא דהעד אמר בדדמי א"כ מה מהני דיוקא דאשה הא אינה אומרת ברי לי שמת עכת"ק.

והנלע"ד ונקדים מחלוקת הפוסקים בהא דע"א ל"מ בממון אי הטעם מכח חשש משקר או שיוכל להיות שאומר בדדמי וגם נקדים קושית התוס' ב"ק דע"ב בהא דקאמר רבא עד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל דהוי חידוש מאי חזית דסמכת אהני והא לר"ח דס"ל גם בהכחשה מיפסלי שניהם א"כ מה דניפסלו הניזומין אינו חידוש עכת"ק.

ונלע"ד לחדש דגם לר"ח יש נ"מ במה דאמרה התורה דהניזומין פסולים בוודאי דאי לאו גילוי קרא נהי דבלא"ה הי פסולים לעדות מספק מ"מ הי' נ"מ היכי דהניזומין עם המזימים חתומים בשטר אחד דאז הי' השטר כשר דממנ"פ יש עדים כשרים על השטר ונהי די"ל דהרי גם פסול חתום בו וא"כ י"ל נמצא א' מהם קא"פ השטר בטל ועי' בחו"מ סי' ל"ו בהג"ה אי הכשר יוכל להעיד, אח"כ על פה ועיין בסמ"ע חו"מ סי' מ"ה ובשו"ת נובי"ת אה"ע סי' ע"ו.

אך באמת מפורש בתוס' סנהדרין דל"א דהיכי שאינו ידוע מי הוי הפסול אף דעכ"ח כת אחת פסולים אפ"ה לא אמרינן בכה"ג דקא"פ מבטל העדות עיי"ש וא"כ שפיר הי' השטר כשר אבל השתא דגילתה התור' דהניזומין פסולים בוודאי שוב נהי דהמזימין כשרים מ"מ השטר בטל כיון דהכא הפסול ידוע שוב אמרי' דקא"פ מבטל העדות: והנה זה פשוט דאי לאו גילוי קרא דבהזמה חשיב הניזום וודאי פסול אז נהי דנימא דס"ל כר"ח ומספק שניהם פסולים מ"מ הדבר פשוט דאם העידו עדים בר"ח ניסן שראובן לזה משמעון באדר ולמחרתו העידו עדות אחרת ובר"ח אייר באו עדים והכחישו להעדים שאמרו בניסן אז כל עדות שהעידו עד שעת הכחשה כשרים כיון דבשעה שהעידו עדות אחרת לא ידענו עוד מהכחשה על עדותם של ר"ח ניסן והוחזקנו עדותם בחזקת עדים כשרים ונודע דגדולה חזקה כמבואר מש"ס כתובות דכ"ה ובתבו"ש סימן י"ח ונהי דאח"כ נתברר שיש ספק שמא גם בר"ח ניסן העידו עדות שקר מ"מ כיון דרק מספק נפסלו א"א מספק לבטל העדות שכבר החזקנו אותה בחזקת כשרות וכמ"ש ברמ"א חו"מ סי' ל"ד שאם העידו בניסן ואח"כ נתברר שעברו עבירה שנפסלים עי"ז לעדות רק שיש ספק אם כבר נפסלו קודם שהעידו העדות הלז א"א מספק לבטל העדות שכבר הוחזקנו

בכשרות עיי"ש א"כ השתא התם דהרשיעו לפנינו אפ"ה לא מבטלין העדות שכבר הוחזקנו בכשרות עיי"ש בסמ"ע ובקצה"ח ובנה"מ שם מכ"ש הכא דגם בהכחשה דנפסלו רק מספק בוודאי דא"א לבטל העדות שכבר הוחזקנו בכשרות וממילא הדבר ברור דאי הזמה הי' דינו כהכחשה בוודאי דלא הי' פוסלין עדותן למפרע ורק משעת הכחשה נפסלו מספק אבל בהזמה ס"ל לאביי דכיון דהזמה חשוב וודאי פסול שפיר אמרי' אגלאי מלתא למפרע דמיד בשעת עדותם הי' פסולים א"כ שפיר קאמר רבא דכיון דמה דחשוב וודאי פסול הוי חידוש מכח מה חזית א"כ שפיר כיון דהוי חידוש מה שחשבה התורה לוודאי פסיל א"כ סגי לנו במה שנחשוב אותו לוודאי פסול משעת הזמה ונ"מ דאם יהי' חתומים בשטר א' עם המזימים דיהי' השטר בטל מכח נמצא א' מהם קא"פ אבל למפרע שפיר אין לחושבם רק בכלל ספק פסולים ובספק פסול פשיטת דגם לר"ח עדותן שהעידו מקודם שהוכחשו בוודאי עדותן קיים דמספק לא נפסול עדות שהוחזקנו עד עתה בחזקת עדות כשר ומיושב קושית התוס' בס"ד ודו"ק: עוד נלע"ד ליישב קושית התוס' ב"ק הנ"ל.

ונקדים שיטת רש"י ז"ל כתובות דכ"ב דהיכי דתרי ותרי נחלקו על אדם א' אם הוא גזלן דנשאר פסול אף די"ל נוקמיה בחזקת כשרות אפ"ה ל"מ נגד חזקת ממון וכן איפסק להלכה בש"ע חו"מ סי' ל"ד והנה הב"ח שם הקשה דהא קיי"ל כר"ה בב' כיתי עדים המכחישים זא"ז דכשרים משום דמעמידין אותם בח"כ ואף להוציא ממון משום דחזקת ממון הוי חזקת מסובב ותירץ הב"ח דשם הספק על ב' כיתי עדים וכת אחת נשאר כשרים בוודאי א"כ אם נרצה לפוסלם נפסל בוודאי כת אחת שלא כדין אבל הכא דליכא ספק רק על איש א' ויוכל להיות שבאמת פסול שוב ל"מ חז"כ שלו נגד חזקת ממון עיי"ש ובהג"ה ח"צ על הט"ז בחו"מ סי' ל"ד כתב דאף דבספק חלב בחתיכה מב"ח חמיר שאני התם דהוי ספק איסור בתולדה חמיר אבל בספק שבא אח"כ שוב אם כת אחת כשירה בוודאי א"א מספק לפוסלו ולהוציאו מחז"כ עיי"ש ודבריו נוטין לסברת התוספות נזיר דנ"ז ונדה ד"ב דבשני נזירים דאחד בוודאי נשאר טהור ול"ח דומיא דסוטה לכך א"א לטמא וודאי ורק דשם עכ"פ טמאים מספק כמ"ש המהר"ם שם אבל בעלמא היכא דכת אחת נשאר כשרים בוודאי אמרינן דמוקמינן אותו בחז"כ אבל היכי דהוי ספק על אישא' שפיר ל"מ חז"כ שלו נגד החזקת ממון.

והנה בס' מנ"ח פ' נשא חידש דלגבי הבועל דליכא לגביה חזקת היתר אז אף דנתייחדו שני אנשים עם אשה ולא שהו כדי טומאה משניהם אז אף דלאחד טהורה מ"מ כיון דליכא חזקת היתר מטמאין לשניהם בתורת וודאי עיי"ש: יצא דאם נולד הספק על כת אחת אם נפסלו ל"מ החז"כ להוציא ממון והנה באמת כבר הוקשה בתוס' דבתרי ותרי המכחישים זא"א יהי' מהימני בתראי במגו דהווי מזמי להו לקמאי אך באמת י"ל לפ"מ דמפורש בש"ס דמגו להוציא ל"מ וכו' האחרונים הסברא משום דמגו לא עדיף מרוב ומה"ט מגו לאפטורי משבועה ל"מ משום דמגו לא עדיף מרוב וע"י השבועה יתברר הדבר ובמידי דאיכא לברורי אף רוב ל"מ עיין שו"ת פני יצחק מ"ש בזה.

והנה מפורש בחו"מ סימן פ"ז בנשבע על חוב שפרעו ואח"כ הוציא המלוה שטר דצריך לשלם לו ואפ"ה לא נפסל לעדות שיוכל להיות באמת שפרעו עיי"ש חזינן דאף דחזקה

דשטרך בידי מה בעי מועיל להוציא ממון אפ"ה ל"מ לעשותו חשוד להוציאו מחז"כ א"כ כ"ש מגו דלא עדיף מרוב בוודאי דלא מהני להוציא מחז"כ ולפ"ז י"ל דטעם דר"ח דס"ל במכחישים זא"ז פסולים משום דלגבי כת הראשונה באמת יש לבתראי מגו דאי בעי הוי מזמי לקמאי ועכ"פ ע"י המגו איתרע החז"כ של כת הראשונה א"כ הכא באמת ע"י ההכחשה נולד ספק על חז"כ ורק דבזה אכתי הי' מוקמינן להו בחז"כ כיון דכת אחת בוודאי כשרים והי' דמי להא דשני נזירים שא"א לטמא וודאי וכן"ל אבל הכא עכ"פ ע"י המיגו נהי דל"מ לפסול אדם אבל עכ"פ ע"י המיגו נסתלק החז"כ שלו ושוב דנין תחלה על הקמאי ולגבייהו אזדא החז"כ ע"י המיגו שיש לבתראי א"כ נהי דצריכים לדון על ב' כתות וכת א' בוודאי כשרים אפ"ה כיון דקמאי כבר אזדא הח"כ ע"י המיגו וכיון דליכא חז"כ שפיר פוסלים מספק אף דעכ"כ נפסול אחד מהם שלא כדין וכיון דכבר נפסלו כת הראשונה שוב אינו לנו עוד לדון רק על כת בתראי א"כ אף דהם אכתי יש להם חז"כ מ"מ כשדנין רק על כת אחת שוב ל"מ חז"כ נגד חזקת ממון וכהנ"ל דרש"י כתובות דכ"ב בתרי ותרי הנ"ל: יצא דהא דפסול לר"ח בתרי ותרי המכחישים זא"ז מספק כ"ז בתר דגילתה רחמנא דבהזמה מהימני בתראי א"כ שפיר יש לבתראי מיגו לפסול לקמאי וכיון שכבר נפסלו הקמאי א"כ כשדנין על הבתראי א"כ חשוב כנולד ספק על כת אחת דבכה"ג פסולים אף ביש להם חז"כ וכן"ל אבל אי הי' הדין דגם בהזמה לא מהימני בתראי ושוב בהכחשה לא הי' לבתראי שום מיגו ושוב בהכחשה הי' לנו לעולם לדון יחד על ב' כתות וממילא גם לר"ח הי' כשרים כיון דכת אחת כשרים בוודאי ממילא א"א להוציא אף א' מהם מחז"כ א"כ שפיר גם לר"ח הזמה הווי חידוש דאי לאו שחידשה תורה בהזמה דבתראי מהימני אז אף לר"ח הי' הדין בהכחשה דשניהם כשרים ומיושב קושית התוס' בק' הנ"ל בס"ד ודוק היטב הג"ה מכן המחבר ראיתי לכקאאמו"ר שליט"א שכ' לחדש דעיקר סברת ר"ח דפוסל בהכחשה הוי רק משום דיש מיגו לבתראי להזים לקמאי עכת"ד.

לכאורה הדבר תמוה בעיני מש"ס מפורשת שבועות דמ"ח דפריך לר"ח מהא דאחד אומר גבוה ג' מרדעות ואחד אומר ה' דמצטרפין לעדות אחרת ולפי סברת כקאאמו"ר שליט"א מאי פריך הש"ס הרי י"ל דר"ח פוסל דוקא בב' כיתי עדים לפי שיש ביד בתראי מיגו להזים לקמאי אבל הכא דמיירי בעד א' המוכחש מפי עד א' דליכא לשני מיגו להזים לקמאי שפיר גם לר"ח כשרים וצע"ג לכאורה ולחומר הנושא נ"ל לישב דברי כקאאמו"ר שליט"א עפ"י דברי חכמי בריסק המובא בש"ך חו"מ סי' ל"א והובא ג"כ בדברי כקאאמו"ר שליט"א הלאה בתשובה זו בע"א המוכחש מע"א אי מצטרפים יחד לעדות אחרת הואיל דכל א' אינו מוכחש מפי שנים אולם הש"ך תמה עליהם מר"ן פ"ב דכתובות וסיים לעיין בתוס' ר"ה דכ"ד וכוונתו לאותו סוגיא דשבועות דמ"ח הנ"ל דשמ כ' התוספות דכוונת הש"ס דלר"ח איך יצטרפו המה יחד אף לעדות החודש ועכ"כ דאף באחד המוכחש מפי ע"א נמי פסולים עי"ש ועי"ש בתומים שתמה ג"כ על חכמי בריסק מש"ס דשבועות הנ"ל והתומים כ' לתרץ דהנה בס"ד דהש"ס פירש"י אהא דמצטרפין לעדות אחרת היינו עם אחר מן השוק לעדות ממון וקשה לכאורה אמאי לא פרש"י שיצטרפו המה יחד לעדות אחרת ועכ"כ דסובר הש"ס בס"ד דגם ע"א המוכחש מע"א פסולים וה"ה דלר"ח אף באחד המוכחש מע"א פסולים לכל עדות ושפיר פריך הש"ס

אבל לבתר דמשני רבא דמצרפין לעדות אחרת ופירש"י לעדות החודש והא דקרי לי' עדות אחרת היינו לפי שמצטרף עם אחר מן השוק ושוב שפיר י"ל דבאמת בע"א המוכחש מע"א שפיר כשרים אף להצטרף יחד לעדות אחרת משום דלא הוכחש מפי שנים ורק הואיל דרבא פירש הכוונה לעדות החודש לזה מוכרחים אנו לפרש הכוונה שיצטרף עם אחר מן השוק וא"א לומר שיצטרפו אף המה יחד ז"א דלעדות החודש זה הואיל שכבר הוכחשו א"א לצרפם עוד אבל לעדות אחרת ממש שפיר גם המה יחד כשרים הואיל דכל אחד לא הוכחש משנים עכת"ד התומים הנ"ל ובאמת גם בתוס' רי"ד ב"ב דף מ"א מובא ב' דיעות באחד המוכחש מפ"א אי כשרים יחד להצטרף ולעדות אחרת עיי"ש עכ"פ זכינו מדברי התומים דלפי מסקנת הש"ס שפיר י"ל כסברת חכמי בריסק דאחד המוכחש מעד אי כשרים להצטרף לעדות אחרת ורק במוכחש משנים פסול ועולה דברי כקאאמו"ר שליט"א דסברת ר"ח דפוסל בהכחשה הוי רק משום דיש ביד בתראי להזים לקמאי ודפת"ת ועיין במנ"ח סוף מצוה ל"ז.

ובישוב קושית התוספות ב"ק נלע"ד בפשיטות ונקדים דברי הרשב"א כתובות דכ"ב שכ' דסברת ר"ה דזו באה בפ"ע ומעידה הוא משום דבאים בזאח"ז דמי לשני שבילין בזאח"ז מוקמינן לכל חד בחזקת טהרה ה"ה הכא דבאים בזאח"ז מוקמינן לכל חד בחזקת כשרות ואף דהוי להוציא ממון מ"מ הואיל דאין הכחשתם וודאי פסול וראי' מש"ס ב"ב דמ"א דקאמר דנהי דאיתכחיש באכילה באבהתי מי איתכחש ה"ה לעדות אחרת בבא בזאח"ז שפיך מהני עיי"ש ולפי"ז י"ל דר"ח דפוסל סובר דכיון דתיכף כשבא כת א' ידעינן דאם גם כת השניה יבוא להעיד איזה עדות ג"כ נימא דמהני א"כ בכה"ג י"ל דחשוב כבא לישראל עליו ועל חבירו יצא די"ל דסברת ר"ח הוי משום דחשוב כבא לישראל בבת א' דטמאים והנה לפמ"ש בתוס' פסחים דף י' דהא דבב"א טמאים הוי רק מדרבנן עיי"ש יוצמח דהא דפוסל ר"ח ב' כתי עדים המכחישים זא"ז הוי רק מדרבנן ובאמת מצאתי כן בריטב"א שבועות דמ"ח עיי"ש ועי' בחו"ד סימן ק"י סקט"ו מ"ש בבאור דברי התוס' כתובות הנ"ל, א"כ לפ"ז שפיר קאמר רבא דהזמה הווי חידוש דקאי על התורה ומה"ת שפיר הזמה הוי חידוש הואיל דמה"ת בהכחשה גם לר"ח כשרים ומיושב קושית התוספות בס"ד ודו"ק]: נחזור להנ"ל דלדינא קיי"ל כרב הונא אבל א' מכת זו וא' מכת זו אינן מצטרפין ונסתפקו חכמי בריסק באחד מכחיש לאחד אי מצטרפי לכת אחת בעדות אחרת והש"ך בסי' ל"ו העיר מר"ן דכתובות פ"ב דגם באחד המכחיש לאחד לא מצטרפי משו"ה במכחישינן עצמם אי נתגרשה שוב ל"ח תרוויהו בא"א קמסהדי והנה"מ שם דחה די"ל דאחד המכחיש לאחד שפיר מצטרפי לעדות אחרת דבעד א' י"ל דאומר בדדמי ואפ"ה מקשה הר"ן שפיר דזה שאומר נתגרשה אינו יודע באמת שהיתה א"א רק ע"י שראה הגירושין עכ"ח היתה א"א ולזה הקשה הר"ן כיון דאחד אומר לא נתגרשה ונהי שא"א לחשבו כעדות מוכחשת שיוכל להיות דהעד שאומר נתגרשה אומר בדדמי אבל עכ"פ אם לא ראה הגירושין שוב אינו יודע אם היתה א"א עכת"ד הנה"מ.

יצא מדברי הנה"מ דתמיד בעד אחד יוכל להיות שאומר בדדמי וי"ל דהא דעד א' אין לו נאמנות הוא משום חשש בדדמי ולפ"ז י"ל דידוע שיטת התוס' דבתרי ותרי שנחלקו אי מת שייך ג"כ דייקא דכיון שרואית שיש הכחשת תרי ותרי דייקת לברר האמת וגם

בניסת ע"פ ב' עדים שאמרו מת בעלה ואח"כ באו תרי עדים והכחישו להראשונים ג"כ דייקת מכח פחד שמא יבוא בעלה וא"כ לשי' הנה"מ בעד א' לעולם יש חשש בדדמי רק היכי דלא הוי עדותו נגד חזקה אז מהני עדותו נגד חזקה כיון דעפ"י רוב אינו אומר בדדמי אבל במידי דהוי נגד חזקה חוששין למיעוט שאומר בדדמי ואמרינן סמל"ח ויהי' מובן בזה מ"ש הפמ"ג בהנהגות או"ה דמה"ת בוודאי עד אחד מהימן נגד ח"א רק מדרבנן ל"מ ולדברינו ניהא דכבר כתב מהרש"א תולין די"א דסמל"ח הוי רק מדרבנן וא"כ מה"ת הרי לא חיישינן שאומר בדדמי ובזה יש להסביר ג"כ שיטת הנוב"י שכתב דנגד ח"א דרבנן ע"א נאמן והנוב"י כתב משום דנשאר בש"ס בתיקו ובדרבנן אזלינן לקולא ולדברינו א"ש בפשיטות דכיון דכל חשש בעד א' הוי רק מכח בדדמי א"כ התינח נגד ח"א ד"ת אמרינן סמוך מיעוט בדדמי לחזקה היינו שחז"ל החמירו בזה לחוש אבל בדבר הנוגע רק לדרבנן שפיר לא אמרי' סמל"ח דאוקמה אד"ת ומה"ת הרי ל"ח לבדדמי וז"ב.

ולפ"ז י"ל דזה ה' פשוט להש"ס דמה"ת ל"ח בע"א שאומר בדדמי ורק דעכ"פ בעדות אשה ה' לנו לחוש שמא הוא מן המיעוט שאומר בדדמי כיון דסמל"ח ורק דנגד זה שוב י"ל דעכ"פ גבי ע"א שייך סברת דייקא לפי שהאשה יודעת דבעד יש חשש בדדמי א"כ דייקת וממילא מהני סברת דייקא לגרע החא"א ושוב חשיב כליכא חא"א ושוב היכא דליכא חזקה שוב מועיל גם עדות ע"א הואיל דעפ"י רוב אינו אומר בדדמי והיכא דליכא חזקה שוב ל"ח למיעוט וא"כ י"ל דבמלחמה דל"ש דייקא ושוב החא"א בתוקפו ושוב י"ל סמל"ח שמא אומר בדדמי או דנימא דמכח סברת מדע"ל לא משקר הוי עדותו כדבר ברור ומדקדק שלא להעיד רק בדבר ברור וממילא א"צ לבוא לסברת דייקא ומיושב שפיר קושית התוס' הנז"ל דבאמת אם ה' דבר ברור שהעד אומר בדדמי לא ה' מועיל דיוק שלה ובפרט שאינה אומרת ברי לי שמת אבל באמת מה"ת ל"ח לבדדמי דעפ"י רוב ע"א אינו אומר בדדמי ורק דמכח החא"א חוששין למיעוט דסמל"ח שמא אומר בדדמי אבל עכ"פ על זה מועיל סברת דייקא לגרע החא"א ושוב מועיל עדותו של העד הואיל דעפ"י רוב אינו אומר בדדמי ומיושב הכל בס"ד ודו"ק: יצא דמה"ת בוודאי מהני ע"א במלחמה ורק כל הבעיא בש"ס אי מדרבנן חוששין למיעוט שמא אומר בדדמי היינו שנדמה לו שמת ובאמת לא מת או דיש לחוש שאיש אחר מת ונדמה לו שהוא בעלה של זו שצורתו ה' דומה להצורה שנמצא ונהי שבהסתכלות היטב ה' נראה לו שמת אבל י"ל דעד א' אינו מדקדק היטב להסתכל בצורתו ויוכל לטעות בצורה הדומה לזה ובאמת יש נ"מ דא"כ דהחשש רק שנדמה לו שמת ובאמת ה' עדיין חי ה' עכ"פ מועיל קברתיו או הזזה ממקומו דאז ה' הדבר ברור שמת ממש אבל לפי החשש שמא המת הוא איש זר ונדמה להעד שהוא בעלה של אשה זו בזה שפיר י"ל דגם קברתיו ל"מ לפי שיוכל להיות שהמת הוא איש אחר ועי' בחמ"ח אה"ע ס"ק ס"ב ובקו"ע אות צ"ט ואות קי"א וע"ע בפתחי תשובה ס"ק קל"ח שכ' כזה.

אך באמת י"ל דבאומר קברתיו ליכא שום חשש כיון שעסק עמו זמן רב ה' ניכר לו שינוי צורה וממילא לפ"ז א"ש שיטת הרמב"ם ז"ל שפסק דבע"א במלחמה אם ניסת לא תצא כיון דפשיטא דמה"ת גם ע"א במלחמה מהני ורק הספק אי אמרי' בזה סמל"ח וכל ענין סמל"ח הוי רק חומרא דרבנן א"כ הוי כאן ספק בחומרא דרבנן א"כ פשיטא דבזה

עכ"פ אי ניסת לא תצא וז"ב בס"ד יצא דהו דאיבעיא בש"ס אי בע"א במלחמה שייך חשש בדדמי לשי' רש"י ז"ל אינו משום דבמלחמה שייך חשש בדדמי דבאמת אי ע"א הי' תמיד נאמן אף נגד ח"א וגם בממון ממילא גם הכא לא היינו חוששין שאמר בדדמי משום די"ל ראי לא הי' רואה דבר ברור שמת בוודאי לא הי' מעיד שמת ורק באשה גופא יש חשש דבמלחמ' אומרת בדדמי כמ"ש הרמב"ם ז"ל די"ל דגם קברתיו ל"מ במלחמה אבל לפי מה דקיי"ל בכל מקום דפ"א ל"מ נגד ח"א וגם דבממון ל"מ משום דבע"א יש חשש בדדמי וא"כ י"ל נהי דבעדות אשה נאמן משום דדייקא מגרע לחא"א וחשוב כלא איתחזק ושוב מועיל העד דעפ"י הרוב אינו אומר בדדמי אבל עכ"פ במלחמה דלא דייקא שוב יש לחוש שאומר בדדמי ודוקא בשני עדים דמועיל עדותן גם בממון ועכ"פ דבשנים הוי עדותם דבר ברור וא"כ שפיר במלחמה אף בלי קברתיו מהני דהחשש בדדמי לא גרע במלחמה מבעלמא וכיון דשנים מהימני בכל מקום אף נגד ח"א ה"ה דמועיל במלחמה וז"ב: וראיתי בדבריך שכתבת ליישב דברי הרי"ף התמוהים דלס"ד הש"ס דבת"ח אשתו מותרת במשאל"ס ועכ"פ ח"ד דס"ל להש"ס בס"ד דתרי רובא מהני בעגונה ה"ה דבשנים ל"ח לבדדמי דחשוב כמו תרי רובא הואיל דלגבי כל חד רוב מסייע שאינו אומר בדדמי אבל לפי המסקנא דגם בת"ח חוששין לאסור אשתו במשאל"ס ועכ"פ דגם חרי רובא ל"א בעגונה ה"ה דגם בשנים חוששין לבדדמי עכת"ד הנה באמת כבר קדמך בזה בשו"ת מהרש"ם ח"א עיי"ש ובאמת לפי סברא זו דחשש בדדמי במלחמה לא גרע מחשש משאל"ס הי' א"ש בזה שיטת הרמב"ם ז"ל דפסק בע"א במלחמה אם ניסת ל"ת כיון דקיי"ל דגם במשאל"ס אם ניסת לא תצא וז"ב ומה שכתבת עוד ליישב שיטת הרי"ף לפי דבאמת גם בשנים יש תרי חששות בדדמי האחד שמא נדמה לו שמת ובאמת הי' עדיין חי ועוד חשש בדדמי שמא טעה בהצורה וא"כ י"ל דע"א טעה שמת והשני טעה בהצורה עכת"ד הנה באמת משמע מדברי הרי"ף ז"ל דהבעיא בש"ס אף בשנים אומרים שראו המיתה אפ"ה יש לחוש לבדדמי ששניהם טעו עצמם בדמיון אחד שנדמה להם שמת והוא רק נתעלף ובה שוב דברי הרי"ף תמוהים מקושית הש"ס והא מאה נשים כחד דמין וז"ב עוד י"ל בפירוש הבעיא בש"ס אי נאמנת ע"א הוא מכח מדעל"ג או מכח דייקא הא לכאורה באמת לעיל דפ"ח קאמר הש"ס רק הטעם משום חומר שהחמרת עליה בסופה ומוכח דהטעם משום דייקא: אך באמת הא דס"ד דהש"ס דע"א.

לא יהי' נאמן בעדות אשה הוי משני טעמים א' משום דהוי נגד ח"א ועוד דהוי דשב"ע ובדשב"ע אף בלי ח"א ג"כ ע"א לא מהימן ואף אי נימא דע"א מהימן נגד ח"א מ"מ בדשב"ע אף בלי ח"א לא מהימן כמ"ש בתוס' שם דלמ"ד ע"א נאמן נגד ח"א א"כ למה לי וספרה ותירצו דס"ד דחשוב דשב"ע והרי נדה ל"ח איתחזק איסורא כמ"ש בתוספות שם ואפ"ה ס"ד דלא תהי' נאמנת ונשמע דאף דס"ל דע"א נאמן אף נגד ח"א מ"מ גזה"כ דבדשב"ע אף בלי איתחזק איסורא ע"א לא מהימן.

אך באמת יש סברא דלהתיר ל"ש דשב"ע כמ"ש התוס' שם אך לפמ"ש בספר ט"ג בשם בית אברהם דלמ"ד ע"א אינו נאמן נגד ח"א א"כ צריך וספרה לה לגופא א"כ שפיר י"ל דלהתיר אף בדשב"ע ע"א מהימן אבל אי ע"א מהימן נגד ח"א א"כ עכ"פ צריך וספרה לגלות דנדה ל"ח דשב"ע ונשמע דאף להתיר בדשב"ע לא מהימן עכת"ד וא"כ י"ל דזה

בזה תלוי דאי נימא דע"א ל"מ נגד ח"א א"כ וי"ל דלהתיר אף בדשב"ע ע"א מהימן היכא דאינו נגד ח"א א"כ עיקר הא דס"ד דע"א לא יהי' נאמן בעדות אשה משום דהוי נגד ח"א וא"כ שפיר י"ל דע"י סברת דייקא איתרע ח"א ושוב העד מהימן אבל אי נימא דע"א נאמן נגד ח"א א"כ שוב נשמע מקרא דוספרה דדשב"ע אף בלי ח"א ע"א לא מהימן א"כ שוב א"א לומר דהא דנאמן ע"א בעדות אשה הוא מכח סברת דייקא דהא אף ע"י סברת דייקא דחשיב כליכא ח"א מ"מ בדשב"ע אף בלי ח"א ע"א לא מהימן ועכצ"ל דהא דנאמן בעדות אשה הוא משום דמלתא דעבידא לגלוי לא משקרי אינשי הוי כבירור דלא משקר ובמידי דידעינן בירור הדברים א"צ תורת עדות וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פי"ג מגירושין ודעת התשב"ץ דגם בממון מהני ע"א במדעל"ג ועיין בקצה"ח סי' ל"ט וראי' דהא בממון מהני הודאת בע"ד ונודע מ"ש בקצה"ח סימן ל"ד דהודאות בע"ד אינו מטעם חיוב רק משום נאמנות והנ"מ אי הסברא דע"י סברת דייקא איתרע ח"א א"כ בעי דיוקא רבה ובמלחמה דליכא דיוקא רבה שפיר ע"א לא מהימן אכל אי הטעם משום מדעל"ג ורק דסברת דייקא הוי כדי שיהי' מתירא העד לשקר כמ"ש הנוב"י שוב בזה סגי דיוקא זוטא דעכ"פ העד מתיירא לשקר וא"כ שפיר גם במלחמה שייך דיוקא זוטא לחזק הסבר' דמדעל"ג כמ"ש התוספות וא"כ י"ל דזה הוא איבעיית הש"ס דהרי באמת כתבו הפוסקים דאנו מסופקים אי ע"א מהימן נגד חזקת איסור א"כ זה הוא הספק אי נימא דע"א לא מהימן לגד ח"א ושוב היכא דאינו לגד ח"א ע"א נאמן אף בדשב"ע כמ"ש הט"ג וא"כ י"ל דעיקר נאמנות ע"א בעדות אשה הווי משום דייקא דהאשה דייקא ומרעא לחא"א ושוב י"ל דבעי דיוקא רבה ובמלחמה דליכא דיוקא רבה שוב י"ל דע"א לא מהימן נגד ח"א או מחשש בדדמי כמ"ש הנה"מ או מחשש משקר והא דקאמר בש"ס יבמות דפ"ח הטעם משום חומר זה הוא עיקר הטעם כנ"ל או דנימא דע"א מהימן נגד ח"א ושוב נשמע דשב"ע אף בלי ח"א ג"כ ע"א לא מהימן ושוב עכצ"ל דהא דנאמן בעדות אשה משום דמלתא דעבידא לגלוי הוי כבירור דלא משקר ורק דבעי ג"כ סברת דייקא כדי לחזק הסברא דמדעל"ג ושוב בזה סגי דיוקא זוטא ושוב גם במלחמה שייך עכ"פ דיוקא זוטא וז"ב ולפ"ז י"ל בהא דפסק הרמב"ם ז"ל בע"א במלחמה אף בלי קברתיו אם ניסת ל"ת דסברתו נכונה דכבר כתבתי לעיל בשם הפמ"ג דמה"ת בוודאי דמהימן ע"א אף נגד ח"א ורק שי"ל דחז"ל החמירו שלא לסמוך אע"א נגד ח"א וכבר בארתי דבריו משום די"ל דע"א לא עדיף מרוב וכנודע מה שהעיר בשו"ת ברית אברהם דרוב יועיל לחייב שבועה] מק"ו דע"א וא"כ י"ל סמל"ח אך לפ"ז צ"ל דהא דבעי קרא דוספרה להשמיענו דל"ח דשב"ע ושוב נשמע דשב"ע אף בלי ח"א ג"כ ע"א לא מהימן ושוב צ"ל דהא דע"א נאמן בעדות אשה הוי מכח מדעל"ג ושוב גם במלחמה נאמן עכ"פ מה"ת: והא דמסופק הש"ס בע"א במלחמה י"ל כמ"ש הרשב"א והריטב"א שכ' די"ל דחז"ל החמירו אף במדעל"ג דלא יועיל רק היכא דיש צירוף דיוקא רבה ובמלחמה דל"ש דיוקא רבה שוב י"ל בדשב"ע ואיתחזק אף דמה"ת נאמן מכח מדעל"ג מ"מ י"ל דחז"ל החמירו או דנימא דבמדעל"ג מהימן אף מדרבנן גם בדשב"ע ואיתחזק וסברת דייקא בעי רק לחזק הסברא דמדעל"ג וממילא סגי דיוקא זוטא ושוב גם במלחמה מהני וכוון דכל הספק בש"ס הוא רק אי החמירו חז"ל או לא נה: דל"ש לומר ס' דרבנן להקל משום דהוי נגד ח"א אבל עכ"פ היכא דליכא רק חשש לענין איסור דרבנן שפיר י"ל אם

ניסת ל"ת דכדי שלא להוציא אשה מבעלה אוקמינן אד"ת וז"ב בס"ד ובאמת י"ל בגוף הדבר אי נאמנות ע"א משום מדעל"ג או משום דייקא י"ל הנ"מ דבאמת כבר הבאתי דיש ב' טעמים בהא דס"ד דהש"ס דע"א לא יהי' נאמן בעדות אשה או משום דהוי נגד ח"א או משום דהוי דשב"ע והנה לשיטות דסוברים דחזקה חשוב בירור א"כ בע"א המעיד נגד ח"א יש חשש משקר אבל לפי הטעם דשב"ע הוי רק גזה"כ אבל אינו מכח חשש משקר והנה ידוע מ"ש מהרח"ש בקו"ע דבמקום שיש חשש מכשול באיסור א"א לא יוכלו חז"ל להקל משום עיגונה אבל היכא דיש בירור שמת ורק דגה"כ דבעי תורת עדות בזה שפיר שייך להקל משום עיגונה עיי"ש א"כ לפ"ז אי נאמר דמדעל"ג חשוב כבירור ומהני גם בממון שפיר נאמן גם מה"ת דאזדא ב' החששות אבל לטעם דיוקא דמועיל רק לסלק החא"א אבל אכתי נשאר החשש מכח גזה"כ דשב"ע אין פחות משנים, אף בלי ח"א ג"כ ל"מ ורק דעכ"פ כיון דליכא ח"א שוב ליכא חשש משקר א"כ נהי דגזה"כ דע"א לא מהימן בדשב"ע אבל עכ"פ דליכא עוד חשש משקר שוב יוכלו חז"ל להקל.

וממילא כיון דלטעם דיוקא כל הנאמנות בע"א הוא רק מדרבנן מכח קולת עגונה שוב במלחמה דליכא סברת דיוקא שפיר ע"א ל"מ וז"ב: ולפ"ז י"ל דאף להסוברים דע"א בעדות אשה מהני מה"ת מ"מ בעמפ"ע ל"מ מה"ת לפמ"ש התשב"ץ ונוב"י ומהר"י מברונא דבעמפ"ע ל"ש סברת מדעל"ג שאף אם יבא בעלה יוכל להתנצל שהראשון שיקר בדבר וממילא יוצמח דבעמפ"ע כל הנאמנות הוי רק מכח דייקא וסברת דייקא מועיל רק לסלק הח"א אבל עכ"פ אכתי גזיה"כ דבשב"ע אף בלי ח"א נמי ל"מ ורק ש"ל דעכ"פ אזדא הח"א שוב ליכא חשש משקר ושוב יוכלו חז"ל להקל משום עיגונה א"כ עכ"פ בעמפ"ע דל"ש מדעל"ג שפיר ל"מ עדותו רק מדרבנן כנ"ל אך לשיטת התוס' דלהתיר ע"א נאמן אף בדשב"ע שוב שפיר י"ל דאף עמפ"ע מהני בעדות אשה מה"ת כנ"ד לא מבעיא אם הי' האיש הנ"ל לפני הבד"צ והי' מעיד ככל הדברים הנ"ל בוודאי דהי' מועיל עדותן להתיר האשה ואף דבזה שאומר שהשגיח עליו היטב וראה שמת בזה יש לדון הרבה לכאורה.

דנהי שכתב ברמ"א סעיף נ' בשם המרדכי דמהני מ"מ בחמ"ח ס"ק ק"ג כתב דהיכי דהוא בעצמו ראה ההריגה י"ל דגם אח"כ נדמה לו רק שמת מכח שמוחלט בדעתו שבוודאי מת וגם בב"ש ס"ק קנ"ד כ' דבעי שיגיד דברים שיהי' עי"ז ברור שמת וכעין המפורש ברמ"א סעיף י"ז דלאו דוקא קברתיו מהני ה"ה שאר דברים מהני שיהי' בירור שמת וא"כ לפ"ז י"ל בנ"ד דל"מ במה שאמר שהשגיח עליו אח"כ וראה שמת וכמו שהרגשת בעצמך בכל זה אך באמת יפה כתבת דבנ"ד שאמר ג"כ שהזיזו ממקומו א"כ מפורש בש"ע דהזזה ממקומו חשוב כקברתיו וקברתיו בוודאי דמהני לכ"ע מכח ממנ"פ דאי נימא דבעיית הש"ס הוי אף בקברתיו מחשש משקר כשיטת התוס' והרי"ף א"כ הרי איפשוט הבעיא מדיגלת ואי נימא דהבעיא הוי דוקא בלי קברתיו א"כ פשיטא דקברתיו או הזזה ממקומו דמהני ובפרט דבנ"ד לפי דברי השמש דקהלתכם הגיד האיש הנ"ל שהי' ג"כ אצל הקבורה נהי דלא אמר שהביט בפניו בשעת קבורה ויוכל להיות שהי' אצל קבורת אדם אחר ובעלה של זו הי' רק נתעלף ואח"כ ברח משם למקום אחר אך באמת מסתמא ידע שבעלה של זו נקבר מדהגיד שהי' אצל קבורת ר' שמואל מסתמא

ידע אז בשעת קבורה למי קוברין א"כ הדבר פשוט דאם הי' האיש לפנינו והי' מעיד כל הדברים הנ"ל בוודאי דהי' אפשר להתיר האשה הנ"ל עפ"י עדותו אך השתא דאינו לפנינו ורק שיש עמפ"ע א"כ לכאורה בעמפ"ע דל"ש מדעל"ג ורק דמהני מכח דייקא בין א"נ דמהני מה"ת מכח סברת התוס' דלהתיר מהימן גם בדשב"ע כמ"ש לעיל בין אי נימא דמהני רק מזרבנן מכח קולת עיגונא וכנ"ל אבל עכ"פ במלחמה דליכא דיוקא רבה ושוב לא נסתלק הח"א ושוב יש חשש משקר ושוב במידי דיש חשש משקר ל"מ קולת עיגונא לשיטת המרח"ש הנ"ל: אך באמת כי הפוסקים מובא בקו"ע אות ר"פ דגם במלחמה נהי דבעי בע"א שיאמר קברתיו אפ"ה בעמפ"ע מקילין וסמכינן דעד הראשון הי' אצל הקבור' ועיי"ש באות רפ"א ואות מ' ואות מ"ח חזינן דבעמפ"ע יש פוסקים המקילים אף בלי אמירת קברתיו והטעם כיון דאף בלי קברתיו אם ניסת לא תצא שוב תולין דבוודאי הראשון הי' אצל הקבורה ונהי דלכאורה זה אינו דהא עיקר הטעם דניסת ל"ת משום דסומכינן אסברת מדעל"ג ושוב בעמפ"ע דל"ש סברת מדעל"ג שוב הי' צריכין לומר דאף אם ניסת תצא אך באמת מדחזינן בש"ע דלא גרע העמפ"ע מעד הראשון גופא נשמע עכ"פ דגם בעמפ"ע שייך הסברא דמדעל"ג והסברא דגם העמפ"ע מתיירא לשקר שמא יבא בעלה ונהי שיתנצל שהעד הראשון שאומר בשמו שיקר בדבריו ז"א דכיון דאמרינן מדעל"ג לא משקר א"כ מתיירא השני שהבד"צ יתלו הדבר בו ולא יאמרו שהראשון שיקר בדבריו הואיל דגבי הי' מדעל"ג דלא משקר והואיל דגם השני מתיירא לשקר שוב גם אצלו שייך הס' דמדעל"ג וכדומה לזה כ' הברית אברהם בהא דנסתפק הפמ"א דבע"א במשאל"ס י"ל אף אם ניסת תצא דכיון דכל נאמנות ע"א הוי רק משום מדעל"ג והכא ל"ח מדעל"ג דאף אם יבא הבעל יתנצל שבאמת ראה הטביעה ושהה עד שת"נ ורק שעלה אח"כ מן המים ודחה הבר"א דכיון דחשש שמא עלה הוא לא שכיח ורק דחז"ל החמירו לחוש לזה לכתחילה מכח חומר א"א אבל אם יבא הבעל שפיר יהי' מוחזק לפנינו לשקר דהבד"צ לא יתלו אז לומר שבאמת נפל למים ואח"כ עלה הואיל דהוי מלתא דלא שכיח ושוב חשוב מדעל"ג עיי"ש ה"ה הכא ג"כ שייך הסברא הנ"ל ושפיר גם בעמפ"ע מהני כמו בהגדת הראשון בעצמו וז"ב וגם דבנ"ד הרי יש ב' המעידים בשם האיש הנ"ל ושנים בוודאי לא משקרי אף בלי סברת מדעל"ג ע"כ הדבר פשוט דע"י ב' המעידים בשם האיש הנ"ל דיש מקום להתיר האשה אך לכאורה יש לעורר כיון דיש קצת סתירה בין דבריהם בדברי השמש מבואר שהגיד לו האיש שהי' גם אצל הקבורה ובדברי האשה אינה מבואר דבר זה א"כ י"ל דהוי כהכחשה ונהי דמפורש בש"ע סעיף ט' דע"א אומר מת ועד א' אומר נהרג תנשא אפ"ה כי החמ"ח והב"ש שם דל"ח רק כע"א ושוב יש לחוש לשי' הפוסקים דבעמפ"ע ל"ש מדעל"ג ולא נשאר רק סברא דדייקא ושוב י"ל דבמלחמה דל"ש דיוקא רבה שוב ע"א המעיד מפ"ע לא מהני אך באמת זה ל"ח בכלל הכחשה שיוכל להיות שלא סיפר לפני האשה שהי' אצל הקבורה וגם אולי שכחה האשה איזה דיבור וכמ"ש בתוספות פסחים די"ב דכל מה שאפשר לתרץ דברי העדים שלא והי' כמוכחשים מתרצין ונהי דכתב הט"ז בחו"מ סימן ל' בשם הרמב"ן דבהכחשה בבדיקות כיון דלא יהי' נפסלין העדים לא מתרצין דבריהם מ"מ כ"ז בהכחשה וודאית אבל הכא כבר כתבתי די"ל דלא הוי כלל בגדר הכחשה דאולי לא סיים קמ"ל כל דבריו וכיון דעכ"פ מעידים שניהם ששמעו מפיו שראהו שמת והזיזו

ממקומו דהוי כמו קברתיו א"כ חשוב כשני עדים מפ"ע דבשנים הרי לא משקר אף בלי סברת דמדעל"ג ושפיר גם בעמפ"ע מהני.

ובפרט שי"ל דאף אם הי' מכחישין זא"ז בפירוש מ"מ כיון דחזינן דע"א אומר מת וע"א אומר נהרג תינשא ונהי דל"ח רק כמו ע"א מ"מ חזינן דלשיטת כמ"פ בעמפ"ע מקילין אף בלי קברתיו דתולין שהראשון הי' אצל הקבורה חזינן דמעפ"ע לא גרע מעד הראשון ועכ"ח דגם בעמפ"ע שייך מדעל"ג מכ"ש בני"ד דיש לתלות דהראשון לא סיפר זאת לפני האשה שהי' אצל הקבורה בוודאי דל"ח בכלל הכחשה וכעין זו מצינו ביו"ד סימן ל"ו אם הי' חוט בשר מקיף דיש לתלות דהשני הי' כחו יפה מהראשון לנפוח עיי"ש ע"כ פשיטא דע"י שני העדים הנ"ל יש מקום להתיר האשה: והנה לכאורה י"ל שמא האיש הנ"ל הי' עד פסול וא"כ ל"מ עדותו רק במסל"ת והכא הרי לא העידו העדים שהגיד להם במסל"ת אך באמת נהי דבנכרי ביש ספק אי העיד במסל"ת או לאו דמחמירין כמפורש ברמב"ם משום דהוי ס' ד"ת אבל בישראל בסתם אמרי' דרוב ישראל כשרים ובפרט בעדות אשה דמי שפסול בעבירה דרבנן כשר ונהי דמי שפסול מכח עבירה ד"ת פסול גם בערות אשה מ"מ לשיטת הנמ"י פז"ב רשע שאינו דחמס כשר בעדות אשה עי' בקצה"ח סימן מ"ו וסימן נ"ב ונהי דבנה"מ שם ס"ק י"ז כתב להחמיר מכח שמא עיניו נתן בה מ"מ בספר קהלת יעקב להג' מליסא חזר בו והעלה בעצמו דלשי' הנמ"י רשע שאינו דחמס כשר בעדות אשה ועי' במנ"ח מצוה ל"ז שהאריך בדברי הנמ"י והעלה דאף רשע שאינו דחמס פסול בעדות אשה דאף להסוכרים דע"א מהני מד"ת בעדות אשה מ"מ בעי דוקא כשר עיי"ש אך באמת גם לדבריו י"ל דאחזוקי אינש ברשע לא מחזיקינן כמ"ש בתוס' בכורות ומה שעושה עבירות אצל הצבא הרי שם הוא אנוס ולא מיפסל עיי"ז לעדות ובפרט דנראה שהי' עדותו במסל"ת ובמסל"ת גם ישראל פסול מהימן ולא גרע מעכו"ם כמבואר ברי"ף סוף יבמות וא"כ יש לפנינו ג' ספיקות א' שמא הוא כשר ושמא כשיטת הנמ"י דרשע שאינו דחמס כשר בעדות אשה ושמא הי' עדותו במסל"ת וז"ב.

עוד יש לדבר בזה שבא מהאקאמאנדע להגימיינדע דעירכם ששמואל דעמביצער בן פלוני מת ולכאורה אף א"נ דזה חשוב כמסל"ת מ"מ גם במסל"ת במלחמה לשיטת כמה פוסקים ל"מ בלי קברתיו עיין ברמ"א סעיף נ' ועיי"ש בב"ש ס"ק קנ"ה ואף לפמ"ש שם הב"ש די"ל דאם הי' אצל המיתה, ואח"כ מעיד במסל"ת שראהו שמת אינו אומר בדדמי מ"מ הכא בוודאי הכותבים בהקאמאנדע מי יודע אם המה הי' ממש אצל מיתתו ויוכל להיות שגם מי שמודיע להם ממיתתו לא ראה גוף המיתה רק אם מצא איש מונח שוכב כמת נדמה לו שכבר מת וע"י הפתקא שיש לכל עובדי הצבא מודיע מזה להקאמאנדע אבל עכ"פ יוכל להיות שגם זה שנותן ידיעה להקאמאנדע הגיד בדדמי ועוד יש לעורר מכח דעכו"ם המעיד מפי עכו"ם אחר אי מהני אף במסל"ת דתה"ד מקיל אף באם אין עכו"ם ב' אומר שהראשון הגיד לו במסל"ת וברמ"א סעיף ט"ז מובא יש מחמירין בזה ולשי' הריב"ש אף באומר השני שהראשון הגיד במסל"ת ל"מ משום דמסל"ת חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו ולא מהני רק בשמעו מפי העכו"ם המעיד במסל"ת שראה בעצמו מיתת פלוני עיי"ש א"כ יש בזה איזה חששות שמא בנ"ד ל"ח מסל"ת דשמא שאלו שרי הקאמאנדע הסאניטעטן בשם האשה דבכה"ג ל"ח מסל"ת

גם בשאל עכו"ם אליבא דכו"ע ושמא כהריב"ש דרק עכו"ם הראשון מהני במסל"ת והכא שרי הקאממאנדא כל ידיעתם נצמח מכח הסאניטעטן ולא מכח ידיעתם בעצמם ועוד שמא עכו"ם הראשון הגיד בדדמי כיון דלא הגיד קברתיו כנ"ל ונהי די"ל דהקאממאנדע חשוב בכלל ערכאות וא"צ מסל"ת ואזדא חשש א' אך באמת זה טעות כיון דשרי הקאממאנדא אינם רואים גוף מיתת פלוני ורק שעובדי הצבא העובדים בשדה הממונים על זה להודיע להקאממאנדא ועי"ז יודעים להקאממאנדא לרשום הכל בפנקסיהם א"כ זה העומד בשדה בוודאי דא"א לדונו בגדר הערכאות וכבר הרגיש בזה בשו"ת עטר"ח ובשו"ת בית אפרים וכן בשו"ת ד"ח מחמיר בזה ובפרט במלחמה דיש חשש בדדמי בוודאי דיש לחוש דזה האיש העומד בשדה מיד שראה איש שוכב כמת ונדמה לו שמת וע"י הפתקא תיכף הודיע מזה להקאממאנדע ויוכל להיות שהי' רק נתעלף ואח"כ נתעורר וברח לעלמא ובפרט שאינו ידוע אם זה שהודיע לשרי הקאממאנדא הכיר את רי שמואל הנ"ל ויוכל להיות שכל עדותו הי' רק ע"י הפתקא וא"כ על הפתקא הרי יש חשש אחרון ופ"י שו"ת ד"ח סי' נ"ה וסי' ס"ו ע"כ מצד עדות הקאממאנדא לחוד קשה להתיר: אך מכח האיש הנ"ל שהגיד בפני השמש והאשה דקהלתכם בוודאי דיצאה האשה מחשש איסור תורה דכל בעיית הש"ס הוי רק לענין חומרא מדרבנן ובפרט לשי' הרמב"ם ז"ל דאם ניסת ל"ת בוודאי דהוי רק חשש דרבנן דמה"ת אין חילוק בין לכתחילה לדיעבד ולענין דרבנן שוב לשי' המבי"ט מובא בקו"ע אם כבר יצאה מחשש איסור תורה י"ל דגם עכו"ם בלי מסל"ת נאמן ובפרט בס' מסל"ת נהי דמחמירין משים דהוי ס' ד"ת אבל בנ"ד דכבר נסתלק החשש ד"ת שוב מקילין בספק מסל"ת דהוי ספק דרבנן ולכאורה יש לעורר דכל זה אם הי' בא האיש הנ"ל להעיד קודם שבא הידיעה מהקאממאנדא כבר הי' נסתלק החשש ד"ת ע"י עדות איש הנ"ל א"כ מיד בשעה שנולד הספק איזה מקרי מסל"ת לא הי' הדבר נוגע רק למידי דרבנן שפיר י"ל ס' דרבנן לקולא ועפ"י דברי הר"ש פ"ב דמקוואות אבל הכא דבשעה שבאה הידיעה מהקאממאנדא מאנדא אכתי לא הי' לנו עדותו של האיש הנ"ל ושוב הי' אז הספק נוגע לד"ת וממילא החמרנו אז דא"א לסמוך על ס' מסל"ת ושוב אף כשנסתלק אח"כ החשש ד"ת ע"י האיש הנ"ל מ"מ י"ל דדמי לנודע ס' דרוסה קודם שנתערב דלא אמרינן תו ס' דרבנן להקל.

אך באמת לא דמי דהתם גם אחר שנתערב לא נסתלק האיסור תורה רק מכאן ולהבא וא"כ גם עכשיו ידעין דקודם שנתערב לא הי' אפשר לנו להקל מספק ושוב הוי זלזול לדבריהם אם ניקול אח"כ אבל הכא תיכף כשבא האיש הנ"ל ונסתלק האיסור תורה נתגלה באמת דגם בשעה שבא הידיעה מהקאממאנדא לא הי' עוד חשש ד"ת ורק שהי' לנו עוד העדר ידיעה אבל עכשיו נתגלה שכל עדות הקאממאנדא לא הי' נוגע רק לענין להקל אף מדרבנן שהחמירו בע"א במלחמה ושוב שפיר יש להקל אף בספק מסל"ת ועי' בש"ס עירובין דל"ה דכבר בא חכם מהני אף למ"ד אין ברירה עיי"ש ה"ה הכא ובפרט ששלחו כמה חפצים וי"ל דכיס של תפילין עם תפילין חשוב כמו כלים דלא מושלי אינשי ואף לשי' הב"י רק מדרבנן חוששין לשאלה בכלים דלא מושלי ובנ"ד דע"י עדות האיש הנ"ל כבר נסתלק האיסור תורה שוב לענין דרבנן מהני סימן אמצעי בכלים ומכ"ש טב"ע בכלים דלא מושלי דמועיל עכ"פ למ"ד סימנים ד"ת ובפרט בנ"ד שהעיד

האיש הנ"ל שמסר החפצים ליד הרב דשדה המלחמה וממש כחפצים הללו נשלחו לפה וא"כ הרי ידוע דחפצים הללו נלקחו מר' שמואל הנ"ל ובשעה שנוטלים ממנו החפצים בוודאי יודעים שכבר מת בלי שום ספק ואף דיש לחוש שבשע' שלקח ממנו האיש הנ"ל החפצים הי' ר' שמואל הנ"ל רק נתעלף ואח"כ נתעורר וברח לעלמא מ"מ ז"א דנראה מהגדת האיש הנ"ל שבשעה שלקח ממנו האיש הנ"ל החפצים ידע בבירור שזה הי' ר' שמואל הנ"ל ולענין החשש שמא הי' רק נתעלף ואומר בדדמי שכבר מת בזה שפיר י"ל דבשעה שנטל ממנו החפצים בוודאי הזיזו ממקומו ובכה"ג חשוב כמו קברתיו ובקברתיו הרי תו ליכא חשש בדדמי ובפרט דעיקר חשש שאלה הוא רק משום דיש חא"א ובנדון דידן דע"י עדות האיש הנ"ל כבר נסתלק החא"א שוב ל"ח לשאלה וכמ"ש הנוב"י בתשובה ובפרט בהכרת כל החפצים הנ"ל די"ל דחשוב בכלל כלים דלא מושלי ובפרט דאינו נוגע עוד רק לענין חשש דרבנן יש לצרף ג"כ שיטת הפוסקים דל"ח לשאלה עי' בש"ך חו"מ סי' ס"ה ע"כ מכל הני צדדים נלע"ד להתיר אשת ר' שמואל הנ"ל להנשא לכל גבר רק באופן שיסכימו לזה עוד ב' גדולים מובהקים והש"י יצילנו משגיאות: באעה"ח יום ו' למב"י תרע"ח פה קאשוי.

אביך דו"ש באה"ר מצפה לב"ט הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ל"ב.

לכבוד הרב הגאון הצדיק שלשלת היחסין כקש"ת מו"ה שמחה ישכר דוב ה"ש שליט"א (זצ"ל) אבד"ק צעשינוב יצ"ו. בדבר סופר שבדק הפרשיות וראה שפרחה הדיו מתוך הבית ונעשה פירוד באמצע אות ב' עד שניכר הפירוד להדיא אך אכתי התינוק קורא אותה ב' כי הי' הפירוד באמצע חלק התחתון ועי"ז ניכר שאינו צורת ה' וגם אמר הסופר שבתחלה אחר שנפרד הדיו הי' נראה עוד קו דק מאוד ברוחב הב' שלא נפרד ורק אחר שתיקן ומילא את מקום הפירוד דיו עי"ז נפל גם קו הדק הנשאר ולא נשאר רק דיו החדש ונסתפק הסופר אם מועיל התיקון אי ל"ח שלכס"ד: והנה אם הי' דבר ברור שלא מועיל התיקון כיון דנפרד באופן שניכר הפירוד להדיא אז אף שנשאר קו דק שלא נפרד וממילא הי' מותר לתקנו ולעבות חלק התחתון של הב' שכ"ז שנשאר עכ"פ ליחלוחית של הדיו הראשון מותר לתקנו מ"מ עכ"פ אחר שנפרד גם קו דק הנשאר וא"כ ליכא צורת ב' רק ע"י התיקון שוב י"ל דפסול משום שלכס"ד ואף שי"ל דכיון דבשעת התיקון הי' עליו עוד קו דק מהב' א"כ גם הניתוסף חשוב כאלו הוא מגוף הב' מתחילת הכתיבה ושוב נהי דנפל אח"כ קו הדק הנשאר מ"מ עתה כבר נשאר שיעור אות ב' אך באמת מצינו כזאת בשו"ת ח"ס חו"מ בהשמטות סי' קפ"ט דבכה"ג מיפסיל משום שלא כסדרן ומביא ראי' מסנדל שנפסק אחד מאזנו ותיקנו דטמא מדרס ואם נפסק אח"כ השני אף שתיקנו אפ"ה נטהר למפרע ובאמת מצינו כזאת גם לענין מקוה בנתן סאה ונטל סאה דביותר מרובו מיפסיל אף דבתחלה נצטרף למקוה שלימה והי' כולו בהכשר אפ"ה אם נתמעט אח"כ מים הכשרים פחות מכ"א סאה חוזר ונאסר.

הגם דבאמת הרבה פוסקים כ' דא"נ דבמקוה שלימה ההכשר בשאובין הנוזלים הוא מטעם זריעה א"כ שוב אין חוזר ונפסל ובאמת בדג"מ מפורש דהאיסור הוא רק משום מ"ע ועי' שו"ת משיב כהלכה שכתב דמה"ת בוודאי כשר מטעם זריעה אך באמת מצינו דגם במקוה שאובה שהשיקוה למקוה כשירה דאם נתבטל ההשקה יש מחמירין והש"ך

בס"ק קי"ב סיים דיש להחמיר לכתחילה וכן אם הלכו המים הנוספים למקוה חסירה יש מחמירין כמ"ש הש"ך ס"ק מ"ח וה"ה הכא נהי דכ"ז שהקו דק נשאר גם דיו הניתוסף הוא טפל לדיו הנשאר ול"ה שלכס"ד אבל אחר שנפרד הקו דק הנשאר שוב הוי כפנים חדשות ושוב י"ל דמיפסיל משום שלכס"ד אך באמת בגוף הענין אף שהי' ניכר הפירוד להדי' ולשי' הפמ"ג אם ניכר הפירוד להדי' ל"מ היכר תינוק אף באינו דומה לאות אחר כמ"ש הפמ"ג בפתיחה דאף באינו דומה לאות אחר מ"מ אם הפירוד ניכר להדיא ל"מ הכרת תינוק ועיי"ש בא"א אות א' שכתב ג"כ ראי' מב"י דכל שניכר פרידתן להדי' ל"מ הכרת תינוק מ"מ הרבה פוסקים חולקין ועיין בב"י בשם הרבינו מנחם המאירי דמתיר לתקן הואיל דאין לו צורת אות אחר ועיין שו"ת מהרש"ם ח"א סי' קנ"ו שמביא שיטת כמ"פ המתירין לתקן בכה"ג ועיין עוד בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' א' מביא ג"כ שי' כמ"פ להקל בכה"ג ושכן פסק הגה"ק בעל ברית כהונת עולם זללה"ה ונהי דקשה להקל נגד הפמ"ג מ"מ כיון דבאמת לפי דברי הסופר נשאר קו דק מדיו הישינה וא"כ י"ל דגם דיו הנוסף נעשה טפל למעט דיו הנשאר ושוב חשוב כאות אחת ונהי דנפל גם מעט דיו מהקו הנשאר מ"מ כבר חשוב כאילו אות הראשון קיים ובאמת לשי' הפוסקים המתירים בשאובין בנתן סאה ונטל סאה אף ביותר מרובו וע"כ כיון דפ"א הוכשר מטעם זריעה אינו נפסל אף אם נתמעטו מים הראשונים ובאמת גם לענין השקה אף בנפסק ההשקה רק לכתחילה מחמירין א"כ י"ל גם הכא כיון שפ"א נחשב כחד אות שוב אינו חוזר ונפסל והגם שקשה להקל נגד הח"ס מ"מ בכה"ג שגם אחר שנפרד הדיו לא הי' לו צורת אות אחר והתינוק קורא אותו ב' א"כ להרבה פוסקים הי' מועיל התיקון אף אם לא הי' נשאר אף קו דק במקום הפירוד נהי דיש להחמיר כשי' הפמ"ג עכ"פ יש לצרף גם זה הס' דאחר שנצטרף אינו חוזר ונפסל.

ע"כ בקיצור לפע"ד אם בשעה שפרח הטיפת דיו מאמצע הב' הי' עדן קו דק נשאר ורק אחר שתקנו נפל הדיו הנשאר יש להכשיר הפרשיות בפשיטות אך אם תיכף לא נשאר כלום מדיו הישינה אף קו דק והפירוד הי' בכל חלק התחתון של הב' אז קשה להקל נגד הפמ"ג והגם דבפרשיות יקרות כאלו יש לסמוך על שאר הפוסקים המתירין לתקן בכה"ג כיון דליכא עלי' צורות אות אחת והתינוק קורא אותו ב' ומותר להניחם אך עכ"פ קשה להתיר לברך עליהם כי יש בזה חומר לא תשא וידוע מ"ש הפמ"ג דלענין ברכה אף ס"ס לחיוב ל"מ ועיין רשב"ם פסחים ק"ד ובמהרש"ל ומהרש"א שם ע"כ אם נשאר קו דק קודם שתיקנו אף שנפל אחר שתיקנו כשירים בלי שום פקפוק ואך אם לא נשאר תיכף שום רושם דיו במקום הפירוד אם אמנם שיש מקום להכשירם אך לא לברך כנלע"ד ברור בס"ד והש"י יצילנו משגיאות: באעה"ח ה' א"ק כ"א למב"י תרע"א ל' ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן ל"ג. להרב הה"ג בנש"ק כש"ת מו"ה חיים ליע- בערמאן שליט"א אבד"ק דאברא יצ"ו בדבר שאלתו שהי' מונח הסכין של שחיטה איזה שעות בתיבה בבהמ"ד ואח"ז כשבא השו"ב לביתו והתחיל לבדוק ותיכף בהולכה ראשונה מצא פגם אם יש לחוש על מה ששחט אז עם הסכין הזה.

והנה באמת מפורש בש"ע דבבדק אחר שחיטה שוב בנמצא פגום תלינן דלאח"ש נפגם אף באין במה לתלות מ"מ אמרינן שמא עם עמידתו נפגם וע"ש בש"ך דאף דעכשיו אם

הסכין מונח במקום מוצנע אף בשחט בלי בדיקה תחילה וסוף אפ"ה כשר ול"ח שמא עם עמידתו נפגם אף להחמיר מכ"ש להקל מ"מ מחלק הש"ך דכ"ז שם דכל זמן שלא ראינו הריעותא בסכין מחזיקין ל"י בחזקת בדוק אף שסכין אפשר להתקלקל מ"מ כ"ז שלא ראינו ריעותא חשוב חזקת בדוק של הסכין לבירור גמור וחשוב נודע במה נשחטה אבל כאן שנמצא פגום נהי דבנמצא פגום אח"ש מחמירין ול"א השתא הוא דאיתרע וה"ט משום דסכין עליל להתקלקל מחמת השחיטה או כמו"ש במק"א דחזקה דאיתרע כיון דנלמד רק מנגע ל"ח בירור ול"מ בד"נ כמ"ש הגאון מלייפניק זצ"ל וה"ה דל"ח נודע במה נשחטה אבל היכי דבדקו אח"ש והבדיקה ה"י מחמת חיוב המוטל עליו עפ"י הדין לבדוק א"כ בוודאי בדק כהוגן ושוב תלינן דוודאי נפגם אח"כ וכדמצינו בש"ס נדה דף ב' דמפקידה לפקידה ממעטת על יד מעל"ע וחזינן דאף דמחמירין מעל"ע לענין טהרות מ"מ אם בדקה בחד מעל"ע ל"א דלא בדקה יפה ואינה טמאה רק משעת בדיקה ה"ה הכא כיון דעכ"פ אפשר שיתהווה פגם בסכין מעצמו שוב ל"א דלא בדק יפה וכעין דמצינו בש"ס ביצה דף ו' דבהשכים ביו"ט ומצא ביצה דבדאיכא זכר כיון דבוודאי אינה יולדת בלילה אז אף בבדק מאתמול ולא מצא אפ"ה אמרי' אימר לא בדק יפה ובספנא מארעא כיון דעכ"פ יש מיעוט דיולדת בלילה נהי דבלא בדק מתירין ותלינן דנולד מאתמול דאף דס' בדשל"מ מחמירין אף בדרבנן מ"מ הכא הוי צד ההיתר שכיח וצד האיסור לא שכיח אזלינן לקולא אבל עכ"פ בבדק כיון דעכ"פ יש לתלות לאיסור על צד המיעוט שוב ל"א דלא בדק יפה: עכ"פ חזינן דהא דלא בדק יפה אינו סברא פשוטה וכשאפשר לומר עכ"פ על הדוחק דנולד אח"כ תלינן וה"ה הכא כיון דהבדיקה ה"י מדינא שוב ל"א דלא בדק יפה ותלינן דוודאי אח"כ נפגם ורק באמת מצינו דעד שלפני תשמיש אינו ממעט מתוך שמהומה לביתה אימר לא בדקה יפה ובפרט דבגוף הדין בנמצא הסכין פגום אח"ש דמחמירין אינו מכחודאי רק דכיון דבח"א קיימא בעי עד שיודע לך במה נשחטה וחזקה דאיתרע ל"ח בירור ושוב ל"ח נודע במה נשחטה אבל הכא דנבדק הסכין אח"ש וקיים תקחז"ל א"כ אז הוחזק ו חזקת הסכין לבירור גמור וכמ"ש בש"ך יו"ד סימן ל"ט דמש"ה בס' סירכא אם ה"י שלכס"ד דמתירין משום ח"ה אף דאנו מחמירין בנאבדה הריאה משום דעשה כתקחז"ל עיי"ש ומכ"ש הכת דבדק כדינו א"כ בוודאי דהחזקנו חזקת הסכין לבירור גמור שוב תלינן דאח"ש נפגם ע"י סיבה או שנפגם מעצמו דמצוי כמה פעמים שמתקלקל הסכין אף במונח במקום מוצנע ובפרט דבבהמ"ד הוי מקום שיד רבים ממשמשין ויש לתלות בתינוק שלקחו ועשה איזה פגם ובאמת בזה"ז ליכא כלל י"ב בדיקות דאבישרא א"א לבדוק ע"כ מכל הנ"ל נלע"ד דאף שחיטה האחרונה ג"כ כשירה בלי שום חשש ואף דבשמ"ח מחמיר בשבת הדחק מ"מ בכה"ג חשוב כיש במה לתלות ובוודאי כשר כנלע"ד ברור: ב) ובדבר ששאל בשנים שקנו הגבה וגלילה על כל השנה וכל אחד נקרא בשבועה אחת למי שייך ההגבו"ג ביו"ט אם לבעל השבוע או שחולקין באמצע.

הדבר פשוט בעיני דבוודאי לא ה"י כוונתו רק מדבר שנוהג בכל שבוע ושבוע אבל בנזדמן בשבוע יו"ט בוודאי כיוונו שיה"י שייך להשותפות ובפרט דביו"ט אפשר לחלק לכל אחד יום אחד בוודאי לא רצו למחול זכותם זה לזה ובפרט דבעיקר החלוקה שעשו שכל א' יהי' לו שבוע שלימה לא אדע במה נגמר הקנין על חלוקתם ומצינו בחו"מ לענין

גורל אם עושה חלוקה שיש שם מחלוקת בזה ועי' בספרי ח"ב סימן כ"ו דבשלמא בחלוקה לזמן כיון שכ"א משתמש בו א"כ לשי' הראב"ד שימוש חשוב קנין ואף לשיטת הרמב"ם מ"מ כתב בקצה"ח סי' קפ"ט דאם א"צ לקנין גמור רק לשכירות שימוש חשיב קנין ובפרט לענין מקומות בבהכ"נ כתב בט"ז חו"מ סימן קצ"ב דהוי כשביל של כרמים דנקנה בהילוך וכן כ' בנה"מ שם וה"ה די"ל לענין הגבה דאם התחיל לילך הגבה הוי כהחזיק ול"מ חזרה והיינו אם יקח א' לשותף לחלק הגבה וכבר התחיל במצוה י"ל דנגמר הקנין אבל היכא דאינו רוצה לדחותו ורק שרוצה לחלוק באופן אחר י"ל דאם הי' בלי קנין יוכל לחזור ובפרט לענין יו"ט בוודאי דלא הי' כוונתו למחול ובפרט דיפה כ' כת"ה דכל דבר הוא בחזקת שני השותפים ח"כ בוודאי מס' א"א לקלקל זכותם כנלע"ד ברור בס"ד לדינא: באעה"ח ב' חקת תרס"ט לפ"ק ראדאמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ל"ד.

להרב הה"ג חו"פ בנש"ק כש"ת מו"ה נפתלי שליט"א אבד"ק ווישניצא יצ"ו. בדבר שאלתו באחד שעולה לתורה משה צבי ושם החתימה משה הירש ובפ"כ משה לחוד האיך לכתוב בגט: הנה יפה הביא כת"ה מ"ש בט"ג אות כ"ד לענין זנוויל דוב לכתוב אם הוא איש שרגיל לחתום זנוויל דוב דמתקרי שמואל דוב והמכונה בעריל ולפ"ז יש לכתוב בנ"ד משה הירש דמתקרי משה צבי ודמתקרי משה וכוונת הט"ג משום דעל שם החתימה אין לכתוב דמתקרי כשיטת הט"ז מש"ה מוכרחין להקדים שם החתימה ואף דשם באות כ"ז גבי יהושיע פאליק כתב דא"צ לכתוב יהושיע פאליק ומוכח, דלא משגיחין טל שם החתימה שם כיון דקורין אותו פאליק י"ל דרוצה לחתום גם בשם הנקרא בפ"כ אבל הכא דלא נקרא רק בשם משה לבד וחותר משה הירש נראה שרצונו שהירש לא יהי' חשוב נשתקע א"כ א"א להשמיט שם הירש דרק באם נשתקע שם הירש לגמרי אז אף דנקרא בשם צבי אין לכתוב כינוי הירש כמפורש שם באות כ"ח אבל הכא עכ"פ ל"ח נשתקע כיון דחותם בו א"כ בוודאי דצריך לכותבו וממילא מוכרח להקדימו ואף שיש לחוש דשם החתימה הוי טפל לשם שעולה בן לס"ת ונגד שם הקריאה מ"מ ידוע שיטת רוב העוסקים דבמפרש השמות ליכא קפיידא בהקדים שם הטפל וכוונת הש"ס שרה וכל שום היינו רק בכותב וכל שום ואף לשי' הפוסקים דגם במפרש השמות אפ"ה יש להקדים שם העיקר מ"מ דעת כמ"פ דאינו לעיכוב רק לכתחיל' והכא כיון דעל שם החתימה א"א לכתוב דמתקרי א"כ היכי דא"א חשיב כדיעבד עיי' בש"ע יו"ד סימן ל"ג לענין שחיטת ב' סימנים בעוף בש"ך שם ובפרט שי"ל דשם החתימה חשוב כשם עליו לס"ת כיון דהירש היא כינוי לצבי וא"כ הוי שלש ס' להיתר וג' ס' מותר אף נגד ח"א עי' ביו"ד סי' ק"י ובפרט דהכא ליכא חשש שינוי לגמרי רק חשש לעז ואינו רק פסול דרבנן בודאי מהני שלש ספקות וכת"ה הביא משו"ת ד"ח ח"ב סי' קכ"ט לענין א' שעלה לס"ת ישראל דוב וחותרם ישראל בעריש ונקרא בפ"כ בעריש דעתו דלא סגי בגט א' לכתוב ישראל בעריש דמתקרי ישראל דוב והמכונה בעריש רק דעתו לכתוב ב' גיטין א' כנ"ל ובגט שני וכתבו ישראל דוב המכונה בעריש ולהשמיט לגמרי שם החתימה עיי"ש: ובאמת בנ"ד ליכא עצה זו דשם נקרא עכ"פ בפ"כ בעריש א"כ שם בעריש שחותם בו הוא אותו שם שנקרא בו ג"כ שפיר י"ל דא"צ לכתוב כלל ישראל בעריש כיון ששם ישראל ג"כ כבר נקרא בעלי' לס"ת ושם בעריש ג"כ יזכר בשם המכונה ורק

שהי' אפשר לחוש דבחימה מחזיק א"ע בשם ישראל בעריש בזה כבר הבאתי מדברי הט"ג דא"צ לכתוב יהושיע פאליק די"ל דאינו מחזיק א"ע בשם יהושיע פאליק רק שמזכיר גם שם פאליק לפי שנקרא בו בפ"כ אבל בנ"ד שנקרא בפ"כ רק בשם משה א"כ אם לא יכתבו שם החתימה ישמטו שם הירש לגמרי וכבר הבאתי דכיון דעכ"פ ניתן לו שם הירש מעריסה לכינוי וגם עתה חותם בו עכ"פ מהני עכ"פ לענין זה שלא יהי' חשוב נשתקע א"כ נהי דבדיעבד אם יכתבו גט אחד בשם משה צבי דמתקרי משה ג"כ כשר יהי' דעכ"פ כיון שהזכיר שם עלי' לס"ת ושם הנקרא בפ"כ כשר בדיעבד עכ"פ לכתחילה יש לכתוב גם שם הכינוי שלו ועי' בשו"ת חא"ש סי' ה' שכתב במי שחותם א"ע ארי' ליב ועולה לתורה ארי' אך בפ"כ נקרא ליב דיש לכתוב ארי' יהודא דמתקרי ארי' המכונה ליב עיי"ש ועיי"ש בס"י קצ"ג במי שחותם א"ע זאב וואלף ועולה לס"ת זאב ונקרא בפ"כ וועלוויל דיש לכתוב זאב וואלף המכונה וועלוויל דמתקרי זאב ועי' שו"ת בי"ש או"ח סימן פ"ז ועיין שו"ת בי"ש אה"ע סימן ק"א ואם אמנם דבחא"ש סי' קל"ז מוכח דבחותם נחמי' ליב ועולה לס"ת נחמי' יהודא ונקרא בפ"כ נחמי' דאינו נכון להשמיט שם החתימה אך משמע שם דיוכל לכתוב דמתקרי נחמי' ליב כיון דשם נחמי' עולה בו לס"ת ג"כ אף דשם ליב אינו רק בחתימה אפ"ה יוכל לכתוב דמתקרי נחמי' ליב אך שם עכ"פ אביו קורא אותו גם בשם משהנחום ליב והגם שכ' שם סברא זו בלשון ועוד מ"מ היכי שכ' בתשובה הרבה סברות אין לסמוך אתשובה זו רק אם שייך כל הסברות ע"כ נלע"ד לדינא כיון דא"א ליתן ב' גיטין עיי"ש ובפרט שא"א להשמיט שם הירש כיון דלא נקרא בשם הירש ואם לא יכתבו כפי שחותם יהי' נשמט שם הירש לגמרי ע"כ לדעתי כיון דבמפרש השמות לשי' רוב הפוסקים אין קפידא בהקדים שם הטפל ובפרט דבדיעבד אין חשש לשיטת כמ"פ בהקדים שם הטפל ע"כ נוכל לסמוך על הט"ג וכפי שפסק בחא"ש סי' צ"ח ובס"י קצ"ז ובשו"ת בי"ש או"ח סי' פ"ז ובאה"ע סי' ק"א ולכתוב משה הירש דמתקרי משה צבי ודמתקרי משה.

ולכתוב משה לחוד אין דעתי נוחה נהי דשם שנקרא בפ"כ מועיל בדיעבד עכ"פ לכתחילה יותר נכון לכתוב משה הירש דמתקרי משה צבי ודמתקרי משה כנלע"ד בס"ד לדינא: ב. (ובדבר הילד של ר' דוד פאלגער הנה בגוף הענין מה שהביא כת"ה בשם הגאון הח"ס זצ"ל דאם הי' לו בנים מקודם שלא מחו ל"ח בכלל מתו מחמת מילה ובאמת אין לסמוך אסברא זו דיש לחוש דנתקלקלו אח"כ ונעשו בני רפי דמא והגם דמצינו כעין זה דעת מוהר"ר יוחנן דלענין רדמ"ת אם נתחזקה בביאות של היתר באותו בעל ל"ח רדמ"ת אך באמת להלכה פסקינן דגם בנתקלקלה אח"כ אפ"ה חשיב רדמ"ת ובספרי ח"א סי' כ"ב ביארתי די"ל הואיל דרוב נשים אין רדמ"ת א"כ יש לתלות בדם צדדין אבל כיון דרוב נשים גם מחמת צדדין אינן רואין, א"כ יצאה מרוב ושוב חוששין שמא דם מקור הוא אבל בהחזקו בהיתר יש חזקה בתולדה ובזה מוקמינן אחזקה, אף בנולד ריעותא אך כ"ז שם דאפשר לתלות בדם צדדין אבל הכא דאין במה לתלות אף בנתקלקל אח"כ יש לחוש ועי' בשו"ת אמרי א"ש ובשו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סי' צ"ו דאין לסמוך על מה שהי' לו בנים מקודם דלא מתו והנה בגוף הדבר אם נימא דבי ילדים הראשונים מחו מחמת מילה כיון דנולד בו החולי קודם שנתרפא מהמילה עיי' בשו"ת בית יצחק סי' צ"א שנסתפק בזה הרבה אי בניתק מחולי מילה לחולי אחר חשוב מחו מחמת מילה

עיי"ש עכ"פ א"נ דהוה בכלל מתו מחמת מילה הנה ע"י מה שמלו הילד בשנה העברה וחי ב"ה לאורך ימים עיי"ז לא אזדא החזקה דמתו מחמת מילה דידוע דווסת קבוע אינו נעקר רק בג' פעמים ועיין בשו"ת בית יצחק שהוכיח דמתו ב' ילדים מחמת מילה גרע עוד מווסת דשם קיי"ל דווסת דרבנן וכאן הוה איסור תורה ואף דמבואר ביו"ד סימן קפ"ז דעברה ושמשה פ"א ולא ראתה מהני מ"מ בא"ר שם חולק ודעתו דבעי שימשה ג"פ ואף דהש"ך דחה דסגי בפ"א ועיי"ש בדג"מ דבתשמיש פ"א חוששין שמא חיפהו ש"ז ומכלל דבלא"ה סגי בשימשה פ"א אך באמת שם הוי רק ווסת גרוע כמו ווסת קפיצה דחשיב רק כמו ווסת שא"ק ונעקר בפ"א ואף לשי' הט"ז והחו"ד דחשיב ווסת קבוע מ"מ אינו רק איד"ר וסגי עקירה בפ"א אבל לענין חשש מתו מחמת מילה ל"מ עקירה בפ"א ועיין שו"ת מהרי"ט שכ' בפירושו דלא מהני עקירה בפ"א לענין מתו מחמת מילה ובפרט הכא דגם הילד שנימול לא מלו אותו רק אחר ה' חדשים י"ל דרק כיון דאז הי' בן ה' חדשים מכבר נתחזק כוחו מש"ה לא הזיק לו מילה ובספק פיק"נ אזלינן לחומרא: ע"כ מכל הני טעמי נלע"ד ברור דצריך עכ"פ להמתין איזה חדשים כמו שהמתינו בילד ראשון שנולד בשנה העברה ואם אז יהי' בריא וגם הרופאים יאמרו שהוא בריא וחזק יוכלו למולו וכבר כ' הרמב"ם דאפשר למול אח"כ ואי"א להשיב נפש אחד מישראל: באעה"ח ב' עקב עת"ר לפ"ק ראדמישלא יצ"ו.

הק' שמואל ענגיל חופק"ק הנ"ל. סימן ל"ה.

לכבוד הרה"ג מו"ה שמעי' שטיינבערג נ"י אבד"ק פרעמישלאן. בדבר שאשה אחת זמן רב שהרגישה כאב באברים ולא יכלה ליטהר ואח"ז טבלה ושמשה וקינחו א"ע בעדים ובבוקר מצאו דם על העדים וכן הי' ג"פ בליל טבילה ורק בלי בדיקה לפני תשמיש ואח"כ שימשה בפעם הד' ולא ראתה ובפעם הה' שוב ראתה ושאלה ברופאים ונראה שהי' הכחשה בין הרופאים שרופא אחד אמר כי יש סדק בהאם ורופא אחד מומחה בדק בשפיסעל עם מוך עד האם ומצא נקי ושפט שהוא מהצדדים ואח"כ אחר שהתירה כת"ה היתה טהורה זמן רב ועתה נתעורר החולאת ונשתנה הדבר שמקודם הי' לה עכ"פ קביעות שעד ד' שבועות לא תראה ועתה אין לה שום קביעות ושוב ראתה ג' פעמים כל פעם בליל טבילתה וא"י אם הרגישה כאב בשעת תשמיש ואח"כ פעם הג' שמשה שנית באותו לילה והיו נקי ואח"כ היתה עוד הפעם אצל רופא מומחה ובדקה ומצא פוליפ על האם ועשה אפעראציע ומבטיח שנתרפאה בלי ספק זה תורף השאלה בקצרה: והנה באמת יפה הביא כת"ה שיטת הראב"ד דבלא בדקה קודם תשמיש ל"ח רדמ"ת הנה כבר מבואר בספרי ח"א סי' כ"ב והוכחתי דעכ"פ אשה שיש לה ווסת וכבר אתחזקה בביאה של היתר ולא בדקה א"ע קודם תשמיש י"ל דכ"ע מודים דל"ח רדמ"ת ואף דכ' הרמ"א ואין חילוק בין נתקלקלה, אח"כ זה רק בבדקה א"ע לפני תשמיש עיי"ש היטב וא"כ לשיטת התה"ד דהיכא שיש לה זמן קבוע שעד אותה זמן לא תראה חשוב כמו יש לה ווסת א"כ מותרת ואף שכ' האחרונים דרק לענין בדיקה קודם ואחר תשמיש דלשי' רוב הפוסקים גם אשה שאין לה ווסת א"צ בדיקה אז מצרפין דעת תה"ד אבל לענין תלי' במכה שא"י אם מוציא דם דרק באשה שיש לה ווסת.

דעת המרדכי להתיר אז בעי עכ"פ שיהי' לה ווסת קבוע אך באמת גם הכא לשיטת הראב"ד גם באשה שאין לה ווסת בשימשה בלי בדיקה ל"ח בכלל רדמ"ת דהא מפרש הא דאם יש לה ווסת תולה בווסת כפירוש המרדכי ומיירי כולו באין לה ווסת ואפ"ה אין ביאה הראשונה מצטרפת לפי שהי' בלי בדיקה כמ"ש בש"ך ס' קפ"ז א"כ נהי דבאשה שאין לה ווסת לא נסמוך אשי' הראב"ד מ"מ בכה"ג דלשי' התה"ד חשיב יש לה ווסת בוודאי דיש להקל בלא בדיקה וגם מצד שהי' בליל טבילה ושייך ההיתר של המנ"י ועיין בספרי ח"ב סי' כ"ב וסי' כ"ה וס' כ"ד שהארכתי בזה.

וגם מצד הרגשת כאב אף דכאב אינו כמכה כ"ז שלא נתגלה שהכאב הוא בר דמים כמ"ש הנקה"כ אך עכ"פ כיון דהי' בלי הרגשה אף דבשעת תשמיש י"ל כסבורה הרגשת חמש הוא מ"מ כיון דליכא בירור שבא מן המקור ובפרט א"נ דחשובה כיש לה ווסת א"כ לפי דעת המרדכי לפי הבנת מקצת פוסקים מקיל לענין רדמ"ת אף בלי שום מכה אף דבזה לא סומכין אדבריו רק בצירוף מכה שא"י אם מוציא דם עכ"פ יש לצרף ההרגשת כאב וגם מצד הרופאים ששפטו שהדם אינו מהמקור אף דנראה שלא אמרודבר אחד שאחד אמר שיש לה סדק בהאם ומזה בא הדם והשני אמר שהוא מהצדדין עכ"פ שניהם שפטו שאינו דם נדות ועיין בחו"מ סימן כ"ה דב' פוסקים כ"א אומר טעם אחר בדרבנן חשיבי כרבים מסכימים להקל והכא לענין איסור רדמ"ת דלשי' רוב הפוסקים אינו רק איסור דרבנן א"כ שפיר מצרפין דברי הרופאים ששפטו שאינו דם נדות ואף דלענין נאמנות הרופאים יש להעיר כמפורש בש"ע דצריכה שתתרא קודם שתתחזק אבל אח"כ י"ל דאין להם נאמנות וגם כמ"ש הח"ס דאין יכולים לדון על גוף פרטי ובסימן קפ"ז מפורש שם לענין נאמנות הרופאים לענין רדמ"ת דכ' שם הב"ח דאם רופא זה עשה רפואה זו לאשה קודם שנתחזקה יכולה אשה אחרת לסמוך עלי' אף אחר שנתחזקה והעירו המפורשים דקודם שנתחזקה בלא"ה תוכל לשמש וא"כ אין הוכחה שהועילו הרופאים ושוב האיך תוכל האשה לסמוך אחר שנתחזקה באיסור והנלע"ד דהנה נודע מ"ש הפרמ"ג בפתיחה להל' טריפות דאם הי' עומד קדירה של היתר עם נ"ט זיתים וקדירה של איסור ונפל איסור דרבנן לא' מן הקדירות דאמרי' ס' דרבנן להקל ובוודאי נפל לתוך האיסור ואם אח"כ נפל כזית איסור לתוך של היתר ואם נימא דמעיקרא נפל האיסור לתוך האיסור שוב אסור ההיתר עכשיו ושוב אמרינן להיפוך ס' דרבנן להקל ותולין דגם מעיקרא נפל האיסור לתוך ההיתר וממילא בטל עכשיו דב' איסורין שאין שוין בטעמן מבטלין זא"ז עיי"ש ובספרי סי' כ"ד הארכתי בזה נשמע דבאיסור דרבנן אף דעד עכשיו החלטנו שלא נפל האיסור לתוך ההיתר מ"מ כיון דמצד ס' דרבנן הקלנו א"כ כשמגיע אח"כ קולא לענין דרבנן לומר להיפוך יכולין להקל א"כ באמת שי' רש"י ז"ל דלרבי גם ברדמ"ת סגי בב' פעמים וא"כ נודע דברי הנמו"י דבכל מידי ד"ת מחמירין כרבי דסגי בב' פעמים רק לענין ווסת דרבנן סמכין ארשב"ג ונשמע דהיכא דיוצמח קולא לענין ווסת א"נ הלכה כובי שוב נימא להיפוך ס' דרבנן להקל וכמ"ש הלב"ש בח"ד דבדרבנן היכי דיוצמח קולא א"נ דמחזיקין איסור ממקום למקום שפיר מחזיקין וכמ"ש השא"ר דאף דקיימ"ל דרבנן יש ברירה מ"מ היכי דיוצמח קולא א"נ א"ב שפיר אמרינן א"ב: א"כ ה"נ באמת אחר שנתחזקה בב' פעמים לרבי חשוב חזקה ורקדאנו מתירין לה לשמש מתמת דהוי ס' דרבנן ולקולא אבל אחר שקבלה

רפואות והועילו הרפואות רק הס' שמא לא פסק הדם מחמת הרפואים רק מחמת שלא נתחזקה עדיין אמרינן להיפוך ס' דרבנן להקל ושמא הלכה כרבי וא"כ כבר נתחזקה באיסור ושוב הועילו הרפואות ואף דבתחילה התרנו לה לשמש מטעם ס' דרבנן ואמרנו דהלכה כרשב"ג אבל אח"כ נוכל לומר להיפוך ס' דרבנן להקל ושמא הלכה כרבי ושוב נתחזק האיסור ונראה שהועילו הרפואות ושוב גם איש אחר יוכל לסמוך ע"ז ואף דבאיסור רדמ"ת כ' הח"ס דל"מ נאמנות הרופא משום דכבר נתחזקה באיסור אך כ"ז באם הס' נולד על אשה זו שכבר נתחזקה הוי ס' דרבנן נגד ח"א אבל כאן דהס' על איש הראשון שפיר מקילין מחמת ס' דרבנן לומר דהלכה כרבי וכבר נתחזקה באיסור ושוב נראה שהועילו פעולות הרופא ושוב גם אשה זו תוכל לסמוך על רפואה זו וא"ש הכל בס"ד עכ"פ יש לפקפק באמירת הרופא כנ"ל וגם מצד דהם לומדים חכמתם מגוף עכו"ם שמשונה מגוף ישראל כמ"ש הח"ס בחי' לע"ז דל"א עכ"ז י"ל דרק באומרים שעד עתה הי' דם נדות רק שנתרפאה א"כ י"ל דהוי כמעיד נגד ח"א ונכרי מסל"ת א"נ באד"ר נגד ח"א ואף דערכאות עדיפי מ"מ י"ל היכא דמעידין על דברים שבפנים א"א לברר שקרם אבל כאן שהרופאים אומרים דלא הי' כלל דם נדה א"כ לדבריהם לא התחיל איסור כלל בכה"ג ל"ח נגד ח"א כנודע מדברי הגה"מ לענין קידושין א"כ עכו"ם מסל"ת נאמן וה"ה רופאים בוודאי מהימני ובפרט דיפה הביא כת"ה משיטת כ"פ דיש נאמנות לרופאים כמ"ש בשו"ת מהרש"ם ח"א סימן ג' וסי' כ"ג ובספרי ח"א סי' כ"ב וסי' נ' ובפרט שכבר עברה ושמשה פ"ד ולא ראתה א"כ מפורש דתשמיש שלא ראתה עדיף מבדיקת שפופרת ואף שהעירו דהא לשיטת רש"י ז"ל דבעל ראשון ל"מ בדיקת שפופרת חוץ מזה דיפה כ' בשו"ת מהרי"א הלוי דבשלמא לענין שפופרת די"ל דאינו שוה לאצבע הבעל נהי דלחומרא ל"א אין כל אצבעות שוות ובאמת דעת הנוב"י דבעל ראשון י"ל דל"מ בדיקה רק היכי דמצאה בצדדי השפופרת א"כ שפיר יש להחמיר בבעל ראשון אבל תשמיש באותו בעל אחר שנתחזקה בכל הכחות א"כ נראה שנתרפאה ובפרט דבמרגשת כאב לכ"ע מהני בדיקה בבעל ראשון כמפורש ברמ"א וגם ביש לה ווסת ובפרט בלא בדקה קודם תשמיש הוכחתי בספרי ח"ב סי' כ"ב דלכ"ע מהני בדיקה בבעל ראשון וא"כ מכ"ש דמועיל בעברה ושמשה: ומה שפקפק הדג"מ די"ל דעקירת הווסת אינו רק בג' פעמים חוץ מזה דברדמ"ת לשי' הש"ך חשוב רק כמו ווסת קפיצה ווסת גרוע נעקר בפעם א' וכיון דהראיות היו בימי עיבורה וא"כ לשי' רוב הפוסקים אינו קביעת ווסת וא"כ באמת נסתפקו דלא יהי' שייך החשש ברדמ"ת בימי עיבור רק שכל דעכ"פ ראייה דג"פ חמירמ ווסת שא"ק וחוששת אף בימי עיבור דאינו חשוב ווסת קבוע אבל עכ"פ נעקר בפ"א ושוב מהני מה דלא ראתה בתשמיש האחרון ואף דבאמת תיכף אחר פעם הראשון היתה צריכה בדיקה לפני תשמיש כמ"ש בחו"ד סי' קפ"ו דאחר שראתה פ"א אף במופלג מהתשמיש מ"מ צריכה בדיקה פ"א לפני תשמיש אף באשה שיש לה ווסת מ"מ עכ"פ בלא בדקה יש סניף להקל וא"כ עתה אחר שנתעורר החולאת שנית ועתה נפלו איזה צדדי היתר דכעת היא בכלל אין לה ווסת וליכא צירוף שיטת המרדכי וגם א"י אם מרגשת כאב וגם עתה הי' התשמישין בבדיקה וליכא צירוף שיטת הראב"ד מ"מ אכתי שייך שאר צדדי היתר א' א"נ דהא דמהני בדיקת שפופרת משום דאמר' דנתברר שהי' מהצדדין אף דלא ראתה גם עכשיו מ"מ לענין דם צדדין י"ל דנשתנה הדבר ובדם

צדדים אמרינן אין כל האצבעות שוות וא"כ לפי"ז אף נקיים ל"צ אדם הראשון וגם בחזרה וראתה ג"פ אין חשש דנתברר שדם צדדין הוא ואף דבאמת ע"ז אין לסמוך חדא די"ל דכ"ז בשפופרת די"ל דעכ"פ אין שוה לאצבע לכן לא בא עתה דם צדדין אבל ע"י תשמיש הבעל ששוה לביאות הראשונות וכבר איתחזקה לכל הכחות א"כ גם דם צדדין הי' צריך לבא וע"כ דאירע מקרה שלא בא שוב י"ל דהי' דם מקור וע"כ דעיקר ההיתר מטעם דנתרפאה ושוב בחזרה וראתה יש חשש ובפרט דבסד"ט הוכיח דגם בבדקה בשפופרת ולא מצאה עיקר ההיתר משום דנתרפאה ובחזרה וראתה ג"פ נתעורר האיסור ובאמת בסד"ט חוכך להחמיר בראתה אח"כ פ"א דנימא ג"כ אמ"ל שלא הי' רפואה ברורה אך לענין זה י"ל דדוקא לענין שפופרת דבאמת י"ל אין כל אצבעות שוות נהי דלחומרא ל"א אין כל אצבעות שוות אבל עכ"פ לא הי' אז בירור שנתרפאה א"כ בראתה אח"כ אף פ"א אמ"ל דהא דלא ראתה מקודם משום דשפופרת לא דמי לאצבע אבל היכי דעברה ושימשה ע"כ דנתרפאה א"כ כ"ז שלא ראתה עוד ג"פ ליכא חשש לכ"ע אך גם אחר שראתה ג"פ מ"מ שייכי צדדי היתר א' מצד דבסוף שימשה ולא ראתה וכבר הוכחתי דתשמיש שלא ראתה עדיף מבדיקת שפופרת ואף דלעיל כתבתי דלכאורה יש לחוש דבעל הראשון ל"מ בדיקת שפופרת רק שצדדתי מכח הכאב וגם מכח חזקת הווסת ולא בדקה דלכ"ע מהני בדיקה בבעל ראשון וה"ה בעברה ושימשה מהני אבל השתא דאין לה ווסת ואינה מרגשת כאב ושימשה בבדיקה י"ל דל"מ בדיקה בבעל ראשון וה"ה דשימשה ל"מ אך כבר כתבתי דרק שפופרת ל"מ די"ל דלא שוה לאצבע הבעל אבל תשמיש בעלה דהוא באותו אצבע וכבר איתחזקה בכל הכוחות א"כ הוי בירור גמור שכבר נתרפאה ומהני אף בבעל ראשון והעיקר מצד נאמנות הרופאים דהיכי דראתה בלי הרגשה מסיק בשו"ת רח"כ בסופו דאף רופא עכו"ם נאמן ע"כ מכל הני טעמי נלע"ד פשוט וברור להיתרה לשמש ובפעם הראשון תשמיש בליל שניה של הטבילה ואם לא תראה אז תהי' מותרת כנלע"ד פשוט בס"ד לדינא: באעה"ח מוצש"ק במדבר מ"ג למב"י תרס"ח ראדמישלא יצ"ו.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ל"ו.

בדבר הד"ת שאחד הי' לו חוב אצל חבירו איזה אלפים ר"כ והלוה הי' לו יער שהי' שוה סך גדול והי' שקוע בתוכו כמה אלפים וגם הלוה הי' חייב להרבה אנשים אחרים מעות והי' דחוק מאוד למעות והתפשר א"ע עם המלוה הא' שהי' חייב לו מכבר איזה אלפים שיתן לו עוד בהלוואה סכום רב כדי שיוכל לסלק כל הבע"ח כדי שלא ימכרו לו היער עפ"י ליצטאציאן ויפסיד סכום רב.

והמלוה הבטיח להלוות לו סכום רב כמה שיצטרך לסילוק הבע"ח והתפשרו כמה עיסקא יתן לו ולמען יהי' המלוה בטוח על מעותיו שהי' מגיע לו מכבר גם על המעות שילוה לו להבא יתן לו טאבעלאר-אקט על כל היער על שם המלוה שכל היער שייך להמלוה והוא יוכל לעשות בהיער כאדם העושה בשלו עד שיגבה כל מעותיו עם העיסקא ואם ישאר מותר מעות יחזיר השאר להלוה הנ"ל ואך כעת אשר הי' צריכים ליסע לצורך גמר העסק ולסלק לשאר הבע"ח חזר בו המלוה הנ"ל ולא רצה ליסע וליתן מעות רק באופן שיבטיח לו הלוה ליתן לו ארבעה מאות כתרים חוץ דמי העיסקא וכעת נמכר היפר וכבר

קיבל המלוה הנ"ל כל מעותיו עם דמי העיסקא ועוד נשאר ביד איש אחד סכום איזה אלפים כתרים אשר שלח לו האדון הקונה היער וצוה לחלק המעות לכל אנשים אשר הי' טאבעליערט על היער הנ"ל וגם האיש שנשלח לו המעות הי' אחד מהמלוים על היער וצוה ג"כ האדון ליתן להמלוה הגדול הנ"ל סך 16% מהמעות ששלח העולה שני אלפים ושש מאות כתרים ורק הלוח הנ"ל עיקל לע"ע אצל האיש שנשלח לו המעות שלא יתן להמלוה הנ"ל עד שיעמדו לד"ת ולפי החשבון מגיע להמלוה בצירף הארבעה מאות כתרים ערך אלף כתרים נמצא אף לפי טענת המלוה מגיע להלוה בחזרה מהחשבון 16% ערך אלף ושש מאות וחמישים כתרים והלוה טוען א.

(כי לא הבטיח לו ליתן הסך ארבעה מאות כתרים ולא השיב כלום להמלוה על בקשתו הסך ארבעה מאות כתרים בחנם ב.) טען אף אם האמת כדברי המלוה הי' אונס גמור בהבטיחו המתנה כי לא הי' לו עצה אחרת אחרי שכבר התפשר עם המלוים שלו ונתן להם טאבעלאציא והוא הבטיח ליתן לו כל המעות הנצטרך ואם הי' חוזר מהלוואה הי' נמכר היפר בחצי שוי' א"כ הוא אונס גמור זה תורף הטענות בקצרה: ויש בזה לדבר הרבה א') אם כבר חל החיוב על המלוה להלוות לו המעות ולא הי' יכול לחזור עפ"י ד"ת מהלוואה א"כ הי' הדבר פשוט דאך אם אמר לו הלוה שיתן לו הסך ארבעה מאות כתרים אפ"ה פשיטא דהוי מתנה באונס ובמחנה היכי דניכר אונסו ל"צ מסירת מודעה כמפורש בחו"מ סי' ר"ה דרק במקח קיי"ל תלוי וזבין מהני אבל תלוי ויהיב לא ואך די"ל לכאורה לפמ"ש ברמ"א יו"ד סי' רל"ב בשם המהרי"ק דלא מיקרי אונס רק אם הי' נפסד משלו אבל אם רק לא הי' מקבל הטבה לא מיקרי אונס א"כ י"ל גם הכא דהמלוה לא רצה לגזול משלו רק לא רצה לעשות עמו טובה להלוות לו רק באופן שיתן לו ארבעה מאות כתרים א"כ י"ל דלא מקרי מתנה באונס דהי' אפשר שלא יקבל ממנו הטובה וכן מפורש בחו"מ סימן רמ"ג דמי שרצה לישא אשה ולא רצתה, רק באופן שיכתוב לה כל נכסיו דלא מיקרי מתנה באונס כיון שהי' אפשר שלא לישא אותה אך באמת זה דבר פשוט דאם כבר נתן אחד מתנה לחבירו בקנין המועיל ואח"ז מפחידו שיקח ממנו המתנה בחזרה בחוזק יד ועי"ז מוכרח המקבל מתנה להבטיח לו דבר בוודאי מיקרי אונס דכיון דכבר זכה בהדבר הוי כמפסידו דבר שהוא שלו ועיין בפרשת דרכים שהוכיח זה מדברי המהרי"ק והתוס' דמש"ה חשיבי ישראל אונסים על קבלתם התורה בערבת מואב שהי' יראים שלא יכנסו לארץ אף דזה חשיב רק כקבלת טובה מ"מ כיון דכבר זכה אאע"ה בא"י במה שהתהלך לאורכה ולרחבה שוב הוי כמפסידם ליקח דבר משלהם וחשיבי אונסים עיי"ש א"כ ה"נ אם כבר זכה הלוה בזכות זה עפ"י ד"ת שמחויב להלוות לו א"כ במה שרצה לחזור מהחיוב שמוטל עליו עפ"י ד"ת הוי אונס גמור דהוי כלוקח ממנו מתנה שכבר נתן לו כמו דשם עדן לא באו ישראל לא"י אפ"ה חשוב כלוקח מהם דבר שלהם כיון שכבר זכו בה ה"ה הכא הוי כרוצה ליקח ממנו דבר שכבר זכה בו ופשיטא דאשה שניסת כבר לאיש ולא תרצה לדור עמו עד שיתן לה מתנה דיהי' חשוב מתנה באונס דאחר הנישואין משועבדת והוי כרצונה לגזול ממנו דבר שלו.

וצריכים לדון אם כבר הי' חל חיוב על המלוה להלוות לו: והנה אם לא הי' בזה רק הבטחה בעלמא מהמלוה הנה מפורש בחו"מ סי' ל"ט שי' הרשב"א דאף בכבר נכתב השטר מדעת המלוה אפ"ה יוכל לחזור מההלוואה ורק דצריך לשלם לו הוצאות כתיבת

השטר וא"כ שוב הי' יכול המלוה לחזור מהבטחת ההלוואה א"כ ל"ח רק כלא רצה לעשות לו טובה ושוב ל"ח אונס כמפורש ברמ"א שם סי' רל"ב וכמו בהא דסימן רמ"ג דאף אם הבטיחה לינשא לו אפ"ה קודם הנישואין שרשות בידה לחזור אם נותן לה מתנה כדי שתנשא לא חשוב מתנה באונס וה"ה הכא ל"ח אונס ואף דלכאור' הי' מקום לומר דהא באמת שי' הרמב"ן דאחר שנכתב השטר על ההלוואה לא יוכל לחזור והסברא כמ"ש הנה"מ דכיון דזכה המלוה בשיעבוד נכסי נתחייב בדמיו דהוי כחליפין חפץ בחפץ כיון שמשך אחד ממילא זכה השני בהחפץ.

והנה באמת בש"ך רצה לומר דהוי ס' דדינא ואין להפקיע מן המלוה וא"כ הי' מקום לומר דכ"ז אם היינו דנין אם מחויב המלוה להלוות לו שפיר הי' המלוה יכול לומר קים לי אבל עתה שכבר הלוה לו ואין אנו דנין רק על הסך 400 קראנען א"כ א"כ דהלוה חשוב מוחזק בהמעות כ"ז שלא הגיע לידו ואףשלהמלוה יש טאבעלאר-אקט על הסך 400 קראנען מ"מ ידוע מ"ש בספר תקפו כהן דאם הלוה יש לו טענה על גוף השטר חשוב הלוה מוחזק ובשלמא אם רוצה לתפוס בשביל חוב אחר ואין לו זכות בחוב האחר רק ע"י תפיסה ל"ח מוחזק אבל אם יש לו זכות לבטל גוף השטר אף דיש בזה ס' דדינא מ"מ ל"ח המלוה מוחזק וע' בנו"ב מה"ק חו"מ סי' ו' א"כ שוב יוכל הלוה לומר קים לי כשי' הרמב"ן וא"כ כבר זכה בהלוואה ושוב הי' חשוב כאונסו ליקח לו דבר שכבר זכה בו ושוב חשוב אונס אך באמת י"ל כיון דקיי"ל בס' דדינא אינו מועיל תפיסה דקיי"ל תקפו כהן מוציאים אותו מידו אז אם הי' בא לבי"ד קודם ההלוואה הי' הבי"ד פוסקין דא"צ להלוות לו מה לי אם הי' הדבר מחמת בירור או מחמת ספק כיון דקיי"ל ספק ממונא קולא לנתבע וגם תפיסה אינו מועיל שוב הוי כאינו גוזלו משלו רק מונע מלעשות טובה לחבירו ושוב ל"ח אונס ולא יוכל עתה הלוה לומר קים לי כהרמב"ן דעכ"פ הבי"ד הי' פוסקין דפטור מלהלוות לו ושוב חשוב כדין לא רצה לעשות לו טובה ול"ח אונס: וחזן לזה הכא כבר חשוב המלוה כמוחזק בהמעות כיון שנשלח לו המעות ע"י הפאסט לאיש א' מפה שיתן 16% להמלוה ובחוב אמרינן תן כזכי והוי ככבר זכה בו המלוה ושוב יוכל לומר קים לי כשיטת הרשב"א ז"ל ואף שי"ל כיון שהמעות נשלח מעכו"ם ולפי שי' התוס' ב"מ ע"א בעי שיהי' שליח של מזכה ויש לומר אין שליחות לעכו"ם, ואף אם אמר המלוה שיגבה חובו מהעכו"ם אפ"ה ל"מ דאין שליחות לעכו"ם אך באמת כיון שמי שנשלח לו המעות הוא ג"כ שותף להמעות אמרינן מיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי' ומהני אף אם המלוה הוא עכו"ם.

וכמו דבשותפין דעת רש"י ז"ל ב"מ דף ח' דאמרינן של"ע ה"ה דמהני בזה שליחות אף בהמשלח הוא עכו"ם ועי' שו"ת בית שלמה חו"מ סי' כ"א וסי' ק"א א"כ שוב הוי כגבה המלוה המעות ושוב יוכל לומר קים לי כהרשב"א וחזן לזה הש"ך מסיק דהעיקר כשי' הרשב"א והסביר הנה"מ דשיעבוד נכסי ל"ח כזכה עוד כיון דזבין מלוה ל"מ כיון דבע"ח מכאן ולהבא הוא גובה א"כ הדבר פשוט דאם לא הי' רק הבטחה להלוות על וועקסיל אז אף אחר שנכתבו הוועקסלין הי' יכול לחזור מהלוואה ושוב לא הי' חשוב אונס מה שמונע ממנו לעשות הטבה ושוב הי' זוכה בהסך 400 קראנען אך באמת מפורש שם ברמ"א דאם הבטיח להלוות לו על משכון והחזיק א"י לחזור והנה מפורש שם בקצה"ח בשם הרשב"א דבמשכון של קרקע בעי דוקא שכבר ירד להקרקע והחזיק בה אז לא

יוכל לחזור מההלוואה אבל כ"ז שלא החזיק בהקרקע אף שכבר נכתב שטר משכנתא מ"מ לא זכה עוד בהקרקע דקרקע אינו נקנה בשטר ושוב לא נתחייב עוד בדמיו והקצה"ח כ' עוד דאם לא ירד לאכול פירות י"ל מנה אין כאן משכון אין כאן וא"כ לכאורה אף אם הבטיח לו אחר שכבר נכתב שטר משכנתא אפ"ה י"ל דהי' יכול המלוה לחזור מההלוואה כ"ז שלא החזיק בהיער ושוב חשוב רק כאינו רוצה לעשות טובה לחבירו ול"ח אונס: אך באמת י"ל דהכא אחר כתיבת הטאבליר אקט לא הי' ביד המלוה לחזור מן ההלוואה דמ"ש הקצה"ח דקרקע אינו נקנה בשטר לחוד עכ"פ הדבר פשוט דאם א' חייב לחבירו מעות והמלוה קנה קרקע מהלוה שלו בעד דמי חובו דקונה ע"י כתיבת השטר דנהי דחובו אינו יכול לקנות דקיי"ל מלוה במכר לא קני מ"מ עכ"פ חשוב כלא מיחסר כסף ושוב קונה בשטר לחוד וכמ"ש התוס' קידושין כ"ז פ"ב דבמכר לו עשר שדות והחזיק באחת דקנה כולם ונהי דבעי שיתן דמי כולם מ"מ אם חייב לו המעות נהי דמלוה במכר לא קנה מ"מ מהני חזקה שהחזיק בשדה אחת לקנות כולם ועיין בקצה"ח סי' ר"ד דאם חייב לו וקנה במשיכה אף א"נ דמשיכה אינו קונה בעכו"ם מ"מ כיון דלא מיחסר כסף הוי כהא דבלן דלא מיחסרה משיכה וקונה במשיכה וכן כ' במק"ח סי' תמ"ח א"כ ה"נ כיון שכבר הי' מגיע להמלוה מעות אצל הלוה וכתב לו האקט על דמי החוב שמכבר גם על אופן שילוה לו עוד מעות עכ"פ כבר נקנה לו הקרקע עכ"פ כשיעור דמי חוב המגיע לו ושוב הוי ככבר זכה בהקרקע ושוב מחויב להלות לו ואף לדברי הקצה"ח שכתב די"ל בזה מנה אין כאן משכון אין כאן.

מ"מ בנידון דידן ל"ש זה דעכ"פ אחר כתיבת האקט זכה עכ"פ בהמשכון נגד מעותיו שמגיע לו מכבר והוי כנתחייב המלוה שבעד זכות זה שיתן לו טאבליר על החוב שמכבר ילוה לו עוד וכאן שכבר זכה המלוה בטאבליר נגד דמי החוב שמכבר שוב הוי כחליפין חפץ בחפץ דאם משך אחד נקנה חפץ שלו לחבירו ושוב מחויב להלוות לו מותר המעות ושייך ג"כ סברת הנה"מ שם דדוקא בשטר חוב דהמלוה אין לו רשות למכור נכסי הלוה קודם שמגיע זמן הפירעון ולשי' כמ"פ אף אחר שהגיע זמן פירעון אף אם המלוה גובה מהנכסים אפ"ה ל"א למפרע הוא גובה שפיר חשוב כלא זכה עוד המלוה בנכסי הלוה אבל במשכון כיון שיכול לקדש בו אשה הוי כזכה תיכף בהמשכון והנה אף דבמשכון קרקע קיי"ל דאין לו בו קנין כמ"ש בחו"מ סי' רע"ח ועיין בנה"מ סי' ס"ו מ"מ הכא כיון דנכתב בהטאבליר-אקט שרשות ביד המלוה למכור עצים מהיער כרצונו שוב חשוב כקנין גמור ול"ש לומר בזה מכאן ולהבא הוא גובה כיון שיוכל לגבות חובו מגוף היער וא"צ בזה שומת ב"ד ושוב הוי ככבר זכה בחפץ וזה עדיף ממשכון מטלטלין דשם נהי שיוכל לקדש בו אשה מ"מ לא יוכל לגבות חובו מהמשכון רק שמקדש בזכות השיעבוד ואפ"ה חשוב ככבר זכה בחפץ מכ"ש הכא שנתן לו אקט שיוכל למכור גוף העצים א"כ הוי כזכה תיכף בהאילנות שרשות בידו למכרו וא"כ בוודאי נתחייבו להלוות לו ושוב לא הי' ברשותם לחזור א"כ הוי כאונסו ליקח ממנו דבר שכבר זכה בו וחשוב אונס גמור: ע"כ הדבר פשוט שאם יתברר שבעת שהבטיח לו הסך ארבעה מאות כתרם הי' כבר נכתב הטאבעליר-אקט על שם המלוה בוודאי דא"צ ליתן לו הסך 400 קראנען דחשוב בכלל מתנה באונס אך אם יתברר שבעת שרצה המלוה הסך 400 קראנען עוד

לא הי' נכתב הטאבעליר אקט ורק הי' הבטחה בעלמא שוב הי' ביד המלוה לחזור מהבטחתו ושוב ל"ח בכלל מתנה באונס דמניעת קבלת טובה.

ל"ח אונס ושוב אם יתברר שבאמת אמר הלוה שיתן לו הסך 400 קראנען א"כ זכה המלוה בהסך הנ"ל ואם לא יוכל לברר מ"מ ישבע המלוה שהבטיח לו שהוא חשוב מוחזק ע"י האיש שנשלח לו המעות עבורו כמ"ש לעיל דבשותפין ל"א אין שליחות לעכו"ם. וגם ע"י האקט שנכתב חיוב הסך 400 קראנען חשוב מוחזק רק דהלוה רוצה לבטל השטר באומרו שאז קודם ההלוואה לא הבטיח לו ורק שהי' אונס לחתום על השטר בזה בוודאי סגי שיקבל המלוה בחרם שהבטיח לו קודם ההלוואה וז"ב: עוד יש מקום להסתפק אף א"נ דהי' רשות ביד המלוה לחזור וממילא ל"ח בכלל אונס מ"מ יש להסתפק בגוף הדבר אם הלוה מבטיח למלוה דבר כדי שילווה לו אי ליכא בזה איסור ריבית והנה בשיגר לודורן בשביל שילווהו מפורש במחבר סי' ק"ס דחשוב א"ר והרמ"א כתב ואמר לו בשביל שתלויני ומוכח לכאור' דזה ל"ח רק איר כיון דאין הקציצה בשעת ההלוואה על הריבית רק נותן לו מתנה בשביל שילווה לו דחשוב בכלל ריבית מוקדמת וא"כ אי ל"ח רק א"ר שוב י"ל דבזה אם כבר גבה אין צריך להחזיר ובאמת זה עדיף עוד מא"ר דבא"ר מפורש ביו"ד סי' קס"א ס"ב דמחויב להחזיר לצי"ש וכתב הרמ"א דבריבית מוקדמת אף לצי"ש אינו חייב להחזיר ואף שייל דהכא עדן לא גבה הסך 400 קראנען והוי כרק הבטיח לו מקודם מתנה בשביל שילווה לו וא"כ עכ"פ גם ריבית מוקדמת אסור ליקח ואם לקח שלא מדעת הלוה אסור כמפורש שם בסי' קפ"א סעיף ד' מ"מ יש כמה סברות בדבר דחשוב ככבר גבה א' כיון דנכתבו החיוב סך 400 קראנען בהטאבליר אקט.

א"כ נודע מ"ש בשו"ת רח"כ ז"ל דא"ר שנכתב בשטר אמרינן דהוי כגבוי ואף דבשו"ת בת עיני חולק עלי' ועי' בשו"ת שו"מ ובהג"ה לשו"ת רח"כ ז"ל דבאם יש איסור בשטר ל"ח כגבה מ"מ הכא כבר זכה בהסך 400 קראנען תיכף בקבלת האיש מפה הסך 16. 000 קראנען ונכתב לו שיתן מזה 16% לאיש המדובר א"כ כבר זכה ע"י קבלת השליח ושוב הוי כגבה ובריבית מוקדמת אם כבר זכה אף לצי"ש אין צריך להחזיר: ואף שי"ל דעכ"פ כיון דהמלוה עשה איסור בקבלת המתנה א"כ י"ל אשלד"ע ולשיטת הנו"ב המעשה בטילה ושוב לא זכה המלוה בהמעות ע"י קבלת השליח את המעות ושוב ל"ח כגבה ושוב י"ל דאסור מלקבלו ובאמת מפורש זה במהרי"ט סי' קט"ז דגם בא"ר אם לא גבה בעצמו רק ע"י שליח אמרינן אשלד"ע ול"ח כגבה אך באמת א"נ דבאיסור דרבנן ל"א אשלד"ע כמו שנסתפק המהרי"ט ועיין במ"ל פ"ב מה' רוצח ובה' מלוה ולוה שוב חשוב ככבר זכה בו ושוב א"ר אינו יוצא בדיינין וחוץ לזה כבר הוכיח בבית מאיר אהע"ז סי' ל"ה דאף א"נ דגם בדרבנן אמרינן אשלד"ע אבל עכ"פ בדרבנן אין המעשה מתבטל ושוב חשוב כגבה ובפרט שהמלוה והשליח לא ידעו שיש בזה איסור ריבית ושוב הוי כהשליח שוגג ולשי' כמ"פ כשהשליח שוגג ל"א אשלד"ע וא"כ יש כמה סברות בדבר דחשוב ככבר גבה א' מכח הטאבליר אקט וגם מכח שזכה בשבילו האיש הנשלח לו המעות דיש כמה סברות דלא מתבטל השליחות די"ל בדרבנן יש שלד"ע ועכ"פ בדרבנן אין המעשה מתבטל וגם מצד דהשליח שוגג וכיון דכגבה אף לצי"ש א"ח להחזיר בריבית מוקדמת שוב יש לסמוך אכמה סברות הנ"ל ולומר דחשוב כגבה אך באמת

לפמ"ש בחו"ד סי' ק"ס דאם נותן לו מתנה מקודם ההלואה ופירש לו שנותן לו המתנה בתנאי גמור אם ילוה לו דאז כיון דלא חל המתנה רק בשעת ההלואה חשוב ר"ק והרמ"א מיירי שאינו נותנו בתנאי רק שנותן לו מתנה לחלוטין אף אם לא ילוה לו ורק שמגלה דעתו שמבקש בעד זה שאח"כ ילוה לו א"כ לכאורה הכא ה"ל המתנה רק אם ילוה לו ושוב חשוב ר"ק וא"כ אף בגבה צריך להחזיר מכ"ש דהכא י"ל דל"ח כגבה דע"י השטר אם יש בו איסור ד"ת בוודאי דאינו בכלל עומד לגבות דאמרינן דהמלוה לא ירצה לעבור איסור תורה וגם ע"י השליח ל"ח כגבה דבאיסור תורה י"ל אשלד"ע והמעשה מתבטל.

ובפרט דגם בגבה צריך להחזיר והנה באמת בחיבורי ח"ב סי' כ' ישבתי קושיית הח"ד על הרמ"א ולפמ"ש שם נשמע דאף בנותן לו מתנה אם ילווהו אפ"ה ל"ח רק ריבית מוקדמת ולפ"ז שוב י"ל בכבר גבה אין מוציאין: והנה אם ה"ל הדבר ס' אם כשיטת הח"ד דבכה"ג חשוב ר"ק או כפשטות דברי הרמ"א דל"ח רק ריבית מוקדמת אז לכאורה ה"ל תלוי בפלוגתת הפוסקים המובא בסוף סי' קע"ז בס' ריבית קצוצה או א"ר אי מוציאין מי נימא דהוי ס' ממון ולקולא או נימא דהוי בכלל ס' איסור ולחומרא והנה בח"ס יו"ד סי' רמ"א כ' דכאן חזרה קו' מהר"י באסין דהוי ס' איסור ולגבי השני לא יהי' ס' איסור דהא גם בא"ר מחויב להחזיר לצי"ש א"כ י"ל כ"ז בס' ר"ק או א"ר אבל בס' ריבית מוקדמת דבזה.

גם לצי"ש אינו חייב להחזיר שוב בס' איסור א"י להוציא מהמלוה דאמרינן ס' ממון לקולא אך כ"ז אם ה"ל כבר גובה את המתנה שפיר ה"ל מקום לומר דעכ"פ כיון שיש ס' שמא לא חשוב ר"ק יוכל המלוה לומר קים לי אבל הכא א"נ דחשוב ר"ק שוב ל"ח כגבה דבאיסור ד"ת אמרינן אשלד"ע ומתבטל המעשה ושוב ל"ח כגבה וא"כ נהי די"ל דבס' ר"ק ס' ריבית מוקדמת א"צ להחזיר אף לשי' מהרשד"ם מ"מ הוי סי' בתפיסה עצמה ונודע מ"ש במהרי"ט דאף במקום דמועיל תפיסה בס' ממון מ"מ אם יש ס' בתפיסה עצמה לא יוכל לומר קום לי ובפרט דלא נוכל לחלוק על הח"ד אף למשוי סי' ושוב י"ל דחשוב בכלל ר"ק ושוב גם בגבה צריך להחזיר אך באמת י"ל כיון דגוף ההלואה נעשה עצה"ע א"כ מוקמינן המלוה ולוה אחזקת כשרות דוודאי גם הבטחת המתנה ה"ל עצה"ע ונהי דלא התנו אז עצה"ע מ"מ כיון דגוף ההלואה נעשה עצה"ע אמרינן דכל התנאים ע"ד הראשונה הוא עושה ועיין שו"ת בית שלמה חאה"ע סי' קמ"ז ובחלק חו"מ סי' פ"ט דאף היכא דא"נ ע"ד הראשונה הוא פושה יש איסור בזה אפ"ה אמרינן ע"ד הראשונה עשה ועי"ש בהג"ה מבנו שהביא מש"ס דמנחות ט"ו דפליגי בזה רב ושמואל בנתן הקומץ במחשבה ולבונה בסתם אי אמרי' ע"ד הראשונה עושה אבל הכא להיפוך לשי' הח"ד דיש בזה ר"ק א"כ שניהם עוברים משעת קציצה ושוב אדרב' חזקת כשרות מסייע דעשו ע"ד הראשונה היינו עצה"ע ואף שלא ידע המלוה שיש בזה זאיסור ריבית מ"מ אמרינן דוודאי אם ה"ל ידע שיש בה איסור ה"ל מתנה דעושה ע"ד הראשונה היינו עצה"ע ושוב אמרינן דכיון דכל הלוואות שבקאסע של המלוה נעשין עצה"ע שוב אמרינן שכל החיובים שמתחייבים הלוינ המה ע"ד הראשונה עצה"ע ואף כי קשה להחליט ד"ז מ"מ כיון דלפשטות דברי הרמ"א משמע דפירש בשביל שתלויני לא חשיב ר"ק וא"כ לענין ריבית מוקדמת בוודאי דחשוב כגבה דבדרבנן אין המעשה מתבטל עי"ש ושוב אין עליו חיוב להחזיר אף לצי"ש ורק דיש לחוש לשי' הח"ד מ"מ לענין זה שוב י"ל דע"ד

הראשונה הוא עושה ול"ח ריבית ע"כ לדינא אם יתברר שבשעת הבטחת הסך 400 קראנען לא הי' עוד נכתב הטאבליר רק הבטחה בעלמא אז לא נוכל לעכב על המלוה מלקבל הסך 400 קראנען מיד השליח אבל אם יתברר שכבר הי' נכתב הטאבליר אקט קודם הבטחת ארבעה מאות כתרים אז גם אם כבר הי' גובה ממש צריך להחזיר ובפרט די"ל דל"ח עוד כגבה פשיטא דאסור לקבלם כנלע"ד ברור בס"ד לדינא: באעה"ח אור יום ה' ויצא תרע"ד ל' ראדאמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ל"ז.

להרב הה"ג מו"ה דובער מוצד"ק ווייצען (נ"י) ז"ל בדבר שאלתו בא' שמכר חמצו כדת ושכח לכתוב בהשט"מ איזה שקים קמח יפה והוא הפ"מ ובת"ה הביא שי' העיטור שמתיר בביטל חמצו אף שלא ביערו עכ"פ בהנאה. וכת"ה הביא דהטור חולק ובת"ה כתב דבאמת י"ל לפמ"ש הש"ך בסי' ל"ט דיש לאסור בנאבדה הריאה דא"כ מה הועילו בתקנתם כ"א ישליך הריאה א"כ י"ל דהא דלא מהני ביטול בחמץ בפשיטות כיון דלא קיים תקנת חז"ל שצווי לבער א"כ לכך אסרו אבל אצ"ל דחוששין שמא לא ביטל כלל א"כ אם עכ"פ אסור באכילה א"כ ליכא חשש דכל אחד ימכור על מצות ביעור כיון דע"כ יצטרך למכרו לעכו"ם א"כ ימכרנה קודם הפסח ולכך י"ל דהעיטור סובר דנאבדה הריאה טריפה א"כ שפיר סובר דלא חיישינן שמא יערים לומר שביטלו ורק שאסור בלא ביעורו משום דעבר על תקנת חז"ל וא"נ לאחר פסח אסור באכילה א"כ בוודאי ימכרנה קודם הפסח אבל הטור סובר דנאבדה הריאה כשרה א"כ ע"כ הטעם הכא שמא יערים לומר שביטלו ממילא מוכרח לאסרו גם בהנאה דגם בשביל היתר הנאה יש לחוש שישקר לומר שבטלו וא"כ כתב כת"ה דבהפ"מ יש לסמוך על שיטת העיטור להתירו בהנאה ע"כ ת"ד: הנה באמת בהפ"מ אנו מכשירין בנאבדה הריאה ע"כ דאנו סומכין דעיקר דל"א בזה מה הועילו חז"ל בתקנתם ושוב ע"כ דהכא יש חשש משקר ולא ביטלו ושוב יש לאסור אף בהנאה והגם דחמץ שאח"פ דרבנן י"ל להיפוך שמא נאבדה הריאה טריפה ושוב הכא לא חיישינן שמא לא ביטל ושוב מותר בהנאה וכמ"ש השאג"א דברבנן י"ל סד"ר להקל שמא אין ברירה אך באמת דבר שמותר בהפ"מ ע"כ דשיטת המתירין עיקר ושוב גם לענין סד"ר א"א לכנותו בגדר הספק והנה באמת א"נ כדברי כת"ה דמש"ה אסור חמץ לאחר הפסח אף בביטלו משום דלא קיים תקנת חכמים שתיקנו לבערו וכמו בנאבדה הריאה ועיין תוס' פסחים דף ל' לענין איד"ר דאסור לבטלו דאל"כ מה הועילו חז"ל באיסורם כ"א יבטל הנה הי' מקום בכה"ג להתירו אף באכילה לפמ"ש הש"ך שם סימן ל"ט ביש הכחשה אם הי' סירכא כסדרן או שלכס"ד מוקמינן בח"ה והעיר הרש"ל דהא מחמירין בנאבדה הריאה וכתב הש"ך דעיקר הטעם משום דלא קיים תקנת חז"ל לבדוק הריאה אבל הכא בדק הריאה וקיים תקנת חכמים רק במקרה מזדמן ספק על מקום אחד אם הוא שלכס"ד שוב מוקמינן בח"ה א"כ הכא נמי היכא דלא כתב כלל שטר מכירה דא"כ לא קיים תקנת חכמים שפיר י"ל דאסרו אף בדיעבד אבל הכא שכתב שט"מ כדינא רק במקרה מזדמן לו ששכח לכתוב שמה איזה מין חמץ שפיר בכה"ג מוקמינן אדינא וסגי בביטול ובאמת כבר העיר בזה בשו"ת שו"מ דהיכי שכתב שט"מ ונודע לאחר הפסח שיש ריעותא בהשט"מ דאף דנתבטל השט"מ אפ"ה מותר משום דקיים תקנת חז"ל אך באמת בכה"ג יש להתיר אף א"נ דחוששין שיערים לומר

שביטלו ובאמת לא ביטלו דלכאורה יש להעיר מדוע לא נאמין לו שביטלו הא יש לו חז"כ אך באמת אחר שתיקנו חז"ל לבערו ולא ביערו עבר עכ"פ אדרבנן ונודע שי' הפנ"י גיטין י"ז דבעבר אדרבנן איתרע חז"כ שלו אף מה"ת ושוב יש לחוש שמא לא ביטלו ובפרט דבאמת העיר בר"ן דהיכי מועיל ביטול בלב הא הוי דברים שבלב אך מכח חז"כ הוי כמו דברים שבלב כל אדם כמו בנתייחד עם גרושתו דאמרינן אאעבב"ז ובוודאי קידשה אף דקידושין בלי עדים ל"מ אך מכח החזקה הוי כנודע להעדים שבוודאי קידשה א"כ אחר שתיקנו חז"ל בדיקה והוא עבר אדרבנן שוב עכ"פ לא הוי בכלל דברים שבלב כל אדם דהא יש ס' שמא עבר אד"ת ג"כ ושוב אינו מועיל הביטול וזה הכוונה שמא יערים היינו שיוכל להזדמן שישקר וא"כ אף באומר שביטלו לא הוי דברים שבלב כל אדם ול"מ הביטול ובספרי ח"א הבאתי מדברי הש"ס פסחים ד"ד דמוחזק לן דלא בדק וקאמרי הקטני' בדקנוהו דמה"ת בביטול סגי ופירש"י ז"ל כגון שראוהו טרוד או יוצא לדרך והכוונה דבאמת לפי תק"ח צריך לבדוק והוא לא בדק י"ל דל"מ הביטול אף מה"ת דל"ח דברים שבלב כל אדם אך בהי' טרוד או יוצא לדרך שלא היי לו אפשרות לבער שוב יש לו חז"כ דביטל כדינו והוי דברים שבלב כל אדם שוב הועיל הביטול מה"ת עכ"פ בכה"ג דכ' שט"מ כדינו וקיים תק"ח א"כ יש לו חז"כ דוודאי ביטל כדינו דהא קיי"ל הבודק צריך שיבטל וא"צ לחוש שמא משקר ואומר שביטל אותו חמץ א"כ שוב יש להתירו אף באכילה הגם דבשו"ת אב"צ חולק על השו"מ דכיון שמכרו ג"ד שאינו מבטלו רק מפקיע מרשותו ע"י מכירה וכעין הא דב"מ דף י' גלי אדעת' בד' אמות דלא ניחא לי' דליקנו והגם דבנימוקי יוסף כתב דבקנין ד"ת ל"מ לברר קנין אך כ"ז באם עכ"פ רצונו לקנות באותו שפה ל"מ בקנין ד"ת לברר קנין אחר אבל באינו מכין לקנות כלל באותו שעה ל"מ אף בקנין ד"ת עיין ח"ס יו"ד סימן שנ"ד ובספרי ח"א סי' י"ב וא"כ באין רצונו להפקיר ל"מ מ"מ לשיטת המק"ח בלא"ה צריך לומר דחמץ שנמכר בכלל ביטול דבלא"ה לא הי' מועיל המכירה ע"י קנין אג"ק שהוא דרבנן לענין איסור בל יראה וא"כ כיון דגם חמץ הנמכר הוא בכלל הביטול וא"כ נהי דאסור בדיעבד אף שביטלו הוא רק משום דעבר על תק"ח: יש לחוש שמא לא ביטלו ג"כ כיון דאיתרע חז"כ שלו אף מה"ת אך בכה"ג דלא עבר אתק"ח שוב חז"כ שלו בתקפו ושוב נאמן לומר שביטלו והוי דברים שבלב כל אדם ושוב יש להתירו לאחר הפסח: אך באמת לשי' כמ"פ חמץ הנמכר אינו בכלל הביטול אך הכא עכ"פ בהקמח הנשאר שלא נמכר בהשט"מ זהו בוודאי בכלל הביטול דהוי בכלל חמץ ששכח למכרו ושוב עכ"פ ע"י שכ' שט"מ על שאר החמץ א"כ חז"כ שלו בתקפו שוב נאמן על הביטול ג"כ ול"ח להערמ' ושוב יש להתירו לאחז"פ ומ"ש כת"ה דלשיטות האוסרים בנאבדה הריאה דא"כ מה הועילו חז"ל בתקנתם וכמ"ש התוס' פסחים ד"ל א"כ גם הכא שתיקנו לבער אסרו אף בדיעבד דבלא"ה כ"א לא יבער חמץ לפע"ד יש לחלק דשם חששו שמא יש טריפות בריאה דהוי מיעוט המצוי, א"כ זה החשש שייך גם בנאבד רק דהרבה פוסקים כ' דבליתא קמן סמכינן ארוב דרק באיכא לברורי עכ"פ ע"י טרחה חששו לברר במיעוט המצוי אבל בנאבד סמכינן ארובא והרבה אוסרין דכיון דיש מיעוט המצוי יתירא לבדוק דשמא ימצא טריפה וישליך הריאה כדי לסמוך על הרוב אבל הכא נהי דחייבו חז"ל לבער מחשש שמא אתי למיכל ממנו עכ"פ בעבר עליו הפסח נסתלק עתה חשש זה דהא

לא אכלו ורק י"ל כיון דעכ"פ עבר אתק"ח יש לקנסו שלא יהנה ממנו אף לאחה"פ אבל באמת חזינן דגם בעבר על ב"י ד"ת אפ"ה מה"ת מותר אחה"פ לדידן דפוסקין כר"ש רק דחז"ל קנסו וא"כ לא קנסו רק היכי דעבר אב"י ד"ת אבל היכי דביטל כדינונהי דעבר אתקנ"ח מ"מ לא היו קונסין אותו כדי שיהי' והפרש בין דבריהם לד"ת רק כיון דיש לחוש שמשקר ולא ביטל כלל ועבר אב"י מש"ה קנסו ואסרו גם לאחה"פ וכמפורש במג"א סימן תמ"ז דרק בנוקשה דליכא בל יראה כלל מה"ת א"כ נהי דמדרבנן צריך לבערו מ"מ בלא ביער מותר אחה"פ אבל בחמץ שיש ב"י ד"ת נהי דביטלו מ"מ כיון דיש חשש שמא משקר שפיר אסרו גם אחה"פ: עכ"פ בנ"ד שעשה שט"מ וקיים תק"ח א"כ חז"כ שלו בתוקפו ונאמן לומר שביטלו והוי דברים שבלב כל אדם מכח החז"כ ונהי דנתגלה שלא מכר איזה מין חמץ הנשכח ממנו מ"מ בכה"ג ליכא חשש שמא לא ביטלו ושוב עכ"פ לא עבר רק אדרבנן ושוב מפורש במ"א סי' תמ"ב דבתערובות חמץ יותר מס' כיון דרק מדרבנן אסור לשהותו מותר לאחה"פ בלא מכרו א"כ ה"ה הכא י"ל כן ובפרט אם החמץ שנשכח הי' מונח באותו חצר שהי' מונחים שאר החמץ שנמכר א"כ בוודאי השכיר הרשות שמונח בו החמץ להנכרי א"כ הוי חצירו של נכרי וא"כ ע"י הביטול נעשה הקמח של הפקר וקנאו הנכרי ע"י חצירו והגם דבזה יש כמה שיטות דחצר א"מ בעכו"ם עכ"פ באינו עומד בצידו לפי שאין שליחות לעכו"ם אך באמת שי' כמ"פ דחצר מועיל בעכו"ם אף באינו עומד בצידו עיין קצה"ח סימן קצ"ד ובמק"ח סי' ת"מ ובכה"ג שעכ"פ עשה שט"מ כדינו עכ"פ ליכא חשש שמא לא ביטל כמ"ש השו"מ ועפ"י דברי ש"ך יו"ד סי' ל"ט א"כ יש לצרף שיטות הסוברים דמועיל קנין חצר בעכו"ם ובפרט לענין חמץ שעבר עליו הפסח דרבנן גם יש לצרף מ"ש כת"ה דקמח אינו בכלל וודאי חמץ וס' חמץ שעשה"פ בוודאי מותר ובפרט דהמנהג לכתוב בשט"מ שאם נשכח איזה חמץ יהא נקנה להעכו"ם כפי השער שבשוק ואף אם לא נכתב בהשט"מ זה ג"כ יש להתירו אף באכילה מכ"ש בהנאה וזה ברור בס"ד: אסרו חג שבועות העת"ר פק"ק ווייטצען יע"א.

הק' שמואל עגגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ל"ח.

לכבוד הרב הה"ג הצדיק בנש"ק מו"ה בן ציון הלבערשטאם שליט"א אב"ד דק"ק באבוב יצ"ו. בדבר השאלה במקוה שנמשך לתוכה מים מן מעיין שהוא רחוק מן העיר ערך חצי פרסה והמים נמשכין דרך חריץ שבקרקע עד המקוה.

וכעת נודע שבמקום לא רחוק מן המעיין העמיד ערל אחד תיבה כדי שימשוך המים לחוך התיבה והמים נכנסין להתיבה דרך נקב קטן שבצידה אך כפי הנראה אין בהנקב כשפופרת הנוד. גם יוכל להיות שמקבל מים למטה מהנקב וכאשר נתמלא התיבה המים הולך להלן ונמשך לתוך המקוה אך כפי הנראה אין כל המים הולכין להתיבה רק מעט מים הולכין גם תחת התיבה ומן הצדדין נמשך לתוך המקוה זרו תורף השאלה: הנה מקור הדברים מהא דמעייין שהעבירו ע"ג השוקת וידוע דלפי' שי' רשב"א ז"ל המובא בב"י אף אם כל המים נכנסין לתוך הכלי אפ"ה אח"כ כשיוצא מן הכלי מותר לטבול בו דהחיבור למעיין מועיל לענין שלא יפסל בבואו לתוך הכלי דחשוב השקה למעיין אף דהב"ח מביא בשם מהר"י טייטצ"ק לפסול אחר שיצאו מן הכלי וכן פסק הב"ח וכן

איפסיק להלכה בש"ע סעיף ח' אך נודע מ"ש הפמ"א ובשו"ת זכרון יוסף דביעבד יש לסמוך על שיטת הרשב"א ז"ל לעניין שלא להצטרך טבילה אחרת אך בשו"ת הר המור פוסל אף בדיעבד א"כ קשה לסמוך ע"ז ומצד נקב שבכלי ג"כ אין שום סמך להתיר חדא דרק בנקב שבשוליו אז דעת הרבה פוסקים דלענין שלא לפסול המים העוברין דרך הכלי סני בנקב כ"ש דרק לענין לטבול בתוכו אז בעי נקב כשפופרת הנוד אבל לענין שלא לפסול המים היוצאין דרך כלי סגי בנקב כ"ש ואפ"ה אין לעשות מקוה כזה לכתחילה כמפורש בסעיף מ' אבל בנקב שבצידו בעי כשפופרת הנוד.

וגם בפי שלא יוכל לקבל מים למטה מהנקב כמפורש במתני' דמקוואות ובסעיף מ' א"כ הכא ליכא נקב כשיעור אך באמת י"ל כיון דעכ"פ המים אינם הולכים מהכלי תיכף להמקוה רק דרך המשכה בקרקע א"כ אף דקיי"ל כולו בהמשכה פסול. אבל מוכח בתוספת ב"ב דף ס"ו דעכ"פ ליכא בזה רק חשש דרבנן ואף לשיטות הסוברים דכולו שאוב פסול מה"ת.

אבל כולו בהמשכה אינו רק פסול דרבנן וכן דעת רוב הפוסקים ואף דבשו"ת אמרי אש חוכך בזה עיין בס' ד"ח דמסיק דהוא רק דרבנן: והנה באמת אף לשי' הסוברים דמעין שהעבירו ע"ג הכלי פסול לטבול בו אף אחר שיצאו המים מן הכלי מ"מ אינו רק איסור דרבנן דמה"ת כשר מטעם חיבורו למעיינן ל"מ אם במקום מוצא המעיינן יש מ' סאה א"כ כשר מטעם חיבורו ואף במעיינן כל שהו לשי' רוב הפוסקים אין פוסל בו שאובים וממילא דחשוב חיבור לענין שיוכשר שאובין שנתחברו לו וברמ"א סעיף מ' מפורש דביעבד סמכינן דמעיינן אין פוסל בו שאובין ורק הא דפוסל במעיינן שהעבירו ע"ג השוקת הוא מטעם גזירה שמא יקבע הכלי במקום מוצא המעיינן או שמא יטביל בכלי שיש בו מ' סאה בלי חיבור כמש"כ הרא"ש והר"ש הובא בטו"ז סי' קצ"ח וא"כ ליכא הכא רק חשש תרי דרבנן.

חדא דמה"ת כשר מטעם חיבורו למעיינן וגם מכח המשכה ולעניין חשש תרי דרבנן שוב יש לסמוך אשי' הרשב"א ז"ל דאחר שיצאו מהכלי לא יופסלו ועכ"פ בדיעבד יש לסמוך ע"ז ובפרט הכא שנראה שמקצת מי המעיינן יוצאין גם דרך צדדי התיבה וגם מאחורי הכלי א"כ שוב מפורש שם בש"ע סעיף ח' דעכ"פ אם מעט המים הולכין על שפת הכלי שוב נטהרו רוב המים היוצאין מן הכלי בהשקתן לאותן מיעוט המים שבאו חוץ לכלי וא"כ לפי"ז בוודאי ליכא שום חשש ואף אם לא נדע בבירור שבא המים דרך צדדי התיבה מ"מ חשוב בגדר ספק שמא גם דרך צדדי התיבה הלכו המים וממילא הוי ספק שאובים וכבר הוכחתי דעכ"פ כולו בהמשכה אינו רק פסול מדרבנן.

והוי ספק דרבנן ולקולא ואף שיש חזקת טומאה על האשה מ"מ נודע דבספק שאובין אזלינן לקולא ולא משגיחין בחזקת טומאה של אשה דהוי חזקת מסובב כמ"ש המלמ"ל ונוב"י ואף שיש לפקפק עפ"י סברת הישיע"ק והד"ח דבהא דמוקמינן בהא דמקוה שנמדד העמד טמא על חזקתו והא י"ל דהוי חזקת מסובב וכתב בישיע"ק דעיקר הספק על המקוה היא רק על לענין היתר טבילה ממילא ל"ח חזקת טומאה דגברא בכלל חזקת מסובב אך עכ"פ חזינן דקיי"ל ספק שאובין לקולא ועכ"ח צ"ל דהקילו בספק שאובין ולא גזרו על הספק וכמ"ש בספרי ח"א סימן צ"ח ובפרט הכא דחשוב רק חשש תרי

דרבנן א' מצד חיבורו למעיין וגם מצד המשכה ותרי דרבנן כ' בח"מ אהע"ז סימן כ"ח דחשוב אין לו עיקר מה"ת ובאיסור דרבנן שאילו עיקר מה"ת דעת חו"ד בסי' ק"י דאזלינן לקולא בספק אף נגד חזקת איסור ובספרי ח"א סי' ע' הארכתי בזה הרבה וא"כ לא איכפת לן בחזקת איסור: ובאמת יש לעורר דהכא עכ"פ המים בהיותם בכלי נפסלו בוודאי רק הספק אם נטהרו המים אח"כ כשיצאו מן הכלי היינו אם יש מים כשרים שלא הי' בתוכן א"כ יש להמים בעצמם חזקת פסול עכ"פ מדרבנן ושוב י"ל בספק דרבנן נגד חזקת איסור אזלינן לחומרא והכא לא חשוב חזקת מסובב דהמים בעצמם יש להם שם פסול אך באמת הוי רק חשש תרי דרבנן א' דמה"ת המים בוודאי כשרים מצד חיבורם למעיין וגם מצד המשכה נשוב בתרי דרבנן לא איכפת לן בחזקת איסור ושוב הוי ספק דרבנן דשמא נטהרו בהשקה למעט המים שהלכו דרך צדדי ואחורי הכלי ונהי דבשעה"מ פוסק דגם בתרי דרבנן מחמירין נגד חזקת איסור מ"מ לענין זה שוב נוכל לצרף דעת הרשב"א ז"ל דגם גוף המים אחר שיצאו מהכלי מותר לסבול בהם עכ"פ אלשעבר אין חשש אבל להבא יש לראות לעשות בשוליו נקב עכ"פ ככונס משקה נהי דלעניין לעשות מקוה לכתחילה בעי כשפופרת הנוד מ"מ הכא קרוב לוודאי דליכא שום פסול יש לסמוך אניקב ככונס משקה ואם א"א לעשות נקב בהתיבה יעשה בור סמוך למקוה ויתמלא לתוכו מ' סאה ממי גשמים וכל המים שימשכו מהמעין ילכו דרך בור הזה ויטהרו בהשקה ואף ששי' רבינו ירוחם דאם הולכין השאובין שנטהרו בהשקה למקוה חסירה דאינו מועיל והש"ך כ' דיש להחמיר לכתחילה מ"מ הכא דהוכחתי דמעיקר הדין יש כמה סברות להתיר כמוש"כ עכ"פ בצירוף השקה נוכל להתיר אף לכתחילה כנלפע"ד בס"ד ברור לדינא: באעה"ח עש"ק במדבר מ' למב"י עת"ר לפ"ק ראדאמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ל"ט.

להרב הה"ג בנש"ק מו"ה משה ליפשיטץ אבד"ק בריגל שליט"א. בדבר שנאפה עיסה שנילושה במי פירות ונתנו בו מלח הרבה לצורך חולה ונאפה בתנור עם שאר מצות אך אומר האופה שלא נגעו המצות הללו בשאר המצות זה תורף השאלה בקצרה וזה תשובתי: הנה בגוף המצות שנילושו עם שמן ונתנו בו מלח הנה מחשש מ"פ עם מים שנחוש דמלח חשוב מים וא"כ בלא נאפה מיד יש לאסור.

באמת לחד שיטה רק במלח שחופרין מקרקע יש פלוגתא אי חשוב כמי פירות אבל במלח שמבשלין לכ"ע דינו כמים אבל לחד שיטה שמפורש שם במג"א אדרבה במלח שחופרין לכ"ע דינו כמי פירות וגם במלח שמבשלין לחד שיטה דינו כמ"פ ובאמת בש"ע של התניא סימן תס"ב כתב העיקר דהפלוגתא הוא במלח שמבשלין ובזה העיקר דחשוב כמים ולפ"ז אם נתן בה מלח שמבשלין יש חשש מכח מ"פ עם מים ובלא נאפה מיד יש לאסור אף בדיעבד ואף אם נזהרו בה אבל כיון שלא ידעו שיש בזה חשש מ"פ עם מים י"ל כל מלתא דלא רמיא עלי' ל"מ ברי לי אך באמת כיון דעכ"פ נוהגין זריזות אף בשאר מצות דלכתחילה אסור להשהות אף רגע בלי עסק א"כ נודע מ"ש בשו"ת צ"צ דאם בדקה ע"מ לילך לביהכנ"ס מהני בדיקתה לענין שאם ראתה אחר ג"י לבדיקה הראשונה דשוב תולין הכתם במה דתולין אחר ג"י עיין יו"ד סימן קצ"ו ועיין בש"ע של התניא

או"ח סי' תמ"ח דאם בישלו בכלי חדש לצורך רפואה אף שלא נזכר לשם פסח מהני ועי' פמ"ג יו"ד סימן צ"ד בשם המבי"ט בקרית ספר עכ"פ אם אומר ברי שאפו תיכף י"ל דליכא חשש ואף אם לא אמר ברי לי שאפו תיכף אפ"ה מפורש בש"ע של התניא ז"ל סי' תנ"ה אות ל"א דאם העיסה נילוושה במ"פ לחוד, אף שנתנו בו מלח הרבה מותרת אף אם לא אפאה מיד דכיון דליכא בזה רק מ"פ אינו מחמיץ ומוכח דאף דכ' שם דהעיקר דמלח חשוב כמו מים מ"מ מותר בדיעבד וע"כ כנ"ל דאף דיש בו כח המים מ"מ אינו גורם חימוץ כמו שנסתפקו הפוסקים בסי' תס"ב דבמעט מים עם מ"פ הרבה די"ל דאינו מחמיץ רק דהח"י כ' דעכ"פ במקום שיש כח המים יוכל להתחמץ אבל עכ"פ לא גרע ממים לחוד דאינו מתחמץ בפחות משיעור מיל א"כ בשלמא בנילוש במים יש חשש מ"פ עם מים וגם שמחמם העיסה אבל בנילוש במ"פ ונתנו בו מלח י"ל דהמלח חשוב ג"כ מ"פ ובפרט א"נ דחשוב כמים מ"מ חשוב רק כמו מעט מים דנהי דנתנו הרבה מלח אבל עכ"פ כח המים שבו הוא דבר מועט ואינו מתחמץ בפחות משיעור מיל עכ"פ בדיעבד מתיר התניא בש"ע שלו סימן תנ"ה אות ל"א א"כ במקומות שנוהגין היתר בעיסה שנילושה במ"פ גם בזה יש להתיר אם עכ"פ לא שהה יותר משיעור מיל קודם אפי' ובשלמא אם שהה יותר משיעור מיל הי' מקום לחוש לשי' הח"י דמלח חשוב כמו מים וגם במעט מים עם מ"פ הרבה עכ"פ מתחמץ כשיעור מיל אבל כיון דלא שהה א"כ אף אם נחוש דמלח חשוב כמו מים מ"מ חשוב רק כמו מעט מים וחשוב כמעט מים ומי פירות הרבה דאינו מתחמץ עכ"פ בפחות משיעור מיל עכ"פ לדינא אין במצות הללו חשש חימוץ ורק באמת במדינות הללו אין אוכלין מצה שנילושה אף במ"פ לחודא כמפורש ברמ"א סי' תס"ב דחוששין שמא נתערב בהם מים כ"ש וגם לשי' הפוסקים דמ"פ לחוד ג"כ חשוב חמץ נוקשה: אך זה הוא רק מצד המנהג דמדינא אף לשיטת הסוברים דמ"פ לחוד חשוב חמץ נוקשה עכ"פ אינו רק איסור דרבנן דרק במ"פ עם מים כ' בנוב"י דא"נ דל"ח רק נוקשה ע"כ דס"ל נוקשה ד"ת וגם בזה דחו דבריו עיי' במק"ח ובשו"ת בי"א ובתשו' הארכתי עכ"פ במ"פ לחוד אף להאוסרים אינו רק דרבנן וגם בדרבנן סומכין אשי' רוב הפוסקים דל"ח אף נוקשה במ"פ לחוד וחשש שמא נתערב בו מים כ"ש ג"כ ליכא חשש אם לא שהה שיעור מיל ולענין שאר המצות בוודאי ליכא שום חשש דל"מ אם נימא דמלח חשוב מ"פ א"כ אף שאנו מחמירין במצה שנילושה במ"פ הוא רק מחשש שמא יש בה מעט מים ואפ"ה מפורש בחטה שנמצאת במ"פ מותר וכ' בתניא בסי' חס"ב אות י' דאף דאנו חוששין שלא ללוש במ"פ אבל לענין חטה הנמצאת במ"פ אין חוששין שמא יש בו מים כיון דליכא חשש רק מחמת שנבלע מהחטה שנתחמצה ולענין חשש תערובות מעמידין על עיקר הדין דל"ח שמא יש בו מים מכש"כ דעיסה שנילושה במ"פ נהי דאנו מחמירין שלא לאוכלה אבל לא לאסור שאר המצות שבלעו ממנה ובפרט כיון דמותר לחולה ולזקן בוודאי דאינו אוסר מצות שנגעו בה: ואף שהכא יש חשש מכח המלח דהוי מים עם מ"פ מ"מ כיון שהבאתי בשם התניא דעיסה שנילושה במ"פ לחוד אף בנתנו בו מלח הרבה אפ"ה מותר בדיעבד אם לא שהה שיעור מיל קודם אפי' והטעם כתבתי דחשובס"ס שמא מלח חשוב מ"פ ושמא עכ"פ ל"ח רק כמעט מים דאינו ממחר להחמיץ וכיון דמצה זו כשרה.

אף כפ"ע ובפרט שאומרים האופים שלא נגעו בתנור וכיון דעכ"פ אנו נזהרים לכתחילה שלא יגעו המצות בתנור מחשש שבמקום הנגיעה אינו נאפה יפה א"כ ל"ש לומר כל מילתא דלא רמי' עלה דאינש וכו' כיון דעכ"פ רמי' עלי' מחשש שמא יגעו זה בזה ואף בזוה ליכא חשש בדיעבד מ"מ ל"ח בכלל מילתא דלא רמי' עלה דאינש ובפרט דהכא רמי' עלי' מחשש איסור חמץ ובפרט דלש"י המבי"ט בקרית ספר באיסור דרבנן מהני ברי לי מכ"ש הכא דל"ח אף בכלל איסור דרבנן בוודאי מהני ברי לי ומה דחושש כת"ה מטעם ריחא מפורש בח"י סק"ח ובש"ע של התניא סימן תמ"ז אות ט' דבפת חמץ שנאפה עם מצה אף אם החמץ נילוש בשומן או בשמן אפ"ה חשוב כחוש ואינו אוסר אף בפסח מכח ריחא ובפרט קודם הפסח בוודאי דאינו אוסר בריח דלא גרע משאר איסורין ובפרט בתנור גדול בוודאי ליכא חשש ע"כ על שאר המצות ליכא שום חשש והשי"ת יצילינו משגיאות: באעה"ח ד' אחרי י"ב ניסן תרפ"א לפ"ק קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן מ'.

להרב המאוה"ג בנש"ק כש"ת מו"ה חיים ראבין (נ"י) ז"ל מוצד"ק לאנצוט יע"א. בדבר שאלתו בשכ"מ שלא הי' לו בנים ונתן גט לאשתו כדי שלא תהי' אשתו זקוקה לחליצה ורק ביקש מאתה שתשאר אצלו כל זמן שיהי' חולי ובעת הזאת נתייחד עמה הרבה פעמים ואח"כ מת הבעל וניסת האש' לאחר וכעת יצא קול שנתייחד עמ' שלא הי' שומר כראוי ונסתפק כת"ה אם צריכין לגבות עידי יחוד ואם יהי' עידי יחוד איך יהי' דינה של האשה זה תורף שאלתו: הנה באמת יש חשש גדול אם נתייחד עמה בפני עדים כמפורש באה"ע סי' קמ"ט ודעת הב"ש בשם הש"ג דאם הם אומרים שלא בא עליה מהימנו והב"ש דחה דכיון דאמרינן הן עידי יחוד הן עידי ביאה הווי כוודאי שבא עליה ולא מהימני לומר שלא נבעלה ובש"ע מפורש דהווי קידושי ספק אך עי' בבית מאיר שם שהביא שיטת הרמב"ם דמשמע דהווי קידושי וודאי וסיים בצ"ע והנה לרוב שיטת הפוסקים בעי עדי יחוד ולש"י הרא"ה אם נתייחד עמה הרבה פעמים ל"צ עידי יחוד אך הריב"ש חולק ע"ז א"כ אם באמת הי' עידי יחוד כדין הוי ס"ק אך באמת י"ל דהנה באמת מפורש בסימן קנ"ט דשומרת יבם שנתקדשה צריך לגרשה ואח"כ תחלוץ והטעם דקודם הגט יש חשש חליצה שא"ר ליבום וידוע שנחלקו בזה הלבוש והשב יעקב אך בבית מאיר שם כתב דא"נ דקידושין תופסין ביבמה שוב הי' אמרינן דע"י קידושין פקעה זיקה וכמו בשומרת יבם שקידש אחותה דפקעה זיקה ובפרט בנישואין בוודאי י"ל דפקעה זיקה רק כיון דמספקא לן שמא אין קידושין תופסין ביבמה ומש"ה לא פקעה זיקה וצריכה חליצה מס' ועכ"פ ממ"נ מועיל החליצה דאי קמי שמיא גליא דקידושין תופסין ביבמה א"כ א"צ חליצה ואי קמי שמיא גליא דאין קידושין תופסין א"כ שוב עולה ליבום עיי"ש נשמע דעכ"פ אם נתקדשה וניסת לאחר רק מס' צריכה חליצה דאם נימא קידושין תופסין, א"כ שוב ע"י הקידושין והנישואין פקעה זיקה וא"כ בכה"ג דגם ע"י היחוד הוי רק ס' מקודשת הוי ס"ס להיתר שמא לא קידשה כלל ושמא קידושין תופסין ביבמה ופקעה זיקה ול"ש לומר דהוי נגד ח"א ז"א דאדרבה בס' הראשון הוי חזקת פנוי' מסייע להיתר וגם בס' השני נהי דעכ"פ היתה צריכה חליצה קודם שנתקדשה והס' שמא פקע זיקה והוי נגד ח"א אך בס' דדינא ל"מ חזקה דבשביל חזקה לא ישתנה הדין כנודע מדברי הכה"ג והנוב"י והפרמ"ג.

והגם דבח"ס כ' דאדרבה באם בוודאי צריכה חליצה מותרת לחלוץ קודם הגירושין ול"ח בכלל אינו ראוי ליבום משום דנכוף לגרש אבל באם רק מס' צריכה חליצה דאז לא נכוף לגרש דהוי ספק גט מעושה שוב צריך לגרש קודם החליצה ולא מתירין אף דיש ס"ס שמא א"צ חליצה ושמא קידושין מפקיע זיקה אך שם כבר נודע ספק האחד קודם שניסת וכבר החמרנו דצריכה חליצה שוב א"א לצרפו לס"ס אבל הכא לא נודע ספק כלל רק אחר שכבר ניסת ועתה יש ס"ס שנודעו ביחד שפיר מהני ועיין ד"מ או"ח סימן תל"ט ובמ"א שם וז"ב: ובפרט דאם היא אשה ילדה היינו שיש לה עוד סדר נשים א"כ בוודאי לא טבלה לנדתה כדי שלא יתפרסם הדבר א"כ נודע שיטת הרדב"ז הובא במל"מ פ"י מגירושין דאם בא עליה בנדתה ל"א חזקה אאעבב"ז ונהי דהמל"מ חולק עליו וכן משמע מדברי הב"ש סי' קמ"ט דרק לענין מחזיר גרושתו משניסת כיון דבביאה לחוד אינו לוקה ובקידושין לוקה לכך ל"א אאעבב"ז דהא בקידושין יתחדש איסור מלקות ונשמע שאם גם בזנות הי' מלקות בגרושתו שוב הי' אמרי' אאעבב"ז דאמרי' דכל מה דמצי למיעבד בהיתר עביד ועיין בא"מ סי' ל"ג אך עכ"פ כ"ז בנבעלה ממש אמרי' דאף דעבר באיסור נדות מ"מ לא רצה למיעבר באיסור זנות ג"כ אבל בלא ראינו שנבעלה רק דנימא הן עידי יחוד הן עידי ביאה בזה שוב אמרינן דמוקמינן בחזקת כשרות דלא בא עליה כדי שלא יעבור איסור נדות ובזה י"ל דלכ"ע ל"א חזקה אאעבב"ז כשיטת הרדב"ז ובפרט דהכא איכא בלא"ה ס"ס דרק מס' אמרי' הן עידי יחוד הן עידי ביאה והכא יש עוד ס' כיון דכבר ניסת שמא פקע זיקה ובפרט שאין כאן בירור שהי' עידי יחוד ע"כ פשיטא דאין להחמיר ולבקש עדים ובפרט דבאמת סברת הרדב"ז נכונה דבנדה ל"ש חזקה אאעבב"ז ורק שי"ל דבחומר איסור חוששין אף למיעוט שמא אפ"ה קידשה אבל הכא לענין איסור יבמה לשוק דהוי רק בלאו וגם דיש ס' שמא פקעה זיקה בוודאי ל"ח דבכה"ג שהיתה ג"כ נדה וגם מצד הס"ס לחוד יש מקום להתיר ע"כ א"צ לחפש אחר עדים כנלע"ד ברור בס"ד לדינא ועיין שו"ת בית יצחק אה"ע ח"ב סי' ק"ג וז"ב: באעה"ח אור יום ד' בא תרס"ח ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן מ"א.

לכבוד הרה"צ בנש"ק כש"ת מו"ה סיני האלבערשטאם שליט"א אבד"ק זמיגראד ולהמו"צ דשם: בדבר אשה אחת ששמה לאה מעריסה וכן חותמת אך נקראת בפי כל ליטשא וכתבו בגט גם שם הכינוי אך כתבו לייטשה זה תורף השאלה: הנה יפה כתבו בה"א לבסוף כמפורש בט"ג דאם יוצא משם הקודש נהי דא"צ לכתוב דמתקריאמ"מ כותבין בה' ועיין שו"ת בית שלמה חאה"ע סימן ק"א שהביא לעניין שם חנציא דכתב הבית אפרים דכותבין באלף לבסוף והביא הבית שלמה דבט"ג חזר בו דלעניין שם שרציה כותבין בה' מכ"ש בשם חנציה ובנ"ד עדיף דליכא יו"ד בסוף ל"ש החשש של הב"א משום שאין כותבין יו"ד, ק"י ביחד א"כ בוודאי דצריך לכתוב בה' ועיין עוד בשו"ת בי"ש הנ"ל בסימן קט"ו לעניין כתיבות שם ליקה ובהג"ה מבנו אות א' דיש לכתוב בה' ועיין עוד בשו"ת חאה"ש סי' ט"ז יראה ג"כ דבכה"ג כותבין בה' ועיין"ש עור בחאה"ש שם סי' כ"ו אך לענין הכתיבה בשני יודין הנה מבואר בכל הפוסקים דרק היכי דנקרא בפתח חריף.

אז כותבין שני יודין אבל היכי דנקרא רק בצירי כותבין רק בחד יו"ד עיי"ש בשו"ת חא"ש סי' כ"ו דכותבין ליצה רק בחד יו"ד והביא דט"ס הוא בט"ג ושם בסי' ט"ז כתב גם בשם ליק' דעתו דכותבין ליקה רק בחד יו"ד ועיין בשו"ת בית שלמה לעניין שם ריזל וחותרמת בשני יודין הביא מ"ש בשו"ת ד"ח לעניין שינדל וחותרמת שיינדיל דיש ליתן ב' גיטין ומשמע דרק בחותרמת רייזל בב' יודין אז יש להחמיר וליתן ב' גיטין ולפי שיטת הד"ח כותבין בגט הראשון שינדל ובגט הב' שיינדל דמתקריא שינדל ובשו"ת בית יצחק סי' כ' דעתו דכותבין בחד בב' יודין ובגט הב' בחד יו"ד ושם בשו"ת בית שלמה סימן קי"ג בהג"ה מבנו אות א' הביא משו"ת מהר"ם מינץ דבמדינות שקורין צירי בב' יודין יש לכתוב לכתחילה בב' יודין וא"כ כשחותמת בב' יודין יש לצדד אף לכתחילה לכתוב בשני יודין והביא עוד בשם הכנה"ג בשער השמות לעניין שם ריבציא דבמקום שקורין בצירי כותבין בב' יודין ובשו"ת בית יצחק שם בסי' נ' הביא ג"כ דברי הכנה"ג הנ"ל.

עכ"פ לדינא הכא שאין חותרמת רק בשם לאה לחוד ונקראת בצירי בוודאי דא"צ לכתוב רק בחד יו"ד ובה' לבסוף וט"ס הוא בט"ג ועיין בס' אבני זכרון על שמות שהביא דט"ס הוא בט"ג וכותבין רק בחד יו"ד והביא כן בשם שו"ת מים חיים ועיין עוד בחא"ש שם סי' כ"ז וסי' קכ"ט עכ"פ בנ"ד הדבר פשוט דצריך לכתוב גט אחר ולכתוב ליטשה בחד יו"ד ואכמ"ל: באעה"ח ב' ויצא תרע"א לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן מ"ב.

להרב הה"ג מו"ה אלטר חיים ז"ל מוצד"ק סוכע יצ"ו. בדבר שאלתו באחד שהי' לו עז מבכרת ונתנו לערל אחד למרעה עד שתלד והערל התנה עצמו שבשכר המרעה והטרחה יקח לו הוולד ולקח הערל העז לביתו ואחר איזה ימים הוגד ליהודי הנ"ל שלא יועיל בזה עדיין להפקיע קדושת בכור ומכר שנית העז לערל אחר וקיבל דראהן וגם עשה האנדשלאג וכעת ילדה העז וולד בבית ערל הראשון זה תורף השאלה: והנה כת"ה הביא הדין המפורש ברמ"א סימן ש"כ דאף אם הישראל לא רצה ליתן לו רק מעות בשכר טיפול מ"מ כיון דהנכרי לא רצה רק הוולדת חשוב יד עכו"ם באמצע עיי"ש והנה בגוף הדבר י"ל בזה ב' טעמים הא דמהני חזא י"ל דעובר חשוב כדבר שבא לעולם היכי דכבר הוכר עוברה וכמו שכתב התוס' כתובות ד"ז לחד תירוצא וכשיטת הרמב"ם ז"ל דהוכר עוברה מהני לקידושין וא"כ י"ל דא"צ בזה משיכה וכמו שהוא שיטת הא"ז דבליכא במה למשוך כסף קונה וכמו בהא דבלן דלא מחסרה משיכה ועיין ח"ס יו"ד ס' ש"כ וכבר נודע קושית המפורשים שהעירו (דנימא דהא דאשה אסורה להינשא תוך ג"ח למיתת בעלה שמא היא מעוברת ומעוברת חבירו לכ"ע אסור אך באמת כבר כתבתי בספרי ח"א סי' מ"ח לשיטת התוס' סוטה דכ"ז דאיסור מניקת חבירו הוא משום השגת גבול שהילד יש לו זכות בהשדים של אמו והנה א"נ דאין זכיה לעובר אף בירושה הבא מאליו כחד תירוצא בש"ס ב"ב דקמ"ג א"כ י"ל דמעוברת תהי' מותרת להינשא דלע"ע אין להילד זכות בהשדים אך באמת אחר שהוכר עוברה חשוב כדבר שבא לעולם ויש לו זכיה אבל לא נוכל לאוסרה מלהינשא שמא היא מעוברת דאף אם היא מעוברת מ"מ כ"ז שלא הוכר עוברה אין לו זכות בהשדים דחשוב דשבל"ע ואם תינשא קודם שהוכר

העובר אכתי ל"ח מסיג גבול וז"ב: עכ"פ נשמע דלשי' כמ"פ עיבור שייך בו קניין ומצי להקנותו לכשתלד וא"כ לפ"ז אף אם הי' אומר בפירוש שמקנה לו רק את העובר אפ"ה הי' מועיל ולא חשוב בכלל דשלב"ל והי' מועיל להפקיע מקדושת בכור.

אך באמת במחבר שם כ' להדיא דקנין בעובר לחוד ל"מ ועכצ"ל כסברת מהרי"א המובא ברמ"א דהוי כהקנה לו פרה לעוברה ושוב חשוב כיש מה למשוך ורק דמיירי שמשך האם אך בדג"מ שם כ' דיש לחוש שמא בסתמא אין דעתו להקנות פרה לעוברה ושוב העובר לחוד חשוב דשלב"ל אך באמת י"ל לפמ"ש בשו"ת מהר"ם אלשיך סי' ז' דמ"ה במוכר פירות דקל מהני תפיסה דשמא הקנה לו מקום צימוח הפירות עיי"ש חזינן דתמיד יש ספק שמא הי' כוונתו להקנות דקל לפירותיו וכדקאמר בש"ס כתובות דנ"ח נעשה כאומר לו יקדשו ירך ונהי דמסיק הש"ס דבסתמא לא אמרי' דהקנה ידים לעושיה אבל עכ"פ הדבר ספק ורק דבספק מוקמינן בחמ"ק ולכך מהני תפיסה א"כ בנ"ד עכ"פ איכא ס"ס שמא הי' כוונתו להקנות פרה לעוברה ושמא אחר שהוכר עיבורה חשוב דבר שבא לעולם וס"ס מהני להפקיע מקדושת בכור ואף דנודע קושית הרי"ט אלגזי פ"ב מבכורות בהא דבמכר לנכרי בכסף ל"מ לפוטרה מבכורה אף דיש ס"ס שמא כשיטת רש"י דהלכה כר"ל ושמא כשיטת הרמב"ם דגם לר"י עכו"ם קונה בתרווייהו וחזינן דס"ס ל"מ להפקיע מקדושת בכור והסברא י"ל לשי' השט"מ מובא בשעה"מ פ"י ממקוואות דבאיסור כרת ל"מ ס"ס א"כ לשי' המדדכי דבבכור יש בו שני כריתות משום שוחט קדשים בחוץ היינו לשיטות הסוברים דגם בזה"ז אסור מה"ת עיין רש"י ע"ז דף י"ג וכ"ה שיטת הרמב"ם והרא"ה בחינוך מצוה קפ"ו וגם כרת משום טומאת הגוף א"כ באיסור פרת י"ל דל"מ ס"ס אך באמת כבר הוכחתי בספרי ח"א סי' ל"ד מכ"מ דגם באיסור כרת מהני ס"ס וגם כבר הוכיח במנ"ח מצוה קפ"ו דאף להסוברים דגם בזה"ז יש חיוב כרת בש"ח היינו דוקא בא"י אבל בחו"ל בוודאי דפטור ושוב בחו"ל בוודאי דליכא כרת משום ש"ח ושוב בוודאי הי' מועיל הס"ס ועכצ"ל כסברת הריט"א הנ"ל דכיון דס"ס ל"מ להוציא ממון ולא יוכל הנכרי להוציא הולד מרשות ישראל ושוב איסורא בתר ממונא גריר והתינח היכי דעומד ברשות ישראל אבל הכא דהבהמה עומד אצל הנכרי נהי דנימא דבספק קנין ל"מ תפיסה ושמא גם בדשלב"ל ל"מ תפיסה רק בתפס בפני המוכר דמהני מטעם מחילה אבל עכ"פ בנ"ד דיש ס"ס לזכות הנכרי שמא כוונתו הי' להקנות פרה לעוברה ומהני משיכת הפרה ושמא עובר חשוב דבר שבא לעולם וס"ס עכ"פ מועיל להחזיק ושוב כיון דזכה העכו"ם בהולד ע"י תפיסה ושוב לענין איסור גרידא בוודאי דמועיל ס"ס ובפרט דבזה דזכה הנכרי בהולד ע"י תפיסתו שוב אדרבה אמרי' איסורא בתר ממונא גריר וחשוב הולד של הנכרי ופטור מן הבכורה וז"ב: ובפרט בנ"ד שנתן העז לנכרי נהי דנימא דלא הקנה הפרה ושוב העובר חשוב דשלב"ל מ"מ נודע מ"ש הרשב"א גיטין ד"ל דהיכי דלאחר שיבוא לעולם לא יצטרך הלוקח ליטלו מרשות המוכר מהני הקנין אף בדשלב"ל א"כ לפ"ז בשלמא אם מכר העובר לחוד בכסף אז שפיר אי נימא דעובר חשוב דשב"ל שפיר מהני כסף הואיל דליכא מה למשוך אבל א"נ דהוי דשלב"ל ל"מ הקנין אבל אם מוסר העז לרשותו אף א"נ דלא מכר לו רק העובר לחוד עכ"פ מצד חסרון משיכה ליכא הואיל דאין מה למשוך ומצד דשלב"ל כיון שלא נצטרך ליטלו מרשות המוכר מהני הקנין אף בדשלב"ל וגם נודע שיטת הפוסקים

דשכר פעולה מהני אף בדשלב"ל א"כ עכ"פ בנ"ד יש כמה צדדים להקל א' די"ל דהקנה פרה לעוברת וגם די"ל דעובר חשוב דשב"ל ובמידי דליכא מה למשוך נקנה בכסף וגם בשכר פעולה מהני אף בדשלב"ל וגם עפ"י סברת הרשב"א הנ"ל דהיכי דלא יצטרך ליטלו מרשות המוכר לכ"ע מהני אף בדשלב"ל וז"ב: וראיתי לכ"ת שכתב דכמו דבבנו מהני במזכה לעובר משום דדעתו של אדם קרובה אצל בנו ה"ה דבאיסור אמרי' דגמר ומקני ומהני אף בדשלב"ל יפה העיר וכבר קדמו בזה בשו"ת מהרש"ם ח"א סימן מ"ז עיי"ש אך כת"ה העיר דע"י שמכר שנית לנכרי אחר נראה שחזר בו מקנין הראשון ושוב ע"י קנין השני שהי' רק בכסף והאנדשלאג בלי משוכה י"ל דל"מ לפטור מבכורה באמת י"ל דאם נחלוט דשכר פעולה מהני אף בדבר שלא בא לעולם א"כ מיד כשהתחיל הנכרי לזונה וליטפל בה שוב ל"מ חזרה ומכ"ש א"נ דעובר אחר שהוכר עוברת חשוב דשב"ל א"כ נגמר הקנין תיכף ול"מ חזרה אם אמר מעכשיו ובפרט דיפה כ' כת"ה דבאמת הישראל בעצמו רצה להפקיע מקדושת בכורה א"כ בוודאי אי קמי שמיא גליא דמועיל המכירה ראשונה בוודאי דלא רצה לחזור ונודע שיטת מהריב"ל דכמו דמצינו בש"ס דבאתרי דכתבו שטרא דבפריש שיוקנה בכסף מהני ה"ה במידי שנשבע שלא יקנה בשטר מהני קנין כסף ועיין במל"מ פ"א ממכיר מ"ש בזה א"כ הכא נמי נודע דעת הרדב"ז דכל דבר שאדם עושה ע"ד חז"ל הוא עושה, א"כ ממנ"פ א"נ דכסף והאנדשלאג דחשוב כמו סטימתא מועיל בבכור שוב מהני מכירה שניה ואם כחוש לשי' הצ"צ דסטומתא ל"מ בבכור משום דבקנין שהוא קצת בהערמה ל"מ קנין מצד המנהג א"כ שוב בוודאי דלא רצה לחזור ממכירה ראשונה ושוב נשאר מכירה הראשונה בתוקפו ובפרט דלשי' כמ"פ מועיל קנין סטומתא להפקיע מקדושת בכור ובפרט דכבר הבאתי קושית הריט"א דבכסף לחוד יש ס"ס לפטור מבכורה ורק שתירץ דכיון דלא יוכל הנכרי להוציא הוולד מרשות ישראל שוב איסורא בתר ממונא גריר, וא"כ אם יש עכ"פ קנין סטימתא אף לשיטת הנה"מ בסי' ר"א דסטימתא לא הוי רק קנין דרבנן ודלא כשיטות הרדב"ז והח"ס יו"ד סי' שי"ד מ"מ כאן דעכ"פ מכח הקנין דרבנן יצטרך ליתנו להעכו"ם ושוב אין לנו לדון רק לענין איסור גרידא ולענין איסור לחוד שוב י"ל דכסף לחוד מהני מכח ס"ס ואף דיש להעיר דא"נ דסטימתא לא הוי רק דרבנן א"כ י"ל דלא תיקנו בעכו"ם וכסברת התוס' גיטין די"ג דמעמ"ש ל"מ בעכו"ם ושוב י"ל דלא יועיל הס"ס.

אך באמת כבר כ' במק"ח סימן תמ"ח די"ל כשיטת הש"ך בסי' ס"ו דגם קנין דרבנן מהני בעכו"ם ורק להפקיע מקדושת בכור בקנין דרבנן ל"מ עיי"ש א"כ הכא דלענין הממון שיטת הש"ך דמועיל קנין דרבנן גם בנכרי ושוב ל"ש סברת הריט"א ושוב לענין האיסור מהני הס"ס ובפרט דלשי' הנה"מ בסימן ס"ו סקל"ה קנין דרבנן כזה שמועיל גם בדא"ה מהני גם בנכרי דל"ש עוד לומר לו כך דינכם ורק מעמ"ש דל"מ בדא"ה ל"מ בעכו"ם עיי"ש א"כ הכא בקנין כסף דמועיל בדא"ה וגם בד"י הוי עכ"פ סטומתא דקנה מדרבנן לכל השיטות בכה"ג וודאי דמועיל גם בעכו"ם ושוב ל"ש סברת הריט"א ושוב לענין איסור מהני הס"ס וכמ"ש בספרי ח"א סימן נ"ו ע"כ מכל הני צדדים נלע"ד דיש להתיר להטיל בו מום כגון שיאמר לעכו"ם וזה העכו"ם יאמר לעכו"ם אחר שיעשה מום ואף גם בס' בכור אסור להטיל בו מום כנודע מ"מ בנ"ד דקרוב לוודאי שאין בו קדושת

בכור הדבר פשוט דמותר להטיל בו מום וכמ"ש בח"ס חו"מ סי' ק"ה כנלע"ד ברור בס"ד לדינא: בעאה"ח ה' תשא תרע"א ראדמישנא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן מ"ג.

להרב הה"ג מו"ה דוד ניימאן שליט"א אב"ד דק' ציגאנדע יצ"ו. בדבר שאלתו שבעתים הללו כל איש מחויב להראות כתב תעודה מהממשלה ואירע כ"פ שנתפס מאחב"י על שלא הי' בידם הכתב תעודה ויוכלו ח"ו לישוב במאסר איזה ימים וכמ"פ שהאנ"ח מכים אותם ונפשו בשאלתו אי יש היתר לישא הכתב תעודה בש"ק ע"י שינוי היינו להניחו בתוך הכובע המונח על ראשו כדי שיוכל לילך למקוה ולהתפלל: והנה לכאורה אין מקום להתיר כידוע דגם לעשות מלאכה ע"י עכו"ם בשבת לשי' רוב הפוסקים אין להתיר רק בשביל ישוב א"י או בשביל חשאב"ס או משום הצלת כתבי קודש אבל לצורך מצות מילה אין מתירין לעשות מלאכה ד"ת אף ע"י עכו"ם והנה מדברי התוס' שם בגיטין משמע דכמו דאסור לומר לעכו"ם להחם לו מים לצורך מילה ה"ה דאסור לצוות להביא מים או סכין של מילה דרך ר"ה רק דרך כרמלית שרי ובאמת י"ל דאף א"נ דמלאכה ד"ת אסור ע"י עכו"ם לצורך מילה מ"מ י"ל דלהביא דרך ר"ה שרי דהנה לשי' המכילתא גם בעשה מלאכה ע"י עכו"ם יש איסור תורה וכ' הפמ"ג דבהוצאה דהוי מלאכה גרועה ע"י עכו"ם ליכא איסור תורה ולפי"ז י"ל דוקא להחם לו מים ע"י עכום אסור בשביל מצות מילה דיש בזה חשש ד"ת לשי' המכילתא א"כ אף דלרוב שי' הפוסקים ליכא רק איסור דרבנן מ"מ מחמירין אבל להוציא דרך ר"ה דגם להמכילתא ליכא איסור תורה שוב יש להתיר בשביל מילה עכ"פ לענין מילה לשי' הבה"ג ובעה"ט מותר גם להחם לו מים ע"י עכו"ם ולשי' התוס' רק להביא דרך כרמלית שרי ורק בשביל מילה דדוחה שבת ואף דמכשירין אינו דותה שבת אבל עכ"פ שבות דשבות שרי אבל בשאר מצות גם שבות דשבות אסור ולשיטת הרמב"ם ז"ל גם בכל מצוה מתירין אמירה לעכו"ם מבמלאכה דרבנן וגם בשביל הפסד ממון מותר להרמב"ם ז"ל אמירה לנכרי במלאכה דרבנן וכן פסק הרמ"א בסי' ש"ז אך כ"ז ע"י עכו"ם לשי' קצת פוסקים מותר גם אמירה לנכרי במלאכה ד"ת אבל ע"י ישראל גם שבות אסור לעשות בשביל מצות מילה כמפורש בש"ס עירובין ס"ט ולא שאני לך בין שבות דאית ביה מעשה ומפורש בש"ס דישאל בעצמו אסור לכתוב בשבת אף בשביל ישוב א"י ואף דלשי' האו"ז ליכא בכתב עכו"ם רק איסור דרבנן מ"מ אסור וכמ"ש הנו"ב מה"ת דהש"ס ס"ל לסברא פשיטה דיש לאסור ע"י ישראל אף בכתב עכו"ם.

ואף דמתירין בשביל ישוב א"י אמירה לנכרי אף במלאכה ד"ת אפ"ה ע"י ישראל אף מלאכה דרבנן אסור וגם בשביל חשאב"ס נהי דמתירין ע"י עכו"ם אף מלאכה ד"ת מ"מ ע"י ישראל אסור אף מלאכה דרבנן אם אין בו סכנת אבר כמפורש באו"ח סי' שכ"ח סעיף מ"ז וגם בשביל הצלת כתבי קודש מתירין ע"י עכו"ם אף מלאכה ד"ת וישאל אסור להוציאם אף דרך כרמלית דלא קיי"ל כר"ש דמתיר שבות ע"י ישראל בשביל הצלת כתבי קודש עכ"פ חזינן דאף בדבר שמותר אמירה לנכרי אף במלאכה ד"ת מ"מ ע"י ישראל אסור אף שבות מכ"ש בדבר שגם ע"י נכרי אסור מלאכה ד"ת מכ"ש דאסור ע"י ישראל אף מלאכה דרבנן: והגם שלשי' כמ"פ מותר לטלטל דברים המוקצים בשבת

מפני הגשמים או הדליקה אם ליכא חשש שיכבה מעצמו כמפורש בסי' של"ד ובאמת ראייתם מהא דהתירו לטלטל כיסו פחות פחות מד' אמות אך הטור דחה דשם התירו בשביל חשש שיביאו בידם יותר מד' אמות אבל לטלטל דבר המוקצה אסור ומש"ה כ' במג"א של"ד דאם ליכא חשש שיעבוד איסור תורה אין להתיר איסור דרבנן ע"י ישראל בשביל הפסד ממון עכ"פ מצינו דלא התירו איסור דרבנן ע"י ישראל לא בשביל הפסד ממון ולא בשביל שום מצוה והגם דלשי' בה"ג דאם מבשלין בשבת לצורך חשיב"ס מותר להוסיף בשביל מצות מילה והטעם דס"ל דבשביל מצות מילה מתירין להחם ע"י עכו"ם וע"כ דמיירי בש"ס ע"י ישראל והתוספת דחו דע"י ישראל אסור להרבות וכונתם דעכ"פ ריבוי בשיעור אסור מדרבנן ואסור ע"י ישראל ונשמע לכא' דלשיטת הבה"ג מותר שבות ע"י ישראל בשביל מצות מילה וממילא יוכל להביא סכין או מים דרך כרמלית אך באמת י"ל דשם בשעה שמוסיף מים בהקדירה עדן לא נעשה בו שום מלאכה ובשעה שנותנו על האש אז עיקר נתינת הקדירה הוא בשביל החולה שיב"ס ובההוספה אין עושה מעשה חדש ונהי דגם בזה יש איסור דרבנן מ"מ עכ"פ ל"ח כעושה מעשה בידים ולכך ס"ל לבה"ג דמותר בשביל מילה אבל להביא סכין או מים דרך כרמלית ע"י ישראל לצורך מצות מילה י"ל דגם לבה"ג אסור עכ"פ מוכח דגם בשביל מצות מילה אין להתיר ע"י ישראל לעבור על איסור דרבנן בידים מכ"ש לצורך שאר מצות דלשי' רוב הפוסקים אין מתירין אמירה לנכרי במלאכה ד"ת ולשי' התוספת גם אמירה לנכרי במלאכה דרבנן אסור בשאר מצות כמפורש באו"ח סי' רע"ו מכ"ש דאין להתיר לישראל לעבור אף איסור דרבנן והגם דמצינו בש"ס דברכות דהתירו לשחרר עבד בשביל תפילה בציבור ומשום דבמצוה דרבים ל"ש מה"ב הנה באמת העירו בתוס' דלשי' בה"ג יום א' של אבילות נוהג ביו"ט שני דעשה דרבים דרבנן אינו דוחה אבילות יום ראשון וכ' הרא"ש דמיירי בקריאת פ' זכור שהוא ד"ת אך לשי' כל הפוסקים נדחה שחרור עבד בשביל תפילה דרבנן והגם דשם לשי' הר"ן עיקר האיסור משום לא תחנם ואם עושה בשביל כוונת תפילה בציבור איכא חנינה: אך באמת במג"א סי' צ' העיר מש"ס הלז דמאי פריך והא מה"ב וכ' הח"ס דאם עושה בשביל מצוה דרבים ליכא חנינה ושוב י"ל דשאר עבירות אין להתיר בשביל תפילה בציבור אך באמת בש"ס מיירי לעבור על איסור לעולם בהם תעבודו ד"ת בוודאי די"ל קיום מצוה דרבנן אינו דוחה לאיסור תורה ומוכרחים לבוא לסברת הר"ן דעכ"פ אם עושה בשביל מצוה דרבים דרבנן ל"ח חנינה וליכא התחלת איסור אבל איסור דרבנן יש להתיר בשביל מצות תפילה בציבור דכמו דבד"ת אמרי' עדל"ת ה"ה דעשה דרבנן דוחה לאיסור דרבנן ואף דל"ח בעידנא מ"מ ידוע פסקי השבילי לקט דבעשה דרבים ל"ב בעידנא.

אך כ"ז היכי דבלי דחיית האיסור יתבטל כל התפילה בציבור אבל בנ"ד די' ציבור הדרים בבית אחד ולא יתבטל התפילה בציבור רק איזה יחודים יתבטלו מלהתפלל בציבור זה ל"ח בכלל מצוה דרבים ושוב י"ל דאין לדחות איסור הוצאה בשבת דרך כרמלית נהי דמוטל על כל איש להתפלל בציבור ואין תפילה נשמעת רק בציבור עכ"פ לא יוכל לדחות איסור הוצאה ובפרט דהוי שבות דל"ת ועשה וכמפורש בש"ס דר"ה דף ל"ב אך באמת מצינו בש"ס כתובות דף ס' דגונח יונק חלב בשבת מ"ט יונק מפרק כלאחר יד ובמקום צער לא גזרו רבנן וכ' בתוס' דאף באין בו סכנה רק צער של חולי

ל"ג רבנן וחזינן דאף דאין מתירין לישראל לעשות מלאכה דרבנן בשביל חולה שאב"ס אפ"ה מלאכי כלאחר יד קיל ועיי"ש בתוס' דאף לר"י דסובר יש דישה אף שלא בגידולי קרקע אפ"ה כלאחר יד שרי בחולי שאב"ס חזינן דמלאכה כלאחר יד קיל מאיסור דרבנן בעצם א"כ ה"ה די"ל דנהי דאסור לישראל להביא שופר מחוץ לתחום או מים דרך כרמלית לצורך מילה מ"מ הוצאה כלאחר יד י"ל דשרי אף דרך ר"ה ואף די"ל דרק לצורך חולה שאב"ס דעכ"פ מותר לכ"ע אמירה לעכו"ם אף במלאכה ד"ת נהי דע"י ישראל אסור אף שבות דשבות שיש בו מעשה חמור מ"מ י"ל מלאכה כלאחר יד שרי.

אבל בשביל שאר מצות דלשיטות כמ"פ גם מלאכה דרבנן ע"י עכו"ם אסור ומלאכה ד"ת ע"י עכו"ם לש"י רוב הפוסקים אסור א"כ י"ל דע"י ישראל גם מלאכה כלאחר יד אסור אבל באמת מצינו עוד שם בש"ס הנ"ל צינור שעלו בו קשקשין ממעכין ברגליו בצינעא בשבת ואינו חושש מ"ט מתקן כלאחר יד הוא ובמקום פסידא ל"ג רבנן ובאמת בר"ן ר"פ חבית העיר מזה ממה דאסרו לכבות דליקה.

גם על ידי עכו"ם הא כיבוי הוי מלשאצל"ג ולר"ש ליכא רק איסור דרבנן ויש להתיר אף ע"י ישראל במקום פסידא ומכ"ש ע"י עכו"ם ולחד תירוצא שם יותר יש להתיר מלאכה כלאחר יד ע"י ישראל מלהתיר שבות כדרכו אף ע"י עכו"ם ואף לשאר התירוצים שבר"ן דרק משום שמא יכוין העכו"ם לפחמין או שמא יכבה הישראל בעצמו לכך אסרו ובלא"ה יש להתיר שבות ע"י עכו"ם במקום פסידא עכ"פ מפורש דמתקן כלאחר יד שרי במקום פסידא בצינעא.

ובאמת שם בתוס' משמע דאי לא הי' בדבר שאינו גידולי קרקע איסור דישה ד"ת לא הי' צריך לבוא משום דהוי מפרק כלאחר יד רק במקום חולה שרי וחזינן דהחולה בעצמו מותר לו לעבור איסור דרבנן אף בחשאב"ס עכ"פ נשמע דמתקן כלאחר יד מותר במקום הפסד ממון כמו"ש בש"ע סי' של"ו סעיף ט' א"כ הכא דחשיב הוצאה כלאחר יד שנושאו בכובעו והוא שלא כדרך הוצאה וגם חשוב מלשאצל"ל דהא אינו נושא רק להצילו מחשש מאסר ולא גרע מהוצאת מת דמפורש שם בש"ס דף צ"ב דאף במוציא מת לקוברו אפ"ה פטור לר"ש דחשוב מלשאצל"ל ועיי"ש בתוס' וא"כ דחשוב מלשאצל"ל א"כ גם ברה"ר ודרך הוצאה לא הי' רק איסור דרבנן מכ"ש בזה"ז דלש"י רוב הפוסקים ליכא רק כרמלית א"כ מלאכה שאצל"ל בכרמלית חשוב תרי דרבנן ובפרט שאינו נושא דרך הוצאה דבימי החול נושא בכיסו א"כ בכובעו לא חשוב דרך הוצאה ומצינו בש"ס דמתקן כלאחר יד מותר במקום הפסד ממון מכ"ש הוצאה דרך כרמלית והוי משאצל"ג דהוי בעצם תרי דרבנן ואם מוציאו שלא כדרך הוצאה בחול בוודאי מותר במקום הפסד ממון ומכ"ש במקום מצוה דחשוב עכ"פ כהפסד ממון כמ"ש התוס' פסחים י"א.

ובאמת לש"י הבה"ג והבעה"ט מתירין אמירה לנכרי גם במלאכה ד"ת ל"מ בשביל מצות מילה רק גם בשביל שאר מצות כמפורש בש"ע דיש מתירין להדליק נר ע"י עכו"ם בשביל סעודת שבת ובשביל הפסד ממון לכ"ע אסור מלאכה ד"ת ע"י עכו"ם וגם מלאכה דרבנן ע"י עכו"ם יש אוסרין במקום פסידא כמפורש בש"ע סי' של"ד ועיין בס' מנחת כהן מ"ש בזה עכ"פ הכא לצורך מצות תפילה בציבור ושמיעת קריאת התורה ובפרט שיגיע הדבר לצער גדול אם יצטרך לישיב בביתו כל יום השבת, א"כ הוי דבר שאי

אפשר וכמו"ש הפמ"ג בפתיחה כוללת דמשו"ה מותר לטלטל פחות מד' אמות ברה"ר אף דגם במלאכת שבת ח"ש אסור מה"ת כמפורש ברש"י שבת צ"א מ"מ התירו כדי שלא יהי' ידיו אסורות ברה"ר ומכ"ש הכא דליכא רק ג' דרבנן משום כרמלית והוי משאצ"ל וגם ל"ח דרך הוצאה בוודאי דאין להכניס א"ע בחשש לישב במאסר וגם אין צריך להחמיר ולישב בביתו כל יום השבת ומותר לילך לבית התפילה ולמקוה ולישא הכתב תעודה בכובעו אבל הליכה לטייל בוודאי דיש להחמיר דגם חשש דרבנן אסור שלא לצורך כנלע"ד ברור בס"ד והשי"ת יצילינו משגיאות: באעה"ח ב' בלק ט' תמוז בעזר"ת לפ"ק קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן מ"ד.

לכבוד גיסי ההגה"צ בנש"ק מו"ה שלום נ"י האבד"ק קאמינקא יצ"ו. בדבר השאלה כי ר"ל נפלה דליקה בלילה ונשרפו הרבה בתים ונעלם ר"ל אברך אחד שמו מו"ה שלמה כי עלה לעלי' שעל ביתו להציל רכושו ואשתו ראתה שעלה לעלי' ואז הי' עוד האש רחוק ממקום שדר בו אברך הנ"ל ואח"ז עסקה האשה להציל רכושה וכאשר לא ראתה את בעלה צעקה האשה לילך להעלי' להציל את בעלה ובבוקר אחר השריפה בדקו ומצאו בקצה מקום החנות של הבית עצמות קטנים שרופים הרבה ובתוכם עצם גדול יותר מכביצת תרנגולת וגם הי' חתיכת בשר כמו טפח והי' ביחד ערך ב' קדירות עצמות והי' שם רופא עכו"ם מומחה אחד ואמר שמכיר שעצם הגדול הוא מאדם ונתנו אותם לשק ולקחום לחדר שעל ביה"ק והי' מונחים שם איזה שעות ונמצא באותו מקום לחלוחית רב מהעצמות ובאמת הי' עצמות יבישים ושרופים ונגבה עדות בענין זה ותורף הגב"ע והנה איש אחד ישראל העיד כדת שתיכף אחר השריפה ר"ל בא לביתו עכו"ם אחד ואמר שעגמה נפשו על היהודי שנשרף ר"ל ושאלתיו מהיכן יודע שנשרף והשיב כי בשעת מעשה בא לבית ר' שלמה ושמע איש דופק על מעלת העולים להעלי' ותיכף פתח את הדלת בחזקה ונפל איש אחד אצל הדלת לבוש בגאטיס וכתונת ויחף ותפשו ברגליו להוציאו וברגע נפל לפיד אש וברח משם מחמת פחד והערל לא הכיר את היהודי זה תורף העדות עוד העיד איש ישראל כדת שבא לבית ר"ש הנ"ל בשעת השריפה ואמרה לו האשה שבעלה הוא על העלי' והלך תיכף מהחדר אל הבית הקטן ורצה לעלות להעלי' ובאמצע המעלות ראה כי כותל המפסיק על העלי' התחיל לשרוף וגם מחמת העשן לא יכול לעלות וצעק כמ"פ שלמה ולא ענהו ואמר להאשה שבוודאי ירד משם עוד העיד איש ישראל כדת ששמע מהערל הנ"ל שהוא אחד ממצילי דליקה שבשעת שמעו מהאשה הנ"ל שצעקה שבעלה עלה לעלי' עלה הוא אחריו וחפסו ברגלו להוציאו ונפל עליו איזה דבר עד שהוכרח לברוח ובעת שרצה לתופסו שמע שאמר האיש הנ"ל הנח לי עוד העיד איש ישראל אחד שבא שמה בתחילת השריפה אמרה לו האשה שילך להחנות להציל קמח שנתן הוא ונכנס להחנות וצעק אליו הר' שלמה מן העלי' שיקח נוצות והנעדר זרק נוצות מן העלי' ואיש הנ"ל לקחם שתי פעמים מן החנות והעיד שהכיר את הקול של ר' שלמה שצעק עליו מן העלי' שיקח הנוצות ואח"כ בזמן מועט הלך עוד הפעם לבית הנ"ל ושמע מהאשה שצעקה שבעלה לא ירד מהעלי' ושילכו להצילו והלך על המעלות וצעק שלמה ולא ענהו והי' ירא לילך ביחידות על העלי' עוד העיד איש ישראל כדת שבשבוע העבר התחיל לדבר עם עכו"ם אחד ושאלו אם הי' אצל

השריפה והשיב כי הי' בבית ר' שלמה הנ"ל והכירו היטב בחייו ואמר לו שהלך להעלי' להציל נוצות ואח"כ ראה שלא ירד הלך אחריו אל העלי' והי' העשן גדול ולא יכול לראות מאומה רק שבמישוש רגליו מצאו וגררו מן העלי' עד למטה ואמר לו העכו"ם בפירוש שבעת הלקחו מן העלי' כבר הי' מת אך לא הגיד אם הכירו אז שהוא האיש שלמה שעלה להעלי' להציל את רכושו זה תורף הגב"ע בקצרה: ויש בזה לדון מכח כמה דברים אי כיון שידעינן עכ"פ שבעלה עלה להעלי' דאשתו ראתה זאת וגם ר' דוד קליין הכירו בקול שצעק עליו שיקח הנוצות וכיון שלא ראהו יורד מהעלי' יש ראי' שנשרף ב' מכח שעכ"פ הי' הוא על העלי' ואח"כ מצאו עצמות שרופים בהחנות והרופא הכיר שהוא עצם מאדם א"כ יש ראי' שנשרף שם אדם דבאמת ל"ש שיהי' מונח בחנות עצמות מכבר וע"כ דהם עצמות מאדם נשרף וכיון דבעלה וודאי הי' על העלי' אין לחוש שאיש אחר בא שמה להעלי' ונשרף ונפלו העצמות להחנות ובעלה ירד חי והלך לעלמא זה ל"ש ויותר יש לומר שבעלה שהי' על העלי' נשרף ג' יש לומר הואיל שר' הירש העיד בשם עכו"ם שגרר איש מן העלי' למטה וראה שכבר מת מזה ידעינן שאיש שהי' על העלי' מת א"כ אין לתלות שבעלה ירד מן העלי' והלך למק"א ואיש אחר עלה שמה ומת וגררו העכו"ם זה הספיקות שיש לעורר בזה: והנה לכאורה נראה שיש הכחשה בין הערלים שערל א' העיד כפי עדות ר' הירש שפתח את הדלת ונפל איש למטה נמצא שלא נשאר עוד על העלי' דהא שמע איש דופק על מעלות העלי' ע"כ דהי' אז עוד חי ונפל דרך הדלת א"כ א"נ שרק איש אחד הי' על העלי' א"כ ע"כ לא מת על העלי' וא"כ הוא מוכחש מעדותו של הערל שאמר לר' שלמה פריש שגרר איש מהעלי' ולמטה ראה שכבר מת א"כ הם מכחישים זע"ז דלפי עדות ערל הראשון לא מת על העלי' כיכפת שהי' דופק על המעלות ע"כ דהי' חי ותיכף נפל דרך הדלת ולפי עדות ערל השני מת על העלי' שאחר שגררו ראה שכבר מת ונהי' שאפשר לומר ששני אנשים הי' על העלי' ואחד נפל דרך הדלת והשני מת בעלי' אבל עכ"פ אם נרצה לתרץ שלא יהי' מוכחשין נצטרך לומר דשני אנשים הי' על העלי' וזה יהי' ריעותא לנידון השאלה אך באמת י"ל כיון דערל הראשון בלא"ה מכחיש א"ע שלפי עדות ר' צ' משמו נפל דרך הדלת ולפי עדות ר' פיישל משמו הי' על העלי' ורצה לגררו למטה וצעק הנח לי א"כ הוא מוכחש מפי עצמו וע"כ דאחד מהעדים שיקר העכו"ם לפניו ושוב י"ל דעדו של ר' פיישל אמת דהעכו"ם הי' על העלי' ורצה לגררו למטה ועוד אז הי' חי וצעק הנח לי ואח"ז בא העכו"ם השני שהעיד ר' שלמה פריש משמו ואז כבר הי' מת ועוד י"ל דעכו"ם הראשון טעה באחד מדיבורו מחמת בהלה נדמה לו שנפל דרך הדלת ובשלמא אם לא הי' העכו"ם הראשון סותר א"ע בדיבורו הי' מקום לומר ששני הערלים מכחישים זא"ז אחד אומר שנפל מן הדלת והשני אומר שגררו והי' מקום לפלפל אי זה מיקרי הכחשה וגם אי בשני עדים מכחישים שא"ז אי מועיל בעגונה אבל כאן דערל הראשון מוכחש מפי עצמו שוב י"ל דדיבור ר' פיישל משמו אמת בכדי שלא יהי' מוכחש עדותו מהעכו"ם האחר יצא דאם נימא דמועיל עדות העכו"ם שהגיד ר' שלמה פריש משמו שוב לא יהי' חשוב עדותו בכלל מוכחש אך מקודם צריכים לברר אי יש מקום להתיר האשה עפ"י עדות הנ"ל והנה מצד עדות ר' דוד קליין ששמע קולו מן העלי' וכיון שלא ראו אותו יורד מהעלי' יש ראי' שנשרף ע"ז אין לסמוך דאף דמפורש בש"ע סי' י"ז סעיף ל' דנפל לתוך כבשן

האש מעידין עלי' אך מפורש שם בב"ש ס"ק צ"ב בשם הרשב"א דוקא אם נפל לכבשן עמוק שא"א לעלות משם אבל אם נפל לתוך המדורה אין מעידין שמא יצא והשתא בנפל לתוך המדורה שכבר התחיל האש לשלוט בו אפ"ה אמרינן שמא יצא דכל בר דעת עושה כל פעולות להינצל מאש וכמפורש בש"ס ב"ק דף כ"א ע"ב דבעבד סמוך פטור ממיתה דהי' לו לברוח מכ"ש הכא דלא ראו כלל שהתחיל האש לשלוט בו אף דהי' על העלי' מ"מ שמא אחר שהציל רכושו והי' ירא שלא ישלוט בו האש ירד ואזיל לעלמא והטעם דמוקימין לבעלה בחזקת חי וחי"א.

וכמפורש בש"ס דיבמות דף קט"ז עשינו עלינו עשן דאינה נאמנת דאמרינן שמא נמלט ויצא מכ"ש אם לא ראו כלל ששלט בו האש בוודאי חוששין שמא יצא: והנה גם מצד שמצאו אחר השריפה עצמות בהחנות ועפ"י הרופאים שהמה עצמות מאדם הגם דהב"ח דעתו דבנפל לכבשן ואע"פ דהי' אפשר לו לצאת משם מ"מ אם מצאו אח"כ עצמות במקום הזה חולין לומר דאותו שנפל לשם וודאי נשרף והביא ראי' מהא דבשלהי גנני אך באמת הב"ש ס"ק צ"א דחה דבריו והביא מסעיף ל"ב דגם בנפל למשאל"ס ואח"כ העלו רגל והוא מארכובה ולמעלה אפ"ה אם אין מכירין בסימן מובהק שהרגל הוא ממנו ל"מ וחזינן דאעפ"י דמשאל"ס עכ"פ רובן למיתה אפ"ה כ"ז שאין מכירים הרגל בטב"ע או בסימן מובהק ל"מ וחוששין שמא הרגל הוא מאדם אחר מכ"ש הכא דליכא כלל רובא למיתה דאדרבה הסברא דברח מן האש א"כ ממילא חוששין שמא העצמות המה מאדם אחר ובפרט הכא דלא ראו כלל שהתחיל האש לשלוט בו אף שהי' על העלי' מ"מ י"ל שירד קודם שבא לשם האש ועיי"ש בב"ש ס"ק ק"ס דאם אמרה ראו בעלי שנשרף אז אם ליכא ריעותא היינו שלא מצאו פס יד מאיש אחר ל"ח שמא לא נשרף ה"ט משום דאמר' חזי בעלי שנשרף היינו ששהתה שם בכדי שיעור שישרף ולא ראתה אותו יוצא משם שפיר מועיל אבל בלא ראתה שנשרף ל"מ כמפורש בח"ס סי' ס"ז דאף לשיטת הב"ש מ"מ אם לא אמרה שראתה שנשרף רק שלהטה האש סביבו ולא יוכל לברוח מ"מ אם לא מצאו שום סימן ל"מ עיי"ש מכ"ש הכא שלא ראו שהתחיל האש לשרפו בוודאי דיש לחוש שמא אזל לעלמא והעצמות המה מאדם אחר או עצמות מבהמות ואף שרופא אמר שמכיר שהוא עצם אדם חוץ לזה שאולי עצם זה הוא ממקום שיוכל לחיות בלתי העצם הזה גם י"ל דרופא אין לו נאמנות באיסור תורה ובפרט היכי דהוי נגד ח"א דהשתא ברדמ"ת דלשי' רוב הפוסקים הוי רק איסור דרבנן אפ"ה אין סומכין ארופאים מכ"ש באיסור תורה ועיינן שו"ת בית שלמה חאה"ע סי' ע"ז שכ' די"ל באיסור תורה אין נאמנות לרופא אף במקום דאיכא רגל"ד א"כ קשה לסמוך אדברי הרופא ובפרט דאף אם יגידו רופאים שאם ינטל עצם כזה מאדם א"א לחיות ונימא דיש לרופאים נאמנות אף באיסור תורה וכמ"ש הח"ס דרק לענין רדמ"ת לומר שנתרפאה א"א להם להעיד על גוף פרטי דאיכא גופא דלא מקבל סמא אבל בכללות יש להם נאמנות אכתי י"ל שמא העצמות הוא מאדם אחר שבא שמה להציל את בעלה או לגנוב והיא נשרף ובעלה אזל למקום אחר והגם דבשו"ת בית אפרים סי' י"א האריך בזה די"ל כיון שבעלה של זו בוודאי הי' שם במקום האש אין לחוש שאיש זה אזיל לעלמא ואחר בא לשם ונשרף דאמרינן היינו שאבד היינו שנמצא ובאמת כבר פלפלתי בזה בספרי ח"א סי' מ"ט והבאתי מדברי המבי"ט והשב עקב והנה בש"ש כתב כיון דנאבד כשהוא חי' ונמצא מת

א"כ אינו כמו שאבד שוב חוששין שמא אחר ובאמת י"ל דמיתה ל"ח בכלל השתנות והגם דמצינו בש"ס לאחר שימות בעלך דחשוב דשלב"ל אך באמת בנו"ב מה"ת סימן נ"ב הביא בשם הירושלמי דמיתה ל"ח רק בגדר מחוסר זמן: ובאמת בתוס' ב"ב דף ע"ט מפורש דאם מקדש לאחר שימות בעלך ואין הבעל גוסס אף לר"מ ל"מ דל"ח עבידי דאתי וא"כ י"ל דגם בנמצא מת אפ"ה י"ל דשייך בו היינו שאבד היינו שנמצא ועיין רשב"א קידושין ס"ב שכ' דעובר לפי שממילא קא רבו ל"ח בכלל מחוסר מעשה מש"ה ס"ל לראב"י בהוכר עוברה מהני והגם דמצינו בש"ס דלידה חשוב שינוי לענין גזילה וטביחה חשוב ג"כ שינוי לענין פטור דו"ה כמ"ש התוס' ב"ק דף ע"א מ"מ עכ"פ כ"ז לענין קנין דעכ"פ אינו כעין שגזל אבל עכ"פ י"ל דגם בנמצא מת י"ל היינו שאבד אך באמת בנמצא רק עצמות זה הוי וודאי בכלל פנים חדשות שוב לכאורה י"ל בזה בוודאי ל"ש לומר היינו שאבד היינו שנמצא ועי' רשב"א קידושין נ"ז שכ' דמשו"ה מקדש בא"ה אינה מקודשת אף שיוכל ליהנות מאפרן מ"מ חשוב דשלב"ל ואף דבידו מ"מ בדבר שהגוף משתנה ל"מ סברת בידו ועיין בספרי ח"א סי' צ"ט א"כ אם נעשה עצמות ל"ש לומר היינו שאבד וז"ב והנה בב"ח האריך דהכא י"ל כיון דל"ש שייבוא איש זר למקום השריפה ולכנוס למקום סכנה א"כ הוי כמו במקום שאין שיירות מצויות ובכה"ג בוודאי י"ל כיון דבעלה וודאי הי' שמה על העלי' ועל איש אחר יש ס' י"ל אין ספק מוציא מידי וודאי הנה באמת קשה להעמיד יסוד ע"ז כיון דלפי דברי הערלים שני ערלים הלכו אל העלי' להצילו ואחד רצה להורידו מטה וצעק הנח לי והשני גרר אותו למטה עכ"פ לפי דבריהם הי' גם המה על העלי' שוב יש לחוש שגם איש אחר עלה ונשרף שמה ואותו שבאה להציל ונשרף אותו גררו למטה ובעלה אזיל לעלמאובאמת בשו"ת בית אפרים שם האריך בזה דעכ"פ י"ל לפי דברי הרמב"ן ב"ב כ"ב בקורבא שהוא מקומו ממש עדיף מרובא ומש"ה כ' בש"ש בהא דפסקינן בהא דיצחק ריש גלותא כרבא דל"ח לתרי יצחק משום דידעינן שיצחק ריש גלותא אזיל מקורטבא לאספמיא ומת ורק יש ס' שמא יצחק אחר בא לקורטבא והוא הלך לאספמיא בזה אמרינן כיון דיצחק דר בקורטבא והוי מקומו ממש זה עדיף מרובא דעלמא א"כ הכ"נ כיון דבעלה דר במקום זה ממש והוא הי' בוודאי על העלי' אין לחוש שאיש אחר בא לשם ונשרף ובנו"ב מה"ת סי' נ"ט פקפק בזה דעכ"פ י"ל דאינו מועיל נגד חא"א ע"כ קשה להעמיד יסוד ע"ז: אך העיקר שיש לדבר בזה מצד שלפי דברי הערל שאמר לר' שלמה פריש שגררו מן העלי' וראה שכבר מת נשמע דאיש שהי' על העלי' מת ונהי דהי' כבר שרוף מ"מ כיון דהי' גוף שלם ל"ח שינוי גמור ושייך לומר היינו שאבד היינו שנמצא דבשלמא בנהרג בדרך ונרצה לומר כשיטת המבי"ט כיון שהוא הלך בדרך הזה בוודאי י"ל היינו שאבד היינו שנמצא בזה שפיר פקפקו א' די"ל כיון דשיירות מצויות יש לחוש שאחד מרובא דעלמא מת וכדמצינו בש"ס כל דפריש מרובא קא פריש וגם י"ל דמוקמינן בעלה של זו בחזקת חי ואי דע"כ איתרע חזקת חי של אדם אחד מ"מ יפה כתב בנו"ב דעל איש שאין דנין עליו ל"ש לאוקמה בחזקת חי דכמה מתים איכא בעולם והנה נודע מ"ש בנו"ב סימן ל"א דנהי דבכ"מ דאמרינן השתא הוא דאיתרע מ"מ היכא דנולד ריעותא בחזקה קמייתא ואז לא דנו על הדבר ואם אח"כ ראינו דאיתרע חזקה קמייתא שוב מחזקינן ריעותא למפרע עיי"ש מה שכ' בפ"י דברי התוספת פסחים צ"א בהא דהמפקח את הגל א"כ הכ"נ י"ל

בשלמא במי שהלך בדרך הזה, ואח"כ נמצא מת באותו הדרך א"כ כ"ז שלא נמצא המת לא נולד לנו שום הסתפקות בחזקה קמיתא שמא מת דחזקת חי כ"ז שלא ראינו השתנות הוי בגדר בירור א"כ רק ע"י שנמצא מת רוצין לגרע חזקת חי של זה ואם נימא דאחר הוא שוב ישאר חזקת חי של זה בתוקפו א"כ שפיר ל"מ סברת היינו שאבד לגרע חזקת חי אבל כאן עכ"פ ידעינן שבעלה של זו הי' במקום השריפה ולא ראינו אותו יוצא משם וגם לא נשמע ממנו דבר דעכ"פ הוי כנולד ס' בחזקת חי שלו נהי דעי"ז אין להתיר דמשום חומר א"א חוששין שאזל לעלמא אבל עכ"פ הוי כנולד ריעותא בחזקת חי שלו שוב כשנמצא אח"כ מת וסברת היינו שאבד מעיד שהוא בעלה של אשה זו א"כ אדרבה א"נ דאחר הוא יהי' נגד חזקת חי של אדם שלא איתרע חזקת חי שלו דהא על איש אחר לא ידעינן כלל דהי' במקום השריפה א"כ יותר מסתבר שהוא בעלה של זו שנולד עכ"פ ס' בלא"ה בחזקת חי שלו וא"כ שפיר י"ל דסברת היינו שאבד מגלה שבעלה של זו נשרף וגם סברא השני' שכ' להחמיר בהא דהמבי"ט משום דשיירות מצויות יש לתלות ברובא דעלמא ובכאן במקום השריפה עכ"פ ל"ש רבים שילכו להצילו מהעלי' ורק שי"ל דאפ"ה יש לחוש שמא אחד עלה שוב הוי בגדר מועט ושוב י"ל אין ס' מוציא מידי וודאי ואי די"ל כיון שר' שלמה פריש שאל אותו אם הי' אצל השריפה א"כ יצא מכלל מסל"ת באמת ז"א כיון שלא שאל אותו על איש פרטי אם מת א"כ לא נפיק מכלל מסל"ת ובפרט שי"ל דעכ"פ ע"י העצמות שנמצאו ג"כ י"ל דמועיל דמכח סברת היינו שאבד וגם יש לתלות בקורבא כמ"ש הבית אפרים רק שכ' הנו"ב מה"ת סי' נ"ט דעכ"פ לא עדיף מרובא ול"מ לגד חא"א אבל עכ"פ כ' שם דחשוב כמשאל"ס והוי רק חשש דרבנן וא"כ לענין חשש דרבנן י"ל א' לפי דברי המבי"ט בנפב במשאל"ס מהני אח"כ עדות עכו"ם אף שאינו במסל"ת ואף אם נפקפק בזה עכ"פ הכא הוי ס' אי חשוב בכלל מסל"ת ובדרבנן אזלינן לקולא כמ"ש הב"ש ס"ק ק"ס דבמשאל"ס בס' פלוגתא אזלינן לקולא אך לכאורה זה תלוי בהא דהש"ס יבמות דף קט"ו בההוא דמיתלי נורא בי גנני וחזי גברא חרוכא ואפ"ה חייש רחב"א שמא הוא גברא אחרינא ול"מ לשיטת הפוסקים כרחב"א א"כ חזינן דחוששין לגברי אחרינא אך גם להסוברים דהלכה כרבא דגורסים סבר רחב"א מ"מ י"ל דוקא שם דהאשה אמרה חזי גבראי היינו שכבר שלט בו האש א"כ בזה לא אמרה בדדמי ולענין שמא נעשה לו נס ע"ז אמרינן כיון שנמצא גברא חרוכה תולין שהוא בעלה אבל אם לא אמרה אשתו שכבר שלט בו ורק שידעינן שהי' במקום הדליקה לא נתיר אף אם נמצא גוף חרוך כמ"ש הרשב"א ז"ל שם דמשו"ה לא מהני בנפל לים ואח"כ מצאו רגל דחוששין שמא הרגל הוא מאדם אחר: אך באמת נודע דשיטת הרמ"ה ז"ל דבאם באמת איתלו נורא בי גנני וידעינן שבעלה הי' שם בעת שהתחיל לשרוף אף דלא קאמרה האשה ששלט בו האש אפ"ה אם נמצא אח"כ במקום הזה גוף שרוף א"ח לאיש אחר דאין לנו להחזיק מס' שבא איש אחר שמה ונשרף ובעלה הלך למרחקים דזהו הוי בכלל אין ס' מוציא מידי וודאי ורק הכא כיון דמצאו גוף שרוף עם ב' ידים וגם נמצא עוד יד שרוף דשדי' א"כ ע"כ דהי' עוד איש במקום זה ואחד נשרף כולו ומהשני נפל היד ובה פליגי רבא ורחב"א דרבא אפ"ה תולה לקולא דיד הנשרף הוא מאדם אחר שבא להציל וגוף השרוף הוא בעלה של זו והסברא דאמרינן דמי שבא להציל לא הי' במקום האש ממש רק שהכניס ידו למקום האש ונפל ירו ורחב"א חושש

דאדרבה יש לחוש שמא האחר נשרף ובעלה נפל ידו ומחמת כיסופא אזיל לעלמא דכיון דע"כ הי' השתנות שבא גם איש אחר למקום השריפה א"כ הוי ס' ד"ת ולחומרא.

וא"כ לשי' זו היכי דלא מצאו רק גוף שרוף לחוד בלא פס יד או שמצאו פס יד רק שהגוף שרוף הוא חסר יד א"כ שוב י"ל דאותו יד הוא מגוף השרוף לכ"ע שרי ואין מחזיקין ריעותא לומר שאחר בא למקום האש ונשרף דכל בר דעת בורח מן האש כמו שהבאתי מש"ס דב"ק דף כ"א דבעבד סמוך פטור על העבד וחייב על הגדי א"כ אמרינן דרק בעל הבית שהי' בהול על ממונו ויש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו ואף שי"ל דמוקמינן ליה בחזקת כשרות שלא הי' ח"ו בכלל מאבד עצמו לדעת עבור הצלת ממונו עכ"פ י"ל מחמת בהלה לא הי' בדעתו לברוח מן האש אבל איש אחר ל"ש שילך למקום סכנה: וא"כ הכא דליכא שום ריעותא דהא מצאו רק גוף שרוף שוב יש להקל ואף דהב"ש ס"ק ק"ס כתב דרק משום דאמרה שנשרף בעלה ל"ח לאחר היכא דליכא ריעותא אבל בלא"ה חוששין כמו בהא דשלוהו רגליו דבעי שיכירו בסימן מובהק שזה רגלו מ"מ י"ל דהכא כיון ששהה זמן רב על העלי' כפי עדותו של ר' דוד קליין א"כ לפי דברי ר' דוד רק רבע שעה אח"כ הי' ירא לילך אל העלי' א"כ הוי כמו הי' בשעת שהי' שם האש על העלי' עוד בעלה הי' שם וא"כ שוב י"ל היינו שאבד היינו שנמצא ושם בהא דנמצא רגל כיון דחוששין שגלי אשפלוהו ובים שכיחי רגלים וגם ל"ש לומר היינו שאבד דהא נאבד גוף שלם ונמצא רק רגל דכה"ג חוששין שמא רגל אחר הוא ונהי דחשש גלי אשפלוהו הוא רק חשש דרבנן מ"מ נהי דבדרבנן אמרינן בוודאי היינו שאבד היינו שנמצא כמו דקיי"ל כרבי עכ"פ בביטלאת החמץ אך באמת אם הי' נמצאה מקום שנטבע ממש גוף שלם בוודאי הי' תולין שהוא הנטבע אבל במצאו רק רגל מחמירין אבל הכא דנמצא גוף שלם ול"ש אנשים שיסכנו עצמם ויבואו למקום הדליקה יש לתלות שבעלה נשרף ואף דהרשב"א ז"ל מפרש דמצאו גוף בלי יד היינו שחסר ממנו יד וגם נמצא יד ויש ספק שמא היד הוא מגוף השרוף והוא של הבעל ואפ"ה חייש רחב"א שמא השרוף הוא אחר והיד הוא מבעלה וחזינן אף דליכא שום הוכחה שהי' שם אדם אחר אפ"ה מחמירין ולפמ"ש הרשב"א ז"ל דהיכי דלא אמרה חזו גבראי שנשרף גם רבא מחמיר וא"כ יש לנו לחוש לשיטת הרשב"א אך באמת י"ל דהכא כיון שעכ"פ הי' זמן רב על העלי' הוי כאלו ראינו שכבר הי' עוד שם בעת שהתחיל לשרוף וא"כ באמת רבא מקיל בכה"ג ולשי' הרשב"א ז"ל הלכה כרבא ואף אם נחוש שמא אף בני"ד דליכא ריעותא מ"מ שמא הלכה כרחב"א מ"מ י"ל דוקא שם דעכ"פ מצאו יד לחוד א"כ שפיר יש לחוש שמא היד הוא מבעלה ומחמת כיסופא ערק ואזיל לעלמא ועפי"ז יהי' מיושב מה שהעיר הב"ח דלמ"ל לרחב"א לומר דפס יד הוא מבעלה נימא דהיד הוא מהגוף השרוף רק דבעלה אזיל לעלמא בשלימות גופו ועפי"ז ניחא דאם נימא דהיד הוא מאדם אחר א"כ אין לנו סברא במה לתלות מדוע אזיל לעלמא שוב היינו תולין כיון שבעלה וודאי הי' במקום זה שוב אין ס' מוציא מידי וודאי לכך תולין שנפל ממנו פס יד וי"ל מחמת כיסופא עריק לעלמא ומשו"ה בנפל למשאל"ס חוששין שמא הרגל של אדם אחר אף דשם ל"ש הסברא דמחמת כיסופא דשם שוב י"ל גלי אשפלוהו והוא במקום שלא יוכל לבא לביתו נשמע דאם מצא גוף שלם שרוף בלא פס יד שפיר א"ח שמא הוא אזיל לעלמא ואחר הוא שנשרף כיון שאין סברא לומר מדוע ברח מביתו כיון דלא נמצא בו מום אין לנו

להחזיק ריעותא שנמצא בו מום ובשלמא אם יש כאן פס יד לפנינו אז אף שי"ל דמגוף השרוף הוא והוא משל בעלה עכ"פ כבר מוכרחת לומר שנפל ממנו היד שוב י"ל דמחמת כיסופא עריק אבל כל שאין רואין פס יד חסר א"כ אם נאמר שהשרוף הוא בעלה לא נפל ממנו היד א"כ שוב אף אם נאמר דברח מ"מ עכ"פ הי' גופו שלם ושוב ל"ש לברוח ועיין שו"ת בית שלמה שם סימן ל"ו שהאריך בסברא זו וי"ל עוד דאף לשי' הריטב"א דפי' דהי' ניכר דהפס יד ממנו ונשמע לכאורה דרק במכירין היד בסימן שהוא מבעלה אז תולין דגם הגוף הוא משל בעלה ומשמע דבלא מכירין היד לא מתירין וחוששין שמא הוא של אדם אחר היינו שגם היד גם גוף השרוף הוא מאחר אך באמת י"ל ג"כ כנ"ל דדוקא שם דעכ"פ ע"כ אם נרצה להתיר יהי' מוכרחים לומר שנפל בו היד מקודם מיתתו שוב יש לחוש שאחר שנשרף ידו מחמת כיסופא ברח ואפ"ה מתיר רבא דאמרינן דכמו דהי' הוא של הבעל ה"ה דגוף השרוף הוא מהבעל ורחב"א חושש כנ"ל אבל אם נמצא רק גוף עם ב' ידים שפיר א"ח שמא הוא אחר דלמה הי' לו לברוח וכיון דהוא הי' וודאי במקום האש ע"כ דהוא נשרף: ומ"ש הג' מיאזלאוויטץ והביא דברי האו"ז שהביא מהא דשושנים בפ"ג מטהרות דהוא משום ח"ט והעיר דשם הוא דשאבד"ל כבר העיר בזה בשו"ת בית אפרים סי' י"א וכו' דאי לאו משום חזקת טהרה הוי אזלינן בתר קורבא: עכ"פ לדינא אם נחקור עוד מר' שלמה פריש שאמר לו העכו"ם שראה את האיש שכבר הי' מת אז יש מקום להקל ואף שיש לחוש שמחמת שהי' ירא מפני האש לא דיקדק יפה ויש חשש בדדמי מ"מ כל חששא בדדמי לשי' רוב הפוסקים אינו רק דרבנן והכא כבר יצאה מחשש איסור תורה ע"י העצמות שנמצא דאף להנו"ב דמחמיר בסי' נ"ט מ"מ כ' דלא גרע ממשאל"ס ושוב לענין חשש דרבנן ל"ת לבדדמי הגם מה שכ' דברבנן ל"ק בדדמי מהא דדיגלת נשמע דלשי' התוס' מי שראה הטביעה ל"מ אף חזוהו לאלתר משום חשש בדדמי אף דכבר נפל במשאל"ס אך באמת שם מיירי בלא שהה ויש איסור תורה או דליכא על הטביעה רק ע"א וא"נ דע"א בעדות אשה אינו נאמן רק מדרבנן א"כ לא יצאה עוד מאיסור ד"ת ולכך חוששין לבדדמי ויש בזה לדבר הרבה ואכמ"ל ובפרט שעכ"פ בק"ק קאמינקא ל"ש שיבואו אנשים מעיר אחרת להציל ובעיר זו לא נפקד איש ע"כ יש הוכחה שבעלה נשרף ע"כ נלע"ד דיש מקום להתיר האשה ורק מפני חומר הנושא יראה לשלוח שאלה זו עוד לגדול אחד מפורסם ביראת ה' ואם גם הוא יסכים להיתר גם אנכי אצטרף לדברי הג' מיאזלאוויטץ ורק באופן שיהי' עוד הסכמה מגדול אחד מפורסם ולדעתי ישלח את השאלה להג' אבד"ק בראד ואם יסכים אז יוכלו לישב בי"ד של ג' להתיר האשה כדין הניסת בע"א אך לדעתי ימתין עם ההיתר עד שיעברו יב"ח מזמן השריפה דאחר יב"ח יש סניף להתיר דעכשיו דיש מכתבי העיתים אחר יב"ח יש אומדנא שמת ואף שחלילה להקל עי"ז אבל עכ"פ לסניף יחשב והש"י יצילינו משגיאות: באעה"ח אור יום ב' מקץ תרע"א ל' ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן מ"ה.

יש לבאר הדין באיש שכבר יצא ידי קריאת המגילה אם יוכל להוציא את נשים בקריאת המגילה: והנה קיי"ל בברכת המצות אע"פ שיצא מוציא אך יש להסתפק לפמ"ש בדג"מ סי' רע"א די"ל דאיש שכבר התפלל לא יוכל להוציא הנשים בקידוש לפי שאחר התפלה כבר יצא ידי חובת קידוש ד"ת והאשה שלא התפללה מחויבת ד"ת ודרבנן אינו מוציא

לד"ת ורק באיש נגד איש יוכל להוציא אף אם קיים המצוה מטעם ערבות אבל לגבי נשים שכ' הרא"ש דאינם בכלל ערבות וא"נ דגם איש בעד אשה אינו ערב א"כ שוב חשוב הוא אינו בר חיוב ולא יוכל להוציא אשה בקידוש אך שם כתבו המפרשים די"ל דגם מה"ת לא יצא ידי חובת קידוש בתפילה משום דצריך להזכיר יציאת מצרים בקידוש עיין במנ"ח מ"ש בזה וכבר העיר בזה בשו"ת חיים שאל והביא בשם הריא"ז דזה הוא רק מדרבנן ועיין בשו"ת אגודת איזוב סי' א' אבל הכא לעניין מגילה א"נ כשיטת הדג"מ דגם אנשים אין עריבין בעד הנשים א"כ שוב חשוב מי שיצא כבר אינו בר חיוב ואינו יכול לצאת את האשה במקרא מגילה בשלמא א"נ דנשים אין מחויבים רק בשמיעת המגילה אבל לא בקריאה א"כ שפיר אף אם שמעה ממי שיצא כבר עכ"פ היא שמעה המגילה ונהי דאם תשמע ממי שאינו בר חיוב כלל כמו מנכרי לא יועיל לפי ששם גברא אינו בר חיוב כלל אבל הכא גברא בר חיוב רק שכבר יצא אבל חשוב כאילו שמעה מבר חיוב כיון שאין צריך לומר שיוצאת בקריאתו אבל א"ל דנשים חייבות במקרא מגילה ומש"ה שיטת כמ"פ דמוצאת אנשים א"כ שוב ע"כ צ"ל הא דיוצאת בקריאת אחר משום דכך גזרה התורה דאחד יוכל להוציא רבים ידי חובתן דגם בתפיל' ש"צ מוציא לשאינו בקי אבל שוב י"ל דבעי שיהי' עכשיובר חיוב ושוב י"ל דהיכי שכבר יצא והוא אינו בחיוב ערבות נגד נשים שוב א"י להוציאן במקרא מגילה: וכעין סברא זו מצינו בש"ס כתובות ל"ד דבטבח בשבת על ידי שליח חייב אף דאם ישחוט בעצמו יופטר אפ"ה ל"ח בכלל אם עביד הוא לא מחויב דרק מצד קלבד"מ יופטר ואפ"ה כתבתי בספרי ח"ב בפתיחה דעכ"פ א"א לייחס הפעולה להמשלח דהא אף אם ישחוט בשוגג יופטר דחייבי מיתות שוגגין פטורין א"כ ה"נ בשלמא אם יוצאת בשמיעה סגי אם שמעה מאיש שחייב במצוה זו אף דעתה כבר יצא אבל א"נ דצריך לומר דקריאת האיש חשוב כאילו קראה האשה ע"כ צריך או שיהי' עתה בחיוב ממש אז מהני קריאתו לגבי עצמו או עכ"פ שיהי' בתורת ערבות לגבי זה שקורא עבורו וא"כ בנשים דליכא ערבות עבורם לשיטת הדג"מ שם לא יוכל להוציאם: אך באמת לענין להוציא את הנשים יש כמה סברות דמהני קריאת איש אף אם כבר יצא חדא דבאמת הדג"מ בעצמו נסתפק דרק נשים בשביל אנשים לא קיבלו ערבות כיון דחזינן דנפטרו נשים ממ"ע שהז"ג סברא דאף כמצות שחייבות עכ"פ אינם בכלל ערבות אבל איש י"ל דהוא בערבות גם עבור נשים ושוב חשוב מחויב בדבר וגם י"ל דנשים אינם חייבים רק בשמיטה וא"כ עכ"פ נהי דיצא כבר מ"מ ל"ח כשמעה ממי שאינו בר חיוב כלל דהא גברא בר חיוב הוא רק דעתה כבר יצא אבל עכ"פ בשנה הבאה יתחייב ושוב עכ"פ חשוב כשמעה מבר חיוב וכיון שא"צ לומר דיוצאת בקריאתו רק ע"י ששמעה יצאה שוב מהני וכמ"ש המג"א דמש"ה בתק"ש יוכל התוקע לעשות הברכות לפי שחבירו יוצא בשמיעתו ומחויב לברך א"כ מוציא בברכתו אבל בבדיקת החמץ דהמשלח אינו מחויב בברכה ואם אינו בודק שוב לא חל הברכה על הבעלים י"ל דאין השליח מברך עיי"ש ביד אפרים ובפרט דלשי' כ"פ רק במצוה שאין האשה מחויבת אינה בכלל ערבות כמו בהמ"ז א"נ דאשה אינו מחויבת מה"ת שפיר י"ל דאינה בכלל ערבות אבל באמת א"נ דנשים חייבות בברהמ"ז מה"ת שפיר אף אם היא לא תאכל רק כזית ואיש יאכל כדי שביעה אפ"ה תהיו מוציאות אנשים דחשיבה בר חיוב מה"ת מטעם ערבות וא"כ הכא דחייבות במקרא מגילה שוב אף היא

ערבות בעד אנשים ומכ"ש דאנשים ערבות עבודה א"כ יש ג' ספיקות שיוצאות בקריאת אנשים אף אם הקורא כבר יצא ול"מ אי נימא כחד תירוץ בתוס' דהא דמועיל הסברא אף הם הי' באותו הנס הוא רק לחייבה מדרבנן א"כ נשים במקרא מגילה הוי רק תרי דרבנן א"כ שוב אם יש ס' שמא יצאתה בקריאת איש א"כ הוי ס' דרבנן לקולא ואף שי"ל דעכ"פ היא נתחייבה בוודאי ומס' לא פקע החיוב אך באמת חזינן דבס' קרא ק"ש למ"ד ק"ש דרבנן אזלינן לקולא אף דיש חזקת חיוב ואף דשם יש ס' אם נעשה כלל מעשה המתיר מכ"ש הכא שכבר נעשה מעשה המתיר רק הס' אם יצאתה בקריאת האיש בוודאי י"ל ס' דרבנן לקולא כמ"ש המ"ל פ"ד מבכורות ובפרט דבס' דדינא לשי' כ"פ ל"מ חזקה דבשביל חזקה לא ישתנה הדין והכא הוא ס' דדינא אם יש לו ערבות על נשים ובפרט דבאשה הוי תרי דרבנן חשוב כאין לו עיקר מן התורה כמ"ש הח"מ סי' כ"ח ובאין לו עיקר מת"ת לשי' הח"ד סי' ק"י גם נגד חזקה הוי ס' לקולא ואף לת' התוס' השני דסברא דאף הן היו באותו הנס מועיל לחיוב מה"ת א"כ גם לגבי הנשים הוי רק חד דרבנן וי"ל דס' נגד חזקת חיוב הוי לחומרא ובפרט די"ל דמקרא מגילה חשוב דברי קבלה כשיטת הב"ח ומחמירין גם בס' ומכ"ש נגד חזקת חיוב מ"מ הוי ג' ספיקות לומר שכבר יצאה כמ"ש לעיל וא"כ ל"מ לשי' הסוברים דג"ס מועיל אף לענין ס' בשחיטה כמ"ש הט"ז סי' ק"י א"כ הכא מועיל בוודאי ואף א"נ דנגד ח"א ד"ת אף ג' ספיקות ל"מ מ"מ הכא דלשיטת רוב הפוסקים מקרא מגילה ל"ח רק בכלל מצוה דרבנן א"כ ס"ס דרבנן מהני לכ"ע אף נגד ח"א ובפרט הכא הוי ס' דדינא ולשי' הכנה"ג בס' דדינא ל"מ חזקה ע"כ פשיטא דאם שמעה מאיש אף אם הוא כבר יצא מ"מ אינה מחוייבת לשמוע שנית וז"ב ופשוט: אך לענין אם אשה תוכל להוציא אנשים יש ס' די"ל דמשה אינה מחוייבת רק בשמיעה וא"כ לגבי קריאה חשיבה אינו מחוייב בדבר ויש להסתפק מי ששמע מקרא מגילה מאשה אם מחוייב לקרא שנית או עכ"פ לשמוע שנית מאיש והנה אם האשה כבר יצאה ידי מגילה בשמיעה מאחר א"כ יש כמה ס' להחמיר ולומר שלא יצא ע"י קריאת האשה שמא אשה אינה מחוייבת רק בשמיעה וא"כ לגבי קריאה שאינה מחוייבות בוודאי דליתא בכלל ערבות כמ"ש הרא"ש וא"כ חשוב כקרא מי שאינו מחוייב בדבר וב' א"נ דנשים מחוייבות במקרא מגילה מ"מ גם במצוה שמחוייבות אפ"ה ליתא בכלל ערבות וא"כ כיון דכבר יצאה חשובה אינו מחוייב בדבר ושמא כסברת התו' הראשון דנשים ע"י הסברא דאף הן היו באותו הנס אין חייבות רק מדרבנן וא"כ חשובה לגבי גברא כאינו מחוייב בדבר כמ"ש התוספת ד"כ דלרבנן תרי דרבנן אינו מוציא חד דרבנן וג' ס' לחומרא מחמירין אף בדרבנן ואף אם עדיין לא יצאה האשה ידי קריאת המגילה מ"מ הוי שני ספיקות לחומרא א' שמא הסברא דאף הן היו באותו הנס אינו מועיל לחייב רק מדרבנן וא"כ היא חשובה בכלל אינו מחוייב בדבר לגבי איש ושוב ליתא בכלל ערבות וב' שמא אשה מחוייבת רק בשמיעה ושוב לגבי קריאה הוי אינו מחוייב בדבר ולשי' המ"ל בס"ס להחמיר גם בדרבנן לחומרא ובפרט די"ל דמקרא מגילה חשוב ד"ק וגם בס' אחד מחמירין ומכ"ש בס"ס להחמיר ע"כ נלע"ד להלכה דאיש שקרא לפני נשים אף אם כבר יצא אפ"ה יצאו הנשים וא"צ לשמוע שנית ואיש ששמע מאשה ל"מ אם האשה כבר יצאה בוודאי דצריך לקרוא שנית ואף אם האשה לא יצאה עוד אפ"ה יש ס"ס להחמיר ע"כ צריך לקרוא שנית אך לא יברך דלענין חשש ברכה

לבטלה שיטת הפרמ"ג דאף ס"ס לחיוב ל"מ ע"כ יקרא שנית בלי ברכה וז"ב בס"ד: ועפ"י מה שהבאתי שיטת הגרע"א ז"ל דבמצוה שאש' חייבת איתא גם בכלל ערבות א"כ נשמע דלפמ"ש הפרמ"ג בפ"כ דרק בברכת הארץ יש ס' אם האשה חייבת מה"ת א"כ בברכת הזן ובונה ירושלים תוכל להוציא אנשים אף אם לא אכלה רק כזית והאיש אכל כדי שביעה כיון שהיא חייבת מה"ת בברכה זו אם תאכל כדי שביעה א"כ שוית לאנשים ורק בברכת הארץ אז גם באכלה כדי שביעה אפ"ה יש להסתפק אם מוצאת אנשים דשמא אינה חייבת בברכה זו מה"ת ושוב ליתא בכלל ערבות לעניין ברכה זו ושוב חשובה אינה מחוייבת ואינה מוציאה אנשים אך אם קטן יוכל להוציא את האשה בברהמ"ז בברכת הזן ובונה ירושלים בוודאי אין מוציאה היכי דאכלה כדי שביעה כיון שהיא מחוייבת מה"ת וגם בברכת הארץ אם אכלה כדי שביעה היא חשובה עכ"פ בכלל ס' מחוייבת מה"ת ושוב וודאי דרבנן אינו מוציא לס' חיוב ד"ת אך אם לא אכלה האשה רק כזית אז אף אם הקטן ג"כ לא אכל כדי שביעה נהי דמוכח שיטת התוס' מגילה דאינו מוציא לאביו אף אם אביו לא אכל רק כזית משום דתרי דרבנן אינו מוציא לחד דרבנן הגם דשיטת המ"א דכמודגדול שאכל כזית מוציא לגדול שאכל כדי שביעה משום שיוכל להביא א"ע לידי חיוב ד"ת אם יאכל כדי שביעה שוב מוציא אף אם עתה אינו רק דרבנן א"כ גם הקטן יוכל לבוא לידי חיוב חד דרבנן אם יאכל כדי שביעה אך אף א"נ דלא כסברא זו ורק דמי שאינו בר ערבות ל"מ מה שיוכל להיות בר חיוב ושוב קטן שאכל כזית אינו מוציא לגדול שאכל כזית אך לגבי האשה דאכלה רק כזית א"כ הוית בגדר ס' אם חשובה חד דרבנן או תרי דרבנן דשמא אינה מחוייבת בברכת הארץ מה"ת ושוב חשובה תרי דרבנן א"כ נהי דמחוייב מדרבנן אינו מוציא לס' מחוייב ד"ת אבל תרי דרבנן מוציא לס' תרי או חד דרבנן ובפרט שי"ל דקטן לגבי בהמ"ז ל"ח בגדר תרי דרבנן משום שיוכל לבוא לידי חיוב חד דרבנן אם יאכל כדי שביעה ונהי די"ל דלגבי גדול זהו בבירור רק חד דרבנן לא יוכל להוציא אבל לגבי נשים הוי ס"ס להקל שמא היא ג"כ רק תרי דרבנן ושמא כיון שיוכל לבוא לידי חיוב חד דרבנן ל"ח כתרי דרבנן ושוב כיון דבכזית ליכא על האשה יותר מחיוב דרבנן שוב מועיל ס"ס מלפוטרה מלברך שנית אם כבר שמעה ברכת הארץ מקטן שהגיע לחינוך ויש לדבר ואכמ"ל בזה הרבה בעה"ח אור יום ה' תענית אסתר בעזר"ת לפ"ק קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן מ"ו להרב הה"ג כש"ת מו"ה אלישע נ"י מוצד"ק בייטש: בדבר שאלתו במקוה הנובעת וקשה לשאוב כל המים בעת שרוצין לנקותה ויש עצה לעשות נקב בתחתית המקוה ולסתום עם ברזא ולסתום ולפתוח לעת הצורך וכ' כ"ת שיש בזה ב' חששות א.

(מחשש זחילה אף שאינו ניכר ב.) מחמת שא"א לסתום בברזא של עץ רק כרוך עם עור ויש בזה חשש מחמת דבר המקב"ט ועי"ז רוצים לחלק גובה המקוה לשנים ע"י פלאטע ולעשות נקב כשפפה"נ באמצע הפלאטע ותחת הפלאטע ישאר לעולם מ"ס ולא יצטרכו לנקות רק המים שבחלק העליון ובשעה מועטת יבוא מים מתחת הפלאטע ויש חשש שלא ישאר למעלה מ"ס ויצטרכו להוסיף שאובין וא"נ דל"א גוד אסיק חשוב למעלה מקוה פסולה ונפסלה בשאובין זה תורף השאלה בקצרה: והנה מחמת חשש הראשון באמת בש"ע פסק להדיא כשיטת הרשב"א דבאין הזחילה ניכר אין חשש אך

ידוע דעת הרא"ש דפסול אף אם אין הזחילה ניכר להדיא ורק אם נבלע בקרקע מעט לכ"ע אין חשש והנה כבר הבאתי בספרי ח"ב סימן נ"ג בהא דהביאו ראי' מש"ס נדה במקוה שנמדד ונמצא חסר דהא בלא"ה יש פסול משום זחילה בשלמא לשיטת הסוברין דבמעין בעי' מ"ס לטבילת אדם י"ל דהכא מיירי במעין ולא מיפסל מטעם זחילה אבל א"נ דבמעין אף לאדם א"צ מ"ס א"כ ע"כ דהכא מיירי במקוה ואפ"ה לא מיפסלו משום זחילה וע"כ משום דאין הזחילה ניכר ובאמת כתבתי שם די"ל דהכוונה ונמצא חסר אין הפי' שנחסר ממ"ס רק שחסר משיערו הראשון ויש בזה פסול מחמת הזחילה ומש"ה א"ש בהא דפירש"י דמיירי בכלים שטבלו בו וקשה הא בכלים ל"צ מה"ת רק רביעית והוי סד"ר ולפ"ז א"ש דיש בזה פסול ד"ת מכח זוחלין ונשמע מזה כדעת הרא"ש דגם באין הזחילה ניכר להדיא פסול ובפרט דהרא"ש ס"ל דבמעין אין שאובין פוסלין בו ול"צ מ"ס ע"כ דהכא מיירי במקוה ושוב י"ל דהפסול משום זוחלין עכ"פ להלכה בוודאי יש לחוש לכתחילה דבמקוה צריכין לחוש לכל השיטות כמ"ש מרן הק' זי"ע: והנה ע"י סתימת הברזא מכוסה בגומא דעי"ז לא יהי' עוד זוחל חושש כת"ה דהוי דבר מקב"ט הנה באמת י"ל דהא זה פשיטא דלשיטת הרשב"א דלא איכפת לן בזחילה שאינה ניכרת א"כ בוודאי מותר לסתום בדבר המקב"ט דכיון דל"צ להסתימה אין פוסל דהא באמת לשי' הרא"ש מותר לסתום הזחילה בדבר המקב"ט דל"ח בכלל הוויתו בטומאה כיון דהמים באו בטהרה רק דשיטת הר"ש דכיון דהמקוה פסולה כ"ז שלא נסתם חשוב כאלו הויית המים בא בטומאה אבל היכי דאינו פסול לא איכפת לן בדבר המקב"ט והגם דבש"ע משמע דאינו מביא שיטת הרא"ש רק בשם יש מי שמתיר אבל אם אין הזחילה ניכר א"כ ממנ"פ כשר דלשי' הרשב"א ל"ח זחילה ועיקר החשש לשיטת הרא"ש ולהרא"ש שוב מהני סתימת הזחילה אף בדבר המקב"ט ועיין בט"ז יו"ד סי' ס"ר דבאיסור שאין אסור רק לשי' ר' אפרים ל"א בו חנ"נ דהר"א ס"ל דל"א חנ"נ חוץ מבב"ח אף דאנו מחמירין שלא לאכול זה ואנו פוסקין חנ"נ בשאר איסורין מ"מ באיסור שהוא רק להר"א ל"א חנ"נ וה"ה הכא דעיקר החומרא בזחילה שאינו ניכר הוא להרא"ש ולדידי' מותר לסתום הזחילה בדהמקב"ט וז"ב ובפרט דעכ"פ חשוב ס"ס שמא באין הזחילה ניכרת ליכא פסול ושמא מותר לסתום הזחילה בדבר המקב"ט וא"כ הברזא של עץ בוודאי ל"ח דבר המקב"ט דגם בברזא של מתכות ל"ח דבר המקב"ט עיי"ש בח"ס סי' רי"ח ונהי דהכיסוי י"ל דחשוב דבר המקב"ט מ"מ ממנ"פ לשי' הרשב"א, א"צ כלל להכיסוי דבלא"ה הי' כשר ורק עיקר החשש לשי' הרא"ש ולדידי' מותר לסתום הזחילה בדבר המקב"ט ע"כ הי' מקום להכשיר ע"י סתימת ברזא של עץ מכוסה כמ"ש בשו"ת מהרש"ם שם: עתה נדבר מענין השני שחלקו המקוה ויש נקב כשפה"נ ביניהם ורק לפעמים יחסר במקוה העליונה ממ"ס וצריכים להוסיף שאובין וחושש כת"ה כיון דל"א גוד אסיק הוי כאין בעליונה מ"ס ובמקוה חסירה פוסל שאובין הנה באמת לשי' הש"ך שם בס"ק קכ"ט הטעם רק משום דאין הנזחלין מערבין ורק מי גשמי' ל"מ אבל אם המקוואות הם באין ממעין אף דבמעין ג"כ בעי' מ"ס לטבילת אדם אפ"ה מהני החיבור ועיין בח"ס סי' ר"ח ואף דבאמת בש"ע משמע דאנו מחמירין דל"א גוד אסיק ואף גוד אחית ל"מ כמפורש בש"ע סעיף ס"ב.

אבל בט"ז ס"ק מ"ז משמע דלענין פסול שאובין אמרי' גוד אחית א"כ שוב י"ל לשי' הרמב"ם ז"ל דקיי"ל כרבנן דאין חילוק בין גוד אחית לגוד אסיק וא"כ י"ל לענין לטבול בעליונה בשעה שאין בה מ"ס דהוי פסול ד"ת אם ל"א גוד אסיק אבל לענין אם יש בעליונה מ"ס רק שנפסלה בג"ל שאובין לענין זה בוודאי מהני החיבור שלא יפסול בשאובין אך באמת דדוקא לענין גוד אחית דר"י מתיר ובאמת הטור פוסק כר"י ומתיר באם רגליו של ראשון נוגע במים לכך שפיר י"ל דאף דהרמב"ם ז"ל מחמיר עכ"פ לענין שאובין סומכין אר"י אבל בגוד אסיק דגם לר"י ל"מ שוב י"ל דגם לענין פסול שאובין ל"מ גוד אסיק ובפרט שיש לחוש דלא ישאר למעלה אף כ"א סאין ושוב בכולו שאובין לשי' הרמ"א יש בזה פסול ד"ת ובוודאי דל"א גוד אסיק אך עכ"פ יפה הביא כת"ה דכ"ז דוקא באם הם מקוואות חלוקין לגמרי ורק שרוצין לחבר המקוואות ע"י חיבור כשפה"נ בזה אמרי' דל"א גודאסיק אבל הכא באמת הוא מקוה חדא רק שנתחלק באמצע ונשאר מחובר במקום כשפה"נ א"כ מעולם לא נתבטל ממנה שם מקוה חדא ובוודאי דכשר בלי שום חשש דעכ"פ נהי דל"ח גוד אסיק לענין חיבור אבל עכ"פ מועיל הנקב לענין שלא נתבטל ממנה שם מקוה וכסברת הט"ז בס"ק מ"ז לענין כלי מנוקב ובכל ערי ישראל נוהגין כן והדבר פשוט להתיר ועיין ע"ס סימן ר"י שהאריך בזה לענין שאובין דרבנן די"ל גוד אסיק ג"כ כנלע"ד ברור בס"ד לדינא: בשה"מ ראיתי בס' לחם ושמלה שהעיר בדין המפורש במקוה שאובין שהגליד ונימח כשר להקוות עלי' ויש בזה שני פירושים בב"י א' דבאמת פקע ממנו שם שאובין ומותר לטבול בתוכו כמות שהוא ופי' הב' דס"ל דהגליד משוי לי' להמשכה וס"ל דשאובין שהמשיכוהו כולו אינו פוסל את המים שבאו עליו ולכך אם יבוא עליו מ"ס כשרים יהי' מותר לטבול בו וכ' בד"מ דכיון דלא קיי"ל כהשאלתות וס"ל דכולו בהמשכה פוסל ע"כ דהפי' בתוספתא כפשוטו והעיר בלחם ושמלה דנהי דלא קיי"ל כהשאלתות לקולא מ"מ נחוש לפירושו לחומרא דשמא כולו בהמשכה מותר להקוות עליו מים כשרים וממילא לא נשמע דהגליד מעלה מתורת שאובין ועוד הפיר' שם דשמא תוספתא זו ס"ל כולו בהמשכה כשר וממילא לדידן דפסלינן כולו בהמשכה ופוסל שוב אין הכרח שיועיל בהגליד אף בניתוסף עליו מים כשרים: ולפענ"ד הדבר פשוט דהנה נודע מ"ש בתוס' ב"ב דס"ו דאף א"נ דכולו שאוב פוסל מה"ת מ"מ כולו בהמשכה אינו פוסל רק מדרבנן לפ"ז א"נ דעכ"פ ע"י שיטת השאלתות חשוב ס' א"כ הי' לנו לפסוק כשיטת השאלתות דכולו בהמשכה עכ"פ אינו פוסל מים הבאים עליו דהא מה"ת כולו בהמשכה כשר לטבול בו והוי סד"ר אם פוסל מים הבאים עליו וע"כ דשיטת השאלתות לא משוי אף לספק דרוב הפוסקים חולקים עליו וממילא מקוה שאובין שהגליד כשר לטבול בו כמות שהוא דעכ"פ איסור תורה ליכא בוודאי דעכ"פ אף לשיטת השאלתות מ"מ חשוב ככולו בהמשכה וכשר מה"ת ולענין איסור דרבנן אין לנו לחוש לחומרא לשיטת השאלתות דברבנן אין לנו לחוש לחומרא לדעה יחידית וממילא אזדא קושי' השני' דשמא תוספתא זו קאי למ"ד כולו בהמשכה כשר אבל לדידן דפוסלינן כולו בהמשכה ופוסל אף מים הבאים עליו י"ל דהגליד אינו מועיל כלום: ועפי"ז ג"כ ניחא דעכ"פ נשמע דליכא בזה חשש ד"ת כיון דעכ"פ נשמע דחשוב ע"י ההגלדה כהמשכה וליכא בזה רק חשש פסול דרבנן ולענין חשש דרבנן אמרינן להיפוך שמא גם התוספתא מודה דכולו בהמשכה פסול וממילא

נשמע דמים שהוגלד פקע מיני' שם שאובין וראיתי עוד שם מ"ש בישוב מה שהרמב"ם ז"ל לא הביא אך העיר דעכ"פ הי' לו להרמב"ם ז"ל להביא די"ט סאין שאובין להוגלדו ונתוספו כ"א כשירים דמותר לטבול בו דעכ"פ חשוב רובו והמשכה וכ' דהא בעי שיהי' המים כשרים תחילה וא"כ הכא ממ"נ אם המים שהגלידו נשארן במקומן ונתוספו עליהן כ"א סאין כשירין שוב הוי המים שאובין תחלה ואי מיירי שהי' כ"א סאין כשירין במקום אחד ואח"כ המשיך לתוכו י"ט סאין שאובין שהגלידו ונימוחו אז בלא"ה כשר דאף בלא הגלידו ממ"מ הוי רבי' והמשכה ולפענ"ד אכתי יש נ"מ דבעינן המשכה ל"מ לשיטת הרמ"א בעי המשכה עג"ק ואף לשיטת המחבר בעי עכ"פ ע"ג דבר שלא הי' עליו שם כלי בתלוש ובעי המשכה ג"ט וא"כ משכחת ביש במקום אחד, כ"א סאין כשירים וסמוך לו פחות מג"ט הי' י"ט סאין שהוגלדו ונימוחו והמשיכו פ"י קרקע פחות מג"ט לתוך הכ"א סאין כשרים דהשתא אם לא הי' נגלד לא הי' חשוב המשכה להוציא מכלל שאובין כיון שלא הי' שיעור ג"ט אבל השתא ע"י ההגלדה חשוב כהמשיכו ושוב עכ"פ בנתערב ברוב מים כשרים כשר לטבול בו ויש לדבר בזה הרבה ואכמ"ל: ב') וכדבר השאלה שביום ז' לנקיים ראתה איזה מראה שהי' נראה בעיני' שהוא מראה טמא ולמחרת אמרה לה אשה אחרת שתשאל לחכם ונמצא שהי' מראה טהור והורה כת"ה שמותרת לטבול: הנה באמת יפה הורה דעיקר סברת המעיל צדקה א' דבעי שתכוין לספירת נקיים וגם אף דלא מעכב בדיקה של כל יום עכ"פ בעי שתכוין דעתה שהיתה צריכה ז"נ ואם סברה שהיא טמאה י"ל שמא ראתה.

והנה טעם הראשון בוודאי ל"ש בנ"ד שכבר ספרה מקצת יום ז' ואמרי' מקצת היום ככולו ומה"ת מותרת לטבול ולשמש ביום ז' ול"ח מה"ת שמא תראה ותסתור ואף דלחד שיטה בב"י סי' קפ"ג מה"ת אסורה לשמש דבאיסור כרת י"ל דגם מה"ת צריכין לחוש שמא תראה ותסתור. אבל באמת רוב שיטת הפוסקים דמה"ת אף התשמיש מותר דגם בימי טומאתה יש לה חזקת הגוף שלא תראה עוד כנודע משו"ת רח"כ ז"ל שנחלק בזה עם הנוב"י ודעת כמ"פ דמיד אחר שפסקה בטהרה יש לה חזקת טהרה ועיין רשב"א.

נדה ד"ב בשם רמב"ן והא דאין תולין בג"י הראשונים הוא רק מחמת חומרא עכ"פ מיד ביום ז' בתחילתו כבר עלתה לה ספירה ומה לי בזה שאחר שמצאה המראה לא נתכוונה לספירה כיון שכבר הי' לה ספירה דמקצת היום ככולו דנהי דבראתה אח"כ סותרת מה"ת אבל עכ"פ ל"צ שתכוין אז לספירת נקיים כיון דמה"ת מותרת לטבול ולשמש.

וגם טעם השני של המעיל צדקה דשמא כיון שלא נתכוונה להיות טהורה יש לחוש שמא ראתה הנה באמת עכ"פ אין לחוש שמא ראתה בהרגשה דהא בהרגשה תמיד טמאה אף אם בדקה א"ע ונמצאה טהורה כנודע משיטת התה"ד ואף שכתב בשו"ת הרדב"ז דהיא רק מדרבנן מ"מ עכ"פ בדיקה צריכה אף מה"ת וא"כ אם היתה מרגשת היתה יודעת ורק שיש לחוש שמא ראתה שלא בהרגשה.

והנה לפמ"ש בסד"ט סי' קצ"ט דבימי ספירת נקיים אם ראתה אף שלא בהרגשה עכ"פ אותו יום אינו עולה אף מה"ת א"כ אתר שכבר ספרה מקצת יום ז' א"כ פשיטא דאם ראתה אח"כ בלא הרגשה דאינו מזיק מה"ת כיון דבאמת מה"ת הדם טהור א"כ אינו

סותר ואף שי"ל דאף מה"ת עכ"פ אותו יום ל"ח נקי מ"מ הכא שכבר ספרה מקצת יום נקי א"כ כיון שאינו סותר לגמרי א"כ כבר הי' לה ז"נ וכמו דמותרת לשמש ול"ח לפליטת שיז כיון דאינו סותר, רק אותו יום ל"ח לה וה"ה דדם שלא בהרגשה אינו סותר רק אותו יום וכאן כבר הי' לה מקצת יום בנקיותו ואף דמדרבנן אף דם שלא בהרגשה טמא וממילא סותר כל ז' מ"מ לענין חשש דרבנן אמרי' סד"ר לקולא כיון דעכ"פ ל"ח חזקת טומאה ביום ז' ואף לפמ"ש בס"ט שם דבימי טומאה חוששין מה"ת שמא ארגשה ולא אדעתה ושוב י"ל דמה"ת סותר מ"מ י"ל דכ"ז דוקא כ"ז שלא שלמו ז"נ ואין לה היתר מה"ת לטבול שפיר היכי דקסברה שהיא טמאה יש לחוש שמא ארגשה ולא אדעתי אף דחשוב מוסיף טומאה וי"ל דנוקמא בחזקת טהרה שלא נתוסף לה ימים טמאים עכ"פ כיון דלע"ע לא שלמו לה נקיים יש לחוש אבל ביום ז' שכבר מותרת מה"ת לטבול ולשמש נהי דבאם ראתה סותרת למפרע עכ"פ חשובה בחזקת טהרה ממש ובפרט דמפורש בש"ס זבחים די"ב דמיום ללילה שלאחריו ל"ח מחוסר זמן א"כ כיון דמה"ת מותרת לטבול ולשמש עכשיו רק חז"ל גזרו שמא תראה ותסתור עכ"פ כ"ז שלא ראתה א"צ לחוש שמא ארגשה ולא אדעתי כיון דעכ"פ מה"ת מותרת ובלילה תהי' מותרת אף מדרבנן עכ"פ הדבר ברור ופשוט דבכה"ג שכבר ספרה מקצת ויום ד' אין לחוש אף שסברה שהיא מראה טמאה כיון דבאמת לא הרגישה ושפיר הורה והרבה יש לדבר בזה ואכמ"ל: באעה"ח יום ו' עש"ק תר"ע ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן מ"ז.

לכבוד מחו' הרה"ג בנש"ק מו"ה פייביש היילפרין אבד"ק ברעזאן שליט"א. בדבר שבא גט מאמעריקא מאיש אחד והאיש הנ"ל כבר נשא אשה אחרת ושלה גט ויש עליו איזה פקפוקים והאיש נסע למקום שלא נודע מקומו.

ותורף השאלה שם האשה נכתב חי' דוואשא ולפי דברי האשה באמת מעריסה הי' שמה חי' דוואשא וכן נכתב בהתנאים ובמענטריקא ובכתובה ובטאבליע בגריכט וגם לפעמים אם נותן אבי' קוויטעל לצדיקים כותב שני השמות אך מעולם לא נקראת רק בשם חי' לבד אף אבי' ואמה אין קורין אותה רק בשם חי' לחוד גם נכתב דהוית אנת אנתתי ויש יתור תיבה זה תורף השאלה בקצרה: והנה מחמת יתור תיבת אנת נסתפק כת"ה דהלשון אנת אנתתי משמע שלא הי' לו רק אשה זו וכאן שנודע שיש לו אשה אחרת א"כ הרואה גט זה ידמה שהמגרש הוא איש אחר שאין לו אשה אחרת: לפע"ד אין זה חשש דבשלמא אם הי' נשוי אשה אחרת עוד קודם שלקח את זו י"ל דאינו נופל בו לשון אנת אנתתי דהא משעת נישואין שלה כבר הי' לו אשה אחרת ג"כ אבל בנ"ד שבשעת שלקח אותה לא הי' לו אשה אחרת א"כ שפיר שייך הלשון אנת אנתתי דזמן רב היתה היא אשתו לבדה ומצינו שיטת כ"פ דשם שהי' נקרא בו מקודם, אף שאח"כ נקרא רק בשם אחר מ"מ יש לכתוב דמתקרי על שם הראשון דהכוונה שהי' נקרא בו מקודם ואף להחולקים דלשון דמתקרי ל"ש רק אם נקרא בו עכשיו ג"כ אבל הכא דכותב דהוית משמע בזמן הקודם א"כ אף שכבר לקח אשה אחרת קודם גירושי הראשונה מ"מ כיון שזמן רב היתה אשתו זו אצלו ולא הי' לו רק אשה זו שפיר שייך לשון אנת אנתתי ועכ"פ אין לפסול הגט בשביל זה ועוד י"ל דאף שיש לו אשה אחרת מ"מ כיון דע"י שעבר בחדר"ג כופין

אותו לגרש השני' שנשא באיסור א"כ מפורש בש"ס דחגיגה דף ד' דאע"פ דחציו עבד וחציו בן חורין פטור מראי' דחשוב יש לו אדון אחר מ"מ למשנה אחרונה כיון דכופין לשחרר חשוב כמשוחרר וחשוב כאילו אין לו רק אדון אחד ה"ה די"ל דהיכא דנכופי אותו לגרש חשוב כאין לו אשה אחרת ואף דבאמת אם יקדש מי אשה זו שנשא באיסור קודם גירושי בעלה אף אם יאמר לה התקדשי לי לאחר שתתגרש מ"מ יהי' חשוב דשלב"ל כמפורש בתוספת ב"ב דף ע"ט ע"ש באומר חציו ב"ח התקדש לי לאחר שאשתחרר אפ"ה רק לר"מ דס"ל אדם מקנה דשלב"ל ורק דבעי עבידן דאתי זה חשוב עבידי דאתי לפי שכופין לשחרר אבל לרבנן ל"מ דחשוב דשלב"ל ממילא גם הכא נהי דכופין לגרש אפ"ה חשוב דשלב"ל מ"מ הוכחתי בספרי ח"א סי' צ"ט דכ"ז לשי' התוס' בחגיגה שכ' דהא דחייב בראי' כיון דצד חירות אין לו רק אדון אחד וכיון דלמ"א אינו יכול מלעכבו מלעלות לרגל שפיר חייב א"כ לא נשמע הסברא דכופין לשחרר כמשוחרר דמי וממילא בעבד גמור אף אם לפעמים יהי' הדין דנכופי לשחרר ואפ"ה כ"ז שלא שחררו יופטר מראי' אבל באמת בתוספת עירוכין דף ד' משמע דהטעם דכיון דכופין לשחרר הוי כמשוחרר א"כ גם בחב"ח שקידש אלאחר שאשתחרר במקום דכופין לשחרר יועיל אף לרבנן ושוב י"ל דבמקום דכופין לגרש אם יקדשה אחר אלאחר שתתגרש מן הראשון שיחולו הקידושים דכיון שכופין לגרש ל"ח דשלב"ל וא"כ שפיר שייך לשון דהוית אנת אנתתי דגם עד עכשיו לא הי' חשוב כיש לו אשה אחרת כיון שנכופי אותו לגרשה ונהי דצריכה גט מ"מ במידי דמצוה אמרי' כל העומד כמ"ש התוס' סוטה דכ"ה ואף דעתה שמגרש אשה זו יהי' מותר לו לדור עם אשה זו שנשאה באיסור וחשוב כיש לו אשה אחרת מ"מ עכ"פ עד שעת גירושין של זו היתה הראשונה עומדת להתגרש והי' חשוב כאין לו אשה רק זו ושפיר נופל לשון אנת אנתתי וז"ב בס"ד עכ"פ לדינא אין מזיק מה שנכתב מיותר תיבת אנת: והנה כת"ה הביא מ"ש בנו"ב מה"ת סי' קי"ג דיש עצה ליתן לע"ע הגט ואח"כ ליגרור תיבת אנת וליתנו שנית לידה רק שיש ריעותא מחמת שבשעת חתימת העדים לא הי' הגט כשר והי' כגירש בע"ח פסולים וכ' כת"ה דכיון דרק מחמת חומרא צריך לתקנו ל"ח מה שיגרר אחר חתימת העדים.

באמת כבר הארכתי בכמה תשובות לענין אם מהני תיקון ע"י סופר אחר באמת א"נ דבעי שליחות בכתיבה בוודאי ל"מ תיקון של סופר אחר דל"ח שליח של הבעל ואף אם יצוה לו ע"י אחר מ"מ לשי' הרמב"ן ל"מ אמרו לסופר פלוני שיכתבו דבעי שישמע קולו של הבעל ואף אם יכתוב להסופר ויכיר הסופר כתב של הבעל מ"מ לשי' כ"פ ל"מ מינוי שליחות ע"י כתב המפורש באהע"ז סימן ק"ב ועיי"ש בפרי חדש שהאריך בזה אבל להסוברים דל"ב שליחות בכתיבה רק באם נכתב שלא בציווי הבעל חשוב כנכתב של"ש א"כ אם מודיע עכ"פ ע"י כתב להסופר שמסכים לתקן הגט שוב חשוב ככותב לשמה א"כ שפיר מועיל תיקון ע"י סופר אחר בהסכמת הבעל ומחמת החשש שהעדים חתמו בפסול בזה י"ל בדבר שהתיקון הוא רק מחמת חומרא מהני גם אחר חתימת העדים אך בנו"ד לענ"ד אין צריך תיקון ול"צ גירור וז"ב: אך עיקר השאלה מחמת שכתבו שם חי' דוואשא והשם דוואשא לא נקראת בו מעולם רק הוא שם מעריסה ואך בתנאים נכתבו ב' השמות וגם בכתובה ובמענטריקע ובטאבליע בגריכט נכתבו ב' השמות אבל לא

נקראת מעולם לשום אדם רק בשם חי' לחוד וגם לפעמים כשכותב אבי' קוויטעל לצדיק מזכיר את בתו בב' השמות.

דבר זה הוא קשה מאוד להתיר דבשלמא אם היתה נקראת עכ"פ למקצת בני אדם בב' השמות אז ידוע מ"ש הפוסקים דאף דקיי"ל דעיקר הוא מה שרוב קורין כמו ברובא שרה ופורתא מרים דצריך להקדים שם הרוב ובהקדים שם המיעוט פסול לשי' קצת פוסקים והרבה פ' כ' דבמפרש השמות ליכא קפידא בהקדים שם הטפל וגם לשי' כ"פ הכוונה בש"ס רק לכתחילה אך אף להמחמירין מ"מ אם מעריסה הי' לה ב' שמות אף דעתה נקראת בפי רוב בשם א' אך עדן מיעוט בני אדם קורין אותה בב' השמות לכ"ע מהני אם כתבו ב' השמות ואנכי הבאתי מקור לזה מרש"י מנחות ל"ד דאם יש לבית ד' פתחים כולן חייבין במזוזה אעפ"י דרגיל לילך בחד וכתב רש"י ז"ל אעפ"י דלעיל מפורש דאם רגיל בחד פתח השני פטור ממזוזה שם מיירי דמעולם לא שומשי בקביעות בפתח הב' אז שפיר בטל לגבי פתח הא' אבל הכא מיירי שבתחלה הי' בני הבית מרובים והלכו דרך כל הפתחים אף דעכשיו נתמעטו הב"ב והולכים רק במקרה בשאר הפתחים אפ"ה כולם חייבין במזוזה חזינן דדבר שכבר הי' מוחזק לשם גמור נהי דעכשיו נקרא לרוב בני אדם רק בשם אחד מ"מ אם עדן נקרא בפי המועט בשני השמות י"ל דחשוב שני השמות לעיקר ויש להקדים השני שמות ולכתוב על שם האחד דמתקרי ובדיעבד בלא כתב רק שני השמות לבד ג"כ יש להכשיר דעכ"פ שני השמות חשוב שם העיקר ובכתב שם העיקר לחוד כשר לשי' רוב הפוסקים ובפרט ביש לצרף שיטת הט"ז דמה שקורין שם אחד הוי כמקצרין השם ובאמת לכתחל' צריכין לכתוב גם שם האחד הנקרא לרוב בני אדם ולשי' הד"ח והחסד לאברהם יש להקדים שם האחד ועל ב' השמות בלשון דמתקרי ולשי' הכרם שלמה והבית יצחק כותבין ב' השמות ועל שם הא' דמתקרי עכ"פ בדיעבד הי' מקום להכשיר אף שלא כתבו רק ב' השמות לחוד ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קע"ט אך כיון דלא נקראת לשום אדם בב' השמות א"כ י"ל דחשוב נשתקע ופסול ל"מ אם לא כתב רק השם שנשתקע א"כ בוודאי דפסול מה"ת דעכ"פ הוי כחסר שם דלשי' רוב הפוסקים שמו ושמה מעכב מה"ת ורק אם כתבו גם שם שנקראת בו בפי כל וכתבו גם שם שנשתקע אז הוא רק פסול דרבנן לשי' רוב הפוסקים עכ"פ הכא שלא כתבו רק שם חי' דוואשא יש לחוש דחשוב שם שנשתקע וכיון דלא כתנו שם חי' לחוד חשוב עכ"פ כלא כתבו שמה והגם שב' השמות נכתבו בכתובה ובתנאים ובמענטריקע וטאבליע מ"מ לשי' רוב הפוסקים עדן חשוב נשתקע כיון שנשתקע בקריאה הגם דלא נשתקע בידיעה והגם דבחידושי אנשי שם כ' דאם נכתב בכתובה ל"ח נשתקע חוץ לזה דרוב הפוסקים חולקין עליו גם בכבר עברו יב"ח מזמן הנישואין לשי' כ"פ חשוב נשתקע ובפרט דעכ"פ ל"ח רק כשם הטפל ולשי' רוב הפוסקים פסול בכתב רק שם הטפל ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ב סימן רנ"א ושם בהשמטות אהע"ז הל' גיטין סי' רכ"ב וגם שם בסימן קע"ט מחמיר מאוד בענין זה ובפרט לפע"ד ע"י הריעותא הא' מה שנכתב דהוית אנת אנתתי נהי דאין לפסול הגט עי"ז מ"מ יש חשש על המסדר שמא אינו בקי בטיב גיטין כיון שלא הרגיש בריעותא זו בקראו את הגט כ"פ ע"כ כ"ז שלא יתברר אם המסדר הוא מומחה קשה להכשיר גט זה וגם אם יתברר שהמסדר הוא מומחה ורק שהי' שגגה עכ"ז קשה להכשיר כיון שלא נקראת לשום איש רק בשם חי' לחוד עכ"ז אם יסכימו

שני גדולי הדור מפורסמים להכשיר גט זה ולסמוך על שנכתבו ב' השמות בתנאים וכתובה ומענ- טריקע וטאבליע ולצדיקים אז גם אנכי אצטרף לזה שימסרו לה הגט ואח"ז יכתבו לאמעריקא אולי יוכלו להשיג גט אחר בשם חי' לחוד אז יהי' ההיתר ברור ואם לא יוכלו להשיג גט אחר אז אם יסכימו שני גדולי הדור מפורסמים להכשיר גט זה אז גם אנכי אצטרף ומכלל הן אתה שומע לאו והשי"ת יצילינו משגיאות: באעה"ח יום ד' ב' כסליו תרפ"ג לפ"ק קאשוי.

הח' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן מ"ח.

לכבוד הרב הגאון הצדיק שלשלת היחסין כקש"ת מו"ה שלום הלב ערשטם האבד"ק סטראפקוב שליט"א: בדבר שאלתו בא' שתבע את חברו בערכאות וקודם הטערמין תבע אותו לפני ב"ד ישראל אי מחויב לעמוד עמו כעת לד"ת: וכה"ג הביא הדין המפורש בסי' כ"ו ודיין אי אומר אף שכתב שם ונתחייב בדיניהם מ"מ לאו דווקא לפמ"ש שם בנה"מ דהעיקר מטעם קנס א"כ מיד שהעריך הקלאגע בערכאות שלא ברשות ב"ד יש לקונסו ובזה נתווכחי הדינים עכת"ד: הנה להענ"ד דכ"ז שלא עמדו על הטערמין יש לב"ד ישראל להזדקק דלא מבעי לטעם הראשון דהוי כקיבלו קאו"פ א"כ בקאו"פ מפורש בש"ע סי' כ"כ דבלא קנין יכולין לחזור קודם גמר דין א"כ פשיטא דקודם הטערמין לא הפסיד זכותו בדיני ישראל דלא גרע מקיבל בפירוש קאו"פ דאם הי' בלא קנין יוכל לחזור קידם גמ"ד ולשיטת הרמ"א בקיבל פסול אחד כשלושה דהוי תרתי לריעותא ואף אחר גמר דין יוכל לחזור בו אם הי' בלי קנין א"כ בזמנינו דבדיני עכו"ם דן שופט ביחידי א"כ ל"מ קבלה בלי קנין אך באמת הש"ך כ' דיש בזה ס' דינא א"כ יוכל המוחזק לומר קים לי אך עכ"פ קודם גמר דין דוודאי יוכל לחזור אף אם קיבל עליו בפירוש קאו"פ ה"ה בתבע בדיני עכו"ם נהי דהוי כקיבל קאו"פ מ"מ קודם גמר דין יוכל לחזור בו: וראי' לזה דהא הנה"מ בסי' כ"ו כ' השני טעמים ומביא נ"מ אם נתחייב התובע מחמת שוחד שנתן הנתבע דלטעם דקיבל עליו קאו"פ חוזר לתבוע בדיני ישראל ולטעם קנס אין חוזר ותובע ואמאי לא קאמר הנ"מ אם תובע לפני בד"י קודם הטערמין דלטעם קיבל קאו"פ יוכל לחזור קודם גמ"ד ולטעם קנס אין חוזר ותובע וע"כ דגם לטעם השני כ"ז שלא הי' הטערמין ליכא למקנסו דעיקר הקנס הוא בשביל שעבר לייקר שם האלילים ועיקר מייקר שם האלילים הוא בשעת הטערמין דאז הוא עיקר הפירסם דבשעת הערכת הקלאגע היא בצינעא וגם לא נראה מזה שבוחר יותר במשפט העכו"ם די"ל שעשה זאת רק להפחיד את הנתבע כדי שילך לפני דיני ישראל ע"כ לפענ"ד דכ"ז שלא עמדו להטערמין אין לקונסו דעדיין לא נתייקר שם האלילים דבשלמא אחר הטערמין יפה כ' בשו"ת מהריט דל"ש בזה לומר אעל"מ דלא יתוקן האיסור דכבר נתייקר שם האלילים אבל קידם הטערמין אין נתייקר שם האלילים ורק בריבת מצינו משעת שומא עבד איסור אבל בזה עיקר האיסור הוא בשעה שגומר הטערמין אף דפשיטא דגם בשעת העריכת הקלאגע בלי רשות ב"ד עובר איסור אבל עכ"פ אם בא לפני בד"י קודם הטערמין מחויבים להזדקק לו ומחמת שהענין אינו סובל אריכות אקצר ועיין שו"ת ח"ס חו"מ סי' ג' ובשו"ת מהרש"ם ח"א סי' פ"ט וב"י סי' מ"א שכ' ג"כ כדברינו: באעה"ח יועש"ק נצבים תרס"ו ראדמישלא הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן מ"ט.

לכבוד הרב הגאון כש"ת מו"ה שמעון גרינפעלד שליט"א האב"ד דק"ק סעמיהאלי:
בדבר האשה אשר הביאה שני ערלים לבית דין והעידו מה שיודעים ממיתת בעלה
ונסתפק כת"ה אי מועיל עכ"פ אם יגידו אח"כ לפני יהודים אחרים במסל"ת וזה תשובתי
בס"ד: הנה עיקר הס' של כת"ה מחמת שהערל בא עם האשה להב"ד ומפורש בב"ש
סקל"ו דאם בא לב"ד ל"מ אף אם יגיד במסל"ת ואמרינן דנתכווין להעיד והנה באמת
עדות ערל הראשון בוודאי ל"מ כיון דלא ראהו מת רק מצא את הבגדים חוץ לזה שלא
הכירם בטב"ע גם לא אמר סימן מובהק ובפרט בבגדים יש חשש שאלה וחוץ לזה אם
לא נמצא הבגדים על המת לכ"ע ל"מ ושי' הב"ש דאם נמצאו רק בצידו ל"מ והגם דבזה
חלקו עליו בשא"ה ובקצה"ח אבל בלא נמצא מת כלל רק בגדים לחוד לכ"ע ל"מ
דבשלמא היכי דנמצא מת עם בגדים יש שיטות כמה פוסקים דל"ח לשאלה דיש חזקה
שכל מה שת"י אדם הוא שלו והמחמירין ס"ל אדרבה מוקמינן בעלה של זו בחזקת חי
ואף דעל כרחק מת איש אחד מ"מ חזקת חי של מי שאין מכירין אותו ל"מ כמ"ש הנוב"י
מהד"ק סימן ל"א והמקילין ס"ל כיון דעל כרחק איתרע חזקת חי של אדם אחד שוב
אמרינן חזקה שכל מה שי"ת אדם הוא שלו אבל בלא מצאו שמת א"כ מוקמינן חזקת חי
נגד חזקה שלא הי' משליך הבגדים ואמרינן דחי הוא ורק פ"י סיבה נפשטו הבגדים מאתו
עכ"פ פשיטא דעדות ערל הראשון אין בו ממש אך הערל השני אמר שהכירו בטב"ע
בעודו מונח במים וגם אחר שהעלה מן המים הכירו היטב בטב"ע וע"י סימנים וקיימ"ל
בחזיהו בשעתא מהני אף אם כבר הי' מונח במים זמן רב: אך איכא חסרון מחמת שבא
לב"ד ול"ח מסל"ת והגם דלשי' הרא"ש הובא שם בבאה"ט משמע דחשוב מסל"ת אך
בב"ש כתב דזה ל"ח מסל"ת בפרט דגם בס' מסל"ת מחמיר הרמ"א ובשו"ת מהרבי"ל
הובא בקונטרס העגונות אות פ"ב משמע דאם בתחלה אמר מסל"ת אף שאח"כ אמר
ונתכוין להעיד מועיל אבל אם אח"כ נתכוין להתיר מסופק דמקלקל גם דיבור הראשון
שאמר מסל"ת ולהיפוך אם בתחלה נתכוין להתיר בוודאי ל"מ אם אמר אח"כ אף
במסל"ת ואם בתחלה נתכוין להעיד ואח"כ אמר במסל"ת מסופק אם מהני עיי"ש
ובקונטרס עג' אות ס"ג ובתשובה ביארתי דבאמת בש"ס דב"ב דף קל"ח מפורש דיש
ס' אי אמרינן הוכיח סופו על תחלתו ולכאורה בש"ס זבחים דף ב' רצה הש"ס לדייק
דסתמא כשר בקדשים מהא דתנן של"ש לשמה פסול אבל סתמא לשמו כשר ודחה הש"ס
די"ל הוכיח סופו על תחלתו.

ויש שם עוד תי' דתני סיפא אגב רישא ומוכרח לכאורה דפליגי בב' לישני אי הוכיח
סופו על תחלתו הגם די"ל דתירץ השני ס"ל דסברת הוכיח סופו על תחלתו לא עדיף
מענין ברירה ונודע שי' הר"י דבגט דבעי לשמה ל"מ אף למ"ד יש ברירה דעכ"פ לא
חשוב מבורר לשמה עכ"פ מסוגיא דב"ב מוכח דיש ס' אי אמרינן הוכיח סופו על תחלתו
א"כ ידוע שיטת פסקו המהרי"א דנתכוין להעיד רק מדרבנן ל"מ לפי מה דמפורש בב"ב
דף קנ"ג למ"ד דקני את וחמור לא קני כלל מ"מ אם רק בדרבנן ל"מ קנין אחד עכ"פ
אין לבטל קנינו של חפץ אחר ועיין ב"ש אה"ע סי' ל"א דבאומר בתך ופרתך בב' פרוטות
דאף דהפרה מדרבנן לא נקנה בכסף מ"מ חלו הקידושין ועיי' תוס' כתובות די"ט דהיכא
דגם אחר שנימא פ"ד לא יתבטל השטר רק מדרבנן ל"א פ"ד א"כ א"ש הכל דאם בתחלה

הגיד במסל"ת אז רק בנתכוינ אח"כ להתיר דיש בזה פסול דברי תורה אז חוששין מס' שמא אמרינן הוכיח סופו על תחלתו אבל בנתכוינ אח"כ רק להעיד דאינו רק פסול דרבנן והך דנימא הוכיח סופו על תחלתו הוא ספק א"כ הוי רק ס' דרבנן.

אבל באם בתחלה נתכוינ להתיר אז בודאי ל"מ אף אם אמר אח"כ במסל"ת כיון דדיבור הראשון פסול אף מה"ת ל"מ אף שאמר אח"כ במסל"ת דאמרינן עביד אינש לאחזוקי דיבורי וכמו דמצינו שי' כ"פ דבאם הגידה שלא בפני בעלה גירשתני ל"מ אף אם אמרה אח"כ בפני בעלה עיי' בסי' י"ז מחלוקת הרשב"א והריב"ש ועיינן נו"ב מה"ת מ"ש דלא תיקשו מש"ס דכתובות כ"ב ועיינן חו"מ סי' ל"ג לענין אם העיד כשהי' קרוב די"ל דל"מ אף אם יעיד אחר שנתרחק די"ל עבוד לאחזוקי דיבורי ועיינן נה"מ שם אך אם רק נתכוינ להעיד דאינו רק פסול דרבנן שפיר מסופק המהריב"ל שמא בכה"ג יועיל אם אמר אח"כ במסל"ת די"ל הואיל דאף דיבור הראשון מהני מה"ת עכ"פ לא יקלקל דיבור האחרון עכ"פ א"ש סברת המהרבי"ל ובש"ש מקשה דלשי' הירושלמי דנתכוינ להעיד כשר א"כ ע"כ דס"ל דע"י שאלה חשוב כנתכוינ להתיר א"כ גם באמר בתחלה במסל"ת מ"מ אם אמר אח"כ ע"י שאלה נימא הוכיח סופו על תחלתו יפה כ' בזה בשו"ת ד"ח דלשי' הירושלמי ע"ו שאלה חשוב ספק שמא נתכוינ להתיר ול"מ אבל אם אמר כבר במסל"ת נהי דחשוב אח"כ ע"י שאלה הוי ס"ס להתיר שמא ל"ח כמתכוינ להתיר ושמא גם בנתכוינ אח"כ להתיר מועיל דל"א כלל הוכיח סופו על תחלתו כמפורש בש"ס דב"ב: עכ"פ בנ"ד א"נ דגם בבא לב"ד נהי דל"ח מסל"ת מ"מ ל"ח רק כנתכוינ להעיד א"כ שפיר בזה ליכא רק פסול דרבנן א"כ שפיר חשוב ספק שמא יועיל אם יגיד אח"כ במסל"ת וכמו שנסתפק המהרבי"ל וכמ"ש בח"מ די"ל דגם במשיב ע"י שאלת ישראל מ"מ אם יגיד אח"כ במסל"ת לפני ישראל אחר י"ל דיועיל אבל א"נ דבכא לב"ד חשוב כנתכוינ להתיר אז בודאי לא יועיל אף אם יגיד אח"כ במסל"ת ומפשטות דברי הב"ש משמע דחשוב רק כנתכוינ להעיד ושוב כ' המהרבי"ל דבזה יש ספק שמא יועיל אם יגיד אח"כ במסל"ת: והנה כת"ה צירף הואיל דאבד זכרו כמה שנים חשוב כאומדנות המוכיחות ולפעמים ע"י אומדנא לחוד אם ניסת לא תצא באמת זה רק באומדנא גדולה היינו כעין נפל למשאל"ס דשהה עד שתצא נפשו אז הדין אם נישאת לא תצא אבל אומדנא זו דלא נשמע ממנו כמה שנים זה אינו מועיל אף לענין דיעבד כמ"ש כל הפוסקים רק עכ"פ קצת אומדנא בצירוף אמירת עכו"ם אף בלי מסל"ת מהני עכ"פ לענין דיעבד דל"ת די"ל בצירוף תרווייהו הוי כמו רובן למיתה ועיינן שו"ת אגודת אזוב סי' ל' דבמשאל"ס.

אף בלא שהה עד שת"נ נהי דלשי' רוב הפוסקים אם ניסת תצא מ"מ בכבר נאבד זכרו כמה שנים עכ"פ אם נישאת לא תצא דעיקר הטעם דבלא שהה תצא משום דחשוב מיעוט המצוי שינצל ובצירוף מיעוט המצוי לחזקת איסור חוששין מה"ת כמ"ש הנוב"י לענין עגל הנשחט בתוך ח' אבל בכבר אבד זכרו עכ"פ איתרע חזקת א"א ומיעוט המצוי לחוד ל"ח רק מדרבנן כמ"ש התוס' ע"ז דף מ' שוב אם ניסת לא תצא אבל עכ"פ ל"מ הא דאבד זכרו רק לענין דחשוב איתרע חזקתא"א אבל עכ"פ לא סמכינן ע"ז לחוד אף לענין דיעבד ממילא גם בצירוף אמירת עכו"ם בלי מסל"ת לא יועיל על לכתחלה אך כיון דעכ"פ ע"י אמירת העכו"ם אף בלי מסל"ת בצירוף האומדנא דנאבד זכרו יועיל עכ"פ

לענין דיעבד שלא תצא ע"כ דעכ"פ נסתלק החשש איסור תורה ע"י אומדנא בצירוף אמירת העכו"ם אף שלא במסל"ת דמה"ת אין חילוק בין לכתחילה לדיעבד כמ"ש התוס' גיטין ד"ג א"כ לפי פשטות דברי הב"ש משמע דכשבא לב"ד חשוב כמתכוין להעיד וא"כ אינו רק פסול דרבנן ובזה מסופק המהרבי"ל די"ל דמועיל אם יגיד אח"כ במסל"ת ובפרט דשי' הרא"ש שהובא בבאה"ט ופתחי תשובה גם כשבא לב"ד חשוב כמסל"ת א"כ עכ"פ אם יגיד העכו"ם שנית במסל"ת יהי חשוב ס"ס להתיר שמא גם דיבור הראשון הי' חשוב מסל"ת כשי' הרא"ש ואף לשי' הב"ש מ"מ בנתכוין להעיד יש ספק שמועיל אם אומר אח"כ במסל"ת דכיון דאף בלי מסל"ת מ"מ ליכא חשש איסור תורה דבדיעבד מועיל אמירת העכו"ם אף בלי מסל"ת ובצירוף הא דאבד זכרו כמה שנים א"כ לענין לכתחילה סמכינן אס"ס שמא גם דיבור הראשון הי' חשוב מסל"ת ושמא במתכוין להעיד מועיל אם אומר אח"כ במסל"ת ע"כ מכל הני טעמי נלפענ"ד שאם יגיד העכו"ם שנית במסל"ת גמור אז יש מקום להתיר האשה המדוברת ויראה כת"ה לצרף בזה עוד רב גדול אז יישבו ב"ד של ג' ביחד להתירה כדת והשי"ת יצילנו משגיאות: באעה"ח ג' שמות שנת תרפ"ג קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן נ'.

להרב מו"ה פייביש נ"י מוצד"ק צאנז יצ"ו: עד"ש אי מותר לכבות נרות העלעקטרישע כבהמ"ד בשבת ע"י עכו"ם וכת"ה האריך בזה ותוכן הדבר נודע דיש ג' שיטות בזה שיטת בה"ג המובא בתוס' גיטין ד"ח וב"ק ד"פ דלצורך מצוה מותר אמירה לנכרי אף במלאכה ד"ת וי"ל דאין חילוק בין מצות מילה לשאר מצות אך שיטת הרמב"ם ז"ל דגם לגבי מילה אינו מותר אמירה לנכרי רק בדרבנן ושיטת התוס' ורמב"ן שם דלשאר מצות אף שבות דשבות אסור והובא כ"ז בר"ן ס"פ רא"דמ ובש"ע או"ח סימן ש"ב.

והנה שיטה הג' מביאים ראי' מהא דנכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה אף לר"ש דמשאצ"ל פטור ונשמע דאסור אמירה לנכרי אף בדרבנן וכת"ה הביא דלשי' הרמב"ם דס"ל דאמירה לנכרי במלאכה דרבנן שרי ותיקשי לכאורה ממתני' זו הנה באמת הרמב"ם ז"ל פסק משאצ"ל חייב וכת"ה הביא שי' הר"ן דבכיבוי הואיל דצריך לפחמין הוי ד"ת לכך גזרו בכ"ע: באמת המעיין בר"ן פ' חביות מפורש טעם זה רק אהא דהוקשו דהא מוכח בש"ס דבמקום פסידא מותר שבות אף ע"י ישראל ע"כ כתב דהכא הרואין לא ידעו החילוק אי צריך לפחמין אבל הא דאסור גם ע"י נכרי הוא רק משום דאדם בהול על ממונו יש לחוש שמא יעשה בעצמו ועיין במג"א סימן של"ד סק"ל שהביא גם דברי הר"ן הנ"ל ומוכח דבאמת מצד אמירה לנכרי לחוד לשי' המתירים שבות לצורך כל מצוה ק"ה דהי' מתירין כיבוי היכי דא"צ לפחמין ועכצ"ל כן דאל"כ תיקשי לשיטת המתירים גם אמירה לנכרי במלאכה ד"ת לצורך מצוה וה"ה לצורך הפסד ממונו ועיין תוס' פסחים די"א דהפסד מצוה חשוב כמו הפסד ממון א"כ תיקשי ממתני' דידן דנכרי שבא לכבות ואף שי"ל דקאי לר"י דמשאצ"ל חייב לר"י מ"מ מותר אמירה ועכצ"ל דשם הטעם משום דאדם בהול על ממונו ויש לחוש שמא יכבה בעצמו וא"כ גם לשי' הסוברים דאמירה לנכרי במלאכה ד"ת אסור עכ"פ כיון דמתירין אמירה לנכרי בדרבנן ה"ה דמתירין לכבות ע"י נכרי היכי דא"צ לפחמין והיכי דליש הסברא דאדם בהול על

ממונו שמא יבוא לכבות בעצמו ונשמע דלכבות נרות בביהכ"נ דא"א להניחם דלוק כל הלילה דיש לחוש שמא יבא לידי סכנה אם ידלקו בלי שומר ואם לא ידלקם כלל לא יהי' אור בביהכ"נ ומצינו בש"ס דביצה דהתירו סופו משום תחילתן וחשוב עכ"פ הכיבוי לצורך מצוה וא"נ דבמשאצ"ל פטור שוב הוי רק שבות בדרבנן ושרי דעכ"פ ל"ש החשש שמא יכבה בעצמו כיון דלע"ע אין ההפסד ברור לפנינו ל"ש אדם בהול על ממונו א"כ לכאורה יש מקום להתיר לשי' הרמב"ם ז"ל: ואף שי"ל דהא אין הדבר ברור להלכה אי קייל"ן דמלאכה שאצ"ל פטור ועיין במ"א סי' של"ד ובמחה"ש שם וא"כ שוב יש לחוש לשי' הפוסקים דמשאצ"ל חייב אך אכתי לעניין אמירה לנכרי הוי סד"ר דשמא הלכה דמשאצ"ל פטור ומותר בו אמירה לנכרי ובפרט דהוי כעין ס"ס להקל שמא משאצ"ל פטור ושמא כשיטת בה"ג דגם אמירה לנכרי במלאכה ד"ה מותר במקום מצוה והגם דבמלאכה ד"ת רוה"פ אוסרים וי"ל דלא מצטרף לס"ס כמ"ש תוס' כתובות צ"ט מ"מ לעניין דרבנן יש לצרפו לס"ס כמבואר שם בתוס' ובפנ"י ובתוס' נדה די"ט ואף די"ל דהוי כעין ס"ס להחמיר שמא משאצ"ל חייב ושמא גם שבות דשבות אסור במקום שאר מצות וי"ל דס"ס להחמיר אף בדרבנן אסור כנודע מדברי המל"מ פ"ד מבכורות אך נגד זה יש ס"ס להקל שמא כשי' בה"ג וא"כ יש מקום להתיר ע"י נכרי ובפרט אם האמירה יהי' מעש"ק כמ"ש בב"י סי' רמ"ר ועיין במל"מ פ"ו משבת: ע"ד כ' כת"ה דבכיבוי י"ל דגם משאצ"ל חייב עפ"י"ש בתוס' ב"ק דל"ה דבחובל לר"ש אף במלשאצ"ל חייב זה טעות דזה רק לעניין חובל ומבעיר הואיל דילפינן מהבערת בת כהן ולא ס"ל דתיקון מצוה חשוב תיקון דל"ח בכלל מלאכה הצריכה לגופה ובאמת גם שם בב"ק בתירוץ השני כתבו דמצוה משוי' לי' למלאכה הצ"ל אבל לעניין כיבוי שפיר אם א"צ לפחמין פטור ובמג"א סי' רע"ח מתרץ רק הא דס"ל החובל בשבת פטור מתשלומין הטעם דבחובל גם במשאצ"ל חייב עיי"ש יצא דשפיר י"ל דלשי' הרמב"ם דס"ל דשבות דשבות במקום מצוה מותר א"כ לדידן דעכ"פ מספקא לן שמא משאצ"ל פטור א"כ יש להתיר כיבוי ע"י עכו"ם שאומר לו מע"ש ובפרט אם אומר לנכרי שיגיד לנכרי אחר דהכא ל"ש החשש שמא יבא לכבות בעצמו כיון דל"ש החשש אדם בהול על ממונו עוד העיר כת"ה דאף א"נ דכיבוי אסור אף ע"י עכו"ם מ"מ בנר העלעקטרי דל"ש פחמין א"כ לר"ש ל"מ איסור תורה וגם לר"י מ"מ דהיכא דליכא פחמין אינו אסור מה"ת והביא מ"ש בשו"ת בי"צ דתלוי בפלוגתת רש"י ותוספת וא"כ לעניין אמירה לעכו"ם הוי ס' דרבנן ואף דהוי ס' דנתגלגל מ"מ מצרפין לשיטת הפוסקים כר"ש במשאצ"ל וכמ"ש הש"ך סימן ס"ו לענין דם בצים וכ"ת דחה דשם אחר שנתערב לא משכחת שיה' צריכין לדון לד"ת אבל כאן דלכבות בעצמו הוי ס' ד"ת שוב הוי זילזול לדבריהם להתיר ע"י נכרי וכמו בס' ברהמ"ז לפע"ד באמתאדרבה רק בהא דס' דרוסה שנתערב כי בשעה"מ פו' ממקוואות דבשעה שנולד הס' לא ידענו שנצטרך לדון על הס' לעניין דרבנן דהא לא ידענו שיתערב בהיתר א"כ כבר הוחלט הס' בעודו ס' ד"ת אבל היכא דתיכף בשעת לידת הס' נולד על ד"ת ורבנן ביחד מקילין לענין דרבנן וכהא דס' תרנגולת נבילה אף דמחמירין לעניין התרנגולת מקילין לעניין הביצה ועיין במ"ל ה' מ"א שכ' דא"נ דאיסור סחורה בדברים האסורים אינו רק דרבנן הוי מותר לסחור בס' איסור תורה אף דלאכילה הוי ס' ד"ת מ"מ לענין סחורה מקילין: ונודע מ"ש קצת פוסקים דבס' בכור יהי' מותר

להטיל מום א"נ דהטלת מום אינו רק מדרבנן בזה"ז וחוי' לזה הכא בוודאי ל"ש לומר דיהי' אסור לכבת ע"י עכו"ם מטעם זילזול דבשלמא בס' בירך כיון דמברך הג' ברכות ע"כ נראה לכל העולם שיש עכ"פ ס' אם בירך דאם בירך כבר הי' אסור לברך עוד הפעם ושפיר אם מיכל מס' שלא לברך ברכה ד' יהי' זלזול בדרבנן אבל הכא חוי' מזה דיש ס' תורה אי אסור כיבוי חוי' לזה יש בזה עכ"פ וודאי איסור דרבנן א"כ מזה שאין מכבה בעצמו אינו ניכר שהוא מחמת ס' איסור תורה דהא י"ל דפורש מחמת שהוא וודאי איסור דרבנן ולענין לעשות ע"י עכו"ם שרי בדרבנן א"כ ממילא ל"ח זלזול וז"ב ופשוט דרך משל אם הי' הדין דבשר בהמה בחלב יהי' איסור הנאה רק מדרבנן והי' ס' על חלב אם נפל בו בשר בהמה או רק בשר עוף דפשיטא דהי' מקילין לעניין הנאה דהוי' ס' דרבנן ול"ש לומר כיון דמחמירים לעניין אכילה דהוי' ס' ד"ת נחמיר ג"כ לעניין הנאה דרבנן ז"א דלעניין אכילה א"צ לדון כלל מכח הס' דגם בשר עוף בחלב אסור באכילה עכ"פ מדרבנן וא"צ לדון רק לעניין הנאה והוי' ס' דרבנן ה"ה כאן לכבות בעצמו אין צריכין לדון מכח ס' ד"ת דעכ"פ מדרבנן אסור ועיקר הס' רק לעניין עכו"ם דאם יש בזה איסור תורה ע"י ישראל אסור ג"כ ע"י עכו"ם ושוב עיקר הס' לעניין ע"י עכו"ם ושוב הוי' ס' דרבנן יצא דאם נחליט דבזה ל"ש פחמין א"כ י"ל דגם לר"י דמחייב במשאצ"ל מ"מ ליכא איסור ד"ת אף ע"י ישראל ושוב ע"י עכו"ם מותר וגם שמא הלכה כר"ש והיכא דל"ש פחמין לא משכחת איסור תורה ומותר ע"י עכו"ם ואף אם נחוש דכאן שייך ג"כ פחמין מ"מ שמא קיי"ל כר"ש במשאצ"ל ממילא היכא דאינו מכוין לעשות פחמין ליכא רק איסור דרבנן והיכא דל"ש החשש שמא מתוך שבהול על ממונו יכבה בעצמו יש להתיר ע"י עכו"ם וגם יש לצרף שאר היתרים שכ' כת"ה ע"כ מכל הני טעמי אם באמת יש צורך להדליקם בביהמ"ד דע"ז יתרבה האור יש מקום להתיר ע"י עכו"ם שיאמר לעכו"ם אחר מע"ש והעיקר דתלוי בראות עיני הבד"צ דק' צאנז וז"ב ועיין שו"ת מהרש"ם סי' רמ"ז ח"ב שכ' ג"כ דמותר לכבות העלעק- טרי בליל ש"ק ע"י עכו"ם וז"ב בס"ד: באעה"ח ב' נצבים בעת"ר לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן נ"א.

בדבר השאלה שקנו בעיר רחוקה איזה מאות אווזות פטומות ונשלחו משם ועס"י סיבה נתעכבו בדרך עד אחר ג"י והי' הפסד גדול מאוד מכמה אלפים כתריום והבעלים המה לא עשירים ובאו לשאול כדת מה לעשות: והנה אף כי אנכי מיראי הוראה עכ"ז מצאתי להתיר א' הכבדים מהאווזות הפטומות שיש בזה הפסד רב לבשלם אחר צלי' והטעם אף שלשי' הסוברים דבשר ששהה ג' ימים אין לבשלם אחר הצלי' והטעם כ' הש"ך די"ל דמחמת היובש אין כל הדם יוצא ע"י צלי' ויצא אח"כ ע"י הבישול ועפ"ז כתב הפמ"ג דגם בכבד ששהה ג"י דאסור לבשלו אחר צלי' לכתחילה מ"מ בח"ד מביא דבהפ"מ יש להתיר דכיון דמתירין בדיעבד גם בבשר ששהה ג"י אם בישלו אחר הצלי' ע"כ דשיטת המתירין עיקר שוב בהפ"מ יש לסמוך גם לכתחילה ובפרט בדם הכבד דנסתפק בש"ס ולשיטת הר"ת הס' גם בלי מליחה והטעם די"ל דדם הכבד מותר דכמו דהתירה התורה דם הכבד עצמו ה"ה די"ל דדם המובלע באברי' מותר ואף לשיטת הפוסקים דבלי מליחה פשיטא דאוסר בשר הנתבשל דם המובלע לא גרע משאר דם האיברים רק הס' שמא גם ע"י מליחה אינו יוצא דם הנבלע בה כיון שפולט דם של עצמו הרבה מעכב מלהפליט

דם האברים מ"מ עכ"פ אחר צלייתו יש ס"ס להתיר שמא ליכא בכבד כלל דם של איסור
ושמא כבר יצא כולו ע"י צלייתו וכיון דבדיעבד סמכינן אשיטת הסוברים דמותר לבשלו
אחר צלייתו ע"כ דסמכינן דצלייתו הוציא כל הדם שוב לענין לכתחילה מצרפין שיטת
ר"ת די"ל דדם הכבד אינו אוסר אף בלי מליחה ונודע שי' הר"ן פ' הכותב דדבר
שבדיעבד יהי' לו זכות עפ"י דין מהני סברא קלה להגבותו לכתחילה ובפרט דדם הכבד
לשי' רוב הפוסקים אינו רק דרבנן ונהי דכ' הפמ"ג דדם הכנוס בסמפונות הוא ד"ת מ"מ
י"ל דאם בישלו אח"כ במים כיון שעכ"פ יצא רוב דמו ע"י צלי' א"כ נגד מעט דם הכנוס
בסמפונות הנשאר יש ס' במים ובאיסור קל כזה יש לסמוך לשער באומדן יפה כמ"ש
הש"ך ס"ק נ"ז ונגד דם הכבד עצמו דהוי רק דרבנן שוב יש לסמוך דכבר יצא ע"י צלי'
ואף שי"ל דאין לבטל לכתחילה מ"מ באמת יש ס' שמא כבר יצא כל דמו ע"י צלי' דהא
בדיעבד מתירין אף בבשר בבישלו אחר צלי' ורק לכתחילה חוששין שמא יש בו עוד
קצת דם עכ"פ אין כוונתו לבטל האיסור דהא אינו יודע אם יש בו דם שוב ליכא חשש
משום מבטל איסור ובפרט בס' איסור לשי' כ"פ מותר לבטל ובפרט בס' איסור דרבנן
ע"כ מכל הני טעמא התרתי הכבדים לבשלם אחר צלייתם והבשר ימכרו לנכרים כדין
בשר טריפה: אך יען שבאווזות פטומות העיקר היא השומן יש לעיין בזה והנה אם הי'
אפשר לבטלם ברוב שומן אחר ביבש הי' מקום לסמוך כיון דבדיעבד קיי"ל בבשר
ששהה ג"י מותר ע"י ביטול ברוב והגם דלשיטת הש"ך רק לבשלו כ"א לבדו מותר ה"ט
דהש"ך לשיטתו דחשוב מבשא"מ וא"כ באמת הקשה דמבשא"מ גם ביבש צריך ס' ורק
שי"ל דבאיסור דרבנן ל"ג שמא יבשלם ויתן טעם כמ"ש הש"ך בסי' ק"ט ועיין בדג"מ
ובפמ"ג אבל עכ"פ בשעת בישול יתן טעם ושוב יאסור אבל לפמ"ש הכו"פ ועוד כמה
פוסקים דדם הנבלע דרך ציר חשוב מב"מ שוה בטעם עם בשר א"כ במב"מ שנתבטל
ברוב לשי' הרא"ש מותר לבשלם ביחוד ואיסור קל כזה שהוא רק חומרות הגאונים ודם
שבישלו דרבנן ובפרט בשומן דלשי' השבו"י שומן אווז יוצא ע"י מליחה גם אחר ג'
ימים א"כ שוב בוודאי אם נתבטל ביבש מותר לבשלו גם בקדירה אחת: אך יען שלא
הי' באפשרות לערבם ביבש כי לא היי להם שומן אחר ושאלו אולי יש מקום להתיר
שימלחו השומן שעבר עליו ג' ימים וידיחנו מקודם ואח"כ כדין ויבשלו ואח"ז אם יזדמן
להם שומן אחר כשר כדינו יוכלו לבטל השומן ברוב שומן כשר ובאמתזה הוא דבר
קשה דאם יתערב בלח אז ל"מ לשיטת הש"ך דחשוב מבשא"מ א"כ יתן טעם בשומן
כשר ואף באיסור דרבנן שנתערב צריך ס' בא"מ עכ"פ מדרבנן גזירה אטו איסור ד"ת
דהא קיי"ל טע"כ ד"ת ואף א"נ כשי' הכו"פ דדם המובלע בבשר עם הבשר חשוב מב"מ
מ"מ גם במב"מ אם נתערב בלח אף באיסור דרבנן צריך ס' אף דהוי כעין גזלג"ז מ"מ
כתב הפמ"ג דאף לשי' הש"ך צריך ס' דחשוב כאוכל הכל ביחוד וא"כ שוב י"ל דאם
יתערב בלח יותסר עד ס' אך באמת לפמ"ש בשו"ת הגרע"א סי' ל"ח דמש"ה מותר
להוסיף על השומן משום דהדם כבר נתערב בהשומן והוי רק כמוסיף דמותר באיסור
דרבנן ולפי"ז י"ל דלפ"מ שכ' בכו"פ דהדם עם השומן חשוב מב"מ א"כ כבר חשוב
כנתערב ברוב ביבש דשוב מותר לבשלו ואף דקשה לסמוך ע"ז מ"מ התרתי למלוח
השומן ואח"כ לחלוט השומן ברותחין שמעלה רתיחות ולהוציאו בעוד המים רותחין
ואח"כ לבטלו ברוב דבאמת לשיטת כמ"פ מהני חליטה לצמות הדם ואף דאין אנו בקיאים

בחליטה מ"מ מפורש בהג"ה יד שאול יו"ד סי' שצ"ג לענין חלה שנפל בתבשיל רותח דיש להתיר דחשוב חליטה ואינו בולע וא"כ ע"י שמבטלו אח"כ ברוב עכ"פ ליכא חשש איסור ד"ת לשי' הכו"פ דדם עם שומן חשוב מב"מ א"כ גם באיסור תורה מב"מ בלח בטיל ברוב ובפרט דם שבישלו אינו רק דרבנן שוב לענין איסור קל כזה וגם בצירוף שי' השב"י דשומן אווז אינו מתקשה אף אחר ג"י א"כ שוב ע"י חליטה עכ"פ הוי ס"ס להתיר שמא כשי' השבו"י ושמא מועיל חליטה א"כ מהני אח"כ לבטלו ברוב אף בלח ואך יען שאיש אחד בישלו קודם חליטה שלא הי' בפה ולא נודע לו שהי' ההוראה לחלטו ברותחין ויש שומן הרבה ויש הפסד גדול ע"כ הורתי לבטלו אח"כ ברוב שומן כשר היינו לבטלו טיפין טיפין שבכל פעם יהי' בהיתר ס' נגד האיסור ואח"כ יוסיף עליו עוד בכשיעור שבכל פעם יהי' ס' נגד מעט האיסור שנשפך בו ואף שלאחר שמוסיף שוב נרגש הטעם מ"מ כיון דעכ"פ נשאר רוב ומב"מ בטל ברוב מה"ת אף בלח ויש עוד צירוף שי' רש"י והראב"ד ז"ל דאמרי' קמא קמא בטל ואף להפוסקים דאמרינן חוזר וניעור אם נרגש הטעם מ"מ לשיטת הכו"פ היא רק מדרבנן כמ"ש התוס' בבכורות כ"ב שוב באיסור קל כזה דם שבישלו דרבנן וגם שהה ג' ימים הוא רק חומרות הגאונים וגם בשומן כ' השבו"י דאין בו החומרא דשהה ג' ימים שוב סומכין אהא דאמרינן קמא קמא בטל ובפרט שגם אח"כ עכ"פ נשאר רוב שומן כשר פשיטא דיש להתיר לערבו בשומן כשר מעט מעט וגם אחר כל התערובות יושאר רוב שומן כשר ובפרט שאין דרך לאכול שומן בעין רק מערבין אותו בתוך מאכל א"כ כיון דלח בלח לא נעשה נבילה ובפרט בס' איסור לשיטת הט"ז בסימן ס"ד ל"א חנ"נ שוב בוודאי יהי' בתבשיל ס' נגד מעט דם הנשאר בהשומן שוב בוודאי יש להתיר בלי פקפוק כנלע"ד ברור בס"ד: באעה"ח יועש"ק ויגש תר"פ לפ"ק פה קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן נ"ב.

להרב הה"ג מו"ה דוד אלימרח נ"י ראב"ד ד"ק דינוב יצ"ו. בדבר שאלתו באיש אחד שבניו הי' חייבים לו סך ששה מאות ר"כ ונתנו לו וועקסיל והוא חתם ג"כ א"ע על הוועקסיל וקיבלו המעות מאיש א' וכאשר הגיע זמן הפרעון שלחו לו בניו סך שלש מאות ר"כ במזומנים וגם וועקסיל ע"ס ג' מאות ר"כ שהוא יחתום ג"כ א"ע עליו וישלח לאיש המגיע לו הסך הנ"ל אך בניו הי' חייבים ג"כ לאיש אחר סך כזה דהיינו ששה מאות ר"כ ואביהם טעה ודימה שהוועקסיל שלו היא תחת יד איש השני שבניו חייבים לו חוב אחר על וועקסיל שלהם לבדם ושלח לאיש השני הוועקסיל והסך שלש מאות ר"כ ותיכף אחר שלחו נודע כי טעה כי הוועקסיל שלו אין תי' רק אצל אחר כי המלוה האמיתי עשה לו פראטעסט על הוועקסיל שלו אך המעות ששלח להשני קיבל עוד בחזרה מהפאסט אך הוועקסיל כבר נשלח למקום המלוה השני וכתב לו תומ"י כי נשלח לו הוועקסיל כטעות והראי' כי לא הגיע עוד זמן הפרעון של החוב שחייבים לו בניו על וועקסיל שלהם לבדם והמלוה השני לא השיב אז דבר וכעת תובע מאביהם הסך שלש מאות ר"כ שנרשם על הוועקסיל וטוען כי לא השיג שום מכתב שנשלח הוועקסיל בטעות וכעת א"א לגבות מהבנים כי ירדו מנכסיהם ואביהם טוען כי כתב לו תומ"י כי בטעות נשלח לו וועקסיל בחתימתו זה תורף הטו"ת בקצרה: והנה מה שטען האיש שחתם א"ע על השטר שחתמתו הי' בטעות דהיינו שרצה לשלוח הוועקסיל לאיש שהי'

מונח תח"י וועקסיל שלו ונדמה לו שהוועקסיל שלו מונח תח"י האיש ששלח לו הוועקסיל: באמת טענת טעיתי ל"מ רק במקום דנאמן לומר פרעתי או משטה אבל נגד וועקסיל דקיימ"ל דא"י לומר פרעתי דלענין זה יש לו דין שטר בעדים משום דכיון שיוכל לגבות בו בערכאות חושש מלהניח שטרו בידו א"כ כיון דאין לו שום מיגו אינו נאמן לומר טעיתי וכמ"ש בש"ך ריש סי' פ"א ועיין שו"ת מהרי"א הלוי ח"א סי' קפ"ז ועיין תוס' גיטין דף י"ט: אך באמת יפה כתב כת"ה כיון דנראה שהוא לא רצה כלל להתחייב להאיש האחר רק בתורת ערבות נגד בניו ואף א"נ שידע שהוועקסיל שלו אינו תח"י האיש הלז עכ"פ י"ל דהוי כערב שלא בשפת מתן מעות וכמ"ש בשו"ת שבו"י ח"ג סימן קמ"ה בשלמא אם על הוועקסיל השני לא הי' נחתם רק אביהם לחוד וכבר החזיר להם הוועקסיל הישנים דעדן לא הגיע זמן הפרעון וגם הם בעצמם חתמו א"ע על הוועקסיל השני א"כ הוי רק בתורת ערבות א"כ י"ל דהוי כערב שלא בשעת מתן מעות כמ"ש השבו"י ועי' שו"ת בית שלמה חו"מ סי' ל"ט שפסק כן ובפרט אף אם נחשב ס' דדינא מ"מ נודע שיטת רוב הפוסקים דבס' על השטר אם השטר בתוקפו א"י להוציא מהמלוה אף בשטר בעדים מכ"ש בוועקסילין ולא מבעיא לשי' רוה"פ דבעיא בבריא היאך בש"ס ב"ב דקל"ב פסקינן דאינה גובית כתובתה חזינן דס' בשטר א"י להוציא ול"א שטר העומד לגבות כגבוי דמו ואף לשי' הרי"ף דגובית כתובתה י"ל דהטעם דס' מחילה א"י להוציא מידי חיוב ברור ועי' שו"ת מהרי"ט סימן קל"א שכ' דס' מחילה אינה מוציא מידי חיוב וודאי ובמק"א ביארתי דכתובה דלא ניתנה לגבות מחיים י"ל דלא חל כלל החיוב קודם שמת א"כ אף ס' מחילה מהני אבל בחוב שכבר נתחייב אף כ"ז שלא הגיע זמן הפרעון אפ"ה חיוב איכא ועדיף מכתובה וכמ"ש התוס' והר"ן דבכתובה ל"מ מעמ"ש ועי' בש"ך סי' פ"ב שכ' דבכתובה ל"מ מיגו להוציא אף שיש לה שטר כתובה עיי"ש עכ"פ בעלמא ס' מחילה אינו מוציא מידי חיוב וודאי ועי' שו"ת מהרש"ם, ח"א סי' קץ ומ"ש שם על הגליון אבל עכ"פ אם הס' על גוף חיוב השטר א"י להוציא מס' אף בשטר גמור ומכ"ש בוועקסיל דגרע לענין זה משטר ורק בתביעה שיש להלוה ממק"א וא"י לזכות בו רק ע"י קי"ל בזה דעת הש"ך בספר תק"כ דל"מ לומר קי"ל והאונ"ת חולק עליו ועי' שו"ת נוב"י מהד"ק חו"מ סי' ו' ובשו"ת בית שלמה סי' ל"ו ובספרי ח"ב סי' ע"א עכ"פ הכא שיש ס' אם חל החיוב דהוי ערב שלא בשעת מתן מעות א"כ פשיטא דמס' א"י להוציא ממון מבעל השטר: ובפרט שבאמת נראין הדברים שבטעות נשלח הוועקסיל דהא כיון שהוועקסיל שלו כבר עבר זמן הפרעון א"כ לא שביק אינש חוב שכבר הגיע זמן הפרעון לפרוע חובו שלא הגיע זמנו א"כ אומדנא מהני עכ"פ להחזיק וכבר כתבתי דנהי דבעהש"ט לא מיקרי מוציא ומהני מיגו מ"מ עכ"פ מוחזק ל"ח וגם השני ל"מ מוציא ומהני אומדנא ובפרט שי"ל דהוי כאומדנא גדולה דמהני אף בתלוי בדעת שניהם כנודע משו"ת הרא"ש לענין המירה אחות המשודכת ולדעת מהר"ש יונה מהני אומדנא להחזיק אף בתלוי בדעת שניהם ובפרט שי"ל לפמ"ש בש"ך סימן פ"ב דבכתובה ל"מ מיגו להוציא אף שיש שטר משום דאף לדברי האשה מ"מ לא נתנה מעות להבעל רק שיש לה חוב על בעלה מחמת הכתובה וכיון שנולד ס' על החיוב דשמא זינתה אחר הנשואין וא"כ יש ס' על התחלת החיוב מש"ה ל"מ מיגו עיי"ש ה"ה הכא עכ"פ

אביהם לא לזה רק שנתחייב בתורת ערבות ואם יטעון הערב טענה לפטור לא יועיל טענת מיגו של התובע כיון שיש ס' על התחלת חיוב מכ"ש דעכ"פ מועיל האומדנא לפטור מהערבות ועיין שו"ת ב"ש סימן ל"ט שכ' דאם נראין שדברי הנתבע הם אמת יכולין אף במקום שטר ליתן שבועה להנתבע ולפטור מכ"ש הכא שהתובע טוען א"י פשיטא דאם הנתבע יקב"ח שלא רצה להתחייב על ערבות חדש רק שהי' סובר שוועקסיל שלו הוא תח"י האיש ששלח לו הוועקסיל ותומ"י כתב לו שחוזר מהתחייבת ואז עדן לא גרם לו שום הזק דהא לא הי' עוד זמן הפרעון ולא החזיר הוועקסיל הישן ואז אחר הקב"ח כוודאי יפטור מכו"כ כן נראה לפענ"ד בס"ד ברור לדינא: באעה"ח ג' שופטים תרס"ח ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן נ"ג.

להרב הה"ג כש"ת מו"ה מרדכי הכהן שטראססער נ"י אבד"ק אלטענס- דארף יצ"ו. בדבר שאלתו באיש שבא לבית אחי אמו ומצא שם בתולה אחת שהוא בת אחות אמו והי' מונח על השולחן טבעת של בעל הבית הוא דודו וקידש בהטבעת הנ"ל את הבתולה והי' זה במעמד בעה"ב אך הבעה"ב לא אמר לו שמקנה לו הטבעת ולא הי' שום איש בבית רק הבעה"ב לבדו ראה הקידושין והמקדש אומר שנתכוין להשטות זה תורף השאלה בקצרה אם צריכה גט וזה תשובתי בס"ד: הנה כת"ה חושש לשי' הרמ"א שכ' בשי' הרמב"ם ז"ל דקרובי אם הוי רק פסולי דרבנן ובפסולי דרבנן חוששין לקידושין הנה מ"ש כת"ה דכיון דהטבעת היא של העד והביא דברי המקנה דהשליח אם מקדשה במעות שלו אינו נעשה עד באמת לא דמי לדברי המקנה דשם מיירי דהשליח נותן מעות שלו ומהני בקידושין אם אומר הילך מנה והתקדשי לפלוני א"כ שפיר י"ל דנהי דלענין גוף הקידושין אמרינן שליח נעשה עד ול"ח כגופו דשם לשי' רוב הפוסקים הפעולה מתיחס להמשלח כשי' הטור באה"ע בסימן קכ"א דאם נשתטה המשלח בשעת כתיבת הגט פסול א"כ גם כשמקדשה ע"י שליח גוף הפעולה מתיחס להמשלח שפיר השליח אין עליו שם בעל דבר ונעשה עד אבל אם הוא נעשה עד על נתינת מעות משלו לצורך קידושי חבירו א"כ נהי דגוף הקידושין מתייחס להמשלח אבל עכ"פ חשוב כמעיד שהוא נתן כסף לצורך קידושי חבירו אבל עכ"פ חשוב השליח בע"ד לענין נתינת המעות ושפיר חשוב בגדר בע"ד: אבל בנ"ד דהעד לא נתן הכסף לצורך קידושי חבירו רק המקדש לקח הטבעת וא"ל דרצון הבעלים להקנות לו הטבעת א"כ כבר קנה המקדש הטבעת קודם שקידש בו א"כ חשוב בשעת קידושין כמקדשה בחפץ שלו א"כ שוב שפיר יוכל הבעה"ב להיות עד דפשיטא אם השליח נתן חפץ במתנה להמשלח ואח"כ נעשה שליח למי שקיבל ממנו החפץ במתנה דשפיר נעשה עד הואיל דכבר קנה החפץ וה"ה בנ"ד שייך סברא זו אך באמת נלע"ד דהכא חשוב כאילו קידש בחפץ שאינו שלו אף דקיי"ל בשאל חפץ מחבירו והודיעו שרוצה בו לקדש את האשה דמקודשת דאמרינן בוודאי הקנה לו באופן המועיל וא"כ ה"נ י"ל הכא ש שראה שלוקח הטבעת לצורך קידושין נימא שהקנה לו אך באמת י"ל דבאמת נודע דבאתרוג לא סמכינן אסברא זו וי"ל דנהי דיש אומדנא מ"מ ל"ח רק בגדר רוב ולא מהני בממון אך ידוע שי' התוס' ב"מ דק"ג דבמטלטלין השואלין אם יש ס' אם כבר כלתה זמן השאלה השואל חשוב מוחזק ואף דבתוס' ב"ב מפורש להיפוך אך בנה"מ מסיק כשי' התוס' ב"מ עיי"ש סי' מ"ב ולפ"ז

י"ל היכי דשואל חפץ והודיעו שרוצה לקדש בו א"כ לע"ע כל זמן שלא קדשה לא כלה זמן השאלה א"כ בוודאי השואל חשוב מוחזק אף לשי' התוס' ב"ב ונהי דשאלה ל"מ לענין קידושין אם לא הודיע לה שהוא שאול ושמקדשה בהנאת קישוט עכ"פ כיון דיש אומדנא דרוצה להקנות לו במעמ"ל ונהי דל"ח האומדנא רק בגדר רוב מ"מ כיון דהשואל מוחזק א"כ ל"צ הרוב להוציא רק מחזמ"ק לחוד כבר נודע מ"ש הקצוה"ח בסי' ר"פ דבקרקה מהני רוב כיון דא"צ רק לקלקל חמ"ק לחוד א"כ ה"ה הכא כיון, דעכ"פ השואל ל"ה מוציא שפיר מועיל האומדנא לומר שנתן לו באופן המועיל אבל בנ"ד שלא השאיל לו הבעה"ב כלל הטבעת רק שנטלו מעצמו ויש ס' אם הסכימו הבעלים להקנות לו הטבעת שפיר מס' לא מפקינן מחזקת בעלים הראשונים וחשוב כמקדש בטבעת שאינו שלו וז"ב: חוץ מזה בקידושי בע"א דעת הב"ח דנאמן לומר שכיון להשטות ואף.

דהח"מ והב"ש דחו עפ"י שיטת התוס' ב"ב דל"ד באמת בא"מ כתב דלחד תירץ בתוס' שם היכי דא"צ לישיבע נגד העד מהני מיגו וא"כ לפמ"ש בנו"ב דהא דחוששין לקידושין בע"א הוא רק חשש דרבנן א"כ הוי רק ס' בדרבנן שמא היכי דא"צ לישיבע נגד העד מהני מיגו וגם חשוב ס"ס שמא קידושין בע"א ל"מ דהא מקילין במקום עיגון ושמא מהני מיגו נגד ע"א היכי דא"צ לישיבע נגדו ובפרט לפמ"ש הנה"מ סי' פ"ז דמש"ה בפקדון בשטר אם טוען החזרתי דצריך לישיבע מהני עד המסייע לפוטרו אף דטענת החזרתי דנאמן בשבועה הוא רק במגו דנאנסווע"ז אין לו עד המסייע וכ' הנה"מ דהיכי דיוכל לטעון נאנסו אינו חושש להניח שטרו בידו שסומך ע"ז שאם יתבענו שנית יטעון נאנסו ועיי"ש עוד בנה"מ סי' מ"ו וסי' נ"א א"כ ה"נ בקידושין בע"א יוכל להיות שבאמת נתכוין להשטות וסמך ע"ז שיכחש העד ואינו כלל מטעם מיגו ולא דמי לדברי התוס' ב"ב ועכ"פ לע"ע יש ב' צדדי היתר א' משום דחשוב כקדשה בחפץ שאינו שלו וב' משום שי"ל דנאמן לומר שכיון להשטות עוד יש לצדד א"נ כשי' הנו"ב דחשש קידושין בע"א רק מדרבנן א"כ מפורש ברמ"א סי' מ"ב דקידושי דרבנן לפני פס"ע דרבנן לכ"ע א"צ גט דרבנן מהני לדרבנן א"כ גם א"נ דקרובי אם אינו רק פסול דרבנן אפ"ה א"צ גט ואף אם נימא דחשש קידושין בע"א הוא חשש ד"ת ושוב י"ל דבמידת לפני פס"ע דרבנן צריך גט אפ"ה עכ"פ הוי כמה ספיקות להתיר שמא קידושין בע"א ל"מ ושמא כשי' הש"ך ז"ל דגם הרמב"ם מודה דקרובי אם הם בכלל פס"ע ד"ת וא"צ גט וגם יש עוד צירוף שי' קצת פוסקים דגם קידושי ד"ת לפני פס"ע דרבנן א"צ גט דאמרינן אפקיעונהו רבנן לקידושין ובפרט שיש לצרף מ"ש בשו"ת הגרע"א ז"ל דקידושי כסף לפני קרובי אם בוודאי א"צ גט דהא גם לענין קידושי כסף כתב הרמב"ם דל"ח רק קידושי דרבנן רק דהש"ך חולק דגם הרמב"ם ז"ל מודה דחשוב קידושי תורה רק דלא נחשב במנין המצות וא"כ ממ"נ בשלמא בקידושי כסף לפני פסולי דרבנן ממש חוששין שמא קידושי כסף חשוב קידושי ד"ת גם לדעת הרמב"ם ז"ל כמ"ש הש"ך ובקידושי ד"ת לפני פס"ע דרבנן צריך גט אבל בקידושי כסף לפני קרובי אם ממ"נ או דחשוב קידושי תורה לפני פסולי ד"ת או דחשוב קידושי דרבנן לפני פס"ע דרבנן דא"צ גט ואף דבנו"ב מה"ת חאה"ע סי' ע"ו חולק דאף א"נ קידושי כסף הם ד"ת מ"מ י"ל קרובי אם דרבנן אך כ"ז אם היו שני עדים על הקידושין שפיר היו מקום לחוש שמא קרובי אם הם רק דרבנן וקידושי כסף הם ד"ת וצריך גט אבל כיון דליכא רק ע"א א"כ במקום עיגון בלא"ה

מותרת אף אם היא העד כשר וגם דקרוכי אם לחוד אף אם יש שני עדים ג"כ מקילין במקום עיגון כמ"ש בשו"ת הגרע"א דסומכין אש"י הש"ך ז"ל דחשיבי פסולי עדות ד"ת ובפרט לענין קידושי כסף די"ל דל"ח רק קידושי דרבנן מכ"ש הכא דאיכא תרתי לטיבותא דלא היא רק ע"א ולרוב הפוסקי' חשוב פסול ד"ת בוודאי דיש להקל אף שלא במקום עיגון ובפרט בצירוף היתרים הנ"ל שלא היא טבעת שלו וגם אומר דכיון להשטות בוודאי דליכא שום חשש קידושין וא"צ גט כנלע"ד ברור בס"ד והשי"ת יצילנו משגיאות: באעה"ח ד' פקודי תרפ"א לפ"ק קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן נ"ד. להרב הה"ג כש"ת מו"ה משה דייטש אבד"ק קאמארין וכעת אבד"ק סאבאדקיא שליט"א.

בדבר השאלה שרוב היין יוצא על ידי מכבש בכח ישראלים לחוד אך בסופו שלא נשאר רק מעט יין מוכרח לסיוע עכו"ם עם הישראלים והיין יוצא ע"י כח רביעי או חמישי ונסתפק כת"ה הואיל שחשוב רק כח רביעי ומפורש במחבר סעי' ב' דמותר בדיעבד ובסיוע ישראל מפורש בסעי' ג' ג"כ דמותר בדיעבד וי"ל דבצירוף תרווייהו מותר אף לכתחילה וגם לפמ"ש ברמ"א סי' קכ"ד סעיף כ"ד ובש"ך שם ס"ק מ"ח וס"ק ע"א דכל היכי דמדין הש"ס אסור רק בשתי' לדידן מותר אף בשתי' מכ"ש הכא דאף לדין הש"ס היא מותר בדיעבד מכ"ש עכשיו דאין אדוקין בע"ז וחשוב כשלא בכוונה יש להתיר אף בשתי': והנה מה שהעיר בהא שכ' קולא משום מסייע אין בו ממש והעיר מהא דמפורש שבועות י"ז דזר שהיפך בצינורא חייב וכן הוא ביומא די"ב דאירע פסול אחר תמיד של שחר לובש ח' בגדים ומהפך בצינורא דבזה נעשה מחונך לכה"ג וחזינן דקרוכי עבודה מילתא הוא ובאמת משם אין ראי' דהא הזר עושה ההיפוך אבר בעצמו בלתי סיוע כהן וחשוב עבודה.

לגבי זר ובאמת מצינו בש"ס סוף סוכה דרב יהודה ס"ל דמשמר הנכנס היא נוטל חלק בקרבן מוסף אף שמשמר היוצא הקריבו מ"מ משמר הנכנס מהפך בצינורא כמ"ש רש"י ז"ל ואפ"ה מסיק הש"ס דמשמר הנכנס אינו נוטל חלק במוספין דעכ"פ הם חשובי טפילים לגבי משמר היוצא שהקריבו אותו וכמ"ש התוס' יומא דע"ב דאף דמשוח מלחמה מחזיר את הרוצח מ"מ אם היא כה"ג בשעת מיתתו משוח מלחמה אינו מחזיר דחשוב טפל לגבי כה"ג וכמ"ש התוס' יומא ד"ו וזבחים ד"ו דבפר של כה"ג הואיל דכה"ג מתכפר בו מקביעותא ושאר כהנים מקופיא בטל זכותם לגבי זכותו של כה"ג ול"ח קרבן שותפין ועושה תמורה וכמ"ש התוס' שבת דכ"ו דנהי דתרומה טמאה מותר להנות ממנה בשעת שריפה אפ"ה אסור לשורפו ביו"ט דל"ח או"נ דבטיל זכותו דהדיוט לגבי חלק גבוה: ובאמת מצינו בש"ס עירובין י"א ע"ב לענין משורר שסייע למשוער דאי יש בזה איסור מיתה גזרו רבנן במסייע ואם ליכא רק איסור לאו אמרינן מסייע אין בו ממש ובאמת בש"ס שבת דצ"ג מפורש דמסייע אין בו ממש ועיין בט"ז יו"ד סימן קצ"ה שהחמיר דאסור ליטול הצפרנים ע"י עכו"ם ביו"ט משום דמסייע לעכו"ם וכהא דניקוף לוקה משים דמסייע ובנקה"כ דחה דרק בניקוף דכתיב לא תקיפו וקאמר בש"ס דגם למ"ד לאשב"מ אין לוקין מ"מ הכא מכח דמסייע לקי אבל בעלמא מסייע אין בו ממש ועיין יומא דמ"ב דאף דאשה וקטן פסולין בהזאת אפר פרה אפ"ה אשתו מסעדתו ועיי"ש

בתוס' מכל הני מקומות נשמע דמסייע אין בו ממש הנה מה שכ' כת"ה דהיכי דיש שני סברות להיתר וכל אחד מועיל בדיעבד בצירוף תרוייהו יש להקל אף לכתחילה באמת נודע דברי הלח"מ בפ"ד דיבום דב' פסולי דלכתחילה י"ל דפסול אף בדיעבד וכן נראה שי' התוס' כתובות כ"ד דהקשו בהא דמשני בשניסת ל"א מעדיו דהא קיי"ל הרגתיו לא תינשא והעיר הגרא"ב ז"ל דגם בהרגתיו אם ניסת ל"ת ועפי"ז י"ל דהכא יש ב' פסולי דלכתחילה א' מכח הכחשת תו"ת גם מצד שהעד חשוב נוגע וי"ל דגם בדיעבד תצא ומכ"ש די"ל בדבר שמותר בדיעבד ע"כ דהוא רק חומרא דרבנן דמה"ת אין חילוק בחולין בין לכתחילה לדיעבד כמ"ש התוס' גיטין ד"ג ורק בקדשי בעי שינוי לעכב ועיין תוס' פסחים י"א וכתובות ד"ל עכ"פ הכא דגם ע"י עכו"ם לחוד מותר בדיעבד בכח רביעי מכ"ש בסיעת הישראל דלשי' הרא"ש מותר אף בכח אחד בצירוף תרוייהו יש להקל אף לכתחילה ובפרט בזה"ז דקיל: ומה שצירף כת"ה דהיין שיצא בסוף ע"י סיוע העכו"ם בטל ביין הראשון והביא מח"ס סימן ק"כ באמת שם מיירי בדיעבד ונדרך בשבת שלא בידעת הבעלים א"כ ל"ח כמבטל איסור לכתחילה אבל הכא חשוב כגורם ביטול בידים אך באמת קיי"ל בס' איסורמותר לבטל אף לכתחילה כמ"ש בפמ"ג יו"ד סי' צ"ט וסי' קי"ד והטעם דהא דאין מבטלין הוא רק דרבנן והוי סד"ר מכ"ש הכא הוי ס"ס להיתר דל"ח כלל יין של עכו"ם או משום דמסייע אין בו ממש או משום דהוי כח רביעי א"כ עכ"פ לא גרע מס' איסור דרבנן ועכ"פ מותר לבטל אף לכתחילה ואם יהי' ששים בוודאי מותר ואף אם לא יהי' רק רוב מ"מ מב"מ בלח בטל מה"ת ברוב וגם יש צירוף מכח קמא בטל הגם דבהולך בלי הפסק שי' התוס' שבת דס"ה ובכורות נ"ה דל"א קמא בטל מ"מ בצירוף כל היתרים דלעיל יש לצרף ההיתר מכח הביטול ג"כ והדבר פשוט להתיר: באעה"ח יום א' ג' דחנוכה פה ק"ק קאשוי.

הה' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן נ"ה.

לכבוד הרב הה"ג בנש"ק כש"ת מו"ה מענדיל הורוויטץ (כעת) אבד"ק ליסקא שליט"א. בדבר שאלתו באחד שא"א לו למצוא עצים לבשל ביו"ט אי מותר לבשל על גאז-קאך ואך שיש חשש סכנה להניחו דולק בלילה אם מותר להגיד לעכום בעיו"ט שיכבנו אחר הבישל זה תורף שאלתו: הנה לענ"ד באם אין לו עצים ויתבטל עי"ז משמחת יו"ט יש להתיר לכבות ע"י נכרי ואף דכיבוי ל"ח צורך או"נ ונודע מ"ש המוצל מאש דמה"ט בשריפת קדשים ל"א מתוך משום דמנח בישראל אגומרי יש בו משום מכבה ובכיבוי ל"א מתוך אך באמת י"ל השתא גוף ההדלקה הוא בהיתר משום או"נ ואח"כ הרי יש בו חשש סכנה לפי דברי כת"ה א"כ בוודאי דמותר לכבות עכ"פ פ"י עכו"ם.

ואף דלשיטת הרז"ה מבטלין מצות מילה בשביל החשש שיצטרך אח"כ לחלל שבת לצורך פק"נ וה"ה בנ"ד י"ל דאסור להדליק את הגאז כיון דיצטרך אח"כ לעבור על שבות דאמירה לנכרי: אך באמת יש לחלק התם במילה עכ"פ לא יתבטל המצוה לגמרי דאפשר למול למחר ונהי דיתבטל הא דמצוה למול ביום ח' אבל עכ"פ גוף המצוה לא יתבטל אצל בנ"ד הרי יתבטל לגמרי משמחת יו"ט פשיטא דלע"ע מותר להדליק ואח"כ שוב יש היתר לכבותו ע"י עכו"ם מחשש סכנה וכעין זו מצינו בגליון התוס' מגילה ד"ה בהא דרבי רצה לעקור ת"ב לחלק בין עקירה לגמרי לבין עקירה מיום א' על יום אחר

עיי"ש ועוד התם במילה הישראל בעצמו יצטרך להחם מים דבמקום פק"נ אין עושין עיי נכרי כמפורש ביומא דפ"ה א"כ לשי' הרז"ה דשבת אצל פק"נ הוי רק דחויא אסור לגרום דיחוי כמפורש בש"ס סנהדרין דט"ו דאי טומאה דחויא מעברין את השנה מפני הטומאה אבל באם עושה במקום סכנה עיי עכו"ם בוודאי דחויא מעברין את השנה מפני לע"ע מותר להדליק לצורך או"נ ואח"כ שוב יש היתר לכבותו עיי עכו"ם מחשש סכנה ועיין תוס' פסחים דס"ו ע"ב שכ' דנהי דאסור לעבור אשבות בשביל מצוה מ"מ שבות דבהמתו מותר לצורך קרבן עיי"ש א"כ בנ"ד לשי' רזה"פ בכיבוי ליכא רק איסור דרבנן דהוי משאצל"ג א"כ שבות דשבות בוודאי דיש להתיר אם א"א להשיג עצים ויתבטל עיי"ז משמחת יו"ט ובפרט אם יגיד להעכו"ם מעיו"ט והוא בעצמו יבוא ביו"ט לכבות פשיטא דשרי וז"ב בס"ד וכדמות הערה יש להעיר מש"ס ביצה די"א דקאמר בג' דברים התירו סופו משום תחילתו משום דאל"כ אתי לאמנועי משמחת יו"ט ע"כ הדבר פשוט להתיר רק באופנים שביארתי לכת"ה: באעה"ח ב' ניסן תרע"ז ל' פה ק"ק קאשווי יע"א.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן נ"ו.

בדבר השאלה באחד שמכר חמצו למשרתת עכו"ם שלו ואמר להערלית שמקנה לה החמץ ורק לא נתנה לו מעות מזומן לדראהן רק שהי' מגיע לה שכר פעולה מזמן שעבר ואמרה כי ינכה מחוב שלה חמשה קראנען על דראהן וכתב שט"מ כדת ובמוצאי פסח שאלה אשת המוכר להערלית אם תשלם בעד החמץ ואמרה כי אין לה מעות והקנתה החמץ בחזרה כנהוג ולמחר ראה המוכר כי לא מסר השט"מ להערלית בע"פ רק כל ימי הפסח הי' סובר שמסר לה השט"מ כדת ומחמת שכחה לא מסר לה ובשפה שאמר לה שמכר לה החמץ מסר לה המפתח מהחמץ ורק התנו עם הערלית שתחזור להם המפתח כדי שיוכלו ג"כ לילך למקום ההוא ליקח להם איזה דברים שלהם זה תורף השאלה: והנה אם הי' בזה עכ"פ על הדראהן מעות מזומן הי' פשיטא דמועיל אף בלא מסר לה השט"מ כיון דעכ"פ אמר לה בע"פ שמשכיר לה הרשות ומקנה לה אגבן החמץ א"כ קיי"ל דשכירות קרקע על זמן מועט נקנה בכסף לחוד ושוב נקנה החמץ אג"ק ואף אם לא הי' אומר לה אף בע"פ קני אגבן אפ"ה לשי' הרמב"ם ז"ל בציבורין ל"ב שיאמר קני אגבן (וכמפורש במחבר סי' ר"ב ולפמ"ש הסמ"ע הטעם משום דחשוב כאפסרא דארעא והגם דלשי' הה"מ טעם הרמב"ם ז"ל מטעם חצר וא"כ לשי' הפוסקים דבערל גם באשה אינו מועיל חצר דעיקרו מטעם שליחות ול"מ בעכו"ם אך באמת לפמ"ש במחצית השקל סי' תמ"ח ערלית מהני לה חצר מטעם יד ובפרט לשי' הקצה"ח בסי' קצ"ד גם אי חצר מטעם שליחות אפ"ה מועיל בעכו"ם דכל היכי דהשליח אינו בן ברית מועיל גם כשהמשלח אינו בן ברית כמ"ש השט"מ ועכ"פ בחמץ שעה"פ דרבנן יש לסמוך אהפוסקים דכיון דעכ"פ שכירות קרקע נקנה בכסף שוב קנתה מטעם אגב או מטעם חצר ובפרט דעכ"פ ניתן הכסף גם על קניית המטלטלין א"כ לענין חמץ שעבר עליו הפסח יש לסמוך אהפוסקים דעכו"ם קונה בכסף וכמ"ש המ"א בסי' תמ"ח אך כיון שלא נתנה כסף בעין א"כ בשלמא אם עכ"פ הי' נמסר השטר א"כ הי' מקום לומר דנהי די"ל דשטרא לחוד ל"מ בלא כסף מ"מ עכ"פ היכא דלא מחסרא כסף שוב שטר קונה וכמ"ש התוס' קידושין דף כ"ז דאם מכר לו עשר שדות והחזיק באחת מהן דמהני בנתן לו דמי כולן דגם בהי' לו אצלו חוב דאפ"ה מהני כיון דעכ"פ לא מחסרא כסף שוב מהני החזקה

וכשי' הב"ח דבמשך והי' חייב לו וקנה בעד החוב דמהני דנהי דמלוה לא קנה מ"מ עכ"פ חשוב לא מחסרא כסף ושוב משיכה קונה והגם דהש"ך סי' ש"כ חולק מ"מ בקצה"ח סי' ר"ד פוסק כהב"ח וכן כתב במקח סימן תמ"ח וא"כ הכא יש לסמוך אשטר לחוד כיון דעכ"פ לא מחסרא כסף ושפיר יש ס"ד אך באמת לא מסר השטר וגם בשטר רא' ל"מ רק במסר לידו עכ"פ לבסוף והכא בשעה שבטלו הקנין לא מסרו לה עודהשטר וא"כ כבר נתבטל הקנין ובפרט כיון דמלוה אינו קונה א"כ הוי שטר קנין ולא חל רק משעה שמסרו לו והגם שי"ל כיון דעכ"פ שיטת הרמב"ם ז"ל דמלוה במכר מהני א"כ י"ל לענין חמץ שעעה"פ יש לסמוך אשי' הרמב"ם ז"ל וכמוש"כ הפוסקים דגם בלא כ' שטר רק הקנה בכסף נהי דלשיטת ר"ת ז"ל שהוא העיקר ועכו"ם אינו קונה אפ"ה לענין חמץ שעעה"פ סמכינן אקנין כל דהוא ה"ה דיש לסמוך אשי' הרמב"ם ז"ל דמלוה במכר קנה אך באמת הכא יש כמה צדדים להחמיר דמצד קנין החמץ גופא בכסף יש ס"ס להחמיר שמא מלוה במכר לא קני ושמא עכו"ם אינו קונה אף בכסף בעין ואם מצד קנין אג"ק יש ג"כ ס"ס להחמיר שמא מלוה ל"ק ושמא ל"מ כיון שלא מסר השטר ולא אמר קני אגבן ולשי' הראב"ד ז"ל ל"מ ובפרט שי"ל דגם להרמב"ם ז"ל הוא רק מטעם חצר ול"מ בעכו"ם ולשי' המ"ל ס"ס להחמיר גם בדרבנן אזלינן לחומרא: אך באמת יש לצדד דעכ"פ כיון שנמסר לה המפתח ולשי' רש"י ז"ל מסירת המפתח היי קנין ושוב נקנה לה הבית במסירת המפתח ועכ"פ חשוב כעין ס"ס שמא מלוה במכר קונה ושמא מסירת מפתח חשוב קנין ושוב כיון דמכח ס"ס נקנה מטעם אגב או מטעם חצר ואף שי"ל כיון שכתבו את השטר ג"ד דלא רצה להקנות במסירת מפתח וכהא דש"ס ב"מ דף י' מ"מ כ' שם בנמ"י דבקנין ד"ת ל"ש זה ומהני אף בע"כ אם עכ"פ נתכוין לקנות באותו פעם וכמ"ש בספרי ח"א סי' י"ב באריכות ואף דשי' רוב הפוסקים דמסירת מפתח ל"ח קנין מ"מ עכ"פ לענין חמץ שעעה"פ דרבנן יש לסמוך אהני שיטות דשמא מלוה במכר קונה ושמא קנה במסירת מפתח אך באמת לפמ"ש בשו"ת ר"ח דבעכו"ם לכ"ע ל"מ קנין במלוה א"כ שוב קשה לסמוך אמסירות מפתח לחוד גם לענין חשעעה"פ ובפרט דיש לחוש דגם בקנתה הקרקע ל"מ הקנין בהחמץ הואיל דלא אמר קנו אגבן א"כ קשה לסמוך אך עכ"פ כיון דלרוב שי' הפוסקים גם חמץ שנמכר הוא בכלל הביטול כמ"ש המק"ח ובפרט אם לא נמכר כדינו בכה"ג כ' בח"ס דהוי ודאי בכלל הביטול וזה נכלל במילת דבערתי היינו במכירה, ורק דלא נמכר כדינו א"כ נהי דקיי"ל דגם בביטול ולא ביערו אסור לאחזה"פ מחשש שמא יערים ולא יבטל כדינו מ"מ כבר מבואר בח"י ובשו"ת שו"מ באריכות דהיכי שהי' סובר כל ימי הפסח שנמכר כדת א"כ ל"ש הסברא דמה הועילו חז"ל בתקנתם וכמ"ש בש"ך יו"ד סי' ל"ט לענין אחד אומר שהי' כסדרן דכיון דבדק כדינו בכה"ג גם בנאבד כשר והארכתי בזה בספרי בכ"מ א"כ הכא שנכתב שט"מ ודיבר עם הערלית ואמר לה שמקנה לה החמץ, א"כ ל"ש החשש שמא לא ביטל ושוב י"ל דמותר אחזה"פ ובפרט דלא הי' לו חמץ ודאי דקמח סתם אינו בחזקת חמץ ואף אם יש חשש שיורד עליו גשם עכ"פ אינו רק חשש חמץ וכל היכי דלא עבר בוודאי איסור ב"י שוב לא קנסו אחר הפסח ואף דהס' נולד בפסח לענין חשש ד"ת מ"מ א"נ דחמץ שנמכר הוא בכלל הביטול א"כ גם בימי הפסח לא הי' לדון על איסור ד"ת ושוב אחר הפסח הוי תרי דרבנן ובוודאי יש להקל ואף שהי' לו איזה ליטטער ברען שפיריטוס

מ"מ חוץ מזה דביי"ש יש שיטות כמה פוסקים דל"ח רק זיעה וגם בש"ע של התניא רוצה להקל ביי"ש שעבר עליו הפסח דנהי דיש בו מחמץ כזית בכא"פ מ"מ כיון דא"א לשתותו שיעור כזית בכא"פ שוב מותר אחה"פ ופוסק כן בהפ"מ א"כ גם כאן שייך סברא זו ובפרט שאין שותין בגליל הלז ברען שפיריטוס ורק משתמשין בו להדלקה א"כ יש צירוף שיטת הבעל העיטור דבביטלו ולא ביערו מותר בהנאה אחה"פ ובפרט הכא יש צד להקל דנקנה החמץ להעכו"ם אי ע"י המלוה לשי' הרמב"ם א"נ דלא כשו"ת ד"ח ורק דלשי' הרמב"ם ז"ל גם עכו"ם קונה במלוה ובפרט דיש לצדד מכח קנין מסירת מפתח, א"כ יש עוד צירוף שי' הר"ן דבמידי דמצוה מיקני בדיבור בעלמא ועיי' מנ"ח מצוה של"ו עכ"פ נלפע"ד להתיר הקמח והברען שפיריטוס עכ"פ להדליק ושאר דברים שאין בו רק חשש תערובות משהו בוודאי לא עבר אב"י דגם ביש כזית ורק שלא בכא"פ נהי דהרמ"כ מחמיר מ"מ כ' כשו"ת משיבת נפש דעכ"פ בעבר עליו הפסח מותר ומכ"ש באם ליכא רק חשש תערובות משהו בוודאי מותר לאחזה"פ כנלע"ד ברור בס"ד להלכה ולמעשה: באעה"ח ב' א"ק למב"י תרפ"ב ל' קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן נ"ז.

לכבוד הרב הה"ג מו"ה ארי' ליב שליט"א אבד"ק טארניגראד: ע"ד העגונה צבי' בת הר' שמואל מזאמך בגליל ט"ג שיושבת גלמודה מבעלה ר יעקל שטיינר זה כחמשה שנים אשר הי' ג"כ מכפר הנ"ל ונלקח לצבא בתחלת החורף שנת 1903 למספרם חצי שנה אחר הנישואין ונשלח לזאמושטש ומשם לרוסיא ואח"כ בעת מלחמת יאפאן נשלח למקום המלחמה והנה קודם שהלך להמלחמה הי' ערך תשעה חדשים אצל הצבא וכתב כמה מכתבים לאשתו וגם בשעת שהלך למלחמה כתב מאמצע הדרך מכתב לאשתו וגם ממקום המלחמה כתב מכתב האחרון לז' ובו נכתב כי הוא עומד 21 וויערסט רחוק ממוקדן ומאז לא בא שום ידיעה ממנו וכאשר נסעה אשתו לווארשא הביאה גב"ע מהבד"צ דשמו ותורף הגב"ע הוא שאיש אחד מק' זאמושטש העיד בתו"ע כי בחודש אקטאבער 1903 עלה גורלו שיעבוד בצבא ובא שמה לצבא איש אחד שמו בכינוי שטיין אמר לו כי מקומו ומקום אבותיו בכפר אצל ט"ג פאוויעט בילגוריאי גובערניע לובלין והתלונן על מר גורלו כי זה רק חצי שנה מיום הנישואין ועתה מוכרח לעבוד בצבא ומשך איזה ימים עמדנו בזאמושטש ומשם הלכנו יחד לעיר טאמשאוו הוא הי' בראטע השמינית ואני בשישית ועמדנו יחד בבית אחד פתח מול פתח איזה חדשים מובן ממילא כי הכרתי אותו כמו שאני מכיר את עצמי ובתחילת חודש אויגוסט נשלחנו שנינו למקום מערכות המלחמה לדאלע וואסטעק וגם שם עמדנו קרוב זא"ז וביום המלחמה הכבידה הורחקה הראטע השמינית אשר שם הי' שטיין הנ"ל מאתנו כמרחק חצי וויערסט ולעת ערב כשעה ה' או ו' בעת אשר המלחמה לא היתה אז ברעש ופנו אז את המתים למקום אחד והנפצעים למקומם בא אלי אחד מן המפנים את המתים בהכירו אותי כי אני יהודי ואמר לי כי נהרג במלחמה איש צבא שטיין ותיכף הלכתי שמה ומצאתי אותו חלל מונח ארצה בלי נשמת רוח חיים והכרתיו היטב כי הוא האיש שטיין אשר זה איזה שעות אשר ראיתיו והרבינו שיח עד שאין ספק כלל לעניין מיתתו ע"כ אמר האיש הנ"ל וחקרו אותו הביד"צ מווארשא אם נודע לו שם העצם של האיש שטיין הנ"ל והשיב כי ידע שם העצם ורק יען כי אצל הצבא נקרא רק בשם הכינוי וגם כי עבר איזה שנים ע"כ נשכח

ממנושם העברי שלו ויען כי הבד"צ ידעו שם העצם שלו שאלו את העד אם יזכירו לפניו איזה שמות ישראלים אולי יוכל להזכיר א"ע בשם העברי שלו והשיב כי יוכל להיות כי עי"ז יזכור שם העברי והזכירו לפניו כמה שמות ישראלים ובתוכם גם שם העצם של הנ"ל ותיכף אמר כי נזכר שהי' שמו יעקל שטיין ואומר בברור כי זוכר עתה כעת שהי' שמו יעקל שטיין ואמר עוד כי אחר איזה ימים פגעתי באפציר מרוטע השמינית בהכירו גם הוא כי עברי אנכי אמר לי הידעת כי האישי חיל יעקל שטיין ויעקל שפרייכער נהרגו במלחמה ואח"כ בא הפרוקאז להראטע שלנו אשר שם נמנו מספר הנהרגים ובמספר הזה הי' גם יעקל שטיין הנ"ל כ"ז הי' הגב"ע מהבד"צ מווארשא ובראשם הראב"ד דק' ווארשא הרב מו"ה אברהם צבי אבד"ק ראדום: עוד בא גב"ע מק' זאמושטש וז"ל הגב"ע במותב תלתא כחדא הוינא והעיד מו"ה בנימין מפה בתורת עדות בזה"ל במאנדזוריא בין געשטאנין דען 29 סעפטעמבער עם איש צבא יהודי שמו הכינוי הי' שטיינער שמו העברי איני יודע גם מקום מולדתו לא נודע לי רק הכרתיו מזאמושטש פאר דעם פסיזאוו הוא הי' אצל ר' חיים מילחיגער הוא דר כעת בזאמעך חצל ע"ג בזאמושטש נלקחנו שנינו לצבא אח"ז עבדנו שנינו בטאמבענק אח"ז נשלחנו שנינו למאנדזוריא עמדנו יחד אין דיא אקאפיעס אני הלכתי לשאוב מים ודברתי תמו ובאותו יום התחילו ללחום נגד היאפאנים והוכרחנו לסוג אחר ונפצע הרגל שלי ובדרך הילוכי במרוצה ראיתי את שטיינער מונח ארצה וזב ממנו דם וזה כשני שנים אמר הרי בנימין שראה שנפצע ע"י כדור במצחו וכעת אמר שאינו זוכר מאיזה מקום זב הדם והכרתיו אך יען שהייתי בבהלה.

כי נמלטתי מהמלחמה ע"כ לא הפסקתי הילוכי לראותו היטב אח"ז כאשר באו למקום שחובשין הנפצעים חשבו אנשי צבא הערלים את אנשי צבא הנהרגים ואמרו כי גם ישראלים נהרגו וחשבו ג"כ את שטיינער בין הנהרגים אח"ז שכבתי ערך ג' חדשים בבית החולים של האנ"ח שמעתי כמ"פ מפי האנ"ח ששכבו ג"כ שמה שחשבו כי שטיינער נהרג ושאלנו את ר' בנימן אם האנ"ח ספרו מעצמם כי שטיינער נהרג או השיבו זאת על שאלת ישראל מהם ואמר כי זאת אינו זוכר אם הי' ע"י שאלה רק זאת יודע בבירור שבפעם הראשון במקום שחובשין את הנפצעים אז לא שאל לא"ח מאומה רק האנ"ח מעצמם ספרו זאת וחשבו מי שנהרג זה תורף הגב"ע מזאמושטש ונחתם ע"י ב"ד של ג' ובראשם הרב ר' מרדכי הורוויץ אבד"ק הנ"ל: ועתה יש לנו לברר אם יש מקום להתיר את העגונה עפ"י הגביע הנ"ל עפ"י עדותו של כ"א מהעדים ועכ"פ אם יש מקום להתיר ע"י צירוף כל העדים והנה מתחילה נדבר מצד עדותו של העד מווארשא והנה אם הי' עדותו מספיק להתיר ורק שהי' חשש מכח ע"א במלחמה י"ל דל"מ כדבעי הש"ס ביבמות קט"ז די"ל דעיקר נאמנות ע"א הוא משום דייקא ובמלחמה ל"ש דייקא ושוב י"ל דע"א אינו נאמן דאומר בדדמי אך באמת מפורש שם ברמ"א סעיף נ"ד דאף כפ"א אם אמר מת או נהרג וראיתו אח"כ והכרתיו היטב בטב"ע וראיתו שמת נאמן דהוי כאילו אמר קברתו א"כ הכא דאמר שהלך שמה ומצאתיו חלל מונח בלי שום נשמת חיים והכרתיו היטב ואמר בזה"ל עד שאין ספק כלל לענין מיתתו, א"כ פשיטא דמועיל ול"ח לבדדמי אך לכאורה י"ל לפמ"ש הח"מ שם ס"ק ק"ג די"ל דדוקא אם לא ראה ההריגה אז מהני אם ראהו אח"כ והכירו אבל אם הי' בשעת ההריגה אז אף אם

ראוהו אח"כ והכירו היטב ג"כ י"ל דל"מ וכמו דמצינו במי שראה הטביעה דל"מ לשי' רוב הפוסקים, אף אם ראוהו לאלתר משוח דאומר בדדמי אינו משגיח היטב ול"מ אף באומר שמכירו יפה וא"כ לשי' הסוברים דשמע דינו כראה א"כ גם הכא כיון דשמע מקודם שהאיש שטיינער מת א"כ י"ל דאינו מדקדק היטב בהכרתו ואומר בדדמי: אך באמת כ' הב"ש דגם בראה ההריגה אפ"ה אם אומר עכשיו שמכירו מהני והא באמת דעת הרבה פוסקים דאף במי שראה הטביעה מ"מ מהני היכי דראה לאלתר חזינן דאם רואה לאלתר דאז פרצוף פניו ניכר היטב אז ל"ח לבדדמי וא"כ הוי עכ"פ כעין ס"ס להיתר שמא שמע אין דינו כראה גם לענין טביעה ומהני לכ"ע ע"י הכרת פניו לאלתר ורק שם בעי חזי' בשעת' דאח"כ פניו משתנים אבל הכא שפיר כיון דלא ראה ההריגה אינו אומר בדדמי ואת"ל דשמע דינו כראה הטביעה מ"מ שמא כשיטת הב"ש בס"ק קנ"ד דהכא אף אם ראה ההריגה ממש מ"מ מהני אם אח"כ ראהו והכירו היטב דאם מסתכל אח"כ ל"ש חשש בדדמי והוי ס"ס להתיר ואף שי"ל דלענין חא"א ל"מ ס"ס מ"מ באמת גוף האיבעיא דע"א במלחמה לא איפשטא והנה לשי' הרי"ף דס"ל דבעיית הש"ס הוא די"ל דבמלחמה דל"ש דייקא יש חשש משקר א"כ נהי דלפ"ז י"ל דגם מה"ת אינו נאמן מ"מ לפ"ז נפשטה האיבעיא מהא דדיגלת מדנאמן ע"א במים שאל"ס ה"ה דמועיל בע"א במלחמה ובפרט דנודע שיטת הרשב"א והריטב"א דפשיטא דמה"ת דע"א נאמן בעדות אשה אף בלי הטעם דדייקא ורק דבלא"ה ע"א נאמן נגד ח"א ואף דהוי דשב"ע מ"מ י"ל דלהתיר ל"ש דשב"ע כמ"ש התוס' שם רק בעיית הש"ס היינו חז"ל דהחמירו בכ"מ הא דלא החמירו כאן אי משום סברא מדע"ל או משום דייקא והיכא דל"ש דייקא החמירו חז"ל לחוש באיסור מיתה א"כ כיון דהבעיא הוא רק לענין חומרת חז"ל א"כ בעיא דלא איפשטא בדרבנן י"ל דאזלינן לקולא ול"ש לומר דהוי נגד ח"א דבשביל חזקה לא ישתנה הדין: ואף לשי' הפוסקים דהבעיא הוא משום חשש בדדמי ולפ"ז כתבו הפוסקים דהבעיא לא איפשטא די"ל דבהא דדיגלת מיירי בלא ראה הטביעה דאז ל"ש חשש בדדמי אבל עכ"פ לענין חשש בדדמי כ' בשו"ת תפ"צ דאינו רק חשש דרבנן ועיין ח"ס בכמה תשובות א"כ לענין חשש דרבנן שפיר מועיל ס"ס להתיר שמא שמע אין דינו כראה ושמא כשי' הב"ש דבע"א במלחמה אף בראה ההריגה מ"מ מהני אם ראהו אח"כ והכירו היטב ובפרט דבגוף הדין דע"א במלחמה פסק הרמב"ם ז"ל דאף בלא אמר קברתיו אפ"ה אם ניסת לית א"כ כיון דבדיעבד הדין אם ניסת ל"ת לענין לכתחילה בוודאי מהני ס"ס להקל וכנודע מ"ש הר"ן פ' הכותב דבמידי דבדיעבד יהי' לו זכות עפ"י דין מהני סברא קלה להגבותו לכתחילה והארכתי בזה בספרי בכ"מ עיי"ש בסי' ע"א א"כ הדבר ברור ופשוט אם הי' העד מעיד בברור כי הכיר אותו והי' מזכיר את שמו ושם אביו ועירו כדין וראה אותו אח"כ מת שפיר הי' מועיל עידותו אף דלא אמר קברתיו כיון דראה אותו אח"כ והכירו היטב ואמר כי אין לו ספק שהוא אותו שהכירו בחייו שפיר לא היינו חוששין לבדדמי וז"ב אך באמת בגוף עדותו יש להסתפק דהנה נודע שי' רוב הפוסקי' דאם לא אמר לכשתלך למקום פלוני תאמר דיצחק בן מיכאל מת אז בעי שמו ושם אביו ועירו וא"כ הכא דלא הזכיר רק שם הכינוי שלו וא"כ לשיטת כ"פ שם הכינוי ל"ח כשם אביו כנודע ואף א"נ דשם הכינוי מועיל כמו שם אביו ונאמר ג"כ דמה שאמר שהוא מסמוך לט"ג פאוויט בילגורייא חשוב כשם עירו ג"כ כיון דנודע

דמסביבה זו לא נחסר איש אחר מ"מ כיון דלא הזכיר שמו ל"מ ובפרט כיון דבאמת שם הכינוי שלו הוא שטיינער והוא אמר ששמו שטיין א"כ לא כיון לאמת גם בשם הכינוי שלו ונהי שאפשר לתלות שטעה במבטא דקרוב הדבר שמקצרים שם הכינוי ובפרט שכבר עברו כמה שנים י"ל דשכח וכדמצינו בכ"מ דמתרצין דברי העדים שלא יהי כמוכחשין וכמו"ש תוס' פסחים די"ב דכיון דחזינן דמעידין על יום אחד ממש רק שיש הכחשה ביום החודש מתרצין דבריהם שטעו בעיבור החודש ועיין בטו"ז חו"מ סי' ל' וכמ"ש בשו"ת הר"ן דהיכי שיש בירור בעדותו אף שיש איזה שינוי תולין בטעות א"כ ה"נ כיון שאמר שהוא מסמוך לט"ג ונשא אשה זה חצי שנה ובאמת לא נלקח באותו זמן מסמוך לט"ג איש לצבא רק האיש שטיינער ואם נימא דבדיקדוק אמר ששמו שטיין א"כ ע"כ שמשקר בעדותו ושוב יש ח"כ של העד דוודאי לא שיקר רק טעה בשם הכינוי: אך באמת כיון דגם אם הי' אומר שם שטיינער עכ"פ לא אמר שמו ונהי דאפ"ל דשם כינוי ועירו ג"כ מהני כמו שמו ושם עירו דמהני לקצת פוסקים מ"מ הא מצינו במהרי"ק הובא בכ"מ פי"ג מגירושין אות כ"ד דנהי דנימא דמהני שמו ושם אביו בלי שם עירו מ"מ באם לא הכירו בפרצוף פניו נהי דאפשר לתלות בנשיכת נחש מ"מ עכ"פ מעכב שם עירו והסברא דבאמת נודע שי' הר"ן סי' ל"ג גבי חיים בינבינטי דכל שנודע דבר ברור שמת אף אם יש איזה דבר הסותר לזה תולין בכל מה דאפשר לתרץ הסתירה ומקורו מש"ס דב"ב דף קנ"ד גבי סימנים עשוין להשתנות והארכתי בזה בספרי ח"א סי' נ"א ובח"ב סימן ו' ועיין בא"מ בסופו מ"ש בזה בעל ספר יהושע ולפ"ז בשלמא באמר ג"כ שם עירו א"כ הוי כבירור גמור שזה הוא א"כ נהי שלא ניכר בפרצוף מ"מ כיון שאפשר ליתלות השינוי בנשיכת נחש תלינן כדי שלא נכחיש דבר ברור אבל אם ליכא שם עירו אז בלא"ה ל"ח דבר ברור א"כ כשיש עוד איזה שינוי הוי כעין ס"ס לאיסור א' מצד שינוי צורה וב' שמא נזדמן עוד ששמו יוסף בן שמעון א"כ ה"נ כיון דעכ"פ ליכא שמו וגם בשם הכינוי יש איזה שינוי שוב לא נתרץ השינוי דאף אחר שנתרץ השינוי לא יהא דבר ברור וכדמצינו בש"ס דביצה דיד דאם בדקו קודם עלות השחר ומצאו ביצה דבאיכא זכר כיון דוודאי אינה יולדת בלילה אז אף בבדקו אתמול ולא מצאו מ"מ מקילין דתולין שלא בדק יפה א"נ דיצאה והחזירה אבל בליכא זכר וספנא מארעא אז נהי דבלא בדקו מאתמול תלינן דנולד ביום דרובן אינם יולדים בלילה אף בדספנא מארעא אבל בבדקו מאתמול ולא מצאו ל"א דלא בדק יפה וחזינן דדווקא ביש זכר דאז הוי בירור גמור דאינו יולדת בלילה אז נהי דיש איזה סתירה לזה דהא בדק ולא אשכח מ"מ תלינן דלא בדק יפה אף דל"ש מ"מ תולין במידי דליש כדי שלא נכחיש דבר הברור אבל בדספנא מארעא כיון דעכ"פ על צד המיעוט אפשר דנולד בליל' נהי דרוב יולדין ביום ובלא בדק היינו תולין להיתר מכח הרוב דמהני אף בדשיל"מ כמ"ש הר"ן ז"ל שם אבל עכ"פ בבדק ולא אשכח לא תלינן דלא בדק יפה דנולד בלילה וה"ה הכא י"ל כיון דליכא שמו לא נתרץ השינוי ובפרט שיש עוד מקום לומר כיון דבלא"ה ליכא רק ע"א וא"נ דע"א בעדות אשה אינו נאמן רק מדרבנן א"כ כמ"ש התוספת כתובות די"א דמש"ה ל"א פ"ד גבי אנוסים היינו מחמת ממון כיון דגם, אחר שנימא פ"ד אפיה לא יפסל השטר רק מדרבנן שוב ל"א פ"ד ובספרי ח"א סי' ל"ב הארכתי בזה עפ"י שיטת הגו"ב דבגדר ע"ד שאין בו ממש ל"מ נדר בלשון שבועה כיון דהוא רק מדין יד כשיטת הרמב"ן וא"כ

במידי דלא יועיל רק מדרבנן אין אנו גומרין דבריו א"כ י"ל הא דמתרצין השינוי דוקא במידי שעכ"פ יועיל מה"ת אבל במידי דלא יועיל רק מדרבנן אין מתרצין השינוי ובספרי ח"א סימן כ"ח הארכתי בזה בישוב שיטת הרשב"א ז"ל דבמקדיש שט"ח צריך כומ"ס וה"ט דבמכירת שט"ח דל"מ רק מדרבנן ל"א אמירה כמסירה להדיוט אך באמת נודע מ"ש בשו"ת ברית אברהם דמסוגיא דיבמות כ"ה בהא דהרגתיו נשמע דגם בע"א בעדות אשה אמרינן פ"ד וע"כ נשמע או דע"א כאשה נאמן מה"ת או כשאר התירוצים עכ"פ כיון דאמרינן פ"ד ושוב י"ל דמתרצין השינוי.

אך עכ"פ פקפוק הראשון קיים דהא עכ"פ ליכא שמו ונהי די"ל דשם כינו ועירו חשוב כשמו ושם אביו ובפרט דאמר ג"כ סימן שזה חצי שנה נשא אשה אבל עכ"פ ל"ח דבר ברור בלי שמו וכיון דבשם הכינוי יש איזה שינוי שוב לא נתרץ השינוי וכשיטת המהרי"ק אך באמת כיון דאח"כ כשהזכירו לפניו איזה שמות אנשים נזכר ששמו הוא יעקל שטיין א"כ חשוב כשמו ושם אביו דהא שם הכינוי לש"י רוב הפוסקים חשוב כשם אביו ושם מקומו ג"כ כיון שאמר שהוא מסמוך לטארניגראד ונודע דבכל הסביבות לא נפקד איש אחר וא"כ בכה"ג נהי דיש איזה שנוי תולין השינוי בכל מה דאפשר בכדי שלא יהי' סתירה לגוף העדות ובפרט דלש"י רוב הפוסקים סגי בשמו ושם אביו או בשמו ושם עירו וא"כ אם הי' אומר יעקל מסמוך לט"ג שנשא אשה זה חצי שנה מא וחפשו בכל הסביבות ולא נפקד איש ששמו כזה הי' מועיל א"כ כיון דל"צ שם כינוי שלו לצרף להעדות א"כ נהי שייל דשינוי גרע מחסר ועיין תוס' מגילה ד"י דשינוי גרע מחסר כמו שהוא שיטת רוב הפוסקים דנהי דשם אבי המגרש אינו מעכב בגט מ"מ שינוי שם אביו פוסל ודלא כש"י הבעל עיטור והעה"ג מ"מ עכ"פ בליכא שינוי גמור כ' בישיע"ק להקל ועיין שו"ת חיי"ש ה"ה הכא כיון דלא נצרך שם הכינוי להעדות שוב תולין דטעה במבטא או דאצל הצבא קיצרו שם הכינוי ואף דבתחילה לא זכר שמו העברי מ"מ י"ל דבאמת נזכר אח"כ וכדמצינו בש"ס כתובות ד"כ דאף אם לא זכר עדותו רק נזכר ע"י אחר ג"כ מהני ורק בנזכר ע"י הבע"ד בעצמו ל"מ רק בת"ח וכפי שני הפירושים שיש בזה או שהעד ת"ח או שהבע"ד ת"ת ועיין בחזו"מ סי' כ"ח עכ"פ בנזכר ע"י אחר שפיר מהני א"כ לפ"ז אף אם הי' שואלין אותו בפירוש אם הי' שמו יעקל והי' אומר שנזכר הי' מהימן מכ"ש הכא שהזכירו לפניו איזה שמות ונזכר מעצמו ששמו יעקל ואמר כי זוכר בבירור דוודאי נאמן ונודע שיטת הר"ן פ"ד משבועות דמא"י ליודע ל"ח חוזר ומגיד ועיין בקצה"ח סימן כ"ח דאם נשבע שא"י העדות מהימן לומר שכחתי כיון דאם באמת שכח לא יצא שקר מפיו ועיין סי' ע"ה סעיף ו' בטען א"י אם פרעתי ואח"כ נזכר שפרע ל"ח טוען וחוזר וטוען לפי שי"ל שבאמת מתחילה שכח ואח"כ נזכר ועיי"ש בסימן ע"ט מיש בש"ך שם.

עכ"פ חזינן דבאומר איי מהימן לומר שנזכר אח"כ א"כ פשיטא דנאמן העד לומר שנזכר אח"כ ששמו הוא יעקל וע"י שם הכינוי חשוב כשם אביו ושוב יש שמו וכינוי ועירווצירוף שנשא אשה זה חצי שנה א"כ נהי דיש איזה שינוי בשם הכינוי שוב מתרצין השינוי: ובפרט לפמ"ש בשו"ת פרשת מרדכי סי' כ"ו דאם איש כזה הי' מונח בבית החולים לכ"ע סגי בשמו ושם עירו וזה עדיף מעובדא דמכלוף בן מליל דשם לא נודע ממש שבא לפאס רק שיצא מכאן ע"ד לילך לפאס והנהרג הי' סמוך לפאס אפ"ה התיר

הרא"ש מכ"ש היכי דהוא הי' בוודאי בבית החולים אין לחוש שאיש ששמו ושם אביו כזה בא ג"כ לבית החולים ומת שמה עיי"ש ועיין בספרי ח"א סי' ע"א שהארכתי א"כ הכא כיון שידעינן שבעלה של זו בוודאי הלך להמלחמה דהא כתר מאמצע הדרך מכתב לאשתו שהולך למקום המלחמה אין לחוש שאיש אחר ששמו יעקל והוא ג"כ מסמוך לט"ג ונשא ג"כ אשה זה ח"ש בא ג"כ למקום המלחמה וכיון דגם בלי שם הכינוי היינו מחליטין שהוא בעלה של אשה זו שוב אף דיש איזה שינוי בשם הכינוי מ"מ אם אפשר לתרץ באופן שלא יהי' שינוי רק די"ל דטעה במבטא שפיר תלינן כמו דתולין שמה בנשיכת נחש היכי דהזכיר שמו ושם אביו ועירו ע"כ באמת י"ל דעפ"י עדות של העד מווארשא לחוד יש מקום להתיר: עתה נדבר מזה שאמר העד שבמשך איזה ימים פגע בו אפיציער אחד מרוטע השמינית ואמר לו הידעת כי האיש צבא יעקל שטיין נהרג וגם בא אח"כ הפרוקאז להראטע שלנו אשר שם נמנו מספר ההרוגים ונחשב שמה ג"כ יעקל שטיין והנה בעידותו של האפיציער יש להסתפק הרבה א' אין מפורש אם אמר האפיציער בלי שאלת ישראל ושמה לא הי' מסל"ת חוץ לזה אף אם הי' במסל"ת אפ"ה הדבר תלוי בב' הדיעות המפורש ברמ"א בסעיף ו' דלדיעה הראשונה גם במסל"ת במלחמה בעי שיאמר קברתיו והגם דמביא שם יש מקילין בזה מ"מ בח"מ וב"ש כ' דאם לא ראה הנכרי ההריגה ממש רק הכירו אח"כ בטב"ע י"ל דאומר בדדמי וא"כ הכא דלא אמר האפיציער שהי' בשעת מיתתו א"כ י"ל דשייך חשש בדדמי וגם לשיטת הרבה פוסקים מסל"ת בעי שיהי' בקישור דברים ובלא"ה ל"ח מסל"ת א"כ יש כמה ספיקות להחמיר שמא אמר ע"י שאלת ישראל ושמה בעי קשור דברים ושמה גם במסל"ת אפ"ה במלחמה אם אינו אומר קברתיו אינו מועיל אך באמת חשש דלא הי' ק"ד כבר הכריע הב"ש דל"ב ק"ד ובפרט די"ל דהאפיציער חשוב כמו ערכאות כיון דהוא ממונה לפקח על כל איש שמת לקוברו, וא"כ נודע שיטת כ"פ דעדות ערכאות מועיל בעגונה אף באינו מסל"ת דהסברא דערכאות לא מרעי נפשיהו הוי יותר בירור מעכו"ם במסל"ת ובפרט שהארכתי בספרי ח"א סימן ע"א דבאמת מביא הריב"ש ראי' מסוגיא דגיטין דכ"ח גבי שמע מקומנטריסין והא קיי"ל דמסל"ת נאמן נשמע דל"צ ק"ד ורק לשי' הר"ן כתב בשו"ת כנסיה דקושית הש"ס והא מסל"ת נאמן מכ"ש דערכאות מהימני ונשמע דזה בזה תלוי דא"נ דמסל"ת ל"ב ק"ד א"כ י"ל כפשוטו דקושית הש"ס מטעם מסל"ת ושוב לא נשמע דערכאות מהימני בלי מסל"ת וא"נ דמסל"ת בעי ק"ד שוב נשמע מסוגיא הנ"ל דערכאות מהימני אף בלי מסל"ת א"כ הכא דעכ"פ האפיציער אמר מעצמו בלי שאלה שיעקל שטיין נהרג א"כ מ"מ נ"א דנימא דזה חשוב מסל"ת וא"נ דבלי ק"ד ל"ח מסל"ת ושוב נאמן מטעם ערכאות ואי דיש חשש שמא אמר ע"י שאלת ישראל בזה הוכחתי בספרי שאין לחוש ובפרט דאי נאמן מטעם ערכאות ל"ב מסל"ת והוה ס"ס להיתר שמא הי' מסל"ת ושמה בערכאות ל"צ מסל"ת.

אך באמת קשה להעמיד יסוד על זה דשמא האפיציער אינו ממונה ע"ז ושוב יש ס"ס לחומרא שמא לא אמר רק ע"י שאלת ישראל ושמה בלי ק"ד ל"ח מסל"ת: אך עכ"פ מה שאמר שבא הפרוקאז לראעט שלו זה בוודאי חשוב כמו ערכאות וגם בוודאי שמע זאת מפי הממונים במסל"ת אך אכתי יש לעורר שמא גם מל"ת ל"מ במלחמה אם אינו אומר קברתיו ובפרט דהאפיציער וגם בפרוקאז לא נזכר מקום דירתו רק שמו יעקל

שטיין ולפ"ז יש לחוש דשמו ושם אביו ל"מ מבלי שם עירו ובפרט די"ל דשם כינוי גרע משם אביו דהרבה אנשים במשפחה אחת שמם ושם כינוי שלהם שוה כמ"ש מקצת פוסקים אף אם נימא דהכא בוודאי מועיל שמו וכינויו כיון שעכ"פ ידעינן שבעלה של זו הי' במקום המלחמה א"כ אין לחוש שאיש אחר ששמו ושם כינוי שלו שוה בא ג"כ למקום המלחמה וכמו שהבאתי בשם הפרשת מרדכי וכמ"ש בספרי ח"א סי' ע"א מ"מ כיון שע"כ צריכין לצרף שם הכינוי שוב כיון דיש שינוי בשם הכינוי נהי שאפשר לתרץ השינוי עכ"פ א"א לומר דהוי כהזכיר ממש שם כינוי שלו וכעין שמפורש ביו"ד סי' נ"ב בעוף בייתי שיש במינו מדברי א"ח לשינוי מראה בנפלה לאור וכ' הט"ז כיון דבנפלה לאור הבדיקה מעכבת שלא והי' שינוי מראה וכיון שיש שינוי מראה לפנינו נהי שיש במה לתלות עכ"פ חשוב כלא נבדק כיון שאפשר שבאמת יש בו שינוי מראה בעצם וכמ"ש הח"ד סי' קצ"ו דבשעת בדיקת הפסק טהרה אין תולין במכה ועיין קצה"ח סי' ר"נ ע"כ בעדות האפיציער יש לפקפק הרבה א' דשמא לא אמר במסל"ת ושמא בעי ק"ד ושמא גם במסל"ת בעי קברתיו ובפרוקאז נהי דזה הוי כמו ערכאות מ"מ ליכא שם עירו ובשם כינוי עצמו יש שינוי אבל עכ"פ חזי לאיצטרופי לדברי העד מווארשא והוי עכ"פ רגלים לדבר שעכ"פ ע"י עדות האפיציער נתברר שהאיש שהי' נקרא בשם יעקל שטיין מת ולשיטת הרמ"א דבמסל"ת ליכא חשש בדדמי א"כ נתברר שמת באמת ונהי דיש לחוש שמא הי' אחר שנקרא ג"כ בשם יעקל שטיין והוא מת שוב העד העיד דיעקל שטיין שהי' סמוך לט"ג הכירו מת נהי דיש בזה חשש בדדמי מ"מ שוב ל"ח דאחר שהי' שמו יעקל שטיין ממקום אחר מת לגמרי ויעקל שטיין רק נדמה שמת זה ל"ח רק דאמרינן דיעקל שטיין מט"ג באמת מת.

ואף שי"ל דכל עד בפני עצמו אינו מועיל דבעדות העד מווארשא יש חשש בדדמי וצריך לצרף עדות האפיציער אך באמת כל חשש בדדמי אינו רק מזרבנן וגם עפ"י עדות האפיציער לחוד ג"כ י"ל דמועיל מה"ת כמ"ש הח"ס סימן מ"ג דנכרי מסל"ת מהימן מה"ת דל"צ רק בירור וחשש שני יב"ש אינו רק דרבנן כמ"ש התוספת ב"מ ד"כ והיכי דמה"ת ל"צ צירוף ל"ח בכלל ח"ד כמ"ש התוספת ד"י דהיכי דמה"ת מועיל כל עד כמו חבירו ל"ח בכלל נכי ריבעה ועיין בספרי סי' ע"א וסי' ס"ח ובפרט דנודע מ"ש בשו"ת בת עיני ובכמה תשובות דבעדות אשה גם עדות חצי דבר מהני כיון דל"צ רק בירור והארכת בזה בספרי עכ"פ חזי לאיצטרופי עדות האפיציער והפרוקאז לעידותו של העד מווארשא ואכמ"ל: עתה נדבר מעד השני שהעיד בק' זאמושטש שעמד במאנדזורייא עם איש צבא שמו שטיינער והכירו מק' זאמושטש שהיו אצל חיימל מילכיגער דר כעת בזאמעך אצל ט"ג ואח"ז במקום המלחמה ראיתי את שטיינער מונח ארצה וזב ממנו דם ואח"ז כשהי' במקום שחובשין את הנפצעים אמרו האנ"ח במסל"ת וחשבו את הנהרגים ובתוכם חשבו גם את שטיינער גם אח"כ בשכבו בשפיטאל שמע כ"פ מאנ"ח שהי' מונחים שם וחשבו ג"כ שטיינער נהרג אך זאת א"יאם הי' במסל"ת או ע"י שאלה הנה ע"י עדות עד השני אין לסמוך כיון דהוא בעצמו לא ראה את הנפילה אחר מיתתו ומה שראה שזב ממנו דם זה אינו חזי אף לצירוף ועדות האנ"ח מה שאמרו בהשפיטאל אין מבורר שהי' במסל"ת וחוז' לזה לא אמרו רק שם הכינוי שלו וזה בוודאי ל"מ וממילא גם עדות האנ"ח הראשון מה שאמרו בשעת שחבשו את הנפצעים נהי שזה הי' במסל"ת

ממש מ"מ לא אמרו רק שם הכינוי שלו ושמה שטיינער אחר ה' שם ומת והאיש שטיינער שה' מסמוך לט"ג שהכירו העד ה' רק נפצע לחוד ונתרפא ונהי שידעינן ששטיינער בעלה של זו בוודאי ה' במקום המלחמה מ"מ כ"ז אם ה' מעידין על שמו ושם אביו אז ה' מועיל הסברא דהיכי דיש שמו ושם אביו א"כ חשש שני יב"ש רק דרבנן וכיון שבעלה של זו בוודאי ה' שם א"ח שמא אחר ששמו ושם אביו ה' שם אבל בשם כינוי לחוד א"כ שכיח טובא הרבה אנשים שכינוים שוה ושוב יש לחוש לאחד מרובא דעלמא שיש לו כינוין כזה מת ע"כ מצד עדות העד השני לחוד אין מקום להתיר אך זאת עכ"פ כיון דידעינן ששטיינער ה' במקום המלחמה א"כ נתברר דהעד הראשון טעה במה שאמר ששמו ה' שטיין כיון שעכ"פ נתברר ע"י פד השני שהאיש ששמו שטיינער ה' מסמוך לט"ג א"כ אין לחוש ששני אנשים ה' מסמוך לט"ג ואחד שמו שטיינער והשני שטיין וע"כ דשמו האמיתי ה' שטיינער רק דעד הראשון טעה בדמיונו וכיון דעכ"פ ע"י עדותו של הראשון הוי כשמו ושם כינויו דחשוב כשם אביו ושם מקומו וגם סימן שזה חצי שנה שנשא אשה וראה אותו אחר מיתתו והכירו היטב א"כ הוי עדות ברורה שמת ובפרט שעברו איזה שנים מיום המלחמה ולא נשמע ממנו מאומה וידוע שה' דר באהבה עם אשתו א"כ הוכחה גדולה שמת וכמ"ש הח"ס בסי' מ"ג ובכמה תשובות דבזה"ז שיש בי דואר קבוע ועבר יותר מי"ב חודש ולא נשמע ממנו מאומה עכ"פ איתרע הא"א ונדוע שיטת הר"א מווארדין דיש להתיר עגונה עפ"י אומדנא נהי דרוב הפוסקים חולקים ע"ז והטעם י"ל דאומדנא ל"ח רק בכלל שכיח להיתר וגרע עוד מרוב כמ"ש הפרמ"ג יו"ד סי' נ' ול"מ נגד הא"א ובפרט שיש ב' חזקות כמ"ש הריב"ש דיש חזקת חי של הבעל והא"א ואף שע"כ מצאו איש מת ואיתרע חזקת חי של אחד מ"מ נודע מ"ש הב"ש דבס' ג"י מוקמינן בחזקת חי וכמ"ש הנו"ב דאיש שאנו דנין עליו מוקמינן בחזקת חי ומאדם שאינו לפנינו אין דנין מחזקת חי שלו ועפ"י סברת התוס' שבועות מ"ה לעניין אחזוקי איש בגנבי עיי"ש אבל עכ"פ הכא שהעד שהכירו בשמו ושם הכינוי ומקומו העיד שראהו מת והכירו היטב בטב"ע נהי דלשי' הח"מ באם ראה ההריגה אין לסמוך אהכרה שלו וכתבתי דיש לחוש דשמע דינו כראה לענין טביעה וה"ה כיון דשמע ההריגה דינו כראה ויש חשש בדדמי מ"מ ע"י חשש בדדמי אינו רק דרבנן כמ"ש בשו"ת תפ"צ א"כ לענין חשש דרבנן יש לסמוך אאומדנא שכבר עברו איזה שנים ולא בא שום מכתב ומתחילה ה' דרכו לכתוב בכל פעם יש הוכחה שמת ובפרט שלשי' הרמב"ם בחשש בדדמי אם ניסת ל"ת כמו שפסק בע"א במלחמה א"כ לעניין לכתחילה יש לסמוך אאומדנא ועפ"י סברת הר"ן פ' הכותב שהבאתי לעיל ויש לצרף מ"ש בקו"ע דבישראל המעיד מפי עכו"ם אף בסתם אמרינן שהעיד במסל"ת וי"ל דבזה גם הר"ן ז"ל מודה ועי' טו"ז דפליגי בזה הר"ן והתה"ד ולשי' הב"ש בישראל מפי עכו"ם גרע ועיי"ש בט"ז אך בקו"ע אות ר"ס מקיל בישראל מפי עכו"ם אף בסתם ע"כ מכל הני צדדים נלע"ד דיש להתיר האשה הנ"ל ובפרט שהיא רכה בשנים ורק לחומר הנושא וגם שנודע דרבינו הגאון מו"ה העשיל ז"ל החמיר מאוד במת במלחמה לזה אם יצטרפו לזה שני רבנים גדולים להתיר גם אנכי אצטרף וה' יצילנו משגיאות: באעה"ח ב' תבא תרס"ט לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן נ"ח.

להרב החו"ב בנש"ק וכו' כש"ת מו"ה אלעזר הורוויטץ נ"י בהרהגה"צ אבד"ק מעליטץ ז"ל יע"א. בדבר שנסתפק בשני איסורין שחלוקין בטעמן שנתערבו בשני מיני היתר שג"כ חלוקין בטעמן.

ואיסור אחד הוי מינו דהיתר א' ואינו מינו עם היתר הב' ואיסור הב' הוא מב"מ עם היתר הב' שהוא א"מ של איסור הראשין. והיתר הא' הוא א"מ של איסור הב' מהו דינא.

דהא קיי"ל בנתערבו מינו ואינו מינו אמרי' סליק ושוב בנשפך אזלינן לקולא וא"כ אם נימא לגבי איסור הראשון סליק א"כ שוב ליכא היתר הא' שהוא מב"מ עם איסור הראשון א"כ נאסר היתר הראשון מכח איסור הב' ואם נאמר שאיסור ב' בטל בהיתר הב' ע"כ דאמרינן סליק היתר הא' א"כ שוב נאסר היתר הב' מכח איסור הא' שהוא א"מ זה תוכן הספק שלו: ולפע"ד באמת הרש"ל פליג אדינא דהרשב"א הנ"ל דכיון דנרגש הטעם ל"ש סליק אך סברת הטו"ז דגזה"כ דמב"מ בטל ונהפך איסור להיות היתר.

והנה עיקר הטעם דאמרינן טעם כעיקר כ' הרשב"א ז"ל דע"י הטעם הוי כניכר האיסור ושוב הכמות לא בטל ורוב הפוסקים הסכימו דגם דיש ס' צריך לבטל הכמות ברוב משו"ה חלקו על הנו"ב שכ' דביטול בס' מועיל אף בבא לעולם בתערובות וחלקו עליו דעכ"פ הכמות אינו בטל עיי' ביד אפרים סי' צ"ח ובישיע"ק ובח"ד סי' ק"ג ובס' ב"ט וא"כ כ"ז בנתערב בא"מ לחוד א"כ שפיר כיון דהטעם נרגש הוי כניכר האיסור ול"ש ביטול אבל כשיש מינו ג"כ א"כ עכ"פ מה שיכנס במינו אינו ניכר ושוב אמרינן דאיסור נתבטל בתוך היתר דמינו ושוב אף דנרגש אח"כ בתוך הא"מ הוי טעמא דהתירא וזה הכוונה בהא דסליק א"כ פשיטא דגם בכה"ג מ"מ אמרינן דכל איסור נתבטל במינו דהיתר ושוב מה שנותן טעם בא"מ הוי טעם דהתירא.

ואין הכוונה בהא דסליק היינו דאנו אומרינן דהוי כליכא א"מ בתערובות. ובזה הי' שייך הספק של כבודו כיון דחשוב כאילו סילקו להא"מ מהקדירה א"כ ליכא במה לבטל האיסור הכ' רק דאמרינן דהא דאסרה התורה היכא שיש טעם היינו דע"י שניכר הטעם א"א להכמות להתבטל.

ובאמת כ' הח"ד סימן ק"ה דגם הפוסקים דס"ל טעם כעיקר דרבנן מודים דטעם אוסר מקרא דהטמאים רק דבטל ברוב ומאן דס"ל טעם כעיקר ד"ת ס"ל דהוי כניכר האיסור אכל אם יש מינו ג"כ ושם אינו ניכר נתבטל בהיתר דמינו ושוב אף מה שנרגש בהא"מ חשוב טעם דהתירא וא"כ פשיטא דגם בכה"ג נהי דמה שהוא מינו לגבי איסור הא' הוי א"מ של איסור הב' מ"מ כל איסור נתבטל בהיתר דמינו ושוב הוי טעם דהיתר: ובסברת הרש"ל י"ל דכיון דבשעת הנפילה עדיין לא נתפשט האיסור א"כ אף שנתפשט לתוך הא"מ חשוב יוצא מן הטמא אף דאח"כ נתבטל בתוך ההיתר מ"מ מה שנכנס כבר לתוך הא"מ הוי איסור.

וסברת הרשב"א דכיון דתיכף בשעת נפילה ידעינן דתיכף יפקע איסורו ע"י הביטול א"כ אין הטעם אוסר דל"ח בכלל יוצא מן הטמא. אף דזה פשיטא דאם איסור נותן טעם לתוך ההיתר ואח"כ יופקע איסורו ע"י ביטול או ע"י פעולה אחרת אפ"ה מה שנתן מקודם טעם אוסר דהא לא נפקע איסורו רק מכאן ולהבא.

אך כל זה כשנפקע איסורו ע"י פעולה אחרת אבל הכא שתיכף ברגע שנותן טעם באינו מינו תיכף פקע איסורו שיב ל"ח בכלל יוצא מטמא כיון דתיכף יתבטל במינו ושוב טעמו אינו איסור וז"ב ושוב ראיתי לכת"ה שהביא הא דש"ס עירובין ד"ג דקאמר בלישנא קמא דבסוכה פסול אף מקצת הסכך למעלה מכ'.

ולרבינא הטעם משום דבסוכה ד"ת מחמירינן. ונראה דכוונת הש"ס דכיון דמצד הסכך שלמעלה מכ' הוי צלחה מרובה וכיון שהסכך שלמעלה פסול רק דאמרי' קלוש א"כ שוב הוי כאילו אינו ושוב חשוב חמתה מרובה הנה ידוע דגם בעניין ביטול איסור ברוב היתר דעת הרבה פוסקים דאינו מועיל להשלים השיעור רק דהוי כאינו אינו עיי' במפרשים שכ' דאם נתערב שלישי זית מצה פסולה בב' שלישי זית מצה כשירה נהי דבטל ברוב מ"מ אינו מצטרף להשלים השיעור.

ובאמת לסברא זו אם יפול דבר טהור לתוך רוב דבר טמא ובהטמא לחוד ליכא שיעור לטמאות לא יצטרף המיעוט לעניין שיעור טומאה ובאמת מפורש בש"ס דנדה ד' כ"ז דתרווד רקב שנפל לתוכו עפר כ"ש ר"ש מטהר וקאמר הטעם דא"א שלא ירבה עפר על רקב ויתמעט משיעורו. ופריך והא א"א שלא ירבה שתי רקב על פרידת עפר ונפיש שיעורו.

ונשמע לכאן דביטול מועיל להשלים השיעור ונודע שי' הרבה פוסקים דבזוחלין שרבו על הנוטפין אף אם ליכא מ' סאה רק בצירוף הנוטפין אפ"ה מטהר בזחילה ונשמע דביטול מועיל להשלים השיעור. והנה בח"ס סי' ר"ב מקשה למ"ד מב"מ ל"ב אמאי בזוחלין שרבו על הנוטפין מטהר בזחילה.

הנה באמת בהא דב' איסורין שאינן שוין בטעמא מבטלין זה את זה כ' בח"ד דא"נ דבפחות מס' ל"מ טעימת קפילא א"כ אאפ"ל דב' איסורין ששוין בשמן אף שחלוקין בטעמן יתבטלו דע"כ חשוב כפחות מס' ול"מ אף אם אינו נרגש הטעם ואך אני כ' דבאמת הא דבפחות מס' ל"מ טעימת קפילא היא רק משום דלא רצו חז"ל ליתן דבריהם לשיעורין וכיון דברוב פעמים נרגש הטעם עד ס' אסרו אבל הכא דבאמת יש ס' ויש בירור דלא נרגש הטעם שפיר מותר א"כ ה"נ במעיין הרבה שיטת הפוסקים דל"צ מ' סאה לטבילת אדם ג"כ ואף להמחמירין משום דשיעורו לכ"ע בשוה ובעי מ' סאה שבשיעור זה מתכסה כל גופו ולפ"ז אם יש עכ"פ מ' סאה ורובו היא מי ומעיין א"כ נהי דמב"מ לא בטיל מ"מ עכ"פ נקרא יותר על שם הרוב ורק דשם המיעוט ג"כ עליו וכיון שכן יש שיעור שכל גופו מתכסה בו ורובו היא ממים שמטהרין בזחילה.

א"כ נהי דיש בו גם מים שבאפי נפשי' לא הי' מטהרין בזחילה מ"מ עכ"פ יש על התערובות שם מעיין ויש שיעור שכל גופו מתכסה שפיר מהני ובשלמא אי הי' שיעור מ' סאה מגזה"כ הי' צריך שכל המ' יהי' מי מעיין אבל כיון דל"צ רק שיהי' גופו מתכסה א"כ כיון שיש שיעור שגופו מתכסה לו יהי' אף בצירוף נוטפין מ"מ כיון דשם מעיין עליו מטהר בזחילה עכ"פ מוכח שי' רוב הפוסקים דביטול מועיל להשלים השיעור ורק הכא בש"ס דעירובין מקשה הש"ס מ"ש דגבי קורה אף דבלי חלק העליון הי' ניטל ברוח מ"מ כיון דלע"ע חלק התחתון היא חזק אף דחזקו היא ע"י חלק שלמעלה מ"מ מועיל א"כ ה"נ גבי סוכה יועיל.

דלע"ע היא צלתה מרובה ורבינא מתרץ דבד"ת מחמירין וללישנא בתרא גם רבינא מקיל ולשי' התוס' כתבו דאם אחר שינטל חלק העליון יהי' תיכף חמתה מרובה פסול בוודאי גם ללישנא בתרא דהסכך שלמעלה מכ' אינו מצטרף להשלים השיעור וזה א"ש דהא כל חלק עומד בפ"ע ואינו מצטרף להשלים השיעור רק דלרבינא פסול אף דיש בחלק התחתון לבדו צלתה מרובה אפ"ה פסול כיון דאם ינטל חלק העליון סופו להתפזר מחמת הרוח ויהי' חמתה מרובה ועיין ח"ס יו"ד סי' ר"ד ועוד כ' התוס' דהיכא שתיכף שינטל חלק העליון והי' חמתה מרובה אפ"ה כשר ללישנא בתרא דזה ל"ח סכך פסול כ"כ דאם ישפילנו יהי' כשר עכ"פ אין הפי' בש"ס משום דכיון דאמרינן דחלק העליון הוי כאילו אינו וא"כ הוי חמתה מרובה רק הכוונה בש"ס דגזה"כ דבעי שיהי' כל הצל מסכך כשר וכאן מהסכך שלמטה מכ' לא יהי' צלתה מרובה.

ושוב סכך פסול אינו מצטרף לשיעור. והמקשן ס"ל כיון דאפשר להשפילו ויהי' כשר לכך מצטרף.

וללישנא בתרא גם רבינא מודה בזה דכשר אבל הכא דעכ"פ יש מינו דהיתר בתוך התערובות לגבי כ"א מהאיסורין שוב אמרינן דנתבטל בתוך מינו דהיתר ושוב אף במה דנרגש בא"מ דהיתר שוב הוי טעמא דהתירא דכיון דברגע שנכנס הטעם מן האיסור תיכף פקע האיסור מן האיסור שוב לא חשוב בכלל יוצא מהטמא והיכי דל"ח בכלל יוצא מהטמא ליכא איסור אף כשנרגש הטעם כמ"ש הח"ד בסי' ק"ה ושוב פשיטא דבכה"ג הכל מותר לשי' הרשב"א וא"ש הכל בס"ד ומה שהעיר בהא דמנחת סוטה דאף אם יהי' שמן מ"מ לא יוטמא המנחה דאם נטמאת א"כ לא תהי' נבדקת ושוב לא הקנה לה הבעל המנחה ושוב לא מהני הכשר בלי ניהותא דבעלים וכמוש"כ הד"ח ביישוב קושית העולם דתפגל המנחה וכ' בד"ח דאם תפגל אינה שלה הנה באמת בדברי הקצה"ח חו"מ סי' ת"י הארכתי בחי' עפ"י מתני' פ"א דמכשירין דמשקה שתחילתו לרצון אעפ"י שאין סופו לרצון מכשיר ובפרט דל"ד למ"ש בד"ח דשם בשעת פיגול נפסלת המנחה וא"כ נתבטל קניינה ושוב לא תוכל לפגל.

אבל הכא באמת בשעה שנתנו השמן הי' ניהא לי' להבעל ליתן עליו שמן כיון שלא נודע שהיא טמאה וא"כ נהי' טעות בשעת נתינת השמן אבל באמת הי' ניהא להבעלים ונהי' דאח"כ בשעה שנגעה בהמנחה נטמאת המנחה פקע קניינה וי"ל דלא זכתה בהמנחה דלא מקנה לה רק בשעת שבודקין אותה בהכשר אז נקנה לה וכ"ז שלא בדקו אותה לא נעשה שלה אבל עכ"פ חשוב ניהותא דבעלים דגם הבעל הי' ניהא לי' שיתנו שמן על המנחה נהי' די"ל דהוי ניהותא בטעות מ"מ הוכשר ועיין תוס' חולין דפ"ב ד"ה נודע ההרוג עיי"ש וז"ב: באעה"ח ד' תצא תרס"ה ל' ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן נ"ט.

כבוד הרב הגאון כש"ת מו"ה שמעון פאללאק האבדק"ק בעלפניש שליט"א. בדבר שאלתו ביש לו פתח מבית התבשיל לחדר האכילה ושינה והציר הוא בתוך חדרהאכילה ונסתפק כת"ה מכח דברי השיך שכ' דצריכין לקבוע המזוזה בצד ימין הכניסה לבית החורף לפי ששם עיקר התשמיש וחשוב עיקר צד ימין מקום שנכנסין בו בתמידות: והנה כת"ה מצדד די"ל הואיל שאין גוף הבית שלו י"ל דחשוב כבית המושכר דאינו

חייב במזוזה רק מדרבנן ושוב בס' באיזה צד מחויב במזוזה י"ל דהוי ס' דרבנן ולקולא באמת יפה דחה דכמו דפסקינן בהא דתרי כסי קמאי בעי הסיבה דצריכין למיסב בכל הד' כוסות דא"א לומר סד"ר לקולא דא"כ בכל צד ניזל לקולא ומיעקר בוודאי תקנתא דרבנן לגמרי ואף אם ניזל בתרי כסי קמאי לחומרא מ"מ שמא הלכה דתרי כסי בתראי בעי הסיבה ומיעקר תקנתא דרבנן לגמרי וא"א לומר סד"ר לקולא רק בדבר שנופל ס' במקרה אבל בדבר שאפשר שמיעקר תקנתא דרבנן לגמרי א"א לומר סד"ר לקולא והספק דנידן שאלתנו מזדמן כמעט בכל הבתים שבכל בית יש בית לאפ"י ובישל ועיין כעין זה בתוס' ביצה די"ד דבדבר דסתרי אהדדי א"א סד"ר ולקולא ועיין ר"ן ריש מגילה ובמלמ"ל שם ועיין תוס' כתובות כ"ח ע"ב ותוס' נדה מ"ד דאף דבס' באבילות אזלינן לקולא אף נגד הרוב מ"מ בס' בן ז' שניהם מתאבלין לפי שאחד מחויב בוודאי להתאבל א"כ גנאי שלא יתאבלו שניהם ובפרט יפה כתב כת"ה דלשכת פרהדרין משמע בש"ס דחייב במזוזה מה"ת וגם לרב יהודא דפוטר הטעם משום דס"ל דירה בע"כ ל"ש דירה ומשמע דזה ל"ח כבית המושכר אף דלא נבנה רק משקלי הציבור אפ"ה כיון דמיוחד רק לכהן חשוב כשלו לגמרי והוי כסברת התוס' זבחים ד"ו ויומא ד"נ לענין מקופיו מתכפרי דדוקא בדבר שאחד מתכפר בו מקביעותא ואחד מתכפר רק מקופיו בטל זכותו לגבי חלק האחר וחשוב כאלו הוא של זה המתכפר בו מקביעות אבל יורשים דכולהו מתכפרי רק מקופיו חשיבי כולהו בעלים וסברא זו שייך גם כאן דבשלמא בית המושכר דהמשכיר יש לו קנין הגוף והשוכר רק קנין שימוש א"כ שפיר ל"ח ביתך דאינו של השוכר והראיה דלהרבה שיטות אף בזמן השכירות יוכל לאוסרו בקונם על השוכר וגם לשיטת הרמב"ם ז"ל חצר המושכר קונה להמשכיר ועיין חק יעקב סי' תל"ז דאם מכר ביתו בי"ד לכ"ע על הקונה לבדוק אבל הכא דמקום המקדש אינו קני לשום אדם כמפורש בנדרים דמ"ח במתני' דנדרו הנאה זמ"ז מותרין בהר הבית ובעזרה וה"ט דחשוב כולו של הקדש ועיי"ש בתוי"ט א"כ שפיר כיון דאין לשום אחד קנין הגוף שפיר תשמישו של הכה"ג חשוב כאלו הוא לגמרי שנו: וה"נ בבית המיוחד לדירת הרב שנהי שבא משל אנשי העיר אפ"ה שום אחד אין בו קנין ששום אחד מבני העיר אין משתמש בו ולא הוי כבהכ"נ דחשוב כחצר השותפין ולשי' הרמב"ם ז"ל בנדרו זמ"ז אסורין לכנוס לבהכ"נ וכבר העירו על הרמב"ם ז"ל דהא חשוב כחצר שאין בו דין חלוקה ועיין יו"ד ס' רכ"ד ובח"ס חו"מ סי' י"ב ובתשובה כבר הארכתי בזה עכ"פ הכא דאין שום איש משתמש בו זולת הרב ואין מי שיוכל להפקיע זכות הרב בהדירה שפיר חשוב כביתו לגמרי וחייב במזוזה מה"ת ועיין בר"ן נדרים מ"ז דמקבל בטסקא כיון שאין יכולין לסלקו כ"ז שמשלם בטסקא א"א לאוסרו בקונם דאלים שיעבודו ול"א בו קונם מפקיע ועיין בשו"ת מהרי"ט לענין חזקת הדירות מי נקרא מוחזק א"כ ה"נ כיון דסתם קבלת הרב הוא על כל ימי חייו כמ"ש הח"ס בתש' חו"מ כ"ב דאף דנכתב בכתב הרבנות על ג"ש הוא רק משום דאסור להשכיר א"ע בלי זמן אבל באמת א"י לסלקו כל ימי חייו שוב חשוב כביתו לגמרי אף דאין לו רשות למכור הבית עכ"פ לא גרע ממקבל בטסקא ובפרט דלשיטות הפוסקים דרב יש לו זכות להוריש הרבנות לבניו אחריו א"כ תמיד יהי' הבית מיוחד לו ולזרעו אחריו א"כ שפיר חשוב כביתו כמ"ש התוס' קידושין ד"ה דבית אביך מיקרי אף לאחר מותו וא"כ הכא שזוכין מכח חזקת אביו הוי כבית אביו גם

לאחר מותו בשלמא באומר קונם ביתך כוונתו רק כל ימי חייו כמפורש בעירובין ט"ו ובסוכה כ"ד וביו"ד רכ"ח עכ"פ פשיטא דבית הרב חשוב כביתו של הרב לגמרי עכ"פ לענין חיוב מזוזה:.

ומה שהעיר כת"ה עוד די"ל דתרי ביתך חד אתי למעוטי בית של אחרים וחד למעוטי בית חו"ל ושוב י"ל דמה"ת לא מעכב שיהי' דרך ימין הכניסה ושוב י"ל סד"ר לקולא: הנה חוץ מזה שכבר הארכת דבכאן א"א לומר סד"ר לקולא באמת גם בית בחו"ל חייב במזוזה כמפורש בתוס' בע"ז דכ"א דהקשה הר"י דא"כ נימא דבית חו"ל יופטר ממזוזה ולא שמענו זאת ועוד דאף א"נ דבית בחו"ל א"ת מה"ת במזוזה ה"ט דלא מיקרו ביתך וכעין שכי' התוס' קידושין ל"ו לענין ערלה די"ל דקרקעות שלנו הואיל דמשועבדות למלך ל"ח שדך וא"כ שוב י"ל דמחד ביתך נפקא דכיון דמעטינן ביתך ולא של אחרים ממילא מימעט ג"כ בית חו"ל ושוב הך דדרך ביאתך הוא מה"ת מביתו אחרינא כמ"ש ברא"ש שם במנחות אך באמת העיקר דגם בית חו"ל חיים במזוזה מה"ת וממילא מה"ת בעי דרך ביאתך: ומה שהביא כ"ת משו"ת שאילת יעבץ ס' ע' והובא בפ"ת שם וכת"ה כתב דבצד ששורה בו המחבל אסור לכנוס לגבולם וכמו שאסור ליתן צדקה בלינה ורק בנר חנוכה אז נתבטל כל שליטת החיצונים: באמת אין לי עסק בנסתרות ובעיקר ענין נר חנוכה כבר האריך מרן בס' הקדוש ד"ח דעיקרו לרמז שאף למטה מעשרה הסמוך לרה"ר שאף שבאותו מקום יש שליטת החיצונים מ"מ כח מצוה זו שולט אף במקומם ועפ"ז מחדש דבאותו זמן יש מקום לתשובה אף לפגם הברית ר"ל עיי"ש בדבריו הק' אך בפשיטות י"ל כיון שעושה המזוזה בשני הצדדים מחמת ס' מצוה מה"ת ומחוייב להחמיר בס' ד"ת א"כ אין כוונתו ח"ו להשיג גבולם א"כ זכות המצוה מגין לבל ישלטו בו אף בבא לגבולם וכעין שכתב בשו"ת בית אפרים חיו"ד סי' ס"א דגם ביש פסול בשם מחמת ס' מותר לתקנו כיון דעיקר האיסור דרך השחתה וכשעושה מחמת שהס"ת הוא ס' פסול עכ"פ ל"ח דרך השחתה וליכא אף התחלת איסור ועיין בספרי ח"א סי' פ"ט א"כ ה"נ י"ל בסברת השאלת יעבץ דכיון שעושה מחמת ס' ד"ת ל"ח כמסיג גבול וזכות המצוה מגין עליו עכ"פ בעיקר הדין יפה כ' כת"ה דעכשיו אין עיקר השתמשות בבית האפי' ובישול אדרבה אנשים חשובים אין באים לבית המבשלות רק לעתים רחוקים ורוב תשמיש הוא בחדר המיוחד לאכילה ושינה א"כ י"ל דחשוב עיקר לגבי בית הבישול ובפרט שהציר דלת פתוח לבית האכילה בוודאי דצריכין לקבוע בימין הכניסה מבית הבישול לבית האכילה ועיין בפ"ת מה שהביא לענין פתח מעזר"נ לעזרת אנשים דעיקר הוא מה שנכנס השמש לחדר הנשים כיון שמעז"נ אין נכנסים לעז"א ורק במילה עומדים הנשים.

על הפתח עיי"ש א"כ ה"נ חדר האכילה ושינה עכ"פ ל"ח טפלכעת א"כ שפיר א"צ רק מזוזה אחת וכנ"ל כנלע"ד ברור בס"ד: באעה"ח יום ג' א"ק י"ט למב"י תרע"א ראדמישלא. הר' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן ס'.

להרב הה"ג מו"ה. צבי הירש רובין נ"י ראבד"ק יאס לא בדבר שאלתו באשה אחת ניסת כשהיתה בתולה ולפי הנשמע לא הי' הנישואין מרצונה ולפי דבריה לא דרה עמו אף

פ"א וכן הי' קלא דלא פסיק ולא רצתה לדור עמו ובמשך איזה חדשים של"ח ואח"ז האשה הצליחה במו"מ ואח"ז ניסת.

עוד הפעם לאיש ודרה עמו איזה שנים ונפטר כשהי' בן ס' בוודאי ואולי הי' בן ס"ב שנים זה תורף שאלתו בקצרה: וכת"ה העיר דלמ"ד מזל גורם א"כ לפי דברי הנו"ב דהכוונה שמזלה גורם שתהי' בעניות א"כ במצלחת במו"מ ל"ש זה הסברא וגם לפי השני שמזלה גורם שתשיב גלמודה בכה"ג שהיא היתה שונאת אותו א"כ אדרבה אין זה חסרון אצלה א"כ למ"ד מזל גורם וודאי מותרת בכה"ג ובפרט לפי דברי' שלא בא עליה א"כ ל"ש איסור אף משום מעיין א"כ ממ"נ שרי' דלמ"ד מעיין גורם בכה"ג חשובה כארוסה ולמ"ד מזל גורם בכה"ג ליכא חשש לכל הטעמים גם צירוף די"ל דאחר ס' חשוב זקן עכת"ד: הנה כבר הארכתי בספרי ח"ב סי' נ' דאם יש לתלות שמתו בסיבת חוליים דבכה"ג יש להקל עכ"פ האשה עצמה אינה נאמנת ע"ז דחשובה נוגעת ואינה נאמנת להכניס את בעלה בס' סכנה ואף שידוע מ"ש הרמב"ן דמשו"ה אשה נאמנת על ספירת נקיים אף א"נ דחשוב נגד ח"א מ"מ כיון דנאמנת לגבי נפשה נאמנת גם לגבי בעלה ועיין תוס' חגיגה דף י"ג לענין בתולה שעיברה דהואיל דהאיסור הוא גם עלי' נאמנת גם לגבי הכהן ועיין שו"ת בי"צ חאה"ע סימן נ"ח אך באמת בח"ס י"ד סי' קמ"ז כתב דרק שם שאם לא תהי' נאמנת לא תוכל לדור עם בעלה ע"כ האמינתה התורה אבל בעלמא י"ל דנוגע אינו נאמן לגבי אחרים ובפרט הכא דהוא רק ענין סכנה וי"ל כיון דליכא סכנה ברורה דהא אם ניסת ל"ת א"כ איסור זה קיל בעיני' ושפיר לא מהימנא ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קמ"א שכ' ג"כ דהאשה אינה נאמנת לומר שמת במכה מהלכת כמ"ש הפוסקים מ"מ היכא דהיא נוגעת ודיבורה הוא נגד הרוב ובפרט שנוגע לענין סכנה שחוששין אף למיעוט בוודאי דיש לחוש שמא כבר בא עלי' וי"ל דמעיינה גרם שמתה ובפרט שי"ל דאף אם נאמן לה שלא בא עליה מ"מ כיון שהוחזקה בעיני העולם לנשואה א"כ אף למ"ד מעיין גורם מ"מ שייך לומר לא פלוג בשלמא בארוסה או בנהרג כ"ע רואין דליכא בזה חשש מעיין גורם, א"כ ל"ש לא פלוג כמ"ש התוספת נדה דף ג' דבג' נשים דחלוקות משאר נשים ל"ש לא פלוג ועיין טו"ז אהע"ז סי' קי"ט אבל הכא דלאו כ"ע יודעין שלא בא עליה א"כ שוב י"ל לא פלוג ומ"ש כת"ה דלמ"ד מזל גורם בכה"ג שלא רצתה לדור עם בעלה וגם היא מצלחת במו"מ ליש לאסור למ"ד מזל גורם א"כ אף א"נ דכבר בא עלי' מ"מ כמו דהרמ"א מקיל בנהרג דכיון דלא מתו רק ב' אנשים ולרשב"ג ליכא איסור קטלנית שוב סמכינן אמ"ד מעיין גורם ומקילין בנהרג א"כ ה"ה די"ל להיפוך היכא דלמ"ד מזל גורם ליכא איסור שוב בלא מתו רק ב' אנשים יש לסמוך אס"ס שמא הלכה כרשב"ג ושמא העיקר כמ"ד מזל גורם ובכה"ג שהיא עשירה ולא רצתה לדור עם בעלה ליכא למיחוש שמא מזלה גרם שימות: באמת דבר זה יש לו מקום דלשי' הרבה פוסקים רק מחמת חומרא חוששין כרבי והגם דשי' הנמ"י דבכל מידי ד"ת מחמירין בב"פ עיין בבכור שור סי' ק' מה שדחה דברי הט"ז בסי' ק' לענין תולעים ועיי"ש בבכור שור בסופו עכ"פ אם רק מחמת חומרא חוששין כרבי א"כ היכא דיש עוד צירוף קולא בין למ"ד מעיין גורם בין למ"ד מזל גורם יש לצרפו ובאמת בפ"ת כ' בשם הרדב"ז דבמתו ג' אנשים אף בנהרגו יש להחמיר אך באמת העיר בשו"ת חיים שאל דאמאי לא קאמר בש"ס נ"מ בין מ"ד מזל גורם למ"ד מעיין גורם

היכא שהוא מוצלחת כמו"מ ועיין שו"ת מהרש"ם, ח"ב סי' קמ"א ומוכח לכאורה דלמ"ד מזל גורם בכל ענין אסור אך באמת הואיל שבעל השני הי' יותר מבן ס' אף דלשי' הח"ס בפחות משבעים ל"ח זקן ובהג"ה חכמת שלמה מחמיר דפחות מבן פ' ל"ח זקן כיון דבשלח גט נותנין בחזקת שהוא קיים באמת הדבר לפלא שם כ"ז שלא ראינו ריעותא אין לנו לחוש נגד חזקת חיים והוי בכלל אחזוקי ריעותא לא מחזקינן דא"צ לברר כלל כמ"ש בטו"ז יו"ד סי' נ"ב וסי' פ"ג וסי' קפ"ח אבל בכבר מת יותר יש לתלות דהזיקנה גרם דזה אינו נגד הרוב דרוב בני אדם מתים בטבעם בימי הזקנה יותר מלחוש דמת בסיבת מעיין האשה דזה הוי נגד רוב נשים מעינם אינו גורם מיתה לבעליהן עכ"פ גם הח"ס אינו מקיל בפחות מבן שבעים אך בשו"ת פרשת מרדכי סי' ט"ז מקיל גם בבן ס' ושם בהג"ה מיישב קושית הח"ס מאשת אביי דשם כבר מתו שני בעלי מקודם שניסת לאביי שהקילו כרשב"ג ואחר שמת אביי אמ"ל שגם הראשונים מתו על ידה אבל באם רק ב' מתו וא' הי' יותר מבן ס' יש להקל ועיין שו"ת בי"צ אה"ע סי' מ"ה שכתב ג"כ לדחות דברי הח"ס כן ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ב סימן קמ"א שהביא ג"כ משו"ת שו"מ תליתאה.

עכ"פ לדינא א"נ דהאשה יש לה נאמנות שלא בא עלי' בעל הראשון א"כ ליכא חשש למ"ד מעיין גורם וא"כ כמו דמקיל ברמ"א בנהרג ה"ה דיש להקל בכה"ג וי"ל דהאשה נאמנת דלא תרצה להכניס לאיש בחשש סכנה ואף שכתבתי דכיון דהוחזקה לנשואה וידמו הרואים שמתירין איסור קטלנית גם בנשואה וי"ל לא פלוג מ"מ מפורש במ"א סי' תמ"ז דדבר שהוא רק משום לא פלוג לא חמיר כגוף האיסור ושוב כיון דהכא יש קולא גם למ"ד מזל גורם מכח סברת הנו"ב וגם כסברת כת"ה משום שלא רצתה לדור עמו הגם דמוכח מש"ס דבכל ענין יש איסור למ"ד מזל גורם כמ"ש בשו"ת חיים שאל וכמ"ש בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קמ"א מ"מ כיון שיש כמה צדדים להקל לשני המ"ד וגם לשי' הפרשת מרדכי ביותר מס' חשוב זקן ומעיקר הדין הלכה כרשב"ג דל"ח קטלנית רק בג"פ יש להקל בכה"ג ושומר פתאים ה'.

באעה"ח אור יומא דהלולא דרבינו הקדוש משיניאווע זי"ע ב' ויגש קאשוי תרפ"ג. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן ס"א.

להרב ההה"ג משה ליב ר"פ נ"י מוצד"ק ראזוואדאב יע"א. בדבר שאלתו באיש א' שהי' בע"ח וברח לאמעריקא ושלח משם לאיש א' שהי' חייב נו מעות וועקסיל א' שהי' להבורח הלז מעות אצל אחד מעיר הלז וכבא הוועקסיל הלך האיש הלז להלוה אם אמת שהוא חייב להבורח מעות והודה ותבע האיש הלז המעות מהלוה והשיב לו כי אין בידו מעות כפת וביקש מאתו יען שמגיע לך אצלי עוד מעות תכתוב על הוועקסיל עוד סכום הלז וכעת הגיע זמן הפרעון וטוען הלוה שהוועקסיל שלך אשלם לך והוועקסיל של הבורח כבר פרעתי להבורח ומה שהודיתי לך מקודם ונתתי וועקסיל חדש טעיתי זה תורף טו"ת בקצרה: והנה כת"ה החל לומר דעכ"פ חייב הלוה להחזיר להלוקח את הדמים שנתן בעד הוועקסיל מכח תקה"ש וכ' דבממרות שלנו בוודאי דעשו תקה"ש עכ"ד הנה בזה הצדק עמו כמ"ש בש"ך סימן נ' אך בגוף הדבר לכאורה י"ל לפמ"ש

המהר"ם אלשיך דהיכי דהגניבה בא ליד הבעלים ליש תקה"ש וכ' הקצה"ח שם דלפ"ז אף בממרני ל"ש תקה"ש כיון דהמעוה הוא ביד הבעלי א"כ ל"ש תקה"ש ואף דממרני הוי כגבוי אפ"ה לענין זה ל"ח כגבוי א"כ הכ"נ כיון דהלוח מוחזק בהמעוה שוב ליש תקה"ש אך באמת הנה"מ בסימן שכ"ו כתב דרק היכי שבא ליד הבעלים טרם שבא ליד הלוקח אז אף שכבר קנאו הלוקח בקנינים המועילים מ"מ כיון דעדן לא בא הדבר לידו א"כ מחוסר עוד מעשה המסירה א"כ שפיר ל"ש תקה"ש אבל במידי דרק לאחר שהי' ביד הלוקח בא ליד הבעלים בכה"ג שוב שייך תקה"ש עיי"ש וכעין דמצינו בש"ס ב"מ די"ד בהא דהמוכר שדה שלא באחריות ויצא עליו עוררין אם עד שלא הוחזק יכול לחזור משהחזיק לא יוכל לחזור וקאמר אימת הוי חזקה דדייש אמיצרי וכ' הרא"ש ז"ל דאף שכבר קנאו בקנין סודר או בשטר אפ"ה כיון שנהגו הלוקחים שלא ליתן המעוה עד שיראו את השדה אם אמת בפי המוכר שפיר יוכל לחזור קודם שדייש אמיצרי דכמו דסטימתא קונה אף שעפ"י דין לא הוי קנין ה"ה להיפוך אף היכי שעפ"י הדין כבר קנאו מ"מ כיון שנהגו בכך א"כ הוי כלא קנאו עד שיעשה כפי המנהג עיי"ש ועיין במנ"ח שהאריך בזה א"כ הכ"נ י"ל בשלמא היכי שקנה חפץ מחבירו ועדן לא בא החפץ ליד הלוקח ורק שבא מקודם ליד הבעלים אז שפיר י"ל דל"ש תקה"ש דנהי דכבר קנה הלוקח את החפץ אף בלתי המסירה לידו מ"מ כיון שהמנהג שיקח הלוקח את החפץ א"כ הוי כמחוסר עוד מעשה בגוף הקנין שפיר ל"ש תקה"ש אבל הכא כיון דמיד מסר המוכר השט"ח ליד הלוקח א"כ עשה כל הקנינים השייכים נהי דעדן מחוסר גביה מ"מ אין החסרון דוקא בהלוקח דהא גם לגבי המוכר ה' מחוסר גבי' אבל בגוף המכירה אין מחוסר עוד שום דבר ומכר הראשון כל זכותו לשני והוי כעין שכ' בתוס' יבמות ד"ב דבנדה ל"ש הכלל דכל יבמה וכו' דהא אין החסרון מחמת היבם רק דגם לבעלה ה' אסורה עד שתיטהר עיי"ש ועיי' שו"ת ת"צ סי' א' א"כ פשיטא דשייך תקה"ש אך לשי' הקצה"ח אף בזה ל"ש תקה"ש אך באמת יפה כ' כת"ה דל"ש תקה"ש דגנב ופרע ל"ש תקה"ש וחוז' לזה כיון דכבר ברח המוכר לאמעריקא ושלח הוועקסיל משם א"כ חשוב כלקח מגנב מפורסם דלא עשו בו תקה"ש ונהי שי"א דגם בלקח מגנב מפורסם עשו תקה"ש מ"מ השיך לא פסק כן ואף אם נתפוס הדבר לס' מ"מ בס' בתקנה אוקמי אדינא וחוז' לזה י"ל עפ"מ"ש השטמ"ק בשם הראב"ד והריטב"א ב"מ ד"ע בהא דוויזי דיתמי דבדקינן גברא דאית ליה דהבא פריכא אבל דבר מסוים לא דשמא פקדון הוא והקשו הקדמונים דעכ"פ אם הוא פקדון א"כ לאו דידי' הוא והוי שולח יד בפקדון דעשו בו תקה"ש כמו בגנב וגזלן ותירצו דרק בגזלן ממש עשו תקה"ש אבל בשולח יד בפקדון נהי דהוי כגזלן מ"מ ל"ח כגזלן ממש ושוב לא פשו בו תקה"ש עיי"ש ועי' שו"ת הר הכרמל חו"מ סימן כ"ה שהאריך בזה א"כ הכא באמת בשפה שנתן הלוח הוועקסיל להמוכר בהיתרא אתי ליד המוכר דהא לוח לו המעוה על הוועקסיל ונהי דאח"כ אם באמת פרע לו ה' חייב להחזיר לו הוועקסיל כמבואר בש"ע סי' ס"ו מ"מ ל"ח יותר משולח יד דג"כ לא פשו בו תקה"ש וז"ב נחזור לגוף הענין והנה כת"ה כ' דאם הלוח ה' טוען תיכף בשעה שבא הלוקח אצלו שכבר פרע להמוכר ה' המלוה צריך לישבע אם לא אמר לו המוכר שהוא באמת פרוע ונהי דאם המוכר קיים גם המוכר חייב לישבע מ"מ הכא המוכר אינו בכאן וחוז' לזה הכא אין הלוח טוען שישבע המוכר עכ"ל.

באמת י"ל דאף אם הלוח יטעון שישבע המוכר אפי"ה י"ל כיון דהכא בא החוב ליד הלוקח מתורת שדר"נ ואף שהי' כעין דרך מכירה מ"מ לאו בתורת מכר אתי לידו רק מתורת שדר"נ א"כ לא אתי שבועה דרבנן ומפקיע שדר"נ דהוי מה"ת ושאני במכירת שטרות דלא הוי רק מדרבנן לכך צריך לישבע עי' בש"ך סוסי' פ"ו ואף שמפורש בש"ך סי' ק"א באם ניתן לו שט"ח בתורת גוביינא אף בלי כומ"ס מהני ושוב פקע שדר"נ ויוכל למחול אך באמת כ"ז אם מגבהן עפ"י שומא ואז פקע חיוב הלוח אבל הכא שלא נתן לו בשומא ויוכל להיות שמגיע לו יותר שוב לא פקע חיוב הגוף של הלוח ונשאר זכות שדר"נ ול"מ מחילה ושוב לא אתי שבועה דרבנן להפקיע זכות ד"ת כמ"ש הש"ך סי' פ"ו והבן אך זה וודאי דהלוקח צריך עכ"פ לישבע אם לא אמר לו המוכר שכבר פרע לו הלוח וז"ב ופשוט בס"ד אך כעת שכבר הודה הלוח וכבר נתן שט"ח חדש וכעת טוען טעיתי נסתפק כת"ה איך לדון והנה מה שהביא ראי' מסי' פ"א דגם בלא אמר אתם עדי מ"מ כיון שנתן שטר לא יוכל לטעון משטה אני בכך וה"ה דלא יוכל לטעון טעיתי באמת לא דמי דטעיתי יוכל להיות שהוא אמת דשמא אז שכח ולא דמי למשטה כמובן אבל טעיתי הרי הוא נותן אמתלא על גוף הטענה ובכה"ג לכו"ע מהני כמ"ש הפוסקים בהא דהוחזקה נדה בשכינותיה ובהא דטבח שעשה סי' בראש הכבש.

אך באמת כיון דטעיתי לחוד הוי טענה גרוע רק במיגו דפרעתי א"כ י"ל דכ"ז רק היכי דאם יטעון הלוח פרעתי יפטור א"ע מלשלם אז שפיר נאמן טעיתי במגו דפרעתי אבל הכא במלוה בשטר דאף אם יטעון הלוח פרעתי מ"מ לא יוכל לפטור א"ע מלשלם רק שהמלוה יהי' מחויב לישבע שלא פרע לו א"כ יפה הביא כת"ה דכמו מיגו לאפטורי משבועה ובפרט היכי דהוי מגו דהעזה ל"א ה"ה מיגו דהעזה לחייב שבועה נמי ל"א וכמ"ש הגד"ת מובא בקצה"ח סי' ע"ב וכאשר גם כת"ה העיר בזה: אך אף אם נימא דהדבר הוי ספק אי מיגו דהעזה לחייב שבועה אמרי' מ"מ י"ל לפמ"ש הפוסקים דבס' מחויב שבועה אין משביעין א"כ ה"ה הכא הוי ס' מחויב שבועה ואף שי"ל דכ"ז לפטור א"ע אבל להוציא ממון גם בס' מחויב שבועה משביעין ועי' באו"ת ובקצוה"ח סי' פ"ב מ"מ י"ל דכ"ז היכי דאם לא ישבעלא יהי' לו שום זכות ואף תפיסה לא יועיל כמו היכי דאין לו רק זכות מדרבנן כמו בכתובות אשה אז שפיר אמרינן דהיכי דהאשה רוצית להוציא הכתובה אף בס' משביעין וכמ"ש בש"ך סי' פ"ב לחלק בין חשוד במלוה בשטר ובין חשודה לגבי הכתובה.

ופי' בשב שמעתתא שהאריך בזה אבל הכא במלוה בשטר דאף אם לא ישבע אפ"ה אם יתפוס בדיעבד יועיל תפיסתו שוב שפיר בס' אין משביעין אף לכתחילה ואף כשבא להוציא וכנודע מ"ש הר"ן פרק הכותב דבמידי דבדיעבד יהי' לו זכות עפ"י דין מהני סברא קלה להגבותו לכתחילה עיי"ש וז"ב ומ"ש כת"ה דממרני חשוד כשטר בנאמנות עיין בשו"ת בית שלמה חו"מ סי' ל"ט שלא פסק כן עיי"ש ע"כ הדבר פשוט דצריך הלוקח לישבע אם באמת מגיע לו אצל המוכר הסך הלז ואם לא אמר לו המוכר שכבר פרע הלוח הוועקסיל הלז ואז לאחר שישבע יהי' הלוח מחויב לשלם לו הכל כנלע"ד בס"ד ברור לדינא ויפה דן מעכת"ה והרבה יש לדבר בזה: באעה"ח יום ב' נצבים תרס"ח לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ס"ב.

להרב הה"ג מו"ה דוב בעריש נ"י אבד"ק ניימארק. בדבר שאלתו אשה אחת גרושה דבקה נפשה בנער אחד ורצתה להינשא לו אך אבי' לא הסכים לשידוך הזה ועשה עמה שידוך אחר והוציא הנער קול שקידש אותה וכאשר ראה שלא יועיל בזה מחמת שלא הי' לו עדים הוציא קול שטימא אותה בעודה תחת בעלה ונתבטל הקשר ועתה רצונה להינשא לו והנער הנ"ל אומר עתה ששיקר מתחילה ולא בעל אותה רק שהי' עצה ביניהם שיאמר כן שיהי' אביה מוכרח להסכים על השידוך וגם האשה אומרת כן ונסתפק כת"ה אי מותר לישא אותה אי נימא דשייך בזה שאחד"א אך י"ל דהוי אמתלא זה תורף ספיקו: והנה לפע"ד י"ל דל"ש בזה שאחד"א כיון שלא אמר בפירוש שבא עלי' ברצון ויוכל להיות שבא עלי' באונס ולפמ"ש בב"ש סי' י"א שי' רוב הפוסקים באשת ישראל שזינת' באונס אף שהבועל הי' מזיד אפ"ה לא נאסר' לבועל א"כ פשיטא דאם הי' אומר בפ"י שבא עלי' באונס לא הית' נאסרת עליו לשי' הפוסקי' הנ"ל דל"מ לשי' הר"י דגם בהא דפ"פ אם אומרת נאנסתי מותרת אף דאונס קלא אית לה אפ"ה נאמנת א"כ הכא בוודאי היתה מותרת לו ואף להחולקים על הרבינו יונה מ"מ באם א"י שנבעלה רק על פי' וליכא עדים על היחוד שפיר נאמן לומר שהי' באונס כמ"ש הנו"ב מה"ת חאה"ע סי' י"ח א"כ ל"ש לומר שאחד"א דגם בתחילה בשעה שאמר שבא עלי' הי' ספק אם נאסרה עליו דשמא הי' באונס ובפרט דרצון לא הוי רוב גמור כמ"ש התוס' כתובות דף ט' א"כ היכא דגם מתחילה לא הי' איסור וודאי ל"ש שאחד"א כנודע משי' הרא"ה ואף דלשי' הירושלמי גם באונס נאסרה על הבועל כמו שהביא הב"ש: אך באמת במ"ל פ"ב מסוטה מסיק דהעיקר כשיטת הש"ס שלנו דבאונס לא נאסרה על הבועל ובפרט דהגם שבנו"ב מה"ת סי' כ"ג מפורש דלשי' הירושלמי גם מה"ת נאסרה לבועל אף בזנות באונס מ"מ בשו"ת יהודה יעלה סי' קנ"א מסיק דרק מדרבנן נאסרה לשי' הירושלמי וא"כ יש צירוף שי' כמה פוסקים דברבנן ל"א שאחד"א ועיין בספרי ח"ב סי' י' מ"ש בזה עכ"פ יש סניף גדול דגם לפי דיבורו הראשון לא נאסרה עליו בוודאי דאם הי' באונס לשי' רוב הפוסקים לא נאסרה כלל לבועל ואף לשיטת הירושלמי מ"מ לפמ"ש בשו"ת יהודה יעלה רק מדרבנן אסורה ושוב י"ל דברבנן ל"ש שאחד"א ובפרט שלא אמר בפירוש שהכניס מכחול בשפופרת ויוכל להיות שמה שאמר שבא עליה היינו ששכב עמה בקירוב בשר וידוע שיטת בה"ג דלאסור אשה לבעלה בעי כמכחול בשפופרת וכן מוכח שיטת התוס' כתובות דף ט' ועיי"ש בשו"ת יהודה יעלה סימן הנ"ל ובספרי ח"ב סי' י' שהארכתי בזה ואף לשי' הפוסקים דנאסרה ע"י ראי' כדרך המנאפים ה"ט משום חזקת צורה שהערה בה וכ"ז אם עדים מעידים ע"ז אמרינן דהתורה לא הצריכה להעדים להסתכל כ"כ וסמכינן אחזקת צורה שבוודאי גמר ביאתו אכל היכא דרק הבועל בעצמו אומר בוודאי צריך לומר שהכניס כמכחול בשפופרת וא"כ י"ל דמה שאמר שבא עלי' היינו שנהג עמה קריבות כדרך איש ואשתו אבל אכתי לא הי' משמעות דיבורו שהכניס כמכחול בשפופרת וכיון דעכ"פ לא אמר בפירוש דיבור שיהי' משמעות איסור ממש שוב שייך לומר הסברא דאמע"ר נהי דיפה כ' כת"ה דלענין שאחד"א ל"ש לומר אאמע"ר דאדם יוכל לאסור על עצמו ועיין ר"ן כתובות ע"ב ובר"ן שבועות פ' כל הנשבעין דלהפסיד לעצמו מועיל אף במקום ששייך אאמע"ר דהודאת בע"ד כמאה עדים

חמי אבל לפמ"ש דגם לפי דיבורו לא נאסרה עליו דשמא ובא עלי' באונס או שלא בא עלי' ממש בהכנסת עטרה ושוב כיון דל"ש בזה איסור לענין האשה שתהי' נאסרת עליו שוב שייך הסברא דאמע"ר לומר שעכ"פ שכב עמה בקירוב בשר דגם זה דרך חיבה בוודאי יש בזה איסור תורה ושוב אמרינן אאמע"ר ובפרט שאמר אמתלא והנראה שהוא אמתלא טובה שבשביל שענינו נתן בה הי' סובר שע"י שיגיד שבא עליה יהי' אבי' מוכרח להסכים ולא ידע הדין דכשם שאסורה.

ובפרט דחזקת כשרות של שניהם מסייע להאמתלא דלא זינתה כשהוא א"א דאף שנראה שאינם בכלל אנשים הכשרים מ"מ ידוע מ"ש בתוס' גיטין י"ז דהעמד אותה בחזקת צדיקת שלא זינתה כשהוא א"א ואף דעכ"פ גם זנות דפנוי' עכ"פ מדרבנן אסור מ"מ כ' בתוס' דעכ"פ לא איתרע לענין ד"ת ועיי"ש בפנ"י ואו"ת וברי"א מכ"ש הכא די"ל דלא זינתה כלל שוב בוודאי חזקת צדיקות מסייע שהאמתלא אמת ובפרט שנראה שמתחילה שיקר לומר שקידשה ואח"כ למד לומר שקר אחר ע"כ נלפע"ד דיש מקום להתירה להינשא לאיש הזה ובפרט אם באמת נראה.

לכת"ה שהאמתלא אמת ויאיים עליהם בחומר האיסור דנטמאה ועכ"ז יחזקו בהאמתלא יש מקום להתיר ולחומר הנושא ישאל עוד לרב גדול אחד ואם יסכים להיתר גם אנכי אצטרף והש"י יצילינו משגיאות: באעה"ח ה' תצא בעת"ר ל' ראדמישלא. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן ס"ג.

להרב הגאון כש"ת מו"ה שמואל זיינויל הכהן (נ"י) ז"ל מוצד"ק מונקאטש. בדבר שאלתו באשה אחת שנתגרשה באמעריקא ונכתב בגט שמה חיה רוזא וכאשר רצתה להינשא לאיש במדינתכם והרב צוה להביא לפניו הכתב ראי' ושם נכתב שמה חיה רוזא ובהכתובה שנכתב לצורך הנישואין נכתב חיה ראניא ואמר אבי' שבאמת שמה חיי' ראניא רק היא קוראת א"ע ראזא.

אך קודם שבא אבי' בחזרה מהרב למקום שרצו לעשות הנישואין כבר סדרו לה חפוק"ד כי סמכו שהרב יתן רשות לעשות החופה ולא המתינו עד שבא אבי' בחזרה מהרב כי זאת היתה בל"ג למב"י וכבר. נטו צללי ערב וכאשר נודע הדבר להרב צוה להחתן ליסע משם עד שיגמור הדבר להיתר או לאיסור ואחר החקירה נודע ששמה מעריסה ראניא רק היא שנתה שמה לשם ראזא ובשעת שניסת לבעלה הראשון ביקשה מהחזן שלא וכתוב בהכתובה שמה ראניא רק ראזא ולא רצה החזן.

ואחר נישואין הראשונה הוסיפו לה שם חיה מחמת חולי ואח"ז נסע בעלה לאמעריקא ונסעה אחריו ודרו שמה איזה חדשים גם אח"כ נשתהה שמה איזה חדשים ולפי דברי' היתה נקראת ראזא והנה בעיר מולדתה לא הי' קורין אותה גם אחר ששינו שמה בחולי רק בשם הראשון ראניא ורק אמה היתה קורית אותה חיי' ראניא ושמה באמעריקא נקראת רק ראזא ובינו לבינו גירשה גם בעל השני ויש להסתפק בזה ב' חששות א') מכח גט הראשון וכפי מכתבי רבני אמעריקא קשה להשיג גט אחר והמסדר אמר שהגידה לו ששמה חיי' ראזא וכתב שם ראזא בואו היינו רוזא ב') כי קודם שגרשה בעלה השני

הורו גדולי הדור שא"צ לגרשה ונסתפק כ"ת אם לומר הואיל דאשתרי אשתרי או בשביל שמעולם לא דר עמה ולא הי' באפשר שיהי' לעז על בנים וגם עדן לא אמרו לה הב"ד שמותר לדור עמה א"כ יש ס' אם מותרת עכשיו להינשא לו בחזרה לכתחלה ומקודם נדבר מחשש הראשון: באמת אם הי' כותבין הגט במקום מולדתה הי' מקום להסתפק דהנה בשם מחמת חולי אם נקרא עכ"פ למיעוט בגי אדם חשוב לעיקר השם ואם נשתקע לגמרי לחד תירץ בב"י אפ"ה צריך ב' גיטין ובגט אחד לכתוב שם החולי לעיקר ועל שם הראשון דמתקרי ובגט השני להשמיט שם החולי שנשתקע אבל לתירץ הב' שבב"י שנשתקע לגמרי א"צ כלל לכתוב שם שמחמת חולי רק במגרש בתוך חליו ולא ידעינן שמא יקום מחליו וישאר לו זה השם אז צריך ב' גיטין ובאמת זה התירץ הוא העיקר להלכה וא"כ יש מקום לומר דבשביל קריאת אמה לבד עדן לא יצא מכלל נשתקע והי' צריך לכתוב ראניא המכונה ראזא אך אף א"נ כשיטת קצת פוסקים דגם ע"י קריאת אמה לחוד יצא מכלל נשתקע כאשר האריך בזה מרן בס' ד"ח והשיג על הג' מוהש"ק ז"ל מ"מ עכ"פ הי' צריך לכתוב חי' ראניא דמתקרי ראניא והמכונה ראזא דבשלמא אם מעריסה הי' שמה חי' ראניא ואח"כ נקראת בפי כל ראניא אך מיעוט קורין בב' השמות יש בזה מבוכה רבה איזה חשוב עיקר השם דדעת הכרם שלמה דשם מעריסה ונכתב בכתובה ונקרא בפי המיעוט הוא העיקר ומקדימן ב' השמות ולשיטת מרן בד"ח וחס"ל שם שנקרא בפי הרוב הוא העיקר ובט"ג דעתו לכתוב בי גיטין כמו בשאסיא טאבא אבל בשם מחמת חולי דגם אם נקרא בפי המיעוט חשוב עיקר א"כ הי' ראוי להקדימו ולכתוב חי' ראניא דמתקריא ראניא והמכונה ראזא דנהי דהוא שם לע"ז מ"מ כיון דהוא עצם השם מעריסה כותבין עליו דמתקרי כמ"ש בנוב"י מד"ת ס' קי"ט לענין שרה דמתקריא הינדל והמכונה ראזא והנה בעיקר הס' אי בשביל קריאת אדם אחד ל"ח נשתקע ושוב כיון שהוא שם מחמת חולי חשוב כעיקר ואם ישמיטו הוי ככתב שם הטפל לחוד דפסול לשי' רוב הפוסקים אבל אם נכתבו ויהי' חשש מחמת נשתקע והי' כמה ספיקות להתיר א' שמא ע"י קריאת אמה ל"ח בכלל נשתקע ושמא כתירץ הראשון שבב"י דגם בשם החולי שנשתקע צריך עכ"פ בי גיטין וע"כ דיש סי בדבר דשם מחמת חולי עדיף לפי שהועיל שם זה שנקרע גזר דינו לכך גם בנשתקע יש לכותבו ובפרט לפמ"ש בבית שלמה סי' ק"ה להוכיח מדברי רש"י ז"ל בשבת די"ל דאם כתב שם הנשתקע ליכא חשש בדיעבד ועכ"פ ליכא בזה רק חשש דרבנן ועיין שו"ת באר משה סי' נ"ג ובפרט בכתב שם הנקרא בפי כל ג"כ בוודאי דליכא רק חשש דרבנן משום לעז א"כ הוי ס"ס בדרבנן שמא ע"י קריאת אמה ל"ח נשתקע ושמא בשם מחמת חולי גם בנשתקע צריך לכותבו וס"ס בדרבנן שרי אף נגד ח"א א"כ בוודאי הי' יותר נכון לכתוב גם שם חי' ראניא אף דרק אמה קוראה בב' השמות: אך כיון דנכתב הגט באמעריקא ושמה נקראת רק ראזא א"כ ידוע שיטת הפוסקים דצריכין לכתוב שם מקום הנתינה עיקר ועל שם מקום מולדתה דמתקרי ואם הקדים שם מקום מולדתה פסול להרבה פוסקים אף א"נ דבמפרש השמות ליכא קפידא בהקדם שם הטפל מ"מ אם שני השמות הם בשני מקומות פסול בהקדים שם מקום הכתיבה כמ"ש הב"ש ואף אם במקום הנתינה נשתנה שמו מחמת חולי מ"מ יש חילוק באם ידוע במקום הנתינה שנשתנה במקום מולדתה השם מחמת חולי אז יש להקדימו אבל באם א"י במקום הנתינה שנשתנה השם מחמת חולי

אז יש להקדים שם מקום הנתינה ורק בדיעבד בשם מחמת חולי שנשתנה במקום הכתיבה והקדימו אותו השם מכשיר בט"ז סי' קכ"ט עכ"פ בנ"ד אם אינו ידוע באמעריקא שיש לה שם מחמת חולי אז צריכין להקדים שם מקום הנתינה ולכתוב שם ראזא דמתקריא ראניא ואם נחוש דבקריאת אמה לא מיקרי נשתקע כשיטת מרן בד"ח ועיין בשו"ת בית יצחק בכמה תשובות שהביא רא"י מהא דכתב המהרש"ל דאם ליכא רק פוסק אחד לא יוכל לומר קים לי וא"כ ה"ה דע"י קריאת אחד לא יצא מכלל נשתקע ועיין תשוב' ב"י סי' מ"ב ומ"ז ובתשוב' מהרש"ם ח"ב סי' קע"ט שהאריך ג"כ בזה אי ע"י קריאת א"א יצא מכלל נשתקע ועיין בתשוב' מהרש"ם ח"א סי' פ"ג שנסתפק ג"כ בזה עכ"פ אי הי' כותבין ראזא דמתקריא חי' ראניא הי' כשר ואי הי' כותבין דמתקריא ראניא לחוד ג"כ הי' כשר דהא קיי"ל דאף דצריכין לכתוב שם מקום מולדתה ג"כ היינו רק שם העיקר שבמקום אחר אבל שם המיעוט שנקרא במקום אחר א"צ לכותבו: עתה נדבר במה שכתבו חי' רוזא ויש בזה כמה חששות א' די"ל דשם חי' נקרא נשתקע והי' צריכין לכתוב רק דמתקריא ראניא וחוז' לזה אף אם נימא דע"י קריאת אמה שעכ"פ לא חשוב נשתקע ובפרט שהוא שם מחמת חולי אבל עכ"פ הי' צריך לכתוב חי' ראניא אבל שם חי' רוזא לא נקראת מעולם דבמקום הנתינה נקראת רק רוזא ובמקום מולדתה נקראת או ראניא או חי' ראניא והנה אם הי' כותבין חי' לחוד לשי' רוב הפוסקים הי' פסול דחי' לחוד לא נקראת מעולם וידוע שיטת רוב הפוסקים דמי שיש לו שני שמות ונכתב רק אחד מהם פסול ולשיטת הרבה פוסקים חשוב בכלל שינו השם ואף לשי' מהראנ"ח שנסתפק אי חשוב בכלל שינו שם או דחשוב רק כחסר שם והנ"מ לענין שם אבי המגרש או שם אבי המגרשת דחסר כשר ושינו פוסל די"ל דבכה"ג ל"ת בכלל שינוי ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ב ס' קס"ט שהאריך בזה עכ"פ שם חי' לחוד לא הי' מועיל וא"כ הוי בזה שני ריעותות א' מכח דלא כתב שם שנקרא בפי כל במקום מולדתה והוא ג"כ שם מעריסה וחוז' לזה אף דבזה הי' מקום להכשיר כיון דלא ידעו במקום הנתינה דיש לה במקום מולדתה שם ראניא א"כ הוי כהא דמפורש בש"ס והוא דאתחזק בתרי שמא ופירשו המפורשי' דלא ידעו משם שיש לה במק"א אינו מעכב אבל עכ"פ יש חשש מכח שנכתב שם שנשתקע וחוז' לזה חי' ראזא לא נקראת בשם מקום: והנה מי שנקרא לרוב בשם אחד ולמיעוט בשם אחר וכו' שניהם ביחד לשיטת רוב הפוסקים פסול ובפרט כשלא נקרא בשני השמות במקום אחד רק בעיר אחת נקרא שם אחד ובמקום השני בשם אחר אז גם לשיטת התה"ד פסול כמ"ש הב"י שם ולשיטת הד"מ גם מהרא"י לא הכשיר רק בנשתנה שמו מחמת חולי ועולה לס"ת בשניהם אז מכשיר התה"ד בכתב שניהם ביחד.

עכ"פ בנ"ד לא נקראת במקום הנתינה רק ראזא לחוד ובמקום מולדתה לא נקראת חי' לחוד א"כ לכאורה הי' שינוי גמור והגם שי"ל כמ"ש כת"ה וגם כיון דלשי' הד"ח בשם מחמת חולי אף אם שבשעת שמוסיפין השם מזכירין שני השמות אפ"ה כותבין שם החולי מקודם ועל שם השני דמתקרי והי' צריכין לכתוב חי' דמתקרי ראניא א"כ הוי כאלו נקראת חי' לחוד היינו בשעת החולי הוי כנשתנה שמה לחי' לחוד ושוב י"ל דבזה שלא כתבו שם ראניא בזה בוודאי ליכא חשש דאף דשם ראניא ל"ח נשתקע דבעיר מולדתה נקראת לרוב בני אדם בשם ראניא מ"מ כיון דלא ידעו במקום הנתינה משם זה ליכא חשש ושוב י"ל דהוי ככתבו שם שמחמת חולי שהוא חשוב כשם באנפי נפשי'

בצירף שם הכינוי שבמקום הנתינה דאם הי' נוסף שם חי' מחמת חולי במקום הנתינה הי' צריכין לכתוב חי' דמתקריא ראזא וא"כ לשיטת מהרי"א בנקראת לפעמים בשם אחד ולפעמים בשם אחר אם כתבו שניהם ביחד כשר ושוב יש מקום להכשיר בכתבו חי' ראזא דהוי ככתבו שם חי' לחוד שמחמת חולי בצירף שם הכינוי שבמקום הנתינה אך באמת יש כמה חששות להחמיר חדא דשי' הט"ג דבמקום שהמנהג דבשעת שמוסיפין שם מחמת חולי מחברין שני השמות אין לכתוב דמתקרי וא"כ מעולם א"א לכתוב חי' לחוד א"כ שוב חי' לחוד הוי רק כחצי השם וחוי' לזה עכ"פ אף אם הי' לה שם חי' לחוד עכ"פ כיון דבמקום אחד לא נקראת חי' ראזא רק במקום הנתינה ראזא לחוד ובמקום מולדתה חי' לחוד וא"כ שכתב שני השמות ביחד יש לפסול ל"מ לשי' המהרי"ק ואף לשי' התה"ד מ"מ לפמ"ש בב"י כיון שנקראת במקום אחד רק בשם אחד ובמקום השני בשם אחר יש לפסול דשייך לעז שיאמרו שהוא אשה אחרת שנקראת בב' השמות ואף שי"ל דכ"ע יודעים דאין דרך לקרוא ביחד שם קודש בהדי שם גוית וע"כ ידעו דשם הקודש הוא שנקראת בו במי שברך והשני הוא שנקראת בפ"כ אך אכתי שייך החשש כיון שכתבו רוזא נהי דיפה הביא משו"ת ד"ח סימן קכ"ה דיש לפרש ואו במקום קמץ ול"ח שינוי אך עכ"פ הרואה שנכתב חי' רוזא יסבור שהוא אשה שנקראת חי' רוזא וגם מצד שנקראת באמעריקא ראזי ביוז יש ג"כ שינוי הגם שלקצת פוסקים גם בידוע לשון המדינה אפ"ה בשינה כשר מ"מ כבר הביא כת"ה מדברי הט"ג דבידוע לשון המדינה פסול בשינה: כללו של דבר יש כמה חששות גדולות א' מכח שנשתקע שם חי' אך בזה כיון דליכא רק חשש דרבנן שוב יש לסמוך אשיטת הרבה פוסקים דגם פ"י קריאת המיעוט ג"כ ל"ח נשתקע ועי' שו"ת מהרש"ם.

ח"ג סי' קפ"ז וגם י"ל דשם מחמת חולי עדיף א"כ בזה הי' מקום להכשיר אף להינשא לכתחלה אך כין אם הי' כותבין ראזא דמתקריא חי' ראניא ודמתקריא ראניא אך כעת שלא כתב רק חי' רוזא יש חשש מכח נשתקע וגם דעכ"פ לשי' הט"ג אף אם הי' כותבין חי' דמתקריא ראניא הי' קרוב לפסול ובפרט שכ' חי' רוזא א"כ כתיבת שם חי' בלי ראניא הי' ככותב חצי שם וא"כ חוי' לזה דהוי חסר שם מקום דירתה אף גם שכתב שם שלא נקראת מעולם אך באמת יפה הביאו הרבנים הגאונים דעכ"פ באמת שם חי' לא נשתקע וא"כ לשיטת הד"ח חשוב שם חי' לשם באנפי נפשי' והוי כיש לה שם חי' במקום אחד ושם ראזא במקום אחד וא"כ אם הי' כותבין חי' דמתקריא ראזא הי' כשר עכ"פ בדיעבד כיון דלא ידעו משם ראניא ורק עיקר החשש מכח שיאמרו שהוא אשה אחרת ששמה חי' רוזא ועכ"פ ליכא בזה רק חשש דהוי רק פסיל דרבנן ושוב י"ל אם ניסת ל"ת אך אכתי יש לחוש דהכא יש כמה פסולים דלכתחילה א' מכח חשש נשתקע וגם דלשיטת הט"ג חי' לחוד הוי כחצי השם וגם לשי' הד"ח דתמיד צריכין לכתוב שם מחמת חולי תחלה ועל שם השני דמתקרי וא"כ חי' לחוד חשוב עכ"פ כשם העיקר עכ"פ יש חשש שיאמרו שהוא אשה אחרת שנקראת חי' רוזא וא"כ י"ל בכמה פסולי דלכתחילה אף אם ניסת תצא וגם מכח השינוי דלא כתבו ראזא ג"כ יש חשש לשי' הט"ג הגם דלשי' כמה פוסקים בליכא שינוי בעיקר השם רק בשם הלעז ליכא חשש ועיין שו"ת בי"צ סימן ל"ז וסי' מ"א ובשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' קפ"ז שהביא בזה כמה קולית בשם הג' מוהר"מ באנעט ז"ל דעכשיו שמצניען הגט ליכא לעז כ"כ אך יש עכ"פ כמה פסולים

לכתחילה ונודע שי' הלח"מ בפ"ב מיבום דב' פסולי דלכתחילה י"ל אף בדיעבד ל"מ ועיין בספרי ח"א סי' נ"ג שהארכת בזה ובתוס' גיטין ד"ג ע"ב ד"ה יש בו זמן דמשמע בגם אין בו זמן ואין בו אלא ע"א אפ"ה אם ניסת ל"ת.

אף די שבו ב' פסולי דבכל אחת לא תינשא אפ"ה אם ניסת ל"ת כללו של דבר דעכ"פ אחר שכבר ניסת הי' מקום להקל שלא להוציאה מבעלה השני אם לא הי' אפשר בגט אחר אך עיקר החשש שכבר גירשה בעלה השני ועתה נבוא לחשש השני לדון בו: באמת כבר העיר בזה בשו"ת בית שלמה סי' ה' וכו' בפשיטות דגם במשאל"ס אף בניסת אם גירשה אסורה להינשא לאחר ובנו בהג"ה הביא משו"ת הרדב"ז והישל"ש ובאמת מצד הסברה יש לחלק דבמשאל"ס דהיכי דשהה עד שתנ"פ הוא רק חשש מיעוטא דמיעוטא והראי' דמשתבע ר"נ דטבע חסא וכו' בהג"ה מיימני משום דרובן למיתה יוכל לישבע ומהני גם לירד לנחלה ונהי דמפני חומר א"א חוששין לכתחילה אבל אם כבר ניסת ואמרינן דלית הוחלטנו דוודאי הוא מן הרוב דמתו א"כ שוב אף בגירשה מותרת להינשא דרוב שכבר הוחזק מועיל אף לממון וה"ה מכ"ש חשש מיעוטא דמיעוטא אם הוחזקנו להיתר שוב אין חוששין אח"כ אבל באמת היכי דהוי וודאי איסור דרבנן בגט נהי דקיי"ל דחז"ל לא החמירו עפ"י דבריהן להוציא מבעלה מ"מ מפורש ברמב"ם ובאה"ע סי' ק"נ דאם הי' הבעל ותיק וגירשה ה"ז משובח חזינן דאף אחר שניסת ל"ח היתר גמור רק דמשום פסול דרבנן בגט לא כופין להוציא א"כ שפיר כשגירשה אסור להחזירה דמעולם לא הוחזקנו להיתר גמור ומש"ה לא תיקשו מהא דמותר לאכול דמאי בשבת ובמצ"ש צריך לעשר דשמעכ"פ יש מיעוט המצוי לאיסור ונהי דמה"ת אזלינן בתר רוב אף נגד מיעוט המצוי ומצינו בש"ס בדמאי הקילו ועיין תוס' יבמות דקי"ד ועיין בירושלמי פ"ג דמאי דמשמע דאף א"נ דאיסור דרבנן אסור לאכול לחולה שאב"ס כשיטת הרמ"א ביו"ד קנ"ה ובכ"מ פ"ד מיסודי התורה מ"מ דמאי מותר לאכול לחולה שאב"ס וחזינן דקיל מאיסור דרבנן מ"מ א"א לומר דבשבת הי' היתר גמור דהא יש מיעוט המצוי רק דלא גזרו לענין שבת ובמצ"ש בוודאי צריך לעשר ובפרט לשי' התיו"ט דמהני הפרשה אף למה שכבר אכל א"כ ע"י הפרשה דהשתא מתקן גם על למפרע ועיין בשעה"מ: נחזור לענינינו דלשיטת הרדב"ז גם במשאל"ס בניסת כבר ואמרנו דלא תצא מותרת להינשא גם אחר שגירשה והנה הבית שלמה הביא מדברי הפמ"ג סי' תס"ז דביצה א' נפצע ע"י חולה ומת בעלה מותרת אף לכהן דאמרינן הואיל דאישתרי בזה יפה כ' הבית שלמה דשם כל האיסור לכהן משום דנבעלה לפסול לה וכיון דהתרנו אותה לבעלה מכח ס"ס א"כ ל"ח נבעלה לפסול לה ונהי די"ל דס"ס ל"מ לענין פסול כהונה מ"מ כיון דעיקר האיסור נצמח מכח הבעל וכיון דמכח הס"ס הוחלטנו שבעלה הוא כשר א"כ ל"ח נבעלה לפסול וכעין זה הוא סברת המהרש"א חולין ד"צ בהא דהקשו בתוס' דגיד על מוקדשין חשוב מוסיף משום דנאסר לגבוה וכו' במהרש"א, דא"נ דלא חל איסור גיד א"כ חשוב מן המותר לישראל ומותר גם לגבוה וכתבתי בחי' דאף א"נ דלא כסברת הרמב"ם בנקודה הנפלאה דל"ב מוסיף דבע"כ חל מ"מ הכא דכל האיסור דלגבוה הוא רק מקרא דמשקה ישראל ע"כ צריכין לידע מקודם שנאסר להדיוט וה"נ דכוותי' אבל באמת י"ל היכי דגירשה בגט פסול מדרבנן נהי דניסת ל"ת מ"מ בגירשה חזרה לאיסורה הראשון: וראיתי להגאון מבראד שליט"א שהביא מדברי עצי ארזים מהא דש"ס יבמות דף קי"ט

דשתי יבמות שכל אחת אמרה מת בעלי ונתייבמו לאחר ומתו בעליהן דשוב אסורין להינשא אף דכבר נתייבמו מקודם והי' נאמנים שמתו בעליהן מ"מ ל"מ אח"כ לענין הצרה באמת יש לחלק דשם מה שהי' מותרים להינשא לא הי' מצד נאמנות עד רק משום חזקה אשה דייקא ומינסבא וא"כ נודע דחזקה ל"מ מאחד לחבירו כמ"ש התוס' כתובות ע"ו ועיין ר"ן גיטין דס"ד ואף דקיי"ל לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה שם כל האיסור דבתה נצמח מכח דאמה נבעלה לפסול וא"כ כיון שמתירן את אמה ומחליטן שלא נבעלה לפסול ממילא בתה מותרת וכסברא שכ' לעיל להבין דברי הפמ"ג סי' תס"ז אבל הכא.

דכל אחת אסורה משום זיקה שע"י הבעל וא"כ שפיר אמרינן נהי' דהי' מותרין להתיבם מצד חזקה דדייקא ומינסבא אבל במת מי שנתייבמו לו שפיר אסורין דשמא יבם שניהם קיימים וכיון שבמקום יבם נשאר איסור מצד הבעל שוב ל"מ חזקה מאחד לחבירו וכיון שצדק עדות פסולין זה לזה לפי ששונאת זו את זו ונהי' דכבר התרנו להם להינשא משום חזקת דייקא ושפיר ל"מ חזקה מזו לזו ועפ"י ז"ל בהא דר' אלעזר אומר כיון דכבר הותרצו להתייבם שפיר מותרין עפ"י מה שביארתי בספרי ח"ב סי' י"ג באריכות דר' אלעזר ס"ל דמיתת הבעל מתיר לגמרי ורק דיבם מטיל עלה איסור חדש ות"ק ס"ל דהיא איסור מצד אישות של הבעל ולפ"ז ר"א לשיטתו יש ס' על התחלת האיסור ושפיר כיון דהתרנו להתייבם נהי' דהיא רק מצד דייקא ומינסבא וי"ל דל"מ חזקה מאחד לחבירו מ"מ מ"ס א"א להטיל עלה שם איסור דשמא באמת מת היבם אבל רבנן י"ל דס"ל דבמקום יבם נשאר איסור מכח הבעל ושייך לומר מחזיקינן מאיסור לאיסור כמ"ש במהרי"ט א"כ שפיר י"ל דלא מהני חזקת דייקא של אחד לחבירו כיון דהוי נגד ח"א וז"ב עכ"פ לפי"ז י"ל דבמשאל"ס כיון דהוי רק מיעוטא דמעוטא שפיר היכי דניסת חשוב היתר גמור ושפיר אף בגירשה מותרת להינשא לאחר אבל בפסול בגט ובפרט בכמה חששות בענין הגט דגם בניסת אפ"ה א"א לומר דהוי היתר גמור דהא קיי"ל דאם הבעל רוצה לגרשה ה"ז משובח רק דאין הב"ד מחויבין לכופו לגרשה עכ"פ י"ל בכבר גירשה כיון דאמרינן דהמגרשה הי' משובח היאך נתיר לו להינשא ה ועי' כתובות כ"ד בפלוגתא דר' מנחם בר' יוסי בתו"ת דנחלקו בסברת רמבנ"י ה"ג ור"א ברודא והח"ץ דכ' הח"ץ דרמבנ"י ל"ל סברת דייקא ורק בניסת כבר אף דיש ריעותא על התחלת הנישואין מ"מ ליכא ח"א עיי"ש בפנ"י: והנה יש קצת ראי' מהא דיו"ד סימן קפ"ז לענין רדמ"ת דהפילה חררה דל"מ ואפ"ה אין מוציאין אותה מבעלה מ"מ כ' בט"ז דבגירשה אסורה ומוכח לכאורה דאף דלא הי' צריך לגרשה והיינו מתירין לבעלה אפ"ה בגירשה שוב הוי כלכתחילה ואסורה אך באמת בש"ך שם משמע דהכוונה רק אם גירשה מקודם שהפילה חררה וא"כ בשעה שנולד הס' אם הועיל הרפואה כבר אין לה בעל אז אין מתירן להינשא לבעל אבל משמע דאם בשעת שהפילה חררה ישבה תחת בעלה ופסקנו דא"צ לגרשה אף בגירשה מתירן להינשא ונשמע לכאורה כשיטת הרדב"ז: אך באמת י"ל דוקא שם ברדמ"ת דלשיטת רוב הפוסקי' אינו רק איסור דרבנן וגם יש בזה ס' שמא הוא מן הצדדין ואף דרוב דמים מן המקור מ"מ כיון דרוב נשים אינן רואין מחמת תשמיש יש הוכחה שהוא מן הצדדין כמ"ש בשו"ת טור האבן ובהגה"ה אמ"ב ונהי' דאנו מחמירין בס' אחד אבל עכ"פ אחר שהפילה חררה הוי עכ"פ ס"ס להיתר שמא מן הצדדין ושמא נתרפא וכיון שכבר הוחלטנו להתיר שלא להוציאה מתחת בעלה וסמכו על הס"ס

בדרבנן לכך מתירן אף בגירשה אבל הכא דנוגע הס' לאיסור תורה היינו לאיסור א"א נהי דהגט הועיל מה"ת מ"מ כיון דיש עליו וודאי פסול דרבנן נהי דאם ניסת לא תצא מ"מ עכ"פ גם בעודה תחת בעלה לא הי' בהיתר גמור דהא הבעל אם מגרשה ה"ז משובח שוב שפיר י"ל בגירשה אין להתירה לינשא היכי דיש וודאי פסול דרבנן בהגט ובפרט דגירש' קודם שנתברר דהי' מותר לו לדור עמה ול"ש לומר דמחזי מילי דרבנן כחוכא דהא עדן לא הותרנו אותה ויש לפלפל בזה עפ"י דברי הט"ז סי' י"ח לענין נאבד הסכין דחשוב בכלל יצא בהיתר כיון דאם הי' שואל הדין היינו מתירין לו לאכול חשוב יצא בהיתר אף דעדן לא שאל אך באמת יש לחלק דשם בשעה שנאבד הי' היתר גמור דאם אין הסכין לפנינו מוקמינן בחזקת היתר א"כ הוי כיצא בהיתר אבל הכא גם מקודם ידענו דיש בזה כמה חששות לאיסור רק דהי' ספק אם הדין דתצא או לית וכיון דקודם שנפסק הדין גירשה י"ל דלכ"ע אסורה להנשא כללו של דבר דקשה הדבר להתיר להינשא לכתחילה זולת אם נתברר דהחזיקה שמה באמעריקא לשם חי' רוזא ועיין שו"ת מהרש"ם ח"א סי' רכ"א דשם רוזי ורוזא אחד הוא ודעתו שם להקדים שם ראזא לשם רחל ואם נתפרסם שמה חי' רוזא ונקראת עכ"פ בפי איזה אנשי' או נשים בשם זה אז יש להקל הואיל שהוא עיגון גדול אבל אם לא הגידה לשום אדם משם חי' רוזא אין זה דומה לדבר השב יעקב דשם הי' שמו מעריסה נטע י"ל ע"י פרסמו לפני הב"ד נתעורר שמו הראשון כמו שהאריך בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' ס"ג וסי' רפ"ו אבל כאן לא הי' לה מעולם שם חי' רוזא ביחד ע"כ קשה להתיר ורק אם היתה נקראת באמעריקא עכ"פ מפי איזה אנשים בשני השמות אז יש מקום להכשיר במקום עיגון והש"י יצילנו משגיאות: באעה"ח יום ד' ח"י למב"י תרע"ד לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ס"ד.

לחתני הרב החרף ובקי מו"ה חיים ריינמאן מנאראל נ"י: בדבר הערה בש"ס ב"ק דע"ח דכ' רש"י ז"ל דקאי לר"ש והעיר דהא בקרן חייב אף לרבנן ואף בקדשים שא"ח באחריותן: הנה כבר האריך בדברי רש"י ז"ל בשלטי הגיבורים פ"ק דב"ב וכו' בפירוש דרק לר"ש כיון דחייב כפל ע"כ דחיובו הוא רק לגבי בעלים מש"ה פטר נפשו בכבש כיון דהבעלים יוכלו ג"כ לפטור א"ע בכבש אבל לרבנן כיון דהחיוב הוא רק מצד ההקדש א"כ צריך לשלם כפי שגנב וכו' דמש"ה הרמב"ם ז"ל בהל' מעשה הקרבנות הביא רק הדין דבעלים פטר נפשי' בכבש אבל לא לענין הגנב משום דלדידן דס"ל דהגל"מ לא כממון דמי א"כ עיקר חיובו לההקדש צריך לשלם כפי שגנב ועיין במרדכי פ' אלמנה נזונית דהביא ג"כ דברי רש"י הללו דזה קאי לר"ש ובאמת עיין בשט"מ דהביא בשם הראב"ד ז"ל ב' פירושים פירוש אחד דהקרן בוודאי צריך לשלם בעד שור ורק הס' של הש"ס הוא לענין הכפל דזה א"ח רק מצד הבעלים ובזה כאן דהבעלים מצי לפטור בכבש יוכל הגנב לפטור א"ע ג"כ בכבש ועפ"י"ז ניחא מה דכ' רש"י דקאי לר"ש ועפ"י"ז ניחא דרבנן כיון דא"ח כפל א"כ הקרן צריך לשלם כמו שגנב ורק לר"ש דחייב ג"כ כפל מצי למפטור א"ע בכבש ויש עוד שיטה בראב"ד דמצד ההקדש פטור אף מקרן דכל היכי דאיתא בי גזי דרחמנא איתא וכן הוא שי' המאירי ז"ל דמצד ההקדש פטור אף מקרן ועיין שו"ת מהר"י מינץ הובא בח"צ ובמ"ל פי"ז ממעה"ק לענין גנב אתרוג מובחר והחזיר אתרוג פשוט אי מקיים בזה השבחה דבמהר"י מינץ הביא ראי' מהא דגנב מצי

פטר נפשי בכבש והח"צ והמ"ל דחו משום דהאתרוג שוה למכור שוב צריך לשלם כל שויה ובס' רני ליעקב ב"ק ד"ט העיר משיטת הראב"ד ז"ל דרק לענין הכפל פטר נפשי בכבש אבל הקרן צריך לשלם בעד שור אך בשו"ת תפא"צ סי' כ"ח הביא ג"כ הערה הנ"ל וכן דרק משום פסידא דהקדש צריך לשלם כמו שגנב אבל מצד הבעלים גם לענין הקרן הי' יכול למיפטר עצמו בכבש הואיל שיוכל לקיים נדרו בכבש וא"כ י"ל דה"ה באתרוג כיון שיוצא באתרוג פשוט א"צ לשלם מה שחבירו רוצה לקיים מצוה מן המובחר ועיין בס' אמרי צבי על ב"ק שהאריך בזה ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ד בס' מ"ז שהאריך ועיין ש"ש שמעתא ו' פרק ד' דהקדש אין דנין בו דין ממון רק דין איסור א"כ שפיר י"ל כשי' המאירי דמצד ההקדש פטור אף מקרן כ"ז שהגניבה בעולם דכל היכי דאיתא בי גזי דרחמנא איתא ועיין קצה"ח סי' ר"ד עכ"פ דברי רש"י ז"ל א"ש דל"מ לפירוש הראשון של הראב"ד בוודאי דלא קאי הבעי' לרבנן דהא לענין הקרן צריך לשלם בעד שור ואף לפי' השני ג"כ ניחא דרק לר"ש כיון דהתשלומין הוא מצד הבעלים עכ"פ צריך לשלם לר"ש וסגי בכבש אבל לרבנן דהחזיב הוא מצד ההקדש או דצריך לשלם בעד שור כשי' הש"ג או דא"צ לשלם כלל כ"ז שלא אכלו כפי' המאירי ודברי הש"ג מבוארים בגליון הש"ס וז"ב: ובדבר קושי' השניה על התוס' חולין ק"מ שנסתפק בבהמת עיר הנדחת אי עבר והקדישה אי כשר כיון דלשריפה קיימא והעיר דבש"ס דסנהדרין נסתפקו בבהמת עהנ"ד אם שחטה אי מועיל השחיטה להוציא מידי נבלה לפענ"ד ג"כ לא קשה דשם בסנהדרין כ' רש"י ז"ל דבשאר א"ה שפיר מהני שחיטה להוציא מידי נבלה אך הכא מפורש דחרב קריא רחמנא מוכח דגם ע"י שחיטה חשוב כקטלא אבל הכא לענין הקדש באמת שלל שמים א"צ לשורפו ורק אם כבר חל על הבהמה איסור דעיר הנדחת קודם ההקדש באמת העיר בשו"ת תפא"צ אדברי התוס' שנסתפקו בבהמת עהנ"ד בעבר והקדישה הא אה"נ אין ברשותו להקדיש וכתב בס' מנ"ח דקדושת הגוף חל אף בדשא"ב ועיין קצה"ח סי' קי"ז ועיין תוס' קידושין ס"ג ובפנ"י שם עכ"פ י"ל דזה כוונת התוס' די"ל דחל ההקדש אף בבהמת עיר הנדחת משום דקדושת הגוף חל אף בא"ה אף דחשוב אין לו בעלים אך עיקר הס' של התוס' דמצינו באה"ע סי' קכ"ד דאף דגט שכתבו על א"ה כשר מ"מ בדבר שטעון שריפה ל"מ דכשריף דמי ובאמת כ' המפורשים דאף א"נ דא"ה יש לו בעלים מ"מ בא"ה כזו שצריכין לבערו מן העולם חשוב אינו ברשותו א"כ א"ש דבאמת בבהמת חולין של עהנ"ד שפיר נסתפק בש"ס די"ל דשחיטה ל"מ לטהרה מידי נבילה.

אך בהקדושה י"ל דקדושת הגוף חל גם על א"ה ושוב מיקרי שלל שמים וא"צ לשרוף או די"ל דכיון דעומד לשריפה הוי כשרוף כבר ולא חל עליו קדושת הגוף וא"ש הכל בס"ד: ובדבר ההערה במי שקנה חפץ מטלטלין ונתן להמוכר בעד כסף המכירה שט"ח שיש לו על חבירו והקנה לו את השטר בכומ"ס אי חל הקנין לגמרי או לא חל רק לענין מש"פ דלא עדיף מכסף בעין.

והנה לכאורה י"ל דא"נ מכירת שטרות דרבנן אף מש"פ לא יהי' עפ"י שיטת הרמ"א בס' ס"ו דבשטרות בכסף בלי כומ"ס אף מש"פ ליכא והסברא דלדידן דס"ל כר"י אמרינן דעיקר הא דיש מש"פ משום דכסף קונה ד"ת לא רצו חז"ל לעקור לגמרי את הקנין ד"ת ולכך אמרו דיש מש"פ אבל במקום דל"מ כסף אף מה"ת אף מש"פ ליכא

וכמ"ש בשט"מ ועיין קצה"ח ונה"מ סי' ס"ו א"כ י"ל היכי דנתן לו השט"ח במקום כסף
א"כ מה"ת לא נקנה השט"ח להמוכר ונהי דמדרבנן קנה את השט"ח וחשוב כמו כסף
מ"מ חז"ל הפקיעו את קנין כסף והכא לא יהי חשוב כהפקעת קנין ד"ת דהא מה"ת לא
קנה כלל את השט"ח וכיון דל"ח הפקעת קנין ד"ת י"ל דאף מש"פ לילא נמצא לכאורה
הדבר תלוי א"נ דקנין שט"ח הוא מה"ת יש עכ"פ מש"פ אבל א"נ דקנין שט"ח ל"מ
מה"ת י"ל דאף מש"פ ליכא אך באמת אאפ"ל כן דהא באמת מוכח בש"ס דלר"מ
בקידשה בשט"ח מקודשת ולשי' הב"י הכוונה קידושי ד"ת דס"ל דקנין דרבנן מהני
לענין קידושי תורה והנה לפימ"ש הישי"ע דהיכי דחז"ל לא השוו קנינם לד"ת אז לא
מועיל לד"ת וזה כוונת הרמב"ן ז"ל דא"ל דמש"ה מועיל מחילה בשט"ח שמכר משום
דמכירת שט"ח דרבנן א"כ לא הי' מועיל לד"ת א"כ שוב א"נ דבאם קנה בשט"ח היינו
שנתן השט"ח בתורת כסף ליכא מש"פ משום דלא קנה הכסף רק מדרבנן א"כ שוב
חזינן דלא השוו דבריהם לד"ת דהא אם הי' קונה השט"ח מה"ת עכ"פ הי' מש"פ ושוב
לא יועיל לקידושי ד"ת ומדחזינן דללישנא קמא אם הקנה בכומ"ס מקודשת אף לרבנן
ובשלמא לר"מ דס"ל אדם מקנה דשלב"ל א"כ ס"ל מכירת שט"ח מהני מה"ת כמ"ש
התומים אבל רבנן דס"ל אין אמ"ק דשלב"ל א"כ ס"ל מכירת שט"ח דרבנן ואפ"ה
בהקנה בכומ"ס מקודשת מה"ת וגם למסקנת הש"ס עכ"פ בקידשה בשטר שנכתב לכל
מי שמוציאנה דל"מ מחילה מקודשת וע"כ דרבנן מהני לד"ת ועכצ"ל דחשוב כמו כסף
בעין ויש מש"פ: יצא דל"מ לשי' הש"ך דגם בהקנה שטרות בכסף יש מש"פ אף דלא
חל הקנין אף מה"ת אפ"ה בדברים ומעות יש מש"פ מכ"ש בקנה מטלטלין והקנה לו
השט"ח במקום הכסף דוודאי יש מש"פ אך אף לשיטת הרמ"א דליכא מש"פ רק בנתן
כסף בעד מטלטלין כיון דקונה מה"ת עכ"פ גם בנתן לו השט"ח במקום כסף כיון
דמטלטלין כסף קונה ד"ת נהי דבשט"ח ל"מ קנין מה"ת אבל עכ"פ אחר שתיקנו חז"ל
קנין בשט"ח הוי כאלו זכה בהכסף מה"ת ושוב יש מש"פ וז"ב אך באמת יש עוד לומר
דהכא הוי קנין גמור דבאמת עיקר הטעם דל"מ קנין כסף משום שיוכל לומר נשרפו
חטיך ובאמת הוקשו בתוס' דשוב יאמר נשרפו מעותך אך התירץ דעכ"פ מותר להשתמש
במעות חייב באחריותן או דעכ"פ חשוב ש"ח וכספים אין להם שמירה אלא בקרקע
וא"כ כ"ז ניחא בכסף בעין אבל באם נתן לו השט"ח במקום כסף הכא אם נימא דלא
נגמר הקנין שוב יוכל לומר נשרף שטרך דבשטר חוב לא יוכל להשתמש בו שאינו ממון
בעין וגם תירץ השני ל"ש דאף א"נ דגם שטרות אין להם שמירה אלא בקרקע מ"מ
שטרות נתמעטו מדין שמירה ולשיטת רוב הפוסקי' אף חיוב פשיעה ליכא בשטרות דלא
כהרמב"ם ז"ל א"כ שוב כמו דאם נימא דיגמור קנין יוכל לומר נשרף חפצך כמו כן אם
לא יהי' נגמר הקנין יוכל לומר נשרף שטרך ושוב אוקמת אד"ת דכסף קונה לגמרי אך
לשיטת הש"ך ז"ל דגם בשטרות חייב בפשיעה אז לתירץ הא' שבתוס' גם הכא י"ל דלא
קנה לגמרי שלא יוכל לומר נשרף שטרך אך לתירוץ הב' שבתוספת רק בכסף בעין
שיוכל להשתמש בו וחייב אף באחריות גו"א אז הפקיעו הקנין א"כ בשט"ח שלא יוכל
להשתמש בו כיון שאין המעות בעין שוב לא נתחייב באחריות גו"א ובפרט בשטרות
ליכא חיוב שמירה בגו"א ושוב יוכל לומר נשרף שטרך שוב י"ל דקנה לגמרי ואף א"נ
כשי' הנה"מ דביטלו קנין כסף לגמרי אף במקום דל"ש החשב נשרפו חטיך מ"מ י"ל

דלפי המפורש בש"ס דב"מ דמ"ו דבמלוה הבא מחמת מכר קונה לגמרי משום דהוי מילתא דל"ש ואוקמה אדינא ובסתם מלוה אף בהנאת מחילה מ"מ ל"מ במטלטלין דלא עדיף מכסף בעין ול"מ רק למש"פ אבל כיון דכל מלוה ל"מ רק מלוה הבא מחמת מכר הוי מלתא דל"ש ומהני לגמרי עיין בחו"מ סי' קצ"ט וסי' ר"ד א"כ י"ל לפמ"ש הש"ך סי' ק"צ דלא יוכל לקנות בשט"ח שום מקח דלא ס"ד דמוכר שירא שמא ימחול הלוקח ורק בממרני יוכל לקנות והקצה"ח והנה"מ כתבו דגם בשטר שיוכל למחול אפ"ה מהני הקנין דהמוכר ס"ד שאם ימחול יצטרך לשלם מדד"ג ורק באשה משום דכסיפא מילתא לתבוע מבעלה א"כ לפ"ז לשי' הש"ך ז"ל בשטר חוב פשוט בלא"ה לא יוכל לקנות אף קרקע מחמת דלא ס"ד ושוב בממרני הוי מילתא דל"ש ודמי למלוה הבא מחמת מכר ושוב קונה לגמרי אך בשאר שטרות דלשי' הקצה"ח ונה"מ יוכל לקנות בו קרקע שוב י"ל דהוי דבר השכיח ולא עדיף מכסף בעין ושוב הפקיעו הקנין יצא לדינא דל"מ לשיטת הסוברים דבמקום דל"ש החשש נשרפו חטיך כסף קונה לגמרי א"כ פשיטא דבקנה מטלטלין ונתן השט"ח שיש לו על חבירו במקום כסף והקנה בכומ"ס דקנה לגמרי דאם לא יגמור הקנין יוכל לומר נשרף שטרך דבשטרא ליכא חיוב שמירה ואף אם נחוש לשי' הש"ך ז"ל דגם בשטרות חייב בפשיעה מ"מ לחד תירץ שבתוס' עירובין בעי שיהי' עליו חיוב גו"א ובשטרות ליכא בוודאי חיוב גו"א ובפרט א"נ דגם חיוב פשיעה ליכא בשטרות שוב בוודאי יוכל לומר לו נשרף שטרך ושוב אוקמא אד"ת אך אף א"נ דאף במקום דליש החשש נשרפו חטיך אפ"ה ביטלו קנין כסף מ"מ י"ל לשיטת הש"ך דבכל שט"ח לא יוכל לקנות אף קרקע משום דלא ס"ד המוכר שמתירא שמא ימחול הלוקח ולא ירצה לילך לדון א"כ רק בממרני דל"מ מחילה אז מועיל הקנין ושוב י"ל דאף במטלטלין קונה לגמרי דהוי מלתא דל"ש היינו שט"ח כזה דל"מ מחילה ושוב אוקמא אד"ת דכסף קונה לגמרי: יצא לדינא בקנה בסתם שט"ח אז במטלטלין יש ס"ס לבטל הקנין שמא כשיטת הש"ך דליכא ס"ד ושמא אף במקום דל"ש החשש נשרפו חטיך אפ"ה ל"מ כסף במטלטלין ממילא הלוקח חשוב מוחזק ובפרט לשי' הש"ך דבשטרות יש חיוב פשיעה שוב שייך החשש אך בממרני י"ל דהוי ס"ס לזכות הלוקח א' שמא בשאר שטרות ל"ח קנין אף בקרקע וא"כ הכא הוי ממרני מילתא דלא שכיח ואוקמא אדינא ב' שמא כיון דליכא חיוב שמירה בשטרות שוב לא שייך החשש ושוב כסף קונה לגמרי ולשיטת הרבה פוסקים ס"ס מועיל להוציא ממון ובפרט הכא עכ"פ קנה מה"ת והס"ס הוא רק לומר דלא ביטלו קנין ד"ת.

ועיין בספרי ח"א סימן מ"ג דמשמע שם דגם בנתן שט"ח בעבור כסף ל"מ רק למש"פ אך בממרני בוודאי י"ל דקנה לגמרי וז"ב בס"ד: באעה"ח יום ב' שמות תרע"ד ראדמישלא. חותנך דו"ש ה' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן ס"ה.

להרב הה"ג ר' ישראל לעבאוויטש מוצ"ד זעלטי נ"י. בדבר שאלתו באיש אחד שהי' חולה מסוכן ר"ל ובזמן הלז נפטרה אשתו ר"ל והוא לא ידע כלל ממייתה ובעיר ההוא רבו בעו"ה כת מחללי שבתות ונחלקו אחב"י היראים ועשו להם קלוז ויש להם רב מיוחד ורק בעניני מסים משועבדים לקהלה הגדולה ורק בבית החיים יש להם שכונה

מיוחדת לקבורת המתים מעדת היראים וגם הנשיא דח"ק הוא מאנשי היראים ובעת מיתת האשה הנ"ל הי' ר"ל עת צרה בכל העיר והגבאי הראה להם מקום לקבורה בשכונת היראים והשמש פשע וחפר לה קבר בין שכונת הפושעים וכאשר בא הגבאי לבית החיים אחר שכבר נחפר הקבר צעק מאוד על המעשה הזאת ואמר בפירוש כי אם לא הי' הזמן סמוך לש"ק הי' מצוה לחפור קבר אחר.

וכן כאשר שב הבעל לבריאתו ושמע ממיתת אשתו וממקום שנקברה אמר תיכף שיפנה אותה מקברה להוליכה לקברות אבותי בעיר אחרת אך יען כי כעת א"א להוליכה לקברת אבותי שהוא מחוץ לג' מדינת לזה רצונו לפנותה ולקבורה בשכונת היראים בשם זה תורף השאלה בקצרה: והנה ידוע דאסור לפנות מת אף בארון סגור דל"ש חשש ניוול מ"מ אסור מחשש חרדת הדין כמו"ש בשו"ת ח"ץ דחוששין לכל הטעמים אך עכ"פ מצינו בפוסקים דמקבר עכו"ם לקבר ישראל מותר דלהצילם מבזיון המת בעצמו מיותר על חשש חרדת הדין.

וגם מפורש בפוסקים דאם התנה בשעת קבורה לפנותו מותר וגם בציוה המת להוליכו לעיר אחרת אף שלא אמר בפירוש שיפנו אותו וי"ל דכוונתו הי' להוליכו קודם קבורה ואפ"ה אם לא הי' אפשר להוליכו תיכף מותר לפנותו מקברו וחזינן דאזלינן בתר אומדנא כיון דגילה דעתו שאין ברצונו שיקבר במקום שהוא אמדינן לדעתו שגם אם הי' יודע שלא יהי' באפשר להוליכו קודם קבורתו הי' מסכים לפנותו מקברו ואומדנא דמוכח חשוב כתנאי כמ"ש התוספת קידושין ד"נ וא"כ י"ל עפ"י מה דמפורש בש"ס ב"מ דכ"ב בהא דכלך אצל יפות אם נמצא יפות מהן תרומתו תרומה וקאמר בש"ס דלאביי דס"ל יאוש שלמ"ד ל"מ מיירי בשוי' שליח והרמב"ם ז"ל לא מביא הא דשוי' שליח וכ' בט"ז יו"ד של"א דסמך על סוגי' דקידושין נ"ב דמכח ניהותא דמצוה אמרינן אמ"ל וחשוב כשוי' שליח ועיין קצה"ח סי' רס"ב די"ל באם לא נודע לו מהחמץ עד אחר זמן איסורו ואז כנודע לו הפקירו אמרינן מכח ניהותא דמצוה אמ"ל וחשוב כהפקירו קודם זמן איסורו ועיין בספרי ח"ב סי' י"ד מ"ש בזה עכ"פ ה"נ י"ל אף דלא הותנו בשעת קבורה לפנותה מ"מ דוקא אם הי' הבעל בשעת קבורה ולא הותנה ע"כ דלא הי' בדעתו לפנותה ושוב שייך חרדת הדין אבל הכא הבעל הי' חולה מסוכן ולא ידע כלל מקבורתה במקום ההוא וכיון שנעשה איסור בקבורתה במקום ההוא מטעם אין קוברין צדיק אצל רשע ותיכף שנודע לו אמר שיפנה אותה א"כ אמרינן מכח ניהותא דמצוה אמ"ל והוי כהתנה תיכף שאף אם הי' אז זמן דחוק לחפור קבר אחר כי הי' סמוך לש"ק מ"מ חשוב כהותנה תיכף לפנותה וידוע מ"ש מהרבי"ל הובא במ"י פ"א ממכירה דאיסור חשוב כהותנה ועיין בספרי ח"א סי' ו' א"כ חשוב כוודאי התנה ובפרט כיון שיש מנהג קבוע בעיר ההוא לקבור כל המתים מקהל היראים בשכונה מיוחדת א"כ מפורש בש"ס ב"מ דק"ח דדבר שאדם עושה סתם עושה ע"ד המנהג ומפורש בנמ"י שם דאף מיגו נגד המנהג ל"מ ועיין בש"ך סימן פ"ב ואף שהכא ע"כ שינוי מהמנהג במה שקברו אותה בין הפושעים ונודע מיש ברמב"ן קידושין ד"נ דאם ע"כ הי' שינוי מנהג בדבר אחד יש לחוש ששינוי גם בדבר אח אף באמת הכא נעשה השינוי בטעות בפשיעות השמש שוב תולין דדעת הבעל הי' כמו המנהג ובוודאי אם הי' ידע הי' מתנה לפנותה ובפרט דעכ"פ מפורש בפוסקים דמקבר עכו"ם מותר לפנות וקיי"ל מחלל שבת בפרהסיא דינו כעכו"ם א"כ מותר בלא"ה

לפנותה ואף שי"ל דגם מחללי שבת אולי כבר נתכפר להם במיתתם ע"י צער עיכול
בשר וכמ"ש הח"ס יו"ד ס' שמ"א אך באמת יש לחלק דשם רצו לפנות הרשע לפי
שגורם בזיון להצדיק א"כ כמו דקיי"ל בס' ממון המע"ה ואף רוב ל"מ א"כ ה"נ הרשע
כבר מוחזק בקבר ההוא וכיון שיש סברא שכבר נתכפר לו ושוב אינו גורם בזיון לצדיק
שוב מס' א"א לקלקל חזקתו שיש לו בקברו אבל הכא שרוצין לפנות הצדיק א"כ גם
להצילו מס' בזיון מוותר על חשש חרדת הדין וכמ"ש בשו"ת ב"א חיו"ד סי' ס"א דגם
בשם שפסול מחמת ספק מותר למוחקו דעכ"פ ל"ח דרך השחתה ובתשו' כתבתי בהא
דהעיר המג' במ"ל אהא דמשלישין גט בנשתטית מחשש כל מילתא דלמצ"ע למ"ש וכ'
במרכבת דמהני מטעם זכי' להצילו מחדר"ג אף דבנשא בהיתר יש דעות דל"ח בכלל
חדר"ג אפ"ה גם להצילו מס' חרם ג"כ חשוב זכי': עכ"פ לדינא אם יתברר שנקברה בין
מחללי שבתות בפרהסיא בוודאי מותר לפנותה וגם שנוגע לכבוד בני' שיאמרו שאמם
היתה ח"ו פרוצה שנקברה במקום ההוא ויען שכבר נשאלה שאלה זו מהגאונים מבראד
ומבוטשאש ע"כ אם יסכימו הג' הנ"ל ועכ"פ אחד מהם אז גם אנכי אצטרף להתיר ועכ"פ
אסור לפתוח הארון מחשש ניווול ורק יקברו אותה בהארון סגור והשי"ת יצלינו
משגיאות ויבלע המות לנצח: באעה"ח יום ג' ואתחנן י"ב מנחם אב תר"פ לפ"ק הק'
שמואל ענגיל.

פה מרחץ בארדיוב סימן ס"ו. להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה מנחם מיללער נ"י מוצד"ק
זלאטשוב יצ"ו.

בדבר השאלה באשה אחת שהיתה מניקה את בנה ונחלשה ופקדו עלי' הרופאים שלא
תניק כי תפול ח"ו במחלה על הריאה ואח"כ נתעברה וגזרו עלי' הרופאים באזהרה שלא
תניק עוד וגם בעלה גזר עלי' שתכון לה מניקת ושכרה מניקת וקצצה שכרה ובעלה
של"ח ואיזה שבועות אחר מיתת בעלה ילדה בן ולקחה המניקת הילד לביתה והניקתו
איזה חדשים ופעם אחת נסעה אם הילד מעירכם לאיזה צורך וגמלה המניקת את הילד
בלתי ידיעת אמו וכעת נזדמן לה איש אחד שרוצה לישא אותה רק א"א לו להמתין עד
כד"ח כי אין לו מי לשמשו ואת ב"ב הקטנים ושואל כת"ה חו"ד אם להתיר להם לישא
עכ"פ אחר ט"ו חודש זה תורף השאלה: והנה בדין זה יש כמה צדדים להקל א' מצד
אמירת הרופאים שאין ביכולתה להניק כי הוא מקום סכנה וא"ב י"ל לא מיבע' לש'
הר"ש הזקן דבגרושה דלא משתעבדא להניק מותרת להינשא מכ"ש הכא דמצד הסכנה
פקע שיעבודה דאדעתא דהכי לא נשתעבדה ושייך לומר אומדנא ואף די"ל דתלוי גם
בדעת בעלה ובכה"ג ל"מ אומדנא לשי' התוס' כתובות דמ"ז אך נודע מ"ש בשו"ת
הרא"ש לענין המירה אחות המשודכת דאומדנא גדולה מהני אף היכא דתלוי בדעת
שניהם ובפרט די"ל דגם הבעל מסכים לזה שלא תכניס א"ע לסכנ"פ ובפרט דלהחזיק
מהני אומדנא אף בתלוי בדעת שניהם לשי' מהר"ש יונה ועי' במלמ"ל פ"ו מזכי' ומתנה
מ"ש בזה וגם י"ל דבמידי שחל בכל יום חיוב חדש מועיל אומדנא אף בתלוי בדעת
שניהם עיין בשו"ת נוב"ק יו"ד סי' ס"ט אך לכאורה י"ל דבנ"ד ל"ש אומדנא כיון דגוף
הקידושין אינם בטלים א"כ ממילא נשתעבדה מכח תק"ח ול"מ אומדנא דלא עדיף מתנאי
מפורש וי"ל אין אישות לחצאין וכמ"ש בתוס' כתובות דנ"ו דמה"ט ל"מ תנאי על שו"כ
משום דאמרי' אין אישות לחצאין עיי"ש ועיין שו"ת ח"ס אה"ע סי' קנ"ב שכ' בשם

הגרעק"א דאף ליפטר ממזונות ל"מ אומדנא הואיל דכבר נשתעבד לה מכח תק"ח ל"מ אומדנא ליפטר ועיין שו"ת שומ"ק ח"ג ס'קמ"ג מ"ש בזה אך באמת י"ל בלא"ה כיון דסכנה לה להניק א"כ פקע שיעבודה ואף דנודע דעת הראב"ד מובא בשטמ"ק ב"ק ד"פ דממון חבירו אסור אף במקום פק"נ והכא יש ג"כ סכנת הילד ובכל מתרפאין חוץ מפק"נ אך באמת גם בפק"נ גמור כ' התוס' פסחים דכ"ה דאם אומרים לאדם הנח וזרוק א"ע על תינוק ואם לאו תהרג דא"צ למסור נפשו כיון דהוא לא עביד מעשה ההריגה בידיים אמרי' להיפך מאי חזית עיי"ש ה"ה הכא אף שלא תניק את הילד עכ"פ לא תהרוג איתו בידיים ושפיר א"צ להכניס א"ע בסכנה עבור זה ונהי דאכתי תיקשי דהא גם ממון חבירו אסור אף במקום פק"נ עיין רש"י ותוספת ב"ק ד"ס.

אך באמת נודע מה שהכריעו הפוסקים דמותר להתרפא ורק דמחויב לשלם אח"כ עי' ברא"ש שם ובספר פרשת דרכים מ"ש בזה א"כ הדבר פשוט דבנ"ד פקע שיעבודה וא"כ לש"י ר"ש הזקן פשיטא דמותרת להינשא ואף לש"י ר"ת האוסר גם בגרושה וגם לר"ש הזקן מ"מ נודע מ"ש הב"ש בסי' י"ג סקל"ז דבגרושה וגם אח"כ מת אבי הילד אסורה להינשא דאין לו מי למסמס לי' בחלב וכן העלו הנובי"ק והח"ס אפיה י"ל כ"ז היכא דעכ"פ ביכולתה להניק אותו וסתם אם מרחמת על בנה א"כ בוודאי תניק אותו א"כ אמרי' להנשא אותה מה לך לגרום היזק להילד קח לך אשה אחרת וכהא דמצינו בש"ס כתובות דע"ח ע"ב ברש"י ד"ה ור"ח בן עקביא דבהא דס"ל לב"ה דבנכסים שנפלו לה משנתארסה לכתחילה לא תמכור אם בא לוקח לב"ד לימלך אמרי' לו לא תיזבון כדי שלא להפסיד זכות הבעל עיי"ש ועי' בתוס' כתובות דפ"ו שכתב דנהי דהמוכר שט"ח יכול למחול מ"מ אסור לאיש אחר לייעץ את המוכר למחול עיי"ש א"כ הכ"נ אין להבעל לינשא אותה ולגרום הפסד להולד אבל בנ"ד דלפי פקודת הרופאים אסירה להניק ולא תכניס א"ע לסכנה וגם אי תרצה אנן לא שבקינן לה לסכן א"ע כנודע דבמקום זהדין דיעבור ואל יהרג אסור למסור נפשו ע' בכ"מ פ"ו מיסוה"ת ובחינוך מצוה רנ"ו ומכ"ש בנ"ד דהוי רק בשוא"ת בוודאי דאסורה להכניס א"ע אף בס' סכנה אף במידי דיהי' סכנה וודאית להולד כנודע דכל הפוסקים השיגו על הכ"מ פ"א מרוצח בשם הירושלמי דהיכא דחבירו בסכנה וודאי מחוייב הוא עכ"פ להכניס א"ע לס' סכנה עיין במנ"ח מצוה רצ"ו שהאריך בזה וא"כ בלא"ה לא תניק אותי ולא יגיע שום ריעותא להילד בזה שתינשא לאיש אחר שפיר מותר לכל איש לינשא אותה: ואף ד"ל דאם לא תינשא תמסמס לי' בביעי וחלב אבל אם תינשא לבעל הבעל לא יתן עבור פרנסת הילד אך באמת א"א לחדש חומרות דבכל הפוסקים מוכח דאיסור מניקת הוא רק מצד מזיק שיעבוד הילד וכמ"ש בתוס' סוכה דכ"ו בשם הירושלמי א"כ היכא דלא תוכל להניק נהי די"ל דיגיע ריעותא להתינוק בענין המזונות מ"מ לא מצינו בראשונים בשביל זה לאוסרה מלהינשא אך באמת לפמ"ש הריב"ש דגם ר"ת האוסר בגרושה עיקר האיסור משום לא פלוג כיון דלא ניכר השינוי בגוף מיחלף בין אלמנה לגרושה בשלמא בצמקו דדיה ניכר השינוי בגוף והיכא דיש חילוק בין האנשים ל"ש לומר לא פלוג כמ"ש בתוס' נדה ד"ג ובט"ז אה"ע סי' קי"ט אבל בלא ניכר השינוי בגוף שייך לא פלוג וע' במרדכי פ' החולץ שכ' בנתנה למניקה ולא נשבעה עד"ר לא הי' שום ס"ד להתיר דבוודאי תחזור בה רק גם בנשבעה עד"ר אפ"ה יש איסור משום לא פלוג וא"כ י"ל נהי דהכא לא תניק הילד

מחשש סכנה מ"מ כיון דגם בנתנה למניקה אסור אף בנשבעה עד"ר משום לא פלוג ה"ה הכא דאסור משום לא פלוג כיון דעכ"פ לא מינכר חילוק בין אשה זו לאשה אחרת דאין הכל יודעים מהא דאשה זו לא תוכל להניק מחמת סכנה ואף שבתוס' כתובות ד"ס כתב דלא גזרינן אטו אשה אחרת מ"מ כבר כתבתי בספרי ח"ה סי' מ"ח דכל זה לסוגיא דכתובות דנקט מניקת שמת בעלה ומשמע דגרושה מותרת ועכ"ה דסוגיא זו לית להו סברת ל"פ אבל לסוגיא דיבמות דנקט סתם מניקת ומשמע דגם גרושה אסורה וי"ל משום לא פלוג ושוב גם בנשבעה עד"ר אסורה משום ל"פ א"כ ה"ה הכא י"ל דאסיר משום ל"פ אך באמת י"ל דכיון דכבר גמלתו נהי דקיי"ל דגם גמלתו אסור מ"מ לפי"מ דמשמע מדברי רש"י ז"ל בכתובות שם דרק בגמלתו מחמת שרוצית להינשא אז אסור והכוונה דיש לחוש שמא עדיין צריך להניקה וגמלתו במתכוין ועי' שו"ת הגר"ח סי' י"ג שהרגיש כזה והג' מלבוב בשו"ת מהרי"א הלוי סימן קס"א העלים עין מדברי רש"י ז"ל א"כ בנ"ד שגמלתו המניקת שלא בידיעת האם א"כ הוי כנגמל שלא לכוונת נישואין שוב יש להתיר עפ"י דברי רש"י הנ"ל אך באמת י"ל הרי חזינן דהפוסקים השמיטו לגמרי סברת רש"י הנ"ל וצ"ב אמאי ועכצ"ל דסברת רש"י נכונה דוקא לסוגיא דכתובות הנ"ל דסובר דגרושה מותרת ועכ"ה דסוגיא זו לית לי סברת ל"פ א"כ שפיר בגמלתו עיקר האיסור היכא דגמלתו לכוונת נישואין אבל בנ"ד דידוע בוודאי שלא לגמל לכוונת נישואין שפיר אין לאסור כיון דסברת ל"פ לית לי לסוגיא דהכא אבל לש"ס דיבמות שהוכחתי לעיל דסובר דאף גרושה אסורה משום לא פלוג א"כ ה"ה בנגמל שלא לכוונת נישואין נהי דליכא תו חשש בתינוק זה מ"מ אסור עכ"פ משום ל"פ וא"כ לדידן דקיי"ל דגם גרושה אסורה משום ל"פ ה"ה דאסור מכח ל"פ אף נגמל שלא לכוונת נישואין וניחא הא דהשמיטו הפוסקים סברת הנ"ל וז"ב: אך באמת אכתי י"ל צד היתר בנ"ד דהוי חולנית וגם נגמל שלא לכוונת נישואין דבכה"ג אם נרצה לאוסרה הי' לנו הכרח לומר ב' פעמים ל"פ הואיל דאשה זו אסורה להניק עפ"י אמירת הרופאים א"כ באמת לא תניק אותו וגם לא משתעבדה להניק ורק שי"ל דאסור מכח ל"פ והכא הרי יש צד היתר מכח שנגמל שלא לכוונת נישואין ורק שכתבתי דיש לאסור גם בזה מכח ל"פ א"כ לאיסור מוכרחים אנו לומר ב' פעמים ל"פ ולהיתר סגי לנו בחד צד או להתיר מכח זה דפקע שיעבודה או מכח שנגמל שלא לכוונת נישואין א"כ נודע סברת התוס' כתובות דע"ו דעדיף לזכות את האשה שסגי בחד מן הטעמים מלזכות את הבעל שמוכרחים לצרף כל הטעמים עיין שם ה"ה הכא ובפרט שי"ל דכמו שמצינו בש"ס תמורה ד"א וערכין ד"ה דרק חז' מגו אמרי' אבל תרי מגו לא אמרי' ה"ה הכא רק חז' ל"פ אמרי' אבל תרי ל"פ לא אמרי' ונודע מ"ש המג"א בסי' תמ"ז דדבר האסור מכח ל"פ לח חמור כגוף הגזירה עיי"ש ע"כ הדבר פשוט דבנ"ד דלא תוכל להניק ונגמל שלא בידיעת אמו יש מקום להתיר אך באמת י"ל כ"ז אם הי' הדבר ברור דלא תוכל להניק שפיר הי' אמרי' דל"ח כלל בגדר מניקת אבל באמת יש ספק שמא לא אמר לה הרופא כלום ושמא הרופאים משקרים דהא מצינו ביו"ד סי' קפ"ז דאין רופאים נאמנים באיסור רדמ"ת לומר שנתרפאה אף דרדמ"ת לשי' רוה"פ הוי רק איסור דרבנן ואפ"ה לא מהימני וא"כ אף אי יהיבנא לך דמניקת חבירו לא חמיר משאר איסורי דרבנן כאשר כבר האריך בזה בשו"ת השיב משה אה"ע סי' ס"א די"ל דספק סכנה חמיר אבל עכ"פ הרי חזינן דגם

בשאר איסור דרבנן לא מהימנו ולכאורה י"ל דדוקא ברדמ"ת שכברנתחזקה באיסור וגם לפי דברי הרופא נתחזקה באיסור ורק שאומר דעכשיו פסק האיסור, א"כ הוי אמירתו נגד ח"א שפיר ל"מ אבל בנ"ד לפי דברי הרופאים הרי לא התחיל כלל האיסור עלי' דכ"ז שהי' בעלה חי לא הי' חלות להאיסור מעוברת חבירו דבלא"ה היתה אסורה לכל העולם מכח איסור א"א ואחר מיתת בעלה שוב לפי דברי הרופא לא היתה עומדת כלל להניק ולא התחיל האיסור כלל בשלמא אי הי' במעוברת איסור משום דחסא א"כ בעודה מעוברת היתה וודאי אסורה בתוך הזמן שבין מיתת בעלה לבין לידת הבן ורק שדנין אי אחר הלידה פסק האיסור ושוב הי' שייך לפלפל אי מחזיקין מאיסור לאיסור כדי שלא יהי' נאמן הרופא אבל באמת הרי נדחה בש"ס טעמא דחסא ואף להרמב"ם ז"ל דמביא טעם דחסא מ"מ כבר כ' השבות יעקב ונוב"י דרק לפי שיצטרך לגרשה אחר שתלד בשביל זה יש לחוש לדחסא כדי שלא יצטרך לגרשה אבל בנ"ד דלא תוכל להניק א"כ הרי לא יצטרך לגרשה ליכא איסור גם בעודה מעוברת א"כ א"נ דאיסור מניקת לא הוי רק מדרבנן והכא לפי דברי הרופא לא התחיל כלל האיסור בכה"ג בוודאי דנאמן הרופא ודמי לסברת הגה"מ המובא בש"ע אה"ע סי' ל"ה דאף דאין נאמנות לע"א נגד ח"א מ"מ במידי דלפי דברי העד לא התחיל האיסור מהימן עיי"ש ה"ה הכא ואף אי נחוש לסברת הש"מ הנ"ל דמחמת חשש סכנה חמור משאר איסור דרבנן מ"מ באמת לשי' כמ"פ גם באיסור ד"ת יש נאמנות לרופא והא דבש"ס נדה דכ"ב קאמר תטיל למים כבר כתבו הפוסקים דשם הרופאים בעצמם אמרו להבחין אם לא יהי' נימוח יהי' הוכחה שהוא מן המכה אבל היכא דהרופא אומר דבר ברור שפיר מהימן ה"ה בנ"ד יש לסמוך אנאמנות הרופאים.

ואף שכ' הח"ס דדיבור הרופא ל"ח רק ספק ורק בפק"נ מועיל אמירת רופא כיון דס' פק"נ להקל אבל בשאר איסור תורה י"ל דל"מ דיבור הרופא כיון דלא משוי רק לספק וס' ד"ת לחומרא אך עכ"פ כיון דבפק"נ מועיל דיבור הרופא א"כ ממילא גם בזה מהני עכ"פ דיבור הרופא לענין שאסורה להניק ולהכניס א"ע לספק סכנה וממילא נפטר מלהניק ושוב מותרת להינשא ודוקא ברדמ"ת דאין האיסור תלוי בפק"נ שפיר י"ל דלא מהימן הרופא אבל הכא כל האיסור תלוי בזה אי יכולה להניק וכיון דעכ"פ בפק"נ מהני דיבור הרופא שוב אסור לה להניק ושוב מותרת להינשא וז"ב: ובאמת לפ"ז יש להעיר בנידון המבואר בשו"ת ח"צ סי' ס"ד בנתברר ששלשה ילדים שהניקה מתו דמותרת להינשא דסמכינן ארופאים וכדאמרי' במלה בנה ראשון ושני ומתו דשלישי לא תמול עיי"ש ומוכח בדבריו דקאתי עלה משני טעמים א' כיון דאיתחזקה בג' ילדים שמתו א"כ הוחזקה להיות חלב שלה ממית הילדים וגם בב' פעמים הוי חזקה בפק"נ ב' מצד נאמנות הרופאים ונהי די"ל דאין נאמנות לרופאים באיסורין מ"מ כיון דעכ"פ סמכינן ארופא וא"כ אסורה להניק לפי דיבור הרופא ושוב ליכא שום תועלת להילד בזה שתהי' אסורה להינשא ושוב שפיר מותרת וגם לטעם השני הואיל דאיתחזקה שאינה יכולה להניק א"כ כיון דאסור לה להניק מותרת להינשא ועי' בח"ס סימן ל' שכ' דבתחילת ימי הנקה אפשר לומר שלא לסמוך ארופא אבל עכ"פ היכא שכבר ינקה איזה זמן יש לסמוך ארופא ובאמת גם בלא נתחזקה רק בשני ילדים אפ"ה כיון דבפק"נ בב"פ הוי חזקה ונהי שכ' בנמ"י יבמות דרק מספק מחמירין במידי ד"ת שמא הלכה כרבי וא"כ י"ל דמספק א"א

לצמוח קולא אך באמת י"ל לא מיבעיא א"נ דאיסור במניקת הוי רק מדרבנן א"כ כמו דסומכין בווסתות ארשב"ג משום דווסתות דרבנן ה"ה דבדרבנן יש לסמוך להקל ולומר דהלכתא כרבי ועי' בלב"ש בח"ד שכ' דבדרבנן היכא דיוצמח קולא עי"ז שנחזיק ממקום למקום שפיר מחזיקין וה"ה הכא י"ל כנ"ל ואף אף א"נ דאיסור מניקת חמור משאר איסור דרבנן מ"מ כיון דעכ"פ לענין פק"נ סמכינן ארבי ושוב אסור לה להניק שוב מותרת להינשא: וראיתי בשו"ת שו"מ מה"ק סימן כ"ז העיר השואל מחמת שהרופאים פקדו שלא תינוק ב' ילדים והשו"מ דחה דבריו חדא דבשו"ת ח"צ מיירי שכבר איתחזקה בג' ילדים והכא הרי לא הי' אלא ב' ונהי דבסכנה סגי בב' פעמים מ"מ שם בנידון דהח"צ נתברר שאותן הילדים שהניקה מתו ואחרים שלא הניקה לא מתו אבל הכא הרי לא הי' כל זה עיי"ש והנה מ"ש השו"מ דבסכנה סגי בב"פ באמת י"ל דרק לחומרא חוששין בב"פ וכמ"ש הבכ"ש דבכל מידי ד"ת יש להחמיר בב"פ אבל לא יוכל לצמוח מזה קולא לד"ת אך באמת י"ל דשפיר מהני אף לקולא באיסור מניקת מכח הסברא שכתבתי לעיל דלענין איסור מניקת דהוי רק מדרבנן סמכינן ארבי ובפרט דעכ"פ מספק פק"נ אסור לה להניק ושוב ל"ח בכלל מניקת אך אי נימא כנ"ל שוב י"ל דהרופא לחוד מהימן ובנידון הח"צ שנתברר דהילדים שהניקה מתו היתה מותרת להנשא אף בלי דיבור הרופא ורק הח"צ מתיר משני טעמים ובכל טעם לחוד די להתיר דע"י דיבור הרופא דמשוי עכ"פ לספק ושוב בפק"נ ס' לקולא ואסור לה להניק ושוב ל"ח בכלל מניקת וגם דלענין איסור דרבנן סמכינן אדיבור הרופא היכא דלפי דבריו לא התחיל האיסור, א"כ כנ"ד נהי דלא דמי לדברי הח"צ דשם אמר הרופא שחלבה ארסי ומזיק לילד שפיר ל"ח בכלל מניקת אבל הכא דגם לפי דברי הרופא ליכא סכנה להילד רק להאם ושוב י"ל דאסור לה להזיק שיעבודו של התינוק אף במקום דיש חשש סכנה לדידה ועפ"י דברי הראב"ד המובא בשטמ"ק ב"ק ד"פ הנ"ל אך כבר כתבתי דעכ"פ א"צ להכניס א"ע בספק סכנה דשייך הסברא מאי חזית ושוב כיון דאסור לה להניק ושוב ל"ח בכלל מניקת וטעם לא פלוג כבר כתבתי די"ל דל"ש הכא אך באמת כ' שם השו"מ דקשה לסמוך אדיבור הרופא ועיי"ש בסי' כ"ב שנסתפק ג"כ אי יש לסמוך אנאמנות הרופאים ועי' שו"ת ד"ח ח"ב סי' ל"ג ובשו"ת הרי"מ סימן ל"ח מפקפק הרבה בהיתר נאמנות הרופאים ע"כ קשה להקל ולסמוך על נאמנות הרופאים אך אם יש עוד סניפים אפשר לצרף ג"כ דיבור הרופא לסניף ובפרט די"ל כיון דגמלתו שלא לכוונת נישואין א"כ לכאורה לשי' רש"י בכתובות ד"ס מותר ורק שכתבתי דעכ"פ יש לאסור גם בזה משום ל"פ אבל עכ"פ כיון דבכה"ג אינו נוגע עוד לחשש סכנה באותו הילד ורק דמחמירין משום ל"פ שוב לא חמיר עוד משאר איסור דרבנן ושוב בוודאי דיש לסמוך בכה"ג אנאמנות הרופא ובפרט שכבר אמר הרופא דבר זה עוד קודם מיתת בעלה ואז עדיין לא הי' נ"מ לענין איסור מניקת והוחזקנו דיבור הרופא שוב אף כשנצמח אח"כ נ"מ לענין איסור מניקת ג"כ יש להקל וכשיטת הרמב"ם ז"ל דהוחזק בע"א לוקה וכ"ה שי' הרי"ף ז"ל ביבמות פ' החולץ גבי אשתמודיענהו דפלוני אחוה דמיתנא וכן כ' הפלאה דרוב שכבר הוחזק מועיל אף לממון ר' ע"כ אם יש ברור שהרופא הגיד זאת עוד בחיי הבעל שההנקה הוא סכנה עבורה שפיר יש מקום להקל ובפרט שכבר שכרה מניקת בחיי בעלה ומדעת הבעל א"כ יש לצרף מ"ש בשו"ת שו"מ ח"ג סי' קמ"ג דאם שכרה מניקת ברצון

הבעל י"ל דמחל להשיעבוד הנקה ונהי שחזר בו דזכות התינוק אינו יכול למחול אבל עכ"פ אפשר לצרפו לסניף אך באם לא יתברר שהרופא הגיד כן בחיי בעלה שוב י"ל דהאשה בעצמה לא מהימנא לפי שחשובה נוגעת וכה ראיתי בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קמ"א לענין קטלנית דהאשה אינה נאמנת לומר שמת מחמת מכה מהלכת לפי שחשובה נוגעת ואף די"ל דשם בקטלנית לפי שאם ניסת לא תצא א"כ איסור זה קיל בעיניה וי"ל דמשקרת אבל הכא דגם היא בכלל האיסור עכ"פ באלמנה א"כ י"ל דוודאי אומרת אמת שלא תרצה לעבור עוד איסור ומתוך שנאמנת לגבי נפשה נאמנת ג"כ לענין הבעל נהי דהאיסור הוא גם על הבעל מ"מ מגו דנאמנת לגבי נפשה נאמנת ג"כ לגבי בעלה וכמ"ש הרמב"ן דמה"ט א"א ללמוד מקרא וספרה לה דע"א נאמן נגד ח"א לפי ששם האיסור גם עלי' ומתוך שנאמנת לגבי נפשה נאמנת ג"כ לגבי בעלה עיי"ש ועי' תוס' חגיגה די"ד ועי' בשו"ת בי"צ סי' נ"ח שכתב ג"כ דאם איסור מניקת הוא גם עליה שייך הסברא מתוך שנאמנת ועי' שו"ת ח"ס יו"ד סי' קמ"ז שפקפק הרבה בזה דבנוגע ל"ש הסברא מגו דנאמנת ובדברי הרמב"ן ז"ל כ' פירוש אחר עיי"ש: והנה כת"ה כ' דהאשה נאמנת כמפורש בש"ס כריתות די"ב דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים עכת"ד באמת י"ל שאני התם שהדבר נוגע רק לכפרת נפשו א"כ שפיר ס"ל לרבנן דאדם נאמן על עצמו דתלוי לקנות ל"מ ועי' בקצה"ח סי' ט' ועי' בתוס' כריתות שם שהקשו דלר"מ אמאי חייב הא חייבי חטאות אין ממשכין אותו ותירצו כיון דניחא לו בכפרה ורק שסבור להיות פטור ממשכין אותו ועי' בתוס' יבמות דפ"ז ע"ב שכתבו להיפוך עכ"פ בכה"ג ס"ל לרבנן דבדבר הנוגע לכפרת נפשו מהימן יותר מעדים וכמ"ש בקצה"ח הנ"ל דכפרה בעכ"ח ל"מ אבל בעניני איסור ובפרט בדבר הנוגע לגבי אחרים שפיר לא מהימן אף שנוגע האיסור גם לנפשו ואדרבה נוגע גרע מעד דעלמא דשאר עד נאמן באיסורין ובנוגע יש חשש משקר העולה מכל זה דעל האשה לחוד קשה לסמוך ורק אם יש בירור שהרופא הגיד זאת עוד בחיי בעלה שפיר יש לסמוך אדבריו ובפרט שכבר הבאתי עוד כמה סניפים ע"כ בצירוף שאר הסניפים יש לצרף ג"כ דיבור הרופא וז"ב ומ"ש כת"ה לצרף מכח דהאשה היא עני' ואין לה מי שיפרנס הילדים.

כבר כ' הפוסקים דאין להשגיח על זה דהתקנה הי' בשביל כל התינוקות דעלמא וגם מצד פרנסת בניו של הנושא אותה נודע דהשבות יעקב רצה לסמוך על זה והנובי"ת דחה דבריו וגם הגה"ק משפיטווקא ז"ל רצה לסמוך על זה אבל חלקו עליו עי' שו"ת בית שלמה אה"ע סימן כ"ב מ"ש הבי"ש שם לצרף מצד שיתחייב הנושא אותה בחיוב גמור לפרנס את הילד בנ"ד קשה לצרף דבר זה דהרי כבר גמלתו ותינוק זה עוד א"צ להנקה רק הגזירה הוא משום תינוקות דעלמא א"כ מאי מועיל חיוב הבעל נגד תינוק זה היכא דהוי החשש על שאר תינוקות דעלמא אולם אחר ט"ו חודש נודע דהפנ"י מתיר עכ"פ בדיעבד ונהי דח"ו לסמוך על זה לחוד וכמ"ש בשו"ע אדב"ע עכ"ז בנ"ד דיש סניף מכח זה שנגמל שלא לכוונת נישואין וגם מכח דיבור הרופא שאמר עוד בחיי הבעל שההנקה סכנה הוא לה א"כ לא תל עלי' מעולם איסור מניקת ובפרט ששכרה מניקת בחיי בעלה ועכ"פ אחר ט"ו חודש וגם בצירוף שהוא עני' יש מקום להתיר ורק באופן שיתברר הדבר שהרופא הגיד זאת עוד בחיי הבעל אבל על האשה גופא אין לסמוך דחשובה נוגעת ואף אם תביא תעודה מרופא ג"כ ל"מ דיש לחוש שמא שכרתו וכמו שחושש

הרמב"ם ז"ל בט"א בקטטה כנודע ואף דבלא"ה יש סניפים מכה שנגמל שלא לכוונת נישואין ואחר ט"ו חודש יש צירוף שיטת הפנ"י מ"מ בלי בירור שהרופא הגיד זאת עוד בחיי הבעל אין רצוני להקל כי יש בזה סכנה לכאורה ורק אם יתברר כנ"ל אזי ג"א מצטרף לכת"ה להתירה עכ"פ אחר ט"ו חודש כנלע"ד לדינא בס"ד והש"י יצילנו משגיאות: באעה"ח יום ד' בא שנת תרס"ו פה ראדמישלא יצ"ו.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן ס"ז כבוד הרב ההגה"צ בנש"ק וכו' מו"ה ארי' ליבוש האלבערשטאם שליט"א אב"ד דק"ק סאנץ: בדבר שאלתו באיש אחד העיד שראה איש א' נפל להמים ובתחילה ראו אותו הולך במים ואח"כ כיסהו המים ולא ראוהו עוד, ואח"כ חפשו אותו יום שלם ולא ראוהו ואחד העיד ג"כ כנ"ל שראו אותו בשעה שנפל ועמד כשיעור שעה אחר שנפל תחת המים ולא ראוהו יותר והנה לפי דברי כת"ה העדים הם קרובים זה לזה ע"כ תורף השאלה: והנה מקודם נדבר אם יצאה מחשש איסור תורה ע"י עדים הנ"ל כדקיי"ל במשאל"ס אם ניסת לא תצא.

הנה באמת כ' המפורשים דרק בשהה עד שתצא נפשו אז יצאה מחשש איסור תורה וניסת ל"ת דהוי רק בגדר מיעוטא דמיעוטא לומר שיצא מהמים אבל בלא שהה עד שתצא נפשו אז י"ל דל"ת כלל בגדר רובו למיתה או דשייך סברת הריב"ש דיש שני חזקות נגד הרוב ועכ"פ אף א"נ דמה"ת מודה הריב"ש דרוב עדיף משני חזקות כמ"ש בשו"ת מהרי"א אסאד אבל עכ"פ הדין דאם ניסת תצא והנה עפ"י עד הראשון שהעיד שחפש יום שלם ולא מצאו א"כ בוודאי הוי יותר משיעור דכדי שת"נ דגם לשיטת היותר מחמירין הוא רק שיעור שני שעות עד תחלת שעה ג' כנודע ואף שכ' בשו"ת ח"ס סי' מ"ח דשייך חשש בדדמי בשיעור יציאת הנפש וא"כ לגבי ע"א דשייך חשש בדדמי דלכמ"פ לא איפשטא האבעי' דע"א במלחמה וא"כ י"ל דיש בזה חשש איסור תורה.

אך באמת כיון דאמר דחפש אותו כל היום, ע"כ עכ"פ לא עביד דטועה בפחות משני שעות לכל היום ושוב יצאה מחשש איסור תורה. אך לכאורה נודע מ"ש בשו"ת פמ"א ובשו"ת בר"א דבע"א המעיד במשאל"ס אם ניסת תצא דל"מ א"נ דע"א בעדות אשה הוא רק מדרבנן א"כ היכי דבלא"ה לא תינשא א"כ ל"ש קולת עגונה ולא נתנו לו כלל תורת נאמנות ושוב אם ניסת תצא דעיקר הטעם דאם ניסת ל"ת משום דאוקמה אד"ת והכא ממ"נ מה"ת ע"א אינו נאמן ומדרבנן שוב חוששין שמא עלה מהמים ועיין כעין זה בר"ן פסחים ד"ל וברמ"א אה"ע סימן מ"ב.

וחוץ לזה אף א"נ דנאמן מה"ת מ"מ א"נ דעיקר הטעם משום דהוי מדע"ל והכא ל"ת עב"ל שיוכל להתנצל שעלה מהמים אך באמת כבר האריך בשו"ת בר"א דזה חשוב עב"ל דאם יבא הבעל יתברר שקרו דרק מחמת חשש חומר א"א חוששין שמה עלה מהמים וכמ"ש בח"ס סי' מ"ח להביא ראיה מש"ס יבמות ומדברי הרמב"ם דגם בנכרי שהעיד במשאל"ס אפ"ה אם ניסת ל"ת וע"כ דגם נכרי מסל"ת נאמן מה"ת וכמ"ש הרמב"ם ז"ל דהכא ל"צ תורת עדות רק בירור הדברים.

ובספרי הבאתי ראיה מהא דטבע חסא ונשבע ר"נ דאכלו כוורא לחסא והקשה בהג"ה מיימוני והא יש חשש שמא ניצול וכתב דכיון דרובן למיתה יוכל לישבע וקשה הא ליכא על הטביעה רק ע"א א"כ מה"ת א"נ והאיך יוכל ר"נ לישבע ע"ז וע"כ דבע"א נאמן

מה"ת: וחוזן לזה גם עד השני העיד כי חפש אותו שיעור שטה א"כ יש ב' עדים על הטביעה.

אך בעד השני לשיטת הריב"ש בשעה אחת ל"ח שיעור שת"נ אך באמת בשו"ת מהרי"ט סי' כ"ו כתב דבחצי שעה חשוב שיעור כדי שת"נ ועין שו"ת ח"ס סימן ס"ה ובספרי סי' ע"ו הבאתי בשם האחרונים שכולם הסכימו שבשיעור חצי שעה חשוב שיעור כדי שת"נ וא"כ יש שני עדים ואך דבעד השני י"ל דטעה בכשיעור בכדי שת"נ ואף דבשני עדים ל"ח לבדדמי מ"מ שיטת הב"ש ס"ק קנ"ד דרק בשני כשרים ל"ח לבדדמי מ"מ כמ"פ חולקים דגם בשני פסולים ל"ח לבדדמי וחוזן לזה מסיק הח"ס שם דבזה"ז יש אומדנות שמת מדלא בא א"כ ל"ח לבדדמי ובפרט דבלא שהה לשיטת כמ"פ אפ"ה מה"ת ל"ח שמא עלה מהמים א"כ פשיטא דאף שהעדים הם קרובים מ"מ כבר הוכחתי דהעיקר כשי' הפוסקי' דגם נכרי מסל"ת נאמן מה"ת בעדות אשה וה"ה דקרובים מהימני מה"ת ושוב יצאה מחשש איסור תורה ע"י ב' עדים שראו הטביעה עתה נדבר משאר העדים הנה ר"י פאלקמאן ור"י ביערען העידו כי באו בעת שהי' מונח כולו במים גם פ"פ שלו הי' תחת המים והכירו אותו בפניו היטב ובמלבושיו והנה עפ"י עדים הללו די ומספיק להתיר דהא חזוהו לאלתר ואף שיש לחוש לשי' הסוברים דבעי' דעד א' במלחמה לא איפשטא ורק בהא דדיגלת מיירי בלא ראו הטביעה, כמ"ש הרא"ש ואפ"ה בעי' ראו לאלתר וא"כ א"נ דמי ששמע מהטביעה הוה כראה כנודע מ"ש בזה בשו"ת נו"ב מה"ק ושוב שייך חשש בדדמי על הכרה בטב"ע ואף דהכא הי' שנים ובשנים לשי' רוב הפוסקים לא חיישינן לבדדמי מ"מ יש לחוש לשי' הב"ש דבשני פסולים שייך חשש בדדמי.

וחוזן לזה יש לחוש לשיטת הרי"ף דבמים גם בשנים יש לחוש והכא א' מהעדים הוא דודם. אך באמת כיון דאחד עכ"פ הוא כשר אין לחוש לבדדמי וחוזן לזה שי' כמ"פ דאדרבה במי שלא ראה הטביעה לא צריך כלל חזוהו לאלתר דמי שאינו אומר בדדמי יוכל להכירו גם אח"כ וכן כראה לאלתר ל"ח בדדמי וחוזן לזה שי' רוב הפוסקים דשמע אין דינו כראה ובוודאי מהני חזוהו לאלתר ובפרט דגם שאר עדים הכירו אותו היטב בשעה שהי' מונח אצל הנהר ואף שכבר הי' חוזן למים מ"מ קיי"ל דאם ראו אותו תוך שעה ראשונה לעלייתו מהמים הוי כראו לאלתר ושוב י"ל דגם שאר העדים חשוב כראו אותו בשעתו, א"כ בוודאי ל"ח שכל העדים העידו בדדמי וגם א"נ דעכ"פ לגבי שאר העדים הוי ס' אם ראו אותו בשעתו וקיי"ל להחמיר בס' אישתהו מ"מ לפמ"ש המפורשים דעיקר הטעם דמחמירין בס' אישתהו משום דאוקמי אחא"א וא"כ הכא דתיכף שנפל להמים איתרע ח"א דאף בלא שהה כ' הנוב"י דעכ"פ איתרע החא"א ושוב לא מחמירין בס' אישתהו ובפרט דעכ"פ כיון שהשני עדים שראו אותו בשעה שהעלו אותו מהמים שלא נשתנה משעת עלייתו עד שעה שבאו העדים האחרים א"כ שוב מהני עדות האחרים והם עדים כשרים והוי כראו לאלתר וחוזן לזה א"נ דשמע אין דינו כראה א"כ שיטת כמ"פ דמי שלא ראה הטביעה א"צ כלל לראות לאלתר ובפרט בשנים כמ"ש הח"מ והב"ש ובפרט דיש לצרף שי' הר"ת דבכל גופו שלם מהני ביבשה אחר ג"י וה"ה במים ל"צ חזוהו בשעתו ובפרט שיש צירוף סימן ההעפט ואמר שיעור גדלו ובצימצום מקום וא"כ לשי' כמ"פ גם בס' גרוע בצימצום מקום חשיב סי' מובהק כנודע מדברי

הט"ז ומדברי הגאון המקנה ועי' שו"ת בי"ש סי' מ"א שכ' דסי' גרוע בצימצום מקום תשוב עכ"פ סי' אמצעי ונודע שי' כמ"פ דבנטבע במשאל"ס ומצאו אח"כ והכירו בסי' אמצעי דמהני דלענין איד"ר מהני סי' אמצעי והארכתי בזה: וא"כ מצד עדים שהעידו על הטביעה לחוד והכרה ע"י ההעפט בצימצום מקום מהני ובפרט דגם שנים הכירו אותו בטב"ע תיכף בשעה שהוציאו מהמים ורק שיש לחוש דשמע מהטביעה דינו כראה ויש לחוש לשי' הרז"ה דשייך חשש בדדמי מ"מ נודע מ"ש הפוסקים דמה"ת ל"ח לבדדמי ולענין דרבנן שוב מהני סי' אמצעי והעפט בצימצום מקום חשוב עכ"פ כסי' אמצעי וגם מצד הכרת הבגדים אף דבזה שייך חשש שאלה מ"מ כיון דכבר יצאה מחשש איסור תורה או ע"י עידי טביעה או ע"י עדי הכרה דחשש בדדמי אינו רק דרבנן א"כ כמעט הסכמת כל הפוסקים דבאי"ד"ר ל"ח לשאלה כנודע וגם כיון דעכ"פ איתרע ח"א ע"י הטביעה שוב ל"ח לשאלה דשייך חזקה כ"מ שתח"י האדם הוא שלו ורק כנגדו ח"א"א כמ"ש הנוב"י והכא דכבר נסתלק ת"א שוב ל"ח לשאלה ובפרט שמצאו כיס עם מעות די"ל דחשוב כמו כלים דלא מושלי וגם בהכרת כל הבגדים דעת הב"ח דחשוב כמו כלים דלא מושלי ואף דשיטת הב"י דלמ"ד סיד"ר גם כלים דלא מושלי ל"מ מ"מ הוא רק חשש דרבנן כמ"ש הפוסקים דאלת"ה תיקשי מהא דחמור בעידי אוכף והכא דכבר יצאה מחשש איסור תורה ל"ח לשאלה בכלים דלא מושלי ובפרט דעכ"פ כיון דלמ"ד סי' ד"ת ל"ח לשאלה בכלים דלא מושלי רק דדעת הב"י דל"ח סי' מובהק אבל הכא דכבר יצאה מחשש איסור תורה או ע"י עידי טביעה או עידי הכרה ולענין איד"ר מהני לכ"ע סימן אמצעי עכ"פ לדידן דמספקא לן שמא סי' ד"ת כמ"ש בספרי א"כ ה"ה דמהני טב"ע דבגדים עכ"פ בכלים דלא מושלי ובפרט שיש צדדים להתיר וגם כבר עבר ג' שנים ונודע מ"ש הח"ס דבזה"ז אם שהה זמן רב ולא נשמע ממנו מאומה יש רגלים לדבר שמת ועיין שו"ת מהרש"ם ח"א סי' ו' וסי' י"א ובח"ב סי' ס"ד וס"ו א"כ לענ"ד הדבר פשוט להתיר ויצרף לזה רב ת"ח אחד אז גם דעתי יוכל לצרף.

וישבו ב"ד של ג' להתירה כדין הניסת בע"א והשי"ת יצילנו משגיאות: באעה"ח יום ג' ראה תרס"ו ראדמישלא. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן ס"ח.

להרב הה"ג כש"ת מו"ה חיים ליב גאלד- בערגער אבד"ק סוואליווע שליט"א. בדבר שאיש אחד מאמעריקא שלח מעות ע"י איש אחד למוסרם לאחותו מ' שיינדיל והשליח נתן המעות לאחיו של הנותן למוסרם לאחותם שיינדיל והשליח שני נתן המעות לבתו ששמה ג"כ שיינדיל וכאשר תבע גיסו בעלה של האשה שיינדיל שנשלח המעות לה מגיסו שיחזיר לו המעות שקיבל עבור אשתו הלך האיש הנ"ל וכתב לאחיו לאמעריקא שישכים שישאר המעות ביד בתו וכתב אחיו מאמעריקא שהגם ששלח המעות עבור אחותו שיינדיל עכ"ז יען שכבר נמסר המעות ליד ב"א שיינדיל לזה ישכים שישאר המעות אצל בת אחיו ונסתפק כת"ה אי מהני חזרת הנותן מה שנתן עבור אחותו שיהי שייך המעות לבת אחיו זה תורף שאלתו בקצרה וזה תשובתי בס"ד: הנה ידוע שיש בזה מחלוקת הפוסקים, אי מותר לשנות מעני לעני ואף בנודר לעניים שאינם ידועים אפ"ה לשי' רוב הפוסקים הכוונה בש"ס דערכין דף ו' רק ללותה אבל לשנות לגמרי אסור ואף

לשיטת ר"ת דלדבר מצוה מותר לשנות לגמרי מ"מ בנודר לעני ידוע שי' הרדב"ז דחשוב ככבר זכה בו העני ושוב אסור לשנות ועיין בח"ס יו"ד סי' רל"ב ובחו"מ בהשמטות סי' כ"ז דאסור לשנות בנודר לעני ידוע ואף א"נ דחשוב ס' אי שייך בצדקה דין אמירה לגבוה שוב לכאורה י"ל דלשי' הר"ן דגם בס' צדקה אזלינן לקולא ושוב י"ל דאזלינן בתר חזקת הבעלים אך כתבתי בספרי ח"א סי' כ"ט וסי' ל"א עפימ"ש הש"ך בחו"מ סי' צ"א דגבי חנוני על פנקסו כיון דבלא"ה צריך ליתנו לזה או לזה ל"ש חמ"ק ושוב מהני חשע"ש ועיין תוס' ב"ב דף פ"א וגיטין י"ז דבס' אם שחרורו קודם למכירתו חשוב העבד מוחזק וכ' בקצה"ח סי' רמ"א כיון דמרשות רבו ראשון בוודאי יצא או ע"י המכירה, או ע"י השחרור שוב איתרע חמ"ק ה"נ כיון דלא ישאר ברשות הנודר ל"ש חמ"ק ושוב מחמירין בס' איסור והנה כת"ה הביא ראיה דאסור לשנות מעני לעני מדכתב הש"ך בסימן פ"ז דבעני הטוען הבטחת ליתן לי מנה צריך לישבע וא"נ דיוכל לשנות לעני אחר שוב ל"ח כפירת ממון דאף אם יודה יוכל ליתן לעני אחר באמת מכאן אין ראיה דנודע מ"ש בכנה"ג להסתפק בא' שטוען שחבירו מכר לו חפץ בקנין כסף והמוכר כופר דצריך לישבע אף שאם יודה ג"כ יוכל לחזור ע"י קבלת מי שפרע אפ"ה לע"ע כ"ז שאינו חוזר בו חשוב כפירת ממון מכ"ש הכא שאם יודה לע"ע יצטרך ליתן לו מטעם נדר נהי שיוכל לשנותו וליתנו לעני אחר אבל עכ"פ חשוב כפירת ממון ובאמת בתשובה כתבתי דאם נאמר כשי' הרז"ה דנאבד קודם חזרה פסידא דלוקח א"כ לע"ע קודם קבלת מ"ש הוי קנין גמור וחשוב כפירת ממון אבל לשי' הרמב"ן ביטלו קנין כסף אף קודם חזרה שוב לא חשוב כפירת ממון כלל אבל הכא לע"ע חיוב מוטל ליתנו לעני זה וכ"ז שאינו חוזר בו ליתנו לעני אחר וכופר בו שוב חשוב שפיר כפירת ממון: אך באמת נהי דשי' הש"ך ז"ל דבכופר שלא הבטיח לעני דחייב שבועה באמת בתומים כתב דצדקה לעני אין בו רק חיוב נדר ל"ח כפירת ממון ומפורש בסי' פ"ז דבתבע להבטוח לו בת"כ ליתן לו מנה דא"צ שבועה ע"ז בכופר כיון דכל חיובו הוא רק מצד ת"כ אין נותנין שבועה על שבועה ה"נ הבטחה לעני הוא רק חיוב נדר ול"צ שבועה בכופר הנדר וע' בתוי"ט פ"ד דשבועות דבתובע עני לעד שיעיד לו שהבטיח לו עשיר ליתן לו מתנה דהעד א"ח קרבן שבועה בכופר העדות דל"ח מפסידו ממון כיון שכל חיוב צדקה לעני הוא רק מדין נדר יצא דא"נ דיש בצדקה דין אמירה לגבוה יש בזה חיוב שבועה אבל אי רק מטעם נדר א"ח שבועה והנה אם נאמר דשייך בזה אמירה לגבוה א"י לשנות לעני אחר כמ"ש הקצה"ח באריכות ורק אי מטעם נדר מותר לשנות א"כ שפיר נשמע דלשי' הש"ך דיש בזה חיוב שבועה ע"כ דיש בזה קנין להעני ושוב א"י לשנותו לאחר א דעכ"פ אין יכולין הבעלים לשנותו לעני אחר דחוששין לשיטת הרדב"ז דבעני ידוע כבר זכה בו הפני וכיון דליכא חמ"ק לגבי הבעלים כיון דע"כ צריך ליתנו לפני אחד שוב הוי ס' איסורא לחומר ולכאורה בלא"ה תקשי מדוע חשוב כפירת ממון אם כופר שלא הבטיח לעני נימא הואיל דבידו לשאול על הנדר קודם שבא ליד הגזבר שוב ל"ח כפירת ממון והגם דיש ספק שמא לא יזדקקו לו ב"ד מ"מ לחד תירוץ ברשב"א יבמות דף פ"ח היכי דל"צ מומחין חשוב בידו אך באמת כ' התוס' פסחים דף מ"ד דנזיר ל"ח בכלל יש היתר לאיסורו ע"י שאלה דהא ע"י שאלה יתגלה שלא התחיל האיסור א"כ הכ"נ נהי דאפשר להפקיע נדרו ע"י שאלה מ"מ כ"ז שם בש"ס דיבמות דף פ"ח באמר שכבר שאל על נדרו שפיר, אף

דהוי לגד ח"א מהימן משום דחשוב בידו אבל כ"ז שלא שאל חשוב כפירת ממון ואך דלכאורה י"ל כ"ז אם הנודר רוצה לשנותו לעני אחר אינו יכול מס' להפסיד זכות העני שנדר לו כיון דהבעלים ל"ח מוחזקין כיון שע"כ צריך ליתנן לעני אחד אבל היכא דהנודר חוזר בו ורוצה ליתנו לעני אחר והעני אחר תופסו שוב י"ל דעני השני יכול לומר קים לי כשי' הסוברים דמותר לשנותו לעני אחר ושוב השני חשוב מוחזק וס' ממון לקולא א"כ הכא דאבי האשה שיינדיל מוחזק בהמעות ויכול לומר קים לי: אך באמת יש לחלק דדוקא אם הי' תופס המעות אחר שכבר חזר בו הנודר י"ל שמא מהני זכיות השני מצד הדין ושוב מס' אי אפשר להוציא ממון אבל הכא דאחיו של הנודר קיבל המעות עבור אחותו שיינדיל קודם שחזר בו אחיו ששלח המעות לאחותו ואז החלטנו שבטח מחויב השליח השני ליתן המעות לאחותו דהא יש חזקה שלא יחזור הנודר מנדרו שנדר עבור אחותו כמ"ש התוס' גיטין דל"ג דל"ח הת"ס שמא ישאל דמוקמינן אחזקה שלא ישאל מכ"ש הכא דלא יגיע לו ריוח ע"י החזרה דע"כ יצטרך ליתנו לעני אחר ובודאי לא ירצה להכניס א"ע לס' איסור דשמא אסור לשנות מעני לעני שוב הי' לאחותו שיינדיל בוודאי זכות בהמעות ונתחייב אחי' ליתן לה המעות דס' מחילה אינו מוציא מידי חיוב וודאי ודמי לס' פרעון א"כ הכ"נ ס' אי פקע זכותה ע"י החזרה אינו מוציא מידי וודאי זכותה שהי' לה מקודם וגם י"ל דאחי' הי' אסור להשתדל אצל אחיו שיחזור ממה שנתן לאחותו שיינדיל אף שנודע שי' הרמב"ן הובא בקצה"ח סי' נ"ה דהמונע חבירו מלקבל מתנה ל"ח רק גרמא בניזקין וגם במציאה ל"ש דין דעני המהפך בחררה מ"מ הכא דכבר זכתה אחותו בהמתנה נהי דיש ס' אי מהני חזרתו עכ"פ אסור לו לאחר להשתדל שיחזור הראשון מהמתנה ויתנו לו להראשון דחשוב גרמא א"כ הכא נתן המעות לאחותו אם אחי' משתדל שיחזור ממה שנתן לה חשוב רשע ובפרט דתיכף שנתן המעות לשליח ראשון כבר זכתה בו אחותו דנהי דבמתנה לא אמרינן הולך ותן כזכי מ"מ בצדקה דבלא"ה מחויב מטעם נדר שוב חשוב כמו חוב דאמרינן הולך כזכי ועיי"ש בקצה"ח סי' קכ"ה דכמו שכ' התוס' גיטין י"ב דבשחרור הואיל דמשחררו בשביל דעביד לי' נייח נפשי' חשוב כחוב ואמרינן בי' תן כזכי מכ"ש בצדקה דבלא"ה יש בו חיוב נדר בוודאי דאמרינן בי' תן כזכי א"כ תיכף בקבלת השליח הראשון המעות כבר זכתה בו אחותו שיינדיל ול"מ חזרת אחי' הנותן מצד וודאי וא"כ מחויב אחי' שקיבל המעות מיד השליח ראשון להחזיר המעות ליד אחותו שיינדיל בלי שום פקפוק: כ"ז נלע"ד בס"ד להלכה ולמעשה.

באעה"ח ועש"ק קרח. תרפ"ב הק' שמואל ענגיל.

פה מרחץ הארשפאלווע. סימן ס"ט.

להרב הה"ג בנש"ק וכו' מו"ה יעקב שמשון נ"י אבד"ק טשחוב יצ"ו. בדבר שאלתו בקהלתו יש ב' מקוואות סמוכים זה לזה ובמקוה הגדולה בא יותר משיעור מקוה ממקום נביעתו ממעיין ואח"כ כשיש יותר משיעור מקוה ממשיכין לתוכו מים מהאמה שבחוץ ובמקוה הקטנה ג"כ יש מקום לבא לתוכו מים מהמעייין גופא אך לפי שבא לשם רק מעט מים מהמעייין ממשיכין לתוכו הרבה מים ממקוה הגדולה דרך צינור להשלים לזה המים שבא בעצמו מהמעייין וכעת רואה כת"ה כי המים מהמקוה הקטנה נתמעט מעט אחר

שנסתם הצינור ויש ספק אם יוצא דרך הנקב של מטה ממקום שבא מהמעין או שיוצא דרך הדפנות והגם שלא נתמעט מהשיעור מ"מ צוה כת"ה לסתום בפשתן וכעת לא נראה עוד שום זחילה ורק שחכם א' חושש שמא יהי' זוחל אף דרך הפשתן ע"כ דעתו לסתום נקב שלמטה לגמרי באבנים ויבואו כל המים למקוה הקטנה דרך הצינור ממקוה הגדולה, ורק שכת"ה כתב דיש לחוש שמים הבאים מבחוץ למקוה הגדולה י"ל שהם שאובין ואף שנתכשרו בשפה שבאו למקוה הגדולה שיש שמה יותר משיעור מקוה מ"מ אם הולכים אח"כ למקוה ריקנית יש אוסרים וכמ"ש בש"ך סי' סקמ"א וע"כ יותר טוב שיהי' בהמקוה הקטנה עכ"פ כ"א סאין מים כשרים ואז שאובין מטהר בריבוי והמשכה זה תורף השאלה: והנה לכאורה לא הבנתי דבר וזאת חזילה כתב דבמקוה הקטנה בא רק מעט מים מהמעין ונראה מדבריו דלא בא מהמעין רק ערך שליש משיעור מקוה ואח"כ כ' דיותר טוב שיהי' המים מהמעין באים בעצמם כדי שיהי' השאובין מטהר בריבוי והמשכה לצאת יד"ח שיטת הסוברים דבהלך אח"כ למקוה ריקן דיש להחמיר א"כ מוכח מדבריו דהמים שבאו למקוה קטנה מהמעין הוא עכ"פ יותר מכ"א סאין אך יש לפרש כוונתו דבאמת המים הבאים למקוה הקטנה מהמעין הוא עכ"פ כ"א סאין ורק דמ"ש בתחילה שהוא רק ערך שליש מהשיעור כוונתו דהואיל דהמקוה רחב מאוד ובעי שיעור שכל גופו יתכסה בו כפי המפורש בש"ע עד זרת למעלה מהטיבור ולזה קורא אותו כת"ה ערך שליש מהשיעור היינו משיעור שכל גופו מכסה בו ועיין בט"ז סק"ו לענין גל שנתלש מן הים דמפורש בש"ע דבעי מ"ס שכתב דהכוונה שיעור שיוכל להתכסות כל גופו עיי"ש: עתה נבוא לדבר מענין הזחילה והנה כת"ה כ' דאף בלא נתמעט משיעור מקוה מ"מ צוה לסתום כפי חומרת הרמ"א בסעיף נ' באמת דבריו תמוהים דלפי"מ שחושש כת"ה שזוחל דרך נקב שלמטה ואז לכ"ע פסול ורק ביש מ"ס למטה מן הסדק אז יש ב' דיעות בסעיף נ' וגם ביש מ"ס למטה מהסדק כ' בספר ד"ח ובשו"ת בי"ש ובספר חיבור לטהרה דאם אינו יכול לטבול בהמים שהוא למטה מהנקב היינו שלא יוכל לכסות כל גופו אז פסול אף שהנקב הוא למעלה והסברא נכונה דנודע מחלוקת הפוסקים אי ביטול מהני להשלים השיעור עי' רש"י זבחים דע"ח ועיי' בהג"ה חק נתן זבחים ד"פ בהא דצלוחית שנפלו לתוכה מים כ"ש דחכמים פסלו וכ' בתוס' חומרא דמי חטאת הוא דמה"ת מב"מ ברובא בטל וכתב החק נתן בשם רש"ק דנהי דבטל לענין שלא יופסל המי חטאת אבל עכ"פ אינו מצטרף להשלים השיעור ורק בפיגול ונותר דמצטרפין להשלים השיעור לשיטת רש"י הנ"ל משום דאשכחן דמצטרפין לענין לא יאכל אבל בעלמא ביטול ל"מ להשלים השיעור עיי"ש א"כ ה"ה הכא דבעי לצרף המים שלמעלה וכיון שהוא זוחלין ויש עליו שם פסול לא מצטרף להשלים אך באמת י"ל ג"כ להיפוך דכיון דיש עכ"פ מ"ס למטה מהסדק ובדיעבד יועיל הטבילה אף בהשיעור שלמטה כגון שיפשט עצמו ויטבול כל גופו ורק לכתחילה בעי זרת למעלה מן הטיבור בזה שפיר י"ל דאפשר לצרף ג"כ המים שלמעלה הואיל דעכ"פ א"צ בזה צירוף לשיעור מ"ס אך באמת לשי' האחרונים הנ"ל יש לאסור בזה גם להמחבר א"כ בנ"ד שיש נקב למטה בקרקע המקוה א"כ חשוב זוחל למטה משיעור מקוה ונהי דיש שמה מ"ס מ"מ פסול גם לשי' המחבר אך באמת י"ל לא מבעיא א"נ דבא מגוף המעין יותר מכ"א סאין אף שנמשך אח"כ מותר המים מהמקוה הגדולה מ"מ הואיל דנמשך משם רק מעט מה שיעור א"כ חשיב כרבו

זוחלין על הנוטפין דמטהר בזחילה ולשי' הר"ש והרא"ש אף בליכא מ"ס מהזוחלין לחוד רק בצירוף הנוטפין אפ"ה מצטרף להשלים השיעור ומטהר בזחילה ונהי דבספר חיבור לטהרה פוסק דבליכא מ"ס מהזוחלין לחוד ל"מ מ"מ הב"י בסי' כ"א הביא דברי הרא"ש להכשיר גם בכה"ג וכה הבאתי בספרי ח"א סצ"ח להעיר דהרא"ש סובר דביטול מהני להשלים השיעור מהא דכ' הראשונים דכולו שאוב פסול מה"ת וברוב כשרים הוי רק מדרבנן כ' הרא"ש דהוא מדין ביטול ועכ"ח דסובר דביטול מהני להשלים השיעור עיי"ש אך באמת בנ"ד אין לסמוך על זה הואיל דנראה דניתוסף מהמקוה הגדולה הרבה מים נגד המים שבא למקוה הקטנה מהמעייין וא"כ אף אי הי' בהמים שבא למקוה הקטנה מהמעייין שיעור מקוה מ"מ ברבו נוטפין אינו מטהר בזחילה ולשי' מהרי"ק אף במקום שהי' המעייין מהלך בתחילתו ג"כ אינו מטהר בזחילה ומוכח בפוסקים דהוי פסול ד"ת ברבו נוטפין כמ"ש הב"ח בס' ר"א ואף שכ' המרדכי דהוי רק גזירה משום חרדלית של גשמים כ"ז בנהר דבאמת י"ל נהרא מקופיא מיבריך ואסור רק מכח גזירה אבל היכי דבאמת נוטפין רבו י"ל דפסול מה"ת והנה לכאורה יש ראי' מהא דחייש בש"ס שבת דס"ה שמא יהי' רבו נוטפין וא"נ דהוי רק פסול דרבנן שוב חשוב ס' דרבנן אך באמת יש לומר דל"ש בזה לומר ס' דרבנן להקל משום דהוי נגד ח"ט ואף לשי' הר"ש דהיכי דכבר יצא מח"ט ד"ת אז מקילין בדרבנן אף נגד ח"ט מ"מ כבר כתבתי דשאני התם בנידון דהר"ש שכבר הי' רגע אחת טהור מה"ת בוודאי וספק שמא טהור ג"כ מדרבנן היינו דבאם הי' מקודם במקוה שאובין ואח"כ בהכשירה טהור אף מדרבנן ורק שיש לספק ולומר שהי' מקודם בהכשירה ואח"כ בהשאוב ונאסר מדרבנן, א"כ חשוב ספק במעשה האוסר שפיר אמרי' הואיל דמח"ט ד"ת בוודאי יצא ורק הספק אי נחית עליו הטומאה דרבנן שפיר אמרי' מספיקא לא נחית טומאה אבל הכא דהוי ס' במעשה המתיר שפיר אמרי' אף דיצא מח"ט אפ"ה אזלינן לחומרא בדרבנן נגד ח"ט ואזדא ראי' הנ"ל וגם י"ל לפמ"ש הב"י דאם בקי בשיעור הנהר ביומי תשרי ורואה באמצע השנה שלא נתגדל יותר מכפי שיש בתשרי דשרי לטבול בו וכל האיסור הוי רק באינו בקי בשיעורא"כ י"ל דהוי כמו ס' חסרון ידיעה דל"מ אף בדרבנן וא"כ אכתי י"ל דכל הפסול הוי רק מדרבנן ואפי"ה ל"ש בזה סד"ר להקל או משום דהוי נגד ח"ט או משום דהוי בכלל ס' חסרון ידיעה וז"ב: ובאמת גם בשו"ת ח"ס יו"ד סי' כ"ב הוכיח דשי' רוה"פ דפסיל זחילה הוי רק דרבנן דדרשא דאך המעייין הוי רק אסמכתא עיי"ש.

ובאמת י"ל דכבר הקשו בתוס' שבת דס"ה ובבכורות דנ"ה דרבו נוטפין דנימא קמא קמא בטל ורק שכתבו די"ל חוזר וניעור א"כ י"ל לשי' הפוסקים דהך חוזר וניעור הוא רק מדרבנן כדמוכח בבכורות דכ"ב דכתבו בתוס' דבדם תבוסה דהוי דרבנן הקילו שלא לומר חוזר וניעור א"כ שי' הסוברים דפסיל זחילה בעצם הוי רק מדרבנן והכא יש עוד סניף מכח קמא קמא בטל ורק מדרבנן אמרי' חוזר וניעור ושוב חשוב בכלל תרי דרבנן ולשי' החו"ד סי' ק"י דבתרי דרבנן אף בספק נגד חזקה יש להתיר א"כ אכתי תקשי מהא דעביד מפצי הרי ס' דרבנן לקולא דבתרי דרבנן אף נגד ח"ט יש להתיר וצ"ע לכאורה אך באמת י"ל דפוסקים הללו הסוברי' דחוזר וניעור הווי רק מדרבנן יתרוצו הכא על הקושיא דנימא קמא קמא בטל משום דבא בלי הפסק ודרכו בכך וכמ"ש בתוס' ב"ק ד"ק ושוב מה"ת לא בטל ושוב ל"ח בכלל תרי דרבנן ושוב י"ל דפסול זחילה

מדרבנן ואפ"ה ל"ש בזה סד"ר להקל משום דהווי נגד ח"א כנ"ל נחזור לנ"ד דליכא מ"ס מהמעין לחוד במקוה הקטנה א"כ לשי' כמה פוסקים אף ברבו זוחלין אינו מצטרף להשלים השיעור ע"כ אם הי' באמת זוחל למטה דרך הנקב זחילה הניכרת הי' בזה פסיל גמור אך באמת יפה הביא כת"ה דברי המחבר בשם הרשב"א דאם ניקב מעט ומימיו נוטפין מעט או נבלעים בקרקע דכשר לפי שאין הזחילה ניכרת להדיא ועי' שו"ת תשב"ג סי' י"ז שכתב דאף בזוחל דרך כותלי המקוה אם לא ניכר הזחילה כשרה והביא רא'י מהא דמקוה שהוחזקה להיות מימיו מתמעטין דאם הי' מ"ס בשעת טבילה דכשר והרי יש בזה פסיל מכח זחילה ועכ"ח דבכה"ג כשר ועיי"ש ובשו"ת ח"ס סימן רי"א הרגיש ג"כ בזה וכבר קדמו בתשב"ץ ועי' בחיבור לטהרה שהביא שיטה דבניקב מעט בכותל יש לפסול ורק בנבלע בקרקע מעט לכ"ע כשר ובאמת גם הח"ס הרגיש בזה דבניקב המקוה יש להחמיר אבל הכרעת כוה"פ להכשיר באין הזחילה ניכר להדיא עי' שו"ת מעיל צדקה סימן ל"ט ע"כ מכל זה הדבר ברור דליכא שום חשש ובפרט בנ"ד דיש רוב מעיין א"כ אף אי נוטפין רבו י"ל דליכא בזה פסול ד"ת ונהי דכבר כ' הד"ח לפקפק על מעיינות שלנו דהוי כמו מי ביצין וגם דיש לחוש לשיטת הר"ש דמעיין לא מטהר בזחילה רק במקום מקורו מ"מ התינח בזחילה ממש אבל לענין זחילה שאינו ניכר בוודאי דיש לצרף דבר זה לסניף וז"ב ובפרט עכשיו שכבר נסתם הנקב ונראה שכעת אינו חסר כלום למה לנו להחזיק ריעותא לחוש שיהי' זוחל ע"י הפשתן ואין להחזיק ריעותא מספק ובפרט דאף אם יהי' זוחל מעט ג"כ לא יהי' שום חשש וז"ב ומה שהעיר כת"ה דאם יסתום לגמרי מקום כניסת המים מהמעין להמקוה א"כ יש לחוש למ"ש הש"ך סקמ"א דאם הלכו אח"כ המים הפסולים שנתחברו למקוה ריקנית דיש להחמיר דחזור לפסולו והנה לכאורה לפי"מ דמוכח במכתבו שגם המים הבאים מהאמה למקוה הגדולה אינו שאובין בבירור, וא"כ בח' שאובין בוודאי דלא החמיר הש"ך ז"ל אך אף אי הוא וודאי שאובין וניחוש דשאובין שנתערבו למקוה כשרה אפ"ה ל"מ השקה שיהי' חשוב כזריעה שיהי' נשאר לעולם בהכשירו עיין שו"ת בית אפרים יו"ד סי' נ"ג מ"מ י"ל הואיל דהמים באים ממקוה הגדולה להקטנה דרך המשכה א"כ רבו הסוברי' דכולו בהמשכה כשר ואף דקיי"ל כולה בהמשכה פסול מ"מ כ' בתוס' ב"ב דס"ו דאף למ"ד כלו שאוב פסול מה"ת אפ"ה כולה בהמשכה פסול רק מדרבנן וכבר תפסו בזה האחרונים את הג' בשו"ת אמרי אש זצ"ל שכ' דיש בזה פסול ד"ת והשיגו עליו עי' בספריהם מ"ש בזה וא"כ כיון דבנ"ד אין לדון רק לענין חשש דרבנן שפיר יש לסמוך אשיטת הסוברים דכיון שכבר נתערבו במקוה כשרה אינו חוזר לפסולו וכיון דהש"ך סיים וטוב להחמיר י"ל דבמידי דאינו נוגע רק לענין דרבנן אז גם לשיטת הש"ך אין להחמיר וז"ב ועי' שו"ת בי"ש סי' ס"ג ושו"ת כת"ס סי' צ"ט עיי"ש:.

אך לכאורה אכתי יש לעורר הואיל דאין מבורר אם בא דרך המשכה ע"ג מקום הראוי לבלוע וברמ"א סעיף מ"ו מובא שיטת המחמירים דבעי שיהי' ממש ע"ג קרקע ונהי דרמ"א סיים רק וטוב להחמיר לכתחילה ומשמע דמעיקר הדין מועיל המשכה ע"ג דבר שלא הי' עליו שם כלי בתלוש אך בשו"ת ח"ס סימן רי"ד כ' דבריבוי והמשכה מהני המשכה ע"ג דבר שאינו ראוי לבלוע ג"כ אבל להכשיר כולה בהמשכה בעי עג"ק הראוי לבלוע א"כ בנ"ד דהוי לענין כולה בהמשכה שוב ל"מ אם אינו ראוי לבלוע דיש לחוש

לדעת המחמירים אך באמת ע"י בשו"ת נובי"ת סי' קמ"א ובח"ס סימן רי"ב שכתבו דליכא מאן דחייש לחומרא זו וכה ראיתי בשו"ת משיב כהלכה שהעלה ג"כ דאם נתערב ממש במקוה כשרה אז לכ"ע כשר מטעם זריעה ושוב אף בהלכו אח"כ למקוה חסירה ג"כ כשר עיי"ש ע"כ הדבר פשוט דגם בזה ליכא שום חשש אך באמת בנ"ד הרי אפשר להמשיך למקוה הקטנה רוב שיעור מקוה מהמעייין וחשש זחילה כבר כתבתי דליכא בזה ובפרט שכבר נסתם הזחילה ובוודאי הי' הסתימה בדבר שאינו מקבל טומאה דבדבר המקבל טומאה יש דעות בסעיף כ' לפסול וכיון דליכא בנ"ד חשש מכח זחילה א"כ עדיף טפי שיושאר מקום כניסת המים מהמעייין עד שיעור כ"א סאין כמו שהי' עד עתה וחשש זחילה ליכא ובכה"ג דחשוב כמו ריבוי והמשכה לכ"ע לא יהי' חשש מכח דהמשכה לא הווי עג"ק הראוי לבלוע וכמ"ש הח"ס סי' רי"ד הנ"ל כנ"ל בס"ד לדינא: באעה"ח ה' תולדות תרס"ג ראדמישלא יצ"ו.

והנני ידידו הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ע'.

להרב הה"ג חו"פ בנש"ק כש"ת מו"ה שלום האלברשטאם נ"י אבד"ק ניסקאי יצ"ו. בדבר שאלתו בקהלתו שהי' יוצא מכשול מתח"י הטבחים בניקור הבשר ועיי"ז תיקן בחרם באסיפת זט"ה שלא ימכרו הטבחים הבשר עד שיראה השו"ב אם מנוקר כד"ת וכעת א"א להשו"ב להשגיח על זה מכמה סיבות והלך כת"ה איזה זמן להשגיח עליהם אולם אחרי שכת"ה אינו בקי במלאכת הניקור וגם קשה לפניו לילך בכל יום להמקולין ע"כ רצונו לבטל החרם הנ"ל ורק להזהיר את הטבחים להשגיח היטב שלא יבא עוד מכשול בזה אי יאות למיעבד הכי זה תורף שאלתו: והנה כת"ה הביא הדין המפורש ביו"ד סימן רכ"ה סעיף כ"ה דחכמי ציבור ניתרים בלי פתח וחרטה עכ"פ מכאן ולהבא וכתב בש"ך סק"פ דתלוי ברצון הציבור אם רוב צבור רוצין יכולין להתיר, ורק שנסתפק כת"ה דבנ"ד דניתקן לסייג וגדר י"ל דל"מ התרה והביא משו"ת ח"ס חיו"ד סי' י"ג עכת"ד.

הנה באמת בח"ס שם מבואר דתיקנו שלא ישחטו רק ב' שו"ב ביחד כ"ז שלא בטל הטעם אף הרב בעצמו אינו יכול לבטל עיי"ש ובאמת בשו"ת נובי"ק חיו"ד סימן א' כתב על שאלה כזו שתיקנו שלא ישחטו רק ב' שו"ב ביחד דיכולים לבטלו ולא מבעיא קודם שעברו על התקנה בוודאי דהציבור בעצמם יכולים לבטל אף בלי פתח וחרטה, ואף בכבר עברו אפ"ה בפתח וחרטה יכולים להתיר עיי"ש וגם בנודר שלא לשחוק מפורש שם בש"ע סעיף ט"ו דאם יש חשש מכשול שיעבוד מתירין לו ועי' שו"ת ד"ח ח"א יו"ד סי' א' פסק ג"כ כהנוב"י דאף בכבר עברו על התקנה יש עצה להתיר עיי"ש ובאמת בד"ח סי' י' מפקפק על הנוב"י דקשה לבטל גדר של סיג מפני הפסד ממון עיי"ש והנה בנוב"י שם סי' ב' מוכח דלענין שו"ב שעבר על חרם ויתירו החכם על ידי פתח וחרטה דאז שוב יוכשר גם שחיטתו למפרע עיי"ש ובאמת הדבר צע"ג דנהי דע"י השאלה נתגלה שלא התחיל האיסור מ"מ עכ"פ בשעה שעבר על החרם נתכוין לעבירה ולא גרע מנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דצריך כפרה כמפורש בש"ס נזיר דכ"א ויליף מקרא וד' יסלח לה עיי"ש ועיי"ן בירושלמי פ"ח מתרומות ובר"ש שם מ"ש בזה ועי' שו"ת ביי"ש אה"ע סי' פ' שהעלה באחד שהעיד עדות ואח"כ שאל על השבועה דאפ"ה אין להכשיר עדותו למפרע עיי"ש א"כ מכ"ש בשו"ב טפי יש לאסור מבעדות

דבשאר עדות עיקר הא דעובר על השבועה פסול לעדות אינו מכח חשש משקר דברשע שאינו דחמס ליכא חשש משקר כמ"ש בנמ"י פז"ב ורק דפסול מגזה"כ וא"כ הי' מקום לומר דע"י שאלה נתגלה באמת שלא הי' רשע אבל בעבר על חרם בעניני שו"ב דהוי כחשוד לאותו דבר ופסיל לשחיטה משום שמא אינו שוחט יפה וכמ"ש בנקה"כ יו"ד סי' ב' על קושית הט"ז סק"ו שם א"כ מה מועיל מה ששאל אח"כ על החרם עכ"פ בשעת שחיטה הי' חשוד לאותו דבר ויש חשש שמא לא שחט יפה.

ע"כ דברי הנוב"י צ"ע. נחזור לנ"ד דהשו"כ א"א לו כעת להשגיח עליהם וכת"ה אינו בקי בהניקור א"כ י"ל דהוי כגזירה שאין רוב הציבור יכולים לעמוד בו דמפורש בש"ס ע"ז דל"ו דל"מ גזירה כזו וכ"ה בש"ע יו"ד סי' רכ"ח ונהי דכ' בתוס' שם דאם כבר פשט איסורו לא יוכל לבטל אף באין הציבור יכולים לעמוד בו דתרתו בעי אין יכולים לעמוד בו וגם לא פשט איסורו עיי"ש א"כ הכא דהי' התקנה לאותו עיר ופשטה התקנה בעירו ג"כ חשוב כפשט איסורו וכמ"ש בתוס' גיטין דל"ו ע"ב ושוב לא יועיל מה שאין הציבור יכולים לעמוד בו וכן הרגיש הח"ס שם אך באמת י"ל כ"ז דוקא במקום שגם בשעת עשיית התקנה לא הי' הציבור יכולים לעמוד בו ואפ"ה פשטה התקנה שפיר א"א להתיר אבל בנ"ד דבשעת עשיית התקנה הי' אפשר לעמוד בו דהרי השו"ב הי' בקי בזה ורק שנוולד עכשיו סיבה שאינם יכולים לעמוד בו ע"י סיבת השו"ב, א"כ כיון דתקנה הראשונה הי' שיהי' השו"ב משגיח ותקנה זו כבר אזדא כיון דהשו"ב אינו משגיח מכמה סיבות א"כ הרי כבר אזדא התקנה העיקרת ושוב כיון דהוי דבר שא"א להצבור לעמוד בו ואחרי שידוע לכת"ה שכעת הטבחים יהי' נזהרים שלא יצא מכשול מתח"י אזי רשות ביד כת"ה וזט"ה לבטל החרם כנלע"ד בסיד לדינא: באעה"ח ד' וישב תרס"ד ראדמישלא.

ידידו הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ע"א.

להרב הה"ג כש"ת מו"ה חנוך העניך פאק דומ"צ דק"ק קאשוי יע"א. בדבר שאלתו שקבעו קופה לצורך נדבות לא"י בכותל של הקלויז ובשעת שקבעו הקופה רצו הגבאים דקלויז שיחלקו הקופה בהכותל לשנים וחציו האחד יהי' עבור הקלויז וחציו השני עבור א"י ולא יכלו להתפשר עם הגבאי דא"י כמה ישלמו בעד חצי הקופה ויען שאז לא הי' דחיקא לכך לא עשו המחיצה בהקופה וכעת הקלויז נצרך להכנסות ואין להם מקום מרווח לקבוע שמה הקופה לצרכי הקלויז ורצונם לעשות מחיצה בהקופה וצד אחד יהי' עבור עא"י וצד השני עבור הקלויז וישלמו דמי החצי שיווי הקופה.

או שגבאי דא"י יקבע קופה קטנה אחרת כדי שיהי' מקום להכניס עוד קופה קטנה עבור הקלויז זה תורף שאלתו. והנה עיקר הספק א"נ דהקנו מקום עמידת הקופה להגבאי דא"י לחלוטין וע"י קביעת הקופה חשוב כחזקה כמ"ש הקצה"ח סי' קפ"ט דשימש חשוב קנין עכ"פ לענין שימש ובפרט דמקומות של בהכ"נ לכ"ע נקנה בהילוך כמ"ש הט"ז סי' קצ"ב דהוי כשביל של כרמים ועיין נה"מ שם ובפרט דאם נותן קרקע להקדש נקנה בדיבור בעלמא דאמירה בהקדש חשוב כחזקה כמ"ש הריטב"א הובא בש"ך סי' ס"ו.

אך באמת יש ספק אי הקנו המקום לחלוטין או רק על זמן היינו כל זמן שלא יצטרכו המקום לצרכי הקלויז: והנה במתחייב לזון את חבריו יש בזה מחלוקת הפוסקים דלשיטת

הרא"ש יוכל לפטור א"ע בשנה אחת כמפורש בחו"מ סימן ס' ובסימן קס"ג דבפטרוהו ממס סתם ל"מ הפטור רק על שנה אחת וספק פטור אינו מוצא מידי חיוב וודאי וכמ"ש בש"ך סי' מ"ב דבפטרוהו ממס סתם אינו נפטר מפדיון שבויים כיון דכל זכותו מכה השטר וכל מה דלא מפורש בהשטר ל"מ אף שהוא מוחזק.

וכמ"ש המהרי"ט סי' ל"א דספק מחילה ל"מ נגד חיוב וודאי. וכתבתי בתשובה דאף דבעי בש"ס ב"ב דקל"ב גבי בבריא האיך דנשאר בתיקו וקיי"ל דמפסדת כתובתה אף דהוי ספק מחילה י"ל בכתובה דלא נתנה לגבות מחיים הוי כספק על התחלת החיוב.

וא"כ הכא דגוף החומה הוא של אנשי הקלוזי רק דהקנו מקום לגבאי דא"י להעמיד שם קופה וכיון שיש ספק אי הקנו המקום לחלוטין י"ל מספק מוקמינן בחמ"ק וקיי"ל דגם בספק הקדש אזלינן לקולא לבעלים כמ"ש הפוסקים דבעי' דיש יד להקדש אזלינן לקולא וכן בהא דשכ"מ שהקדיש ועמד דנשאר בש"ס בתיקו שי' הרשב"א והנמ"י דאזלינן לקולא ואף דהרא"ש ז"ל מחמיר הטעם דכיון דעכ"פ יש בעי' בש"ס שמא גמר ומקדיש שוב ל"ח בכלל דברים שבלב כל אדם ושוב אמרינן דברים שבלב אינו דברים ועיין קצה"ח סי' ר"נ ור"ז שם דוודאי הקדיש רק שיש ספק אמהקדיש על תנאי בכה"ג נודע מ"ש הרשב"א ז"ל הובא במ"ל פי"ז מטוען ומסיק דס' תנאי אינו מבטל קנין ברור אבל הכא דיש ספק על התחלת הקנין אם הי' מתנה לחלוטין שוב מספק א"א להוציא מחמ"ק ובפרט שגילו דעתם תיכף שרצונם שיחלק הקופה ויהי' חציו לצרכי הקלוזי א"כ יש אומדנא דמוכח שאדעתא שיהי' מוכרחים להעמיד שם קופה שלהם לא היו מתרצנים שיהי' הקופה של א"י ממלא כל המקום ומצינו דאומדנא מועיל לבטל אף מתנה שכבר הגיע ליד המקבל ורק בדבר התלוי בדעת שניהם ל"מ אומדנא כמ"ש התוס' כתובות דמ"ד ואפ"ה בהמירה אחות המשודכת מהני אומדנא לבטל הקשר וכ' בנוב"י מה"ק יו"ד סימן ס"ט משום דמחוסר עוד מעשה הנישואין מהני האומדנא לפוטרו מחיוב לישאנה וממילא בטל קשר החיתון ומכ"ש הכא דאינו מגיע הפסד ברור לעניי א"י דיוכל להיות שגם אם יתחלק הקופה מ"מ יתנו המנדבים לצרכי א"י כמקדם וידוע מ"ש הרמב"ן דהמונע לחבירו מלקבל מתנה דפטור דל"ח רק גרמא בניזקין ועיין קצה"ח סי' נ"ה ואף דגם בגרמא בניזקין אפ"ה יש איסור תורה כמ"ש הי"ש"ש ועיין שו"ת בית יצחק חאה"ע סימן ס"ב מ"מ הכא לא חשוב עוד בכלל מונע לחבירו מלקבל מתנה שאפשר גם להבא יתנו לקופת א"י כמקדם א"כ ל"ח אף בכלל גרם הפסד ובפרט מפורש בש"ע דאף בנודר לצדקה לעניים ואח"כ נעשו קרוביו עניים כ"ז שלא מסרו ליד הגיזבר יוכל לשנות הצדקה ליתנו לקרוביו משום דחשוב אומדנא לבטל הנדר, ואף דל"ח אומדנא ברורה להוציא מיד הגיזבר דהוי ככבר זכו בו עניים כדאמר בש"ס ב"ק דל"ו אגן יד עניים אגן מ"מ כל זמן שלא בא ליד הגיזבר מהני האומדנא ועיין בספרי ח"א סי' כ"ט וסי' ל"א מכ"ש הכא דאינו מפסיד בזה זכות עניי א"י בוודאי דמועיל האומדנא אף אם הי' אומר הגבאי דקלוזי שמקנה המקום אלעולם מכ"ש הכא שיש ספק שמא לא הרשה רק על זמן ובפרט שנ"ד תיכף שרצונם לקבוע ג"כ שמה קופה עבור הקלוזי כוודאי שרשות בידם להכריח את הגבאי דא"י או למכור להם חצי קופה בדמי שוויו ויעשו מחיצה באמצע ואם לא ירצו למכור להם חצי קופה מחויבים הגבאים דא"י ליקח מהכותל קופה זו ויקבעו שמה קופה קטנה בכדי שישאר מקום בהכותל לקבוע שמה ג"כ

קופה עבור צרכי הקלויז כנלע"ד ברור בס"ד להלכה ולמעשה ומרוב טרדא אקצר:
באעה"ח יום ב' פנחס תרפ"ג יע"א.

ידידו דו"ש הק' שמואל ענגיל. פה מרחץ הארשפאלווא סימן ע"ב.

להרב הגדול חו"ב וכו' כש"ת מו"ה אלישע ז"ל מוצד"ק ביטש יצ"ו. בדבר הטו"ת באחד שנתן לחבירו ת"כ שיתן לו חמשים ר"כ בעד זה שלא ילך על הליצי- טאציאן והמבטיח הנ"ל הי' לו שותף לעסק הנ"ל והשותף הלז ג"כ הבטיח לזה שבאם לא ילך על הליציטאציע ישיג סכום הנ"ל רק שהשני לא נתן לו ת"כ וכעת השותף השני שלא נתן ת"כ אינו רוצה ליתן מה שהבטיח ועי"ז גם השותף שנתן ת"כ נ"כ משמט א"ע מלשלם זה תורף הטו"ת: והנה כת"ה הביא מ"ש בשו"ת ד"ח יו"ד סימן מ"ר באחד שהבטיח לחבירו ליקח אצלו שגולת לצורך ליפערונג להמלך דיוכל לחזור א"כ הכא השותף השני שלא נתן הת"כ בוודאי דפטור אף שהבטיח ליתן אך גם זה שנתן ת"כ כ' כת"ה די"ל כיון דלא עשה קנין רק ת"כ לחוד י"ל דל"ח רק כנדר וממילא אין יורדין לנכסיו וכמבואר בחו"מ סי' קכ"ט סעיף הי בערב דאף בנתן ת"כ דאין עליו רק חיוב לקיים שבועתו אבל אין יורדין לנכסיו כמפורש בסמ"ע בשם עכת"ד כת"ה.

והנה באמת בד"ח תו"מ סימן כ"ח האריך בנידון כזה בהבטיחו שיהי' שותף על עשרה פראצענט וכו' שם ג"כ דאם הי' הכוונה שיקח אצלו שבולת א"כ ל"ח רק מבטל כיסו של חבירו דפטור וכמ"ש שם בחו"ד סי' מ"ב ומאד שותפות על הריווח י"ל דבשלב"ל ל"מ אף בקנין ורק שסיים דיש לחייבו מצד שהשני הי' יוכל ליקח העסק לעצמו והוי עכ"פ בגדר גרמא ואם קיבל עליו לשלם ההיזק מתחייב בדיבור לחוד וכשיטת המרדכי פ' הגוזל וע' בח"ס חו"מ סי' קמ"ט ורק שהד"ת נסתפק די"ל דל"ת הפסד וודאי דשמא בלא"ה לא הי' שוכרו שלא נתן להם אפערט עיי"ש והכה באם הבטיחו אפ"ה כתב הד"ת דהבד"צ ישימו כמה הרוויח להם איזה סכום אם אינו יותר מכדי שכרו חייב ליתן לו דהוי כשכר פעולה דנקנה בדיבור לחוד אבל בהבטיחו יותר מכדי שכרו יוכל לומר משטה אני בך כמפורש בחו"מ סימן רס"ד א"כ כיון דרק מצד משטה קאתינן עלה, וא"כ ת"כ מסלק טענת השטאה ושוב אף במת מחויבים היורשים לשלם וכמ"ש בקצה"ח סי' רס"ד וסי' פ"א דבכה"ג ל"ש לומר דהוי רק חיוב נדר הואיל דהת"כ הוי רק לגלות שהי' הדיבור בלי השטאה וכעין זה מצינו בתו"מ סי' ר"ז סעיף י"ט בסמ"ע שם דבאסמכתא ועשה ג"כ קנין וגם נשבע דאז השבועה מחזק הקנין ורק בדשלב"ל אף בנשבע נהי דמחויב לקיים המקח מכת שבועתו מ"מ עכ"פ אינו בתורת קנין ושוב אין יורדין לנכסיו וכמפורש בחו"מ סי' ר"ט סעיף ד' ברמ"א ובנה"מ בחידושים שם א"כ ה"ה הכא הת"כ מסלק טענת משטה ושוב נתחייב חיוב גמור בדיבור בעלמא בשלמא בסי' קכ"ט הנ"ל דערב אינו משתעבד בלי קנין שלא בשעת מתן מעות א"כ גם ת"כ ל"מ דהת"כ לא יוכל למשווי שיהי' מיקרי קנין ורק דיש עליו חיוב הגוף לקיים הת"כ אבל בנ"ד דבאמת שכר פעולה נקנה בדיבור לחוד ולא בעי שום קנין ורק דיוכל לטעון משטה א"כ שפיר כיון דת"כ מסלק טענת השטאה ושוב שפיר מחויב השותף שנתן ת"כ לשלם סך הנ"ל ושוב גם השותף השני מחויב לסייעו דהרי מפורש בחו"מ סי' קע"ו דשותף יוכל ליקח עוד שותף ג' לטובת השותפות א"כ מכ"ש דיוכל ליתן לאיזה איש מעות כפי הראוי כדי שלא

ילך לקלקל העסק א"כ הכא דזה השותף שנתן ת"כ מחויב בחיוב גמור לשלם הסכום שהבטיח שפיר גם השני חייב ליתן חלקו ואף א"נ דגם ע"י הת"כ לא נגמר החיוב וכמו שעלה על דעת כת"ה אפ"ה יש מקום לומר כיון דעכ"פ שותף הראשון נתן ת"כ לטובת השותפות ויש עליו חיוב לקיים שבועתו א"כ בוודאי ישלם שלא ירצה להיות עובר על השבועה א"כ כיון דפעל טובה גדולה לטובת השותפות בזה שלא בא שום ב"א על הליציטא - ציע לקלקל להם העסק א"כ השני נהנה מזה שיתן השותף הראשון וא"כ הרי קיי"ל בתו"מ סימן רס"ד דהמהנה לחבירו נותן לו כפי מה שהנהו ועי' בשו"ת בי"ש תו"מ סי' נ"ד בשני שותפים שיש להם תביעת ממון על אדם אחד מעסק השותפות ואחד מהשותפים תובע בטענת ברי ואפ"ה אינו רוצה לישבע מ"מ פטור מלשלם לחבירו מה שמפסיד עי"ז שהוא אינו רוצה לישבע משום דיכול לומר אף שאמרתי בבירור שמגיע לי החוב מ"מ יודע בלבו שאינו יכול לישבע עי"ש נשמע דע"י עבירה של עונש שבועה פטור מלשלם ממה שחבירו נפסד על ידו וה"ה די"ל דע"י עבירה של עונש ת"כ מחויב השותף השני לסייעו בדבר שעשה לטובת השותפות ועי' בריטב"א מ"ק די"א שכ' דשותפו של אדם חשוב מחויב לנהוג א"ע בעסק השותפות כאדם חשוב עי"ש כ ולפי דבריו יתבאר דמי שעשה שותפות עם ת"ח אף היכי דיודע הת"ח בוודאי שמגיע איזה חוב אצל אדם אחד מעסק השותפות ואינו רוצה לישבע מ"מ פטור הת"ח מלשלם מה שמפסיד חבירו עי"ז שאינו רוצה לישבע הואיל דת"ח אינו דרכו לישבע עיין שו"ת כנסי"ח סי' צ"ה ובהג"ה אמ"ב סי' פ"ב א"כ הוי כנכנסו להשותפות אדעתא דהכא שאם יצטרכו לישבע יפסידו ופי' שו"ת השיב משה סי' פ"ח שהאריך בזה ובשו"ת מהרי"א הלוי סי' ו' מ"ש בזה, א"כ מכ"ש בנ"ד דגם שותף השני ה' אצל הת"כ שנתן הראשון וא"כ ידע השני שהראשון לא ירצה לעבור על הת"כ א"כ חשוב כנכנס אדעתא דהכי להשותפות ובפרט שנהנה מזה דהא בשביל זה שנתן שותף הראשון ת"כ לא בא שום אדם לקלקל להם על הליציטאציע א"כ פשיטא דחייב השני ליתן חלקו ובפרט שכבר הוכחנו דבנ"ד שכר פעולה נקנה בדיבור לחוד ורק דיוכל לטעון משטה א"כ הת"כ שמסלק טענת השטאה שוב נתחייב בחיוב גמור ויורדין לנכסיו ושוב גם שותף השני חייב לסייעו א"כ ממנ"פ א"נ דהת"כ דהכא לא ה' בתורת שבועה רק כמנהג הסוחרים וכמו שכתב בסמ"ע סיר"א בוודאי דנתחייב בתורת קנין סטימתא וא"נ דהוי בתורת שבועה ג"כ חייב דהת"כ מסלק טענת משטה כנ"ל וממילא חבירו חייב לסייע כנלע"ד בס"ד לדינא: ב) ובדבר השאלה באוואז שהי' עב תחת הכנף ויש חשש שמא עכו"ם המוכר תחב במחט כדי להצבות מקומו שיהי' נראה עב ובדקו ולא מצאו שום צרורת דם מבפנים וכת"ה הביא דברי הח"ס יו"ד סי' קכ"ב: הנה באמת בנ"ד דלא ידעינן בבירור אם נעשה ע"י מחט ואף דהוי שכיח איסורא מ"מ בכה"ג אם עכ"פ אין רואין ריעותא מעבר לצלעות שפיר יש להקל מטעם ס"ס שמא ע"י חולי ושמא לא הגיע המחט להריאה ובכה"ג אף להט"ז האוסר בסי' מ"ט בספק ע"י חולי ס' ע"י קוץ מ"מ מודה דבנ"ד יש להכשיר הואיל דספק השני הוא שמא לא הגיע כלל להריאה א"כ חשוב מתהפך דאף אי נתחיל בצד הספק שמא לא הגיע להריאה אכתי יש עוד ספק שמא לא ניקב הריאה דדוקא ביש נקב לפנינו ורק שיש ס' ע"י חולי אי ע"י קוץ שפיר החמיר הט"ז אבל היכי דחד ספק הוי שמא לא הגיע כלל למקום הלז בכה"ג אף להט"ז מועיל הס"ס וכמפורש

בט"ז יו"ד סי' ל"א בתולע בחוטם דתולין שלא הגיע למוח מעולם וכ' הט"ז הטעם משום ס"ס והוי כהא דס' אי על הדורס שכ' הט"ז בסי' כ"ט דמועיל הס"ס גם בדרוסה ה"ה בנ"ד מועיל הס"ס שמא ע"י חולי ושמא לא הגיע להריאה ושמא לא ניקב הריאה וג' ספיקות מועיל אף נגד ח"א לשיטת כמ"פ בסי' ק"י ע"כ הדבר פשוט כאן דלא נודע אם נעשה ע"י חולי או ע"י מחט ולא נראה צרורת דם בפנים פשיטא דיש להקל והנה לכאורה יש עוד צד להקל כיון דמסתמא נזהר העכו"ם שלא יגע בהריאה ורק שכ' הח"ס דהוי בכלל מילתא דלא רמיא ולא אדעתיה א"כ לפמ"ש המבי"ט הובא בפמ"ג יו"ד סימן צ"ד דזה הוי רק מדרבנן א"כ כשיש עוד ס' שוב י"ל ס' דרבנן להקל אך באמת כתב הח"ס עוד סברא דהנכרי לא יוכל ליזהר מליגע משום דאינו יודע כלל מקום הריאה ע"כ הדבר פשוט דביש ס' ע"י חולי ס' ע"י מחט ואין רואין ריעותא מעבר לצלעות פשיטא דיש להקל כנלע"ד בס"ד לדינא: באעה"ח ה' וארא תרס"ז ראדמישלא יצ"ו.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן ע"ג. להרב הה"ג מו"ה מנחם מענדל דמשק נ"י מוצד"ק קראקא יצ"ו: בדבר שאלתו בכלי שנקרא וואסערוואגע שנעשה מעץ ארוך ובתוכו גומא ונותנין לחוך הגומא זכוכית חלולה ועגולה עם שפיריטוס והזכוכית סתום מכל צד כדי שלא ישפך השפיריטוס והזכוכית דבוק היטב על העץ ועל הזכוכית הנ"ל עשוי עוד כיסוי מזכוכית דבוק אל העץ מלמעלה.

ונסתפק אי צריכין למכור הכלי הזה לעכו"ם קודם פסח כשאר חמץ: והנה כת"ה כ' איזה צדדי היתר א' דמצינו בבצק שבסדקי העריבה אם הוא פחות מכזית, במקום א' ועשוי לחזק א"צ לבער וחזינן דכיון דאין בו כזית במקום אחד בטל לגבי הכלי ואם אין בו כזית כלל לחד שיטה שבמ"א אף אם אינו עשוי לחזק אפ"ה א"צ לבער ותלוי בשיטת הפוסקים אי בח"ש יש איסור ב"י מה"ת עכ"פ חזינן באם ביטלו לגבי הכלי בטל ממנו שם אוכל ואינו עובר בב"י אף אם עדן ראוי לאכילה, כמ"ש התוס' שם דמ"ה ע"ב לעניין יחדה לשיבה דאעפ"י דראוי לאכילה אפ"ה כמו דפקע ממנו שם אוכל לעניין טומאה ה"ה לעניין חמץ ה"נ כיון דמבטל את המשקה לגבי הכלי אינו עובר בב"י עוד הביא רא"י מהא דכופת שאור שיחדה לשיבה ואף דמפורש שם בש"ס דבעי שיהי' טח בטיט פ"ז כתר כת"ה דכיסוי הזכוכית שעליו הוי כמו טח בטיט באמת ע"ז יש לפקפק עפ"י מ"ש בטו"ז בסימן תמ"ב ס"ק ב' לעניין ניירות הדבוק בחלון דא"נ דיש בזה איסור אינו מועיל מה שמכסהו דאכתי עובר בבל ימצא ואף דמצינו בסעיף ו' דמהני טיחה בטיט כ' בזה שני סברות א' דשם כיון דא"י לגרר אחריו חשוב כמבוער ועוד דשם ע"י הטיחה מבטל צורת החמץ וטעמו חזינן דהא דטוחה בטיט אינו משום דעי"ז נראה שמבטל החמץ לגבי הכלי רק דהטיט משנה צורות החמץ וטעמו ג"כ אבל בכה"ג דהחמץ נשאר בטוב טעמו י"ל דלא מהני הכיסוי אך באמת מפשיטות דברי הש"ס שם בפסחים משמע דע"י הטיחה בטיט ניכר שמבטלו לגבי הכלי וכמ"ש התוס' שם דשינוי מעשה מועיל לבטלו מתורת אוכל א"כ שפיר י"ל דע"י הכיסוי שעליו מלמעלה נראה שמבטלו לגבי הכלי וי"ל דחשוב כמבוער: ומה שהביא עוד כת"ה מהא דנפלה עליו מפולת דהרי הוא כמבוער ובגל גדול לכ"ע א"צ לבער וה"נ כיון דצריך לשבור את הכלי וע"י השבירה ילך היי"ש לאיבוד לכ"ע הוי כמבוער באמת יש לפקפק דשם נפל הגל מעצמו ול"ח כמטמין כמ"ש שם דלחד שיטה אף אם הוא אתר זמן איסורו דא"א לבטלו אפ"ה א"צ לבער דאינו עובר

בבל יטמין כיון שאין מטמינובידים כמ"ש בטו"ז שם סי' תל"ג אבל הכא דנותן בידים השפיריטוס לחוך הכלי י"ל דהוי כמטמין בידים ואסור אף אם עושה הכלי יותר מל' יום קודם הפסח כמו דקיי"ל בוודאי חמץ זקוק לבער אף מתחילת השנה אם יודע שלא יהי' בביתו קודם פסח וכן מפורש שם בסי' תל"ו בעושה אוצר ויש שם חטים חמוצים בוודאי אף בעושה האוצר קודם ל' צריך ליקח חטים חמוצים דבוודאי חמץ הוי כמטמין בידים אך באמת מפורש שם במג"א דבדיעבד אם כבר עשה האוצר קודם ל' אף אם הי' שם וודאי חמץ אפ"ה א"צ לפנות האוצר דבזרבנן סמכינן דאף בוודאי חמץ מ"מ קודם ל' ל"ח כמטמין בידים וסגי בביטול עיי"ש סק"ח והכא י"ל דשרי אף לכתחילה דשם יוכל לעשות האוצר וליקח משם מקודם החטים החמוצים וא"כ אם אינו לוקח משם נראה כמטמין בידים ובפרט דעתיד עכ"פ לפנות האוצר וליהנות מהחמץ ומש"ה כתב במג"א שם סק"ט דאחר פסח אסור ליהנות דגרע מנפל עליו מפולת דשם אין בירור שיפנה הגל אבל כאן בבירור יפנה אח"כ האוצר א"כ שפיר דדמי למטמין בידים אבל הכא דא"א לעשות הכלי בלתי השפיריטוס א"כ פשיטא דבאמצע השנה מותר לו להכניס הכלי עם השפיריטוס לתוך העץ דא"צ להפסיד הכלי באמצע השנה בשביל החשש שלא יוכל לבער החמץ בזמנו כיון דהוא קודם לי ושוב כשיגיעו ימי הפסח אז הוי כמבוער כיון שא"א להוציא רק ע"י הפסד הכלי שוב י"ל דהוי כנפלה עליו מפולת דהפסד הכלי הוי כמבוער כמ"ש התוס' פסחים דכ"ו לעניין תנור שהיסוקוהו בעני איסור דהפסד התנור חשוב כדיעבד ומותר זה וזה גורם ועיי"ש בתוס' דף ל' גבי קדירות בפסח ישברו וכהא דביצה די"ט נדה מערמת וטובלת בבגד' ועיין מ"ש חכמי פרובינציא לעניין כלי פארצעלליין שאב"י ועיין בשו"ת פני יצחק ובפמ"ג סי' ק"ג ובפרט דלענין איסור ב"י מה"ת סגי בביטול ורק חז"ל הצריכו בדיקה או משום דחוששין להערמה או משום דילמא מימלך על הביטול ומחשבה מוציא מידי מחשבה או משום דילמא אתי למיכל מניה וכה"ג דהחמץ נשאר תמיד כנוס בהכלי א"כ א"א לחוש להערמה דבוודאי מבטלו בלב שלם ול"ש דילמא אתי למיכל מניה כיון דצריך לשבור הכלי ולהוציא הי"ש א"כ בטרחה גדולה כזו ליכא חשש דילמא אתי למיכל מניה והוי כהא דאמרינן בש"ס פסחים די"א דכיון דלא התרת רק ע"י קיטוף ל"ש דילמא אתי למיכל מניה וכן איתא בש"ס דביצה די"ט דכיון דלא התרת לו רק ע"י מלבוש ליכא למגזר וה"נ כיון דלא התרת רק בכנוס בכלי וא"א להוציא המאכל רק וע"י הפסד הכלי בוודאי לא אתי למיכל ובפרט כפי הנראה ליכא רק מעט יי"ש בכלי וגם ביי"ש גופא כפי המפורש במח"ש סי' תנ"א יש הרבה מינים שאינם חמץ וחלק החמץ שבו הוי רק דבר מועט ובח"ש לשי' רוב הפוסקים אינו באיסור ב"י ד"ת כנודע והגם דחשש אתי למיכל הוא גם בח"ש כמ"ש הטו"ז בסי' תמ"ב מ"מ כ' בישיע"ק דבח"ש בשוגג י"ל דליכא איסור תורה דלא אחשבי' בשוגג והגם די"ל דחמץ דיש קרא מיוחד לאיסור ח"ש וכ' הפוסקים דנ"מ לח"ש ע"י תערובות ונשמע דבח"ש חמץ יש איסור תורה אף בלי הטעם דאחשבי' וא"כ י"ל דגם באוכל ח"ש חמץ בשוגג ג"כ חשוב כאוכל איסור בשוגג וא"כ גם בח"ש שייך דלמא אתי למיכל מניה אך באמת הרבה תירוצים נאמרו בדברי הרמב"ם ז"ל ושוב י"ל דבח"ש ליכא איסור ב"י ד"ת ולעניין דרבנן בוודאי יש לסמוך אכל הנ"ל ואכמ"ל והגם די"ל דבח"ש א"נ דליכא איסור הנאה מה"ת בח"ש כמ"ש הפרמ"ג א"כ לא יועיל ביטול דל"ש

סברת הר"ן ובוזה יש ליישב דברי רש"י ז"ל בפרקין דהכוונה שמא שחיש ובוזה א"מ ביטול אך באמת אאפ"ל דח"ש יהי חמור משיעור שלם ואכמ"ל ואנו קיי"ל דגם בח"י מהני ביטול וכן קיי"ל בחמץ בבור דא"צ להעלותו רק מבטלו בלבו כמ"ש המג"א סי' תל"ו דהוי כנפלה עליו מפולת ואף דהכא גרע דהוי כעין מטמין בידים מ"מ כיון שאין כוונתו להטמין החמץ ואינו עומד ליטלם מן הכלי בשום פעם ועושה הכלי קודם ל' ככה"ג בוודאי חמץ אפ"ה כיון דאי אפשר לעשות הכלי בענין אחר ל"ח כמטמין בידים. ע"כ מכל הני טעמי נ"ל דיש לסמוך על הביטול וא"צ למכור את הכלי כנלפע"ד ברור בס"ד: באעה"ח יועש"ק שמות תרע"א ראדמישלא. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן ע"ד.

להרבני המופלג החסיד מ' אהרן נ"י סת"ם בק' שעברשין יצ"ו. בדבר השאלה בכתב יוד בשם הוי' ואח"כ בעת שכתב ה' קודם שכתב הרגל השמאלי נטשטש ה"ה ונמשך להיו"ד ונסתפק מה לעשות והעמיד מקודם יו"ד לשם קדושת השם ואח"כ המשיך היו"ד שעשה בראשונה ועשאו כולו צורת ה' ונסתפק אי כשר היריעה הנ"ל לקרות בו גם הניח בתחילת שיטה מקום פנוי כדי לכתוב שמה שם בן ד' אותיות ולבסוף כתב השם בסוף שיטה הראשונה ובשיטה שתחתיה נשאר מקום פנוי ואח"ז נכתב אלקיך ויש להסתפק הואיל שנשאר מקום פנוי כדי ט' יודין קטנים רק לפי ערך הכתב של הסופר ליכא ט' יודין רק ערך ז' יודין זה תורף השאלה: והנה בדבר ס' הראשון מפורש הדבר בא"ר סי' ל"ב שאם גוף הרגל של האלף נוגע לגגו יוסיף דיו עד שיהי' זה רק כירך והפמ"ג שם אות כ"ח הביא דבריו להלכה א"כ הכ"נ ה' אפשר לעשות כן וכעין שעשה כבודו.

אך גם בלי עצה זו ה' מותר למחוק כל האותיות שנשטששו ולחזור ולכותבם ואף דכ' הא"ר שם דאם גוף היו"ד שבאלף נוגע לגגו אסור לגוררו כיון דהכל רואין שצורת אלף עליו נהי דפסול משום דגוף היו"ד נוגע לגגו אפ"ה אסור לתקן וכמבואר בש"ע סי' רע"ו דאם רגל ה' נוגע לגגו דאם אינו נוגע רק נגיעה מועטת אסור למוחקו כיון שצורת אות עליו נהי דפסול לס"ת מ"מ אסור למוחקו וכמ"ש בשו"ת הרמ"ע סי' ל"ו דשם הפסול מכח ח"ת ג"כ יש בו איסור מחיקה והגם דבש"ך שם סקט"ו מוכח דרק איסור דרבנן יש בו משום מ"ע כיון שאין הנגיעה ניכר להדיא וכן כ' בשו"ת רח"כ סי' מ"ט אך כבר הבאתי בתשובה שמדברי מהר"י אלכסנדרי המובא בב"י מוכח להדיא שיש בזה איסור תורה אך שיטת המרדכי דאם כבר ה' עליו קדושת השם מותר לתקנו להחזירו לקדושתו הראשונה אבל בנפסל מתחילת הכתיבה אז אסור למוחקו כיון דעכ"פ הם אותיות השם ולא ה' עליו מעולם שם ס"ת כשר אין זה גנאי אם אינו מתקנו ודעת הרמ"ע הוא להיפוך דאם כבר ה' אותיות השם נגמרים וחל עליו איסור מחיקה אז אף שנעשה אח"כ איזה נגיעה מ"מ כ"ז שלא נתקלקל אח"כ צורת האות לגמרי האיסור מחיקה לא פקע א"כ בנ"ד דלא ה' עוד נגמר אף אות ה' דהא בלי רגל הפנימי אסורופסול דלא מיבעיא לפירוש ב' ברש"י מנחות דכ"ט א"כ ניקב רגל הפנימי שוה לניקב רגל הימיני ואף לפירוש כי ברש"י שם מ"מ צריך שישאר עכ"פ כל שהוא מרגל השמאלי ובש"ע סימן ל"ב סעיף ט"ו מחמיר כשני הפירושים א"כ בנ"ד לכ"ע עדיין לא ה' עליו קדושת השם ושוב לכ"ע ה' מותר למוחקו ובפרט דגם בדינו של הא"ר ביו"ד שבאלף שנדבק לגגו

מתיר בשו"ת ח"ס סי' רס"ז לגרור היו"ד שנדבק ולפעמים צריכים לגרור ג"כ גג האלף היכי שנכתב היו"ד קודם הגג עיי"ש ואפ"ה מתיר לגרור הואיל דהוי לצורך תיקון ועי' שו"ת רח"כ סי' מ"ג שכ' בפירוש דאף בנפסד רק צורת אות אלף דמותר למחוק גם שאר האותיות שבשם ועי' שו"ת בית אפרים חיו"ד סי' ס"א שכתב דאף בנפסל מחמת ס' ג"כ מותר למוחקו דחשוב צורך תיקון א"כ מכ"ש בנ"ד בוודאי מותר ומה שנסתפק כמ"ע אי ל"ח בכלל נעבדה בו עבירה עי' שו"ת ח"ס סי' רס"ג שכ' דאם מוחק אות מהשם ואח"כ כותב אות אחר דל"ח מצהב"ע לפי שהעבירה נעשית מקודם אבל אם בשם אלקינו נכתב הואו רחוק מנון אם יכתוב ואו סמוך לנון א"כ והי' זה מחיקה לואו השני בזה אמרי' אין עבירה מצוה הואיל דהוי המצוה והעבירה יחד עיי"ש וסברתו נובע מדברי המרדכי בעכו"ם שקצצו ערבה בשבת דל"ח מצהב"ע לפי שאין העבירה בשטת עשיית המצוה אבל בגזל מכח העשה דוהשיב לעולם חשוב העבירה והמצוה יחד חשוב מצהב"ע עי' בשעה"מ פ"ח מלולב ע"כ הדבר פשוט דבנ"ד ליכא חשש מכח מצהב"ע בפרט דליכא עבירה כלל וז"ב בס"ד: ב] ובדבר השאלה שנשאר בתחילת שיטה ערך ט' יודין קטנים אך לפי ערך כתב של הסופר ליכא שיעור ט' יודין ולכאורה י"ל לפי"מ דמוכח בטור רסי' קע"ה דבפתוחה צריך להניח ט' אותיות ובסתומה השיעור ג' אותיות א"כ בכה"ג שהניח שיעור פנוי בתחילת שיטה ומתחיל לכתוב באמצע לשי' הרמב"ם ז"ל חשוב סתומה ולשיטת הרא"ש חשוב פתוחה ולפ"ז בנ"ד ממנ"פ שרי דלשי' הרמב"ם דזה חשוב סתומה הוא לשיטתו תמיד בעי ט' אותיות וא"כ נהי דקיי"ל דמפסיק שיעור פרשה במקום שאין פרשה פסול ודלא כשיטת הב"ח שכ' דמפסיק שיעור פרשה במקום שאין פרשה כשר עי' בט"ז סי' ער"ה סק"ה ובש"ך שם סק"א שדחו דבריו ועי' שו"ת מהר"י אסאד סימן ש' שהאריך בזה עכ"פ לשי' הרמב"ם ז"ל בעי שיהי' מפסיק כשיעור פרשה ופחות מט' אותיות ל"ח שיעור פרשה ואף לשי' הרא"ש דגם ג' אותיות חשוב שיעור פרשה מ"מ לשיטתו רק בסתומה סגי בג' אותיות אבל בפתוחה בפי ט' אותיות א"כ בכה"ג דפנוי בתחילת שיטה א"כ לשי' הרא"ש חשוב פתוחה ושוב ל"ח שיעור פרשה בפחות מט' אותיות ושוב ליכא פסול אך לכאורה לשי' הפרישה בסי' ער"ה שכתב דלשי' הרא"ש גם בפתוחה סני בג' אותיות א"כ לפ"ז במפסיק שיעור יותר מג' יודין פסול לדידן דס"ל דמפסיק שיעור פרשה במקום שאין פרשה פסול א"כ אכתי יש חשש בנ"ד הואיל דעכ"פ יש מקום פנוי יותר מג' יודין וראיתי בח"ס סימן רס"ד שכ' דמה"ט אסור הרא"ש לקלוף השם דממנ"פ לכתוב שם חול באותו מקום אסור דהשם קידש כל עובי מקומו ואם יניח מקום פנוי א"כ והי' הפסק טפי מג' אותיות ויופסל אך מחלק שם דבשם שאינו רק ב' אותיות מותר לקלוף אבל בשם בן ד' ליכא עצה זו דהא יהי' שיעור פרשה עיי"ש מבואר מדבריו ג"כ דפוסל אף בהפסק ג' אותיות ועי' שו"ת רח"כ בהג"ה שכ' לפרש דברי הרמ"א בסי' ער"ה שאסור לקדור השם כדי שלא לעשות נקבים ביריעה שתמה עליו בש"ך סק"ג דאי עיקר הטעם בשביל זה מה אריא דאין לקדור השם הרי אף תיבת חול אסור לקדור מכח זה וכ' בהג"ה הנ"ל לשיטת השבות יעקב דבקדר את השם והדביק מטלית במקום הלז אסור לכתוב תיבת חול במקום הלז דהוי בזיון להשם וכשיטת התוס' עירוכין ד"ו וא"כ אם יקדור השם וידבק מטלית עליו לא יוכל לכתוב במקום הלז כלום דשם אסור לכתוב על המטלית ותיבת חול ג"כ אסור

משום בזיון להשם ועכ"ח יהי נשאר פנוי וא"כ לשי' הט"ז והש"ך דהפסיק שיעור פרשה במקום שאין פרשה פסול ושיעור סתומה לדעת הרא"ש הוא ג' אותיות ולדעת הפרישה גם בפתוחה להרא"ש לא הוי רק ג' אותיות וא"כ חשוב הניח פרשה במקום שאין פרשה פסול ולא יהי לו עצה רק לנקוב במקום הפנוי וא"כ יהי מוכרח לעשות נקב ביריעה ונכונים דברי הרמ"א עכת"ד ובאמת כבר קדמו בסברא זו בח"ס סי' רס"ד הנ"ל וגם בגוף מ"ש דאסור לכתוב שם על המטלית באמת בא ליישב קושיית הש"ך בזה ומדברי השיך מוכח להדיא דמותר לכתוב שם על המטלית וכמו שהרגיש בזה בשו"ת ח"ס סי' רנ"ט ולפלא שלא הרגיש בזה והנה ביר שאול בסי' הנ"ל כ' ג"כ בכוונת הרמ"א הנ"ל עפ"י דברי התוס' עירוכין הנ"ל דאסור לכתוב שום דבר במקום שהי' השם כתוב ואם יקדור השם יהי' מוכרח לנקוב היריעה כדי שלא יבא לכתוב באותו מקום א"כ שפיר כתב הרמ"א דאין לקדור השם כדי שלא יעשה נקב ביריעה עיי"ש אך היכא דליכא הפסק רק ג' יודין כ' בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' רי"ז בשם ספר גן המלך להקל והמהרש"ם הכריע להקל לעשות נקבים בהמטלית כדי שלא יהי' ט' אותיות ביחד והוא כעין חקירת הפמ"ג סי' ל"ב סקכ"ו במ"ז דבניקב במקום הפנוי שוב י"ל דל"ח שיעור פרשה ע"כ בני"ד כמה צדדים להתיר נהי דשיטת הב"ח קשה לצרף הואיל דרוה"פ השיגו עליו אבל עכ"פ כיון דלפי ערך כתב הסופר הלז יש כאן מקום פנוי פחות מט' יודין ובמקום אחר היכי שצריך להיות הפסק פרשה מניח שם ט' יודין לפי כתב שלו א"כ הכל רואין השינוי שלא הפסיק כאן לשם פרשה ונהי דלפי כתב סופר אחר יש גם כאן שיעור ט' אותיות מ"מ כבר הכריע ביד שאול שם דיש לשער לפי כתב של אותו סופר והביא בשם רוב הפ' שכתבו כן עיי"ש ונהי דלשי' הפרישה גם בג' יודין יש לפסול מ"מ כבר הבאתי בשם גן המלך להגו"ר הספרדי להכשיר בזה ובפרט אם אפשר לעשות נקבים באמצע מקום הפנוי שלא ישאר שיעור ג' יודין יחד אז בוודאי ליכא חשש ונהי דהפמ"ג הניח דבר זה בצ"ע מ"מ בספר גן המלך הנ"ל כ' להדיא דבניקב באמצע שוב ל"ח הפסק עיי"ש ביד שאול שהביא ראיה לדבריו ממ"ס פ"ה עיי"ש ואף דאין לעשות נקבים ביריעה לשיטת הרמ"א וש"ך בסי' ער"ה הנ"ל וכמו שהבין בדברי הרמ"א בהג"ה שו"ת רח"כ הנ"ל דלא יהי' לו עצה באם ידבוק מטלית רק לעשות ג"כ נקבים דאל"כ יהי' חשוב מפסיק פרשה במקום שאין פרשה ואפ"ה כ' הרמ"א דאין לקדור את השם כדי שלא יהי' מוכרח לעשות נקבים ונשמע דאף נקבים קטנים אין לעשות לשיטת הרמ"א דאל"כ הי' אפשר לקדור ולדבוק מטלית ולהניחו פנוי רק לעשות נקבים קטנים שלא יהי' שיעור ג' אותיות יחד ועכ"ח דגם נקבים קטנים אסור לעשות אך באמת הג' מהרש"ם מתיר לעשות נקבים קטנים וגם י"ל דבשלמא להתיר לכתחילה לדבוק מטלית ולעשות נקבים קטנים אסור דגם זה הוי קצת גנאי אבל בנ"ד דליכא עצה אחרת חשוב כדיעבד י"ל דמותר לעשות נקבים קטנים באמצע מקום הפנוי שלא ישאר ג' יודין יחד ע"כ יש בזה ב' דרכים או לגרר איזה תיבות שבשורות העליונות ולעשות השירטוט בעיקום עד שלא ישאר שיעור ט' אותיות ואף דגם בג' אותיות מחמיר הח"ס מ"מ כיון דלשי' גן המלך כשר אף אם נרצה לחוש להאוסרין עכ"פ בוודאי דיש להתיר לעשות נקבים קטנים באמצע מקום הפנוי שלא ישאר ג' אותיות יחד ואם א"א לגרור שורות העליונות היינו דאולי יש שמה בראשי שיטות.

העליונות איזה שם אז בפשיטות אפשר לסמוך על הגן המלך דבנשאר פנוי ג' אותיות כשר ובפרט ע"י שיעשה נקבים קטנים באמצע מקום הפנוי שלא ישאר שיעור ג' יודין ואז יהי' כשר בלי שום חשש כנלע"ד בס"ד לדינא באעה"ח ד' בהעלותך תרס"ה ראדמישלא. הה' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן ע"ה.

להרב הה"ג כש"ת מ' נחמי' פריינד (נ"י) ז"ל אבד"ק סאמבר ישן יצ"ו בדבר השאלה באשה אחת שאינה יכולה ליטהר א"ע לבעלה כי מטפטף ממנה תמיד טיפת מר"ג מעורב בדם ומוגלא ושמה בפרוזדור צ"ג מנופף ועפ"י רוב רצ"ג מלוכלך בדם ובתוכו נראה כמין חול ומוגלא ולפעמים נמצא על הצ"ג הלז חתיכות אדומות אבל אינה מרגשת שום הרגשה אפילו זיבת דבר לח וברוב הימים מרגשת כאב בכליות אך לפעמים מוצאת דם גם בלי הרגשת כאב ונסעה לווען לדרוש ברופאים והגידו לה אחר הבדיקה פ"י מוטערשפיגעל כי נתקלקלו הכליות וניקב הווריד ההולך משלחופית למקור ועי"ז א"א להמר"ג להקוות במקום א' ועי"ז יוצאין המר"ג דרך המקור וכל הדם הלז הוא מקלקול הכליות לא מהמקור ואשה הלז יש לה ווסת קבוע ובשעת ווסתה רואית דם כדרך כל הנשים וגם תוכל להפסיק ויום א' נקי אבל ג' ימים נקיים א"א לה בשום פעם זה תורף השאלה: והנה בדבר זה יש לנו לדון על ג' דברים א' אם יש בזה חשש ד"ת או רק דרבנן ב' אי יש לנו לסמוך מכח הרגשת כאב ולומר דוודאי בא הדם מן הכליות ג' אי יש לסמוך על הרופאים שהחליטו דהדם בא מקלקול הכליות והנה בזה אי יש כאן חשש ד"ת או לאו כ' כת"ה דכיון דאינה מכנסת הצ"ג רק בפרוזדור וא"כ ל"ש לומר דטעתה בהרגשת עד א"כ חשוב כדם שלא בהרגשה דאינו רק מדרבנן וא"כ לשי' הרמ"א בסי' קפ"ז דבכתמים דרבנן מהני אף מכה שא"י אם מוציא דם ורק היכי דכבר נתרפאה המכה אז בעי עכ"פ שיהי' אפשר להתגלה ולהוציא דם וכמ"ש בס"ט סי' קפ"ח ליישב קושית הח"צ על המפורשים בכוונת דברי הרשב"א דא"צ שתדע שמכתה מוציאה דם וקשה מנדה דנ"ח דקאמר הש"ס דאף בכתם אם יוכל להתגלה ולהוציא דם טהורה ומוכח דבעי דוקא שתדע שמוציאה דם וכ' הס"ט שאני התם דכבר נתרפאה המכה בעי דוקא שתדע שיכולה להתגלה ולהוציא דם דאל"כ אמרי' דכבר נתרפאה אבל במכה במקור ואינו לפנינו שפיר תולין במכה אף שא"י אי מוציאה דם עיי"ש א"כ ה"ה הכא בדם שלא בהרגשה דהוי רק דרבנן שפיר תולין גם במכה שא"י אם מ"ד ועי' בס"ט סי' קפ"ג שכתב שם הפמ"א כאשה שמצאה כתם סמוך לתשמיש ויש לה מכה שנתרפאה ורק שיוכל להתגלה בשעת תשמיש דתולין בה והס"ט השיג עליו דא"כ דנימא דהדם בא בשעת תשמיש שוב יש לחוש שמא כסבורה הרגשת שמש הוא ושוב בעי מכה ברורה עיי"ש אבל היכי דהווי כוודאי שלא בהרגשה בוודאי דמהני אף במכה שא"י אם מ"ד וגם יש צירוף בנ"ד מכח שיטת הנוב"י דנהי דנימא כאב אינו כמכה משום דדווקא היכי דנתגלה שהכאב הוא בר דמים אז אמרינן כ"ז שמרגשת הכאב יש ראי' דלא נתרפאה המכה וכמ"ש הנקה"כ בסי' קפ"ז אבל כ"ז שלא נתגלה שהכאב הוא בר דמים ל"ח כמכה אפ"ה לענין כתמים אמרי' דכאב כמכה עיי"ש א"כ הכא מזה גופא שהמר"ג יורד טיפין טיפין נראה שיש לה איזה קלקול בכליות וגם מרגשת כאב בוודאי דחשוב כמכה ושפיר יש לתלות בה בדם שלא בהרגשה דהוי דרבנן כמו דתולין בכתמים עכת"ד כת"ה: הנה בגוף

הדבר שכ' דבנ"ד ליכא רק איסור דרבנן הואיל דליש לומר שטעתה בהרגשת עד באמת לפי המבואר במכתב שאלתו שהמר"ג מטפטף ומעורב בהמר"ג דם ומוגלא וא"כ הרי מפורש בש"ס נדה דנ"ז דרואית במר"ג הוי ד"ת משום דאמרי' הרגשת מר"ג היינו שסבורה שהרגשת מר"ג הוא ועל' בס"ט רסי' ק"צ שהביא מחלוקת הפוסקים אי זיבת דבר לח הוי הרגשה והביא ראי' מהא דפריך בש"ס הנ"ל אי דלא ארגשה והרי עכ"ח ה' הרגשת זיבת דבר לח ועכ"ח דזיבת דבר לח לא הוי הרגשה והס"ט דחה דאכתי י"ל דזיבת דבר לח חשוב הרגשה וכ"ז כשאין במה לתלות אבל כשאפשר לתלות במר"ג שפיר ל"ח הרגשה וחזר בו דא"כ א"נ דזיבת דבר לח מיקרי הרגשה שוב לא היינו תולין במר"ג ועכ"ח נשמע דזיבת דבר לח לא מיקרי הרגשה אך כ"ז לשי' המקשן אבל לתירץ הגמרא שם שפיר אמרי' דאף בלא ארגשה אפ"ה אמרי' שהרגישה וטעתה בהרגשת מר"ג וכמפורש בש"ס נדה ד"ג דטעמא דהלל כסבורה הרגשת מר"ג הוא וגם בשיטת ב"ש כתבו בתוס' שם דכמו דס"ל דאין לתלות בהרגשת מר"ג ה"ה דאין תולין בהרגשת עד עי"ש ע"כ הדבר מבואר דבנ"ד איכא חשש ד"ת ועוד יש לומר אף אי יהיבנא לי' לכת"ה דל"ח טפי מכתם מ"מ לפמ"ש בנוב"י סי' ק' דאף להסוברים דמכה שידוע דמ"ד מועיל אף בתוך ג"י הראשונים אפ"ה בכאב אף אי מועיל בכתמים מ"מ בג"י הראשונים לכ"ע ל"מ כאב א"כ בנ"ד שא"א לה להיות ג"י נקיים שוב בג"י הראשונים ל"מ כאב אף בכתמים ע"כ הדבר ברור דא"א להקל מטעם זה אך באמת נבוא מקודם לדבר בגוף הדין דתולין במכה הנה שיטת הרמ"א דשלא בשעת ווסת מהני אף מכה שא"י אי מ"ד והטעם משום דשלא בשעת ווסת אין דרך המקור להוציא דם וחשוב עכ"פ בכלל ס' השקול ושפיר מוקמינן אותה בחזקת טהרה אך הס"ט בחידוד הלכה העיר דלמ"ד מקור מקומו טמא א"כ עכ"פ האשה טמאה טומאת ערב שוב חשוב כנזקק לטומאה ושוב ח"א לטהר אותה מספק אך כבר הארכתי בספרי ח"א ס' ע"ד עפמ"ש הרשב"א יבמות דל"א דדוקא בס' בשחיטה אמרינן מחזיקין מאל"א לפי שמעשה האוסר לפניך ואתה רוצה לומר שנעשה בה פעולה המכשירה היינו לומר שנשחטה כראוי א"כ עליך הראי' שנעשה בה פעולה המכשירה אבל בס' דרוסה אדרבה מעשה המתיר נעשה כהוגן ורק הספק במעשה האוסר על האוסר להביא ראי' עיי"ש ולכאורה לפמ"ש תוס' כתובות דע"ו בהי' בו נגע וקודם שניטהר מנגע א' נולד בו נגע אחר וספק אי בהרת קדמה אמרינן דחשוב נזקק לטומאה אף שהספק על מעשה האוסר עיי"ש אך באמת התם שאני דעכ"פ שייך לומר דשם טומאה חד הוא אבל בס' דרוסה דהוי איסור חדש בוודאי דל"ש לומר מחזיקין מאל"א ונכונים דברי הרשב"א ז"ל ולפ"ז חדשתי דענין חזקה דמצינו בש"ס י"ל בב' אופנים א' היכי דרוצין לחוש שמא נעשה מעשה לסתור מה שהוחזקנו עד עתה אמרי' דמספק ל"ח שמא נעשה השתנות ב' אף במידי דמוכרחין לומר שנעשה איזה שינוי מ"מ באם יש לומר שנשאר עכ"פ שם איסור הראשון כגון התם דשם טומאה חד הוא ג"כ מוקמינן אותו בחזקתו ופלפלתי בזה במחלוקת הפוסקים לענין ניק"הו אי חשוב ס' בשחיטה עיין פמ"ג וכו"פ סי' ל"ג ובח"ס וגם בחו"ד ובהג"ה אמ"ב סי' ק"י שהרגיש בזה די"ל דנשאר חזקת איז עיי"ש ולפ"ז בנ"ד, א"נ דדם מכה הוא בא ההיתר ממילא אחר מעל"ע בלי שום מעשה א"כ ליש לומר אוקמה אחזקה שלא נעשה מעשה ז"א דהרי הכא א"צ לומר כלל שנעשה מעשה דממילא הותרה וגם ל"ש לומר משום דנשאר שם

איסור הראשון ז"א דטומאת מגע וטומאת ראייה הם שני ענינים נפרדים וכמ"ש בתוס' נדה ד"ב ודי"ז דטומאת ראייה לא ילפינן מסוטה לא לטמא ברה"י ולא לטהר ברה"ר א"כ הכא הטומאת מעל"ע הוא מכח מגע אבל טומאת ז הוא מכח ראי' ול"ש כלל להחזיק לזה ומיושב קושית הס"ט בס"ד ודו"ק: נחזור לש' הרמ"א דתולין במכה שא"י אם מ"ד ואף לשיטת הש"ך שם דרק לעניין רדמ"ת שלא להוציאה מבעלה מועיל מכה שא"י אם מ"ד ולא לעניין ז"נ דהוי מה"ת מ"מ כ' השבו"י דהיכי דאינה יכולה ליטהר אז גם לענין ז"נ מועיל מכה שא"י אם מ"ד ונהי דבס"ט סי' קפ"ז סקי"ד השיג עליו דרק לעניין רדמ"ת דרבנן מקילין ולא לעניין ז"נ מ"מ הס"ט בעצמו מסיק שם דבשעה"ד אפשר לסמוך אמכה שא"י אם מ"ד גם לענין ז"נ ובפרט דבגוף הדבר אי רדמ"ת הווי רק דרבנן נהי דהרבה פוסקים כתבו כן מ"מ אכתי אין הדבר ברור דבאמת הנוב"י כ' דנהי דסמוך לווסת הווי ד"ת מ"מ ווסת התשמיש חשוב רק כמו ווסת הקפיצה וגם סמוך לווסת הוא דרבנן.

אך בחמ"ח אה"ע סי' קי"ט כ' דרדמ"ת הוי איסור תורה. ונהי דכ' הח"ס דהכוונה שיוכל לצמוח איסור תורה אם תרגיש באמצע תשמיש ויפרוש באבר חי אך באמת בחו"ד סימן קפ"ז כ' דתשמיש ל"ח כמו אונס ואם רואית פ"א בליל טבילה שלא בשעת תשמיש אינה חוששת ורק דתשמיש חשוב ווסת גמור והא דלא אסרינן לבעלה ברדמ"ת פעם א' מדין ווסת שא"ק הוא כמ"ש הט"ז דבשביל חשש ווסת שא"ק לא מפקינן מבעלה והש"ך כ' דתשמיש הוי ווסת גרוע א"כ לש' הט"ז חשוב ווסת גמור ובאמת דבר זה לא חדית הוא דמחלוקת רש"י ותוס' בנדה דס"ו דרש"י ס"ל דלרבי בראתה ב"פ בשעת תשמיש נאסרה ולשיטת התוס' בתשמיש בעי גם לרבי ג"פ דתשמיש הוי ווסת גרוע כמו קפיצה יצא דלש' רש"י והט"ז דתשמיש חשוב ווסת גמור שוב סמוך לווסת התשמיש הוי ד"ת א"כ הרי בזה גופא איכא איסור ד"ת ואפ"ה מהני מכה שא"י אם מ"ד ה"ה באינה יכולה לטהר לבעלה ג"כ סמכינן אמכה שא"י אם מ"ד דעיקר הטעם דסמכינן ברדמ"ת אמכה שאינו ידוע אם מ"ד משום דהווי שעה"ד ה"ה באינה יכולה לטהר ג"כ חשוב שעה"ד ונהי די"ל דברדמ"ת מקילין משום דרוב נשים אינם רואים מחמת תשמיש ויש הוכחה שהוא מן המכה מ"מ גם בנ"ד רוב נשים אין דרכם לראות ע"י הטפת מר"ג ובפרט שיש מוגלא דעכ"פ אין דרך רוב נשים לראות בכה"ג ושוב תולין אף במכה שא"י אם מ"ד ובפרט היכי דלא ארגשה מפורש ברמ"א דוודאי מהני מכה שאי אם מ"ד אף באשה שאין לה ווסת מטעם ונהי דהש"ך השיג עליו וגם הנוב"י והס"ט כתבו דאם המכה במקור יש נ"מ לענין טומאת ערב ול"ח משם א' אבל במכה בצדדין ל"מ הס"ס משום דהווי משם א' א"כ הכא א"נ שהוא מכליות אף טומאת ערב ליכא ושוב ל"ח ס"ס מ"מ י"ל דבמידי דיש חזקת טהרה דסגי בספק א' להתיר ה"ה דמהני ג"כ ס"ס משם א' דעכ"פ חשוב כשני מיעוטי להיתר וחשוב כפלגא ושוב מועיל החזקה טהרה ואף לשיטת הריב"ש המובא בשטמ"ק כתובות ד"ט דדוקא ב' מיעוטי התלוי בחיוב הטבע מצטרפין מ"מ י"ל דהרי כמה פוסקים כ' דלשיטת הרמב"ם ז"ל דסובר דקטנה שזינתה ברצון נאסרה גם ס"ס משם אחד מהני ונהי דהח"ס אה"ע ח"ב סימן קע"ב כתב להיפוך מ"מ בצירוף חזקה מתירין אף בס"ס גרוע וכמ"ש הח"ס בשם הכו"פ דמועיל הס"ס ואף די"ל דשמא

הרגשת שמש הוא היינו שטעתה בהרגשת שמש אפ"ה מצרפין הספק שמא לא ארגשה
ה"ה בנ"ד נהי דאפשר לומר שהי' הרגשת מר"ג.

מ"מ עכ"פ חשוב ס"ס ושפיר יש להקל גם במכה שא"י אם מ"ד אך לכאורה י"ל לשי'
הנוב"י דבג"י הראשונים חשוב חזקת טומאה וא"כ לא מבעיא להסוברים דס"ס נגד ח"א
לא מהני בוודאי דל"מ מכה שא"י אם מ"ד כמ"ש בנובי"ק סי' מ"א ואף להסוברים דגם
בסיס דהוי נגד ח"א ג"כ מועיל מ"מ הכא גרע הואיל דל"ח ס"ס גמור כיון דהוי משם
אחד ורק שכתבתי דבצירוף חזקת טהרה מועיל אף ס"ס גרוע כמ"ש הח"ס וכו"פ אבל
בג"י הראשונים דל"ש חזקת טהרה שוב י"ל דל"מ הס"ס משום דהוי משם א' וגם יש
לעורר אף לשיטת הרמ"א דמכה שא"י אם מ"ד מהני גם לענין ז"נ אפי' הכי עיקרו משום
חזקת טהרה ולפ"ז בג"י הראשונים אין לתלות במכה כזו וכמ"ש בדג"מ שם אך באמת
כבר השיגו.

על הנוב"י וכמפורש ברשב"א נדה ד"ב דאחר שפסקה בטהרה הוית בחזקת טהורה והא
דלא תלינן בג"י הראשונים הוא רק מכח חומרא וגם לעניין הפס"ט הכריעו האחרונים
דאם נולד לה המכה שלא בשעת ווסתה נהי דבשעת ווסת אין תולין במכה מ"מ אם עברו
כ"כ ימים שרגילה להפסיק זה חשוב הפס"ט ובפרט אם ראיית הדם דשלא בשעת ווסתה
משונה א"כ זה גופא שפסקה לראות דם הרגילה לראות בשעת ווסתה זה גופא חשוב
הפס"ט עיי"ש ה"ה הכא חשוב הפס"ט ובפרט דבנ"ד באמת כבר הפסיקה בטהרה בוודאי
דמהני גם מכה שא"י אם מ"ד אך לכאורה בנ"ד הרי אינו ידוע לנו בבירור אם יש לה
בלל מכה אך באמת י"ל כמ"ש כת"ה דנהי דכאב אינו כמכה מ"מ בנ"ד דיש לה שינוי
שמטפטף המר"ג טיפין טיפין נראה שיש לה קלקול בהכליות ובשלחופית של מר"ג
וא"כ בצירוף הכאב יש רגל"ד שממקום המר"ג בא הדם וכמ"ש הס"ט סי' קפ"ז בשם
הדבר שמואל דשינוי הדם מורה שבא מהמכה ועי' שו"ת מהרש"ם ח"א סי' י"ג שהביא
בשם הרבה פוסקים להקל בנשתנה מראית הדם אף במכה שא"י אם מ"ד ובפרט לפי
דברי הרופאים שאמרו בבירור שיש לה מכה ומשם בא הדם א"כ נהי דהח"ס בכמ"ק
אינו סומך א"ע על נאמנות הרופאים מ"מ במידי דיש רגל"ד בוודאי דמהני נאמנות
הרופאים וכמו שהכריע בשו"ת בית שלמה אה"ע סימן פ"ב דביש רגל"ד מועיל נאמנות
הרופאים אף באיסור תורה ובפרט בנ"ד דליכא הרגשה ברורה ונהי די"ל כסבורה
הרגשת מר"ג הוא מ"מ נודע דברי הט"ז בסי' ק"ץ דגם בבדיקת עד אי איכא במידי
למתלי תולין הואיל דליכא הרגשה וכ' בס"ט דנהי דתולין בהרגשת עד זה דוקא היכי
דאין במה לתלות אז מכח חזקתזמים שבא בהרגשה תלינן שטעתה בהרגשה אבל ביש
במה לתלות אמרי' דלא טעתה בהרגשת עד א"כ ה"ה הכא כיון דליכא הרגשה ברורה
שפיר גם רופא עכו"ם מהימן וכמ"ש בשו"ת רח"כ בסופו ונהי דגם ברדמ"ת דרבנן ל"מ
רופא עכו"ם כמפורש בש"ע י"ל שאני התם דיש ח"א ורק שאומר שנתרפאה י"ל דלא
מהימן אבל הכא דאומר שהוא מן המכה ולא התחיל האיסור בכה"ג אדרבה החזקת
טהרה מסייע לו שפיר מהימן וגם יפה כ' כת"ה דתמיד יש נאמנות לרופאים כמ"ש
הכנס"י ח"א ורק שם בנדה דכ"ב הרופאים בעצמם אמרו להבחין במים ועי' בד"ח שכ' ג"כ
כן ובשו"ת מהרש"ם סי' י"ג וגם יפה הביא כת"ה בשם שו"ת שם ארי' דבזה"ז דרואין
במוטר-שפיגעל הוי כידיעה ברורה ולחוש שמא משקרים על זה מהני סברת דאומן לא

מרעא אומנתו וגם י"ל דכבר הכריע בנובי"ק סי' ל"א דכמו דנכרי מסל"ת מהימן בעדות אשה ה"ה היכא דיש רגל"ד מהימן אף בלי מסל"ת ה"ה בנ"ד ע"י הרגשת כאב ושינוי הטלת מר"ג ושינוי מראית הדם יש רגל"ד שבא ממקום הכליות שוב בכה"ג אף נכרי שלא במסל"ת ג"כ מהימן ובפרט אחר שכבר הפסיקה בטהרה בוודאי דמהימני הרופאים ע"כ לע"ד תפסוק בטהרה ותבדוק יום א' נקי ואם יהי' נקי אזי לא תבדוק א"ע בשאר הימים דבדיעבד מהני בדיקת יום ראשון וטוב שלא תבדוק כלל בשאר הימים מלעשות בדיקה ולהקל וכמ"ש הח"ס עפ"י דברי הרמ"א יו"ד סי' ל"ג לענין הלעטת האווזות ואף אם תראה דם על הצ"ג מ"מ אם לא תרגיש שום דבר אזי תוכל לתלות דממקום מר"ג בא ורק ביום ז' צריכה בדיקה אם לא תראה דם כפי שרגילה לראות בשעת ווסתה רק על הצ"ג לחוד תהי' טהורה כנלע"ד בס"ד לדינא והש"י יצילנו משגיאות: באעה"ח יום ו' עש"ק תצא תרס"ה ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ע"ו.

לכבוד הרב הה"ג הצדיק בנש"ק וכו' מו"ה שמואל הורוויץ (ני') ז"ל אבד"ק דעמביץ ולהרב הה"ג מ' דוב בעריש מו"צ דשם בדבר שאלתם בבתולה אחת שנתקשרה בשידוכין עם בחור אחד ואחר ההתקשרות גילתה לאבי' ולאמה שזה כשנה נתנה ת"כ לבחור א' שתנשא עמו. ואח"כ נסע לאמעריקא וכפי הנראה לכת"ה ידעה מזה שיסע לאמעריקא רק הוא אומרת שלא ידעה מזה וכעת אומרת שמאוס עליה אחרי ששמעה שהוא מחלל שבת שמה גם יש לה פחד שלא יניח אותה לישוב עד שתלבין ראשה והבחור שנתקשר עמה אומר שאם לא יתנו לו היתר לישא אותה יעשה מיד שידוך אחר וחושש כת"ה שאם לא יתיר להם תצא עוד הבתולה לתרבות רעה זה תורף השאלה: הנה מקור הדבר בש"ע יו"ד סימן רכ"ח סעיף כ' בהג"ה דאיש ואשה שנשבעו זל"ז שישאו אין מתירין לאחד בלא דעת חבירו דזה חשוב קיבל טובה מחבירו ונהי דמבואר שם דבאומרת ששונאת אותו ונותנת אמתלא לדבריה מתירין לה שלא מדעתו ועיי"ש בש"ך סקנ"ו אבל עכ"פ מוכח דבעי דוקא אמתלא מבוררת ועי' בנובי"ק חיו"ד סי' ס"ח שכ' ג"כ דבכה"ג שלא הית' התקשרות רק ת"כ לחוד א"כ ליכא בזה נתינת קנס רק שבועה לחוד בעי דוקא אמתלא טובה עיי"ש אך לכאורה הא מבואר שם בסעיף י"ג דבקלקל המשודך מעשיו פטור השני משבועתו דזה חשוב אמתלא טובה וא"כ בנ"ד אם הי' בירור שנעשה שמה מחלל שבת א"כ דינו כמומר לכהת"כ ודי בזה לבטל חיוב השבועה השתא בהמירה אחות המשודכת חשוב אומדנא גדולה ומועיל אף במידי דתלוי בדעת שניהם מכ"ש בקלקל המשודך בעצמו מעשיו בוודאי דבטל השבועה אך באמת אין הדבר ברור אם באמת הוא מחלל שבת א"כ אין להוציא אדם מחזקת כשרות בלי עדים ובפרט שכפי הנראה ידעה מזה שיסע לאמעריקא וכיון דבעוה"ר רוב צעירי זמנינו הבאים לשם מחללי שבת המה א"כ הוי לה להתנות שאם יחלל שבת יתבטל שבועתה ונודע מ"ש הרשב"ם דלשמואל דס"ל דאין הולכין בממון אחה"ר אם הי' קונה לרדיא הו"ל להתנות ומדלא התנה עכ"מ דזבין לשחיטה עיי"ש עכ"פ כיון דנראה שידעה שיסע לאמעריקא והסכימה לזה שוב ל"ח טענתה שאומרת שמחלל שבת בכלל אמתלא טובה וכעין זה מפורש באה"ע סי' קט"ו לענין עע"ד דבנודרת ואינה מקיימת דאם גם הוא עובר אנדרים ל"ח בכלל עע"ד ועיי"ש בבי"ש בסעיף ג' ע"כ מצד זה לחוד א"א לומר דזה והי' חשוב

בכלל אמתלא וז"ב ולכאורה יש לצדד בזה לפי"מ דמבואר ביו"ד סי' ר"מ דאם האב מוחה בבנו או בבתו שלא ישא אשה שחפץ בה א"צ לשמוע לו וליכא בכה"ג מצות כיבוד עיי"ש וא"כ י"ל התינה היכי דהאב מוחה ובתו רוצית דוקא בשידוך זה שפיר ליכא מצות כיבוד הואיל דאם יכוף אותה האב לישא איש נגד רצונה יוכל להיות אח"כ בני שנואה א"כ חשוב כצוה האב לעבור איסור דליכא בכה"ג מצות כיבוד וגדולה מזו מפורש בש"ע שם דאף בצוה האב לבטל מצוה דרבנן ג"כ א"צ לשמוע לו עיי"ש אבל בנ"ד בשפה שנתנה לו הת"כ הרי לא ידעה בבירור שאביה ואמה לא יסכימו לשידוך הלז נהי דנראה דכל הת"כ הי פי"ז שאביה ואמה לא הסכימו לזה אפ"ה י"ל שסברה אולי אח"כ כשיהי' נודע לאבותי' מהת"כ יסכימו לזה אבל אכתי י"ל דאם היתה יודעת אז שאבותי' לא יסכימו לזה בשום אופן בוודאי לא היתה עוברת על רצון אבותי' ושוב י"ל דחשוב בכלל אומדנא דאדעתא דהכי לא נשבעה ואומדנא מהני גם נגד קבלת שבועה כמפורש בש"ע יו"ד סי' רל"ב בנשבע לפרוע לחבירו והעני דאינו מחויב למכור כלי ביתו עיי"ש ובשו"ת מחנה אפרים האריך בזה ובשו"ת ח"ס סי' רכ"ח האריך ג"כ בזה דאומדנא מהני נגד קבלת שבועה עיי"ש: א"כ בנ"ד די"ל חדא שמא באמת לא ידעה שיסע לאמעריקא ושוב זה גופא שנסע לאמעריקא בלי רצונה חשוב אומדנא לבטל הת"כ דלא ניחא לה להמתין זמן רב עד שיבוא לביתו ושמא לא יבא בשום פעם ולילך אחריו בזה וודאי לא נתחייבה דדרך בעל אבידה לחזור אחר אבידתו ונהי דל"ח אומדנא ברורה דשמה ידעה שיסע לאמעריקא מ"מ עכ"פ יש לצרף הסברא שכתבתי די"ל דאם היתה יודעת שאבותיה לא יסכימו לשידוך הלז בשום אופן לא היתה נשבעת א"כ חשוב בכלל אמתלא טובה ומצינו בש"ס נדרים דפותחין בכבוד אבותיו וז"ב: וחזן לזה י"ל דכיון דבאמת, לא נודע לנו מזה שנשבעת רק מפי עצמה א"כ י"ל כיון דעי"ז נאסרה מלישא להמשודך שלה א"כ י"ל דחשובה כמפקעת שיעבודו וא"כ י"ל דלא מהימנא לומר שנשבעת ול"ש לומר דנאמנת מטעם שאחד"א ז"א לפמ"ש בר"ן נדרים ד"צ בחד תירוץ דמשורת הדין אינה נאמנת לומר טא"ל ורק דאמרינן כיון דכסיפא לה מלתא וודאי קושטאקאמרה עיי"ש ועין בחו"ד סי' קפ"ה באורך א"כ היכי דאזדא סברת כסיפא לה מלתא שפיר לא מהימנא להפקיע שיעבודו אך באמת י"ל דבנ"ד אכתי ל"ח מפקיע שיעבודו כיון דלע"ע אינה רק משודכת לו בשלמא אחר אירוסין דחשיבא שדה של הבעל וכמ"ש בתוס' כתובות ד"ב שפיר חשובה משועבדת אליו אבל קודם אירוסין הרי מפורש בש"ע אה"ע ס' נ' דקודם שנתארסה ל"ש לומר שנסתפחה שדהו שוב ל"ח עדיין משועבדת לו ושוב שפיר נאמנת לומר שנתנה ת"כ אך באמת אכתי י"ל דכיון דלא נודע לנו רק מפי עצמה י"ל דלא מהימנא דיש לחוש שמא משקרת ורוצית להפקיע א"ע מהמשודך שלה ונהי דאם לא תנשא לו אף ע"י העיכוב שנתנה ת"כ מקודם לאחר אפ"ה תהי' מחוייבת לשלם קנס להמשודך שלה וכמ"ש בשו"ת נובי"ת חיו"ד סי' קמ"ח וא"כ דהיכא דתפסיד ממון ל"ח שמא רצונה להפקיע עצמה מהמשודך שלה וכמ"ש בתוספת כתובות דס"ג לחד שיטה דהיכי דתפסיד כתובתה.

ל"ח שמא ענ"ב עיי"ש אך באמת לשי' הר"ת והר"ן שם אשה עשויה להיות ענ"ב אף במידי דתפסיד ממון עיי"ש ושוב אכתי יש לחוש שמא הדבר שקר ורק שאומרת כן בשביל שרצונה להפקיע עצמה ממנו ונהי די"ל בנ"ד שנותנת אמתלא על הת"כ ורצונה

שנתיר לה הת"כ שוב י"ל דל"ש החשש שמא ענ"ב ושוב י"ל דתהי' נאמנת בזה שאומרת שנתנה ת"כ וכעין זו כ' הפוסקים דבאשת ישראל דלא נאסרה עליו באונס י"ל דנאמנת לומר נאנסתי משום דליכא חשש שמא ענ"ב ועיין עוד בספר ב"ט דלחד תירוצא בר"ן נדרים ד"צ דלמשנה ראשונה משורת הדין נאמנת לומר טא"ל ולמ"א אינה נאמנת מכח החשש שמא ענ"ב וא"כ י"ל דבתר המ"א דיודעת האשה דלא תהי' נאמנת א"כ ליכא עוד החשש שמא ענ"ב ושוב י"ל דהדרין לשורת הדין דתהי' נאמנת לומר טא"ל דכל היכי דהיתר כרוך באיסור ואיסור בהיתר לעולם יש להחמיר כסברת התוס' ב"מ ד"ל ופסחים דכ"י עיי"ש בזה אך באמת הוכיחו הפוס' דגם באשת ישראל י"ל דלא מהימנא לומר טא"ל אף בנאנסתי משום דאכתי שייך החשש שמא ענ"ב משום די"ל ערומי קמערמת עי' שו"ת נוב"ת אה"ע סי' כ"א וח"ס אה"ע סי' צ"ה ח"ב א"כ ה"ה בנ"ד י"ל דבאמת ענ"ב וערומי קמערמת לומר אמתלא ויודעת שהבד"צ לא יאמינו לה האמתלא ושפיר תוכל להפקיע עצמה מהמשודך שלה ושפיר י"ל דלא מהימנא כלל לומר שנשבעת וז"ב ובפרט שי"ל לפי"מ דמפורש באה"ע סי' ס"ח וסי' קע"ח בהג"ה לחד דיעה שם דביש לה מיגו מהימנא לומר נאנסתי במגו דלא נבעלתי א"כ בנ"ד דיש לה מגו לומר שלא נשבעת שוב י"ל דנאמנת לומר ששונאת אותו במיגו שלא נשבעת והא דבסי' רכ"ח מבואר דבעי דוקא אמתלא טובה י"ל התם מיירי שידוע לכל שנשבעת וליכא מיגו שפיר בעי אמתלא טובה אבל הכא דלא נודע לשום ב"א מהת"כ זולת אשר מפיה אנו חיינן שוב ביש לה מיגו שפיר מהני אף אמתלא כל דהו וראי' לזה שכתב בנובי"ק אה"ע סי' ע"א דאף להסוברים בסי' קע"ח דלא מהימנא לומר נאנסתי הוי רק משום דעכ"פ ידוע שנתייחדה הורע קצת כח המיגו אבל היכי דגם על היחוד ליכא עדים רק מפי עצמה לכ"ע נאמנת לומר נאנסתי עיי"ש א"כ הכא דליכא שום ידיעה אם הי' לה איזה התחברות עם זה שנסע לאמעריקא זולת מפיה שפיר לכ"ע נאמנת לומר ששונאת אותו במיגו דלא נשבעת ושפיר סגי אף אמתלא כל דהו וז"ב.

וחוץ לזה י"ל לפמ"ש הרמ"א בסי' רכ"ח דלדבר מצוה יש להתיר אף בנודר לטובת חבירו וקיבל טובה הימנו א"כ בנ"ד לפמ"ש כת"ה דיש חשש שלא תצא לתרבות רעה ונהי דבשביל חשש מכשול דידה א"א להתיר שום איסור וכמ"ש בנובי"ת אה"ע סי' ז' וח"ס יו"ד סי' שכ"ב אך כ"ז להתיר איסור אחר אבל בנ"ד לפי"מ דמבואר בסי' רכ"ח ס' ט"ו בנודר שלא לשחוק דאין מתירין אפ"ה אם יש חשש מכשול שיעבור בלי התרה מתירין עיי"ש חזינן דבגוף אותו דבר אם יהי' מכשול חשוב כמו לד"מ ומועיל התרה ה"ה הכא דמצינו דלד"מ יש להתיר גם בנודר לטובת חבירו וקיבל טובה הימנו א"כ זה גופא מה שיש חשש שתצא לתרבות רעה חשוב דבר מצוה כמו התם דיש חשש שיעבור בלי התרה ושוב שפיר יש להתיר הת"כ אף בלי הסכמת מי שנשבעת לו וגם י"ל דבנ"ד חשוב לדבר מצוה כדי לקיים כיבוד או"א וכמ"ש בשו"ת א"צ דמי שצוה לבנו שישא אשה תוך ג' רגלים למיתת אשתו דחייב לשמוע לו דכמו דמתירין איסור זה בשביל מצות פ"ו ה"ה דיש להתיר בשביל קיום מצות כיבוד אב עיי"ש ונודע מ"ש בתוי"ש כתובות ד"מ דמצות כיבוד אב ליש לומר אי אמר לא בעינא דמ"מ מיד כשצוה האב הוי עשה לעשות מצותו עיי"ש והאחרונים פלפלו הרבה בכוננתו ע"כ הדבר פשוט דמכל הני טעמי שהבאתי יש מקום להבד"צ להתיר לה הת"כ ורק באופן שכת"ה וכתוב מכתב

לאמעריקא לזה שאומרת הבתולה שנתנה לו הת"כ ולהודיע לו שהתירו לה הת"כ וכדמצינו בנדרים דס"ה ובש"ע סי' רכ"ח דצריכין להודיע לו מפני החשד ונהי דכ' בט"ז ובש"ך שם דגם לשי' המחבר בעי הסכמתו ועיין בשו"ת פרשת מרדכי חיו"ד סי' י"ט מה שהאריך בזה אך בספר יד שאול סי' רכ"ח הוכיח דלשי' המחבר סגי בהודיעו לו לחוד ולא בעי דוקא הסכמתו עיי"ש ע"כ לענ"ד אם יאימו על הבתולה ותגיד אחר האיום שבאמת מאוס עליה וגם יודיעו לו לאמעריקא שהתירו לה הת"כ להבתולה הנ"ל אזי הדבר ברור דיש להתיר לה הת"כ כנלע"ד בס"ד לדינא: באעה"ח ועש"ק שלח תרס"ה ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ע"ז.

להרב הה"ג בנש"ק וכו' כש"ת מ' שמואל שפירא נ"י אבד"ק רעדום יצ"ו. בדבר שאלתו בדיר ארכה ז' אמות ורחבה ד' הכניסו לתוכו י"ג אווזות פעם אחת ראה הבעה"ב בבוקר כי אווזא אחת מתה ורוב נוצותיה שעל גבה ועל רוב גופה נמרטו וגם העור הי' נשוך במקום א' ושאר העור הי' ניכר בו חליטה והבעה"ב לא שאל עצמו אז לשום מורה וכשעברו עוד ג' ימים ראה עוד אווזא אחת שהי' נמרטו נוצותיה אבל העור לא הי' נשוך כל כך כמו בראשונה וכעת יש ספק אי הי' מנשיכת האותות או עכברים גם אומר הבעה"ב שיוכל להיות ששכינו הערל עשה לו זאת במים חמים ועוד אמר שאווזא השני מיד כשפתח הדלת רצה האווזא לחוץ וראה ששאר האווזות עמדו אצלה ונשכו אותה זה תורף השאלה: והנה כת"ה צידד בהיתרא די"ל שמא האווזא הראשונה מתה מחמת חולי ולא מכח דורס ואף א"נ מחמת דורס מ"מ שמא לא דרס לשאר האותות אך חזר והביא שיטת הרשב"א להחמיר משום דדרוסה שכיח טפי עכת"ד והנה כת"ה לא הביא רק הפלוגתא המפורשבסעיף י"ג דבש"ס מבואר ס' כלבא ס' שונרא מותר ודעת רש"י ז"ל דלעולם ל"ח לדורס כ"ז שלא ראינו דורס נכנס ודעת הרשב"א ז"ל דדוקא אם הכלב והשונרא לפנינו תולין להקל אבל היכי דההיתר והאיסור אינם לפנינו החמיר הרשב"א ז"ל וטעמו של דבר דדוקא כשיש לפנינו הכלב והשונרא שפיר אין לתלות בריעותא במידי שאינו לפנינו ושוב עכ"ח נעשה הריעותא רק או מן השונרא או מן הכלב שישנם לפנינו וא"כ שני הצדדים שוים שוב תולין להקל משום דאוקמה בחזקת היתר אבל באינם לפנינו דאז שונרא שכיח טפי וחשוב שכיח לאיסור שפיר אסיר אבל דעת הראיה בבדה"ב דבאמת אף בכלבא ושונרא לפנינו ג"כ שונרא שכיח טפי ואפ"ה חזינן דמותר ועכצ"ל הטעם משום דרוב אינם נדרסים א"כ ה"ה באינם לפנינו ג"כ יש לתלות לקולא ולפ"ז נפלאתי על כת"ה שלא הביא הדין המפורש שם סעיף י"ב דבספק אי הי' שוחקין הביא המחבר שיטת המקילין ורק הרמ"א הביא דעת הר"ן לאסור אבל שי' המחבר המקיל הוא שיטת הרשב"א וסברתו משום דסובר דאף בנוולד ריעותא מחיים ג"כ מועיל חזקת היתר והא דאוסרין בס' דרוסה משום דדרוסה שכיח טפי אבל בספק אי הי' שוחקים דהוי רק בכלל ס' השקול יש להתיר אבל לשיטת הר"ן דבנוולד ריעותא לא מוקמינן בחזקת היתר והא דכולם שותקים מותר משום דשכיח טפי להתיר אבל בס' אי הי' שותקין דעכ"פ ל"ח שכיח להתיר שפיר יש לאסור ועי' בפמ"ג במ"ז סי' כ"ט שכ' דלשיטת הרמב"ם ז"ל דדרוסה הואיל דמפורש בחורה לאיסור ל"מ חזקה א"כ לדידי' בס' אי הי' שותקין יש לאסור עיי"ש יצא דאף להרשב"א האוסר בספק דחוששין לדורס

מ"מ מודה דא"צ להיות שכיח להיתר טפי ורק דבס' השקול ג"כ יש להתיר והא דאוסר באינה לפנינו משום דאז שכיח לאיסור אבל עכ"פ אין לאסור רק בידוע שהי' צווחים א"כ בנ"ד דלא נשמע קיל צווחה נהי דיוכל להיות שלא שמע קול צווחה מפני שהדיר הוא רחוק מן הבית אבל עכ"פ ל"ח בגדר שכיח לאיסור ושוב בכה"ג אף להרשב"א יש להקל בספק א"כ בנ"ד בין לשיטת רש"י ותוס' והרא"ה בין לשי' הרשב"א יש להקל כנ"ל אך אף לשיטת הר"ן דאוסר גם בס' אי הי' שותקין י"ל דהתם מיירי בהי' שם דורס בוודאי אבל באינו ידוע כלל אם הי' דורס ויש לתלות שהי' מחמת נשיכת האווזות ונהי דהווי בכלל מלתא דלא שכיחא שהאווזות ימרטו הנוצות ושוב הי' לנו לאסור משום דדרוסה שכיח מ"מ כיון דלא שמעו קול צווחה שוב עכ"פ ל"ח בכלל שכיח לאיסור ושפיר יש לתלות להקל אך באמת לשי' הש"ך בס"י נ' דבנולד ריעותא מחיים ל"מ חזקה וגם לשי' הט"ז בדעת הרמב"ם ז"ל עכ"פ מדרבנן ל"מ חזקה ושוב י"ל דאף בספק אי הי' שותקין יש לאסור דעכ"פ ל"ח שכיח להיתר אך באמת י"ל דבנ"ד דספק אם הי' כלל דורס במקום הלז וגם יש ס' אי הי' שותקין לכ"ע יש להתיר משום ס"ס והיכי דיש ס' או עאל הדורס בכה"ג גם בדרוסה מועיל ס"ס וכמ"ש בט"ז סימן כ"ט ומה גם דבגוף הדבר לחוש לדרוסה לשיטת כמה פוסקים אינו רק מדרבנן ואף דלכאורה לשי' הסוברים דבנולד ריעותא מחיים ל"מ חזקה א"כ שוב ספק כזה צריך להיות אסור מה"ת אך באמת י"ל לשיטת הרשב"א חולין ד"ט דבספק הבא במקרה לכ"ע ס' ד"ת מה"ת לקולא עיי"ש ה"ה הכא ונהי דכבר העירו המפרשים דמוכח בש"ס חולין ד"ט דרבא סובר ס' מה"ת להחמיר אף בס' הבא במקרה מ"מ י"ל כ"ז התם במקרה דהמקרה בוודאי נעשה ורק הספק הוא בזמן י"ל דבכה"ג ל"ת בכלל ס' הבא במקרה אבל הכא דיש ספק אם נתחדש כלל מקרה לאיסור גם רבא מודה דס' מה"ת לקולא אך באמת אכתי יש לעורר ולומר דהחשש בדרוסה הוי מה"ת הואיל דבחי' הבהמה הי' אסורה מכח אבמ"ה א"כ לא מיבעיא לשיטת הסוברים דמחזיקין מאיסור לאיסור פשיטא דאזלינן בספק מה"ת לחומרא וגם להסוברים דאין מחזיקין מאיסור אמ"ה לאיסור טרפה אבל עכ"פ גם חזקת היתר ליכא ושוב בכה"ג י"ל דאף בס' הבא במקרה מה"ת לחומרא להסוברים בכ"מ ס' מה"ת לחומרא אך לשי' הסוברים דגם בנולד ריעותא מחיים ג"כ מועיל חזקה והא דאוסר בס' דרוסה משום דשכיח לאיסור א"כ לפמ"ש הפמ"ג בס"י נ' די"ל דשכיח ל"ח כמו רוב ובספק בשחיטה ומצוי להתיר אף מה"ת אסור דנגד ח"א שכיח ל"מ להתיר א"כ ה"ה די"ל נגד חזקת היתר גם בשכיח לאיסור אין לאסור מה"ת לגרע החזקה ורק שחז"ל הוא שהחמירו בס"י השכיח א"כ לשי' הרשב"א דגם בנולד ריעותא מחיים מהני החזקה א"כ כל עיקר איסור חשש דרוסה אף בראינו שעל הדורס אינו רק מדרבנן א"כ מכ"ש היכי דיש ס' אי על הדורס כלל וגם יש ספק אי הי' שותקין וגם דיש ס' שמא האווזות מרטו הנוצות א"כ י"ל דחשוב כיש לפנינו צד ההיתר וצד האיסור אינו לפנינו בוודאי די"ל דמצד כל הני ספיקות יש להתיר ובפרט שי"ל לפמ"ש בשו"ת ח"ס סי' ס"ג דרק בעופות החמיר הרשב"א משום דשונרא שכיח טפי אבל בבהמה ס' כלב ס' ארי מותר אף באינם לפנינו משום דכלב מצוי יותר מארי עיי"ש וא"כ י"ל דבזמנינו דחתולים שלנו בני תרבות המה שוב הדורס ל"ש ונהי דטחור שכיח מ"מ יש לצרף לסניף מה שנסתפק בשו"ת טוטו"ד מהד"ת די"ל דטחור אין לו דרוסה באווזות עיי"ש א"כ בנ"ד

יש כמה צדדים להקל חדא שמא כשיטת רש"י ותוס' והרא"ה דבליכא דורס לפנינו מקילין ואף לשי' הרשב"א מ"מ לשיטתו אי הי' ס' אי שותקין מותר משום דעכ"פ ל"ח שכיח לאיסור ובפרט דבנ"ד צד ההיתר יש לפנינו וחתול לא שכיח לדורס בזמנינו וטחור י"ל דאין לו דרוסה באוונות ושוב עכ"פ ל"ח שכיח לאיסור שפיר לכ"ע יש לתלות להקל וגם יש לצרף הסברא שכ' בשו"ת מהר"ם לובלין מובא בפמ"ג דוודאי לא דרס כולם וא"כ י"ל דהנדרסים בטלו ברובא ואף דלא ניכר ההיתר אפ"ה י"ל כיון דעד עכשיו כולם הי' היתר והאיסור הוא שנולד בתערובות בכה"ג י"ל דאף בע"ח בטלים כנודע סברת האו"ה מובא בפמ"ג סימן ס"ט וסימן ק"ב דהיכי שנולד האיסור בתערובות אף בע"ח ודבר חשוב בטל ע"כ מכל הני טעמי נלע"ד דשאר האוונות מותרים באכילה בלי שום חשש אך אותו הנמצא נמרטו נוצותיה יש להחמיר לאוסרה באכילה כנלע"ד בס"ד: באעה"ח ד' וארא תרס"ד ראדמישלא יצ"ו.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן ע"ח. כבוד מחו' הה"ג כש"ת מו"ה שמואל דוד הכהן מוצד"ק חוסט יצ"ו: בדבר שאלתו שאיש אחד נשא אשה בקהלתכם ואמר ששם אביו יוסף וכן נכתב בכתובה ואצל האמט ברשיון הנישואין וכן גירש בשם זה ואחר הגט הוציא קול ששם אביו זאב ורק יען שגירש אשתו שלא ברצון גמור שה שינה שם אביו והוא ברחלמדינה אחרת ולא נודע מקומו והוא אמר שהוא מאדעס ואי אפשר לברר האמת ויש מקום עיגון גדול זה תורף השאלה והנה כת"ה האריך והביא שיטת כל הפוסקים בזה וזאת ידוע שיטות קצת פוסקים המקילין בשינוי שם אביו ואף דבש"ע לא הובא שיטה זו ודעה הא' משמע דאף אם ניסת תצא וכ' דאף די"ל דהוי רק פסול דרבנן מ"מ לפעמים אף בפסול דרבנן תצא וי"א ס"ל אם ניסת ל"ת ולכאורה א"נ דגם ל"א קמא דמחמירין גם בניסת אינו רק דרבנן משום חשש לעז א"כ קי"ל בפלוגתא במידי דרבנן אזלינן לקולא כמפורש בש"ס דע"ז ד"ז ובתוס' שם א"כ מדוע מחמירין בדין זה וע"כ צ"ל או משום דרוב הפוסקים מחמירין בדין זה ובס' דרבנן היכי דרוב נוטה לאיסור מחמירין ולפ"ז הי' מקום לומר דאם יש ספק שינוי שם אביו כמו בנ"ד דיש ספק שמא דבריו הראשונים אמת א"כ חשוב ס"ס להיתר שמא באמת שם אביו יוסף ושמא אינו פוסל שינוי שם אביו ובזה ידוע שיטת תוס' נדה י"ט דבס"ס אף אם בס' אחד רוב נוטה לאיסור מ"מ מצטרף לס"ס ועיין הג"ה יד שאול סי' צ"ח ואף לשי' התוס' כתובות ד"ט דברוב גמור לא מצטרף לס"ס מ"מ הכא כל חשש פסול הוא רק דרבנן והוי ס"ס להיתר במידי דרבנן ומועיל בוודאי אף אם ספק אחד רוב נוטה לאיסור ואף שי"ל דהוי נגד חא"א ואף דע"כ נסתלק האיסור תורה דהא שינוי שם אביו אינו רק פסול דרבנן וי"ל דדמי לדברי הר"ש הנודע בפ"ב דמקואות אך כבר כתבתי בספרי בכ"מ דהיכי דה"ס שמא לענין דרבנן לא נפשה השתנות בכה"ג חשוב כס"ס נגד מ"א ועיין בשו"ת בי"צ אה"ע סימן כ' וסימן כ"ד שהאריך בזה מ"מ באמת לפמ"ש בנוב"י מה"ת אה"ע סי' קנ"ו לענין חא"א מועיל ס"ס לפי שאינו חזקה בתולדה ואדרבה נתעורר ח"פ ובפרט דהוי ס"ס בדרבנן ומועיל אף נגד ח"א כמ"ש בנוב"י בכ"מ.

ואם נימא כנ"ל הי' מקום לומר דאף שי"ל לכאורה דחשוב איכא לברורי בק"ק אדעס ויש שיט' כמה פוסקים דגם בס"ס צריך לברר ועיין ש"ך סי' ק"י ובשו"ת נו"ב מה"ק דאשה ברדמ"ת אסורה לבעלה אף שי"ל סד"ר לקולא דאיסור רדמ"ת אינו רק מדרבנן

מ"מ כיון דאיכא לברורי פ"י בדיקה. ג"פ בשפופרת אך עכ"פ לבעלה השני מותרת דס"ס בדרבנן א"צ לברר וכמפורש בתוס' סוכה דט"ו דס"ס בדרבנן מותר אף דאפשר למדוד שמא הפרוץ שוה לעומד עיי"ש עכ"פ נשמע דבס"ס בדרבנן אף באיכא לברורי ע"י טרחא א"צ לברר ובפרט דהכא אי"א לברר רק ס' אחד דאף אם יתברר דהי' שינוי בשם אביו מ"מ יושאר הס' שמא כשיטת המכשירים בשינוי שם אביו בכה"ג לשיטת הפנ"י והנוב"י א"צ לברר כלל ובפרט הכא ספק גדול אם אפשר לברר דשמא אינו מאדעס וכעת קשה לחקור ממדינה זו והנה כת"ה הביא מדברי הר"ן בתשובה דאחר שהוחזקה בגרושה ל"מ ערעור הבעל דהוי כמעיד נגד חזקת היתר ובתשובת בי"צ אה"ע סי' כ"ד העיר דהא לדברי המערער לא התחיל היתר מעולם ודמי לדברי הגה"מ בהא דאמר שטעה בדיבורו ורצה לקדשה לראשון דמהימן הואיל דלדבריו לא התחיל איסור: באמת יש לחלק דשם מסייע לי' החזקה דשע"ש דהא מיירי דעשאו שליח בעדים וגם ח"פ הוא חזקה בתולדה אבל הכא ח"א אינה בתולדה ואם יש ס"ס להיתר לשיטת הנוב"י חאה"ע סי' קנ"ו מועיל ס"ס ול"ח נגד ח"א א"כ שפיר בהוחזקה למגורשת מסייע הח"פ הקודמת ושפיר הבעל א"נ ואף דמועיל בא"י ערער הבעל שאמר מזויף להצריך קיום שם באמת אף קודם ערעור הי' לנו חשש מזויף כמר דחוששין בכל שטרות רק שכתב בתוס' דאמרינן משום עיגונא אקילו א"כ כשהבעל מערער בכה"ג שיטת הר' אביגדור דמה"ת חוששין למזויף ועיין בס' ט"ג מ"ש בדברי רש"י ז"ל שם בהא דל"מ קיום ע"י דימוי דלענין ד"ת ל"מ קיום ע"י דימוי אבל במערער הבעל שנכתב שם אביו בפסול דבזה קודם ערעור שלו לא הי' לנו שום ספק שמא יש פסול שוב ל"מ ערעורו ובפרט דהעיקר מסברא השני' שכ' הר"ן שם דשייך הסברא דאאמע"ר ועיי"ש בנוב"י מה"ת חאה"ע סימן קנ"ו שצירף סברא זו דאאמע"ר לענין שא"נ לומר שהוא איטר רגל לאחר שחלץ בימין ועיין שו"ת ח"ס אה"ע ח"ב סי' כ"א בקיצור הדבר דלשיטת רוב הפוסקים בשינוי שם אביו ליכא רק פסול דרבנן וא"כ עכ"פ בנ"ד דגם בשעת נישואין אמר ששם אביו יוסף ואז לא הי' בכעס על אשתו נראין הדברים שכן הוא האמת ועכ"פ יחשב בכלל ספק שמא באמת שם אביו יוסף וא"כ י"ל דהוי ספק דרבנן ולקולא ואף דהוי נגד ח"א מ"מ באמת יש שיטת הפר"ח דס' דרבנן אף נגד ח"א לקולא ובפרט לענין זה יש צירוף שיטת הפוסקים המכשירן בשינוי שם אביו ועיין שם בשו"ת בי"צ סי' נ"ו ובשו"ת מהרש"ם ח"ב סימן קס"ט וסי' קע"ג וקע"ד שהביא שיטת הרבה פוסקים המקילין בשינוי שם אביו ובפרט הכא דנתחזק שם אביו ביוסף בכתובה ובמענטריקען-אמט יש צירוף שיטת רש"י ז"ל דבכה"ג כשר אף בשינוי שם אביו ובספק שינוי מביא שם בשם שו"ת ברכת יוסף להקל ובפרט דהכא לע"ע יש ס"ס להיתר שמא אינו פוסל שינוי בשם אביו ושמא ליכא שינוי ואף דספק הראשון יש רוב לאיסור מ"מ ידוע שיטת המהרי"ק היכי דבסי' אחד רוב נוטה להיתר מצטרף ספק השני ואף כשרוב נוטה לאיסור א"כ הכא מכח הסברת הר"ן עכ"פ חשוב כרוב להתיר מצטרף ס' הראשון אף שרובו לאיסור ואף אי יתברר שבאמת שם אביו זאב מ"מ אם א: תהי' כבר ניסת בדיעבד נסמוך על הפוסקים דבשינוי שם אביו לא תצא א"כ לענין חשש דלכתחילה סמכינן אכל הני ספיקות: בקיצר הדבר לדעתי אם לא יתברר עד משך איזה חדשים שבאמת הי' שינוי בשם אביו היינו שלא יבוא הבעל שנית לקהלתכם ויברר דברים האחרונים שהם אמת

אז תהי' האשה מותרת להינשא ובפרט שהוא מקום עיגון כנלע"ד ברור בס"ד: באעה"ח
ערב שבועות תרפ"ג קאשוי יצ"ו.

הק' שמואל עגגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ע"ט.

להרב החריף מו"ה זונדיל קורטץ נ"י מק' סוואלאוע: בדבר השט"מ שנכתב בו שמוכר
כמה מוני חמץ ופורט כל מין והמחיר מכל ליטער ומכל קילא רק שאינו כותב סכום
המדה והמשקל ונסתפק שי"ל דהעכו"ם לא ס"ד שא"י כמה מעות יצטרך וגם כיון
שעכ"פ חשוב באחריות ישראל שאם יגנב לא יוכל לתבוע מן העכו"ם דהא איני יודע
המדה והמשקל וא"כ אם כותבין רק חצר בשכירות הוי קע"א בביתו של ישראל זה
תורף השאלה בקצרה וזה תשובתי בס"ד: הנה לכתחילה בוודאי נכון לפרש המדה
והמשקל מ"מ בדיעבד בוודאי אין שום חשש דגם באמר לו סתם אני מוכר כל חמוצים
כפי שער שבשוק ג"כ מהנו בדיעבד כמו"ש בשו"ת מהרי"א הלוי ח"ב סי' קי"ח וסי'
קמ"ו דכיון דמוכר לו כפי שער שבשוק ל"ש לא סיד ועיין שו"ת בית יצחק יו"ד.

חיב בקו"א סי' י"ב הגם די"ל לפמ"ש שם הטעם דאם מין אחד לא פרט לו בפירוש י"ל
דמהני דבמקנה דבר שאינו מסויים עם דבר המסויים מהני במקנה ביחד דבשלמא
בדשלב"ל עם דבר שב"ל דהטעם בדשלב"ל אין על מה לחול הקנין א"כ גם במקנה
ביחד ל"ק רק מחצה אבל הכא דהטעם משום דלא ס"ד א"כ כיון דבהדבר מסויים סמך
לדעת' שוב גם בדבר שאינו מסויים סיד באמת בישיע"ק חו"מ סי' ר"ג כ' להיפוך
דלטעם דל"מ קנין בדשלב"ל משום דלא ס"ד גם במקנה ביחד ל"מ דאכתי לא ס"ד בדבר
שלב"ל ול"ד לדברי המ"ל בנודר חציו לצדקה וחציו להדיוט דמהני דשם באמת גם
בחלק ההקדש י"ל דלא סמך אדעת' דהא הקדישו רק בתנאי ואפ"ה אמרינן דמכח שנתן
להקדיש סמכא דעת' א"כ בוודאי ס"ד גם להדיוט אבל בדשלב"ל עם דשב"ל בהדבר
שב"ל ל"ש הסברא דלא ס"ד א"כ בהדשלב"ל לא ס"ד אך לדברי הבי"צ י"ל היכא דלא
מכר לו שום דבר מסויים שפיר י"ל דל"מ אבל אכתי שייך שאר הטעמים שכ' שם בבי"צ
די"ל דאין אסמכתא לעכו"ם כשיטת הראב"ד וגם דעכ"פ לרוב שי' הפוסקים אסמכתא
קונה מה"ת ושוב מה"ת יצא מרשות הישראל ונהי דגם בלא ביער באופן דעבר עכ"פ
אדרבנן ג"כ אסור אחה"פ היכי דשייך בו ב"י ד"ת כמ"ש הר"ן לענין חמץ המופקד
ברשות עכו"ם דגם להגאונים אסור אחה"פ מ"מ שם עכ"פ לא עשה כתיקון חז"ל אבל
הכא באמת מכר החמץ והי' סובר שנמכר כדין וא"כ לשי' כ"פ אם הי' סובר כל ימי
הפסח שנמכר אף שנמצא שהשט"מ בטל אפ"ה מותר אחה"פ כמו"ש בתשו' רח"כ ז"ל
סי' י"ב ובשו"ת שו"מ והגם דבשו"ת א"צ חולק מ"מ הכא באמת מהני עכ"פ המכירה
מה"ת והוא סבר שמועיל גם מדרבנן בוודאי מותר אחה"פ ועיי' שו"ת מהר"י הלוי ח"ב
סי' קי"ח וסי' קמ"ו ובשו"ת מהרש"ם ח"ב סימן קצ"ב ובספרי ח"א סי' ל"ד ומה שחושש
דעכ"פ אם יגנב לא יוכל לתבוע מן העכו"ם והוי באחריותו באמת המנהג לכתוב רק
חצר בשכירות כמו"ש בשו"ת אבני צדק בשם כל הגדולים ואפ"ה ליכא חשש דבדיעבד
כ' בש"ע של התניא ז"ל דמהני יחר לו בית דבאמת בירושלמי לחד מ"ד בקע"א מותר
אחה"פ כמ"ש בח"י ונהי דלשי' המג"א אסור מ"מ ביחד לו בית הוי ס"ס בדרבנן שמא
כשי' ר"ת ושמא כשיטת הסוברים דקע"א מותר אחה"פ ואף דס' הראשון נוגע לד"ת

דלשי ר"ת גם בפסח לא עבר אב"י ולענין ב"י מחמירין כשי' רש"י ז"ל מ"מ עכ"פ נודע מש"כ בכנה"ג דבס' דדינא גם ס' אחד בגוף וס' הב' בתערובות מהני דלא שייך לומר שכבר הוחלטנו לוודאי איסור דהא ע"כ הס' דדינא במקומו עומד וה"ה הכא גם בימי הפסח לא הוחלטנו לוודאי עבר אב"י דהא ע"כ יש ס' שמא כשי' ר"ת ונודע מה שכ' בשו"ת ב"א סי' מ"א דאם יש ס' אי עבר אב"י מותר אחה"פ ול"ש לומר דהוי ס' בנתגלגל דהא גם בתוך הפסח ידענו דאחיה"פ יהי' רק ס' דרבנן ועי' בספרי ח"א סי' ס"ח ולפ"ז י"ל דגם אם נחליט כשי' המג"א דחמץ שקע"א אסור אחיה"פ מ"מ ביחד לו בית מותר אחיה"פ דהוי ס' דרבנן ובפרט דהוי כעין ס"ס שמא כר"ת ושמא גם באחריות גמור מותר אחיה"פ ועיין שו"ת משיב כהלכה סימן א' וג' עכ"פ הדבר פשוט דאחיה"פ מותר גם בלא פרט המדה והמשקל אם עכ"פ פרט המין והשער אבל לכתחילה יש לפרוט המדה והמשקל וז"ב: באעה"ח ד אמור ל"ג למב"י תער"ג לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל עגגיל חופ"ק הנ"ל. סימן פ.

להרב הה"ג מו"ה שרגא פייבוש וואלף נ"י מוצד"ק צאנז: בדבר העגונה מק' לימאנאב אשת מו"ה שלמה ענגלענדער ע"ה אשר היא גלמודה זה יותר מארבעה שנים ויש לה איזה ידיעות שמת בעלה ודופקת על פתחי כת"ה להוציא לאור משפטה עפ"י דתה"ק להתירה מכבלי העיגון כי היא רכה בשנים.

והנה תוכן הגבו"ע איש יהודי קאפעראל העיד כי הכיר בטוב איש חיל יהודי שמו ענגלענדער בהקאמפאניע 3. צוג 4.

והי' היהודי הנ"ל תחת השגחתו והעיד כי ביום דען 6. טען אפריל 1915 מצא אותו מוטל על הארץ והי' הדם.

שורת ממנו ועדן מפרפר ואח"ז ראה שפשט רגליו ופסק ממנו נשמת חיים ואח"ז קרא את הדאקטאר לנסות אולי יש תקוה ובא הדאקטאר ומשמש בדפק ואמר כי הוא כבר מת וגם הוא נסה להרים את ידיו ולא הניע בשום אבר ואח"ז הלך הקאפעראל לשדה המערכה ובחצות לילה שב למקום שהי' מונח שלמה הנ"ל ולא מצא ושאל להסאניטעט שהי' יהודים איה מקום הנ"ל ואמרו כי קברו אותו והראו לו מקום קבורתו ועוד בא פ"א מכתב אחד לאבי האברך הנ"ל והאבערסט הוא יהודי וכתב לו שבנו מת דען 18 טען אפריל ואח"כ כאשר כתב לו אכי האברך כי בא מכתב מבנו מדען 23 טען אפריל כתב פעם שנית כי הוא טעות בהזמן רק שמת דען 27 אפריל וכן בא טוטיין-שיין מהקאמאנדע על דען 27 אפריל ושם נכתב שמו וכינויו ושם עירו שצאווניטץ ואביו נסע למקום שנכתב בהטוטיין-שיין מקום קבורתו ומצא במקום אחד דף אצל קבר ונכתב שם בכתב יהודית פ"נ שלמה ענגלענדער י"א באייר ולפי חשבון הי' אז דען 25 אפריל ואין ידוע מי כתב התיבות על הדף רק נקבר שם עוד איש אחד ונכתב שם שם הנפטר וניכר שהוא כתב של שלמה הנ"ל כפי מכתב לאבי ר' שלמה הנ"ל הנכתב בכת"י מזמן דען 23 אפריל .

915 אח"כ שאלו עוד הפעם את הקאפעראל הנ"ל היאך יוכל להעיד שמת דען 6-טען אפריל הא כתב מכתב דען 23-טען אפריל והוא מחזיק בדיבורו הראשון שידע בביורו

שנפל דען 6-טען אפריל זה תורף הגב"ע בקצרה: והנה מצד עדות הערכאות הביא כת"ה דברי הד"ח שכ' דבעי שיהי' ידוע דלא מקבלי שוחדא וכת"ה העיר דשי' הרא"ש דבסתמא כשירים והביא בשם ס' העמק שאלה דזה תלי בהא דבכורות לחד לישנא בתחילת עדות החמירו וכת"ה העיר דזה הוי כמו סוף עדות ובאמת בשו"ת ד"ח ח"ב סימן ס' כתב ג"כ דמשו"ה בעי שיהי' ידוע דנא מקבלי שוחדא דבתחילת העדות מחמירין ומה שכ' כת"ה דזה חשוב כסוף עדות באמת רק בנאמנת ע"א דהוי בירור שאינו משקר כמו שכ' המהרח"ש דאי לא הוי בירור שאינו משקר לא יוכלו חז"ל להקל משום עיגונא ורק ער סברתמדע"ל ודייקא הוי בירור שאינו משקר ונהי דגזה"כ דבדש"ב וח"א בעי עדות ע"ז שוב יוכלו חז"ל להקל משום עיגונא אבל באם יש באמת חשש שמא לא מת היינו בליכא פרצוף עם פדחת וחוטם אז מחמירין ולפי"ז בשלמא אם ידעינן דלא מקבלי שוחדא א"כ נהי דנכרי פסול לעדות לשי' רוב הפוסקים אף באינו משקר דלא כהרבינו יקיר מ"מ משום עיגונא כמו דהכשירו עדות שפחה ה"ה דכשר עדות ערכאות אבל אם יש חשש דמקבלי שוחדא א"כ יש ס' שמא משקרי ע"ז יש לומר נהי דל"ח בעדות ממון מ"מ בעדות עגונה יש להחמיר והא באמת מוכח שי' הרמב"ם ז"ל דמה"ת מהני סימן רק באיסור א"א מפני חומר כרת החמירו שלא לסמוך אסימן ובאמת ברא"ש ב"מ כ"ו נסתפק די"ל דהא דחוששין לשאלה הוא רק מדרבנן וחזינן דנהי דבממון ל"ח לשאלה מ"מ באיסור מחמירין וכסברת הש"ס ב"מ דף כ' לענין חשש שני שוירי דאין ללמוד איסור מממון ובתוס' שם הקשו דהא ממון חמור דל"מ רוב ובפנ"י כתב דרק נגד חזקת ממון חמור אבל הכא לגבי מוציא השטר דלא חשוב מוחזק י"ל איסור חמור משום ח"א ובשו"ת אגודת אזור סי' כ"ח העיר דעכ"פ הלוה יש לו ח"מ וזה תמוה דהלוה ממ"נ מחויב לשלם או לזה או לזה ל"ח מוחזק וכמ"ש הש"ך חו"מ סי' צ"א דגבי חנווני על פנקסו הבעה"ב ל"ח מוחזק משו"ה מהני חשע"ש ועיין תוס' ב"ב דף פ"א א"כ איש דברי הפ"י דבמקום דליכא ח"מ איסור חמור ועיין תוס' יבמות דף קט"ז שכ' דאיסור שלא הוחזק שוה לממון שהוחזק שני יב"ש ובאמת עפ"י סברא הנ"ל דהיכא דממ"נ צריך לשלם לאחד ל"ח מוחזק יש להעיר בש"ס קידושין דף מ"ה ע"ב בפלוגתא דרב ור"א בנתקדשה לדעת אבי' והלך למדה"י וניסת דמודה רב דאינה יורשה דאוקי ממון אחזקה וקשה דלפמ"ש התוס' גיטין דף י"ז דאם מכר עבדו והעבד מוציא שטר שחרור בלי זמן יוכל לומר שחרורו קדם למכירה אף דאדון הראשון י"ל חמ"ק וי"ל השתא הוא דשחרור מ"מ כ' בקצה"ח סי' רמ"א דכיון דמרשות רבו ראשון בוודאי יצא או ע"י המכירה או ע"י השחרור ושוב העבד חשוב מוחזק וכסברא הנ"ל בתוס' ב"ב דף פ"א וש"ך סי' צ"א א"כ ה"נ מרשות האשה כבר יצאו הנכסים ע"י המיתה רק הס' בין הבעל ובין יורשי האשה א"כ ל"ש חמ"ק ושוב יועיל תפיסת הבעל ולכאורה י"ל להסוברים דבזרק לערוה גט ס' קרוב לה דא"צ חליצה דאשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת אף דהס' נולד בחיי הבעל ונשמע דשייך חזקה אלהבא שאם ימות הבעל תהי' מותרת לשוק ומשו"ה כ' בח"ד סימן ק"י דס' ניקב הוושט ל"ח ס' בשחיטה דהוי ס' במעשה האיסור א"כ ה"נ י"ל דהיורשים הי' להם חזקה שאם תמות האשה ירשו אותה נהי שנולד ס' שמא הועיל החופה ונפקע זכותם מ"מ מס' א"א להפקיע זכות היורשים אך לפמ"ש הש"ך סי' נ' די"ל למסקנת הש"ס יבמות צריכה חליצה דל"מ חזקה אלהבא ומ"ה חוששין לס' דרוסה א"כ

גם הכא ל"ח היורשים מוחזקים כיון דהס' נולד בחיי האשה א"כ ליש לומר אוקי ממון אחזקתו דהא מרשות האשה בוודאי יצא אך באמת נודע שי' הסמ"ע סי' ק"ג לענין שומא הדרא בהוציא ולא השביח דעת המחבר דבעלים הראשונים חשיבו מוחזקים והסמ"ע חולק ועיי"ש בקצה"ח ונה"מ כיון דשומא הדרא הוא רק תקנה ובס' בתקנה מוקמינן אדינא ומשו"ה הלוקח שקנה בוודאי מה"ת חשוב מוחזק וכמו בהא דשכירו ולקיטו דנשאר בעי' בש"ס וקיי"ל דל"מ תפיסה דבדבר שכל זכותו רק מתקנתא בס' אף תפיסה ל"מ א"כ הכ"נ רב לשיטתו דס"ל ירושת הבעל דרבנן א"כ בס' אם חשוב בעל שוב יש ס' אם זכה מכח התקנה אוקמא אדינא ושוב היורשים חשיבו מוחזקים אף דבאמת אין להם חמ"ק דמרשות האשה בוודאי יצא מ"מ הבעל שאין לו זכות רק מס' בתק"ח א"י לגרע זכות היורשים שיש להם ס' זכות.

מה"ת וא"ש הכל בס"ד: עכ"פ מוכח דיותר יש לחוש באיסור מבממון ונודע מ"ש בשו"ת הר"ן דכל שיש בירור שהמת הוא בעל האשה אע"פ שיש איזה שינוי בהעדות תולין השינוי בכל מה דאפשר וראיתו מש"ס דב"ב דף קנ"ח בהא דסימנין עשוין להשתנות לאחר מיתה ובשו"ת בגדי כהונה דחה דשם גבי קטן שמכר סומכין דוודאי מכר כשהוא גדול והשערות נשתנו לאחר מיתה אבל באיסור יש לחוש אם יש שינוי ועיין בשו"ת אגודת אזוב סי' י"א וסי' כ"ח שהביא שיטת הרא"ש דמקילין בעגונא היכא דא"א בענין אחר וכו' דבאמת לחד לישנא בבכורות מקילין בעגונה גם בתחילת עדות עכ"פ פשיטא דמה"ת לא חמור איסור מממון ורק שי"ל שחז"ל אחמרו בתחילת עדות אבל עכ"פ הוי פלוגתא בדרבנן ויש להקל במקום עיגון עכ"פ במקום שא"א בעדות אחרת כבר כ' הב"ח בתשו' סי' ע"ו דבמקום עיגון כמו דסומכין אע"פ שאין מכירין ה"ה דיש להקל בענין חשש בדדמי ומסל"ת ובפרט באשה ילדה כתב בחלקת מחוקק סעיף ט"ו דחשוב שעת הדחק ועיין שו"ת אגודת אזוב סימן י"ב וסי' י"ח וא"כ יש להקל לענין חשש דמקבלי שוחדא ואף דבמשאל"ס אף בשהה עד שתצא נפשו נהי דל"ח בממון דהא היורשין יורדין לנחלה ור"נ סמך ע"ז לישבע טבע חסא וכמ"ש הגה"מ כיון דרובן למיתה אף דכ' הט"ז או"ח סימן ח' דלענין חשש ברכה שא"צ ל"מ חזקה לחיוב אף דברכה שא"צ לשיטת רוב הפוסקים אינו רק דרבנן ועיין פנ"י ברכות דף י"ב אפ"ה ל"מ חזקה וע"כ דבמשאל"ס בשהה הוי רק מיעוטא דמיעוטא ובזה מועיל אף לממון דאף אם נעשה המיעוט בגדר ל"ש ע"י צירוף רוב לחזקה דבכה"ג חייש ר"מ עכ"פ מדרבנן כמ"ש המהרש"א נדה ל"ב אפ"ה מועיל לממון כמ"ש התוס' כתובות ט"ז מכ"ש מיעוט דל"ש בעצם דזה לא חייש ר"מ אף מדרבנן כמפורש שם בנדה ל"ב ובמהרש"א מכ"ש דמועיל בממון ואפ"ה החמירו בעגונה לחוש לכתחילה מ"מ אין מדמין גזירות להדדי א"כ יש להקל לענין חשש דמקבלי שוחדא אך עוד כ' שם בשו"ת ד"ח דהערכי בעצמו אינו במקום המלחמה רק בעלי המלחמה מספרים לו ע"י שאלתו מי ומי שמחו והמספר ל"ח בכלל ערכי ומשיב ע"י שאלה ול"ח מסל"ת ובאמת בח"ס משמע דגם מי שמספר לפני שר צבא ג"כ לא משקר דהוא נימוס העולם שמי שממונה ע"ז לא משקר במדע"ל וחוזן לזה באמת שיטת התה"ד דשאל עכו"ם לעכו"ם חשוב מסל"ת אם אינו שואל בשם ישראל ולפמ"ש בח"מ גם הר"ן מודה לזה ואף לשיטת הב"ש בס"ק מ' דהר"ן חולק מ"מ כ' דיש לסמוך על התה"ד ועיין בספרי ח"א סי' ע"א והבאתי משו"ת הרי"מ ואף דבהגדה

לפני השופט י"ל דגרע דחשוב כמתכוין להעיד כמ"ש בפח"ש שם דמש"ה הר"ן מחמיר בהגדה לפני השופט חשוב כמתכוין להעיד אך באמת לפמ"ש בציץ הובא בקו"ע אות תט"ו אם לא שאלו אותו בפירוש על איש זה חשוב מסל"ת א"כ הכ"נ שרי הצבא שואלים סתם מי מת והוא מעצמו מספר כמה מתים ובתוכם גם ערלים א"כ מה שמספר גם ממיתת יהודי ל"ח כנתכוין להעיד על המיתה של היהודי והוי כבירור שאומר אמת וכבר האריך בשו"ת ד"ח ח"א סי' כ"ד וח"ב סי' ס"א דאדרבה לפי מה דקיי"ל כר"י בנתכוין להעיד פסול שוב ביש הוכחה שאומר אמת מהני אף פ"י שאלה וכמו"ש בנו"ב סי' ל"א די"ל דרגלים לדבר עדיף ממסל"ת ובפרט לפימ"ש בשו"ת הרי"מ סי' ד' בשם מהרי"א דנתכוין להעיד אינו רק פסול דרבנן שוב י"ל הכא דלא נשאל מהשופט בפ"י על יהודי זה והוא מעצמו הגיד ממיתת יהודי זה הוי כבירור שמת ועכיפ י"ל דחשוב ס"ס להיתר שמא גם מי שממונה לספר מהמתים חשוב ג"כ בכלל ערכאות ושמא עכ"פ בלא נשאל מישראל וגם בלא נשאל מהשופג בפ"י על יהודי זה והוא מעצמו הגיד ממיתת יהודי זה הוי כבירור שמת ועכיפ י"ל דחשוב ס"ס והוי כס"ס רק לענין חשש דרבנן לכ"ע מועיל אף נגד ח"א וכמ"ש התוספת סוכה ט"ז דס"ס בדרבנן א"צ לברר פיי"ש אך עכ"פ יפה כתב בשו"ת דיח דעכ"פ לא עדיף עדות אנשי הצבא משאר עכו"ם מסל"ת דלימ אם אינו אומר קברתיו דלא עדיף מע"א ישראל דל"מ במלחמה בלי קברתיו מחשש בדדמי כמפורש ברמ"א סעיף נ' ואף לשי' הר"ן דבמסל"ת ל"ח לבדדמי דאם לא הי' רואה שמת לא הי' מגיד במסל"ת אבל הכא שמשיב עפ"י שאלת השופט נהי שכתבתי דיש הוכחה שאינו משקר אבל שוב יש לחוש שראה שנפל גירא ונדמה לו שמת ועפ"י הדמיון מעיד לפני השופט ובפרט שיש לחוש שהמספר לא הכיר כלל את האיש רק שראה הבלעכיל ועי"ז מעיר שמת ויוכל להיות שנתחלפו הבלעכליך הגם דבעד מפי העד אין חוששין שמא הראשון לא ראה דבר ברור ואם א"א לברר מי הי' העד הראשון מהני לכ"ע אבל עכ"פ במלחמה דגם בעד כשר חוששין לבדדמי א"כ מכ"ש הכא דאף א"נ דהוי בכלל ערכאות דלא משקרי מ"מ בע"א במלחמה עיקר החשש משום בדדמי כמ"ש הרז"ה וא"כ גם בכה"ג יש לחוש לבדדמי ע"כ פשיטא דעל תעודת הטוטין שיין לחוד אין לסמוך אך עכ"פ י"ל דכמו בע"א במלחמה אף בלי קברתיו עכ"פ אם ניסת לא תצא דחשש בדדמי הוי רק חשש דרבנן והוי בעי' דרבנן ועכ"פ בדיעבד אם ניסת לא תצא א"כ גם בכה"ג שהוכחתי דעכ"פ ליכא חשש משקר ולא חוששין בעמ"ע שמא לא הכירו דבעמ"ע חולין ששמע דבר ברור ורק מחשש בדדמי ל"מ וזה הוי רק חשש דרבנן וי"ל עכ"פ אם ניסת ל"ת כמו בע"א במלחמה: והנה כת"ה העיר בהא דנכתב על המצבה בכתב יהודית והביא דברי הח"מ דכתב דמהני אף בלי חתימה וכת"ה כ' דבב"ש מפורש להיפוך הנה באמת לשי' הנה"מ סי' מ"ו גם בעדים חתומים וא"י מי המה העדים חוששין למזויף אף מה"ת לפי שא"א להתברר שקרם יש לחוש שנכתב בשקר ועיין אה"ע סי' מ"ב אך באמת בשו"ת ד"ח ח"ב אה"ע סי' קל"ג חולק על הנה"מ דבחתמה ל"ח למזויף אך אם אין שום אדם חתום לכ"ע חוששין למזויף אף מה"ת רק בעגונא מהני משום קולת עגונא ומשום דייקא ומינסבא ועיין עוד בשו"ת ד"ח ח"א סי' ל"ט שכתב ג"כ עפ"י דברי הח"מ דכמו דבשעת הדחק סומכין אקול, ול"ח שמא צרה ושד ה"ה דבשעת הדחק אף בכתב בלי שום חתימה א"ח לזיוף

ובפרט שי"ל דאם נכתב דרך עדות וליכא חתימה יש קצת הוכחה שאינו אמת דאם הי' אמת הי' כותב אני פב"פ מעיד שזה מת אבל הכא דלא נכתב דרך עדות רק על המצבה נכתב שמו לסימן א"כ ע"ז אין דרך לחתום א"כ שוב יש הוכחה שהדבר אמת והגם שהכתב אינו מקוים שא"י מי כתבו מ"מ אם אין העכו"ם יודעים לכתוב כתב יהודית הוי כבירור שישראל כתבו ובמקום עיגון ל"ח למזויף ואף ששם בשו"ת ד"ח סי' ל"ט כתב שאין בכחו לחלוק על הב"ש מ"מ י"ל הכא שלא לכתב דרך עדות א"צ להיות חתימה אך י"ל לפמ"ש שם בשו"ת ד"ח סי' קל"ג וְ א בא"י מי כתבו ל"מ בשטר רק בעגונא מועיל וי"ל משום הסברא דדייקא ומינסבא וכמ"ש בשו"ת אגודת אזור דגם אם שומעת מב' עדים מ"מ אם אין מעידין טל דבר ברור שוב דייקא וא"כ במלחמה י"ל דל"ש דייקא י"ל דל"מ כתב שא"י מי כתבו אך י"ל דלזה מועיל דיוקא זושא וגם במלחמה שייך דיוקא זוטא ואף אם לא נסמוך ע"ז עכ"פ פשיטא דרק מדרבנן חוששין לזיוף דאף להפוסקים דבאינו יוצא מתחת ידי איש פרטי חוששין לזיוף אף מה"ת מ"מ הכא דאין לחוש שמא כתבו אחר בשקר דמאי הנאה יהי' לו מכתב שקר כזה כיון דבוודאי ישראל כתבו א"כ רק מדרבנן י"ל דל"מ ושוב בצירוף כתב הטוטינדשיין שייך י"ל דמועיל דנודע שי' המבי"ט הובא בקו"ע דהיכא דכבר יצא מחשש איסור תורה י"ל דמופיל עדות עכו"ם אף בלי מסל"ת ובפרט ס' מסל"ת נהי' דל"מ בחשש איסור תורה כמפורש ברמ"א מ"מ היכא דליכא חשש איסור תורה לכ"ע מועיל ס' מסל"ת והכא ע"י הכתב שבמצבה עם הטוטיורשיין חשוב עכ"פ כס' מסל"ת כמ"ש לעיל א"כ בצירוף תרווייהו יש להקל ואף דעל המצבה לא נכתב רק שמו וכינויו וי"ל דשם כינוי גרע משם אביו כמו שנסתפק בנו"ב וגם ליכא שם עירו אך באמת רוב הפוסקים כתבו דשם כינוי חשוב כשם אביו עיין בספרי ח"א סי' פ"א באריכות ובמקום שיודעין שאיש הזה הי' במקום הזה לכ"ע סגי בשמו ושם אביו כמ"ש בשו"ת פרשת מרדכי סי' כ"ה וכו' וזה עדיף מעובדא דהרא"ש במכריף בן מלל כמ"ש בספרי שם א"כ י"ל דזה שנכתב על המצבה שמו וכינויו וידענו שהי' במקום הזה מהני א"כ ליכא לדון רק מחשש זיוף שוב נוכל לצרף עדות הטוטינדשיין: שייך: כללו של דבר אם הי' עדות המצבה והטוטינדשיין שניהם מעידין על זמן אחד הי' מקום להקל אך יש לעיין כיון דבאמת יש הכחשה בזמן דעל המצבה נכתב י"א אייר ואז הי' למספרם דען 25-טען א"כ לא מיבעיא לשי' הש"ג דגם בע"א אומר מת ואחד אומר נהרג ל"מ דחשוב הכחשה בחקירות ובטל עדותן כמו בד"מ דל"מ אף לשבועה א"כ מכ"ש בהכחשה בזמן בב' ימים בוודאי בטל עדותן ואף לשיטת הרא"ש דגם בע"א אומר מת וע"א אומר נהרג דעדות קיים דאמרי' דלא דיקדק יפה אם מת או נהרג והנה בב"ש ס"ק כ"ה כ' דאף א"נ בע"א אומר נהרג מהני א"כ אמאי הוצרך להשמיענו דין זה בצרות דמהני וכ' דהו"א דרק בשני עדים כשרים מתרצים דבריהם אבל באשה וצרתה לא נתרץ קמ"ל והכוונה י"ל עפ"י המפורש בש"ע דבאומר הרגתיו תנשא דאמרינן פ"ד ובח"מ כ' די"ל בעבד שאומר הרגתיו ל"א פ"ד ול"מ באינו מסל"ת והביא בשם הב"ח דגם בעבד אמרינן פ"ד וכן כתב הב"ש ולכאורה י"ל דהח"מ לשיטתו דגם סתם עבד כשר בעדות אשה דנהי' דאינו בחזקת כשר לשחיטה משום דאין לו נאמנות דהוי כחשוד לאכול נבילה דרבנן דג"כ פסול לשחיטה א"כ לעדות אשה דפסול בעבירה דרבנן כשר, א"כ סתם עבד אינו בחזקת פסול ד"ת וא"כ י"ל דהח"מ לשיטתו דמכשיר

סתם עבד בעדות אשה א"כ י"ל דהא דאמרינן פ"ד דמי שיש לו ח"כ אם מעיד שנעשה רשע הכא וודאי משקר מש"ה אמרינן פ"ד דהוא לא הרגו אבל עבד הוא עכ"פ בכלל פסול דרבנן ונודע שי' הפנ"י והתומים דפסול בעבירה דרבנן איתרע ח"כ שלו אף מה"ת ושוב ל"ש לומר אאמע"ר ושוב לפי דבריו הוא פסול בעבירה ד"ת ולא מהימן בעדות אשה ונמצא לפ"ז דאף דפסול דרבנן כשר בעדות אשה מ"מ אם יאמר הרגתיו לא נימא פ"ד ושוב לא והי' נאמן וא"כ הב"ח וב"ש לשיטתם דסתם עבד פסול בעדות אשה דחשוב כפסול ד"ת וא"כ הא דעבד כשר מיירי במוחזק בכשרות ושוב אמרינן פ"ד אך באמת י"ל עוד עפ"י מ"ש התוס' כתובות י"ד גבי אנוסים היינו מחמת ממון מש"ה ל"א פ"ד כיון שגם אם נימא פ"ד מ"מ לא יופסל השטר רק מדרבנן משום דצריך קיום ל"א פ"ד א"כ ה"נ י"ל דוקא אם שנים אומרים הרגנוהו דנאמנים מה"ת או עכ"פ עד כשר דלשי' רוב הפוסקים נאמן מה"ת בעדות אשה א"כ שפיר אמרינן פ"ד ובאמת הפיר בשו"ת ברי"א לשיטת הריב"ש לא נימא בע"א פ"ד ובתשו' הארכתי דחשש זיוף לא עשו כשל תורה דהא הקילו דמהני קיום שלא בפניו וגם קיום ע"י דימוי א"כ ל"ח כד"ת אבל עבד דאינו בתורת עדות א"כ שוב אין לו נאמנות רק מדרבנן שוב ל"א פ"ד לתירוץ זה שבתוס' אך לשאר התירוצים גם בעבד י"ל פ"ד א"כ י"ל זה סברת הב"ש דבשלמא בעדים כשרים דאם נתרץ דבריהם והי' נאמנים מה"ת א"כ כמו דאמרינן פ"ד ה"ה דמתרצין דבריהם שלא יחשבו כמוכחשין אבל באשה שאינה נאמנת רק מדרבנן ואם צרתה אומרת נהרג נראה שאין כוונתה לאוסרה א"כ יחשבו כמוכחשין קיי"ל דגם בלא מהימני רק מדרבנן אפ"ה מתרצין דגם בעדות שאינו כשר רק מדרבנן אמרינן פ"ד עכ"פ לשי' הח"מ רק במת או נהרג מהני דל"ח רק בדיקות אבל הכחשה בזמן דהוי הכחשה בחקירות לרוב הפוסקים ל"מ ואף להפוסקים המקילין משום דעכ"פ נשאר ע"א והא דא"מ בד"מ לשבועה דשם בעי עכ"פ עד כשר ושיגי' בפני ב"ד א"כ בעי שיהי' ידוע מי הוא הכשר וכמ"ש התוס' סנהדרין דף ל"א דבא"י מי הוא הפסול ל"א נמצא קא"פ עדותן בטילה ה"ה להכשיר ע"א לשבועה בעי שיהי' ידוע מי הוא המועיל בעדותו אבל הכא דגם עדות שפחה מועיל ע"כ דל"ב רק בירור הדברים א"כ כאן דעכ"פ ידעינן שע"א אומר אמת יש להתיר וכמ"ש בשו"ת אגודת אזוב סי' י"ב ובד"ח סימן מ"ב.

אך אם הי' עדות שבמצבה מועיל לבדו וגם עדות הטוטין-שיין מועיל כ"א בלבדו רק שהי' הס' מחמת ההכחשה בזמן א"כ הי' מקום לומר דעכ"פ עדות אחת אמת אבל באמת על הטוטין-שיין יש כמה חששות מחמת בדדמי ועל הכתב שבמצבה יש לחוש שאין חתום שום אדם ורק בצירוף תריווייהו יש להתיר, א"כ שוב אם מכחישינן זא"ז בזמן א"כ שוב עדות אחת שקר ולא נשאר רק עדות אחת ושוב קשה לסמוך עלי' ועל עדות הקאפעראל בוודאי דקשה לסמוך אף שמה שפקפק כת"ה מחמת שלא אמר שם אביו ככר כ' כיון שבוודאי הי' במקום זה סגי שמו ושם אביו וה"ה דסגי שמו וכיניו וגם אמר הנוממער מהרעגיימענט ועדותו חשוב כמו קברתיו כיון דהרופא משמש בדפק והזיזו ממקומו אך הוא מוכחש בזמן עפ"י מכתב ר"ש א"כ מוכחש בהזמן וי"ל דכל עדותו שקר ואף שי"ל דטעה בהזמן מ"מ מפורש בש"ע דבהכחשה בזמן עדותו בטל כללו של דבר יש לחקור אם הדרך ששרי הצבא כותבים לפעמים הזמן מאוחר בשני ימים א"כ יש לתרץ דבאמת הקבורה הי' דען 25-טען כפי שנכתב על המצבה ובפנקס הערכאות נכתב

ב' ימים אחר כן ושוב יש לצרף עדות שעל המצבה עם הטוטין-שיין אבל אם לא נוכל לברר זאת א"כ יש הכחשה בזמן בשני ימים מדען 25-טען לדען 27-טען א"כ נהי דבהכחשה בחקירות יש להכשיר ובפרט אם אחד הוא רק כשר מדרבנן לא יועיל להכחיש הכשר מה"ת א"כ כתב הערכאות אינו מועיל רק מדרבנן א"כ לא יועיל להכחיש עד כשר מה"ת אך עכ"פ לא נשאר רק כתב המצבה ובלי חתימה הגם שבד"ח סי' ל"ט רוצה להתיר מ"מ לא רצה לחלוק על הב"ש ע"כ קשה לסמוך ע"ז לחוד עכ"ז יען שהוא מקום עיגון גדול בפרט שכבר עברו קרוב לד' שנים ולא נשמע ממנו כלום והר' שלמה הנ"ל הי' ת"ח וירא ה' והי' דר עם אשתו באהבה בטח שייך סברת הש"ס בכתובות דף ס"ב גבי יהודה חתן ר' ינאי כמו שהביא בשו"ת אגודת אזוב סימן י"ב דעכ"פ בכה"ג איתרע חא"א דיש אומדנא דאם הי' חי באיזה מקום הי' מודיע לאשתו ולאביו ובפרט כעת שכבר שקטה רעש המלחמה אף מי שהוא שבוי במקום רחוק עפ"י הרוב יוכל לשלוח ידיעה לב"ב שהוא חי ונהי דמפני חומר א"א שהוא במיתה חוששין אף למיעוט כמו במשאל"ס אף בשהה עד שתצא נפשו: ובאמת בתוס' קידושין דף נ' כתבו דאף בתחילת הקידושין חוששין למיעוט מקדשי והדר מסבלי ולכאורה יש ראי' ברורה מש"ס קידושין דף מ"ט ע"ב ע"מ שאני רשע אפ"י צדיק גמור שמא היראה ע"ז בלבו וקשה בשלמא באמר ע"מ שאני צדיק חוששין שמא היראה תשובה בלבו אף דהוי ס' נגד ח"פ מ"מ כיון שבידו לחזור בתשובה ומש"ה שיטת הרבה פוסקים דבפסול רשע ל"ב תחילתו בכשרות משום דבידו לעשות תשובה דמי להא דמועיל סילוק בממון לענין עדות ובח"ס חו"מ סי' ל"ו נסתפק דברשע דחמס דמחוסר ממונא י"ל דל"ח בידו עכ"פ כל איש ישראל יש לו ח"כ שרצונו לעשות תשובה א"כ נהי דכ"ז שלא נודע שעשה א"א להכשירו לעדות ושיטת הריטב"א הובא בש"ך סי' מ"ו דכ"ז שלא נודע תשובתו לב"ד א"א להכשיר עדותו עכ"פ כיון שאמר ע"מ שאני צדיק יש ראי' שהיראה תשובה בלבו ושוב ח"כ עומד נגד ח"פ שפיר חוששין לקידושין אבל באמר ע"מ שאני רשע יש שני חזקות להקל א' ח"פ וח"כ של האיש דבוודאי לא היראה מחשבת ע"ז בלבו וידוע שי' הריב"ש דב' חזקות שאינם מקושרין עדיף מרובא וכמפורש בש"ס עירובין דף ל"ה ושי' הרבה, פוסקים דב' חזקות להקל מועיל אף לענין ס' טומאה ברה"י אפ"ה חוששין לקידושין דבאיסור מיתה חוששין אף למיעוט דלא שכיח ומצינו בש"ס נדה דף ג' דיש חילוק בס' טומאה ברה"י בין תחילת טומאה לסוף טומאה לר"ש א"כ הכא דחוששין למיעוט דל"ש בתחילת חלות הקידושין מכ"ש דצריכין לחוש למיעוט אם כבר היתה אשת איש והס' הוא שמא מת אבל עכ"פ פשיטא דחשוב איתרע חא"א ושוב יש להכשיר כתב שבמצבה אף שאינו מקויים דלענין חשש דרבנן בוודאי דל"ח לזיוף ושוב י"ל דע"י הכתב שבמצבה לחוד יש להתיר ושוב לא איכפת לן הכחשה שע"י הטוטין-שיין בהזמן דכתב ערכאות שא"מ רק מדרבנן לא יוכל להכחיש כתב ישראל שמועיל מן התורה גם מצד עדות הקאפעראל יש ג"כ הוכחה שמת רק שטעה בהזמן ע"כ מכל הני צדדים אם יסכימו שני רבנים גדולים בתו"י להתירה גם אנכי אצטרף וישבו בי"ד של ג' להתירה כדין הניסת בע"א: באעה"ח עש"ק בא תרע"ט לפ"ק קאשו"י.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן פ"א.

לכבוד ש"ב נ"ד הרב הגאון האדיר שר התורה כש"ת מו"ה יוסף ענגיל שליט"א (זצ"ל) ראבד"ק קראקא יצ"ו. אחד"ש כה"ג בדבר שנסתפק אי כהן מוזהר שלא ליגע בטומאת ע"ז לפי"מ דמבוארבש"ס בכורות דכ"ט ע"ב דבשאר טומאות כהן אינו מוזהר ופירש"י ז"ל כגון טומאות נבילה ושרצים שאין הכהן מוזהר עליהם מליגע עיי"ש א"כ י"ל דה"ה דאינו מוזהר על טומאת ע"ז או דנימא הואיל דטומאת ע"ז איתקש למת א"כ י"ל דה"ה בזה דאיתקש לענין דכהנים יהי מוזהרים בו עכת"ד כה"ג: ובאמת אנכי לא כן עמדי דהרי בע"ז גופא מצינו דכל הקולות איתנהו בו קולא דשרץ שאינו מטמא במשא וקולא דנדה שאינו מטמא לאברים כמפ"ש"ס ע"ז דמ"ז ע"ב ובשבת דפ"ב ע"ב וקולא דמת שאינו מטמא אלא בכזית כמפורש בשבת דפ"ג ע"ב וכ"ה ברמב"ם פ"ו מהאה"ט הלכה ב' ג' עיי"ש א"כ לפ"ז י"ל אף א"נ דטומאת ע"ז הוא מה"ת מ"מ כיון דדנין בו כל הקולות פשיטא די"ל דכהן אינו מוזהר על זה ומכ"ש לשיטת הרמב"ם פ"ו מהאה"ט הלכה א' דטומאת ע"ז לאו ד"ת וכ"ה בתוספת שבת דפ"ב ע"ב ובתוס' סנהדרין די"ב בוודאי די"ל דאין הכהן מוזהר ע"ז דהשתא בטומאת ביה"פ מפורש בבכורות דכ"ט דאין הכהן מוזהר בזה אף דלענין היתר אכילת תרומה אינו מועיל ניפוח אפ"ה לענין זה שיהי מותר לו לטמאות מהני ה"ה הכא דאינו מוזהר על זה והרי מצינו גם לענין תקרובות ע"ז שכ' בתוס' ע"ז דל"ב ע"ב בחזקת תירוצא דרק לענין אכילה והנאה מקשינן למת אבל לא לענין טומאה ונהי דשיטת ר"ת שם לחלק בין תקרובות כעין פנים אבל בתוס' חולין די"ג הוכיחו דלענין טומאה תקרובות ע"ז אינו מטמא מה"ת וכ"ה בתוס' פסחים דע"ג וברמב"ם פ"ו מהאה"ט הלכה ו' ובכ"מ שם וגדולה מזו כ' בתוס' ב"ק דע"ב ע"ב דגם איסור הנאה בתקרובות ע"ז אינו מה"ת משום דרק לאכילה איתקש למת ולא להנאה עיי"ש ואף לשיטת הרמב"ם פ"ז מהלכות ע"ז הלכה ב' דתקרובות ע"ז אסור בהנאה מה"ת וע' בתוס' ע"ז די"ב ע"ב שכתבו דבע"ז אף שלכד"א אסור משום דלא כתיב בו אכילה ונהי דכתיב ויאכלו זבחי מתים מ"מ לא הוזכר לשון אכילה בתורה רק בדברי קבלה ונהי דהגרעק"א ז"ל העיר דהרי כל האיסור מקורו מדברי קבלה ובדברי קבלה הרי כתיב לשון אכילה אפ"ה יפה כתב בטעה"מ פ"ה מאישות דהאיסור נובע מקרא ולא ידבק בידך מאומה מן החרם עיי"ש וכה הוכיחו המפורשים דתקרובות ע"ז אסור בהנאה מה"ת מהא דפריך בש"ס פסחים דכ"ב ואימא כמים הנשפכים לע"ז עי' בשעה"מ פ"ה מאישות ובטעה"מ שם מה שכתבו בזה.

אבל עכ"פ חזינן דכל סברת התוס' דבע"ז אסור אף בשלכד"א משום דלא כתיב בו אכילה ואמאי לא כתבו משום דאיתקש למת ובמת אסור אף שלא כדרכו דלא כתיב בו אכילה וכמו שהרגיש בזה בהג"ה הגרעק"א ז"ל ונשמע מדברי התוס' דלאו לגמרי איתקש וכעין דמצינו בש"ס מכות די"א לחד מ"ד להלכותיו לא איתקש ע"כ הדבר פשוט וברור דאין הכהן מוזהר על טומאה זו וז"ב: והנה כה"ג העיר מרש"י עירובין דק"ה בד"ה ויקבלו הלויים להוציא משם לנחל קדרון דקרי לה עבירה עכת"ד באמת י"ל אי משום הא לא אריא דאכתי י"ל דכהן אינו עובר בלאו בטומאה זו והא דקרי לה רש"י עבירה י"ל לפי שיוכל לצמוח מזה ביטול עבודה וביטול אכילת תרומה דהוי כמו ביטול מצוה וכדמצינו בש"ס נדרים ד"ד בהא דבל תאחר דקרבנות ופריך בש"ס חטאת יולדת מה איכא למימר ומשני הא קשריא לה לאכול בקדשים ופי' הר"ן ז"ל דאכילת קדשים

מצוה הוא מש"ה יש סברא דיעבור בבל תאחר עיי"ש ובאמת יש להעיר בהא דמוכח בש"ס נזיר ד"ד דנזיר נאסר ביין קידוש והבדלה ופריך והא מושבע ועומד מהר סיני ובתוס' כ' הכוונה בלשון בתמי' דס"ל לאו ד"ת אבל רש"י ז"ל כ' הכוונה בלשון אדרבה דאמאי נאסר ובתוס' הקשו דהרי בפירוש גילתה התורה דחל אך באמת י"ל דזה כוונת קושית הש"ס דאי נימא דגילתה התורה דנזיר נאסר ביין קידוש והבדלה דהוי מה"ת א"כ ע"י הבאת קרבנותיו מתירו ביין מצוה א"כ שוב אמאי צריך קרא מיותר דנזיר עובר בבל תאחר ומכ"ש לשי' הפוסקים דבאמת נזיר.

נאסר ביין קידוש אף דהוי מה"ת משום דאינו מפורש רק נלמד מדרשא א"כ שוב בכה"ג דפ"י הבאת קרבנותיו אתה מתירו ביין מצוה שוב דמי לחטאת יולדת דמצד הסברא עובר בבל תאחר ושוב הי' קשה למה לי קרא דנזיר עובר בבל תאחר ומיושב קושית התוספת בס"ד ודו"ק עכ"פ נשמע דביטול אכילת קדשים ותרומה הוי מניעת מצוה וכמפורש ברמב"ם סוף הלכות תרומה דחשוב כעבודה וע' בש"ס ברכות ד"ב דקאמר משעה שהעני נכנס לאכול פתו והקשו בתוס' עני גופא מתי יתפלל והעיר במהרש"א אמאי לא הקשו על גוף המתני' כהנים גופא מתי יתפללו וכ' הצ"ח דבמשנתנו י"ל דאכילת תרומה דהוי מצוה מותרת אף בזמן ק"ש עיי"ש א"כ י"ל תה כוונת רש"י ז"ל דעי"ז שגורמים טומאה לכהנים נצמח עי"ז ביטול עבודה וביטול אכילת תרומה וקדשים דמפורש בש"ס דעובר בבל תאחר עי"ז א"כ חשוב ביטול מצוה ושפיר קרי לה רשיי ז"ל בלשון עבירה אבל באמת אין הכהן מצוה על זה וז"ב: והנה כה"ג הביא רא' דכה"ג בוודאי מוזהר על כל הטומאות מדברי המדרש תנחומא דדייק בהא דהקב"ה שוכן בתוכינו אף שכלנו טמאים ועכ"ח שאין טומאתינו טומאה ממש וכ' כה"ג הכוונה כיון דהקב"ה הוא בבחי' כה"ג וא"כ כמו דמצינו בש"ס ר"ה דט"ז דחייב אדם לטהר א"ע ברגל א"כ י"ל דכה"ג כל השנה חשוב לגבו כרגל וחילו מש"ס מו"ק די"ד ע"ב דאיבעי' בש"ס מצורע מאי שינהוג צרעתו ברגל וקאמר רבא ת"ש והצרוע לרבות כה"ג והרי כה"ג דכל השנה, חשוב אצלו כרגל מדחזינן דכהן אסור להקריב באנינות רק ברגל וכה"ג מותר להקריב באנינות כל השנה ואפ"ה נוהג בו צרעת ונפשט האבעי' דכל מצורע נוהג צרעתו ברגל ועיי"ש בתוס' שכ' דאי מנודה אינו נוהג נידוי ברגל ה"ה דכה"ג אינו נוהג נידוי בשום פעם א"כ ה"ה דלגבי כה"ג כל השנה אסור לטמאות א"ע עכת"ד כה"ג: הנה לכאורה יש להעיר מסנהדרין דל"ט בהאי צדוקי דשאל כי קבר למשה במה טביל והקשה התוס' היכא נטמא בקבורתו ותירצו דישאל נקראים בנים למקום וא"כ אי נימא דהקב"ה נקרא כה"ג א"כ אכתי תיקשי דהרי כה"ג אינו מטמא אף לבנו ונהי דבמהרש"א שם כ' דכיון דלא ידע איש את קבורתו חשוב כמו מת מצוה דבכה"ג אף כה"ג מותר לטמא א"ע אך מדברי התוס' לא משמע הכי ועי' ג"כ בפרשת דרכים דרוש כ"ה מ"ש לפרש הא דהקב"ה החי' מתים בשעה שהפיל נבוכדנצר לחמו"ע לכבשן האש הטעם משום דישאל נקראו בנים למקום דבלא"ה לא הי' הקב"ה מטמא להם לפי שמיקרי כהן עיי"ש וא"כ לכאורה א"נ דהקב"ה הוי כה"ג אכתי תיקשי דהרי כה"ג אסור לטמאות עצמו אף לבנו אך באמת י"ל דמתחיית המתים לק"מ עפמ"ש בתוס' ב"מ דקי"ד ע"ב בהא דהחי' אלי' את בן הצרפת אף דאלי' הוא פנחס שהי' כהן אפ"ה כיון דהי' ברור לו שיחי' הי' שרי לו לטמא א"ע משום פק"נ ע"ש ה"ה הכא י"ל כנ"ל אבל מהא דקבר

הקב"ה למשה אכתי תיקשי דהא כה"ג אסור לטמאות אף לבנו אך באמת י"ל דהקב"ה הוא באמת בבחי'כה"ג ואפ"ה לק"מ לפמ"ש בתוס' יומא די"ב ע"ב בשם הירושלמי דכה"ג מתמנה בפה ומסתלק בפה ובאמת לפי דבריהם יש להעיר בהא דאלמנה לכה"ג אינה מתייבמת משום דאין עדולתו"ע כמפורש בש"ס יבמות ד"כ נימא דחשוב קיל משום דאפשר לסלק א"ע מכהונה גדולה ומצינו בש"ס יומא דפ"ג לחז מ"ד דטבל חשוב קיל משום דאפשר לתקוני ומצינו דנזיר חשוב קיל משום דאפשר בשאלה ונדחה לתו"ע כמבואר ביבמות ד"ה א"כ היה הכא אף לתו"ע יהי' נדחה וצ"ע ועיין שו"ת ח"ס או"ח סי' קכ"ד שהעיר השואל לשי' התוס' פסחים ד"ג דמי שאין לו קרקע פטור מפסח א"כ אמאי מכשירי פסח דו"ש נימא הואיל דבידו להפקיר ולא יהי' לו קרקע ויהי' פטור מפסח ושוב לא ידחה שבת וכמו מכשירי ציצית דאינו דו"ש לר"א משום הואיל דבידו להפקיר עיי"ש עכ"פ לסברת התוס' דכה"ג מסתלק בפה א"כ י"ל לגבי קבורת משה סילק הקב"ה א"ע מכהונה גדולה ונשאר רק כהן הדיוט ושוב הי' רשאי לטמא א"ע לבנו וז"ב: אך בגוף דברי כה"ג דכיון דחייב אדם לטהר א"ע ברגל ושוב לגבי כה"ג דכל השנה הוי אצלו כרגל לעולם מוזהר בכל הטומאות הנה באמת כבר האריך במלמ"ל פט"ז מהלכות טו"א דכל הא דחייב לטהר א"ע ברגל הוי רק דרבנן והדרשא הוי רק אסמכתא ובאמת לשי' כמה פוסקים גם בכל ישראל יש איסור מדרבנן לטמאות גופו עיי"ש ורק כל סברת כה"ג דכה"ג כל השנה חשוב אצלו כרגל וראיתו מש"ס מו"ק הנ"ל ולפע"ד ז"א בשלמא החם לענין נידוי וצרעת דחזינן דברגל התירו חז"ל נידוי וצרעת שפיר י"ל דבכה"ג יש להתיר גם בכל השנה הואיל דהקילה רחמנא בכה"ג שמותר להקריב קרבנות כל השנה אבל לענין טומאה עיקר הטעם דחייב אדם לטהר ברגל משום שיהי' מוכן לכנוס למקדש ולאכול קדשים א"כ נהי דכה"ג נוטל חלק בראש ומקריב מתי שירצה, א"כ י"ל דחשוב תמיד בכלל יוצא ונכנס למקדש טפי משאר כהנים כמפורש ביומא די"ד אבל עכ"פ להטיל עליו חיוב טהרה בכל השנה א"א להטיל עליו כיון דהברירה בידו להקריב מתי שירצה או לאו א"כ אין להחמיר עליו מבשאר כהנים והרי מפורש ברמב"ם שם הלכה ט' מותר לאדם ליגע בכל הטומאות מדהזיהר הקב"ה לאהרן ובניו שלא יטמאו למת נשמע שכל העם מותרים ושאר כהנים מותרים לטמאות בשאר טומאות חוץ מטמא מח וכ' הכ"מ הטעם הואיל דלא הוזהרו בתורה אלא מטומאת מת עיי"ש והרי הוכחה זו קאי גם אכה"ג דאהרן הי' כה"ג ולא הוזהרו הקב"ה רק מטמא מת נשמע דבשאר טומאות אף כה"ג אינו מוזהר ועי' בר"ח הנדפס בש"ס ווילנא בר"ה דט"ז שכתב בפירושו דכל הכהנים אינם מוזהרים בטומאה קלה דאל"כ הי' לו להקב"ה להזהירם בטומאה קלה ומכ"ש דהוי ידעינן דאסור להם לטמאות בטומאה חמורה ומדהזיהירם דוקא בטמא מת עכ"ח נשמע דאינם מוזהרים בטומאה קלה עיי"ש ועי' בטורי אבן מ"ש שם בזה ובאמת בגוף הדבר אי הא דאסור לטמא ברגל הוי מה"ת או מדרבנן יש להעיר בש"ס פסחים ד"פ דפריך ויטמאנו במת וקשה הא אסור לטמאות ברגל וגם בער"פ כשמגיע זמן שחיטת הפסח חשוב כרגל וכמ"ש בצל"ח פסחים ד"נ בשלמא א"נ דהא דאסור לטמאות הוי רק מדרבנן י"ל דבדרבנן אומרים ליחיד חטא כדי שיזכו הרבים אבל א"נ דהוי איסור ד"ת תיקשו והנה לכאורה הי' מקום לומר דהא דאסור לטמאות ברגל הוי הטעם משום דנדחה מחגיגתו וא"כ התם לפי ס"ד דהש"ס דהי' ס"ל דכל יום מצוה בפ"ע הוא ולא תשלומין

דראשון ושוב לא יהי נדחה מחגיגתו דיוכל להקריב בשביעי של פסח ושוב י"ל דליכא כלל איסור לטמאות א"ע ועל זה משני הש"ס אתה מדחהו מחגיגתו י"ל הכוונה דאין הטעם משום דחוששין שלא יתבטל מקרבן דבזה הי' מקום לומר דכיון דאכתי לא מטא זמן חיוב חגיגה ובשעה שיגיע הזמן חיוב הרי אז באמת לא יתחייב א"צ לחוש לזה ודמי קצת למחלוקת הרמב"ן והרז"ה הנודע אי מותר לגרום דיחוי רק הכוונה בש"ס הואיל דנדחה מחגיגתו שוב אסור לטמאות דכל ישראל מוזהרין להיות טהורים ברגל והי' מיושב בזה קושית התוספת שם שהקשו דגם במשלחין לדרך רחוקה אתה מדחהו מחגיגתו ותירצו דהואיל דמה"ת יוכל לבוא דתחומין רק מדרבנן אסור חשוב חזי ועיי"ש במהרש"א ולפי הנ"ל א"צ לזה דהכא עיקר כוונת הש"ס משום דאסור לטמאותו והוא נכון ע"ד החידוד ובאמת מצינו סברא זו לחלק בין מטא זמן חיובא ללא מטא זמן חיובא בש"ס סוכה דכ"ה ע"ב דקאמר אי אשמעינן התם משום דאכתי לא מטא זמן חיובא דפסח אבל הכא דמטא זמן ק"ש אימא לא ומוכח לכאורה דכ"ז שלא מטא זמן חיובא מותר לגרום ביטול מצוה אף שיתבטל עי"ז גם בזמן שיגיע החיוב מכ"ש הכא דמותר לדחותו מחגיגתו רק הכוונה בש"ס משום דאסור לטמאותו ודו"ק אך באמת א"א לומר דהא דאסור לטמאות ברגל הוי הטעם מכח דנדחה מחגיגתו מדחזינן דאף אחר הקרבת החגיגה ג"כ אסור לטמא א"ע ברגל כמבואר מפשטות לשון הרמב"ם ז"ל ושוב הדרא קושייתי לדוכתא דמה פריך הש"ס לטמאותו הרי אסור לטמאות ברגל ונהי דלשי' התוס' שבת ד"ג בחד תירוצא דבלא פשע אומרים לאדם חטא כדי שיזכו אבל לשאר התירוצים תיקשו זולת א"נ דלא כהצל"ח הנ"ל דבע"פ אף בזמן שחיתת הפסח אכתי לא מיקרי רגל ומותר אז לטמא א"ע והרבה יש לדבר בזה אך בכוונת המדרש תנחומא הנ"ל נלע"ד בפשיטות דכוונתו, אף א"נ דכל השנה גם כה"ג מותר לטמאות א"ע בשאר טומאות אפ"ה י"ל כ"ז טומאה מקרית שלא יוצמח מזה רק ביטול עבודה לפי שעה אבל טומאה תמידית י"ל דאסור וכמ"ש כעין זו בשו"ת נוב"י סי' ל"ה וה"ה די"ל לשי' התוס' ברכות ד"כ דלאו דטומאה נדחה מפני כבוד הבריות אפ"ה י"ל כ"ז במקרה אבל בתמידית אינו נדחה וא"כ שפיר כ' המדרש דאי הי' ח"ו טומאותינו טומאה ממש לא הי' אפשר לשכון כבודו בתוכינו בתמידית וז"ב בס"ד אבל עכ"פ אכתי י"ל דבשאר טומאות שום כהן אינו מוזהר לטמא א"ע במקרה וה"ה בטומאות ע"ז ג"כ אין הכהן מוזהר ועי' בר"ן ב"מ פרק ט' שהביא בשם היראים דכהן אינו מוזהר רק בטומאה המטמא באוהל אבל היכי דליכא טומאת אוהל חשוב רק כטומאות נבילה דאינו מוזהר ומה"ט הלך אליהו על קבר נכרי לפי שסובר כרשב"י דעכו"ם אינו מטמא באוהל עיי"ש ע"כ הדבר פשוט וברור דגם בטומאות ע"ז אין הכהן מוזהר כנלע"ד בס"ד לדינא: עתה נבוא במה שהעיר כה"ג בהא דפליגי רש"י ותוס' זבחים דפ"ח לענין תרומה אי חשוב ממשקה ישראל אף דשרי לכהנים הואיל דעכ"פ אסור לזרים וכ' כה"ג דפלוגתתם הוא מחלוקת בש"ס יומא דס"ו דקאמר ואילו בני אהרן עם קדושיך לא קאמר ומשני ר' ירמיה דלא כר"י דסובר יש להם כפרה בשעיר המשתלח אביי אמר אפ"ת ר"י אטו כהנים לאו בכלל עמך ישראל נינהו עכת"ד כה"ג: לענ"ד יש לחלק בין הנושאים דהתם בזבחים סובר רש"י ז"ל נהי דגם כהנים בכלל ישראל המה מ"מ י"ל דכוונת התורה ממשקה ישראל שיהי' מותרלכל בר ישראל אבל ביומא דס"ו הוי פלוגתתם מדקאמר עמך בית ישראל י"ל דכהנים נתמעטו

מתיבת עם וכהא דמצינו בש"ס חולין דקל"ב ובש"ע יו"ד סי' ס"א דכהנים פטורים ממתנות משום דכתיב מאת העם ואמרי' ולא מאת הכהנים וגם בלויים הוי ספק אי חייבים במתנות אי מיקרי עם או לאו עיי"ש וכה"ג מצינו בש"ס שבת דס"ב דקאמר נשים עם בפ"ע הם אבל היכי דכתוב לשון ישראל גם כהנים בכלל וראי' מהא דעירוכין ד"ג דקאמר הכל חייבים בסוכה כהנים איצטרכא לי' סדיא הואיל דכתיב תשבו והיינו כעין תדורו א"כ כהנים דבני עבודה ניהו לא ליחייבו קמ"ל דחייבים וקשה אמאי לא קאמר הואיל דכתיב בישראל הו"א דכהנים אינם בכלל ועכ"ח נשמע דהיכי דכתיב לשון ישראל לכ"ע כהנים בכלל וז"ב ובגוף סברת רש"י ז"ל דדבר המותר רק לכהנים ל"ח ממשקה לישראל הערני בני הה"ג מ' חיים שליט"א מהא דפסחים דמ"ז ע"ב דאימעט בכור ומעשר דפסול לקרבן תמיד משה ולא בכור אחת ולא מעשר והשתא תיקשו הא בכור אינו נאכל אלא לכהנים א"כ למ"ל, קרא דבכור פסול לתמיד הא בלא"ה ל"ח בכלל משקה ישראל לשי' רש"י בשלמא במעשר ניחא דבעי קרא למעט הואיל דנאכל לכל אדם שפיר חשוב בכלל ממשקה ישראל אבל על בכור קשה ונהי דכ' בתוס' פסחים שם דהך מיעוט הוי רק אסמכתא בעלמא משום דבלא"ה דבר שבחובה אינו בא רק מן החולין אך באמת ממסקנת התוספת שם מבואר דהוי דרשה גמורה א"כ יש הוכחה ברורה מכאן דגם דבר המותר עכ"פ לכהנים חשוב בכלל ממשקה ישראל עכת"ד ובאמת י"ל דגוף מחלוקת רש"י ותוס' זבחים הנ"ל דקאי לשיטתם בהא דנחלקו רש"י ותוס' בשבועות ד"כ דלשי' רש"י נדר חל בקיום מצוה ולשי' התוס' לא חל וי"ל דפליגו אי כל איסורים חשיבו איסורי חפצא או איסורי גברא ועיי"ש בשבועות דכ"ג דפליגי רש"י ותוס' אי בסתם בנשבע שלא יאכל אי הוי נבילה בכלל שבועתו דשי' רש"י ז"ל דגם בסתם הוי נבילה בכלל ושיטת התוס' להיפוך ונהי דברש"י יומא דע"ד לא משמע הכי כבר הרגיש בסתירה זו בכפ"ת שם ולפ"ז י"ל דגם הכא פליגי בזה דלשי' רש"י ז"ל אין התיעוב מונח על החפץ ושפיר לא נפקע ממנו שם אוכל ולא דמי לעפר אבל התוס' ס"ל דהתיעוב מונח על החפץ ואיסורי אכילה ל"ח בכלל אוכל וכעין המבואר בחו"מ סי' רל"ד וכעין המבואר ברמב"ם הלכות תרומות דנזיר ששגג ושתה יין של תרומה דפטור מחומש וכתב הרדב"ז הטעם משום דאף בלי האיסור תרומה אסור מכח איסור נזיר ל"ח בכלל אכילה ורק באכל תרומה ביוה"כ בשוגג הואיל דחייב קרבן משום יוה"כ חזינן דרחמנא אחשבה לאכילה שפיר חייב ג"כ חומש אבל היכי דליכא קרבן שפיר ל"ח אכילה עיי"ש והנה זה פשוט דאף להסוברים דכל איסורין חשיבו איסורי חפצא מ"מ באיסור שאינו נוגע לכל העולם בוודאי דל"ח רק איסור גברא וא"כ י"ל דהא דכתבה התורה ממשקה ישראל הי' כוונת התורה במידי דמצד התיעוב על החפץ נאסר להדיוט אז כתבה התורה שלא יקריב לגבוה דבר המתועב וממילא יוצמח דבאיסור שאינו כולל לכל העולם ל"ח מתועב ושוב מותר לגבוה אבל לשיטת רש"י דס"ל דכל האיסורים חשוב איסור גברא א"כ עכ"ח דאינו משום התיעוב של החפץ ועכ"ח דהא דכתבה התורה ממשקה ישראל הכוונה דבעי שיהא מותר להדיוט ממש א"כ שפיר בעי שיהיו מותר לכל ישראל וז"ב בס"ד בביאור מחלוקת רש"י ותוס': עוד ראיתי לכה"ג שהעיר ברש"י פסחים דצ"א בהא דקאמר בש"ס אבל בבית האסורים של ישראל שוחטין בפ"ע כיון דהבטיחו להוציאו אמרי' שארית ישראל לא ידברו כזב ופירש"י ז"ל כגון לכופו להוציא

אשה פסולה או לשלם ממון והעיר כה"ג ממנ"פ היכי מיירי אי ביש לו לשלם ומשלם פשיטא ואי אינו משלם אמאי מוציאין אותו ואי באין לו לשלם אמאי חובשין אותו הרי אסור לו להמלוה להיות נושה בו עכת"ד: הנה כגוף הערתו דכירנא שבשו"ת מהרשד"ם הרגיש בזה ואינו תח"י כעת ובאמת גם בתומים חו"מ סי' צ"ז סקי"ג הרגיש ג"כ בדברי רש"י הנ"ל עי"ש.

אך לפענ"ד י"ל בכוונת דברי רש"י דמיירי במי שיש לו חוב אצל אחר מכח שנתן לו שוחד והוא חייב לאחרים דבשוחד הדין דבלא תבעו ליכא חיוב להחזירו כמפורש בחו"מ סי' ט' וממילא ליכא שדר"נ או במי שיש לו חוב אצל אחר מכח שנתן לו ריבית והוא חייב לאחרים דאז לשי' הסמ"ע בריבית גם בלא תבעו חייב לשלם אבל לשי' הב"ח והט"ז בח"מ סי' ט' וביו"ד סי' קס"א גם בריבית ליכא חיוב בלא תבעו ועיי"ש שחידש דבריבית ליכא שדר"נ הואיל דהתורה לא חייבה להחזיר רק לחיות את הלוה אבל לא שיתחייב ליתן לאחרים ולפ"ז העלה הדג"מ בס"א דרק להלוה מחויב להחזיר הריבית אבל לא ליורשי הלוה ולשיטת התומים הטעם דפטור בלא תבעו הואיל דנתן לו מדעתו ולא תבעו בוודאי מחלו ועיי"ש בנה"מ סי' ט' סק"א א"כ לשי' הגאונים דבריבית ושוחד כ"ז שלא תבעו ל"מ מחילתו א"כ כבר העיר בכנה"ג בס"א קס"א ובקצה"ח סי' ט' די"ל כיון דפריעת בע"ח מצוה כופין אותו הב"ד לתבוע הריבית והשוחד א"כ זה כוונת רש"י דהכא מיירי שלא רצה לתבוע כדי שלא יוכל הבע"ח שלו לגבות כשיטת הט"ז דבלא תבעו ליכא חיוב וממילא ל"ש שדר"נ ועי"ז חובשין אותו הב"ד כדי לתבוע הריבית שיוכל הבע"ח שלו לגבות חובו ותבעו וממילא נתחייב המלוה שלו לשלם להבע"ח שלו מכח שדר"נ ואיירי באופן שלא מחל לו אחר שתבעו א"כ בכה"ג דוקא בבית האסורים עכו"ם אסור לשחוט עליו דשמא לא יוציאו אותו וכמ"ש בתוספת שם בשם הירושלמי לפי דפיהם דיבור שוא אבל בביהא"ש ישראל שפיר כיון דכבר תבע להמלוה שלו את הריבית ושוב נתחייב המלוה לשלם לבע"ח שלו מכח שדר"נ שפיר שוחטין עליו הואיל דבוודאי יצא וז"ב בס"ד ודו"ק: עתה נבוא לדבר במה שנסתפק כהד"ג באב שקיבל קידושין לבתו הקטנה ממי שהוא ח"ל אי י"ל בזה אשלד"ע עכתו"ד: באמת לא אבין כלל דברי כהדר"ג דאיך אפשר לומר דמטעם שליחות הוא הרי אין שליחות לקטן ומפורש בש"ס ב"מ ד"י דאי חצר משום שליחות אין חצר לקטן ואף שכ' במהרש"א גיטין דף ס"ד דבמופהס"ל אי נימא דמועיל תרומתו ה"ה דיש לו שליחות והקצה"ח סי' קפ"ח סק"ג לא הביא דבריו עיי"ש אבל באמת בקידושין מהני קבלת האב אף עבור בתו קטנה גמורה ומפורש בש"ס דאב יכול לעשות שליח לקידושי בתו והרי לשיטת כמ"פ אין שליח עושה שליח בקידושין וע"כ דאבי' אינו בתורת שליח ורק שבקטנותה התורה נתנה לו כח לקדש אותה והא דמצינו בגיטין דכ"א דקאמר שליחות לקבלה נמי אשכחן בע"כ שכ' אב מקבל גט לבתו קטנה בע"כ ומכח דהא דאב מקב גט לבתו הוי ג"כ בתורת שליחות מ"מ י"ל דאינו בתורת שליחות רק הכוונה בש"ס הואיל דמצינו דיש משכחת גט בע"כ ע"י אחר נהי דאינו מתורת שליחות ורק שהתורה זכתה לו בקבלת גט כמו בקידושין מ"מ עכ"פ מצינו דגט בע"כ משכחת אף ע"י אחר וא"כ לפ"ז שפיר יש חילוק דבבב"ב נהי דנעשה שליח אפי' שלא מדעתו מ"מ כ"ז באינו יודע שהוא בחצר אבל בידוע ואינו מתכוין לקנות ל"מ כמ"ש בתוס' ב"ב דנ"ד ובעכ"ח בוודאי

ל"מ וא"כ בוודאי דהוי רק מתורת שליחות ושפיר אמרי' בדבבר עבירה לא נתנה לו התורה כח שליחות ושפיר ל"מ בחצר רק משום דבעכ"ח מותיב בה אבל בקידושין דמועיל קבלת אביו אף בעומדת וצווחת דבכה"ג ל"מ אף במידי דהוי זכות גמור כמ"ש ברשב"א קידושין דכ"ג והגם דבזכות גמור כ' בתוס' כתובות ד"א דיש שליחות לקטן אבל בקידושין וגירושין בוודאי דל"ח זכות גמור ואדרבה גט חוב הוי וא"כ מדחזינן דמהני בקטן ע"כ דאינו משום שליחות וא"כ ממילא דמהני ידו כידה ושפיר אף בקידשה לח"ל ג"כ מהני ועי' בבי"מ אה"ע סי' ק"מ לענין חצירו של שליח לקבלה שכתב דלענין החסרון מכח מילי חצר עדיף וביארתי בחידושי דאף שכ' המחא"פ דפועל מהני אף בעכו"ם אפ"ה כ"ז היכא דהמשלח יש לו כח השליחות ורק החסרון מצד המקבל שפיר מהני בפועל אבל היכא דהמשלח אין לו כח השליחות אף פועל ל"מ דיד רבו כיד עבד לא אמרי' וכהא דמצינו בפמ"ג יו"ד סי' ס"א לענין אשתו כגופו דגופו כאשתו לא אמרי' עיי"ש ובאמת לפ"ז י"ל בהא שכ' בתוס' קידושין דמ"ב להוכיח ענין שליחות בקדשים מפסחים דפ"ח מהא דשכח מה אמר לו רבו והקשה השעה"מ דהרי י"ל דהתם שאני משום דיד פועל עדיף ועפ"ז ניחא דאי נימא דאין שליחות א"כ התורה לא נתנה כלל להמשלח כח השליחות בכה"ג אף פועל ל"מ ומיושב הכל בס"ד ודוק היטב: באעה"ח ג' משפטים תרמ"ט פה"ק ראדמישלא.

ב"ד דו"ש הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן פ"ב.

לכבוד הרב הגאון המפורסים שלשלת היוחסין מו"ה שמעון סופר אבד"ק ערלוי שליט"א: בדבר שאלתו באיש אחד הי' חולה מסוכן ר"ל ונתרפא וצריכין להשגיח על מאכלו שיהי' עפ"י חוק הרפואה שלא יחזור לקילקלו והמשגיח עליו ביקש מהב"ב שיראו לו בכל פעם את מאכלי החולי ופ"א בש"ק עמד מבחוץ להבית שהי' בו החולה שנתרפא וראה דרך החלון שהביאו מאכל והכניס ידו דרך החלון ולקח המאכל בידו והוציאו לחוץ ותיכף כשהוציאו לחוץ נזכר שהוא שבת ולא החזיר את המאכל לרה"י וגם לא הניחו על הקרקע ורק נשאר תוך ידו שהי' אווז אז למעלה מעשרה טפחים ומסתמא נתנו ליד תינוק או עכו"ם ומסופק אם תיכף בשעת שהכניס ידו שכח שהוא שבת והי' בדעתו להוציא המאכל לחוץ או שהי' זוכר אז שהוא שבת והי' בדעתו לראות את המאכל אם הוא טוב עבור החולה ולהניחו בפנים רק אחר שלקח בידו את המאכל שכח שהוא שבת והוציאו אם צריך לכפרה זה תורף השאלה בקצרה: והנה אם באמת בתחילה בשעה שלקח בידו לא הי' בדעתו להוציאו א"כ מפורש בש"ס המפנה חפצים מזויות לזויות ואח"כ נמלך עליהם להוציאן פטור לפי שלא היתה מחשבתו הראשונה לכך דבמלאכת שבת בעי' שתיכף בשפת הפקירה יהי' מחשבתו לעשות הנחה וא"כ ל"ח רק כעושה עקירה לחוד או הנחה לחוד דליכא רק איסור דרבנן ובשלמא בשנים שעשאו יש שיטת מקצת פוסקים דעכ"פ עובר בעשה דשבתון כנודע מ"ש בזה בס' מעין החכמה וברש"י במתני' דשבת משמע דגם בכה"ג ליכא רק איסור דרבנן ועיי' בפמ"ג בפתחה להלכות שבת עכ"פ אי באמת לא הי' בזה רק איסור דרבנן א"כ בפשיטות לא הי' מקום להחמיר בתשובתו דנהי דמפורש ברמ"א סי' של"ד ובמג"א שם דאף אם חילל שבת בתחומין דרבנן צריך להתענות מ' יום אך באמת י"ל לשי' רוב הפוסקים דליכא רה"ר בזה"ז כמפורש בש"ע סי' שמ"ה וא"כ עקירה לחודה בכרמלית הוי תרי דרבנן ועיי' ב

בפמ"ג בפתיחה שם להל' שבת שהאריך דא"נ דח"ש באיסור שבת אינו רק דרבנן י"ל דלא גזרו בכרמלית ועכ"פ תרי דרבנן קיל מחד דרבנן כנודע מדברי הח"מ אה"ע סי' כ"ח דתרי דרבנן חשוב כאין לו עיקר מה"ת א"כ בתרי דרבנן עכ"פ א"צ להחמיר בתשובתו כ"כ ועיי"ש בדג"מ דאם חילל שבת בתחומין במקום חשש הפסד ממון רב דא"צ תשובה ואך באמת יש ס' שמא תיכף בשעת שהכניס ידו ולקח המאכל הי' בדעתו להוציאו לחוץ היינו ששכח שהוא שבת וא"כ עבר איסור הוצאה בעקירה והנחה וא"כ בוודאי צריך כפרה דאף א"נ דלדידן לית רה"ר מ"מ עכ"פ גם בעבר אתחומין דהוי לכ"ע דרבנן עכ"פ באלפים אמה גם לדעת הרמב"ם ז"ל הוי דרבנן אפ"ה צריך תענית מ' יום מכ"ש הוצאה דלקצת פוסקים גם עתה יש רה"ר פשיטא דצריך עכ"פ תענית מ' יום ועיין ש"ס סוכה ט"ז די"ל דשבות דאיסור סקילה חמור ממצות עשה אך לכאורה י"ל דאם א"ס' מתי שכח שהוא שבת יש לאוקמא אחזקה שהשכחה הי' באיחור הזמן ובוודאי בשעה שהכניס את ראשו ידע שהיום שבת ולא הי' בדעתו להוציאו ורק אח"כ שכת שהוא שבת ול"מ לשיטת הרמ"א יו"ד סי' א' דבשו"ב ששכח הלכות שחיטה אם נטל קבלה דאין אוסרין שחיטתו למפרע ואמרינן השתא הוא ששכח מכ"ש דהכא ג"כ אמרינן השתא בשעה שהוציא שכח שהוא שבת או שאסור להוציא מבחוץ לבית ואף לשל' הט"ז החולק מ"מ רק שם דהשכחה אינו בא בפעם אחת ודמי להא דקאמר בש"ס גבי מקוה חסר ואתאי וגם שייך ח"א אמ"ה והוי תרתי לריעותא אבל הכא השכחה בא ע"כ ברגע אחת א"כ יש לתלות דבא השכחה באיחור הזמן וגם ל"ש תר"ל ואדרבה לאוקמה הגברא בחזקת כשרות עד עתה והגם דבל האיסור נעשה בשוגג ולא לעשה רשע מ"מ לפמ"ש הרמב"ם ז"ל החילוק בין אונס לשוגג דבשוגג עכ"פ הי' לו להעלות על הדעת א"כ מדחזינן דצריך כפרה ע"כ דהוא חטא איזה חטא ושוב עכ"פ איתרע קצת חזקת כשרות שלו מדנודמן לו חטא שוגג א"כ י"ל השתא הוא דאיתרע ובפרט הכא א"נ דהשתא הוא דשכח שוב לא עבר כלל איסור תורה דהיכי דלא הי' מחשבתו הראשונה לכך ליכא רק איסור דרבנן ואף שנודע שיטת כ"פ דאם עבר אדרבנן שוב איתרע חזקת כשרות אף מה"ת מ"מ הכא גם לענין דרבנן יש נ"מ א"נ דמתחילה בשעת עבירה הי' דעתו להוציאו עבר תיכף אדרבנן אבל א"נ דהשתא הוא דשכח א"כ רק בשעת הנחה עבר אדרבנן ובדרבנן בוודאי אמרינן השתא הוא דאיתרע וא"כ ממ"נ לענין ד"ת י"ל דהשתא הוא דשכח ולא עבר כלל אד"ת וגם לענין דרבנן י"ל השתא הוא דעבר וא"כ שפיר יש לאוקמה אחזקה דהשתא הוא דשכח ושוב לא עבר רק אתרי דרבנן דלשי' רוב הפוסקים לדידן ל"ל רה"ר א"כ הנחה לחוד בכרמלית הוי תרי דרבנן ובוודאי אין להחמיר בתשובתו: וגם יפה הביא כת"ה לצרף שי' הפוסקים דלמעלה מי' אינו חייב במניח בידו דל"ת רה"ר וא"כ הוי עכ"פ כעין ס"ס לפטור שמא כשי' הה"מ ושמא שכח אחר שכבר הי' מונח בידו ולא הי' רק הנחה לחוד ול"ח ס"ס משם אחד דהוי מוסף במציאות וחוץ לזה נודע דברי הפוסקים דמה"ת גם ס"ס משם אחד מהני ושוב לענין כרמלית דרבנן מהני ס"ס משם אחד, וגם א"נ דלמעלה מי' אף איסור דרבנן ליכא שוב יש נ"מ לענין דרבנן וא"כ אף אי נימא דגם בזה"ז יש רה"ר אפ"ה הוי ס"ס לענין ד"ת וס' אחד לענין דרבנן שמועיל כנודע עתה נדבר מה שהעיר כת"ה די"ל דהואיל דהי' עוסק במצוה להשגיח על החולה שלא יחזור לחוליו א"כ הוי טרוד בדבר מצוה ופטור והביא דברי

התוי"ט ריש שבת שכתב דאף שנתן לתוך ידו של עני וקיים מצות צדקה מ"מ כיון דלא ניתן שבת לדחות אצל מצות צדקה שפיר חייב ובאמת מה דמביא מש"ס דשבת שם קאמר רק בקדם ומל של שבת בע"ש דאז אינו טרוד במצוה כלל דלגבי האי גברא לא ניתנה שבת לדחות א"כ י"ל דוקא שם באמת אם הי' זוכר לא הי' שום חיוב מצוה מוטל עליו לכך שפיר חייב אבל הכא עכ"פ מצות צדקה מוטל עליו ושפיר י"ל דכמו בלולב דלעולם לא ניתנה שבת לדחות אצל מצות לולב אפ"ה אם הוציאו לרה"ר קודם שיצא ידי חובתו א"ח ה"ה די"ל לגבי מצות צדקה דיופטר ועיין הג"ה רעק"א ז"ל ריש שבת: ומה שכ' כת"ה דבשלמא בצדקה יוכל העני למחול מלקבל לכך ל"ח מצוה חיובת שיופטר עי"ז מחיוב שהוציא לרה"ר וכעין הא דמצינו באשה האסורה דליכא עשה דולו תהי' לאשה לפי שיכולה לומר לא בעינא: הנה בגוף הדבר נודע דכן הוא שיטת הראב"ד הובא ברשב"א דמש"ה אין מברכין על הצדקה לפי שתלוי בדעת העני והביא דברי הש"ס הנ"ל אך במהרי"ט סי' מ"ז דחה דשם לענין דחיית עשה לל"ת בעי שיהי' דומי' דמילה בצרעת שלא יהי' אפשר לבטלה וגם כמ"ש בת"י שם בכתובות דאשה אינה מחויבת במצוה דולו תהי' ואם תאמר לא בעינא גם ממנו יופקע העשה לכך אין לה לעבור בשביל קיום עשה שלו והגם דהעיר בכפ"ת דגם במצות יבום אין האשה מצוות ואפ"ה ס"ד דהש"ס דנימא עדל"ת אך יפה כ' במנ"ח דשם עכ"פ אף אם לא תרצה האשה מ"מ עכ"פ לא יופקע ממנו העשה אבל הכא אם תאמר לא בעינא יסתלק העשה לגמרי ובאמת כ' במהרי"ט דצדקה אף דתלוי בדעת העני אפ"ה מפורש בש"ס דנשבע ליתן מתנה לעני דחשוב מושבע ועומד ועיין בר"ן שבועות דנשבע ליתן הכוונה אם ירצה לקבל ואם הוא נותן והמקבל א"ר לקבל קיים שבועתו ובתוי"ט שם כתב דבכיבוד נהי דאם האב ימחול על כיבודו יופטר מ"מ ס"ד דכיבוד ידחה ל"ת והסברא דאף אם ימחול עכשיו על הכיבוד אפ"ה לא נפקע ממנו המצוה לגמרי דבכל שעה יוכל לצוות שנית וא"כ ה"נ בצדקה אף דכ"ז שאין העני רוצה לקבל א"צ ליתן לו מ"מ עכ"פ מצות צדקה מוטל עליו בכל שעה ולא דמי להא דש"ס כתובות ד"מ דאי אמרה ל"ב ובגוף הדבר ראיתי בעיקרי הד"ט הובא בשם בית יעקב דאם נדר ליתן צדקה לעני י"ל דמחילת העני ל"מ לפוטרו מחיובו לפי שצדקה בא לכפרת נפשו של הנודר ובמידי שבא לכפרה ל"מ מחילה ובאמת מצינו במתני' דתרומות דתשלומי תרומה בשוגג הואיל שהוא לכפרה ל"מ מחילת הכהן אך באמת מפורש בתוס' כתובות ד"ל ע"ב ועוד בכ"מ דרק קודם שהופרש ל"מ מחילה אבל אחר שהופרש מהני מחילה אך בגוף הדבר אי מהני מחילת העני י"ל דזה תלוי א"נ דבצדקה לעני שייך דין אמירה לגבוה והוי ככבר קנה העני ורק הוי כפקדון ביד הבעלים א"כ במידי שהוא של אדם ורק שהוא בתורת הלוואה ביד אחר מהני מחילה אבל א"נ דגם בנודר לעני ידוע אפ"ה ל"ש בזה רק חיוב נדר א"כ כ"ז שלא זכה בו העני הוי כמוחל דשלב"ל ל"מ דאף דבוודאי יקיים נדרו מ"מ גם מידי דוודאי יתהווה אפ"ה חשוב דשלב"ל כמ"ש התוס' ב"ב דע"ט דגם בחצי עבד שקידש שנהי' דכופין לשחרר אפ"ה ל"מ לרבנן וחשוב דשלב"ל ורק סילוק מהני בכותב ועודה ארוסה עכ"פ כיון דכבר נתארסה יוכל לסלק נפשו מנכסיו ועיין בר"ן דקודם אירוסין אף סילוק ל"מ ועיין ח' הרי"מ כתובות דפ"ג: אך באמת י"ל דמחילת העני מהני דיוכל לומר הריני כאלו התקבלתי ועיין ר"ן נדרים דכ"ד אך עכ"פ בנ"ד י"ל כמ"ש כת"ה כיון דהחולה לא יוכל

למחול שלא להשגיח עליו דהא אסור להסתכן בנפשו ונהי דרק בנשבע להמית עצמו חשוב מושבע ועומד ולא חל שבועה אבל נשבע לחבול בעצמו חל שבועה משום דלא אתי אלא מדרשא כמ"ש הר"ן פ"ג דשבועות מ"מ עכ"פ בלי שבועה א"י למחול ושוב י"ל דחשוב בהיל ובפרט דנודע מ"ש התוס' חולין דט"ו פ"ב דחולה שהבריא שכיח שיחזור לחוליו וא"כ חשוב ניתנה שבת לדחות אצל חולה ואף דעכשיו ברי' ואסור לחלל שבת עבורו מ"מ עכ"פ לא דמי להא דקדם ומל של שבת בע"ש דשם לגבי האי גברא לא ניתנה שבת לדחותו ונודע מה שהעירו המפורשים בהא דבחולין מוקי הא דהשוחט בשבת כגון שהי' לו חולה והבריא מש"ה לא הוי מוקצה ואף א"נ יש מוקצה לחצי שבת אפ"ה שכיח שיחזור לחוליו והא באמת הוקשו בתוס' פסחים דמ"ו דנימא בכל מלאכת שבת הואיל דחזי לחולי שיב"ס רק דל"ש אבל הכא ששכיח שיחזור לחוליו א"כ שוב יופטר ממלאכת שבת מטעם הואיל אך בחי' כתבתי דבאמת נודע מה שהעירו המפורשים גם בהא דאמרינן הואיל דאי מיקלעו אורחים הא יהי' חייב משום דמחשבתו לאיסור אך יפה כ' האחרונים דרק גבי פק"נ בשבת דרק דחוי' אצל פק"נ אז חייב במחשבתו לאיסור וה"ה בהא דשחט שני חטאות של ציבור נהי דשבת אצל קרבנות הותרה כמפורש בש"ס יומא מ"ז מ"מ נודע מה שהעירו על הכ"מ פ"ב דשבת מש"ס הלז ויפה כתב בשו"ת עט"ח סי' ד' דרק שבת אצל קרבנות דהוי דבר תמידי זה הוי הותרה, א"כ באירע פסול בקרבן ראשון וצריכין להקריב שני זה הוא דבר מיקרי והוי רק דחוי' ודמי להא דפק"נ אבל באו"נ ביו"ט דהוי הותרה ממש לא איכפת לן במחשבת איסור ולפ"ז לכאורה צריכין להבין קושית התוספת דנימא הואיל דחזי לחולה הא פק"נ בשבת הוי רק דחוי' ול"ש הואיל אך באמת לפי מה דס"ד דתמיד שייך הואיל ולא משכחתי שיתחייב על מלאכת שבת כלל שפיר דמי להא דטומאת כ"ג ונזיר לגבי מת מצוה דחשוב הותרה אבל למאי דתירצו דל"א הואיל משום דליש וא"כ תמיד חייב במלאכת שבת ונהי דאם במקרה יש לו חולה שהבריא א"כ שייך לומר הואיל מ"מ אליבא דאמת שבת אצל פק"נ הוי רק דחוי' ול"ש הואיל דהוי מחשבתו לאיסור ומיושב קושי' הנ"ל ובאמת כתבתי בתשובה דלשיטת הסוברים דמש"ה שוחטין לחולה בשבת ואין מאכילין נבילה משום דשבת הותרה אצל פק"נ שוב י"ל בהי' לו חולה והבריא כיון דשכיח שיחזור לחוליו נימא הואיל והארכתי בזה בסוגי' דטומאה דחוי' בישוב דברי הרמב"ם ז"ל ואכמ"ל.

עכ"פ אף א"נ דאם באמת עשה מלאכה במזיד בשביל חולה והבריא דחייב אבל עכ"פ בשוגג שהוציא לצורך החולה עכ"פ כיון ששכיח שיחזור לחוליו עכ"פ חשוב זמנו בהיל ושפיר י"ל דהוי כטעה בדבר מצוה ופטור עכ"פ מכל הני טעמי דלעיל נלע"ד דאין להחמיר בתשובתו ואדרבה אין להחמיר בכדי שלא ימנע א"ע פעם אחרת מלהשגיח על החולה וז"ב בסיד: באעה"ח יום א' קרח תרע"א לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן פ"ג.

להרב כש"ת מו"ה אליעזר צוקער נ"י מוצד"ק שיניאווע יצ"ו. בדבר שאלתו באשה שיש לה חבורה הנקרא קרעציל על הרחם מבחוץ וכשעוסקת הרבה בביתה או ע"י שהולכת הרבה נופל קצת מהרחם לבית החיצון והחבורה מתחכך בכותלי ביה"ר וזב ממנה הרבה ליחה ודם וכשיושבת בביתה במנוחה אז מתייבש החבורה ומילדת ישראלית

בדקה אותה והגידה שיש לה חבורה כנ"ל וכן הגיד רופא עכו"ם שיש לה חבורה ושדם זה בא מהחבורה זה תורף שאלתו: והנה לכאורה לא ביאר כת"ה אם האשה יש לה ווסת ורואית בשעת ווסת כדרך כל הנשים והנה מצד שהמילדת אמרה שיש לה חבורה י"ל דדיבור שלה גרידא מהני ואף שלא הובא בדברי כת"ה אם המילדת אמרה שהחבורה מוציא דם מ"מ כיון דעכ"פ דרך החבורה להיות מ"ד א"כ לשי' הרשב"א ז"ל מהני מכה שאינו ידוע אם מ"ד אף בשעת ווסתה ואף להחולקים על הרשב"א מ"מ באשה שיש לה ווסת שלא.

בשעת ווסתה מקיל הרמ"א בסי' קפ"ז אף באשה שאינו ידוע אם מכתה מ"ד אם הוא עכ"פ בגדר מכה שדרכה להוציא דם בשום פעם וכמו שביאר בזה בשו"ת ח"ס סי' קמ"ב ואף לשי' הש"ך דמכה שא"י אי מ"ד ל"מ רק לענין רדמ"ת מ"מ י"ל לא מבעיא א"נ דכוונתו משום דכדי שלא להוציא אשה מבעלה עולמית סמכינן גם אמכה שא"י אם מ"ד ולפ"ז כתב בסד"ט בשם השבות יעקב דה"ה בא"י לטהר א"ע לבעלה מקילין גם לענין נקיים א"כ בנ"ד בוודאי דמהני דיבור המילדת אך אף לשי' הסד"ט שם דרק לענין רדמ"ת דרבנן סמכינן אמכה שא"י אי מ"ד ולא לענין נקיים דהוי ד"ת מ"מ י"ל דגוף הדבר אי רדמ"ת הוי ד"ת או דרבנן תלוי במחלוקת דלשי' הט"ז תשמיש חשוב ווסת הגוף והוא דלא אסרינן אותה בפעם א' כמו בכל ווסת שאינו קבוע הטעם דבשביל חששא דווסת שא"ק לא מוציאינן אשה מבעלה ולשיטת הש"ך תשמיש חשוב כמו ווסת הקפיצה ודעת החו"ד דתשמיש חשוב כמו ווסת גמור וכבר הבאתי בספרי דדבר זה תלוי במחלוקת רשיי ותוס' נדה דס"ו וא"כ לפ"ז א"נ דרדמ"ת מה"ת וכמו"ש החמ"ח אה"ע סי' קי"ט וסמוך לווסת הוי ד"ת וכיון דמועיל מכה שא"י אי מ"ד גם ברדמ"ת אף להסוברים רדמ"ת ד"ת ועכ"ח הטעם כיון דאם לא ניתלי במכה תאסור לבעלה לעולם שפיר מהני מכה שא"י אי מ"ד וי"ל הסברא כיון דיש לה ווסת א"כ באמת שלא בשעת ווסת אין דרך המקור להוציא דם א"כ שכיח יותר לומר שבא הדם מהמכה ונהי דא"י אי מ"ד אפיה לתלות במכה אינו נגד הרגילות אבל לתלות במקור הוי נגד הרגילות והא דהחמיר הש"ך לענין ז"נ התם שאני משום דנוגע לאיסור נדה דהוי בכרת חוששין גם למידי דל"ש עכ"פ מדרבנן וכסברת המרדכי דבבכור ל"מ היתר חולבת משום דנוגע לחשש איסור כרת ל"מ רוב ונודע סברת השטמ"ק די"ל דבאיסור כרת אף ס"ס ל"מ אבל לענין רדמ"ת דרוצין לאוסרה לבעלה לעולם א"כ החזקת היתר לבעלה עם הרוב דאין דרך המקור להוציא דם שלא בשעת ווסתה מצטרפין וא"כ היכי דאיכא רו"ח להיתר אז לכ"ע ל"ח למיעוט עיין תוס' חולין דפ"ו ותוי"ש כתובות דט"ז ותוס' כתובות דכ"ט ושפיר מהני מכה שא"י אם מיד א"כ ה"ה הכא דא"י לטהר א"ע לבעלה א"כ גם הכא החז"ה מצטרף לרובא ושפיר מהני גם מכה שא"י אי מ"ד וז"ב: ובפרט די"ל דכפי הנראה במכתב כת"ה אשה זו אינה מרגשת בשעה שבא הדם מהמקור א"כ שוב שייך ההיתר מכח ס"ס כהרמ"א בסימן קפ"ז סעיף ה' והכא דהמכה הוא בביה"ר שוב ל"ח משם אחד ושפיר מועיל גם לשי' הש"ך שם כמ"ש הגר"ח כ ונוב"י וס"ט דבמכה במקור כיון דיש נ"מ בין הספיקות ל"ח משם אחד ובפרט דכבר נודע מיש המפורשים דמה"ת גם ס"ס משם אחד מהני ובפרט היכי דיש ח"ה לכ"ע מהני גם ס"ס משם אחד כמ"ש הכו"פ והח"ס ובפרט דלפי דברי הרופא המכה מ"ד ונהי שאינו אומר בבירור שדם זה

בא מהמכה מ"מ עכ"פ הרי אומר בבירור שמכה זו מ"ד ושפיר בוודאי יש לתלות שהדם של אשה זו מהמכה ונהי שכו"הח"ס דעל גוף פרטי א"א לסמוך אדיבור של רופא עכו"ם ובפרט דכיון שהם לומדים חכמת הניתוח בגופו של עכו"ם א"א להם לדון מזה על גוף ישראל ועפ"י דברי הש"ס ע"ז דל"א אך באמת לשיטת כמ"פ יש נאמנות לרופאים באיסורים ובפרט במידי דאומרים דבר ברור בוודאי דמהימני ורק ברדמ"ת דכבר איתחזקה ל"מ אבל במידי דלפי דברי הרופא לא התחיל האיסור שפיר מהימן ובפרט דבנ"ד לפי"מ שאומרת המילדת ישראלית שיש לה מכה נהי דהמילדת אינה אומרת אם המכה מ"ד מ"מ ע"י דיבור המילדת יש רגל"ד שהרופא אומר אמת והיכי דיש רגל"ד לכ"ע גם רופא עכו"ם נאמן כמ"ש הרדב"ז והבית שלמה אה"ע סי' ע"ז ובפרט היכי דהוי מדעל"ג לכ"ע רופא נאמן עי' שו"ת ד"ח ח"ב סי' ע"ז מ"ש בזה וחוץ לזה י"ל לפמ"ש כת"ה דאשה זו הרחם נופל לה לביה"ח א"כ לשי' הר"ש שבב"י סי' קפ"ח בכה"ג טהורה אף בלי מכה הואיל דאין דרך ראי' בכך תולין שכל הדמים הוא מחמת השבירה והרי מזה גופא שאינה רואית דם רק בשעה שהמקור הוא חוץ למקומו יש הוכחה ברורה שהדם בא מכח השבירה ואף להנוב"י המחמיר בזה מ"מ מודה דהוי עכ"פ כמו מכה שא"י אי מ"ד ובח"ס סי' קמ"ה הכריע דבליכא הרגשת פתיחת פי המקור אף בהרגישה זיבת דבר לח יש להקל א"כ בנ"ד דליכא הרגשה ברורה שוב תולין דמה שרואית דוקא בשעה שהמקור הוא למטה דוודאי הדם בא מהמכה ובפרט דלפי דברי הרופא מכתה מ"ד פשיטא דעכ"פ שלא בשעת ווסתה יש לתלות במכה אך עכ"פ בשעת ווסתה לא יהי אפשר לתלות במכה כיון דלפי דברי המילדת ל טפי ממכה שא"י אי מ"ד ועל דיבור הרופא כבר הבאתי דיש לפקפק על נאמנות הרופא אך אם תוכל להפסיק בטהרה וגם יום א' נקי שוב אף אם תראה אח"כ דם תהי' טהורה אך בתנאי אם תראה דם גם אז בשעה שהמקור יהי' שלא במקומו אז תוכל לתלות הדם בהמכה או לסמוך אשיטת הר"ש דאם רואית בשעה שהמקור הוא שלא במקומו טהורה משום דאין דרך ראי' בכך אבל בלי הפס"ט קשה להתיר וכמ"שבחו"ד סי' קצ"ו דבבדיקת הפסק"ט לא תלינן במכה ונהי דהאב"מ בסופו בתשובה כ"ג השיג על החו"ד ונודע מ"ש הח"ס דאם גם בשעת ווסתה הי' לה המכה א"כ באמת גם אז הי' לנו לתלות בהמכה מדינא רק שהוחמרנו אז מטעם וכי לעולם לא תטמא אבל עכ"פ אחר שעבר זמן ווסתה שוב י"ל דהוי ס"ס להקל שמא גם בשעת ווסתה הי' הדם מהמכה ושמא עכ"פ עכשיו הדם הוא מהמכה עיי"ש אפ"ה י"ל בנ"ד דכבר כתבתי דעל נאמנות הרופאים יש לפקפק וכל סמיכתנו הוא רק על דיבור המילדת א"כ המילדת הרי לא הגידה אם המכה מיד ושוב ל"ח רק כמכה שא"י אי מ"ד וא"כ לשי' התוס' נדה דט"ז במכה שא"י אי מ"ד מדינא אסורה בשעת ווסתה ואזדא בזה הס"ס שכתב הח"ס ושוב שפיר בעי שתפסוק בטהרה אבל עכ"פ אם תפסיק בטהרה ויהי' לה יום א' נקי אף שתראה אח"כ תוכל לתלות בהמכה כנלע"ד בס"ד לדינא: באעה"ח א' וארא תרס"ד ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן פ"ד.

להרב כש"ת מו"ה דוד אלימלך הכהן ראבדק"ק דינוב יצ"ו. בדבר שאלתו באיש אחד נשא אשה והיתה חופת נדה וקודם שטבלה נשתגעה ר"ל והוליכוה לבית החולים לבובה וכעת הוקל מעלי' חלי' מעט אך נודע לנו שגם קודם החתונה היתה בשגעון ר"ל אך בעת

החתונה נראה שהיתה שפולי בדעתה אך יש קצת ספק שמא גם בעת הנישואין לא היתה בדעתה כראוי אך זאת ידוע עכ"פ שמקודם הנישואין היתה משוגעת גמורה וגם תיכף יום אחר החתונה נשתגעה והבעל לא הי' לו שום ידועה ממום שהי' לה קודם הנישואין כי עשו במחשך מעשיהם להוליך אותו שולל וכעת הבעל צועק במר נפשו כי מאוסה היא בעיניו מחמת השגעון שהי' לה קודם הנישואין ואחרי הנישואין וגם כי הי' מקח טעות ורצונו לישא אשה אחרת כי אשה זו אינה מרוצה לקבל ג"פ והוא איש עני ולא קיים פו"ר וקשה לפניו להשיג היתר מק"ר ושואל אי יש מקום להתיר בלי ק"ר זה תורף השאלה בקצרה וזה תשובתי בס"ד: הנה כת"ה הביא משו"ת מרן בדברי חיים ח"א סי' נ' דבכה"ג שהי' לה המום מקודם הנישואין י"ל דהוי מקח טעות דהא קיי"ל בש"ע סימן ל"ט דקדשה סתם וכנסה סתם צריכה גט מספק דשמא הקפיד על מומין אף בלא התנה, ואף דכ' בהפלאה דאם כבר נתרפא' בשעת נישואין אז דוקא בהתנה ע"מ שאין בה מומין אז בטילין הקידושין שאמרינן שגם על מומין שהי' בה מקודם הקפיד אבל בסתמא אף דבנמצא בה מומין י"ל דהקידושין בטילין מ"מ אם כבר נתרפאה אין הקידושין בטילין מ"מ אם חזרה אח"כ לחלי' י"ל אמ"ל שלא היתה רפואה ברורה ושוב י"ל דהקידושין בטילין עכ"פ ובאמת מצינו כעין זה בש"ע יו"ד סימן קפ"ז לענין רדמ"ת אם בדקה ולא מצאה כלום דאם ההיתר רק משום דנתרפאה כ' הס"ט שם דאם חזרה וראתה אף פ"א מחמת תשמיש אמרינן אמ"ל שלא היתה רפואה ברורה עכ"פ נשמע דבלא ידע מהמום הוי רק ספק קידושין וכיון דשוטה הוי מום גמור דהא הרא"ש בכלל מ"ב יליף שוטה מנכפה וא"כ הוי רק ס"ק ושוב י"ל כיון דחדר"ג הוי רק דרבנן לשי' כמ"פ ובפרט אחר אלף החמישי שוב בס"ק לענין חדר"ג הוי סד"ר לקולא הנה בעיקר הדבר אי בס' חדר"ג אזלינן לקולא יש בזה מבוכה רבה ובנוב"י קמא כי דחרם הוי דאורי' ואף א"נ דהוי ד"ק מ"מ י"ל ד"ק כד"ת דמיא אך במד"ת החליט דאזלינן בספק לקולא ומש"ה חולק על הב"ש דלענין חדר"ג נאמן ע"א לומר שמתה אשתו דזה הוי בעי' בש"ס אי ע"א נאמן נגד ח"א ולענין דרבנן הוי לקולא ועיינן בח"ס אה"ע סי' ג' שהחמיר דגם אחר אלף החמישי יש להחמיר בספק אך בח"ס ח"ב סי' צ"ט מצדד די"ל דהוי רק דרבנן ומקילין בס'.

חוץ לזה י"ל אף א"נ דחדר"ג הווי רק דרבנן מ"מ י"ל כ"ז דוקא לענין הס' אי ר"נ גזר בכה"ג כמו בפלוגתת הפוסקים אי ר"ג גזר במקום מצוה שפיר י"ל סד"ר לקולא אבל הכא דהס' נולד בקידושין ולענין גוף הקידושין הוי סד"ת וממילא מס' צריכה גט שוב נהי דלענין הבעל אי מותר לישא אחרת הוי רק דרבנן מ"מ כאן דמחמירנן דהאשה צריכה גט שוב חשוב כיש לו ב' נשים ועובר על חדר"ג כעין שמצינו כס' דרוסה שנתערבה באחרים דמחמירין אף דעתה הוי סד"ר מ"מ כיון דעצם הס' הוא סד"ת שוב מחמירין אף כשנעשה דרבנן ה"ה הכא י"ל כן אך באמת יש לחלק דכבר נודע מה שהעירו בהא דס' דרוסה מהא דס' ביצת נבילה אזלינן לקולא אף דהס' על התרנגולת הוא סד"ת מ"מ לענין הביצה מקילין וכ' הפר"ח לחלק דאם הס' על ב' גופים אז נהי דלענין התרנגולת הוי סד"ת ולחומרא מ"מ לענין הביצה דהוי גוף אחר ומעולם לא הי' רק סד"ר שפיר מקילין א"כ ה"ה הכא הס' נולד על האשה אם צריכה גט א"כ שפיר אצלה הוי סד"ת אבל על הבעל אם מותר לישא אחרת הוא רק סד"ר א"כ י"ל דבתרי

גופי אין אחד תלוי בחבירו ושפיר י"ל דלענין חדר"ג אזלינן מס' לקולא: אך לכאורה יש להעיר דהא גם לענין הבעל יש נפ"מ בס' זה לענין ד"ת היינו אם מותר לישא אחותה ולענין זה הוי סד"ת ולחומרא שוב נהי דלענין לישא אחרת הוי רק סד"ר מ"מ שוב י"ל כיון דבגוף זה נחמיר בס' זה לענין ד"ת שוב יש להחמיר אף דלענין לישא אחרת הוי רק ספיקא דרבנן מ"מ שוב י"ל כיון דבגוף זה נחמיר בס' זה לענין הד"ת שוב יש להחמיר אף לענין דרבנן אך באמת י"ל לפימ"ש המפוי' לחלק בין דס' דרוסה להא דס' ביצת נבילה דשם בס' דרוסה הס' נולד מקודם על ד"ת ולא ידענו אז שיגיע לידי סד"ר דהא לא ידענו שיתערב ברוב וכבר החמרנו בספיקו שוב אי אפשר להקל אף לאחר שנעשה דרבנן אבל בהא דס' ביצת נבילה נולד הס' על ד"ת ודרבנן ביחד נהי דמחמירין לענין ד"ת אפ"ה לענין דרבנן מקילין א"כ הכ"נ מיד בשעת הקידושין נולד לנו ספק על ד"ת היינו לענין האשה אם צריכה גט ואם הבעל והי' מותר לישא אחותה וזה הוי סד"ת אבל זה אם מותר הבעל לישא אחרת זה הוי תכף סד"ר שוב י"ל דאזלינן לקולא ועיי' בשעה"מ פ"י ממקואות שהאריך בזה והביא דברי הה"מ דבככר ס' טמאה אין מערבין בו אף דלגבי האדם הוי סד"ר לענין עירוב מ"מ כיון דהס' נולד תחלה על ד"ת מחמירין אבל הכא בנוולד ביחד י"ל דאזלינן לקולא בדרבנן ובפרט שי"ל לפמ"ש בשו"ת בית אפרים דבנמכר חמץ בס' קנין מותר אחזה"פ מטעם ס' דרבנן אף דנולד הס' בימי הפסח ואז הוי סד"ת מ"מ כיון דגם בימי הפסח ידענו דאחזה"פ יהי' סד"ר שפיר מקילין בדרבנן עיי"ש א"כ מכ"ש הכא דמיד בשעת הקידושין נולד ס' לענין חדר"ג א"כ נהי דמחמירין לענין גט ולענין לאסור בקרובותיה אבל עכ"פ לישא אשה אחרת יש להקל מטעם סד"ר: והנה באמת בשו"ת ד"ח שם משמע דאף שמקיל לגרשה בע"כ אבל אם א"א לגרשה בע"כ אינו מתיר לישא ב' נשים רק ע"י ק"ר ולכאורה הדבר צ"ב דהא באמת קיי"ל כשיטת רוה"פ דחרם דגט בע"כ עדיף מחרם דב' נשים דחרם דגט בע"כ נתפשט בכ"מ וגם גזר בלי זמן וחרם ב' נשים עשה על זמן א"כ הכא דהוי רק ס"ק א"כ אם מקיל בחרם דגט בע"כ מס' מכ"ש דניקל מס' לענין חרם ב' נשים בשלמא בהא דשיטת מהרמ"פ דעדיף לגרש בע"כ במקום מצוה מלישא ב' נשים י"ל שם הטעם כמ"ש הר"ן דכמה זיתי נבילה חמירי מאיסור שחיטה בשבת א"כ הכ"נ איסור ב' נשים הוא בכל ביאה וחרם דגט בע"כ אינו רק בפ"א ובאמת כבר פלפלתי בספרי כיון דאמרינן דר"ג לא גזר במקום מצוה א"כ אינו איסור כלל ול"ח כמה איסורין אבל הכא דההיתר משום סד"ר ולקולא א"כ ליכא התחלת איסור כלל א"כ כיון דאזלינן לקולא לענין גט בע"כ ה"ה דניקל לענין ב' נשים אך באמת וי"ל דנהי דלענין גט בע"כ לא מחמירין בס' אשת איש מ"מ א"א להקל לישא אשה אחרת בלי היתר ק"ר כיון דחרם דשתי נשים עיקרו נתקן משום קטטה כמבואר במרדכי כתובות א"כ כיון דעכ"פ הראשונה אגידה בי' מס' וצריכה גט שוב אם ישא אשה אחרת יש לחוש לקטטה ואדרבה שמא עיי"ז יהי' לו קטטה עם השני' שהיא בוודאי אשתו ובוזה יש להצדיק שי' הד"ח דגם בס"ק א"א להתיר רק לגרש בע"כ אבל ב' נשים בעי ק"ר: והנה כת"ה כ' עוד דכאן בוודאי ליכא איסור ב' נשים דעיקר הטעם משום דא"א למיקם בסיפקייהו וגם שמא יבואו לידי קטטה ויגרש אותה בפ"כ א"כ הכא דהוי רק ס"ק ופטור ממזונות ל"ש טעם הראשון וגם טעם השני ל"ש דהא מותר לגרשה בע"כ: ובאמת טעם השני שייך בוודאי דשמא יבא לידי

קטטה ויגרש השני בע"כ גם מיש דל"ש טעם הראשון אנכי לא אבין דהרי א"כ בהא דמבואר בש"ע די"א דבארוסה.

לא שייך חדר"ג ולפ"ז בלא"ה בארוסה כיון דליכא חיוב מזונות פשיטא דל"ש החדר"ג ועכצ"ל דאף במקום דליכא חיוב מזונות אפ"ה גזר ר"ג ושוב הוי ס"ד דגם בארוסה גזר ר"ג לזה מביא בשם י"א דבארוסה לא גזר וז"ב עכ"פ נשמע דאף א"נ דבס"ק לא גזר ר"ג מ"מ זה דוקא לענין גט בע"כ אבל ב' נשים נהי דבעצם קיל מגט בע"כ מ"מ כיון דעכ"פ אגידה בי' שייך טעם דקטטה ועיין בח"ס בתשובה שכ' דנהי שי"ל דאיסור הטלת מום בבכור אינו רק דרבנן מ"מ אסור להטיל מום אף בס' בכור ול"ש להקל מטעם סד"ר כיון דעיקר האיסור משום דמיחזי כמטיל מום בקדשים א"כ כיון דעכ"פ בס' בכור אסור בגיזה ועבודה ומיחזי כמטיל מום בקדשים שהרואה אינו יודע אם הוא בכור וודאי או ס' א"כ הכ"נ שייך סברא זו כיון דעכ"פ צריכה גט ואגידה בי' שייך טעם דקטטה וא"א להתיר ב' נשים רק ע"י ק"ר ובאמת בעיקר סברתו כבר הרגיש בזה בשו"ת מהרי"א הלוי ח"ב סי' ב' שרוצה ג"כ לחדש דבכה"ג שנודע שהי' בה מומין קודם הנישואין כיון די"ל דהוי מקח טעות א"כ א"נ דצריכה גט מדבריהם י"ל דתקנתא לתקנתא לא עבדינן וגם א"נ דצריכה גט מס' מ"מ י"ל דלענין חדר"ג אזלינן לקולא ואפ"ה נראה דלא הקיל בלי ק"ר עיי"ש ובאמת בט"ז סימן ל"ט משמע דרק גט בע"כ מותר בכה"ג דהוי ס' קידושי טפות אבל לא ב' נשים וע' שו"ת בי"צ אה"ע ח"ב סי' ס"ב שפלפל ג"כ בזה ומסיק להחמיר בס' חדר"ג וכבר כתבתי דאף א"נ דס' חדר"ג הוי לקולא רק אם הספק אי ר"ג א בכה"ג אבל בס' א"א כיון דעכ"פ צריכה גט חשוב אגודה בי' ואסור לישא אחרת מחשש קטטה ועי' שו"ת מהרי"א הלוי ח"ב סי' קט"ז: ומ"ש כת"ה דאף א"נ דגם בס' בחדר"ג אזלינן לחומרא היינו במילי דהס' בגירושין דבכה"ג צריכה גט מה"ת י"ל דגם לענין חדר"ג מחמירין אבל הכא דהס' בקידושין ומה"ת מוקמינן בח"פ ונהי דמדרבנן מחמירין מ"מ כשנצמח אח"כ הס' לענין חדר"ג דהוי דרבנן מקילין דהם אמרו להקמיר לענין ד"ת ולהקל בדרבנן: ובאמת הי' מקום לומר כדבריו לפמ"ש בתוס' חולין דף ט' בד"ה ואסורה באכילה משום דרוב פעמים שוחטין שפיר ואסורה באכילה רק מדרבנן לא החמירו לעשות נבילה חזינן דבמידי דכל האיסור רק מדרבנן י"ל תרתי דסתרי ואף דיפה כתב כת"ה דאף דמוכח בתוס' כתובות דף כ"ג דבס' קרוב לה איתרע הח"פ מ"מ כתבו כמ"פ דלא איתרע רק מדרבנן לא כמ"ש בפנ"י גיטין דף כ"ח אך באמת זה אינו דאף די"ל דבס' קידושין מה"ת מוקמינן בח"פ מ"מ נודע מ"ש בתוס' כתובות דף ע"ה דח"פ ל"ח כלל לגבי חזקת הגוף וביאר הפנ"י משום דהא דאמרינן דבמומין הקידושין בטילין הוא רק מתורת תנאי ובס' בתנאי אין נתבטלין קידושין ברורין דבזה ל"ש ח"פ אף מה"ת כיון דליכא ס' בעצם מעשה הקידושין דרק בס' קרוב לה הוי ס' בעצם מעשה הקידושין וכמו שכ' הרשב"א בתשובה דאף דבס' בקנין קרקע אזלינן בתר חמ"ק אבל בס' בתנאי אינו מתבטל קנין ברור ואזלינן בתר חזקת הלוקח וה"ה דבסי' בתנאי איתרע הח"פ אף מה"ת ועי' בספרי ח"ב סימן ע"א א"כ בני"ד דנראה מהגב"ע שבשעת הקידושין היתה שפוי' בדעתה ותפסי בה קידושין רק מכח מום י"ל דבטלי הקידושין שוב הוי ס' בתנאי ומה"ת איתרע הח"פ ושוב צריכה גט אף מה"ת ושוב י"ל דאף דנצמח אח"כ לענין דרבנן נמי יש להחמיר, ואף שכתבתי דבנולד ביחד על ד"ת

ודרבנן מקילין בדרבנן מ"מ עכ"פ כיון דמה"ת צריכה גט חשוב אגודה ב' ויש להחמיר לישא אשה אחרת מחשש קטטה ורק לענין לגרשה בע"כ יש להקל: ומה שהעיר אדברי שו"ת רח"כ בהשלשת הגט שכתב דהוא מכח ממנ"פ דאם הוא בכלל יודעת לשמור גיטה צריך השלשת הגט ומועיל ואי אינה יודעת לשמור א"כ מותר אף בלי השלשת הגט והעיר כת"ה דאכתי הא אין נותנין לה הגט ובאמת כבר הרגישו האחרונים בזה וכת"ה כתב דע"י שמכין א"ע לכתוב גט אחר חשוב ביטול לגט הראשון ושוב אמרינן אפקעינהו ואי דעכ"פ נשאר קידושין דרבנן לשי' השמ"ק מ"מ לענין זה שוב לא גזר ר"ג דהוי תקנתא לתקנתא ע"כ ת"ד: לפלא מה שי"ך לומר אפקעינהו בזה בשלמא אם מבטלין שלב"פ השליח, ואח"כ נותן להאשה הגט שנתבטל בזה שפיר פריך הש"ס ומי איכא מידי דמה"ת לא הוי גיטא וכו' ומשני דאפקעינהו אבל הכא דבאמת אינו נותן לה גט זה א"כ שפיר נשאר על ד"ת והגט בטל לגמרי ושוב נשאר חדר"ג וחוי' לזה באמת ל"ח ביטול גם בזה כיון דבאמת רצונו שיהי' גט כשר אליבא דכ"ע וכיון דבגט הראשון יש פקפוק מחמת חשש המגיה במלמ"ל וגם שאר חששות לזה עושה שיהי' בלי פקפוק אבל אין כוונתו לבטל הגט ובאמת לשי' כמ"פ גם ע"י שליח מהני שני גיטין ויוכל לעשות בכל גט שליח אחר ול"ח ביטול להשליחות הראשונה ע"כ כיון דרק מחמת ספק עושה זה ל"ח כביטול ועיין שו"ת מהרי"א הלוי ח"ב סי' כ"ח ובעיקר תמיהתו דמאי מועיל השלשת הגט באמת י"ל דר"ג לפי שגזר לטובת הנשים שלא ישא אדם ב' נשים ורק לפעמים בנשתתית מהצורך להתיר חוששין ג"כ לטובת האשה שתוכל להינשא לכשתשתפה ולכך צריך להשליש גט עכ"פ לידי שליח שיהי' מוכן לגרשה ורק כ"ז אם היא בכלל יודעת לשמור גיטה דבכה"ג יוכל לעשות שליח דבזה לא שייך פקפוק המגיה במלמ"ל דהיכי דרק מדרבנן למ"ע מצי משוי שליח כמ"ש במלמ"ל פ"ב מביאת מקדש ועיין בספרי ח"א סי' ע"ב א"כ שפיר צריך השלשת גט אבל אם היא א"י לשמור גיטה א"כ לא יועיל מינוי השליחות שוב מותר החדר"ג בלא"ה ולכך כשאנו מסופקין אם היא יודעת לשמור גיטה צריך השלשת גט וז"ב ופשוט ומה שהעיר דבקנין דרבנן אם הוא באיסור ל"מ דחז"ל לא תיקנו היכי דעביד איסור ופי' בספרי ח"א סי' ח' שהבאתי מקצה"ח סי' ס"ו לענין קטן בהגיע לעונות הפעוטות שמחל שט"ח שמכר אביו דל"מ מחילתו וכת"ה העיר מרש"י גיטין דף י"ב דגבי גט שחרור מהני אם נותנו לתוך ד' אמות אף דקנין ד' אמות היא רק מדרבנן ובשיחרור עובר בעשה ושוב נימא דלא יועיל בזה קנין דרבנן באמת כבר העיר בזה בני הח' מר חיים יחי' והשבתי לו עפמ"ש המפורשים בהבנת דברי הרמב"ן שכ' דא"א לומר דמש"ה מועיל בשט"ח מחילה לפי שמכירת שט"ח אינו רק דרבנן דא"כ איך מהני בקידושין והעירו דהא י"ל דרבנן מהני לד"ת וכ' הישי"ע דהיכי דחז"ל בעצמם עשו הפרש בין דבריהם לד"ת ל"מ לד"ת א"כ א"נ דמש"ה מועיל מחילה משום דמכירת שט"ח דרבנן א"כ שוב עושין הפרש בין דבריהם לד"ת שוב לא הי' מועיל בקידושין עיי"ש ועיין בספרי ח"א סי' ע' א"כ כיון דקנין ד' אמות מועיל בגט אף דלשי' כמ"פ הוא מטעם אפקעינהו מ"מ כמ"פ כ' דעשו כד"ת ממש וקנין דרבנן מהני לד"ת וכמו דמהני בקידושין מעמ"ש א"כ א"נ דקנין ד' אמות הואיל שהוא מדרבנן ל"מ בעושה איסור א"כ שוב לא הי' מועיל בגט דהא חזינן דלא אלמו כד"ת ממש ושוב ל"מ לד"ת כנ"ל וע"כ מדמועיל בגט ע"כ דהוי כד"ת ממש וממילא מהני אף

בג"ש וז"ב: ובזה איש דברי המרדכי פ' הזורק בהא דתיזיל ותיחוד דהקשה דהא זכתה בחצר בתורת מתנת שכ"מ ותירץ דמתנת שכ"מ אינו רק מדרבנן והקשו עליו הא גם קנין אגב אינו רק דרבנן ואפ"ה מועיל בגט לשי' רש"י ועפ"ז א"ש דקנין אגב עשו כד"ת ממש אבל מתנת שכ"מ דל"מ בעכו"ם לשיטת הרמב"ם ע"כ דלא עשאו כד"ת ממש ול"מ בפושה איסור שוב ל"ח כד"ת ממש ושפיר ל"מ בגט וז"ב ובפשיטות י"ל קושית המרדכי דהכא דגם הקרקע לא נקנה רק מדרבנן וקנין אגב ג"כ אינו רק דרבנן ובתרי דרבנן בוודאי ל"מ לד"ת כנודע וז"ב עוד י"ל כמו דקאמר בש"ס קידושין דף כ"ג דאף למ"ד דעבד אינו משתחרר ע"י עצמו אפ"ה עושה שליח אף שי"ל כ"מ דלמ"ע ל"מ שליח אפ"ה כיון דילפינן לה לה מאשה כמו דאשה משוי שליח ה"ה עבד עיי"ש א"כ הכ"נ ילפינן עבד מאשה דכל שמועיל באשה לענין זכויות הגט ה"ה דמועיל בעבד ואחרי שתקנו חז"ל קנין ד"א באשה ה"ה דמועיל בגט שחרור וז"ב: ומה שהעיר כת"ה עוד דבקידושין באיסור י"ל א"ע ל"מ עפ"י דברי הפמ"א סי' ל"ד כבר העיר בזה המו"ץ מסטריא נ"י מובא בספרי ח"א סימן ח'.

אך באמת זה טעות דהא עכ"פ בשחרר בע"כ דהעבד ירצה שיתבטל השחרור שוב תקשה דנימא א"ע ל"מ וכמ"ש כת"ה דהכא נימא א"ע ל"מ לפי שהבעל רוצה שיתבטלו הקידושין ושם הבאתי ג"כ דברי המרדכי דבקידושין ל"ש לומר אעל"מ וגם בגירושין ל"ש אעל"מ כמו"ש בתוספת תמורה דף י' דאיתקש גירושין למיתה ועיי"ש בתוספת דף ו' ושוב תמיד ל"ש א"ע ל"מ כמ"ש הנוב"י שם וממילא בשחרור דילפינן לה לה מאשה ג"כ ל"ש לומר אעל"מ וז"ב: ושאר צדדים שלו מצד דהעדים עברו בלפ"ע אם כי יש בדבריו כמה דברים נחמדים עכ"ז קשה לצרפם לדנא בקיצור הדבר אם אמנם יש בזה כמה צדדים להקל מ"מ כבר הוכחתי דשיטת כמה פוסקים דס' חדר"ג לחומרא בפרט הכא חשוב נולד הס' בד"ת לענין גט ולענין לישא אחותה וגם כיון דעכ"פ אגידה בי' יש לחוש לקטטה ושמא יגרש השני' בע"כ ובאמת ה' מקום לומר דיש לחוש לתקלה אם וראו דהבעל נושא אשה בלי היתר ק"ר פ"כ דהם קידושי טעות שוב יתירו גם את האשה לינשא בלי גט בשלמא אם היינו סוברים דרק מדרבנן צריכה גט אם כתירוץ הש"ס דכתובות דף ע"ג דצריכה גט מדבריהם או כסברת כת"ה דשייך ח"פ א"כ לא ה' חוששין לתקלה דאף אם האשה תינשא בלי גט לא יהי' רק איסור דרבנן ובאיסור דרבנן ל"ח לתקלה כמ"ש בתוס' סוכה דף ב' אבל לפי"מ שכתבתי דהכא הוי ס' בתנאי ואזדא חזקת פנוי' ושוב בד"ת יש לחוש לתקלה אך באמת נודע מ"ש בשו"ת מהר"י דבפנוי' שזינתה כיון דחוששין שמא זינתה עם אחרים אף שהבעל מודה חוששין לענין יבום א"כ אם נקיל לענין שמותר לישא בימי עיבורה יאמר קמו רבנן ויתירוה בלי חליצה אך באמת בנוב"י מה"ת סי' כ"ג ובשו"ת רח"כ סי' ט"ו דחו דהיכא דא"א למיקם עלה דמלתא לא שייך לומר קמו רבנן במלתא וא"כ הכא דמספקא לן להש"ס אי חשוב מקח טעות א"כ הכל יודעין דהוי עכ"פ קידושי ספק ורק אי ה' באמת ס' גם על שעת הקידושין אם הית' שוטה אז ה' החשש שמא יאמרו קמו רבנן במלתא ונתברר להם שהיתה שוטה בשעת הקידושין ולא תפסו הקידושין אך באמת אם יש ס' שמא לאו בר קידושין הוא כלל וא"כ דרבנן ל"ח לתקלה כללו של דבר לפמ"ש כת"ה דיש ס' באמת שמא בשעת קידושין ג"כ היתה שוטה וא"כ יש ח"פ ובוודאי רק מדרבנן צריכה גט שוב יש להקל לענין

חדר"ג כמו שנסתפק בשו"ת בי"צ סי' מ"ב דבקידושי דרבנן יש לומר דליכא חרם ב' נשים וכבר נסתפק בזה הג' מהרש"ק ז"ל ובפרט שכבר נודע מ"ש בח"ס ח"ב סי' צ"ט דנהי דנימא דחדר"ג הוי ד"ת אבל פרטי התקנה הוא רק דרבנן ואם מתירין לו החרם עפ"י התורה אף דליכא ק"ר מ"מ ליכא בזה רק איסור דרבנן וא"כ שוב כיון דליכא בזה רק קידושי ספק ובכה"ג הוי רק ס' דרבנן אם לישא רק ע"י היתר רבנים וזה שהביא כת"ה די"ל דהוי דשיל"מ והביא דברי הצ"ח הנודע עיין בספרי ח"ב סי' נ"א שהארכתי בזה והבאתי דברי הרמ"א לענין ס' שאובין עיין חת"ס יו"ד סי' רנ"ב ע"כ יען שיש בזה כמה צדדים לענין גוף הקידושין וגם דבחופת נדה ולא היתה ראוי לביאה מצד חולה ומצד נדתה לכ"ע י"ל דחשובה כארוסה וי"ל דבארוסה ל"ג ר"ג ועיין שו"ת פרח מטה אהרן ואם כי קשה להעמיד יסוד פ"ז פכ"ז חזי לצרף יען שכת"ה כ' שהדבר נחוץ וא"א להמתין על ק"ר וכבר הורה בזה הג' מבערזאן שליט"א להתיר, ע"כ אם יתפשרו בדברים שבממון עפ"י בד"צ אזי גם אנכי אצטרף להיתר זה ובלבד שיסכים לזה גדול מובהק אחד ויכריזו שרק הבעל מותר לישא אבל האשה צריכה גט והרבה ישלפלפל בדבריו אך מחמת הטרדה אקצר: באעה"ח ועש"ק ה' תצא תרס"ח לפ"ק ראדמישלא יצ"ו.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן פ"ה.

להרב הה"ג מו"ה שמעון הירץ נ"י ראב"ד דק"ק דזיקוב יצ"ו. בדבר שאלתו באשה שהקדישה בגדי בעלה החולי לצורך עניים וכששמע בעלה אחר שהוטב לו מעט הסכים למעש"י ועתה רוצה לשום המלבושים ולחלק דמי שוויו ויש הרבה מלבושים יקרים אשר עניים לא ילבשו אותם רק עומדים למכירה זה חורף השאלה בקצרה: הנה כת"ה הביא דברי הרמ"א בסי' רנ"ט דיכול לשום בפני ג' וליתן דמיו אך כת"ה הביא משו"ת בית אפרים סי' נ"ו והנה באמת בעיקר הדבר שהעיר שם בתשו' בי"א אהא שכ' הרא"ש דמהני חזרת דמים הא בש"ס גיטין ע"ה מפורש דגם לרשב"ג באיתא בעינא ל"מ ח"ד והבי"א מחלק דסתם במתנה עם חבירו שיתן לו חפץ אז אינו מקפיד דוקא על החפץ שלו באמת בגוף הדבר מפורש ג"כ בקצוה"ח סי' רמ"א בהא שכ' הרמ"א דיוכל ליתן לו דמי החפץ דזה דוקא באם נתן החפץ לאחר או קידש בו אשה דאז הוי כליתא בעינא אז מהני חזרת דמים כיון דכבר נכנס החפץ לרשות אחר ונהי דא"נ דל"מ ח"ד שוב לא נתקיים התנאי ונתבטל המתנה ולא חלו הקידושין ושוב הוי כליתא בעינא כיון דעכ"פ מתנה עמ"ל חשוב לע"ע כקנין גמור לשי' הרא"ש ולע"ע חלו הקדושין רק דנוכל לומר שנתבטל הקידושין ע"י שלא קיים התנאי ועכ"פ הי' מציאות שיתקיימו הקידושין היינו אם יקנה החפץ מהאשה ויחזור לבעלים או הבעלים ימחלו לה התנאי דבכה"ג א"צ קנין חדש וכמ"ש הח"ס א"כ שוב חשוב לע"ע כליתא בעינא ומהני חזרת דמים ועיין תוס' כתובות ע"ה ע"ב דחזקת פנוי' ל"ח כלל לגבי חזקת הגוף וביאר בפ"י דס' בתנאי לא מבטל קידושין גמורים אבל באם איתא בעינא ל"מ ח"ד וכתב עוד בקצוה"ח דאם הקדיש לעניים א"נ דל"א בצדקה אמירה לגבוה רק תורת נדר חל עליו שוב חשוב כאיתא בעינא ול"מ חזרת דמים עכ"פ מפורש דבאיתא בעינא בעי חזרת החפץ בעצמו וכ"כ בנה"מ וא"כ לכאורה יפה העיר בבית אפרים הנ"ל דאם הקדיש כלי לעניים יש לומר דצריך ליתן גוף החפץ ובאמת בתשו' ב"א שם כתב דזה תלי אי שייך בצדקה דין

אמל"ג ורוצה לחלק באם נדר לעני ידוע דבזה חשוב ככבר זכה העני אבל בנודר לעניים שאינם ידועים בזה ליכא דין אמל"ג ויוכל לשנות אך כ"ז דאיתא בעינא צריך ליתן החפץ בעצמו רק בקידושין הטעם דחשוב כליתא בעינא ולשי' הבי"א שם בנתן לו הטבעת לקדש כיון דאומדינן שדעתו שרצה ליתן לו באופן המועיל בוודאי הסכים שאם האשה לא תרצה להחזיר הטבעת שיוכל ליתן לו דמי שיוי הטבעת כדי שלא יתבטלו הקידושין אך עכ"פ לענין דינא ל"מ לשיטת רוב הפוסקים דבנדר לעני שאינו ידוע ליכא אמל"ג א"כ רק תורת נדר עליו ויוכל לשנות למצוה אחרת וכבר הארכת בתשובה נהי דנדר בעת צרה ל"מ שאלה וי"ל דחשוב ככבר בא ליד הגיזבר ושוב לא יוכל לשנות אף למצוה אחרת מ"מ י"ל דבשלמא לענין שאלה כ' בש"ך דהוי כנשבע לחבירו וקיבל ממנו טובה עבור השבועה.

ול"מ התרה וא"כ חשוב כקיבל טובה מהשי"ת והקב"ה אינו מסכים להתיר אך כ"ז בחוזר מגוף הנדר אבל בנותן דמיהן דלגבי גבוה מועיל זכות הדמים כמו הקדש הבגדים ושוב כאין נ"מ גבוה יוכל לשנות ובפרט דהכא אם יצטרך ליתן גוף הבגדים ויגיע לעני אחד סכום גדול ויש אומדנא גדולה דלא התנדב סכום רב לעני אחד ובפרט דודאי העני ג"כ ימכור הבגדים א"כ יותר זכות לחלק להרבה עניים מליתן לעני אחד סכום רב כי יש מלבושים יקרים ובהכא בוודאי מועיל אומדנא דהיא אינה להוציא ממון אף דא"נ דיש בזה דין אמל"ג א"כ שוב הוי כזכה העני אבל עכ"פ קיי"ל דס' ממון עניים אזלינן לקולא כמפורש בחו"מ סי' ר"נ ואף לשי' הפוסקים דשכ"מ שהקדיש אם עמד אינו חוזר היינו טעמא כמש"כ הקצה"ח דכיון דוודאי הקדיש ויש ס' שמא הקדיש אף אם יעמוד עכ"פ ל"ח דברים שבלב כל אדם אבל בכאן מהני האומדנא לומר דלא הקדיש דוקא גוף הבגדים רק לשום ולחלקם להרבה עניים ובפרט דהאשה בעצמה לא הי' לה כח להקדיש רק כיון דהסכים למעש"י אגל"מ הי' זכות אבל עכ"פ י"ל דלא הסכים על גוף הבגדים רק על דמי שווים ע"כ לפענ"ד מועיל אם ישומו הבגדים ולחלק בדמי שווים ויותר טוב שיחלקו מגוף הבגדים ג"כ לעניים היינו ממלבושים שאינם שווים סכום רב ויתקיים הנדר במקצת ובמותר הבגדים ישיימו ויחלקו דמיהם כנלע"ד ברור בס"ד: באעה"ח ה' ת"מ י"ב למב"י תרע"א ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן פ"ו.

להרב החריף מו"ה אלימלך יהודה זאלץ נ"י מק' טארנא: בדבר שאלתו באיש אחד שנשא אשה ונשלש הנדן ת"י שלישי כנהוג לטובת הזוג על עיסקא ועל שם הזוג ונולד להם ולד ואח"ז מתה האשה והנדן מונח עוד ביד שלישי אי זכה בהם הבעל זה תורף השאלה בקצרה: והנה כת"ה הביא כל השיטות שנאמרו בזה וברמ"א מביא שני דיעות היכא שבא ליד שלישי דדעה הראשונה דאף אם בא ליד שלישי מכח שניהם אפ"ה הכל לאב ודעה השני' דאף בסתם שלישי זכה בהן הבעל ובח"מ מביא שיטת המרדכי דבבא ליד שלישי יחלוקו ותמוה לכאורה.

על מה דהביא הרמ"א בסתם זכה בהן הבעל דמשמע בכולו ובב"ש כ' דליכא פלוגתא כלל דבהשליש לזמן וקודם הזמן לא יתנו ליד הבעל אז בתוך הזמן הוא לגמרי של האב והמרדכי מיירי בהשלישו סתמא אז י"ל דתיכף זכה השליש לצורך הבעל דבחוב אמרינן

תן כזכי ורק שיש ס' שמא אכתי לא אסח אדעתי אבל עכ"פ אל חולקין ובאם השליש לטובת הזוג להרויח בהן אז כיון דעכ"פ זכו בהרווחים אז י"ל דכבר אסח אדעתי ובשו"ת רח"כ ז"ל סי' מ"ה וכן בשו"ת ב"א סי' קכ"ו כ' דבאמת הר"י עם המרדכי נחלקו בדין זה אך אנו לדינא פוסקים דבהשלישו לטובת הזוג הוא של הבעל והב"ח כ' דג' מחלוקת בדבר היינו הר"י והמרדכי והגהות מרדכי וכ' בשו"ת מהרש"ם דאכתי י"ל קיםלי כשיטת הב"ח והמע"ה ולפע"ד מקודם לתרץ שי' הרמ"א דמשמע דמביא דבבא ליד שלישי זכה בכולו והא במרדכי משמע דרק הדין דיחלוקו והנלפע"ד דעיקר סברת ר"ת מכח אומדנא וכבר העיר בנו"ב מה"ק סי' ס"ט דהא י"ל דבדבר התלוי בדעת שניהם ל"א אומדנא אך באמת י"ל דנודע שיטת מהר"ש יונה דלהחזיק מועיל אומדנא אף בתלוי בדעת שניהם אך במ"ל פ"י מזכיה העיר מש"ס דפ' המדיר דמשמע דאף בלא נתן דמים אם מברר המוכר דברשות לוקח נטרפה צריך לשלם הדמים וחזינן דאף להחזיק ל"א אומדנא בדבר התלוי בדעת שניהם אך באמת י"ל עפ"י מ"ש הרשב"ם ב"ב דף צ"ב דלרב דס"ל הולכין בממון אחר הרוב לא הי' צריך להתנות דזבין לרדיא דהא ידע דיוכל לבטל המקח אם ימצא נגחן אבל לשמואל דס"ל אין הולכין בממון אחר הרוב א"כ אם באמת זבין רק לרדיא הי' לו להתנות ומדלא התנה ע"כ דזבין לשחיטה עי"ש ובתשובה פלפלתי בזה הרבה לענין תקנת הקהל במידי דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי דעיקר הטעם של הפוסקים דל"מ תקנת הקהל בזה משום דלא נתמנו על זה אבל עכשיו שמפורש ברמ"א סי' ב' דעכ"פ מצד המנהג יכולין לתקן א"כ אם באמת בני העיר לא רצו למנותם ע"ז הי' להם להתנות כדי שלא יוכלו לתקן מצד המנהג ומדלא התנו ע"כ דמינו אותם גם ע"ז ושוב מהני תקנתם אף מצד הדין ועיין בס' ד"ח בחי' על הסדרות דרך פלפול: ולפי"ז י"ל דבאמת י"ל גם בתלוי בדעת שניהם שייך אומדנא ואף דל"ח אומדנא ברורה להוציא ממון אבל עכ"פ מועיל להחזיק אך כ"ז בדבר דלא צריכים לדון על האומדנא רק בשעה שהוא מוחזק אז שפיר י"ל דבאמת התחייב א"ע רק בתנאי והא דלא התנה בפ"י משום דידע דאם שנצטרך לדון מכח האומדנא יהי' מוחזק ומס' לא נוציא ממון אבל בלוקח פרה ונטרפה א"כ באמת אי הי' כוונתו שאם יטרף אח"כ יתבטל המקח הי' לו להתנות דשמא לא ישחט את הבהמה רק אחר שישלם את הדמים ואז לא יועיל האומדנא דלהוציא ממון ל"א אומדנא בדבר התלוי בדעת שניהם וכיון דלא חשש ע"ז ולא התנה ע"כ דבאמת סבר וקיבל שאף אם יטרף אח"כ לא יתבטל המקח ממילא אף אם נצמח טריפה קודם ששילם הדמים והוי מוחזק מ"מ הכא הוי בירור גמור שלא הקפיד על התנאי מדלא התנה דהא הי' משכחת באיזה צד שלא יוכל להוציא מכח האומדנא ע"כ דלא הקפיד כלל על התנאי ומיושב קו' המל"מ דבאמת בדבר דלא משכחת שנצטרך לדון על האומדנא רק בשעה שהוא מוחזק שפיר לא הי' צריך להתנות דידע דמס' נסמוך על האומדנא שלא להוציא ממון ולפי"ז גם בנידון שאלתינו כיון דבאמת בבא ליד הבעל פ"א אמרינן דזכה הבעל רק עיקר שיטת ר"ת היכא דהוא ביר האב א"כ שפיר מועיל אומדנא אף בתלוי בדעת שניהם דבמידי שכל האומדנא ל"ש רק הכא שהוא מוחזק א"כ לא הי' לו להתנות דידע שמס' נסמוך על האומדנא שלא להוציא ממון וא"ש.

ולפי"ז כ"ז ניחא אם לא בא ליד השליש אבל אם בא ליד השליש בשלמא לשיטת הר"י המובא בתה"ד דלא זכה בהן הבעל כלל וי"ל דס"ל דאף כשהוא ביד שלישי אפ"ה חשוב

האב מוחזק מכח חמ"ק א"כ שפיר לא הי' לו להתנות דידע דמס' נסמוך על האומדנא אבל לשי' המרדכי דעכ"פ יחלוקו וע"כ דאם הוא ביד שלישי ל"ח מוחזק האב יותר מהבעל א"כ אם באמת נתכוין לתנאי בשעת החיוב הי' לו להתנות שאם תמות לא יטול הבעל ואין לומר דסמיך על האומדנא ז"א דידע דאפשר באיזה פעם שלא יהי' מוחזק ואז לא יועיל האומדנא וי"ל מדלא התנה ע"כ דגמר למקני בלי תנאי ושוב שייך הכל לבעל והא דהמרדכי ס"ל רק דגובה מחצה י"ל דהמרדכי ס"ל אף בתלוי בדעת שניהם מהני אומדנא אף להוציא כנודע שיטת הרבה פוסקים דכ' דהרא"ש ג"כ לא ס"ל כשי' התוס' וקושי' התוס' מהא דהלוקח פרה ונטרפה ותרץ כמ"ש במח"א משום די"ל נסתפחה שדהו ושוב י"ל דסמך אאומדנא דיועיל אף כשלא יהי' מוחזק והא דעכ"פ גובה הבעל מחצה משום די"ל כשמוסרו לשליש אסח אדעת' אבל לדידן דפסקינן בדבבר התלוי בדעת שניהם ל"מ אומדנא להוציא א"כ שוב הי' לו להתנות כדי שלא נאמר דכשמוסרו לשליש יגבה הבעל עכ"פ מחצה ומדלא התנה ע"כ דגמר ומקני וא"ש שי' הרמ"א דלשי' המרדכי דס"ל עכ"פ הבעל גובה מחצה שוב י"ל דקונה הכל ר ועכ"פ חשוב ס"ס גמור שמא כשי' רשיי ז"ל ושמא כשי' המרדכי דעכ"פ כשמוסרו לשליש לא יהי' חשוב האב מוחזק ושוב מדלא התנה ע"כ דגמר ומקני ול"מ לשי' הסוברים דס"ס מהני להוציא ממון בוודאי מועיל הס"ס ואף א"נ דס"ס ל"מ להוציא ממון מ"מ הכא לשי' המרדכי כיון שהוא ביד שלישי עכ"פ ל"ח האב מוחזק יותר מהבעל ונגד חמ"ק לחוד בוודאי מועיל ס"ס כמ"ש הקצה"ח בסי' ר"פ דנגד חמ"ק לחוד מועיל רוב ומכ"ש ס"ס וא"ש הכל בס"ד עוי"ל עפ"י דרך הנ"ל דעכ"פ דבא ליד שלישי לטובת הזוג להרויח בהן בשביל הזוג א"כ אף אם נימא כשי' הב"ח דגם בזה נחלקו הר"י המובא בתה"ד אבל עכ"פ לשי' הגהות מרדכי בכה"ג זכה בהן הבעל א"כ שוב באמת העיר בב"מ ובשו"ת ב"א דאמאי כ' הח"מ דהאב יטול ג' חלקים נימא דהבעל יטול מחצה עכ"פ מוכח שי' ר"ש דכמו דמועיל תפיסת הבעל דיוכל לומר קים לי כשיטת רש"י ה"ה דע"י תפיסת השליש יטול עכ"פ מחצה אך האמת דבס' אחד אף נגד חמ"ק לחוד אזלינן בתר חמ"ק אבל ס"ס נגד חמ"ק לחוד שפיר מועיל כמ"ש הקצה"ח בסי' ר"פ וא"כ שפיר כ' הח"מ דלענין מחצה דלשי' ר"ת עכ"פ גם להמרדכי שייך להאב א"כ אף די' ש' שמא כשי' רש"י מ"מ בס' מוקמינן בחמ"ק אבל עכ"פ בהושלש לטובת הזוג להרויח דעכ"פ לשי' הגהות מרדכי זכה בהן הבעל בכלו א"כ שפיר חשוב ס"ס לזכות הבעל שמא כשיטת רש"י ז"ל ושמא עכ"פ כשי' הגהות מרדכי דבמסרו לטובת הזוג הוי ככבר זכה בהם הבעל ול"ח נגד ח"מ דהא לשי' הגהות מרדכי הבעל מיקרי מוחזק ע"י השליש ורק נשאר חמ"ק וס"ס נגד חמ"ק לחוד שפיר מועיל וא"כ אזדא מה שכ' בשו"ת מהרש"ם די"ל קים לי כשי' הב"ח דאף בהושלש לטובת הזוג פליג הר"י ועפ"י ז' ניחא דעכ"פ הוי ס"ס שמא כשי' רש"י ז"ל ושמא כשי' בעל הגהות מרדכי וכיון שיש ס' מי הוא המוחזק ל"ש ח"מ ונגד חמ"ק לחוד שפיר מועיל ס"ס ועיי' בשו"ת בית שלמה חו"מ סי' ע"ג כענין זה וא"ש: עוד י"ל דאם יש זרע שפיר אף א"נ דלא כשי' הנו"ב חו"מ סי' מ"ט ונימא דלשי' ר"ת אף בנשאר זרע אפ"ה י"ל דלא רצה להתחייב רק ע"מ שתהנה בתו אבל בני בנים י"ל דכאחר דמי וכמ"ש הרמ"א בסי' ר"י דלגבי בן בנו ל"א דעת' קרובה ועיי"ש בקצה"ח מה שהעיר מסי' רנ"ז אך באמת י"ל דבר חדש דלכאורה יש להעיר דעכ"פ

בבא ליד שלישי לטובת הזוג הוי ס"ס לזכות הבעל א' דשמא כשי' רש"י ז"ל ושמא כשי' הגהות מרדכי ונגד חמ"ק מועיל ס"ס אך באמת כבר כתבתי בספרי ח"א סי' פ"ב בהא שכ' בשו"ת בייש באם אחד חייב לחבירו על שטר והלוה יש לו תביעה על המלוה מצד דד"ג ולא יוכל לזכותבאותו תביעה רק ע"י קים לי וכ' הבי"ש דבניזקין הואיל דמיגבי אף בקרקע א"כ אמרינן זה גובה וזה גובה ושוב לא יהי' מוחזק ואנכי הערתי מדברי הנמ"י פ"ב דב"ק דב"ק דבניזקין הואיל דגובה מהעידית א"כ זה בכלל עידית שיעמוד כ"א בשלו אך כבר כתבתי דאצל הלוה הוי ס' גזל ד"ת ואצל המלוה רק ס' גזל דרבנן דדינא דגרמי אינו רק דרבנן כמו"ש בתוס' כתובות ל"ד א"כ הכ"נ י"ל נהי דס"ס מהני נגד חמ"ק זה רק היכי דיש ס' על חיוב ד"ת אז לגבי הנתבע יש ס"ס לאיסור דיהי' גזל ד"ת בידו ואצל התובע יש ס"ס המסייע דאינו גזל שפיר מוציאין אבל הכא דירושת הבעל דרבנן דאף לשי' הרשב"א פ' האשה שנפלו דף צ"ב זכה הבעל תיכף וא"צ לבוא מטעם ירושה מ"מ באמת בש"ע אה"ע סי' צ' משמע דאין להבעל זכות גמור מחיים ובפרט כ"ז שלא בא לידו והביכלעך נכתבו על שם האשה והבעל בוודאי ל"ח כגבוי לגמרי וצריך לבוא מצד ירושה ומה"ת האב חשוב יורש של בתו באין לה זרע וא"כ אדרבה מה"ת הוא וודאי של האב וליכא גבי האב רק חשש גזל דרבנן וא"כ לשי' הסוברים דבס' דרבנן אף בס"ס להחמיר אזלינן לקולא כנודע דיש בזה פלוגתא עיין במ"ל פ"ד דבכורות ובפמ"ג בכמה מקומות א"כ שפיר אין מוציאין מהאב נהי דס"ס נוטה לזכות הבעל מ"מ עיקר הס"ס לענין זכות דרבנן שוב מהני חמ"ק של הרב דא"צ לחוש לחשש גזל דרבנן אבל בנשאר זרע דאז לשי' רש"י ז"ל הבן הוא יורש מה"ת ומדרבנן היא שייך להבעל א"כ לגבי האב יש חשש גזל ד"ת דלשי' רש"י עכ"פ שייך להבן וכיון דעכ"פ לא ישאר ברשות האב דנגד חמ"ק יש ס"ס לסייע שהוא גזל ביד האב וכיון דעכ"פ לא יושאר של האב ליש חמ"ק כמו"ש בתוס' ב"ב דף פ"א ובש"ך חו"מ סי' צ"א וכיון דהאב צריך ליתנו מן התורה עכ"פ להבן שוב זכה בו הבעל עכ"פ מדרבנן דכיון דעכ"פ ליכא חמ"ק שוב מהני ס"ס לזכות הבעל ולכך י"ל דנהי דמפורש ברמ"א דאף ביש לו בנים אפ"ה אין מוציאין מהאב י"ל דכ"ז דוקא בלא מסרו לשליש לטובת הזוג וא"כ ליכא ס"ס לזכות שפיר י"ל דאף ביש בן אפ"ה י"ל דלא רצה להקנות רק ע"מ שתהנה בתו אבל במוסרו ליד שלישי לטובת הזוג עכ"פ שייך ס"ס לזכות הבעל וכיון שיש הבן א"כ עכ"פ האב אינו זוכה מה"ת בתורת ירושה שוב מהני ס"ס לזכות הבעל ומכח שאכלו על שלחן אביהם בוודאי כיון דלא מצינו חילוק זה בש"ע ע"כ כמו"ש כת"ה דהר"ש והר"ט מיירי רק בלא זכה הבעל אז יש חילוק דבאכלה משל בעלה אחר ג"ש שייך להבעל ובאכלה משל אבי' לעולם שייך לאב אבל באמת לדידן כ"ז שלא נמסרו ליד שלישי לטובת הזוג אף באוכלת משל הבעל אפ"ה אין מוציאין ובכבר זכה ע"י שהושלש לטובת הזוג י"ל אף באכלו ע"ש אביהם אפ"ה י"ל דזכה הבעל כנלע"ד ברור בס"ד: באעה"ח ועש"ק בהעלותך תער"ב לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל החופ"ק הנ"ל. סימן פ"ז.

להרב הגאון מו"ה נתנאל הכהן פריעד נ"י (ז"ל) אבד"ק באלמאז-אויוראראש. בדבר שאלתו בכהן שנשא אלמנה בחזקת כשירה ודרו יחד ואח"כ התודה איש אחד בחליו

שזינה עם אשה זו בעודה תחת בעלה הראשון ועפי"ז גזר הרב אז על הכהן שלא ידור עם אשתו מחמת שזונה אסורה לכהן.

ולא שמע לקולו. ופסל הרב אותו מן הכהונה ואח"ז הוליד בנים ומחזיקים אותם לחללים והרב אמר שהם ספק כהנים ועתה לאחר שנים רבות יש חשש שיטמאו למתים וישאו נשים פסולות לכהונה ועי"ז דעת כת"ה דיש להתירם לכהונה: הנה מקודם שנבוא לדבר בגוף הענין נדבר מזה שנראה דעת כת"ה דאף א"נ דהי' נאסרה לבעלה הכהן עפ"י דיבור הבוועל.

מ"מ עכ"פ הבנים אסורים לטמא למתים ולישא נשים פסולים וע"כ כוונתו להדין המפורש באהע"ז סי' ז' סעיף כ' דכהן הבא על ס' זונה וילדה ס' חלל נותנין עליו חומרי כהנים אך באמת לפע"ד א"נ דהועיל העדאת העד לאוסרה על הבעל אף דהי' יושבת תחת בעלה בהיתר וי"ל דע"א לא מהימן לאסור נגד חזקת היתר ואף שי"ל דהכא לפי דברי העד תיכף הי' הנישואין באיסור ונמצא שלא הי' חזקת היתר מעולם ודמי להא שכתב בהג"ה מיימוני לה' אישות סי' ג' דכיון דלדבריו שטפה בדיבורו באומרו לי א"כ לא התחיל האיסור שפיר מהימן לומר שלא נתכוין לקדשה לעצמו ועיין חו"ד בהשמטות סי' קכ"ז דע"א המעיד שמצא טריפות ל"ח כמעיד נגד החזקה דלדבריו לא התחיל כשרות מעולם ועיין שם בהג"ה אמרי ברוך שכ' דזה דמי לדברי הג"ה מיימוני הנ"ל מ"מ עכ"פ הי' מקום לומר דהעד א"נ נגד חזקת צדקות של האשה ובפרט היכי דאומר שתחילת הנישואין הי' באיסור א"כ יש שני חזקות א' חזקת צדקות של האשה שלא זינתה כשהיא א"א כמוש"כ בתוס' גיטין די"ז וגם שלא היתה מכשלת לכהן ובאיסור זונה ובפרט שגם הפסולין נזהרו שלא להנשא לכשירים א"כ הי' סברא גדולה שלא להאמין להעד ועיי' תוס' יבמות ד' צ"ב דלחזד שיטה אם הקול שתחילת הנישואין הי' באיסור בזה א"ח לקלא ובאמת מצד חזקת היתר יש יותר מקום לומר דאם הקול שאח"כ נעשה איסור שלא נחוש שהוא נגד חזקה היתר.

ובאמת לשי' הרי"ו והרמב"ם בקלא ועידי כיעור ל"מ רק לאוסרה לבועל דליכא חזקת היתר דהא נודע הס' בחיי' בעלה ומחזיקין מאיסור לאיסור כמ"ש הש"ש בהא דילפינן ס"ט ברה"ר דטהור אף בלא חזקה. דנלמוד מבוועל ועיין בספרי ח"א סימן כ"ח שהארכתי בזה בדברים נחמדים.

עכ"פ אם נאמר דהי' העדות של המתוודה מועיל לאסרה על בעלה מכ"ש דמועיל עדותו למשוי להבנים לוודאי חללים אף לקולא שיהי' מותרים ליטמא למתים ולישא פסולים דלגבם לא התחיל שום חזקה דלגבי הבעל הוחזקנו אותה בחזקת שנשאת בהיתר ונודע מ"ש התב"ש דמידי שהוחזקנו בהיתר חשוב חזקה אף שלא נודע לנו בבירור שכן הוא ומקורו מש"ס דכתובות כ"ה גדולה חזקה ועיי' בטו"ז סי' י"ח מכ"ש דלגבי הבנים דלא הי' להם חזקת כשרות לכהונה מעולם פשיטא דע"א נאמן במידי שאינו נגד חזקה אף לקולא ואף דלשי' רש"י בס' בן גרושה מוקמינן בחזקת כשרות וה"ט דחזקת אם מהני לבן כ"ז באם היינו אומרינן דהבוועל אינו נאמן לאוסרה לבעלה משום דהוי נגד חזקת כשרות של האשה שיש לה חזקת כשרות לכהונה אז שפיר אף הבנים הי' כשרים לכהונה אף דנגדם הוי ס' על תחילת לידתם מ"מ חזקת האם דחשוב בירור מועיל גם להבנים

אבל א"נ דהי' מועיל עדותו לאוסרה לבעלה וע"כ דעותו חשוב כוודאי שוב פשיטא דהבנים חשיבי וודאי חללים אף לקולא ובפרט דקיי"ל הוחזק בע"א שזה חלב אם העידו שני עדים שאכל חתיכה זו לוקה וה"ט שכבר הוחזקנו עפ"י ע"א שזה חלב ממילא באכלו לוקה ונודע שיטת הרי"ף דאף אם העדות נוגע לדש"ב מ"מ אם בשעת עדותו לא הי' עוד נפ"מ לדש"ב והחזקנו עדותו לשאר דברים אז ממילא אף שנצמח אח"כ לדש"ב מועיל מכ"ש הכא אם נחליט דהועיל העדות להוציאה מבעלה שכבר ניסת לו בחזקת כשרות והחלטנו שהיא זונה ממילא דחזקינן הבנים לוודאי חללים אף לקולא.

ובפרט דאף אם נחליט דלחומרא יש להם דין כהנים מ"מ עכ"פ מפורש הדבר דבס' חלל נותנין להם חומרי כהנים וחומרי ישראלים ול"ח אם יראו שאין נושאים כפיהם יטמאו למתים ג"כ דבאמת ידעו שהם ס' חללים ומחוייבין לנהוג שני החומרות ובפרט היכי אפשר להתיר ס' איסור בידים היינו אף א"נ דזר הנושא כפיו אינו עובר איסור רק משום הברכה מ"מ עכ"פ הוי ספק ברכה לבטלה ולהרבה שיטות ברכה שאינה צריכה היא איסור ד"ת ועיי' ברשב"ם פסחים ק"ד ובמהרש"ל שם דזה מיקרי כחא דהתירא מה שיוכל לברך ועיי"ש במהרש"א שמחלק בין ברכת המצות לברכת הנהנין והאיך נוכל להתיר חשש ברכה לבטלה משום חשש שיטמאו למתים וישאו גרושה לא מיבעי' בשביל חשש טומאת מת דהוי לאו שאשיב וי"ל דבזה ס' מה"ת לקולא דעיקר הא דס' ד"ת מה"ת לחומרא דילפינן מס' ממזר וי"ל דוקא באיסור השוה בכל אבל בלאו שאש"ב דקיי"ל לענין כמה דברים כמו לענין דחי' כמפורש בש"ס יבמות ד"ה ולענין שנדחה מפני כבוד הבריות אף בקוע"ש לשיטת התוס' ברכות, ד"כ א"כ בזה דס' מה"ת לקולא שוב נהי דמדרבנן אסור כמו כל ס' שהחמירו חז"ל בס' ד"ת עכ"פ אין לגזור שמא יעבור ע"ז דגם אם יעבור לא יהיו רק איסור דרבנן והוי כעין גלג"ז: ועפ"י סברא זו שכתבתי די"ל בלאו שאש"ב דקיל י"ל בזה ספק מה"ת לקולא עפ"י ז"ל יש לפלפל בתוס' גיטין דמ"א הקשו בהא דחציו עכד ונתי עשה דפ"ו ונדחה לאו דלא יהי' קדש.

ותירצו דל"ח בעידנא דהל"ת עובר בהעראה והמצוה היא בגמר ביאה והעיר בט"א דהא עיקר דין דעדל"ת נלמוד מכלאים בציצית ושם ג"כ ל"ה בעידנא ממש לפי שיטת התוס' יבמות ד"צ דהא הלאו דכלאים היא תיכף בשעת לבישה ומצות ציצית היא רק לאחר שנתעטף ונשמע דל"ב בעידנא ממש רק היכא דבאותו מעשה נגמרה המצוה חשוב בעידנא וכבר דברתי מזה הרבה בחידושי וכעת נלפע"ד עפ"י מ"ש ברדב"ז דכמו דמפורש בתוס' ברכות ד"כ דלאו דטומאת כהנים הואיל דהוי אש"ב נדחה מפני כבוד הבריות דבאיסור שאש"ב יש כח ביד חז"ל לעקור אף בקו"ע ועי' בשו"ת בית יצחק בכ"מ שהאריך בזה הרבה וראיתי שם בשו"ת בית יצחק חאה"ע סי' כ"ט שהאריך דבאומרת שנבעלה לנכרי אינה נאמנת מחשש עיניה.

נתנה באחר וכ' הר"ן הטעם דאמרינן אפקעינהו וקשה דאכתי באשת כהן אסורה משום דנבעלה לנכרי אך בזה דהוי ל"ת שאינו שוה בכל שוב יש כח ביד חכמים לעקר דבר מה"ת מחשש ענ"ב ובאמת לפמ"ש התוס' יבמות ד"ה באלמנה לכ"ג ל"ח בכלל אש"ב. דנשים ג"כ מוזהרין א"כ זונה לכהן דגם הוא מוזהרת כמפורש בש"ס יבמות דע"ט א"כ שוב אין כח ביד חז"ל לעקור בקו"ע: ובזה מיושב קו' הרמב"ן בהא דיבמות דל"ל קרא

דגם נשים מוזהרות ת"ל משום לפ"ע ועפ"ז ניהא דבמקום יבום אי לא היתה האשה מוזהרת שוב הי' מיקרי אש"ב ושוב במקום יבום הי' אמרינן עשה דותה ל"ת וממילא ל"ש לפ"ע דכיון דעדל"ת ל"ח כעובר איסור אבל השתא דגילתא התורה דגם האשה מוזהרת שוב מקרי שוה בכל ואין עדל"ת ועשה עכ"פ נחזור לשי' התוס' דלאו שאש"ב נדחה מפני כבוד הבריות וה"ה דיש כח ביד חז"ל בכה"ג לעקור דבר מה"ת בקו"ע ועפ"ז י"ל דלמ"ד דלילה לאו זמן ציצית הוא ונשים פטורות א"כ יוכלו חז"ל לבטל מצות ציצית אף א"נ דבציצית חשוב קו"ע אפ"ה כיון דחשוב עשאש"ב יש כח ביד חז"ל לעקור אף בקו"ע וממילא שוב י"ל דבאמת חיוב דציצית היא ג"כ תיכף בשעת לבישה ואפ"ה נהי דחשוב קו"ע אפ"ה בעשה שאש"ב יש כח ביד חז"ל לעקור אף בקו"ע והש"ס דיבמות י"ל דקאי למ"ד לילה זמן ציצית ונשים חייבות וא"כ ציצית הוי שוה בכל ואין כח ביד חז"ל לעקור בקו"ע ומוכרח לתרץ משום דחשוב שוא"ת ולומר המצות ציצית אינו רק לאחר שנתעטף ונשמע דלמ"ד דנשים חייבות בציצית א"כ מדגזרו בסדין בציצית ע"כ צ"ל דמצות ציצית אינו רק לאחר שנתעטף ונשמע דל"ב בעידנא ממש אבל למ"ד נשים פטורות מציצית שוב י"ל דמצות ציצית הוי תיכף בשעת לבישה ואפ"ה יכלו חז"ל לעקור משום דהוי אש"ב ושוב י"ל דבעי בעידנא ממש דבכלאים בציצית חשוב בעידנא ממש והנה נודע מ"ש המפורשי' די"ל דעשה שאש"ב לא ידחה ל"ת השוה בכל ורק א"נ דנשים פטורות מציצית שוב נשמע מהא דכלאים בציצית דגם עשה שאש"ב דוחה ל"ת אבל אם נאמר דנשים חייבות בציצית שוב י"ל דעשה שאש"ב אינו דוחה ל"ת דכלאים בציצית הוי עשה השוה בכל ולפי"ז מיושב קושיית הטו"א שהקשה דהא בכה"ג חשוב בעידנא דדמי לכלאים בציצית ועפ"ז ניהא דלכאורה צריכים להבין קושיית התוס' דנימא דעשה דפ"ו ידחה ל"ת הא י"ל דפ"ו כיון דנשים לא מיפקדו א"כ הוי עשה שאש"ב וי"ל דאינו דוחה ל"ת אך ע"כ צ"ל דקושי' היא למ"ד נשים פטורות מציצית ונלמוד מכלאים בציצית דעשה שאינו ש"ב ג"כ דוחה ושוב תירצו התוס' שפיר משום דל"ח בעידנא ואין לומר דבכלאים בציצית ל"ח בעידנא ממש ז"א דהשתא דקיימינן למ"ד נשים פטורות מציצית שוב י"ל דבכלאים בציצית חשוב בעידנא ממש דהמצוה היא תיכף בשעת לבישה ואפ"ה יוכלו חז"ל לעקור הואיל שאש"ב ואף דלסוגיין דיבמות נשמע דכלאים בציצית ל"ח בעידנא ממש.

אך לסוגי' דיבמות דקאי למ"ד נשים חייבות בציצית שוב י"ל דעשה שעש"ב אינו דוחה ל"ת וא"כ ממ"נ עשה דפ"ו אינו דוחה לל"ת או משום דהוי אש"ב או משום דבעי בעידנא ממש ומיושב שפיר הכל בס"ד וז"ב והגם דלכאו' קשה דהיאך אפיל דסוגי' דיבמות קאי למ"ד נשים חייבות בציצית ועכצ"ל דלילה זמן ציצית א"כ ל"ש ליפטר סדין בציצית גזירה משום כסות לילה דהא גם כסות לילה חייב אך באמת עיין בתוס' מנחות דף מ' ע"ב שכ' דמ"ד דסובר נשים חייבות בציצית ס"ל דכסות המיוחד ללילה פטור רק כסות המיוחד ליום חייב אף בלילה ומשו"ה ל"ח מעשהז"ג דהא אין הלילה גורם הפטור ומ"ד דס"ל נשים פטורות ס"ל כיון דעכ"פ זמן דלילה גורם הפטור מכסות המיוחד ללילה חשוב מעשהז"ג עכ"פ לכ"ע כסות המיוחד ללילה פטור ושוב יש לפטור סדין בציצית אף בכסות המיוחד ליום גזירה אטו כסות המיוחד ללילה ושוב י"ל דעכ"פ כיון דחשוב שוה בכל שוב אין כח ביד חז"ל לעקור רק בשוא"ת אבל א"נ דנשים פטורות שוב יש

כח לעקור אף בקו"ע וא"ש דברינו דלעיל וז"ב בס"ד נחזור לעינינו דבלאו שאש"ב י"ל דלכ"ע ספק מד"ת לקולא ושוב אין לגזור בשביל חשש דרבנן דהוי כעין גזירה לגזירה והגם דמפורש בפמ"ג בהנהגות או"ה דס' ד"ת אף לשי' הרמב"ם ז"ל דמה"ת לקולא מ"מ חמור מוודאי איסור דרבנן מ"מ א"צ לגזור בשביל חשש ס' איסור שמה"ת לקולא ואף שיש לחוש שמא ישא גרושה ובזה דעת התוס' יבמות ד"ה דחשוב שוהבכל שגם האשה מצוות ועי"ש בתוס' דפ"ג ובתוס' מכות די ט"ו עכ"פ אף א"נ דזה חשוב שוה בכל וי"ל ס' מה"ת לחומרא אבל עכ"פ ל"ח רק בכלל איסור בעלמא ומצינו בתוס' מנחות ס"ה דבשביל חשש מצוה לחוד אין לגזור ואף דשם משמע דבשביל חשש עשה גמור גזרינן כמו דגזרו שלא לסכך בנסרים ועיין תוס' יומא כ"ט דגזרי שלא לזרוק הדם אחר תמיד של בין הערבים גזירה שמא נקטיר וחזינן דאעפ"י דגם הקטרה אינו רק בעשה דהשלמה ואפ"ה גזרינן וכן מפורש שם בתוס' יומא דף ל' דגזרינן בביאה ריקנית שצריך טבילה שמא יעבוד בלי טבילה אף דגם לבן זומא אינו רק בעשה.

חזינן דגזרינן אף משום עשה עכ"פ הכא דצריכין בשביל הגזירה להקל באיסור דס' ברכה לבטלה בוודאי לא גזרינן בשביל חשש שיעבור בס' איסור טומאת כהנים או לישא פסולה מספק עכ"פ הדבר ברור ופשוט דאם מועיל נאמנות העד להוציאה מבעלה כהן מכ"ש דמועיל לאסור על הבנים מלישא כפים וי"ל עוד דחשובי וודאי חללים אף להקל ובפרט להחמיר: אך בעיקר הדבר אם הי' מועיל עדות מי שהתוודה לאוסרה על בעדה באמת לכאורה הדבר תמוה דבאמת לשי' כ"פ אף אם אינו נגד החזקה אפי"ה ל"מ כנודע ממ"ש המהרי"ק דהפי' בש"ס דגיטין חזא ועוד קאמר וכן מוכח מדברי התוס' שם דמשו"ה צריך קרא דוספרה דס"ד דנדה חשוב דש"ב והא נדה מיקרי לא איתחזק כמו"ש התוס' שם ואפ"ה ס"ד דלא מהימן א"כ גם הכא שהעיד שזינתה מקודם נהי דנימא דזה לא חשוב נגד החזקה לפי שלדבריו תחילת נישואה לכהן הי' באיסור מ"מ עכ"פ בדש"ב אינו נאמן עד אחד ובפרט דהוי נגד חזקת צדקות שלא זינתה כשהוא אי"א וגם חזקת כשרות לכהונה ונגד שני חזקות וגם בדש"ב בוודאי ע"א אי"נ ואף דמה שמתוודה בחלי' חשוב רגלים לדבר מ"מ ע"י רגל"ד לחוד א"א לאסור חשה על בעלה ולשי' רוב הפוסקים אין מוציאין מהבעל רק בעידי טומאה ובפרט ביש לה בנים בוודאי אין מוציאין ואף שי"ל כיון שנראה שבשעת שהודה הבעל עדיין לא הי' להם בנים ואז לא הי' חשש לעז ואם הדין דתצא אז אף אם לא גירשה עד שנולד להם בנים מ"מ י"ל דתצא כיון דבשעת לידת הס' לא הי' להם בנים וכדמשמע מתוס' נדה ד"ד דנהי דבמקום הפסד הרבה טהרות לא גזרו רבנן טומאת מעל"ע מ"מ אם בשעת לידת הס' לא עשו עוד הרבה טהרות ואח"כ ע"י טעות עשו הרבה טהרות נהי דהשתא יש הפ"מ מ"מ אחמרו רבנן ורק משום דאמרי' כדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק מקילין מ"מ עכ"פ ע"י רגל"ד לחוד א"א לאסור ואף שמצינו דע"א מהימן אחר קינוי וסתירה וחזינן דהיכא דיש רגל"ד ע"א נאמן לאסור אשה על בעלה באמת בשלמא שם הי' רגלים לדבר קודם שבא העד וכבר נולד הס' אף בלא דברי העד ונודע מ"ש הפנ"י דהיכא דנולד הריעותא בלא דברי העד מהימן אף נגד חזקת היתר ועי"י מ"ש הנו"ב חי"א אהע"ז סימן ל"א דהיכא דנולד ריעותא בחזקה קמייתא ואח"כ ראינו השתנות מחזיקין הריעותא אף על למפרע אף לקולא לענין

שנה' עושין פסח שני עיי"ש מ"ש בהא דהמפקח הגל ונמצא מת דאזלינן בתר שעת מציאתן.

ועיין בספרי ח"א סי' א' שהארכת בזה. אבל הכא שבלי דברי העד לא נולד שום ריעותא בנישואין שלהם נהי שיש רגלים לדבר דהעד אומר אמת מ"מ אינו יכול לאוסרה על בעלה ועיי' ח"ס יו"ד סי' ד' ובאמת בנוב"י מה"ק ח"א ח"א סי' ל"ה כ' דגם החו"י מיירי שהאשה אמרה טמאה אני לך וגם הבעל אומר דרך וידוי דאז מועיל דיבור הבעל למשוי רגלים לדבר ולסלק החשש שמא עיני' נתנה באחר ושוב נאסרה עפ"י דיבורה דשוי' אנפשי' חתיכה דאיסורא אבל היכא דהאשה מכחשת פשיטא דאינו מועיל וידוי הבעל לאוסרה טל בעלה עיי"ש.

ובאמת גם בח"ס אה"ע ח"ב סי' צ"ה שהביא כת"ה משמט רק דמהראוי להבעל לחוש לדברי העד ולהוציאה אבל אם אינו רוצה לגרשה אין כח ביד ב"ד לכופו לגרשה ובפרט דשייך הסברא דאמע"ר ונהי שי"ל שרצונו לעשות תשובה כמ"ש התוס' ב"מ די"ג חוץ לזה דיפה כ' בח"ס שם סי' ד' דשם א"י לכופו להביא קרבן בע"כ אם צווח שהוא מזיד ובפרט דבנו"ב מה"ת חאה"ע סי' קנ"ו כ' דלהפסיד לאחרים.

לא אמרינן סברא זו דרצונו לעשות תשובה ואמרינן מכח הסברא דאין אדם משים עצמו רשע דוודאי משקר עיי"ש ובמקום דשייך אאמע"ר אף מיגו ל"מ כמפורש בכתובות י"ט ומפורש בש"ע סנהדרין דף י' לרצונו רשע הוא ואף דאמרינן שם דמשום דאאמע"ר אמרינן פ"ד מ"מ הכא א"נ פ"ד שוב הוי כמעיד על אחר שבעל אותה א"כ שוב לא הוי דרך וידוי ושוב ע"א לא מהימן עכ"פ נראה שיטת רוב הפוסקים דמה שהעיד הבעל דרך וידוי לא הוי מועיל לאוסרה על פי דין אם אין הבעל חושש לדבריו והאשה מכחשת ובפרט לפמ"ש הנו"ב א"ח סי' ל"ה גם החו"י אינו מחמיר רק אם האשה אומרת ג"כ טמאה אני לך אבל ע"י דיבור הבעל לחוד אין לאסור.

א"כ הכא דלא הוי שום קול ובפרט דקלא דלא איתחזק בוודאי ל"ח ואף לקול דאיתחזק ולחד שיטה ביצא קול על א"א אין תולין בפריצות מ"מ לשיטת רוב הפוסקים בעי שהכל יהי' מרננין אחרי' ולפמ"ש הח"ס מיירי שהקול דראו רוכל יצא עיי"ש סי' כ"ד ובשו"ת ד"ח מפרש דכל העולם ראו ממנה דבר פריצות אבל בנ"ד דליכא שום קול בוודאי דא"א לאוסרה: והגם דאין משיבין את הארי ובוודאי הוי להרב זצ"ל איזה טעם אך אם באמת ידע כת"ה שלא היי שום חשש אחר לאסור רק מחמת הוידוי של הבעל א"כ נראה דהרב ז"ל חשש לדברי החו"י כפי הנראה פשטות הדברים א"כ שפיר אם ב"ד אחר רואין שהוראה לא הוי כפי שי' רוב הפוסקים יכולין להתיר ולא שייך משום חכם שאסר.

ומה שהביא כת"ה בשם הגאון מה' מאדע שליט"א דכיון דהבנים לא היו בעולם א"כ הוי כמעשה אחר דמפורש ביו"ד ס' רמ"ב להתיר לפע"ד ז"א דשם למשל בהא דמצינו בש"ס דסנהדרין דהורה ר"ט ניקב האם טריפה אם לא הוי טועה בדבר משנה הוי אסור לדיין אחר להורות היתר עכ"פ בבהמה אחרת מותר להורות דאף דחדא הוראה היא מ"מ הטריפות שבבהמה זו אינו תלוי בהטריפות שבבהמה אחרת וה"ה אם יזדמן ס' זה באשה אחרת נוכל להורות שלא כדעת החו"י.

אבל הכא הבנים הפסול שלהם נצמח מכח אמם שניסת בפסול לכהן א"כ הוי כמו מעשה אחת אך עכ"פ יפה הביא כת"ה דליש כאן שני הטעמים חדא דגם אביהם לא קבל עליו הוראות החכם וגם נוגע לכבוד משפחה ע"כ נלפע"ד אם באמת נראה לכת"ה שהוא בזיון למשפחה ולא יגיע מזה ח"ו בזיון לכבוד הרב הנפטר ז"ל אז יש מקום להתיר להם לעלות לתורה ראשון ולישא כפים אך באמת יפה כ' כת"ה שמהראוי להחמיר שלא לפדות אצלם בכור דלענין חיוב מצות פדיון נהי דאין לנו כהנים מיוחסים ונודע מיש בזה הג' יעב"ץ עכ"כבעי שלא יהי' ערעור על הכהן והנני מצטרף לדברי כת"ה כנלענ"ד ברור בס"ד: באעה"ח יום ה' נצבים תרע"א ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן פ"ח.

להרב הה"ג כש"ת מו"ה זאב וואלף האל- שיצער (נ"י) ז"ל מוצד"ק ליזענסק יצ"ו. בדבר שאלתו בקהלתכם יש חדר א' סמוך לבהכ"נ שבו הי' קורין בס"ת בכל שבת גם התפללו מוסף וזה ב' שנים אשר נתחדש שמה חדר ב' אשר יש בו אור יותר מחדר הראשון ומפני זה חדר הראשון עומד בטל וכעת נצרך המקום הנ"ל לצורך.

עז"נ וצריכים לנתוץ קצת בכותל בהכ"נ המפסיק לאותו חדר כדי לעשות חלון בכותל הנ"ל להאיר בעז"נ ויש בזה ב' ספיקות א.) אי ל"ח בכלל הורדה מקדושה לפי שמקודם הי' מתפללין בו מוסף וגם קרה"ת וכעת והי' רק עז"נ וא"כ חשוב הורדה מקדושה ב.

(יש חשש מכח איסור נותץ אבן מבהכ"נ דיש בזה לאו דלא תעשון כן וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ו מיסוה"ת דהנותץ אבן דרך השחתה לוקה זה תורף השאלה: הנה זה פשוט דלעשות מחדר הלז עז"נ חשוב הורדה מקדושה וכנודע דלעשות מעז"א עז"נ מיקרי הורדה מקדושה דעיקר מצות ונקדשתי בתוך בני ישראל דזה מקיים בבהכ"נ דרבים הוי דוקא בעז"א שמתפללים שם בציבור קדושה וברכו אבל בעז"נ לא וראיתי בשו"ת בנין ציון החדשות סי' ח' שנסתפק אי נשים חייבים בקריאת פ' זכור משום די"ל כמ"ש המג"א דיוצאין בקריאת פעם א' בשנה א"כ ל"ת בכלל מעשזה"ג ומביא שיטת החינוך מצוה תר"ג דפטורות והביא בשם הג' ר' נתן אדלער ז"ל דחייבין ותמה שם על החינוך וכן הרגיש בזה במנ"ח שם והנה יש מהאחרונים שכ' להעיר מרא"ש ברכות דמ"ז בהא דר"א שיחרר עבדו שכ' הרא"ש דמיירי התם לצורך קריאת פ' זכור וא"כ אינימא דנשים חייבות ה"ה דגם עבד חייב א"כ אמאי הי' צריך לשחררו אך באמת יפה כ' הבנ"צ הנ"ל דאף א"נ דעבד מחויב אפי"ה אינו בכלל ונקדשתי בתוך בני דנשים אינם מצטרפין לקרה"ת אף במידי שהם מחוייבות וה"ה בעבד עיי"ש עכ"פ הדבר פשוט דמעז"א לעז"נ מיקרי הורדה מקדושה ולשי' רוה"פ הך דאין מורידין הוי מה"ת ונהי דבפמ"ג באו"ח סי' קנ"ג במ"ז סק"א העיר די"ל דהוי רק מדרבנן אפי"ה הביא שיטת רש"י ותוס' דהוי מה"ת: אך בנ"ד שאין מתפללים בו רק לפרקים י"ל דלא חמיר קדושתו כל כך וכן מצינו בש"ס מגילה דכ"ו דברחבה הואיל דאין מתפללין רק בתענית ס"ל לרבנן דאין בו קדושה ה"ה הכא דרק לפרקים מתפללים בו וגם קורין בו בתורה רק בשבת י"ל דדמי להא דרחבה דלא מיקרי קדושה אך באמת יש לחלק עפמ"ש המחנה אפרים הלכות צדקה דבהני רימונים שנעשו לס"ת י"ל דהוי כהותנה כשירצה יוכל להוריד מקדושתו ואף דלשי' רוב הפוסקים.

גם קדושת דמים לא פקע בכדי א"כ הכא כיון דעכ"פ חלה בו קדושה שוב י"ל דקדושתו לא פקע בכדי אפ"ה י"ל דבשלמא בהקדש דנתקדש בדיבור לחוד שפיר א"א אח"כ להפקיע קדושתו אבל הכא דבעי הזמנה ומעשה שיתקדש עי"ז א"כ אם יהי' מתנה שפעם יהי' קודש ופעם יהי' חולין ל"ח הזמנה וממילא לא חל עליו שם תשמישי קדושה עיי"ש וא"כ י"ל דוקא בהא דרחבה דכיון דאין מתפללין בו רק במקרה ובשאר הימים עושים בו צרכי הדיוט א"כ עכ"פ ל"ח כהזמנה לקדושה דהא עפ"י הרוב עושים בו צרכי הדיוט ושפיר ל"ח הזמנה ולא חל עליו שם קדושה אבל בנ"ד בחדר הלז נהי שאין מתפללים בו רק מוסף וקרה"ת אבל עכ"פ אין עושין בו רק צרכי קדושה א"כ שפיר חשוב הזמנה דהוזמן לעשות בו באקראי צרכי קדושה דעכ"פ אין עושין בו תשמיש הדיוט שפיר מיקרי הזמנה לקדושה וכעין סברת התוס' יומא ד"נ וזבחים ד"ו דדוקא בקרבן של ב' יורשים כיון דליכא מי שיתכפר מקביעותא שפיר חשוב קרבן שותפין אף דלא מתכפר רק מקופיא אבל היכי שיש כה"ג שמתכפר מקביעותא שפיר חשוב רק חלקו של כה"ג ולא כקרבן השותפין הואיל דשאר כהנים רק מקופיא מתכפרי בטל זכותם לגבי זכותו של כה"ג עיי"ש חזינן דמי שיש לו רק זכות קטן אז באם ליכא מי דיש לו זכות יותר גדול חשוב עי"ז בעלים אבל היכי דיש מי שיש לו זכות יותר גדול ל"ח זה שיש לו זכות קטן בכלל בעלים א"כ ה"ה הכא היכי דמתפללין בו במקרה א"כ כשעושה בו צרכי הדיוט יותר לא חל קדושה עליו אבל בנ"ד שאין עושין בו רק צרכי קדושה אעפ"י שהוא באקראי מיקרי קודש הואיל דעכ"פ אינו מיוחד רק לצרכי קודש וז"ב עכ"פ נשמע די"ל דבית הזה יש בו קדושה אבל עכ"פ י"ל דגרע קדושתו מקדושת גוף בהכ"נ: וראיתי לכת"ה שהעיר לפי דברי הט"ז או"ח סימן קנ"ד דמידי דלא חזי עוד לקדושה חמורה מותר לעשות בו קדושה קלה וא"כ ה"ה הכא כיון דהחדר הלז לא נצרך עוד ולא יתפללו עוד בו שוב מותר להוריד עכת"ד אך באמת בבכ"ש מגילה תמה על הט"ז מש"ס יומא די"ב דר' דוסא אומר להביא בגדי כה"ג ביוהכ"פ שהם כשרים לכה"ד רבי אומר ב' תשובות בדבר וכו' ועוד בגדים שנשתמש בהם קדושה חמורה תשתמש בהם קדושה קלה ולפי דברי הט"ז מה פריך הא לר' דוסא דס"ל דאינו ראוי עוד ליוהכ"פ אחר ויליף מקרא דוהניחם שם וא"כ כיון דלא חזי עוד לקדושה חמורה א"כ בכה"ג מותר להשתמש בהם קדושה קלה עכת"ק וכה העיר הפמ"ג באו"ח סי' מ"ב במ"ז שתמה על הט"ז מש"ס מנחות בהא דס"ת שבלה אין עושין בו מזוזה.

אף דלא חזו עוד לס"ת עיי"ש: ובאמת יש עוד להעיר על הט"ז מיומא די"ב שם ת"ר אירע בו פסול בכה"ג ומינו אתר תחתיו ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכה"ג ולא לכה"ד כה"ג לא משום איבה וכה"ד לא משום דמעלין בקודש ולא מורידין וקאמר ר"י ומודה ר' יוסי שאם מת ראשון שני חוזר לעבודתו ופריך פשיטא ומשני מאי דתימא ניחוש שמא יהי' לו צרה קמ"ל אר"י הלכה כר"י ומודה שאם עבד עבודתו כשרה אמר רב הלכה כר"י עכ"ל הש"ס והנה הרמב"ם ז"ל נקט הדין דאם עבד עבודתו כשירה ולא נקט כלל הדין דאינו עובד ככה"ד וכבר העירו בזה המפורשים: והנלע"ד דהא לכאורה קשה מה צריך להשמיענו הדין דשני חוזר אחר מיתת הראשון הרי ממילא ידעינן דחוזר לעבודתו דאל"כ אמאי אינו עובר ככה"ד ואי משום דמעלין בקודש זיא דאי נימא דאינו חוזר לעבודתו אחר מיתת הראשון א"כ כיון דלא חזיעוד לכה"ג שוב מותר להורידו

לש"י הט"ז ורק אי נימא דחוזר לעבודתו א"כ שוב כיון דחזי עוד לכה"ג שפיר אסור להורידו וא"כ מהא דקאמר דאינו עובד ככה"ד משום דמעלין בקודש ממילא נשמע דחוזר לעבודתו וצ"ע ולכאורה י"ל דאף א"נ דאינו חוזר לעבודתו אפ"ה אכתי שייך הטעם דמעלין בקודש הואיל דאם עבר ועבד עבודתו כשירה א"כ חשוב ראוי לקדושה חמורה ושפיר מוכרח רב להשמיענו דחוזר לעבודתו אך באמת כ"ז לש"י רש"י דהפירוש דעבר ועבד בח' בגדים כשר ובד' בגדים פסול דהוי לי' מחוסר בגדים וא"כ שפיר י"ל דחשוב עוד חזי לקדושה חמורה כיון דעכ"פ בדיעבד יהי' כשר וכמ"ש בתוס' חולין ד"מ דקרבתן יחיד כשבת בחוץ חייב הואיל דחשוב ראוי לפנים הואיל דאם זרק הורצה ועיי' תוס' פסחים דיה ובתוס' זבחים דנ"ט וביומא דס"ג שכ' כסברא זו אבל לשיטת התוס' שם שהוקשו דלמ"ל הטעם דמעלין בקודש תיפוק לי' דהו"ל מחוסר בגדים דהא מדינא עובר ככה"ג ותירצו דכה"ג מסתלק בפה א"כ נשמע דשימש בח' בגדים פסול א"כ שוב א"נ דאינו חוזר א"כ שוב ל"ש הטעם דמעלין בקודש לש"י הט"ז הנ"ל ונהי דלכאורה י"ל דכוונת התוס' הוא רק אי לא שייך הטעם דמעלין בקודש אז הי' מסלקין אותו אבל השתא דשייך הטעם דמעלין בקודש שוב אין מסלקין אותו וא"כ בכה"ג בשימש בד' בגדים פסול דהו"ל מחוסר בגדים ובח' בגדים כשר בדיעבד דמצד הדין חשוב ככה"ג וא"כ שוב אפשר דחשוב ראוי לכה"ג אך באמת מפשטות דברי התוס' מוכח דלעולם שימש בח' בגדים פסול ושוב א"ל דאינו חוזר לעבודתו שוב ל"ש הטעם דמעלין בקודש לש"י הט"ז ובאמת בריטב"א יומא שם כתב דבאמת אי לא הי' שייך הטעם דמעלין בקודש שפיר הי' מותר לעבוד בד' בגדים ושוב הי' פסול בח' בגדים ורק השתא לטעמא דמעלין בקודש בד' בגדים פסול ובח' כשר ותי' בזה קושית התוס' שם אך מפשטות דברי התוס' מוכח דלעולם מסתלק ושוב לעולם פסול בח' בגדים ושוב הדרא קושיתי על הט"ז לדוכתא ועי' בפנ"י מגילה ד"ט שכ' להדיא דלר"י בשימש בח' בגדים פסול לש"י התוס' דמסתלק בפה עיי"ש ובאמת יש להוכיח כן מש"ס מגילה שם דקאמר אין בין כהן המשמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ אתאן כר"מ וקשה הא י"ל דאתי כר"י ומתני' לא קתני רק דברים המעכבין בכהן שעבר אפי' בדיעבד ועכ"ח נשמע דלר"י מסתלק בפה ושוב גם בדיעבד בשימש בח' בגדים פסול וכבר הרגיש בזה הפנ"י שם ובאמת לפ"ז ניחא בהא דמביא שם הש"ס הדין והטעם בהא דאינו עובד ככה"ד וקשה הרי עיקר השמיענו הש"ס הא דאינו עובד ככה"ג ולפ"ז א"ש דמהא דאינו עובד ככה"ג אכתי לא נשמע דאתי מתני' כר"מ דאכתי הי' אפשר לומר דאתי כר"י ומתני' לא קתני רק דברים המעכבים אף בדיעבד ורק מדקאמר הטעם דאינו עובד ככה"ד משום דמעלין בקודש וקשה קושית התוס' דבלא"ה הו"ל מחוסר בגדים ועכצ"ל משום דמסתלק בפה ושוב גם בדיעבד פסול בשימש בח' בגדים ושפיר עכ"ח דמתני' אתי כר"מ וז"ב.

ולפ"ז י"ל דבזה נחלקו רב ור"י דר"י ס"ל דאינו מסתלק ושוב בשימש בח' בגדים כשר בדיעבד אבל רב סובר דמסתלק בפה והא דאינו עובד ככה"ד משום מעלין בקודש וממילא יהי' מיושב מה שהעירו המפורשים דאיך פסק ר"י הלכה כר"י הא ר"י סובר בכ"מ הלכה כסתם משנה וסתם משנה דמגילה אתי כר"מ עי' בפנ"י שם ובהג"ה כור לזהב על הריטב"א מ"ש בזה ולפ"ז א"ש דסוגיא דמגילה קאי לרב דס"ל דמסתלק בפה ושוב בשימש בח' בגדים פסול לר"י ושוב מוכרח הש"ס לומר דאתי כר"מ אבל ר"י

לשיטתו דשימש בח' בגדים כשר בדיעבד לר"י ורק בד' פסול משום דהוי מחוסר בגדים ושוב לשיטתו סתם משנה אתי אף לר"י וכקושיית הפנ"י הנ"ל דמתני' לא חשוב רק דברים דמעכבים אף בדיעבד כנ"ל וז"ב: ולפ"ז מיושב ג"כ הרמב"ם ז"ל דנקט הדין דאם עבר עבודתו כשירה ולא נקט הא דאינו עובד ככה"ד דלפ"ז י"ל דכיון דפסק דבדיעבד בשימש בח' בגדים כשר ועכ"ח דל"ל סברת התוספת בהא דמסתלק בפה וכמו שהרגיש הפנ"י שם א"כ שוב לא הי' צריך להביא הא דאינו עובד ככה"ד דממילא ידעינן זאת מכח דהוי מחוסר בגדים וז"ב בס"ד: עכ"פ נשמע דלשיטת רב עכ"ח דשימש בח' בגדים פסול בדיעבד דמסתלק בפה ומה"ט הוכרח לומר בהא דאינו עובד ככה"ד משום דמעלין בקודש ושוב תיקשו מה צריך לומר דשני חוזר לעבודתו דהרי ממילא ידעינן דחוזר דאלת"ה שוב לא יהי' חזי עוד לקדושה חמורה ושוב הי' מותר להורידו לשיטת הט"ז וצ"ע"ג: וראיתי בישי"ע סי' קנ"ד שכ' דדוקא בק"ד דיש עצה להפקיע הקדושה ע"י פדיון שפיר מותר להורידו היכי דלא חזי עוד לקדושה חמורה אבל בגדי כהונה דחשוב קדוה"ג לשי' התוס' קידושין דנ"ד דל"מ בהו פדיון שפיר גם להט"ז אסור להורידו אף דלא חזי עוד לקדושתה עיי"ש הנה באמת בכמה דברים מצינו כן דקדוה"ג חמיר מק"ד היינו לחד מ"ד דקדוה"ג לא פקע בכדי בש"ס נדרים דכ"ט וגם בהקדיש זכר לדמיו דקדיש קדוה"ג אליבא דרבנן דעת הכ"מ פט"ו ממעה"ק הלכה ז' דפקע בכדי והלח"מ שם השיג עליו עיי"ש וגם בהא דהקדש מפקיע מידי שיעבוד שיטת רוה"פ דדוקא קדוה"ג ולא ק"ד עיין תוס' גיטין ד"מ וכתובות דנ"ט ודעת רש"י פסחים דל"א דמה"ט קדוה"ג חל משום דבאמת ע"י שנשתעבדו הנכסים חשוב אינו ברשותו ורק דקדוה"ג חל אף אדבר שאינו ברשותו ושיטת התוס' דלעולם חל ההקדש ורק בק"ד דאפשר להפקיע הקדושה ע"י פדיון ה"ה דלא דאפשר שנפקע הקדושה בכדי ע"י שיעבוד אבל בקדוה"ג דל"מ פדיון ה"ה דלא נפקע ע"י השיעבוד ועיי' במתנה אפרים הלכות גביית חוב ובקצ"ה סי' קי"ז מ"ש בזה וא"כ י"ל לענין כה"ג בשלמא א"נ דאינו מסתלק בפה א"כ חשוב כא"א להפקיע קדושתו שפיר הי' דומה לקדוה"ג שכ' הישי"ע דאין מורידין אף בלא חזי עוד לקדושה חמורה אבל הכא דקאמר הטעם משום דמעלין בקודש וקשה תיפוק לי' משום דהוי מחוסר בגדים ועכ"ח לשי' התוס' משום דמסתלק בפה ושוב יש משכחת להפקיע קדושתו וכמ"ש התוס' שם דתלוי במלך ואחיו הכהנים ושוב דמי לק"ד ושוב ככה"ג שפיר מותר להורידו בלא חזי עוד לקדושה חמורה ושוב ממילא ידעינן דחוזר לעבודתו ונודע מ"ש בנוב"י או"ח סי' ל"ה דמידי שאפשר לבטל האיסור פ"י אפקעינהו חשוב קיל עיי"ש ונשמע מכאן היפך שיטת הט"ז הנ"ל ובאמת וי"ל דר' דוסא ורבי נחלקו בסברת הט"ז דר"ד ס"ל דכיון דלא חזי עוד לקדושה חמורה מורידין ואנו קיי"ל כרבי וכמ"ש הרמב"ם פ"ח מביאת מקדש וע' בפמ"ג סי' מ"ב וסי' קנ"ג שכ' די"ל דהך דאין מורידין הוי רק מזרבנן אף דהרמב"ם פסק כרבי שאני התם דכתיב והניחם שם עי"ש וממילא לפ"ז לא תיקשי קושיית הבכ"ש הנ"ל על הט"ז די"ל דבאמת הדבר תלוי בפלוגתת ר' דוסא ורבי וז"ב: וראיתי בשו"ת תועפת ראם סימן ג' שכתב ליישב קושיית הבכ"ש על הט"ז מש"ס יומא הנ"ל דלדפריך רבי לר' דוסא שתי תשובות בדבר וכו' הג' הנ"ל די"ל דשתי התשובות חזא המה דלכאורה הרי י"ל דהאבנט לא יוכל הכה"ג ללבוש עוד בשאר ימות השנה הואיל דבשאר ימות השנה גם אבנט של כה"ג הוא כלאים

ושוב י"ל דל"ח הורדה מקדושה כשיטת הט"ז ועל זה קאמר רבי דהא אבנט של כה"ד לעולם הוא כלאים ושוב ל"ש לומר שכשרים לכה"ד, ורק שתרצה לומר דלא קאי ר' דוסא על האבנט רק על שאר הבגדים דיוכל כה"ד ללובשן בזה שוב הרי גם הכה"ג יוכל ללובשן בשאר ימות השנה ושוב חשוב ראוי לקדושה חמורה עיי"ש ובאמת דבריו מוזר אצלי דלענ"ד הפירוש בש"ס שנשתמשה בהם קדושה חמורה היינו עבודת יוהכ"פ לפני ולפנים וחמיר עבודתה דבעי פרישת שבעה ואינו כשירה רק בכה"ג לא מבעיא לשי' התוס' ישנים יומא די"ב בוודאי כה"ד פסול בעבודת יוכ"פ זולת להפוך בצנינורא או לתרומת הדשן ואף לשי' הריטב"א שם דרק מדרבנן פסול לשאר עבודת אבל בעבודת היום ממש גם להריטב"א אף מה"ת בעי דוקא כה"ג א"כ י"ל דאף אם הכה"ג גופא ילבש בגדי יוכ"פ בשאר ימות השנה ג"כ חשוב הורדה מקדושה דהרי בשאר ימות השנה כה"ד מותר ללבוש בגדי כה"ג דכל ימות השנה וא"כ ה"ה אם ילבש הכה"ג בשאר ימות השנה בגדי יוהכ"פ דמי כמו שהי' לבוש בהם כה"ד וחשוב הורדה מקדושה ורק לר"ד דסובר דכיון דאינו ראוי עוד לקדושה חמורה שפיר אף כה"ד מותר ללובשם אבל רבי חולק ואנו קיי"ל כרבי וכנ"ל ע"כ דברי הג' תמוהים והדרא קושית הבכ"ש על הט"ז וצע"ג: עתה נבוא לדברי כת"ה שכ' דסברת הישי"ע תלוי בפלוגת הרמב"ם והרמב"ן אי בהכ"נ חשוב תשמיש קדושה או תשמיש מצוה הנה באמת מקור הדבר בש"ס מגילה בני הפיר שמכרו בהכ"נ צריכים להפלות בדמים ומוכח דהמכירה חל ויוצא הבהכ"נ לחולין רק דחל הקדושה על המעות וקאמר בש"ס ע"ז ל"ש אלא שמכרו בלי זט"ה.

אבל מכרו ברשות זט"ה במעמד אנשי העיר שפיר דמי אפי' למישתא בי' שיכרא ואיבעי' התם בש"ס מתנה מאי חד אמר דהוי כזביני ולשי' הרמב"ן הבעיא דמתנה מאי מיירי בלי רשות זט"ה במעא"ה א"כ יש ס' במתנה ואף לפי המסקנא בעיר אחרת אסור והעיר הרמב"ן דהרי בקדוה"ג ל"מ פדיון ושוב אמאי מועיל המכירה להפקיע קדושתה ועוד אף א"נ דיוצא לחולין ע"י הפדיון מ"מ כיון דחל קדושה על המעות היכי מהני זט"ה להפקיע הקדושה וכ' הרמב"ן דבהכ"נ לא חשוב רק תשמישי מצוה וא"כ כשרוצין להעבירו מתשמיש המצוה רשות בידם ורק בלי רשות זט"ה יש ס' שמא אינם מסכימים להכחיש מצותן לגמרי ואפי' בדברים שנשארו בקדושתן ביד הלוקח אפ"ה שמא אין רוצים להכחיש מצות המוכרים לזה בעי שיהי' רשות מזט"ה והם בכחם להפקיע הקדושה וא"צ לחלל הקדוש' על שום דבר ויכולים בוודאי ליתן במתנה ואף למשכן ורק דבעיית הש"ס במתנה מיירי בלי רשות זט"ה וכן כ' הריטב"א שם נשמע דלשי' הרמב"ן בבהכ"נ דהוי רק תשמישי מצוה אז מועיל המכירה אף בלי רשות זט"ה ורק דבעי להעלות בדמים וגם מתנה מותר וברשות זט"ה אף מתנה לאיש זר ואף למשכן ג"כ מותר וי"ל דשרי אף לתשמיש של גנאי וממילא יוצמח דבמידי דהוי תשמיש קדושה ל"מ המכירה כלל להוציא לחולין אף אם ירצה להעלות הדמים בקדושה דחשוב כמו קדוה"ג רק במידי דנשאר בקדושתו ביד הקונה אז מותר להוציא המעות אפי' לדבר חול וא"כ בבהכ"נ דהוי רק תשמישי מצוה הבהכ"נ והדמים יוצאים לחולין ובתשמישי קדושה החפץ אינו יוצא כלל לחולין אבל לשי' הר"ן בהכ"נ ל"ח רק קדושה דרבנן וחז"ל הטילו על זה דין ק"ד שא"א להפקיע קדושתו בכדי רק דבעי מידי שיהי' אפשר שיתחלל הקדושה על הדבר ולזה אף ברשות זט"ה א"י ליתן במתנה או למשכן לאיש זר הואיל

דליכא שום דבר שיחול עליו הקדושה, ורק במכירה דחל הקדושה על הדמים וק"ד קיל מקדושת בהכ"נ לפי שהוא קדושה שני' ושוב זט"ה יכולים להפקיע הקדושה מן המעות ושפיר דמי אפילו למישתא בי' שיכרא נמצא דבכל תשמישי קדושה מהני המכירה אף במידי דיוצא לחולין ביד הלוקח ועפ"י זט"ה גם הדמים מותרים דבק"ד יכולים זט"ה להפקיע קדושתו בכדי ודעת הרא"ש ז"ל דגם יחיד בשלו מותר למכור הס"ת והדמים מותרים דקדושת ס"ת שנתפשט על הדמים יכולים זט"ה להפקיע ולשי' הרמב"ם בהלכות ס"ת מוכח דאם מכר תשמישי קדושה צריך להעלות בדמים והב"ח כ' דבאמת מודה הרמב"ם דבזט"ה ניפקע הקדושה מן הדמים ורק דפליג עם הרא"ש בס"ת דיחיד ובשו"ת מחנה אפרים כ' דלשי' הרמב"ם הכוונה למישתי בי' שיכרא שפיר הכוונה בהבהכ"נ אבל באמת בדברי הרמב"ם ז"ל פי"א מהלכות תפלה מוכח דסובר הרמב"ם דגם עפ"י זט"ה צריך לקנות בדמיו דברי עילוי רק המותר יכולין לשנות לחולין ואף דקיי"ל מכרו והותירו אסור אבל עפ"י זט"ה שרי עיי"ש וא"כ תימה אמאי נדחק המח"א לומר הכוונה בדברי הרמב"ם למישתי בי' שיכרא היינו בהבהכ"נ הרי יש לפרש אמעו ורק דקאי אמותר וצ"ע נשמע דלשי' הרמב"ם גם בתשמישי קדושה יוצא לחולין ע"י מכירה ורק דלפי הבנת המחנ"א צריכים להפלות הדמים בקדושה ולפי הבנת הרמב"ם הל' תפלה המותר מותר להוציא לחולין כ"ז היא שיטת הפוסקים המדברים בזה והנה בש"ע מובא ב' הדיעות לענין רימונים והפמ"ג כ' דהיש מי שאוסר אינו דעת הרמב"ם לפי שהוא מתיר המותר עיי"ש וכת"ה כ' דלשי' הרמב"ן ז"ל י"ל דגם אה"ק יש לו דין קדוה"ג ועוד דלשיטת הסוברים דאין משנין אפי' בקדשי בדה"ב א"כ הורדה מקדושה הוא מה"ת ושוב היכי דנוגע לד"ת קשה לסמוך על שיטת הט"ז עכת"ד לענ"ד ז"א דהא דאסור לשנות בקדשי בדק הבית הוי דוקא במידי שהוא קדוש בעצם אז אסור לשנות אבל במידי דהוי, רק תשמיש קדושה ל"ש זה דלא מבעיא לש הפוסקים דהורדה מקדושה הוי רק מדרבנן כהכרעת הפמ"ג והישי"ע בסימן קנ"ד בוודאי דבדרבנן יש לסמוך אשיטת הט"ז ואף להסוברים דאסור מה"ת מ"מ כיון דלא הוי רק ק"ד ומועיל פדיון וא"כ עכ"פ קיל קדושה דידי' ושוב י"ל דהיכי דלא חזי לקדושה חמורה יכולין להפקיע קדושתו א"כ הדבר ברור דלשי' הט"ז בוודאי בכל תשמישי קדושה כיון דעכ"פ מהני בו הפדיון א"כ שפיר מותר להורידו ובפרט די"ל דאף לשי' הרמב"ן דל"מ פדיון מ"מ י"ל דמודה הרמב"ן ז"ל דל"ח רק קדוה"ג מדרבנן דחז"ל נתנו עליו דין קדוה"ג וא"כ שפיר נהי דאין יוצא לחולין אפ"ה יש לסמוך על הט"ז אך באמת כבר כתבתי דקשה לסמוך ע"ד הט"ז ובפרט די"ל דלא דמי לסברת הט"ז דשם בוודאי לא ישתמש עוד באה"ק אבל הכא יש ס' שמא יצטרכו שנית להתפלל בו ושוב ל"ח עכ"פ בכלל אינו ראוי עוד לקדושה וכמש"כ לעיל לענין כה"ג דכיון דעכ"פ במת ראשון שני חוזר לעבודתו עי"ז חשוב ראוי לקדושה חמורה א"כ פשיטא דקשה לסמוך אסברת הט"ז: אך באמת לענין בהכ"נ יש הרבה קולות א' סברת הרבה פוסקים דאסור הורדה מקדושה הוא רק דרבנן וגם קדושת בהכ"נ אינו רק דרבנן וא"כ י"ל דבכה"ג דיש הרבה שיטות להקל שפיר יש מקום להקל למכור עפ"י זט"ה ואח"כ יכולים להוציא המעות לחולין ונהי דלשי' הר"ן לכתחילה בעי למכור ולעשות עילוי בדמים ואח"כ להפקיע הקדושה מ"מ כיון דעכ"פ בדיעבד מהני המכירה ומותר להשתמש בדמים א"כ לענין לכתחילה שוב יש לסמוך אשיטת הרמב"ן

דבבהכ"נ יכולין להפקיע הקדושה אפי' שלא ע"י מכירה כנודע מסברת הר"ן פ' הכותב
דבמידי דביעבד אם גבה מהני מועיל סברא קלה אף לענין לגבות לכתחילה ע"ש וא"כ
בנ"ד לשי' רוה"פ ליכא בזה, רק איסור דרבנן ובפרט דלשיטת הרמב"ן ז"ל א"צ מכירה
כלל ובפרט בקדושת בהכ"נ דלא הוי רק מדרבנן וחשוב כמו תרי דרבנן דהורדה
מקדושה אפי' בקדושה ד"ת לא הוי רק מדרבנן א"כ הכא דיש עוד ס' שמא מחדר כזה
ל"ח בכלל הורדה מקדושה א"כ נודע שיטת החו"ד סי' ק"י דבתרי דרבנן ס' לקולא אף
נגד ח"א ובפרט דע"י זט"ה בדיעבד בוודאי אפקע קדושתו א"כ בצירוף כ"ז פשיטא דיש
לצרף ג"כ שיטת הט"ז וז"ב בס"ד: עתה נבוא לחשב השני שרוצין לעשות חלון בחדר
הנ"ל ולנתוץ הכותל מבהכ"נ הנה באמת איסור נתיצה נובע מדברי הספרי מובא
ברמב"ם פ"ו מיסוה"ת ובפ"א מביהב"ח ומובא ברמ"א או"ח סי' קנ"ב וכו' שם דאם
עושה ע"מ לבנות שרי ובט"ז סי' קנ"א כ' דהכוונה רק אם ימלא מקום הנתיצה אבל אם
לא יבנה במקומה אף לצורך אסור והא"ר חולק דהא כתב הרמב"ם דרק דרך השחתה
לוקה א"כ כשעושה לצורך תיקון ל"ח השחתה והנה הכ"מ שם כתב דהכוונה אם עושה
ע"מ לתקן שרי וי"ל דבשביל כל תיקון שרי דעכ"פ אינו עושה דרך השחתה וכן הוכיח
מדברי הרא"מ דמחיקת השם אסור אף לצורך תיקון ונתיצה דרך תיקון שרי ובאמת
הקשה הפמ"ג דהרי מלאו א' נלמד שניהם אך י"ל הסברא דנודע שיטת הר"י אסכנדרי
דמחיקת השם ע"מ לתקן שרי וראייתו מהא דסתרי חשמונאי המזבח והב"י דחה דבריו
דשם מקום המזבח מכוון וא"א בענין אחר ובשו"ת ח"ס סי' רס"ד העיר מיריעה שנפל
בו דרנא דקורעין ותופרין אותה וגם ממכתשת של משה שהסירו הטלאי ונשמע דלצורך
תיקון שרי וה"ה דמחיקת השם שרי לצורך תיקון ורק שהרגיש די"ל דשאני נתיצת
מקדש דהותר מכללו במשכן שהורידוהו בנסוע המחנות מ"מ כ' הח"ס דגם שם הקודש
ג"כ הותר מכללו אצל סוטה עיי"ש: והנה לכאורה א"נ דבסוטה הטעם משום עדל"ת
א"כ שוב ל"ח הותר מכללו וכמ"ש בתוספת יבמות ד"ה דכלאים ל"ח בכלל הותר מכללו
אצל בגד"כ משום די"ל דהתם הטעם דעשה דבדג"כ דוחה לאו דכלאים א"כ ה"ה הכא
כיון דשייך עשה דגדול השלום דחשוב עשה החמור וי"ל דדחי ושוב ל"ח בכלל הותר
מכללו ואף שי"ל לפמ"ש המשנת חכמים דמחיקת השם יש עשה ד' אלקך תירא וא"כ
ל"ש עדל"ת דאין עדלתו"ע אך המנ"ח במצוה תל"ז נסתפק די"ל דשלא כדרך השחתה
ליכא עשה אך באמת המנ"ח שם הוכיח דרק בנתיצה שלא בדרך השחתה י"ל דליכא
עשה אבל במוחק השם לכ"ע איכא עשה ושוב אין עדלתו"ע ושוב י"ל דמכח היתר סוטה
חשוב הותר מכללו וז"ב: ובאמת בזה יש לתמוה על המנ"ח מצוה תק"ח שחידש דבצמר
מעז בת רחל ומכ"ש מרחל בת עז דליכא בו איסור כלאים ואפ"ה כשר לבגד"כ עיי"ש
א"כ קשה מהא דכ' בתוס' יבמות דא"א ללמוד עדל"ת מבגד"כ משום די"ל דחשוב מצותו
בכך והיינו שא"א בענין, אחר ולדברי המנ"ח תיקשי הרי אפשר בבגד"כ באופן דליכא
איסור כלאים וצ"ע: ג: נחזור לדברי הח"ס דגבי שם ג"כ שרי מוחק פ"מ לתקן אך באמת
יפה כ' הפוסקים דדוקא שם עיקר האיסור עובר בהמזבח א"כ יהי' התיקון בגוף אותו
הדבר שנעשה בו הקילקול שפיר שרי אבל הכא האיסור מחיקה נעשה בהשם והתיקון
יהי' בדבר אחר היינו בהספר א"כ י"ל דאין אומרין חטא בשם כדי שיזכה בהספר וכנודע
מסברת הטו"א דל"ש עדל"ת רק במידי דהעשה והל"ת הם בדבר אחד אבל במידי

דהעשה הוא בצד חירות והל"ת הוא מצד עבדות ל"ש עדל"ת ותירץ בזה קושית התוס' חגיגה ד"ב עיי"ש שכ' לחדש דבעיר שיש בה מזוזה לא נעשית עהנ"ד הואיל דבמזוזה ליכא עשה כלל ושוב אם ישרפו הל"ת הוא בדבר אחר וקיום המצוה בדבר אחר ל"ש עדל"ת עכת"ד ולפ"ז מיושב קושית הפמ"ג שהעור דהרי מלאו א' נלמד ולפ"ז א"ש דיש לומר שם במזבח ההיתר משום עדל"ת דבנין בהמ"ק הוי עשה והעשה דמורא מקדש בוודאי ליכא היכי דהוי דרך תיקון וכמ"ש המנ"ח ושוב בל"ת גרידא י"ל עדל"ת אבל במוחק דהמצוה הוא בדבר אחר ל"ח עדל"ת ומיושב ג"כ מה שהעירו מהא דשורף עצי הקדש לוקה אף ששרפו לצורך בישולו ולפ"ז ניחא דשם שבישלו שלא לצורך מצוה ול"ש עדל"ת שפיר לוקה אבל בנותן שלא בדרך השחתה שפיר שרי משום עדל"ת וז"ב ודו"ק: ולפ"ז י"ל דכל ההיתר בנותן בדרך תיקון הוי מטעם עדל"ת א"כ י"ל בנותן לצורך תיקון עז"נ דקדושתו קלה א"כ אף דל"ח דרך השחתה מ"מ עכ"פ עובר הלאו ואינו מקיים בזה המ"ע דבנין בהכ"נ דהא עז"נ הוי קדושה קלה ושוב ל"ש עדל"ת וכה ראיתי בשו"ת הרי"מ שהעיר עפ"י דברי הש"ס דסותר ע"מ לבנות שלא במקומו ל"ח מתקן וא"כ י"ל דאסור גבי שם וה"ה בבהכ"נ ויש בזה לאו דלא תעשון כן ובשו"ת ד"ח כ' דליכא בזה משום הורדה מקדושה וכן חידש שם ברי"מ דרק אם בטל מזה שם בהכ"נ אז יש לאו דלא תעשון כן אבל אם נשאר שם בהכ"נ ליכא רק איסור נתיצה אך באמת כ"ז אם ה' הדבר ברור דיש בזה איסור תורה כמו בנותן אבן מבהמ"ק אבל באמת דעת הפמ"ג דגבי בהכ"נ אף אם נותן דרך השחתה ליכא מלקות ודעת המנ"ח דאף איסור תורה ליכא בנותן אבן מבהכ"נ רק איסור דרבנן איכא משום גזירה אטו בהמ"ק א"כ י"ל לפמ"ש הח"ס ליישב שיטת הר"ן דהא דאסור לשחרר עבדו הוא משום לא תחנם ולצורך מצוה ליכא איסור ותמה עליו המג"א מברכות דמ"ז דפריך והא מצהב"ע וכ' הח"ס דאם עושה לצורך מצוה גדולה שפיר ליכא איסור אבל בעושה לצורך מצוה שאינו גדולה אכתי יש איסור דאי לא ה' כוונתו לחון את העבד מה חזית לשחרר לקיים מצות תפלה לא ישחרר ויקיים מצות לעולם בהם תעבודו ומשני דמצוה דרבים שאני הכוונה דהוי לצורך מצוה גדולה ושוב ליכא איסור עיי"ש א"כ ה"ה לצורך תיקון קל אמרי' מה חזית לקלקל בדבר זה ולבנות במקום אחר לא יכנה במקום אחר ולא יעבור לאו בדבר זה וכ"ז בבהמ"ק דנוגע לאיסור תורה אבל בבהכ"נ דליכא רק איסור דרבנן י"ל דאם הוא עכ"פ לצורך קדושה כל דהו לא החמירו רבנן ולענין הורדה מקדושה י"ל דאפשר להשתמש באותן אבנים לצורך איזה תיקון בבהכ"נ גופה וגם יש לצרף סברת מרן הד"ח זי"ע דכיון דהמנהג כן י"ל לב"ד מתנה: ומה שהעיר כת"ה דבהכ"נ ל"מ תנאי לא זכר כת"ה דברי המג"א שם דרק לתשמיש גנאי ל"מ תנאי אבל באמת בתשמיש קדושה מהני תנאי וגם עפ"י מכירת הכותל איזה אמות בוודאי דיש סניף להקלוגהי דהרי"מ כ' דרק במכירת כל הבהכ"נ אז יוצא לחולין אבל הכא דהבהכ"נ נשאר בקדושתה שוב שייך איסור נתיצה מ"מ הואיל דלא נשאר רק איסור נתיצה א"כ כשנותן מקום דנפקע מקדושתה בוודאי דשרי הואיל דנותן במקום הנמכר אך באמת כ"ז אם הוי לצורך גדול ורצון זט"ה למכור אבל אם ליכא צו"ג ויש מערערים פשיטא דאסור למכור ובפרט די"ל דחשוב בהכ"נ של כרכים ויש שיטות דאף באם לא סייעו אנשים זרים בבנינו אפ"ה ל"מ המכירה ובפרט בקהלתכם מקום משכן כ"ק רבינו הקדוש ר"ר אלימלך זי"ע בוודאי

סייעו גם אנשים זרים בבנין הבהכ"נ ונהי דשיטת המ"ב דעכשיו של כרכים ג"כ נמכר מ"מ המג"א חולק עליו ובפרט שכ' הד"ח דבזה"ז דהממונים נתמנו בכח ערכאות בוודאי דל"מ מכירתם ובפרט שכ' הפוסקים דבזה"ז מינוי הקהל הוי רובו שלא מתוך כולו ושוב לא מהני מינוי שלהם עפ"י ד"ת ובפרט הואיל דנראה דיש מערערים מי יודע אם אותן האנשים זרים לא יסכימו לדברי המערערים ע"כ בקצרה לענ"ד אם יסכימו כל הת"ח ויראי ד' שבקהלתכם כי הדבר נחוץ וז"ל יסכימו לזה יש מקום להקל ע"י מכירת החדר עם הכותל השייך לבהכ"נ ורק כאופן שישאל גם עצת אדמו"ר הגה"ק משיניאווע (שליט"א) זצ"ל אשר קהלתכם סמוכה למקום משכן כבודו ובקי היטב אם הדבר נחוץ ואם דעתו הקדושה יסכים לזה אזי ג"א מסכים להתיר.

וז"ב בס"ד לדינא: באעה"ח יום ג' חיי' תרנ"ב ראדמישלא יצ"ו. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן פ"ט.

להרב הה"ג כש"ת משה ליב ר"פ נ"י מוצד"ק ראזוואדוב יע"א. בדבר שאלתו באשה אחת קנתה מהשו"ב כרכשתא אחת מתערובות ששה כרכשתות ולאחר שנרתחה ברותחין כנהוג מצאה בה נקבים וכפי הנראה הי' ס' גמור מתי נעשה הנקב כי לא הי' שום רושם שחזר ואדום סביבות הנקבים והרבה מהם הי' משוכים וקצתם הי' עגולים ויוכל להיות שהי' שם שומן סותם וכאותו יום שחט השו"ב איזה בהמות וא"א לו לידע מאיזה בהמה ומאיזה קצב נטל הכרכשתא ושם יש איזה קצבים וכל קצב יש לו חניות מיוחדת למכירת בשר ונמכר הבשר לכל בני העיר ויש הפס"מ להטריף הבשר והתבשילין והכלים של כל בני העיר זה תורף שאלתו בקצאה: והנה יפה הביא כת"ה מ"ש בפמ"ג סי' ק"י להקל מטעם ס"ס אף אם הי' אצל כל קצב רק בהמה אחת שמא אינו טריפה ושמא כשיטת הר"ן דאף בקבוע ד"ת מותר קודם שנודע הס' עיי"ש ועי' בספרי ח"ב סי' כ"א שהארכתי בזה.

ואף דלכאורה י"ל דשם בדינו דהפמ"ג מיירי בדקין שהשומן שלהם הי' מותר א"כ שפיר הוי רק ס"ט דשמא הי' סותם אבל בכרכשתא זו דזה הוי מריש מעיא דהוי ס' שמא הוא חלב טמא ואינו סותם כלל בשלמא אם הי' בירור שהי' שומן סותמו אז כבר כתב הפר"ח דשומן דריש מעיא סותם וכמו בהא דחלב שעל הקיבה והתב"ש חולק דכיון דהחלב טריפה מס' ד"ת שוב אינו סותם ועי' בספר דע"ת סי' מ"ו שהביא בשם הרד"ק דהא דחלב טמא אינו סותם הוא רק מס' ובס"ט אף חלב טמא סותם וה"ה בס' חלב טמא נמי סותם אבל כ"ז באם הי' שם בודאי שומן לסתום שפיר י"ל דלא מיבעי' לשי' הרד"ק בודאי מותר מטעם סתימה ואף להתב"ש מ"מ לא הוי רק ס"ט דשמא בריש מעיא ל"ח חלב טמא רק בסוף הכרכשתא וא"כ שוב הכא הוי ס"ס שמא אינו חלב טמא וסותם ושמא בתערובות חניות מותר קודם שנולד ה"ס אבל השתא שיש ס' שמא לא הי' כלל חלב סותם שוב לענין הטריפות הוי ס"ס לאיסור שמא לא הי' סותם ושמא מיקרי חלב טמא ואינו סותם ונהי דס' השני הוי ס' גמור דשמא מועיל מה שלקח קודם שנודע הס' אף בקבוע ד"ת אבל בצד הס' השני הוי ס"ס לאיסור ול"ח ס"ס כנודע מדברי התוס' כתובות ד"ט ע"ב דס' אונס ל"ח ס' דשמא קודם שנתארסה זינתה באונס וביאר הפנ"י

דהוי ס"ס לחומרא ועי' בספרי ח"א סי' י"ט שהוכחתי דהיכא דבס' א' העיקר נראה כדעת המתירין שוב יש לצרף ס' השני אף דיש בזה ס"ס לאיסור וה"ה כאן דעכ"פ לענין תערובות חניות דלהרבה שיטות ל"ח קבוע ד"ת וגם שיטת הר"ן דאף בקבוע ד"ת מהני כל מה שלקחו קודם שנודע הס' א"כ נהי דבודאי טריפה קשה להקל מ"מ הכא דעכ"פ יש ס' שמא הי' שומן סותם ושמא אותו חלב הוא טהור ובפרט דלשיטת הרד"ק יש ס' שמא חלב טמא סותם א"כ בצד הס' שהי' שומן סותם יש ס"ס להיתר שמא חלב טמא סותם ושמא ל"ח חלב טמא ובפרט דלפי דברי כת"ה הי' ס' שמא נעשה הנקב לאח"ש ונהי דבס' זה לחוד א"א להתיר כמ"ש בש"ך סי' נ' ובפרט שכ' דיותר שכיח שיתהווה נקב מחיים מלאח"ש אבל עכ"פ הוי כעין ג' ס' להיתר שמא נעשה הנקב לאח"ש ושמא הי' חלב סותם ואף דמצד סתימת החלב יש ס' שמא מיקרי חלב טמא מ"מ גם מצד זה יש ס"ס להיתר שמא חלב טמא הוא רק בצד השני ושמא חלב טמא סותם דהא בחלב טמא אינו סותם הוא רק מס' כמ"ש הרד"ק ושמא גם בקבוע ד"ת מהני מה שלקח קודם שנודע הס' ובפרט די"ל דתערובות חניות אינו קבוע ד"ת א"כ הדבר פשוט וברור דיש להקל בהפ"מ עכ"פ כיון שיש ג' ס' להיתר שמא מותר בלקח קודם שנודע הס' אף בודאי טריפה ושמא נעשה הנקב לאח"ש ושמא הי' שומן סותם ול"ח חלב טמא כנלפע"ד פשוט וברור בס"ד לדינא: באעה"ח ה' תשא תרע"ט ראדמישלא.

הח' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ר. נ"ב כעין שאלה זו נשאלתי בנכרי שלקח בני מעים מחנות אחת ונודע לו שיש שמה טריפות ג"כ אך הישראל לא ראה בעת שלקח העכו"ם רק הוא במקום דליכא חשש בשר שנתעלם מן העין שניכר שהוא מאותו חנות רק הס' שמא לקח מן הטריפות הנה באמת קיי"ל דלקח העכו"ם הוי כפירש מעצמו ושוב יש לתלות שהוא מן הרוב אך יש להסתפק לפי מ"ש הה"מ פ"ב משבת דעיקר הטעם דלקח עכו"ם מותר משום דביד העכו"ם לא הי' לנו שום נ"מ אם הוא אסור או מותר וא"כ בדבר שאסור גם לעכו"ם שוב גם כשלקח עכו"ם ממקום הקביעות חשוב כקבוע ועיין קצה"ח סי' רצ"ב א"כ לשיטת הסוברים דבני מעים של טריפה אסור לב"נ משום אמ"ה שוב חשוב הכא כנולד הס' במקום הקביעות ואף דלישראל אין לנו לדון רק מצד איסור טריפות וזה האיסור ליש בעכו"ם מ"מ הי' לנו לדון בשעת שלקח העכו"ם שמא הוא טריפה לענין שיאסרו הבני מעים משום איסוראמ"ה שוב יש להחמיר ובאמת לשי' התב"ש רק מס' נחסרו הבני מעים לנכרי דבאמת פסקינן דבניקבו הב"מ אחר שחיטת הושט אסור ול"א כמאן דמנחא בדיקולא דמיא ורק שי"ל דכל איסורו מס' ולחומרא חוששין שמא באמת חשוב כפירש ואסור משום אמ"ה ועכ"פ לב"נ לא הי' אסור רק מס' ויש לדבר בזה הרבה ובתשו' להרב מיענדרחוב הארכתי רשמתי לזכרון אי דחנוכה תרע"ה לפ"ק פה בין הגולים ווייטצען.

סימן צ'.

להרב הה"ג כש"ת מו"ה יוסף יונה צבי נ"י אבד"ק אונסדארף יצ"ו. בדבר שאלתו באשה אחת שאמרה שזה איזה זמן שהיתה בבית אבותי של בעלה ובא ערל אחד מעיר הסמוכה להם והגיד לאבותי של בעלה שיש לו פ"ש מבנם שלא ישוב לביתו עוד כי נפל לו גירא בתוך לבו ר"ל ומת והוא הערל הי' אצל קבורתו דען 24 אויגוסט למספרם יאהרע 14

היינו בחודש הראשון מהמלחמה ואמר המקום שנפל שם וגם שמעה האשה שערל אחד הוציא קול בהעיר איך שהי' אצל הצבא כותב בבית שנרשם שמה שם המתים וכאשר העתיק הפינקס מצא שמה נרשם שאיש הנ"ל הירש פריד מת בשנת 14 באותו יום שאמר ערל הראשון והביאה האשה העדים הנ"ל לבית מאטריקעל-אמט בעיר לייטשוי והעידו שם הערלים עפ"י שאלת ראש הערכאות ועפ"י שבועה והעידו כנ"ל רק העד הראשון לא אמר שמה שהי' אצל קבורתו רק סתם שמת אך יוכל להיות שמה שלא אמר שמה שהי' אצל קבורתו מחמת שהשיב רק על שאלתם ויען שלא שאלו אותו ע"ז לא השיב להם ויוכל להיות שבפעם הראשון שהסיח לפ"ת אמר באמת שהי' אצל קבורתו זה תורף השאלה בקצרה.

והנה באמת אם היינו שומעים מהערל בעצמו שהגיד דברים הנ"ל לפני אבותיו של הנפטר בלי שום שאלה בוודאי דחשוב מסל"ת דהוי כהא דש"ס מאן איכא בי חיואי שכיב חיואי דחשוב מסל"ת דרק באומר אמרו לאשת פלוני יש פלוגתא אי חשוב מסל"ת כמו שכתב בקו"ע אות מ"ה ואות קפ"א בשם המהרב"ל די"ל דל"ח מסל"ת ושם באות ס' משמע דאם בא לאשת המת להגיד י"ל דלא חשוב מסל"ת אך באמת יש בזה מחלוקת הפוסקים לשי' הרמב"ם ז"ל גם באומר אמרו לאשת פלוני חשוב מסל"ת ועיין שו"ת אגודת איזוב סי' ט"ו וגם בב"ש ס"ק ל"ו משמע דוקא כשבא לב"ד אז אף אם אומר דרך מסל"ת ל"מ דנראה שמתכוין להעיד אבל אם אומר אמרו לאשת פלוני חשוב מסל"ת והגם דבס' מסל"ת מחמירין כמפורש ברמ"א מ"מ הכא שלא חמר בפירוש להאשה שמת בעלה רק אמר לאבותי של המדובר בוודאי דחשוב מסל"ת ול"מ לשיטת רוב הפוסקים דמסל"ת ל"צ קישור דברים בוודאי מועיל ואף א"נ דבעי קישור דברים י"ל דמה שאמר להם דבנ"מ שלח פ"ש י"ל דחשוב ק"ד ובפרט דהב"ש הכריע כשי' הפוסקי' דל"ב קישור דברים וא"כ פדות ערל הראשון שאמר שהי' אצל הקבורה א"כ בוודאי סגי ואף שלא אמר בפירוש שראה אותו בשעת קבורה בפניו מ"מ נראה שידע בבירור את מי קוברים וליכא חשש בדדמי ובפרט דבאמת שי' הר' נתן הובא ברמ"א דבמסל"ת ל"צ קברתיו דבמסל"ת ליכא חשש בדדמי ונהי דבח"מ וב"ש חולקים דגם במסל"ת שמת במלחמה בעי קברתיו עכ"פ הכא שאמר שהי' אצל קבורתו תולין שידע בבירור שהנקבר הוא האיש הירש פריעד ובפרט דגם בלי קברתיו אפ"ה אם ניסת ל"ת א"כ היכי דאמר קברתיו און לנו להסתפק שמא לא ראהו על פניו בשעת הקבורה כיון דבדיעבד אף בלי קברתיו אם ניסת ל"ת כדקיי"ל דבדבר שכשר בדיעבד אם יש עוד ס' מותר אף לכתחילה כמו שהבאתי כ"פ בספרי מר"ן פ' הכותב דבדבר שבדיעבד יהי' לו זכות עפ"י דין מהני סברא קלה להגבותו לכתחלה עיין בספרי ח"א סי' ל"ג, ואף שי"ל דהא דקיי"ל בע"א במלחמה אם ניסת ל"ת הוא רק בעד כשר די"ל דמה"ת נאמן כמ"ש הרשב"א והריטב"א דבעיית הש"ס הוא רק א"נ דמצד דחשוב מדע"ל לא החמירו או רק משום דייקא וא"כ במלחמה דליש דייקא החמירו חז"ל וכיון דעיקר בעיא הוא אי יש בזה חומרת חז"ל וכמ"ש הריב"ש דכל חשש בדדמי הוא רק מדרבנן לכך אם ניסת ל"ת אבל בנכרי מסל"ת די"ל דרק מדרבנן מועיל עדותו משום קולת עגונה וא"כ היכי דיש חשש בדדמי נהי דהוי רק חשש דרבנן מ"מ מה"ת בלא"ה א"נ ומדרבנן שוב יא חשש בדדמי ושוב י"ל דאם ניסת תצא וא"כ שוב י"ל דהכא שלא אמר בפירוש שראהו בפניו בשעת הקבורה

שוב יש להחמיר אך באמת מפורש בש"ס דבנכרי המעיד שנטבע במשאל"ס אם ניסת ל"ת ודייק מזה הח"ס בתשו' ומביא דברי היש"ש דגם נכרי מסל"ת נאמן מה"ת רק מדרבנן צריכין לצרף סברת דייקא ושוב בקברתיו מסלק החשש בדדמי שיש מדרבנן ושוב עכ"פ אם ניסת ל"ת אף בלי קברתיו ושוב הכא שאומר קברתיו תולין שבוודאי ראהו בפניו בשעת קבורה א"כ אם היינו שומעים מפי הערל במסל"ת בוודאי דהי' מועיל וגם מצד הערל השני שהגיד במסל"ת שראה בפנקס המתים אצל הצבא שנרשם שמה שמת האיש הירש פריעד והנה אף שלא אמר רק שמו וכינוי ובזה יש הרבה חששות א' דלשי' קצת פוסקים שם כינויו ל"ח כשם אביו וגם לשי' הרבה פוסקים בעי שם עירו ג"כ אך באמת נראה שהערל ראה שם נרשם גם שם עירו והראי' שפירסם זאת בעיר מקום דירת איש הנ"ל וגם כיון שאמר שהי' זאת אצל 32 יעגער רעגיםענט וזאת ידוע שהאיש הירש פריעד הי' ברעגי- מענט הנ"ל א"כ אין לחוש שגם איש אחר ששמו וכינויו שוין הי' באותו רעגיםענט ונפטר שמה ובעלה של זו אזיל לעלמא כמ"ש בשו"ת פרשת מרדכי סי' כזו דאם איש זה הי' בוודאי בבית החולים לכ"ע סגי בשמו ושם אביו דזה עדיף מעובדא דמכסיף בן מלל שברא"ש ופי' בספרי ח"א סי' ע"א וה"ה דסגי בשמו וכינויו דלשיטת רוב הפוסקים שם כינוי חשוב כשם אביו כמ"ש בספרי סי' הנ"ל וא"כ י"ל דמה שנרשם בפנקס המתים חשוב כעכו"ם מסל"ת והערל שהעיד במסל"ת ע"י הפנקס הוי כעכו"ם מפי עכו"ם מסל"ת דמועיל ולשי' קצת פוסקים גם עכו"ם מסל"ת המעיד סתם מפי עכו"ם סגי ותולין שהי' במסל"ת והגם דבזה הרבה פוסקים מחמירים כמפורש ברמ"א סעיף ט"ז ועיי"ש בח"מ וב"ש ועיין שו"ת אגודת אזוב סימן ט"ן שרוב הפוסקים מקילים בזה אך הכא הוי כמעיד שגם עכו"ם הראשון הגיד במסל"ת הגם שכ' בשו"ת ד"ח דהכותב בעצמו בפנקס לא ראה שמת רק מה ששמע מפי האיש שראה מיתתו ועכו"ם הראשון משיב ע"י שאלה ול"ח מסל"ת אך באמת בשאלת עכו"ם לעכו"ם שלא בפני ישראל לשיטת רוב הפוסקים חשוב מסל"ת כמ"ש הב"ש ס"ק מ' וס"ק מ"ח ובפרט שלא שאל לו על איש ידוע רק מה שאירע במקום המלחמה מפורש בשו"ת צ"צ הובא בק"ע אות תט"ו דבכה"ג חשוב מסל"ת ואף דבמל"ת בכתב יש מחמירין כנודע משיטת הרמב"ם ז"ל אך באמת לשי' הפוסקים משום דחוששין לשי' הר"ן ז"ל דבעי ק"ד כמ"ש בבית מאיר או משום דבכתב א"א להבחין אם הוא במסל"ת וכ"ז בשלח הכתב למקו"א י"ל שמא נתכוין להעיד אבל היכא שכתבו בפנקס ולא שלחו לשום מקום בוודאי דחשוב מסל"ת וגם היכא דמוטל עליהם לרשום זאת בפנקס בכה"ג בוודאי דלא חשוב כמתכוין להעיד ומפורש שם בשו"ת צ"צ סימן הנ"ל דכל היכי דנראה שהדבר אמת א"צ כלל מסל"ת ועיין שו"ת ד"ח ח"א סי' כ"ד וח"ב סי' ס"א שהאריך בזה עכ"פ אם היינו שומעים מפי הערלים כנ"ל בוודאי הי' מועיל ובפרט לשי' כ"פ עדות ערכאות בכתב מועיל אף ע"י שאלה והגם דבשו"ת ד"ח העיר דבעי שיהי' ידוע דלא מקבלי שוחדא באמת בחו"מ סי' ס"ח פסקינן כשי' הרא"ש דסתם ערכאות מהימני והגם דבשו"ת ד"ח העיר די"ל בעגונה בתחילת עדות החמירו כהא דש"ס דבכורות לענין פדחת לחוד אי מהני מה"ת יפה כתב בשו"ת אגודת איזוב כיון דעכ"פ מה"ת איסור לא חמור מממון כמ"ש תוס' ב"מ ד"כ ורק שי"ל דחז"ל החמירו בעגונה עכ"פ הוי תרי לישני בבכורות אי החמירו חז"ל בתחילת עדות ויש לומר סד"ר לקולא:

ומה שחשש כת"ה מחמת שבערכאות לא אמר שהיא אצל קבורתו א"כ י"ל דחשוב כחוזר מדבריו או שאומר שהאשה שיקרה והוסיפה בדבריו לאמר שהיא אצל קבורתו או שמודה שאמר לה רק שעתה אומר ששיקר בזה הביא שיהי הפוסקים דדבריו שאומר לאסור י"ל דלא מהני אף אם אומר במסל"ת דלהחמיר א"נ אף במסל"ת ובפרט דדבריו האחרונים לא ה"י רק ע"י שאלה: באמת יש חילוק שאם אומר שבראשונה אמר שקר לש"י כ"פ אף כ"ז שלא אמר עד השני דבריו בבי"ד אפ"ה א"י לחזור אבל אם אומר שעד השני שיקר בשמו לש"י כ"פ כ"ז שלא התירו לינשא עפ"י עד השני שוב הראשון נאמן כש"י הרמב"ן ז"ל דבעמפ"ע אם הראשון מכחיש נאמן הראשון ועיין ביו"ד סי' קפ"ה ובט"ז שם אך באמת באשה אומרת מפי עכו"ם מסל"ת או שפחה אין הראשון נאמן להכחיש אף לש"י הרמב"ן ז"ל כמ"ש בשו"ת שארית יוסף הובא בבי"ש שם, ובקו"ע אות ש"ה ורצ"ז ועיי"ש אות ק"ס א"כ אף אם ה"י אומר בפירוש עכשיו לפני הערכאות שלא ה"י אצל הקבורה י"ל דא"נ ולפמ"ש בקו"ע אות ק"ס באם אומר שהשני שיקר בוודאי א"נ ובפרט שגם בלי קברתיו ש"י הר' נתן דבעכו"ם מסל"ת א"צ קברתיו וכיון דאינו חוזר מגוף עידותו שוב לש"י הר' נתן סגי ובפרט דעכ"פ גם ע"א או עכו"ם מסל"ת אף בלי קברתיו ג"כ הדין אם ניסת ל"ת א"כ עכ"פ אינו רק חשש דרבנן לכתחילה שפיר י"ל דאינו יכול ליסתור דברי עד השני שאומר בשמו ובפרט שכיון שלא אמר דבריו לפני הערכאות רק ע"י שאלה, א"כ י"ל דלא אמר רק מה ששאלו ממנו ושעל הקבורה לא שאלו וכל מה שאפשר לתרץ דברי העד השני שלא יהי כמוכחש מתרצין ובפרט שיש כמה ס' להקל שמא לא חזר כלל רק שלא אמר מה שלא שאלו ממנו ושמא לא מהני חזרתו כש"י השא"י וע' בפ"ת סקמ"ה שהביא מדברי הח"ס שחזרת עכו"ם בוודאי א"מ ושמא כש"י הר' נתן דבעכו"ם מסל"ת ל"צ קברתיו ולענין חשש בדדמי שאינו רק מדרבנן ורק לכתחילה בוודאי סמכינן אג' ספיקות להקל אף נגד ח"א ע"כ מצד זה ליכא חשש ומצד שנראה קצת הכחשה שהאשה אומרת בשמו שנפל הגירא נגד לבו ושם אצל הערכאות אמר העכו"ם נגד הריאה באמת כבר הבאתי לש"י רוב הפוסקים א"נ להכחיש אף הראשון פסול ובפרט שי"ל דל"ח הכחשה שנפל הגירא נגד שני איברים הנ"ל ובפרט דדבריו האחרונים ה"י שלא במסל"ת ואף שי"ל דע"ז להכחיש דבריו הראשונים נאמן אף שלא במסל"ת ודבריו האחרונים אינו מועיל כיון שה"י ע"י שאלה במעמד האשה אך באמת אדרבה להחמיר לש"י כ"פ א"נ אף במסל"ת ע"כ באמת יש לסמוך אדברי האשה שהגידה בשם הערלים: אך באמת לכאורה יש לדון די"ל דכ"ז היכי דהאשה בעצמה מהימנא לומר מת בעלי אז נאמנת לומר ג"כ ששמעה מפי עכו"ם מסל"ת ושוב י"ל דא"נ העכו"ם להכחיש אבל במלחמה דהאשה א"נ לומר מת בעלי ולש"י הרמב"ם ז"ל גם בקברתיו אינה נאמנת א"כ שוב י"ל גם באמרה ששמעה מפי עכו"ם מסל"ת ג"כ יש לחוש שמשקרת אך באמת הא דאינה נאמנת שם יש שני טעמים א' שיש רגלים לדבר שמשקרת כמה שאומרת קברתיו משום דאין דרך האשה לעמוד במקום המלחמ' עד שתקברנו שמתיראה מנפילת הגירא ולפ"ז באומרת שקברה אותו אחר המלחמה נאמנת כמ"ש בשו"ת רעק"א ז"ל שם בהג"ה או משום שחזק בדעתה שמת מחמת שראתה נפילת הגירא לכך משקרת לומר קברתיו ומטעם זה גם באומרת קברתיו אחר המלחמה א"נ כמ"ש בשו"ת רעק"א ז"ל שם אך כ"ז באם אמרה בעצמה שראתה שמת א"כ י"ל

שראתה נפילת הגירא ונדמה בדעתה שמת ע"ז משקרת לומר קברתיו או משום שיש רגלים לדבר שלא היתה עומדת לקבור אותו בשעת המלחמה אבל הכא שאמרה רק ששמעה מפי העכו"ם א"כ היא בעצמה אינה אומרת בדדמי שלא היתה כלל במקום המלחמה וגם ליכא רגלים לדבר שמשקרת שוב ל"ח שתשקר לגמרי ולומר ששמעה מפי עכו"ם מסל"ת שמת וקברתיו ובפרט דלחד שיטה הובא במחבר סעיף מ"ח גם באומרת מת במלחמה וקברתיו נאמנת א"כ ככה"ג י"ל דגם הרמב"ם ז"ל מודה דמהני ועיין בקו"ע אות פ"ו שכ' כעין זה אך מה שחשש כת"ה מחמת שהאשה עשתה בקשה להגעריכט שיתנו לה רשיון לנשואין נראה שהדבר קל בעיניה י"ל דל"ש אצלה דייקא ומינסבא הנה באמת כבר פלפלו בזה הגרע"א ז"ל עם הגאון מליסא הובא בפ"ת אות י"ג אי היכי דניסת בלי שום עדות אי נאמן אח"כ ע"א לומר שמת בעלה דהא גם בע"א צריכין לצירוף סברת דייקא והכא דחזינן דניסת בלי עדות לא דייקא עיי"ש מה שכ' בזה הג' מליסא והג' בעל ברית אברהם אך באמת יפה כ' כת"ה דהכא לא ניסת עוד וי"ל דסמכה שבוודאי יתירו הב"ד ועוד די"ל דסמכה בדעתה שסגי בעדות העכו"ם שאמר לה במסל"ת דהכא א"נ שבאמת שמעה מפי הערלים שוב יש לה עדות מספיק ולא ידעה שאסור לה להשתדל בערכאות קודם שיש לה היתר ב"ד ושם בעובדא דהג' רעק"א ז"ל עכ"פ ניסת בלי שום עדות אבל הכא י"ל דסמכה אמה ששמעה מפי הערלים אך באמת כפי הנראה אשה זו אינה בכלל נשים הצניעות ואם כי אין לנו להפיש חומרות בעדות עגונות אדרבה מצינו בשו"ת הב"ח המקיל במקום עיגון בכמה ענינים.

עכ"ז מצינו בשו"ת הרדב"ז הובא בפ"ת אות קנ"ח דבאשה פרוצה אם אומרת ששמעה מפי אחרים ישראלים דיש לברר אצל אותן הישראלים שאמרה משמם עיי"ש ואף דהכא ליש דבר זה דהא אמרה בשם הערלים וכבר הגידו ערלים בערכאות וד"ז אינו מועיל עפ"י ד"ת כיון שהי' ע"י שאלה חשוב עכ"פ כנתכווין להעיד אך לפע"ד כיון שאמרה שנכתב בפנקס הערכאות שמת בעלה דען 24 אויגוסט יאהרע 1914 ע"כ כפי שהגידו לי שהרעני- מענט 32 יעגער היא בעיר לאשאנץ ע"כ באם אפשר בנקל שאיש ישראל יסע לעיר הנ"ל ויראה בפנקסשנרשם שמה שמת האיש הירש פריעד ביום הנ"ל בוודאי יהי' בזה היתר ברור ואם א"א לברר ד"ז כי אולי כבר הלכו הפנקס מהמתים לאיבוד בעת שנהרס הממשלה עכ"פ מהלכין לברר אצל אבותיו של הירש פריעד אם אמת הדבר שערל הנ"ל הגיד להם שמת בנם ושהי' אצל הקבורה ואם אבותיו יגידו כנ"ל ג"כ יש להתיר הגם די"ל דחמותה פסולה להעיד וגם אף ביש לה בנים אפ"ה א"נ משום ל"פ ואף בזה"ז שאין מתיבמין אפ"ה מפורש בח"מ דל"מ עידות חמותה אך עכ"פ אם יגיד אבי המדובר יהי' נאמן דאף דבזכרים הדומים לאלו ג"כ א"נ מ"מ ביש לה בנים ובפרט בזמה"ז שאין מייבמין עכ"פ זכרים הדומים נאמנים כמ"ש בבי"ש ועיין בספרי ח"ב סימן ו' ובפרט כיון דעכ"פ ע"י האשה עצמה שאמרה מפי הערלים עכ"פ יצאה מחשש איסור תורה, א"כ כבר נסתפק במל"מ דהיכי דכבר נסתלק האיסור תורה י"ל דגם ה' נשים מהימני עיין שם בספרי ח"ב סי' ו' עכ"פ ע"י שיגיד אבי המדובר ששמע כן מפי הערל הנ"ל יצטרף להגדת האשה עצמה וגם אם האשה תגיד ששמעה מסי אבי המדובר ששמע מפי הערל במסל"ת כפי דברי האשה ג"כ יש להתיר ובפרט דאף א"נ דגם לענין חשש דרבנן ל"מ הגדת ה' נשים די"ל דחשיב וודאי משקרי אבל עכ"פ ביש לה בנים

ליכא חשש משקר רק מצד לא פלוג ומפורש במג"א סי' תמ"ז דדבר שהיא משום לא פלוג לא חמיר כגוף התקנה שוב כיון דעכ"פ ע"י הגדת האשה עצמה נסתלק חשש איסור תורה שוב מועיל הגדת חמותה כנ"ל ואם גם זה אי אפשר שאולי כבר אבותיו מתו בין כך עכ"פ אם יאיימו עליה הב"ד שתגיז האמת אם שמעה מפי הערלים ויגידו לה חומר איסור א"א ושם יבא בעלה תצא מזה ומזה והיא תעמוד בדבר' יש מקום להתירה ובפרט שגם ע"י עדות הערלים בערכאות נהי דאינו מועיל לפי שהי' ע"י שאלה עכ"פ קצת רגלים לדבר יש וגם מצד שכבר עברו שש שנים נהי דאין לסמוך בעגונא אאומדנות מ"מ ידוע מ"ש הח"ס שעכ"פ י"ל דאיתרע החא"א ושוב יש מקום להתירה עכ"ז מפני חומר איסור א"א ובפרט באשה שאינה צנועה וד"ל ע"כ ישאל נא עוד לרב גדול אחד בתורה ויראה ואם יסכים להתירה אז גם אנכי אצטרף להתיר ומכלל הן אתה שומע לאו ומחמת כי אין לי שום ספר בפה אקצר ואם יסכים רב גדול א' להתיר ישבו ב"ד של ג' להתיר האשה כדין הניסת בע"א: באעה"ח יום א' בלק י"א תמוז תר"פ לפ"ק.

הק' שמואל ענגיל פה מרחץ בארדיוב סימן צ"א. להרב המופלג בתוי"ר מו"ה יעקב נ"י שו"ב בפה ראדמישלא יצ"ו בדבר שנסתפק בהי' סירכא ויש ס' אם הי' מינה ובה או שלכס"ד מה דינו והנה לכאורה כ' כת"ה דדמי לדין המפורש בש"ע סי' ל"ט לענין ס' סירכא כסדרן ס' שלכס"ד דמכשירין מטעם נשחטה בחזקת היתר עומדת: הנה באמת יפה הביא כת"ה דבשלמא סירכא כסדרן כשירה בוודאי א"כ בס' מתירין מטעם חזקת היתר והגם דהמהרש"ל העיר דלדין מחמירין בנאבדה הריאה אבל יפה תירצו בט"ז וש"ך דאם הס' על מקום א' ל"ח בכלל מיעוט המצוי לאיסור וגם כמ"ש הש"ך דכיון דעשה כתיקון חז"ל ל"ש הסברא דמה הועילו חז"ל בתקנתם וכ"ז לענין סירכא כסדרן דכשר בוודאי אבל במינה ובה דלשיטת כמ"פ חשוב כדבוקה והגם דאנו נוהגין להכשיר מג' טעמים דלשיטת התוס' בוודאי שרי דמינה ובה אין סופה להתפרק וגם לשי' רש"י ז"ל י"ל דכיון דלא נסרכה למק"א יש ראי' דהפשטת ליחה הוא וגם כ' התב"ש דאף א"נ דבא מחמת נקב אפ"ה ע"י סתימה יפה כשר אבל עכ"פ חשיבה חמור עוד מסירכא תלוי' דשם באזלא במיעוץ לא חשוב ריעותא בהפ"מ כמ"ש התב"ש בס"י ל"ז ובמינה ובה אף דאזלא במיעוץ חשוב ריעותא והגם דבפמ"ג סי' ל"ז נסתפק בזה מ"מ מעובדא דפליג התב"ש אהמהר"ם חריף במינה ובה על הקמט והסירו הסירכא ונשאר הקמט דמטריף התב"ש מטעם תר"ל ונשמע דמינה ובה אף דאזלא במיעוץ חשוב ריעותא וגם העיר שם בלב"ש דהא ראשי הסירכא הם רחוקים מן הקמט ובכה"ג ל"ח תו"ל אפ"ה כתב שם ס"ק קל"ח דכיון דמינה ובה רבו המטריפין בעלילה כל דהו מטריפין חזינן דזה חמור לענין כמה דברים מתלוי' א"כ י"ל דהוי ס"ס להחמיר שמא מינה ובה טריפה ושם הי' שלא כסדרן ואף שי"ל דהוי מש"א ז"א א דלהחמיר מועיל הס"ס מש"א דהא מבואר בפמ"ג סי' ק"י דמה"ת אף ס"ס מש"א מהני ורק מדרבנן ל"מ א"כ לחומרא אף ס"ס מש"א מהני יעיין בחו"ד סימן קפ"ז מ"ש בזה.

וחוץ לזה הדבר פשוט דמינה ובה אף להמחמירין הוא רק לשי' רש"י ז"ל אבל לשי' התוס' בוודאי כשר א"כ שפיר חשוב ס"ס שמא הי' שלכס"ד וטריפה אף לשי' התוס' ואף את"ל שהי' מינה ובה שמא כשי' רש"י וטריפה מטעם שהי' נקב ול"ח סתימה ובפרט באמת בלב"ש ס"ק ע"ד הביא בשם הפ"ת דגם בספק בגב ס' בחיתוך חשוב כנוול

ריעותא מחיים דל"מ חזקת היתר כשי' הרמ"א בהא דס' דרוסה אך הליביש כתב דבסרכא כסדרן ל"ח כלל נולד ריעותא כיון דכסדרן כשירה בוודאי הגם דבספר ח"א נסתפק דלשי' רש"י י"ל דחשוב נולד ריעותא כיון דעכ"פ הי' טריפה כ"ז שלא נסתם הנקב אבל באמת שיטת.

הר"ן שכ' דנקב שעלול לסתום ל"ח טריפה אף טרם שנסתם הנקב ועי' בדג"מ יו"ד סי' מ"ט א"כ שפיר כסדרן ל"ח ריעותא כלל ושפיר יש לאוקמה בח"ה אפ"ה מסיק הליביש שם דנהי דסירכא כסדרן בלי חלון ל"ח ריעותא מ"מ אם יש ס' שמא הי' שלא כסדרן עכ"פ חשוב ריעותא ומצטרף בהדי ריעותא אחרת א"כ במינה ובה עכ"פ חשיבא ריעותא וחמור מתלוי' דגם באזלא במיעוץ חשוב ריעותא וגם אם יש ריעותא אחרת רחוק מראש הסירכא אפ"ה מטרפינן והטעם דמינה ובה רבו המטריפין א"כ בס' אם הי' מינה ובה או שלא כסדרן שפיר י"ל דחשוב נולד ריעותא מחיים ול"מ חזק"ה ומה שהעיר דהא ס' בגב הוי ס"ס שמא הי' כסדרן ושמא גם שלא כסדרן אינו בא מחמת נקב באמת שי' רוב הפוסקים דסירכא מחשבין לוודאי טריפה ועיין בר"ן חולין דף מ"ח בהא דריאה הסמוכה לדופן שכ' דר"ן ס"ל דכל סירכא לשי' רש"י אינו רק סי' טריפה ולאבימי חשוב וודאי טריפה ממילא דלדידן דס"ל אחד זה חוששין לה ע"כ דסירכא חשוב לוודאי טריפה ועי' בלב"ש סוס"י ל"ט שהאריך בזה, ורק בסירכא שאנו מטריפין משום שא"א בקי אין בבדיקה חשוב רק ס"ט כמ"ש התוס' חולין בדף י"א ועי' ביו"ד סי' פ"א עכ"פ בס' מינה ובה ס' שלכס"ד יש להחמיר רק בעגלים ע"י מיעוץ יש להכשיר דאדרבה י"ל כיון דבעגלים לא שייך סירכא יש ראי' דהי' רק מינה ובה ובא מחמת הפשטת ליחה ובפרט דבכה"ג שפיר חשוב ס"ס להיתר שמא הי' מינה ובה ושמא אף אם הי' שלכס"ד מ"מ שמא כיון דאזלא במיעוץ לא הי' רק הפשטת ליחה, ואף שי"ל דמחמת רכותו נתמעץ מ"מ אינו רק ס"ט דאף א"נ דשלכס"ד הוי וודאי טריפה מ"מ אם אזלא במיעוץ אף בעגלים עכ"פ ל"ח רק ס"ט שמא מחמת שלא הי' רק הפשטת ליחה אזלא במיעוץ א"כ בכה"ג שפיר הוי ס"ס להיתר אבל אי לא אזלא במיעוץ שפיר אף באם הי' ס' מינה ובה ס' שלכס"ד יש להחמיר והרבה יש לדבר בזה ואכמ"ל: באעה"ח עש"ק חקת תרס"ט ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן צ"ב.

לכבוד הרב הגה"צ חו"פ בנש"ק כש"ת מוה"ר מנחם האלבערשטאם אב"ד דק"ק פריסטיק שליט"א ולהרב החריף וכו' מו"ה ישראל אהרן נ"י דומ"צ דק"ק הנ"ל. בדבר היורשין שאחד יושב בבית השותפין וגם עוד שני יורשין רוצים לשכור כל הבית ולשלם דמי השכירות לשאר היורשין שדרים במקומות אחרים והיורשין שאינם דרים בפה טוענים שאם ישב אחד מהיורשין בבית בוודאי לא ישלם דמי השכירות וילך כל הבית לאיבוד כי ימכר על פי הליציטאציע זה תורף טענותיהם בקצרה: והנה אם לא הי' חשש פסידא אז פשיטא דהדין עם היורשין שדרים בכאן כיון דהי' חשוב שהדרים במקומות אחרים רוצים להשכיר חלקם א"כ יורשים שבכאן זוכין בה מדינא דב"מ ל"מ לשי' הרא"ש דס"ל דיש בשכירות דין דב"מ כמ"ש הסמ"ע סי' קע"ה ס"ק י"ב א"כ פשיטא דזכה היורש בכאן מדין דב"מ אך אף לשי' הרמב"ם ז"ל דס"ל דל"ש בשכירות דין דב"מ

כמפורש במחבר סעי' נ"ט וסעי' ס' אפ"ה מפורש שם בסעי' ס"א דאם שנים שכרו בשותפות שדה ואחד רוצה להשכיר חלקו והשני רוצה לזכות בו מדינא דב"מ הדין עמו כיון שהוא שותף בו ועיי"ש בסמ"ע ס"ק קנ"ד דלשיטת הסוברים דיש בשכירות דין דב"מ אצ"ל משום שהוא שותף אך המחבר לשיטתו דס"ל דאין בשכירות דין דב"מ מש"ה צריך לומר משום דשותף עדיף עכ"פ נשמע דשותף עדיף ממצרן דקיי"ל דשותף מסלק אף למצרן וגם אשה שקנתה שותף מסלקה א"כ מכ"ש דמסלק למי שרוצה לשכרה מאחיו אך כ"ז אם ליכא קפידא למשכיר אז שפיר השותף מסלק לשוכר אף אם כבר שכרה מאחיו מכ"ש כשבא מתחלה להשכיר בוודאי השותף קודם אבל הכא כפי הנראה דיגיע עי"ז פסידא להשותף המשכיר וכה"ג לא שייך דינא דבר מצרא כמפורש שם סעי' ח' דאם מכרה במתנת מעות בהקפה אין המצרן יוכל לסלקו דיכול המוכר לומר השני קשה לי ורק אם המוכר רוצה להמתין גם להמצרן אז שייך דינא דב"מ כמפורש שם ברמ"א אך כ"ז לענין שלא יוכל לכופ לשאר יורשין שישכירו לו חלקם אך עכ"פ אם רוצה להשתמש בחלקו הנה מפורש בסימן קע"א סעיף ח' ברמ"א דכ"ז שלא חלקו ולא עשו ביניהם חלוקה לשנים והשתמש בו אחר כמה שנים איי השני לומר אני אשתמש בו ג"כ זמן שנשתמש שיוכל לומר הראשון בחלקי אני משתמש ורק בהשכיר אחד מהשותפין את כל הבית אז צריך ליתן לחבירו חלקו כמפורש ברמ"א ס' שס"ג ואך אם לא השכיר רק חצי הבית א"צ השוכר לשלם להשני ועיי"ש בסמ"ע בס"ק כ"ה דלחד תירוצא יוכל השותף השני לתבוע מהמשכיר חצי דמי השכירות עכ"פ בהשכיר כל הבית צריך השוכר לשלם לכ"א החצי ועיי' בנה"מ ס"ק י"ב שכ' זאת מדעת' דנפשי' ולא הביא דברי הרמ"א בסי' שס"ג וכבר הרגיש בזה בשו"ת בי"ש חו"מ סימן מ"ח עכ"פ נשמע דכ"ז שלא חלקו אף בנשתמש בכל הבית אפ"ה אין צריך לשלם לחבירו חלקו אך כ"ז דוקא בשלא רצה חבירו ליכנס בבית או להשכירו לכך א"צ לשלם לו אבל באם חבירו רצה ליכנס לדור בו ג"כ או להשכירו והוא מיחה בו בוודאי דצריך לשלם לחבירו חלקו ועיי"ש בבי"ש ס' מ"ח הנ"ל עכ"פ פשיטא דאינם יכולין היורשין שדרים בכאן לכופ את שאר היורשין שיזכה להם חלקם הואיל במקום פסידא ל"ש דינא דב"מ וגם ל"ש לומר בשלי אני משתמש כיון דחבירו רוצה להשכיר חלקו אך אם יספיק להיורשין שדרים בכאן לדור רק בחלקם לבד היינו אם לפי ערך הדירות מגיע לכ"א דירה אז בוודאי יוכלו לומר דאינם רוצים להשכיר חלקם הואיל שאפשר שישתמשו בשותפות היינו שכ"א ישתמש בחלקו כפי הדירה שמגיע לכ"א אך אם באמת א"א להשכיר מקצת הבית היינו שלא יוכלו היורשין שדרים במקום אחר להשכיר חלקם בלבד ועי"ז יצטרכו לזלזל בדמי השכירות י"ל דדמי להא דמפורש ברמ"א בסעי' ו' לענין עני ועשיר דאין העשיר יוכל לומר להעני השכר חלקך דאין דרך לשכור דברים אלו לחצאין וא"כ כיון שנראה שבית זה עשאו האב להשכיר א"כ בוודאי צריכין להשכירו לחלק בדמי השכירות בקיצור הדבר אם אין בבית דירה לכ"א מהיורשין וצריך אחד לשכור גם חלק חבירו בוודאי דא"י לכופ את שותפו להשכיר לו חלקו דבמקום פסידא להמשכיר ל"ש דינא דב"מ ואף שותף אין לו זכות במקום דמזיק לשותפו וגם ל"ש לומר בחלקי אני משתמש כיון דכבר גילה השותף דעתו שרוצה להשכירו לאחר ואך אף אם ע"י חלוקה מגיע לכ"א מהיורשין דירה באופן שאם ירצה כולם לדור בבית יגיע לכ"א דירה וא"צ

להשתמש בחלק חבירו נהי דיפה כתב כת"ה דאף בחצר שיש בו דין חלוקה אפ"ה במקום שיגיע הפסד יותר מחומש א"י לכוף לחלק אך כ"ז חלוקה לחלוטין אבל עכ"פ יכול לומר שהשתמשו בו ביחד אם אפשר שישתמשו בו כולם או שישכרו חלקם לאחר מ"מ אם יראה לב"ד שיגיע עי"ז הפסד להשותפין אם יצטרכו להשכיר חלקם אז י"ל כיון שנראה דבית זה נעשה עיקרו להשכיר דכיון שאין דרך רק לשכור כל הבית אז י"ל דדמי להא דעני ועשיר ולפ"ז י"ל דאפשר לכוף את היורשין שדרים בפה שישכרו גם חלקם לאחר והכל לפי ראות עיני המורה: באעה"ח ג' תבוא עת"ר לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן צ"ג.

להרב המאוה"ג מו"ה שמאי שיקלער נ"י בקאשוי יע"א. בדבר שאלתו בענין בכור דישראל קנה פרה מנכרי בכסף ונתן רק מקצת המעות וילדה בכורו הנכרי אומר שהי' ג"כ תק"כ והישראל אינו זוכר אם הי' תק"כ זה תורף השאלה: הנה מצד קנין כסף לחוד רבו הפוסקים דלא קנה הישראל כשי' הר"ת וכמ"ש בט"ז יו"ד סימן ש"כ ואף שהבאת מדברי הרי"ט אלגזי דחשוב ס"ס שמא כשי' רש"י ז"ל דרק בעכו"ם כסף קונה ושמא כהרמב"ם ז"ל באמת בספרי ח"א סי' ל"ה כתבתי בטעם הס"ס משום דיותר יש לתלות באחד משני הצדדים להתיר מלצרף שני צדדים לאיסור כמו בהא דפ"פ דלהיתר די או שנאמר שהי' באונס או עכ"פ לאו תחתיו ולאיסור מוכרחין לומר שהי' ברצון ותחתיו ויותר יש לתלות להיתר וכמ"ש התוס' כתובות דע"ו דבניסת כ"ז שאין הבעל מברר שהי' המומין קודם שנתארסה א"כ יש שני צדדים לזכות או שברשות בעלה נולד המומין או דמחל ולהיפך מוכרחין לצרף שני דברים שברשות אביי נולדו המומין ושלא מחל עיי"ש א"כ הכא ליכא רק צד אחד לאיסור דאם כסף בעכו"ם אינו קונה.

שוב לא התחיל הקנין א"כ צד ההיתר והאיסור שוים. עכ"פ אם בוודאי לא הי' רק קנין כסף יש מקום לסמוך אשי' רוב הפוסקים דכסף אינה קונה בעכו"ם ואף דבש"ך שם משמע להחמיר בקנה מעכו"ם בכסף מ"מ עכ"פ יש לסמוך להתיר הטלת מום פ"י עכו"ם דלשי' כ"פ בס' בכור מותר להטיל מום ואף לשי' הפוסקים האוסרין וכמ"ש בח"ס יו"ד סי' ש"ו דיש איסור תורה בהטלת מום בבכור בזה"ז מ"מ באמת שי' רוב הפוסקי' דכסף אינו קונה בעכו"ם ורק באיסור בכור דחשוב איסור כרת מחשש קדשים בחוץ וקדשים בטומאת הגוף כמ"ש המרדכי סוף יבמות דבאיסור כרת ל"מ רוב עכ"פ לענין הטלת מום דאין בו כרת שוב סמכינן אשי' רוב הפוסקים דכסף אינו קונה בעכו"ם וגם מ"ש המפורשים דא"א להתיר הטלת מום בס' בכור אף א"נ דהוי רק איסור דרבנן משום דהוי ס' דרבנן בנתגלגל כ"ז אם הי' ס' השקול א"כ מה"ת מחמירין בס' ד"ת שוב א"א להקל בדרבנן מטעם זילזול אבל הכא יש שי' רוב הפוסקים המתירין רק כ"ז שנוגע לחשש איסור כרת חוששין למיעוט האוסרין עכ"פ מדרבנן ממילא לענין הטלת מום מקילין ועיין בספרי ח"א סי' ל"ו אך יען שיש ספק שמא הי' תק"כ א"כ חשוב קנין סטומתא ושוב הוי ס"ס להחמיר שמא הי' תק"כ והוי בודאי קנין וגם שמא כסף קונה בעכו"ם כשיטת רש"י והרמב"ם ז"ל ושוב בס"ס להחמיר לשיטת המ"ל גם בדרבנן מחמירין וא"כ אף א"נ דהטלת מום בבכור בזה"ז אינו רק דרבנן מ"מ בס"ס להחמיר גם בדרבנן מחמירין ובפרט לשי' הח"ס יש בהטלת מום איסור תורה ובפרט לפמ"ש בשו"ת

מהרש"ם ח"ב סימן קט"ו עכשיו המנהג לעשות האנדשלאג והטוען נגד המנהג לא מהימן וכמ"ש הנמ"י ב"מ דקי"ח דגם מיגו נגד המנהג ל"מ ועיין ש"ך סי' פ"ב וא"כ חשוב כוודאי הי' תק"כ וא"כ הוי של ישראל מטעם קנין סטימתא ואף דלשי' הנה"מ קנין סטומתא אינו רק קנין דרבנן וכ' במק"ח סימן תמ"ח דאם לא קנה ישראל מהעכו"ם רק בקנין דרבנן יש להקל בעבר עליו הפסח וכמ"ש בתוס' גיטין די"ג דלהפקיע ממון ישראל לא תיקנו רבנן ושוב יש להקל עכ"פ ט"י הטלת מום אך באמת שי' הח"ס דסטומתא חשוב קנין ד"ת וכמ"ש ברדב"ז א"כ גם בקנה ישראל מעכו"ם מועיל קנין סטומתא ובפרט ולשיטת רש"י ורמב"ם זיל כסף לחוד קונה בישראל מעכו"ם ע"כ מכל הני צדדים קשה להקל אף ע"י הטלת מום כנלע"ד ברור בסיד: ב) ובדבר שאלתו השני' לפענ"ד עפ"י המפורש ביו"ד סי' קצ"ב להחמירין בדחו הנישואין לחוש לחימוד חדש מ"מ אם הדחי' והקביעות אי' ביום אחד מקילין וכ' בסד"ט דעיקר החשש דע"י הדחי' הסיחה דעתה ויש לחוש שמא ארגשה אבל אם בזמן בדיקת שחרית וערבית לא הסיחה דעתה נהי דבאמצע היום איזה שעה הסיחה מ"מ בזמן מועט ל"ח שמא ראתה וה"ה די"ל דאף לשי' המעיל צדקה כ"ז אם עבר יום שלם וסברה דאינו עומדת בימי ספירתה א"כ כיון דלכתחלה צריכה בדיקה כל ז' שחרית וערבית נהי דבדיעבד רק בדיקת א' וז' מעכבין מ"מ עכ"פ בעי שתכוין לספירת נקיים ואם הסיחה י"ל שמא ראתה אבל בנ"ד דבבוקר נתכוונה לספירת יום א' ובדקה כהוגן ולעת ערב ג"כ בדקה ומצאה טהורה דאדרבה נתכוונה.

אז להפסק טהרה א"כ כזמן מועט משפה שמצאה המראה טהורה עד שעת הפסק טהרה שנית ל"ח שמא ראתה ובפרט דלשי' רוב הפוסקים גם בימי ספירת נקיים ראוי שלא בהרגשה אינו רק דרבנן דלא כהחוו"ד ולחוש שמא ארגשה ולא אדעת'י, ג"כ אין לחוש בזמן מיעוט וכל חומרא דמעיל צדקה הוא רק דרבנן א"כ הכא עכ"פ שכבר טבלה ולנתה לילה אחת בכה"ג מקיל בשו"ת מהר"ם מלובלין אף אם שכחה ליטול צפורין ובאם הי' נקי גם בסד"ט מקיל ע"כ לפענ"ד אין להחמיר בזה כנלע"ד בס"ד: באעה"ח יום ב' ראה תרפ"ד לפ"ק.

הק' שמואל ענגיל. פה מרחץ הארשפאלווע.

סימן צ"ד.

להרב החו"ב כש"ת מו"ה מאיר לאנדויא מקרשארוב יצ"ו. בדבר שאלתו בחלה שהופריש מעיסה ונתערב בעיסה אחרת אינה מתוקנת ולא הי' בה שיעור לבטלה ומבואר ביו"ד סימן שכ"ג דמהני שאלה לחכם אך טרם ששאל על החלה הפריש חלה על העיסה שאינה מתוקנת ואח"כ שאל על החלה שנתערבה אי מועיל הפרשת חלה טרם ששאל על החלה שנתערבה כיון דבשעת הפרשה לא הותר כלל אכילת העיסה דהא היתה אסורה מכח תערובות חלה א"כ לא הועיל כלל ההפרשה דל"ח שריים ניכרים וכהא דפסחים דל"ג דלאחר שנתחמץ ל"מ אם מפריש ממנה תרומה כיון דל"מ להתיר השריים דאסור משום חמץ וכת"ה הביא שיטת הרשב"א בחולין ובסוכה שכתב בהא דהלוקח יין מבין הכותים דמהני לר"מ אף דלא סיים המקום וי"ל דל"ח שי"ל מ"מ כ' הרשב"א דאדרבה כיון דלא קרא שם עכשיו רק שאומר לכשיפרוש יחול למפרע זה חשוב שי"נ

דהא בשעה שמפריש התרומה אז חשוב שי"נ דכיון דאמרי' ברירה עיי"ש א"כ הכא י"ל דאחר השאלה שפיר חשוב שי"נ עכת"ד: והנה לענ"ד ז"א דשם שפיר כ' הרשב"א כיון דלע"ע לא קרא שם אדבר מיוחד רק עיקר חלות התרומה הוא מעכשיו ולכשיפריש א"כ שפיר כיון דאמרי' ברירה א"כ חשוב שי"נ אבל הכא דבאמת תיכף קורא שם אדבר מיוחד שפיר י"ל דבעי שי"נ תיכף בשעת הפרשה וחוץ לזה באמת שם בעירובין דחה הש"ס דטעמא דריש משום דבעי שיהי' שי"נ ומוכח דאף למ"די"ב ובוודאי יגיע לידי הפרשה אפ"ה ל"מ דבעי שיהי' שי"נ מיד בשפת הפרשה אך באמת כתב הרשב"א דסברא זו הי' רק לפי הס"ד אבל במסקנא לא נשאר הכי רק הטעם שמא יבקע הנוד וא"כ לא יגיע מעולם לידי הפרשה אבל אם הי' יודעין שיגיע לידי הפרשה הי' מועיל דהא אז בשעת הפרשה יחול התרומה למפרע ואז עכ"פ והי' שי"נ אך באמת אכתי לא דמי להתם דשם כיון דבאמת לע"ע לא נגמר קריאת שם תרומה דהא אינו מסיים המקום רק דמוכרחים לסמוך שיופרש אח"כ יהי' תרומה למפרע שפיר חשוב שי"נ אבל אם באמת קורא שם תרומה תיכף ומצד עצמו ניתר התרומה תיכף שפיר י"ל דבעי שיהי' תיכף שי"נ שיופקע האיסור מהשריים והכא כיון דלע"ע לא הותרו השריים י"ל דלא מהני ההפרשה ובפרט די"ל דהתם לע"ע לא ניכר התרומה ולא השריים א"כ בשעה שיתברר איזה חלק הוא התרומה יהי' ג"כ ניכר השריים אבל הכא דהתרומה ניכר תיכף ונאסר לזרים א"כ י"ל דבעי שיתהווה ב' הפעולות ביחד להתיר התרומה להכהנים ולהתיר השריים אף לזרים וז"ב אך בעיקר הדבר דל"מ הפרשה בחמץ משום דל"ח שי"נ כ' הצל"ח דאף למ"ד חמץ אחה"פ מותר אפ"ה ל"מ משום דבעי שיהי' שי"נ בשפת הפרשה ולכאורה י"ל דבאמת במידי שיופקע האיסור בבירור ע"י זמן שפיר י"ל דחשוב שי"נ ודוקא בהא דהלוקח יין דמחוסר מעשה ההפרשה א"כ שפיר יש חד אוקימתא בעירובין דל"מ משום דל"ח שי"נ אבל במחוסר זמן שפיר חשוב שי"נ דזמן ממילא קאתי וכמ"ש במל"ל הלכות אישות דמחוסר זמן ל"ח דשלב"ל ונודע שיטת המרש"ל דבדשיל"מ היכי דאין ההיתר בא רק ע"י מעשה ל"ח דשיל"מ והש"ך בסי' ק"ב תמה עליו מנדרים דחשוב דשיל"מ ובאמת י"ל לשי' הר"ן בטעם דדשיל"מ ל"ב משום דחשוב שם היתר א"כ במידי דתלוי רק בזמן י"ל דגם קודם הזמן יש עליו שם היתר משום דזמן ממילא קאתי אבל במידי דמחוסר מעשה לע"ע אין עליו שם היתר ולפ"ז י"ל דוקא במידי דאף אם יתהווה ההיתר לא יהי' ניתר רק מכאן ולהבא אז שפיר במחוסר מעשה ל"ח שם היתר אבל במידי דאחר שיתהווה ההיתר יהי' ניתר למפרע אז אף במחוסר מעשה חשוב כיש עליו שם היתר דיוכל להיות שיתגלה למפרע שמעולם לא הי' איסור וא"כ מיושב קושית הש"ך דשאני נדרים אף דתלוי במעשה מ"מ כיון דע"י השאלה יתגלה ההיתר למפרע שפיר חשוב יש עליו שם היתר ויתיישב בזה דברי הירושלמי פ"ו דנדרים דקאמר הני נדרים מה.

את עביד להון כדשיל"מ א"ל תמן חכם עוקר הנדר מעיקרא וצ"ב וע' בב"ט בשעה"ת פרק ב' ולפ"ז י"ל דזה כוונת הירושלמי שנסתפק בסברת הרש"ל אי ע"י מעשה חשוב דשיל"מ וע"ז קאמר משום דחכם עוקר למפרע שפיר חשוב דשיל"מ וז"ב: נחזור לסברתינו דבמידי דהוי בירור שיופקע האיסור בזמן שפיר י"ל דחשוב שי"נ דמחוסר זמן לא מזיק דזמן ממילא קאתי רק בחמץ כיון דעובר בב"י ואסור להשהותו ומחויב

לבערו מן העולם א"כ שוב אינו עומד לכך להיות מותר שפיר ל"ח שי"נ אבל בעלמא במחוסר זמן שפיר י"ל דחשוב שי"נ וז"ב וה"ה בחלה אף דמחוסר מעשה אפ"ה כיון דע"י שאלה יתגלה שפקע האיסור למפרע ונמצא שהותרו השריים תיכף בשעת הפרשה שפיר מהני אף כ"ז שלא שאל נהי דלע"ע לא הותרו השריים מ"מ כמו שכתבתי דמחוסר זמן חשוב שי"נ דזמן ממילא אתי ה"ה הכא נהי דמחוסר מעשה כיון דאחר השאלה יתגלה שהי' היתר למפרע שפיר י"ל דחשוב בכלל שי"נ תא די"ל אף לפי"מ דס"ד בש"ס עירובין בהא דהלוקח יין דלריש ל"מ אף למ"ד י"ב משום דל"ח שי"נ ומוכח דבעי שיהי' שי"נ מיד אפ"ה י"ל שאני התם נהי דאמרי' י"ב אפ"ה חזינן דבגט ל"מ כמ"ש בתוספת גיטין דכ"ד דבגט ל"מ באומר כתוב לאיזה שארצה אגרש דל"ח לשמה וחזינן דבמידי דבעי לשמה לא אמרינן ברירה דעכ"פ בשעת מעשה ל"ח מבורר לשמה אך כבר הבאתי בכמה דוכתי דהיכי דהוא בגדר וכבר בא חכם כגון באומר כתוב לאיזה שיצאתה בפתח תחילה דבכה"ג מפורש בעירובין דמהני אף למ"ד אין ברירה שוב גם בגט מהני דהו' רק כגילוי מילתא שתיכף נכתב לשם אשה זו א"כ ה"ה ע"י שאלה דמשוי לי להקדש טעות למפרע א"כ תיכף בשעת הפרשה הי' פקע האיסור ורק שהי' בהעלם ידיעה מאתנו מפאת שלא ידענו מחרטתו א"כ אח"כ אמ"ל דתיכף מתחלתו פקע האיסור שפיר מהני ונהי דדעת הפני משה דרק בעירוב דרבנן מהני הסברא דכבר בא חכם אבל כבר השיג עלי' השעה"מ ופי' שו"ת ח"ס חו"מ סי' ק"ה בזה ובוזה י"ל מה שהקשה בספר עמק יהושע סי' י"ד על הב"ש והמלמ"ל פ"ו מגירושין שכתב דבקיידש פ"ת אף בתנאי מעכשיו אפ"ה ל"מ הגט קודם שיתקיים התנאי משום דבגט בעי שיהי' מבורר בשעת גירושין שצריכה גט והוא כעין שיטת שו"ת הרא"ש דנתן לה גט פ"מ שלא תינשא לפלוני ל"מ גט אחר להתירה לאותו פלוני וטעמו כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהא דלאשה דעלמא אינו גט משום דבנכתב בשפה שאינו ראוי לגירושין חשוב שלא לשמה וקשה מהא דקיידשה ע"מ שאין עליה נדרים ונמצא עליה נדרים דאינה מקודשת וי"א דאסורה לינשא בלא נט שמא תלך אצל חכם ויתיר לה.

ונמצא שחלו הקידושין למפרע והשתא מה מועיל הגט הא בשפת הגט אינו מבורר כלל אם חלו הקידושין עיי"ש שהניח בצ"ע ולפ"ז א"ש דנודע מ"ש בשעה"מ פי"ז מהא"ב דבנשבע שלא יאכל פירות הקדש אלו אף שפדאן מ"מ לא חל השבועה דשבועה לא אמרי' מיתלי תלוי ואפ"ה בנשאל על הראשונה שניה חלה עליו לפי שחל למפרע א"כ י"ל בשלמא בקידש ע"ת ונתקיים התנאי עכ"פ נתגלה שהי' מחוסר מעשה של קיום התנאי נהי דבתנאי דמעכשיו חלו הקידושין למפרע אבל עכ"פ נתגלה שלא חלו רק ע"י קיום התנאי דלאח"כ שפיר, ל"ח מבורר לשמה אבל הכא דע"י שאלה נתגלה שהי' טפות בכל הנדר וחלו הקידושין מיד ורק שהי' לנו חסרון ידיעה ודמי להא דכבר בא חכם דמהני גם בגט וכנ"ל ומיושב קושית הג' הנ"ל בס"ד א"כ לפי"ז מכ"ש הכא דע"י שאלה חשוב תיכף שי"נ דבאמת נתגלה דהשריים הי' מותרים מיד וז"ב ולכאורה יש לחקור להיפוך א"נ דמועיל ההפרשה אף קודם השאלה אי צריך אח"כ אחר ששאל להפריש עוד הפעם.

על החלה שנתערבה דע"י שאלה הדרא לטובלא ול"מ מה שהופרש מקודם מעיסה שנתערבה בה דהא אז קודם השאלה זה החלק לא הי' טבול לחלה ולא חלה ההפרשה

על זה וממילא צריך עוד הטפם להפריש על זה דהוי כאלו נתערב עכשיו טבל בחולין או דנימא דכיון דע"י שאלה אמ"ל דפקע שם חלה מינה למפרע והוי כאלו הי' טבל בשעה שנתערבה ושוב חל ההפרשה גם על זה ובאמת עפמ"ש דכיון דע"י השאלה אמ"ל שהי' הקדש טעות שוב חשוב כהי' טבל מעיקרא וחל עליו הקריאת שם חלה לפטור גם את זה וז"ב: והנה כת"ה הביא מה שנסתפק בספר שאג"א החדשות אי מועיל הפרשה מחדש דלע"ע חשוב בכלל אין שי"נ וכת"ה כ' די"ל דמחוסר זמן חשוב שי"נ באמת כבר העירותי בזה לעיל דבמחוסר זמן שיופקע אסורו בבירור חשוב שי"נ כיון דזמן ממילא אתו ורקבחמץ אף למ"ד אחה"פ מותר אפ"ה שפיר כ' הצל"ח דל"ח שי"נ כיון דאסור לשהותו ובוודאי לא ירצה לעבור איסור תורה, ובחדש אף דתלוי במעשה דהרי בזמן הנית האיסור עד שיקריב העומר ואף למ"ד האיר המזרח מתיר מ"מ כ' התוס' מנחות דיה ודף ס"ח דעכ"פ קרא דעד הביאכם למצוה מ"מ י"ל דזה ל"ח תלוי במעשה חדא די"ל דבמידי מצוה הוי ככבר נעשה כמ"ש בתוס' סוטה דכ"ד לענין כל העומד דבמידי מצוה חשוב ככבר נעשה עיי"ש וע' בעירובין דל"ב דאף למ"ד דחשע"ש ל"מ בד"ת מ"מ חזקת כהנים מקריבין עדיף ומש"ה הרחוקים מותרים מחצות עיי"ש ועוד י"ל דאף בזמן הבית מ"מ כשמגיע תחילת ליל י"ז מותר אף בלא הבאת העומר ע' בטו"א ר"ה ד"ז ובמנ"ח מצוה ש"ג שהאריכו בזה ושוב ל"ח תלוי במעשה וז"ב ובגוף הספק של שא"ר החדשות הנ"ל באמת כ' התוס' שם בפסחים דאי הועיל ההפרשה במקצת שוב יחשוב שי"נ א"כ כיון דטבל אסור בהנאה של כילוי וחדש מותר בכל הנאות א"כ שפיר חשוב שי"נ הואיל דעכ"פ הועיל ההפרשה במקצת להפקיע מעליו שם איסור הנאה ש"כ אך לשיטת הסוברים דאיסור הנאה ש"כ בטבל הוא מדרבנן עי' במלמ"ל פי"ב מתרומות מ"ש בזה א"כ מה"ת הרי לא הועיל ההפרשה כלום ושוב ל"ח שי"נ ושוב הדרא הספק של השא"ר לדוכתא אך באמת כבר הוכחתי דאם יהי' נפקע איסורו ע"י זמן שפיר חשוב שי"נ ובאמת בגוף דבר זה שכתבתי דיש שיטות כמה פוסקים דהנאה ש"כ בטבל הוא רק מדרבנן יש להעיר בש"ס פסחים ד"ט בהא דחבר שמת לשי' רשיי שם דבדרבנן י"ל ס' מוצא מידי וודאי א"כ י"ל דאף בידענין שהכניסו אחר מירוח מ"מ י"ל דמותר להאכיל לבהמתו כיון דהנאה ש"כ הוא רק מדרבנן א"כ בדרבנן אתי ס' ומוצא מידי וודאי ואף שי"ל כיון דלאכילת אדם אסור א"כ דמי לדברי המג"א בשם הר"ש חיוון בסי' קפ"ד דיש להחמיר גם לענין דרבנן מטעם זילזול אך באמת כבר כ' הפר"ח בהא דביצה מתרנגולת ס' נבילה מותרת אף דלגבי תרנגולת גופה מחמירן דהוי ס' ד"ת אפ"ה לענין הבינה דהוי ס' דרבנן מקילין והטעם דדוקא בנתגלגל לדרבנן אז מחמירן אבל בנזדמנו ביחד מחמירן לענין ד"ת ומקילן לענין דרבנן וכן מצינו בסי' קפ"ז לענין מכה שא"י אי מ"ד שכ' הש"ך דלענין ז"נ מחמירן ולענין רדמ"ת מקילן ולשי' כמה פוסקים הא דמקילין לענין רדמ"ת משום דהוי רק מדרבנן עיי"ש ועוד יש ראי' לזה מהא דהמלמ"ל המאכא"ס הביא ראי' דשיטת הרמב"ם ז"ל דאיסור סחורה בדברים האיסורים הוא מה"ח מדכ' הרמב"ם דאיסור סחורה בין בספיקן בין בוודאין אם הי' מדרבנן הי' מותר בספק משום ספק דרבנן לקולא והשתא קשה דאכתי י"ל דהוא מדרבנן ואפ"ה אין להקל בספק משום דכיון דמחמירן לענין אכילה דהוי ס' ד"ת ה"ה דמחמירן לענין סחורה ונשמע מראיית המלמ"ל דבוזדמנו ביחד מקילן לענין דרבנן וחזן לזה שם בפסחים ד"ט ס' עשרינהו הוי

ס' הרגיל דהרי ס"ד דהש"ס דס' מוציא ידי וודאי ונהי דבד"ת לא סמכינן מ"מ באכילת בהמה דנוגע לדרבנן להסוברין דהנאה ש"כ בטבל הוא רק מדרבנן שפיר סמכינן וז"ב: אך אכתי יש לעורר דבעיקר שיטת הרמ"א בסי' שכ"ג דבחלה שנתערבה מועיל שאלה דזה גופא חשוב פתח דאילו ידע שיאסור התערובות לא הי' מפריש והקשה הט"ז מהא דשוחט קדשים בחוץ וכ' הישיע"ק דבאמת זה ל"ח בגדר פתח ובהקדש דשייך אמל"ג ורק דמועיל שאלה דמשוי לי' לנדר טעות א"כ ל"מ במתחרט מכח התערובות ורק בחלה דל"ש אל"ג א"כ מהני אף במתחרט מכח התערובות עיי"ש א"כ י"ל דל"מ ההפרשה קודם ששאל דהא גם אחר השאלה לא יהי' הקדש טעות למפרע.

אך באמת בנ"ד שפיר חשוב שי"נ דמקודם הי' על כל העיסה שם איסור וע"י ההפרשה נהי דנאסר מכח תערובות חלה מ"מ נודע שיטת התוספת יבמות דפ"ב דבתערובות איסור ל"ש לאוקמה בח"ה דהא אין ההיתר נעשה איסור ורק דנאסר מכח תערובות ועי' בט"ג גיטין ד"ל שביאר דמה"ט בכלי שנטמא באה"ט אסור לטבול ביו"ט אף דחזי להשתמש בו דברים טמאים מ"מ חשוב מתקן דעכ"פ מפקיע שם טומאה מהחפץ ונהי דל"ח תיקון מצד הגברא מ"מ חשוב תיקון מצד החפץ עיי"ש ה"ה הכא דעכ"פ לשי' התוספת פסחים היכי דהועיל ההפרשה לענין היתר הנאה של כילוי תשוב שי"נ ה"ה היכי דמועיל להפקיע שם איסור מהחפץ נהי דנשאר איסור גברא מצד התערובות אפ"ה מועיל ההפרשה וז"ב: והנה בגוף מחלוקת הרמ"א והט"ז בסי' שכ"ג י"ל בהא דהעיר בשיש לשי' הגה"מ באה"ע סי' ל"ה דבמידי דלפי דברי העד לא התחיל האיסור אז ע"א נגד ח"א מהימן מש"ס יבמות דפ"ח דיליף דע"א נאמן נגד ח"א מהא דנאמן לומר ששאל על ההקדש וקשה הרי התם לפי דבריו ששאל הרי נעקר ההקדש למפרע ולא התחיל האיסור בכה"ג פשיטא דמהימן עכת"ק והנה לכאורה העירני רב אחד דהלימוד הוא מהקדש כזה שלא הקדיש רק לכוונת איזה סיבה דבכה"ג שיטת הרמב"ן דניתר בחרטה דהשתא וכמו בסוגיא דנודרת גיטין דל"ה ואפ"ה מהימן לומר ששאל על ההקדש ובכה"ג הרי לא נעקר למפרע רק מכאן ולהבא ואכתי איכא ח"א ואפ"ה נאמן ושפיר נשמע דע"א נאמן נגד ח"א עכת"ד ובאמת יש להעיר לפי"מ דמבואר בש"ס ב"ב דקמ"ב גבי נכסי הגר דהחזיק בראשונה לא קנה משום דרפוי מרפי' וכתב הרשב"ם דבכל קנין בעי שיהי' בירור שיושאר של הקונה עיי"ש ולפ"ז י"ל דכבר הקשה בתוס' ב"ק דס"ו דנימא דהקדש יהי' חשוב שינוי החוזר ע"י שאלה ובט"ג גיטין דנ"ה העיר די"ל דהקדש ל"ח ש"ר כיון דאפשר בשאלה אך באמת י"ל דהיכי דבעי פתח א"כ פתא הרי לא שכיח ומידי דלא שכיח לא נכנס תחת גדר הספק א"כ חשוב בכלל ש"ר ולפ"ז יוצמח דהקדש כזה הנותר בחרטה דהשתא דזה שכיח דדוקא פתח לא שכיח משום דבוודאי בשעה שהקדיש חשוב בדעתו כל האופנים ואפ"ה הקדיש ועכ"ח דעשה בהסכמה גמורה וכסברת הר"ן בהא דל"מ חזרה תכ"ד בהקדש ושפיר לא שכיח שיהי' לי פתח אבל חרטה דהשתא שכיח וא"כ י"ל להיפך אדרבה בהקדש כזה שאינו ניתר רק בפתח או בחרטה דמעיקרא א"כ הרי לא שכיח דמה"ט חשוב הקדש ש"ר א"כ בשעה שהקדיש לא הי' לנו עוד שום ספק אי יושאר ההקדש בתוקפו א"כ הרי הוחלטנו אותו לוודאי הקדש א"כ כשאומר העד ששאל על ההקדש י"ל דהוי כמעיד נגד ח"א וודאי דבלי דברי העד לא נולד לנו שום ספק שמא שאל דהא לא שכיח שפיר י"ל דלא מהימן לומר ששאל והי' לו פתח דהרי

לא שכיח אבל ההקדש הניתר בחרטה דהשתא א"כ מעולם לא הוחלטנו אותו להקדש וודאי דהא הו' לנו ספק שמא ישאל על הקדש ע"י חרטה דהשתא ועכ"פ הקדש כזה ל"ח בכלל ש"ר וכיון דאף בלי דברו העד נולד ספק בההקדש בכה"ג שפיר מהימן ע"א ובמ"ש בפנ"י קידושין דס"ג דהיכי דנולד לנו ס' אף בלי דברי העד בכה"ג נאמן העד עיי"ש א"כ אזדא סברת הג' הנ"ל והדרא קושית הש"ש: ולענ"ד י"ל בפשיטות דאי נימא דרק פתח לא שכיח א"כ י"ל בהא דכ' בתוס' ב"ק דס"ו דמה"ט ל"ח ש"ה בכלל שינוי החוזר דלא שכיח שישאל והרשב"א ז"ל כתב משום דלא יוכל לישאל, רק ע"י אחרים ל"ח בכלל שינוי החוזר ולכאורה קשה לשיטת המבי"ט דע"י פתח מה"ת א"צ כלל שאלה לחכם א"כ שוב מה"ת לא חל ההקדש דהוי שינוי החוזר וא"כ תיקשי אמאי בגנב והקדיש ואח"כ טבח פטור מדו"ה הא לפמ"ש בשטמ"ק כתובות דל"ג דלענין דו"ה אוקמה אד"ת כמבואר בש"ס דלמ"ד מעשה שבת דרבנן חייב בדו"ה ועיי"ש במהרש"ל מ"ש בזה א"כ הכ"נ ליחייב בדו"ה אך לפי"ז א"ש דהרי כ' התוס' דל"ח שינוי החוזר משום דל"ש ורק הרשב"א סובר דנהי דפתח ל"ש מ"מ לדידן דקיי"ל פותחין בחרטה שוב י"ל דשכיח ולזה כ' הרשב"א דממנ"פ בפתח נהי דל"ש תירוץ הרשב"א כיון דבפתח א"צ שאלה לחכם מ"מ שוב י"ל דלא שכיח וחרטה דשכיח שוב בעי היתר ב"ד אך לשי' התוס' דמוכח מדבריהם דס"ל דגם חרטה דמעיקרא לא שכיח א"כ י"ל לשי' הנוב"י דכמו דל"מ ע"א נגד ח"א ה"ה דל"מ נגד הרוב ואף לשי' הפנ"י דע"א נגד הרוב מהני מ"מ כ"ז היכי דיש מיעוט דאיתא קמן נאמן לברר המיעוט מן הרוב אבל כרובא דליתא קמן לא מהימן לומר שהוא מן המיעוט ועי' שו"ת ח"ס אה"ע סי' ב' מ"ש בזה א"כ י"ל דבע"א האומר ששאל על ההקדש ע"י פתח או חרטה דמעיקרא י"ל דכיון דלא שכיח חשוב כמעיד נגד רובא דליתא קמן דבזה י"ל כמו דל"מ נגד ח"א ה"ה דלא מהני נגד הרוב ועי' בפמ"ג יו"ד סי' נ' שנסתפק אי שכיח להיתר חשוב כרובא וה"ה די"ל דמידי דלא שכיח ל"ח טפי ממיעוט ומדחזינן שנאמן לומר ששאל על ההקדש עכ"ח דע"א נאמן נגד רוב וה"ה דנאמן נגד ח"א וע"ז משני הש"ס דשפיר י"ל דע"א ל"מ לא נגד רוב ולא נגד ח"א רק שם הבעלים נאמנים משום דבידם למיתשל אבל ע"א דעלמא שפיר לא מהימן ומיושב קושית הש"ש בס"ד ודוק: נחזור לנ"ד דשפיר י"ל דחשוב שי"נ ובפרט די"ל דבאמת לשיטת כמ"פ חלת חו"ל בטל ברוב וא"צ כלל שאלה לחכם ועכ"פ מותר לבטל בידים דבאיסור דרבנן שאין לו עיקור מה"ת מותר לבטל לכתחילה וכל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי ושפיר חשוב שי"נ וגם י"ל דהא מה"ת מב"מ בטל ברוב ושוב עי"ת הוי בכלל תרי דרבנן וקודם הפרשה חשוב חז דרבנן דחלת חו"ל מדרבנן וכבר כ' בתוס' מגילה ד"כ דתרי דרבנן אינו מוציא לחד דרבנן וא"כ עכ"פ הועיל ההפרשה להקל איסורו ושפיר מועיל ההפרשה אך יש נ"מ אם ישאול על החלה שנתערב בפתח ממק"א דאז באמת הוי כנדר טעות מעיקרא ונתגלה דהי' על החלה שנתערבה שם טבל מעיקרא גם זה החלה נפטרה ע"י ההפרשה שהופרש על העיסה שנתערבה בה אבל באין לו פתח אחר רק עיקר החרטה הוא ע"י שאוסר התערבות זה ל"ח בכלל נדר טעות מעיקרא א"כ שפיר צריך להפריש מחדש ע"ז חלק החלה שנתהווה שבל אחר השאלה אבל עכ"פ העיסה בעצמה נפטרה נם ע"י מה שהופרש מקודם ששאל על החלה שנתערבה כנלע"ד בס"ד לדינא: באעה"ח ה' תולדות תרס"ה ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן צ"ה.

לכבוד הרב הגאון המפורסים שלשלת היוחסין כש"ת מו"ה עקיבא סופר שליט"א האבד"ק פרעסבורג. בדבר איש אחד שהי' בשביל ועבד בפאבריק ונפל שמה שריפה וכתב איש אחד משם לאשתו שחבירו אהרן דארויק מפ"ב נשרף שמה וגם סיפר לאיש אחד שכל האנשים שהי' בהאפאבריק ניצלו רק איש הנ"ל נשאר שמה ואח"כ מצאו גוף שרוף שמה אך לא הכירו אותו וגם ערל אחד הגיד במסל"ת לפני אשה אחת שהי' שמה עם איש דארוויק מפ"ב ואמר שיש לו להאיש הנ"ל אשה וילד אחד וחותרו יש לו אכסניא בפ"ב והוא הערל עם האיש הנ"ל נשארו האחרונים כבית שנפל בו השריפה והערל עלה על חומה גבוה ומשם עלה על הגג וקפץ לארץ על השלג ודארוויק הנ"ל נשאר בבית לבדו כי הי' צולע על ירכו ולא הי' יכול לעלות על החומה ובטח נשרף ואח"כ מצאו שלדה שרופה וקברוהו זה אמר הערל במסל"ת ואח"כ שאלוהו על פרטי הדברים ואמר ששמי הי' דארוויק אהרן זה תורף הגב"ע בקצרה: הנה בעדות הערל במסל"ת אף שלא אמר שמו וגם א"נ דשם כיניו חשוב כשם אביו דגם בזה יש פלוגתא כנודע והגם דשי' רוב הפוסקים דשם כיניו חשוב כשם אביו וכמ"ש בספרי, ח"א סי' ע"א ובפרט בצירוף שם עירו דלשי' כ"פ סגי בשמו ושם עירו לחוד וא"כ באמר שם כיניו ג"כ בוודאי מועיל אבל הכא לא הזכיר שמו העברי אבל באמת כיון שאמר שחותנו יש לו בית אכסניא ומפורש בשו"ת גאוני בתראי דשם מלאכתו חשוב כשם אביו וה"ה די"ל דחשוב כשמו ובפרט דמפורש בשו"ת אגודת אזוב סי' כ"ה בשם כמה פוסקים דשמו ושם עירו בצירוף סי' גרוע ג"כ מועיל וא"כ הכא דאמר שם כיניו ושם עירו ומסחר חותרו ושיש לו אשה וילד אחד א"כ חשוב כדבר ברור ובפרט שנודע שאיש זה הי' שמה בהפאבריק הזה א"כ כיון דלפי דברי הערל לא הי' שמה בהפאבריק שני אנשים בכינוי כזה א"כ אין לגו לחוש שמא האיש אהרן דארוויק אזיל לעלמא ובא לשם איש אחר ששמו דארוויק והי' מפ"ב כיון דבאמת מעיר פ"ב לא יצא איש אחר לשביל בשם זה הגם שכ' בשו"ת ד"ח ח"ב סי' מ"ז דל"מ חיפוש אם לא ידעו מתי יצא האיש שמת מעיר זה ויש לחוש שמא יצא המת מעיר פלוני זה כמה שנים אך באמת שם בשו"ת ד"ח לא הגיד שום דבר רק שהוא ממעלין שפיר יש לחוש שמא הוא איש אחר שיצא משם זה כמה שנים אבל הכא עכ"פ הגיד שם כיניו שם מלאכת חותרו א"כ שפיר יוכל להתברר בק' פ"ב שכמה שנים לא נחסר משם איש בשם כינוי כזה ושיהי' לחותרו בית אכסניא א"כ חשוב כדבר ברור שזה הי' ר' אהרן דארוויק אך אף אם נחוש שמא הנשאר שמה הי' איש אחר מ"מ אח"כ ע"י שאלה אמר הערל גם שמו העברי א"כ יפה הביא כה"ג מדברי הש"ע סעיף ט"ו דאם התחיל להגיד במסל"ת אף שלא הי' עדותו שבמסל"ת מספיק מ"מ מועיל מה שגמר ע"י שאלה כמ"ש בח"מ סקכ"ט מכ"ש הכא שנראין הדברים שגם בדברי הראשונים הי' עדות מספיק להתיר ואף דלא דמי לעובדא שבשו"ת פרשת מרדכי סי' כ"ו דשם עכ"פ הגיד שמו ושם אביו א"כ נהי דחסר שם עירו מ"מ שוב סמכינן כיון דהוא הי' וודאי בשפיטאל שוב אין לחוש לאחר והטעם י"ל דעכ"פ שמו ושם אביו מועיל מה"ת דחשש שני יב"ש בלא הוחזקו אינו רק דרבנן כמ"ש התוס' ב"מ ד"כ א"כ דרבנן שוב סומכינן אהא דכיון שהוא הי' במקום הזה אין לחוש לאחר אבל י"ל דשם כינוי ועירו בלי שמו העברי אף מה"ת אינו מועיל וכסברת הד"ח דשמא יצא מפ"ב איש בכינוי כזה זה כמה

שנים וזה הוי חשש ד"ת שוב אין זה דומה לעובדא דמכליף בן מלל שבשו"ת הרא"ש אבל באמת מכל הני צירופים שאמר שם מלאכת חותנו ושיש לו אשה וילד אחד עכ"פ י"ל דמועיל מה"ת ושוב יש לסמוך הואיל שידוע שכתב מכתבים מבית הפאבריק הנ"ל שבוודאי לא יצא משם ושכא לשם איש אחר מפ"ב בשם כינוי כזה: אך העיקר שיש לעיין בזה מחמת כי לא העידו שראהו מת ממש ויש לחוש שאיש דארוויק יצא משם אח"כ חי ובא שמה איש אחר ונשרף ונודע בזה מחלוקת הפוסקים הרמ"ה והרשב"א והריטב"א שנחלקו בפ"י דברי הש"ס יבמות ועיין שו"ת בית אפרים סי' י"א ובנו"ב מה"ת סי' נ"ט והנה בבית אפרים שם העיר עפ"י דברי הרמב"ן ז"ל דמקומו ממש עדיף מקורבא והוא מש"ס ב"ב כ"ד א"כ גם בנידון כזה יותר י"ל דהנשרף הי' איש שדר בקביעות בבית הנ"ל מלומר שיצא ובא אחר במקומו ממקום רחוק והגם דבנוב"י שם סי' נ"ט כ' דל"מ נגד חא"א אך באמת י"ל דכבר העירו במבי"ט ושב יעקב דאם ידעו שאיש זה הי' וודאי במקום זה נימא היינו שאבד היינו שנמצא אך באמת חוץ לזה דיפה כ' בש"ש דבמקום שהשיירות מצויות א"כ רוב עדיף וגם שם ל"ש לומר דחשוב מקומו ממש דהא גם איש שדנין עליו לא הי' דר במקום הזה רק במקרה הלך בדרך זה א"כ יש לחוש שגם איש אחר מרובא דעלמא בא שמה ובפרט שי"ל דמוקמינן בעל של זו בחזקת חי ואף דע"כ מת איש אחד מ"מ יפה כ' בב"ש דאנו דנין רק על חזקת חי מי שהכרנו אותו דעל איש שאין דנין עליו ל"מ חזקת חי שלו דכמה מתום יש בעולם שמתו זה זמן רב וכמ"ש בנוב"י מה"ק ומקורו מתוס' שבועות מ"ה לענין איחזיקו אינשו בגנבי וא"כ י"ל לפמ"ש בנוב"י מה"ק חאה"ע סי' ל"א דהיכי דאיתרע חזקה קמייתא קודם שראינו השתנות שוב אזלינן בתר חזקה דהשתא ומקורו מש"ס דנדה ד"ד ומתוס' פסחים צ"ו א"כ ה"נ י"ל בשלמא אם נעלם איש אחד וידענו שהלך בדרך זה א"כ קודם שנמצא מת בדרך הזה לא הי' לנו שום ספק שמא מת האיש שנעלם מאתנו דחזקת חי כ"ז שלא ראינו השתנות חשוב כבירור כמ"ש הט"ז סי' שצ"ז ומקורו מתוס' יומא דנ"ה דגם בזקן שהגיע לגבורות ששלח גט רק מדרבנן חוששין שמא מת אבל מה"ת מהני חזקת חי אף לקולא ואף דבתוס' ב"מ דל"ט משמע דרק משום קולית עגונה מוקמינן בחזקת חי ע"כ הכוונה דאי לאו משום קולית עגונה הי' חז"ל מחמירין וכמ"ש הרשב"א והריטב"א בפ"י דברי הש"ס בהא דע"א במלחמה דרק חז"ל החמירו בלי סברת דיוקא רבה עכ"פ כיון דהוחזקנו לגברא זה וודאי חי א"כ גם בנמצא מת בדרך הזה יש לחוש שמא הוא אחד מרובא דעלמא שלא הכרנו אותו בחייו אבל הכא דעכ"פ ידענו שאיש הזה הי' במקום הדליקה ובעת שהניח אותו הערל שמה כבר הי' האש בוער סביב הבית א"כ עכ"פ גם אם לא הי' נמצא שמה איש שרוף ג"כ הי' ספק שמא נשרף שמה האיש שנשאר ונעשה אפר עכ"פ חשוב איתרע חזקת חי שלו כמו בנפל עליו הגל כהא דפסחים צ"א ועפ"י דברי התוס' שם שוב כשמצא אח"כ שמה איש שרוף מת יותר יש לנו לומר שמת האיש שכבר נולד לנו ספק בחזקת חי שלו מלומר שנשרף איש אחר שע"כ הי' לו חזקת חי ברור רגע קודם שבא להבית וגם סברת הש"ש ל"ש דעכ"פ לא שכיחי שיירות שמה במקום הפאבריק הנ"ל ובפרט בעת הזה שאש בוער א"כ יותר יש לתלות שהוא האיש שנשאר שמה: וא"כ ל"מ לשי' הרמ"ה דאם לא ראינו ריעותא היינו שם הי' גוף שרוף עם הידים גם יש פס יד שרוף א"כ פ"כ הי' שמה איש אחר שנפל ממנו היד שוב חוששין

שמא אחר הוא שנשרף ובעלה ברח מחמת כסיפא אבל במקום שי"ל שלא הי' שמה איש אחר כלל מתירין א"כ פשיטא דהכא שרי ואף לשי' הרשב"א דכ"ז שלא ראינו שהתחיל האש לשלוט בו ל"מ אף אם נמצא רק גוף שרוף לחוד וגם לפי' הריטב"א ז"ל שהכירו היד בטב"ע שהוא מבעלה של זו ואפ"ה חייש רחב"א וגם הבאתי בתשובה מדברי הח"ס סי' ס"ז עכ"פ י"ל דאדרבה שם שמצאו יד שרוף יש במה לתלות דברח מחמת כיסופא ובאמת הוא חי אבל אם נמצא רק גוף שרוף היינו תולין שבעלה שהי' במקום זה נשרף דאם הי' חי למה ברח מביתו גם יפה כ' כה"ג כאן שבשעה שיצא הערל משם כבר לא הי' אפשר לצאת דרך הפתח רק דרך החומה וא"כ איש הנ"ל שהיו צולע על ירכו קשה מאוד שיוכל לעלות על החומה ולהפיל א"ע למטה והוי בגדר מיעוט דל"ש שיצא דרך החומה דבשלמא באיש בריא קאמר בש"ס ב"ק דכ"ב דפטור על העבד דהיו לו לברוח אבל איש כזה חשוב ככפות א"כ גם אם לא הי' נמצא שם גוף שרוף ג"כ הי' הוכחה להתיר דנהי דבאיסור, א"א חוששין למיעוט כמו במשאל"ס ועיין תוס' קידושין ד"ן דחוששין למיעוט מקדשי והדר מסבלי אבל הוא קן חומרות חז"ל ודי לנו במה שהחמירו עכ"פ גם אם לא מצאו שם איש שרוף ג"כ הי' קרוב הדבר לתלות שנשרף מלומר שיצא דרך החומה או שנעשה לו נס כמ"ש הב"ש ס"ק צ"א כיון שהי' חולה על רגליו והראי' דהערל עלה על החומה ואיש הנ"ל לא הי' יכול לעלות מכ"ש כיון שמצאו אח"כ גוף שרוף שם א"כ בלא"ה החזקה דכאן נמצא מסייע דהנשרף הי' איש הנ"ל ושלא בא שמה איש אחר ואך מחמת חומר איסור א"א מחמיר הנוב"י אבל הוא רק חשש דרבנן דגם משאל"ס אינו רק חשש דרבנן לכתחילה שוב סומכינן אהוכחה זו שאיש שצולע על ירכו קשה לו מאוד לעלות על החומה לקפץ למטה ולענין חשש דרבנן סומכינן אסברא זו וכמו שהבאתי משו"ת אגודת אזוב סימן כ"ה דסימן גרוע מצטרף לשמו ולשם אביו והסברא דשמו ושם אביו מועיל עכ"פ מה"ת שוב מצרפין סימן גרוע ג"כ הגם דגם לענין משאל"ס והכירו אותו אח"כ ע"י סימן גרוע ל"מ דרק בסימן אמצעי דעת כ"פ דמועיל באיסור דרבנן כמ"ש בספרי ח"א סי' מ"ט וסי' נ"א ובכמה תשובות אבל סימן גרוע ל"מ עכ"פ חזינן דהיכי דיש שמו ושם אביו כיון דמועיל באיסור לכמה פוסקים שוב בצירוף סי' גרוע לכ"ע מהני מכ"ש הכא דיש כמה הוכחות שאיש זה לא הי' יכול לעלות למקום גבוה א"כ כיון דבלא"ה י"ל דכיון שבוודאי הי' כבר במקום הזה הוא שנשרף דעכ"פ חשוב כאין שיירות מצויות שמה ושייך צירוף שי' המבי"ט והשב יעקב וכמ"ש בספרי ח"א סי' מ"ח א"כ שוב מצטרף הסברא דאיש כזה לא יוכל לעלות על החומה: ובפרט כמ"ש כה"ג כיון דמצאו אותו שרוף באותו מקום שהניחו ערל קודם שיצא א"כ י"ל דחשוב כצימצום מקום דחשוב סי' מובהק וגם באינו מצמצם המקום ממש רק שומא באבר פלוני או נקב בצד תיבה פלונית אפ"ה מפורש בשו"ת הגאון התנית ז"ל דחשוב עכ"פ סי' אמצעי ועיין בשו"ת בית שלמה סי' מ"א א"כ מכל הני טעמי י"ל דעדות הערל סגי וגם בעדותו של העדות וינטריץ דחשש כה"ג דהוי בכלל פסולי עדות באמת שי' הנמ"י פז"ב דרשע שאינו דחמס כשר בעדות אשה ועיין בקצה"ח סי' מ"ו וסימן נ"ב ובנה"מ סי' מ"ו וגם אינו מבורר שחילל שבת במלאכה ד"ת וכ"ז שאינו יודע מחומר האיסור אינו נפסל מה"ת א"כ יש ס"ס להתיר ובפרט המכתב שכתב לאשתו י"ל דחשוב מסל"ת בקישור דברים ובכה"ג כ' הבי"מ דמועיל בכתב אף לשי' הרמב"ם ז"ל ובפרט

דמפורש בצ"צ ובשו"ת ד"ח ח"א סי' כ"ד וח"ב סי' ס"א דאם נראה שאין מתכוין להעיד כשר גם בלי מסל"ת דלש"י התה"ד כ"ז שאינו מתכוין להתיר מהני מה"ת ובפרט שכבר אבד זכרו כמה שנים יש סניף להתיר ע"כ לפענ"ד יש מקום להתיר האשה הנ"ל ובלבד שיצטרף לזה עוד רב גדול אחד ואח"כ ישבו ב"ד של ג' ביחד להתיר האשה כדין הניסת בע"א והשי"ת יצלינו משגיאות: באעה"ח יום ה' בחקותי מ' למב"י תרפ"א קאשוי יע"א.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן צ"ו.

להרב הגאון מו"ה יצחק צבי אמסעל (כעת) אבד"ק זבארוב יע"א. בדבר הטו"ת שהי' לפניו בצירוף עוד רב אחר בראובן שקנה בית מזיגה ושמה ישב מקודם איש אחר שנים רבות והתפשרו הצדדים שיש לו להאישי אשר ישב שמה חזקה בהשענק הוא וז' ויורשיו אחריו אך ישלם לבעה"ב סך קבוע לשנה וכעת של"ח שמעון השוכר ותובע ראובן מאשת המת איזה מאות ר"כ שכר דירה גם טוען יען כי לא שילם כפי הפשרה ממילא בטלה חזקתם והאלמנה ויורשים מכחישים.

כי אינם יודעים משום חוב אם נשאר בעלה חייב בעד שכר דירה וע"ז יצא הפסיד מכת"ה שהאשה ויורשי' צריכים לישבע שאינם יודעים מהחוב ויש מערערים על הפס"ד א' כי הייתם רק שנים ושנים שדנו אין דינהם דין. ב' שהשבועה מגיע להתובע יען שהוא חשוב מוחזק שהבית והשענק שלו הם.

ג' כי הפשרה הי' אז בזמן שהי' צריכים לשלם שכר אראנדע לשרי המדינה אבל עכשיו שנשתנה הנימוס וא"צ לשלם לשרי המדינה ממילא עי"ז נתבטל הפשרה אלו דברי המערערים וכת"ה כתב כי קבלו עליהם לדון לפניכם ע"כ תורף שאלתו בקצרה: והנה כת"ה הביא מדברי הש"ע חו"מ סי' צ"ה גבי שכנת בחצירי דאם כבר עבר זמן השכירות צריך להיות נשבע ונפטר דזה ל"ח תביעת קרקע באמת מפורש בחו"מ סי' שי"ז דדוקא במחולקים אם כבר עבר זמן השכירות אז המשכיר נקרא מוחזק אף שיושב בה השוכר אבל במחולקים אם כבר פרע דמי השכירות נשבע השוכר ונפטר וי"ל הסברא דבמחולקים על זמן א"כ בקרקע בוודאי אמרינן במידי שסופו לחזור קרקע בחזקת בעלי' עומדת ולא עוד דגם במטלטלין דעת התוס' ב"ב דס"א במידי שסופו לחזור אף בס' מוקמינן בחזקת בעלים הראשונים אך בתוס' ב"מ דק"ג כ' לחלק בין קרקע למטלטלין ועי' במלמ"ל ובקצה"ח ונה"מ סימן מ"ב.

עכ"פ מבואר דבמחולקים על הפרעון נשבע השוכר ונפטר אך לכאורה הי' אפ"ל דכ"ז בשאר שוכר דאין נ"מ על גוף השכירות שכבר עבר רק הספק על המעות אז שפיר נשבע השוכר ונפטר דחשוב מוחזק אבל הכא דהאשה רוצית לזכות אף אלהבא וידוע מ"ש הפוסקים דאם לא פרע בזמנו וציער לבעה"ב אזדא חזקתו.

א"כ שוב י"ל דבעה"ב חשוב מוחזק דנהי אם נדין על דמי השכירות הוי האשה מוחזקת ושייך לה השבועה אבל לענין גוף החזקה בשביל שלא פרעו לו דמי השכירות נאמן בשבועה דבמידי שהוא בגוף הקרקע י"ל דבעה"ב חשוב מוחזק: אך באמת י"ל לפמ"ש בר"ן נדרים דמ"ו דאף א"נ דהמשכיר יוכל לאסור על השוכר בקונם מ"מ במקבל בטסקא כיון דכ"ז שמשלם המס לא יוכל לסלקו מן הקרקע שוב חשוב כקנין הגוף ולא

יוכל לאסור עליו בקונם עיי"ש א"כ הכ"נ י"ל דבשלמא במחולקים בזמן השכירות כיון דעכ"פ סופו לחזור לרשות המשכיר ולשי' כמ"פ יוכל לאסור על השוכר אף בתוך זמנו ופי' בש"ך סי' שיי"ב ובסמ"ע סי' שט"ז דאף בתוה"ז יוכל להשכיר לאחר על אח"ז השכירות דזמן ממילא בא ול"ח דשלב"ל ובפרט למכרו לאחרים כמפורש במחבר סי' שיי"ב ועי' שו"ת בית יעקוב ובנה"מ סי' רי"א ולשי' רמב"ם ז"ל חצר השוכר קני למשכיר לענין מציאה כנודע מש"ה שפיר בס' בזמן השכירות אלים זכות המשכיר אבל הכא כ"ז שמשלמים דמי שכירת הבית א"י לסלקם ושוב יש להם קנין הגוף ובוודאי אין לו שום זכות רק לענין שצריכם לשלם לו דמי שכירת הכית ושוב אם יש ספק אם נפקע חזקתם חשיבי הם מוחזקים ושפיר שייך השבועה להם: ובפרט שי"ל לפמ"ש ברשב"א יבמות דל"א דמש"ה בס' דרוסה לא מחזיקין מאיסור לאיסור לפי ששם בספק שהה מעשה האוסר לפניך והספק במעשה המתיר אבל בספק דרוסה דספק במעשה האוסר עיי"ש ועי' חו"ד ק"י וא"כ הכ"נ דבשלמא בספק בשכירות א"צ לומר שנעשה מעשה לבטל כח השוכר רק הספק מעיקרא שמא לא השכירו רק על זמן זה אז נתעורר חזקת הבעלים שהי' להם קודם שהשכירו אבל הכא אדרבה האשה הי' לה חזקה בהבית קודם שקנה ראובן ואף שקנה ראובן לא אבדו חזקתם כנראה מהפס"ד מהגה"צ אבד"ק סטראפקוב זי"ע ובוודאי כדת עשו דנהי דיש שיטת דבקנה אבד חזקתו מ"מ כפי הנראה קנה בשביל האשה דידוע מפלוגתת הפוסקים בסי' קפ"ג באומר לך וזבין לי אי יוכל לטעון שקנה לעצמו ובפרט במידי דעכ"פ יש ספק שמא גם בקנה שייך החזקה שוב איכא חזקת כשרות דלא רצה להיות ספק גזלן ובוודאי קנה עבור האשה ועיי"ש בנה"מ סי' קפ"ג ועי' במג"א סי' תקנ"א דאם נהג חומרא כחד דיעה שוב אין לו התרה א"כ עד עתה בוודאי הי' להאשה חזקה בהבית רק עכשיו יש ספק שמא נעשה סיבה שנתבטל חזקתם בוודאי בספק במעשה חדש אין מקלקלין חזקה ברורה ועי' שו"ת נובי"ת אה"ע סי' קנ"ו שכ' דאף דס"ס נגד ח"א ל"מ מ"מ נגד ח"א מועיל ס"ס דנתעורר ח"פ ועי' חו"מ סי' ק"ג לענין ספק אי צריכין לשלם הוצאות מי נקרא מוחזק עיי"ש לענין שומא הדרא בסמ"ע ובט"ז ובהג"ה הח"צ ובקצה"ח שוב מצאתי בשו"ת מהרי"ט ח"ב סי' ל' שהעיר בדברי הר"ן מהא דמקבל בטסקא לענין חזקות ועי' שו"ת בי"ש חו"מ סי' ק' וסי' ק"א ופי' בס' משפט שלם בת"ע שכ' ג"כ דאם הי' לו חזקה מכבר ורק הס' שמא לא פרע אח"כ ונתבטל החזקה על המערער להביא ראיה שלא פרע ע"כ יפה הורה כת"ה שהאשה ויורשי' ישבעו שא"י משום חוב ושוב יהי' חזקה במקומו עומד ושאר הטענות של התובע והמערערים אין בהם ממש ובדבר שתובע מהם הוצאות שהוציא עבורם דינו כדין יורד ברשות דנשבע ונטל כמפורש בחו"מ סי' צ"א ובסי' י"ד ובסי' ק"ג ע"כ בקצרה שהפס"ד שלכם או"צ כנלע"ד ברור בס"ד: באעה"ח ה' וארא עת"ר לפ"ק פה ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן צ"ז. להרב הה"ג מו"ה שמעון נ"י ראבד"ק מעלין יע"א.

בדבר השאלה בנשחט בר אווזא אחת ונמצא גמי חתוך בוושט אחר שחיטה ובעל הב"א ראה את הטריפות ועשה בה סימן ואח"כ כשהביא לביתו את הב"א אחר שנמרט הנוצות נתערבו בשוגג הב"א הנ"ל עם שאר שלשה ב"א ויש ארבעה ב"א אשר הם בספק וא"א להכיר את הב"א שנטרפה זה תורף השאלה בקצרה: והנה אם הי' נתערב קודם הסרת

הנוצות פשיטא דהי' בטל ברוב דקודם הסרת הנוצות לא חשוב בכלל חהר"ל ול"מ אם נודע קודם הסרת הנוצות בוודאי בטל ושוב גם כשהסירו הנוצות מ"מ כבר נתבטל מקודם ואף בלא נודע רק אחר הסרת הנוצות וי"ל דלא נתבטל קודם שנודע מ"מ כ' בפמ"ג דאם נודע עכ"פ קודם הבישול מותר דהוי כעין ס"ס להתיר שמא גם בלא נודע בטל עכ"פ מה"ת כמפורש בפמ"ג סי' ק"ט ועיין בספרי ח"ב, סי' כ"ג ושמא כשיטת המחבר דחתיכה חי' ל"ח בכלל חהר"ל ונהי דדעת המחבר קשה לצרף לס' הואיל דהרמ"א.

כ' וכן נוהגין מ"מ לענין חשש חהר"ל דרבנן מצרפין ב' ספיקות אף דכל ספק באנפי נפשי' הוי כמו רוב לאיסור מ"מ בצירוף תרוויהו עכ"פ חשוב כחזק ספק גמור וספק חהר"ל בטל כמפורש בסי' ק"א דוודאי איסור וספק אם הוא חהר"ל מותר וא"כ פשיטא דאם הי' נתערב קודם הסרת הנוצות אף אם לא הי' נודע קודם הסרת הנוצות הי' מותר אך בנ"ד שלא נתערב רק אחר הסרת הנוצות א"כ שפיר חשוב חהר"ל לשי' הרמ"א ושוב אם היי בכלל וודאי שריפה הי' אסור ואך לכאורה כיון דהא דמטריפין בנמצא גמי בשעת שחיטה היא רק טריפה מספק שמא שהה בשחיטתו וא"כ לכאורה י"ל דכיון דעכ"פ מה"ת גם חהר"ל בטל שוב הוי ס' דרבנן דשמא אינו טריפה אך באמת יש כמה פקפוקים בדבר א' בשלמא אם לא הי' נודע הטריפות רק אחר שנתערב הי' מקום להתיר דהא מעולם לא דנו על הס' בהיותו ספק ד"ת דהא לא נודע הס' קודם שנתערב ובשעה שנודע הס' תיכף הי' ספק דרבנן דל"מ א"נ דגם בלא נודע שייך ביטול א"כ כבר פקע האיסור תורה קודם שבאנו לדון על הס' ואף א"נ דקודם שנודע התערבות לא בטל מ"מ עכ"פ אם נתערב מקודם שנודע הספק לא הי' משכחת להחמיר בד"ז מטעם ס' ד"ת דברגע שנודע הס' תיכף נתבטל מה"ת שפיר אזלינן לקולא בס' דרבנן דעיקר הטעם דמחמירין בס' בנתגלגל משום דקודם שנתערב לא ידענו כלל שיתהווה מזה ס' דרבנן דהא אסור לבטל איסור לכתחילה וכבר החמירו בס' ד"ת ושוב אם במקרה נתערב אם ניקול אח"כ מטעם ס' דרבנן יהי' זילזול לדבריהם ועיין שו"ת בית אפרים או"ח סי' מ' ובספרי ח"א סי' ס"ח אבל הכא דברגע שנולד הס' תיכף פקע איסור תורה.

שוב יש להקל מטעם סד"ר וז"ב ופשוט ודלא כמ"ש הגאון מוהש"ק ז"ל: אך הכא דנודע הס' להבעלים קודם ו שנתערב והחמירו בו מחמת ס' ד"ת שוב י"ל אף אם נתבטל אח"כ מה"ת מ"מ הוי ס' דרבנן בנתגלגל ואזלינן לחומרא וחזין לזה י"ל דבני"ד אף אם לא הי' נודע הס' עד לאחר שנתערב מ"מ לא הי' מקום להקל מטעם ס' דרבנן כיון דהוא ס' בשחיטה והוי נגד ח"א ושוב אף ס' דרבנן נגד ח"א אזלינן לחומרא ואף שי"ל דהכא כיון דבעצם יש בו ח"א ד"ת והאיסור תורה בוודאי נתבטל שוב מקילין לענין דרבנן אף דהוי נגד ח"א וכמ"ש הר"ש פ"ב דמקוואות אך באמת כבר הבאתי בספרי כ"פ דהא חזינן בס' חציצה אף דמיעוט המקפיד אינו רק דרבנן ומחמירין ועכצ"ל דהיכי דיש ס' שמא לענין דרבנן לא נעשה השתנות שפיר מחמירין א"כ ככה"ג יש ספק שמא שהה בשחיטתו וא"כ לא נעשה השתנות לענין דרבנן שוב יש להחמיר ואף דמוכח לכאורה בתב"ש דמקיל בספק שהי' משהו כבהמה והטעם דהוי רק ספק דרבנן ואף דהוי נגד ח"א מ"מ מוכרחין לומר הטעם כיון דעכ"פ נסתלק הח"א ד"ה שוב מקילין בדרבנן אף נגד ח"א ודוקא אם הוא איסור דרבנן בעצם ויש ח"א מחמירין בס' אבל אם בעצם הוא איסור תורה ונקלש

איסור תורה מקילין בענין דרבנן אף דהוי נגד ח"א והבאתי בחי' מדברי התוס' יבמות צ"ח דבדבר שהי' מתחלתו איסור מיתה ונקלש לאיסור כרת מקילין ול"ג בגר אבל אם מתחלתו הי' רק איסור כרת מחמירין וגזרינן בגר ובאמת בפמ"ג בפתיחה לשחיטה.

כ' דס' שהי' משהו בבהמה תלוי אי ספק דרבנן נגד ח"א אזלינן לחומרא אך התב"ש מקיל וע"כ דס"ל דאף היכי דיש ספק שמא לא נעשה השתנות לענין דרבנן אפ"ה מקילין היכי דיצא עכ"פ מח"א ד"ת ושוב יש להקל אף בני"ד ואף דלכאורה תיקשי לשיטת התב"ש מהא דמחמירין בס' חציצה במיעוט המקפיד אך באמת כבר הארכתי בספרי ח"ב סימן ס"ח דשם חוששין לשי' הסוברים דבבשרו אף מיעוט חוצץ מה"ת ושוב הוי ס' ד"ת ואף דהוי ס"ס בד"ת שמא לא הי' שום דבר חוצץ ושמא גם בבשרו מיעוט אינו חוצץ מה"ת ולענין דרבנן סגי בס' אחד אך באמת הוי ס"ס נגד ח"א וכיון דעכ"פ יש ספק שמא אף מה"ת לא יצא מח"א שוב מחמירין א"כ שפיר בס' שהי' משהו דבהמה מקילין וה"ה דבס' שהי' משהו בעוף ונתערב יש להקל אך באמת י"ל דל"ד דבשלמא ס' שהי' משהו בבהמה דבעצם אינו חשש ד"ת שפיר אמרינן כיון דעכ"פ פעולת השחיטה הוציאה מח"א ד"ת וי"ל דאותו הפעולה שהועיל להתירו מה"ת הועיל נמי לענין דרבנן היינו שלא הי' שהי' כלל שפיר מקילין אבל הכא עצם השהי' פוסל מה"ת ורק דמה"ת נתבטל ברוב עכ"פ זה הפעולה שהוציאה מח"א ד"ת זה וודאי לא הועיל לענין דרבנן דמדרבנן זהר"ל לא בטל ואנו רוצין להתיר האיסור דרבנן מכח השחיטה ובאמת לענין השחיטה י"ל דלא הועיל כלל אף לענין הד"ת דשהי' משהו בעוף פוסל מה"ת ושוב הוי נגד ח"א וליש לומר דכיון דעכ"פ יצא מח"א ד"ת דהא אותו הפעולה שצריכין לצרפו לענין דרבנן י"ל שלא הועיל אף מה"ת יצא דהכא יש ג' סברות לאיסור א' משום דכבר נודע הס' קודם שנתערב וכבר החמרנו בו ושוב א"א להקל אף לאחר שנעשה ס' דרבנן ב' משום דהוי נגד ח"א ולפי פשטות דברי הש"ס דבהא דמחמירין בספק חציצה נשמע דהיכי דיש ס' שמא לא נעשה השתנות לענין דרבנן מחמירין ג' אף לשי' התב"ש דמקיל בס' שהי' משהו זה דוקא שם דעכ"פ הועיל השחיטה מד"ת ויש ס' שמא הועיל אף מדרבנן שפיר מקילין אבל הכא בעצם השחיטה י"ל דלא הועיל אף מה"ת וזה שהועיל להפקיע מאיסור תורה זה בוודאי לא הועיל מדרבנן בכה"ג יש להחמיר: אך באמת י"ל עפ"י מה דמפורש בלב"ש בחי' דינים דס' איסור תורה כזה אשר יש בו דעה שאינו רק איסור דרבנן והובא דעה זו בש"ע נהי דיש הכרעה בש"ע דלא כוותי' עכ"פ מועיל לענין שאם נתערב אח"כ אף שנודע כס' קודם שנתערב אפ"ה מתירין דלענין חשש ספק דרבנן בנתגלגל מצרפין שיטה השני' דאינו בעצם רק איסור דרבנן א"כ ה"נ באמת לדעת המחבר דחתיכה חי' ל"ח זהר"ל ולשיטה זו אף בוודאי טריפה בטל ונהי דאנו מחמירין באם כבר הסיר הנוצה חשוב זהר"ל אבל בלא נודע מהתערובות רק אחר הסרת הנוצה אפ"ה מקילין דמצרפין דעת המחבר דחתיכה חי' לא חשוב זהר"ל חזינן דשיטת הרשב"א לא נדחית לגמרי א"כ ה"ה הכא דבעצם הוי רק ספק טריפה ויש מקום להקל מטעם ספק דרבנן רק דיש חשש משום שכבר נודע הספק קודם התערובות אבל עכ"פ לענין חשש זה שוב מצרפין שיטת הסוברים דחתיכה חי' קודם הבישול ל"ח זהר"ל ודעה זו הובא בש"ע ועכ"פ מועיל צירוף זה לענין שיוכל לומר סד"ר לקולא אף בנודע הספק מקודם כיון שאפשר לומר דהתערובות מועיל בעצם אף לענין דרבנן וא"ש: וחזן

לזה י"ל עפ"י דמפורש ביו"ד סי' ס"ו לענין ביצה שיש בה טיפת דם דבטיל ברוב משום
דהוי ספק דרבנן דשמא אינו במקום האוסר והקשו הפוסקים דהא בנודע הספק קודם
שנתערב הוי ספק בנתגלגל אך הרמ"א מיישב דבאמת יש הרבה שיטות דדם ביצים
דרבנן ולשיטה זו הי' לנו להתיר היכי דיש ספק אם הוא במקום האוסר משום דהוי ספק
דרבנן ויש להתיר אף בלי תערובות אך באמת חוששין שמא דם ביצים ד"ת והוי ספק
ד"ת אבל אם נתערב דעכ"פ פקע איסור תורה ע"י הביטל נהי דאם הי' הדבר ברור דדם
ביצים ר"ת היינו מחמירן אף אם נתערב דהוי סד"ר ע"י גילגול עכ"פ אחר שפקע איסור
תורה ע"י הביטל שוב מצרפין הס' שמא דם ביצים דרבנן וה"ל בעצם ספק דרבנן ולקולא
א"כ ה"נ בנ"ד באמת לכאורה יש לנו להקל גם בס' שהי' משהו בעוף כיון דלשיטת רוב
הפוסקים גם בעוף שיעור שהי' מה"ת בכדי שיגביה וירביצנה דגסה והמחבר סומך
בהפ"מ על שיטה זו וא"כ גם בעוף שיעור משהו אינו רק דרבנן ובספק ניזל לקולא כמו
דמקילין בספק שהי' משהו בבהמה אך ע"כ צ"ל כיון דלשיטת רש"י ז"ל בעוף שהי'
משהו פוסל מה"ח ושוב הוי ספק ד"ת ואף שי"ל דהוי ס"ס לענין ד"ת וספק אחד דרבנן
דלענין ד"ת יש ס"ס שמא לא שהה כלל ושמא גם בעוף אינו פוסל מה"ת שהי' משהו
אך אכתי צ"ל דבאמת גם בספק שהי' משהו בבהמה יש לנו להחמיר משום ח"א אך כיון
דוודאי איתרע הח"א עכ"פ מה"ת שוב מקילין אבל בעוף הואיל דיש חשש גם לענין
ד"ת היינו דלשי' רש"י ז"ל שהי' משהו פוסל בעוף מה"ת ושוב ליכא בירור שיצא מח"א
ד"ת שפיר מחמירין עכ"פ נשמע דבעצם הספק שמא הי' שהי' משהו יש להקל גם בעוף
מטעם ס"ס ורק הטעם משהו ח"א אבל כבר נודע דאף להסוברים דס"ס ל"מ נגד ח"א
הוא רק חשש דרבנן דמה"ת ס"ס עדיף מרובא ובוודאי כמו דרוב מועיל מה"ת נגד חזקה
דרק מדרבנן אמרינן סמוך מיעוט לחזקה כמ"ש המהרש"א חולין י"א וא"כ ס"ס נגד
חזקה בוודאי אינו רק חשש דרבנן א"כ שפיר אחר שנתערב דעכ"פ פקע איסור תורה
ושוב אף אם הי' בעצם ספק איסור תורה אפ"ה הי' מקום להקל משום דעתה הוא ספק
דרבנן ורק הטעם לחומרא משום דכבר הוחמרנו בס' זה בהיותו ספק ד"ת ואיכא זילזול
לדבריהם כ"ז אם ליכא רק ספק אחד בד"ת קודם הביטל וא"כ קיי"ל ספק ד"ת מה"ת
לחומרא ושוב כיון שקודם התערובות הי' אסור מה"ת מספק שוב יהי' זילזול לדבריהם
אם ניקל אחר התערובות אבל הכא דגם קודם שנתערב הי' מותר מה"ת מטעם ס"ס ורק
מדרבנן הוחמרנו משום דהוי ס"ס נגד ח"א וכ"ז היכי דהי' חשש לענין ד"ת אבל אחר
התערובות דשוב ליכא חשש ד"ת שוב סומכין אשיטת הרי"ף והרמב"ם דגם בעוף שהי'
משהו אינו רק מדרבנן ובס' שהי' אזלינן לקולא דהוי ספק דרבנן וכמו בכיצה שיש בה
טיפת דם דאחר התערובות מצרפין שיטת הסוברים דדם ביצים דרבנן כדי שיהי' ספק
דרבנן בעצם ה"ה הכא דאחר התערובות נם לשי' רש"י ז"ל אפ"ה ליכא חבש איסור
ד"ת ע"י הביטל שוב סמכין אשיטת שאר פוסקים דעכ"פ גם בעוף שהי' משהו אינו
פוסל מה"ת וא"כ בעצם הוי סד"ר ולקולא וגט ל"ש להחמיר מכח דהוי נגד ח"א ז"א
דעכ"פ אחר התערובות שוב סמכין אהפוסקים דשהי' משהו בעוף אינו רק דרבנן וא"כ
שוב עכ"פ יצא מח"א ד"ת ושוב דמי לס' שהי' משהו בבהמה דמקילין אף דהוי נגד ח"א
דעכ"פ בוודאי יצא מח"א ד"ת: עוד יש לצדד לפמ"ש בדע"ת בשם הגאון מסטאניסלאב
ב"ל ז"ל דאם נשחטו שני הסימנים אז הדרך לשחוט הקנה תחילה ושוב בנמצא גמי

בושט הוי אחר הכשר שחוטת ושוב י"ל דשהי' אין פוסל אף דעכ"פ י"ל דהוי בכלל שהי' במיעוט בתרא מ"מ בעוף אחר שנשחט סימן אחד ל"צ כלל שחיטת הוושט שוב אין שהי' פוסל בו ועיי"ש מ"ש בשם השו"מ ואף אם יש ספק אם נשחט הקנה תחילה עכ"פ הוי כעין ג"ס להיתר א'.

שמא לא שהה כלל בי. שמא הי' אחר שחיטת הקנה ג'.

ושמא גם בעוף אין שהי' משהו פוסל מה"ת וג' ספיקות לשיטת הש"ך מועיל אף נגד ח"א וחוי' לזה אף אם נימא דגם בעוף פוסל שהי' אף בשחיטת סימן השני דלא עדיף משהי' במיעוט בתרא עכ"פ לשי' הנוב"י שהי' במיעוט בתרא אינו פוסל רק מדרבנן ובאמת י"ל כיון דהבעיא לא איפשטא הוי ספק דרבנן לקולא אך מחמירן משום דהוי ספק נגד ח"א אבל עכ"פ ספק שהי' במיעוט בתרא שוה הוי ס"ס דרבנן ומועיל אף נגד ח"א כאשר הארכתי בספרי ח"א סי' י"ג א"כ הכא דעכ"פ הדרך לשחוט הקנה תחלה שוב ליכא חשש רק על שהי' כמיעוט בתרא וס' שהי' במיעוט בתרא בוודאי אזלינן לקולא דס"ס דרבנן נגד ח"א אזלינן לקולא והרבה יש לדבר בזה ואכמ"ל.

ע"כ בקיצר מכל הני צדדים הנ"ל נלע"ד דכל הארבעה בר אווזות מותרים דעכ"פ רפ"מ היא רק שלא למוכרם רק לארבעה ב"א באופן שכל אחד יוכל לתלות דהתירא קאכיל או יקח בר אווזא אחת וימכר אותה בחזקת טריפה ואז יוכל לתלות שהאיסור נמכר בחזקת טריפה ואז ג' הראשונים יהי' מותר אף לבשלם יחד כנלע"ד ברור בס"ד לדינא באעה"ח יום ג' וישלח תרע"ד לפ"ק ראדמישלא.

הה' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן צ"ח.

להרב הה"ג מו"ה שמעון (נ"י) ז"ל אבד"ק מישלעניטץ יע"א. בדבר שאלתו בנמכר מקומות בעז"נ עפ"י ליצי- טאציאהן ועתה איש אחד שיושב בשכירות כאיזה מקום רוצה לזכות בהמקום בתורת בר מצרא זה תורף השאלה וזה תשובתי: והנה באמת מבואר הדבר בשו"ת שבו"י דזה חשוב ס' דדינא אי שוכר חשוב מצרן וקיי"ל דאם השוכר קנה אין המצרן יוכל לסלקו שיוכל השוכר לטעון קי"ל אבל אם קנה אחר אין השוכר יכול לסלקו דהלוקח חשוב מוחזק ואף שיפה העירו המפורשים דאם השוכר יושב בה י"ל דהשוכר חשוב מוחזק ולכאורה הי' מקום לומר דלענין מקומות בהכ"נ אם יש ס' אי חשוב מצרן הוי ס"ס לזכות הלוקח א' שמא במקומות בהכנ"ס ל"ש דדב"מ ושמא בכה"ג ל"ח מצרן וא"כ הי' מקום לומר דאף א"נ דהשוכר הוי מוחזק לגבי לוקח מ"מ במקומות ביהכנ"ס הוי ס"ס לזכות הלוקח ולשי' כמ"פ ס"ס מועיל להוציא ממון ואף א"נ דל"מ ס"ס להוציא ממון עכ"פ להשוכר ליכא חמ"ק ושוב בוודאי מהני ס"ס וכמ"ש בקצה"ח סימן ר"פ דנגד חמ"ק לחוד מהני ס"ס ורוב וה"ה נגד השוכר דל"ח מוחזק גמור שפיר מועיל הס"ס אך באמת י"ל להיפוך דאף להפוסקים דבמקומות בהכנ"ס ל"ש דדב"מ הטעם משום דדי לכ"א במקום א' אבל באותו מקום שיושב בה בשכירות דאין לו רק אותו מקום א"נ דיש בשכירות דדב"מ פשיטא דגם במקום בבהכנ"ס שייך דדב"מ כמ"ש בנה"מ סי' רל"ז דבשכירות בית מעכו"ם שייך דדב"מ עפ"י סברת התוס' ב"מ דע"ג א"כ שוב הדרינן דהוי ס' דדינא אי שוכר חשוב מצרן ויש להסתפק מי נקרא מוחזק אך באמת מפורש ברמ"א דס' במצרנות לא מפקינן מהלוקח

והסברא דאף די"ל דגם הלוקח לי"ח מוחזק כמ"ש הח"ס דאם שייך דדב"מ הוי הלוקח שלוחו של המצרן מ"מ עכ"פ כיון דהלוקח יש לו זכות מה"ת דכל דדב"מ אינו רק דרבנן ושוב בס' בדדב"מ מוקמינן אד"ת וכמו בהא דשכירו ולקיטו שלא תיקנו בו תקנת נגזל וכתב הה"מ דגם תפיסה ל"מ ועיין בחו"מ סי' ק"ג לענין שומא הדרא והוציא ולא השביח דג"כ דעת הסמ"ע דהלוקח חשוב מוחזק וכ' שם הקצה"ח והנה"מ משום דכל שומא הדרא הוא רק מדרבנן א"כ כל ספק שיזדמן אזלינן לקולא ללוקח וביארתי בתשובה דאם א' יש לו תביעה על חבירו מכח דד"ג והוא ס'.

בכה"ג י"ל דאף תפיסה ל"מ דבאמת לשי' מהר"י באסין כל ספק ממון הוי ס' גזל ורק דגם אצל חבירו הוי ס' גזל ושוב מועיל תפיסה אבל לענין חיוב דד"ג דאינו רק דרבנן כמ"ש בתוס' ב"ק דף ע"א וכתובות דף ל"ד ובש"ך סימן שפ"ו א"כ לגבי הנתבע הוי ס' גזל דרבנן ואצל התובע הוי ס' גזל ד"ת ואינו מועיל תפיסה עכ"פ רוב הפוסקים הסכימו דשוכר חשוב ס' מצרן ואינו מוציא מיד הלוקח אף אם השוכר יושב בה בשכירות מ"מ עכ"פ ל"ח מוחזק על אחר זמן השכירות דהא קיי"ל דגם בס' בזמן השכירות המשכיר חשוב מוחזק מכ"ש אלאחר זמן השכירות בוודאי דל"ח מוחזק אף די"ל דעכ"פ אם מכרו הבעלים ויצא בוודאי מרשות בעלים הראשונים ושוב לגבי הלוקח חשוב השוכר מוחזק וכמ"ש בש"ך סי' צ"א לענין חנוני על פנקסו דמש"ה מהני חשעו"ש להוציא ממון לפי שממנ"פ צריך לשלם לאחד ועיין תוס' ב"ב דף פ"א ועיין קצה"ח סי' רמ"א מ"ש בדברי התוס' גיטין דף י"ז שכ' דכיון דע"כ יצא מרשות רבו הראשון או ע"י השחרור או ע"י המכירה שוב העבד חשוב מוחזק.

אך באמת י"ל דכ"ז שם דכבר קנה העבד נפשו אבל הכא אכתי לא קנאו השוכר שוב ל"ח מוחזק ושוב אם כבר נגמר קנינו של הלוקח א"י להוציא מס' ובפרט דיש שיטת שו"ת יד אלי' דאם קונה מקום בעז"נ עבור אשתו ל"ש דדב"מ דשמא לא ירצה אח"כ לקנות עבור אשתו א"כ הוי עכ"פ ס"ס לזכות הלוקח והשוכר עכ"פ ל"ח מוחזק גמור ושוב מהני ס"ס להוציא ממון אך אולי עוד לא נגמר הקנין של הלוקח אז שוב הוי כתחילת הקנין א"כ שוכר עדיף אבל אם כבר נגמר קנינו בכסף או בכתיבת שטר אז קשה לבטל קנינו של הלוקח כנלפע"ד בס"ד ברור לדינא: באעה"ח אור יום ה' תבא תרע"ג ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן צ"ט.

לבני הרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה חיים שליט"א בדבר השאלה באיש א' שמו הירש לינדער מגליל דאמבראווא בגאליציען שנלקח לצבא והקאמאנדע שלו הי' בעיר באכניא ואחר שבאו חיל רוסיא לגאליציע לא נשמע ממנו מאומה ואחרי שעזבו חיל רוסיא מדינת גאליציע דרשה אשתו אצל הקאמאנדע מה נעשה עם בעלה ואחר זמן רב בא לה תשובה משם שבעלה הירש לינדער מכפר לופין מחוז דאמבראווא מת בשפיטאל בעיר רימינוב בעת שישבו שמה חיל רוסיא ביום דען 30 טען מערץ 1915 וחתום בגושפנקא של הקאמאנדע גם בא מכתב כזה מהקאמאנדע להגימינדע דכפר הנ"ל אח"ז חקרה האשה בק' רימינוב אם יש להם איזה ידועה ממיתת האיש הנ"ל ובא תשובה מר"ש זעלענפריינד איך כי בעת שישבו שמה חיל רוסיא הי' שמה אחד שמו ר"ש הורוויץ והי'

פ"א בבית המו"צ ובאו שמה איזו יהודים מאנשי חיל רוסיא ואמרו כי מת בשפיטאל יהודי אחד והלכו להקאנצלייא לחקור מי הוא וראו שהעתיקו מהפנקס בשפת רוסיא והיהודים תרגמו את הכתוב שמה ופקד עליהם המו"צ להשגיח בשעת הקבורה אולי יהי בו איזה סימן בגוף ומצאו עליו שומא ועל גבו שערות בלחי השמאלית והמו"ץ כתב לעצמו בכתב לזכרון בלה"ק הירש לינדער מכפר ליפעווע סמוך דאמבראווא עושה שכר מת ביום א' פ' תזריע תרע"ה בשפיטאל בפה"ק רימינוב אצל חיל רוסיא ובלחי השמאלית הי' לו שומא וע"ג שערות וחתם על זה המו"ץ וגם ר"ש הורוויץ הנ"ל ויום א' תזריע הי' דען 29-טען מערץ 1915 למספר רוסיא עוד הגיד ר"ש הנ"ל כי המו"ץ שאל ליהודים הנ"ל אם המה יודעים שהמת הי' שמו כך והשיבו כי בוודאי בעת שבא לשפיטאל הגיד את שמו.

וחקרת אצל אשתו ומשפחתו אחרי איזה סימן והגידו ממש זה הסימן של השומא בלחי הנ"ל וע"ג שערות. גם חקרת מאתם אם הי' איזה בעל מלאכה והגידו כי בימי בחרותו הי' משרת בבית אשר עבדו שמה יי"ש אבל אם הי' עושה שכר מזה אינם יודעים זה תורף השאלה:.

הנה בגוף הדבר באם הי' הנפטר בעצמו אומר לפני ישראל ששמו כך פשיטא דמשני דכבר הוכחתי בספרי בכמ"ק דנאמן על שמו אף בלי קולת עגונה ונודע דשמו וכינוי לשי' רוב הפוסקים הוי כשם אביו ובנ"ד דיש ג"כ שם מקומו ושם המחוז חשוב כיש שמו וכינוי ושם עירו וא"כ שמו ושם אביו ושם עירו אז אף ביש איזה שינוי בפניו תולין בנשיכת נחש ורק היכא דליכא רק שמו ושם אביו אז ביש איזה שינוי ל"מ כמ"ש המהרי"ק וביארתי הסברא דכיון דיש לחוש שמא נמצא עוד א' ששמו ושם אביו שווים לזה ואף דהוי רק חשש מיעוט אם יש עוד שינוי שוב שפיר יש לחוש שמא אחר הוא דחשוב כתרי מיעוטא שכ' הר"ן דתרי מיעוטא חשוב כפלגא וכהא דמפורש ביו"ד סימן ל"ב דאף דתולין בשגרונא ולא בפסיקת החוטא אפ"ה בנפלה אף בפחות מי"ט שוב חוששין לפסיקת החוטא אף דפחות מי"ט ליכא חשש ריסוק מ"מ עכ"פ עלול לפסיקת החוטא ואם יש עוד קצת ריעותא שגורת רגלי' שוב חוששין לפסיקת החוטא וכמ"ש בתב"ש ובדג"מ שם ועי' בטו"ז יו"ד סי' ל"ה סק"ב שכ' ונ"ל דבמקום שיש עוד ריעותא אף דלא מטריף בשבילה מ"מ מצטרף בהדי ריעותא דלעיל וטריפה עיי"ש ונודע מ"ש בשו"ת הר"ן סי' ל"ג דאם יש דבר ברור שמת אף שיש איזה שינוי אם יש מקום לתרץ השינוי מתרצין כדי שלא נבוא להכחיש דבר ברור וכמפורש בש"ס ביצה ד"ז דבאיכא זכר אף בבדק מעיו"ט ולא אשכח אמרי' אימר לא בדק יפה ובשו"ת בגדי כהונה העיר בזה מדברי מהרי"ק הנ"ל דסובר דשמו ושם אביו מהני ואפ"ה ביש שינוי בפניו לא תלינן בנשיכת נחש ובאמת הדבר ניחא דרק בשמו ושם אביו לחוד מחמיר המהרי"ק ביש איזה שינוי כפי הסברה שכתבתי אבל כשיש גם שם עירו מודה מהרי"ק דמתרצין השינוי בכל מה דאפשר ורק בשמו ושם אביו לחוד דעכ"פ יש חשש מיעוט שמא גם אחר יש ששמו ושם אביו כזה ונהי דרוב מסייע שהוא זה מ"מ כשיש עוד שינוי בפניו א"כ השינוי מגלה שהוא אחר וכעין שכ' בפמ"ג יו"ד סי' ל"ב במ"ז סק"ג דשינוי מראה בחוט ונפסד המוח אף דמוח זה לא מעלה ולא מוריד מ"מ טריפה דזה מגלה שהשינוי מראה הוא מכח לקותא ועי' בפמ"ג במ"ז סימן מ"ו סק"ז בשינוי מראה בדקין ומוגלא

בפנים ובהורקת המוגלא לא סר המראה דטריפה גם לדידן עיי"ש אבל ביש גם שם עירו דאז אף חשש מיעוט ליכא שמא אחר הוא דזה הוא מילתא דלא שכיח שיהי' שמו ושם אביו ושם עירו שוים בשני בני אדם ושוב בכה"ג אף שיש שינוי קצת מתרצין השינוי בכל מה דאפשר וז"ב: א"כ בנ"ד לא מיבעי' אם הי' ידוע שהי' עושה שכר א"כ הי' מקום לצרף גם שם מלאכתו וכמ"ש בשו"ת גאוני בתראי ואף דאינו ידוע לנו מ"מ הואיל די' שמו ושם כינוי דחשוב כשם אביו ושם עירו שוב יש לתלות שמא הי' עושה באמת שכר ואולי הגיד שהי' עושה יי"ש ובטעות כתבו שכר במקום יי"ש דזה הוא דבר מצער לדקדק במכוון במהות מלאכתו ובפרט דיוכל להיות שהוא הגיד שהי' בברענערייא וכתבו המה בשכר ברענערייא ע"כ באם הי' ידוע לנו שהגיד בעצמו את שמו הי' הדבר פשוט להיתר אך הואיל דלא נודע אם הוא בעצמו הגיד זאת ויוכל להיות שרק מכח הפתקא שיש לכל בעל מלחמה הנרשם עליו שמו וכינוי ושם עירו מזה ידעו שמה את שמו וא"כ על זה שוב י"ל שמא הנפטר הי' איש אחר ורק שנחלף לו הפתקא עם אדם אחר או ע"י שאלה ששאל לאחד את בגדיו והי' עליו פתקא שלו או ע"י אחליפו לאיזה סיבה כאשר כבר אירע כזאת ובעלה של זו יוכל להיות עדיין חי גם על הריעותא שיש שינוי מכפי שכתבו הקאמאנדע שמת דמן 30-טען מערץ ובהכתב של המו"צ כתוב יום א' פ' תזריע שזה הי' דען 29-טען מערץ וא"כ יש שינוי ביום א' אך באמת י"ל שחיל רוסיא הודיעו להקאמאנדע בק' באכניא יום הקבורה ובפנקס שלהם נרשם ויום המיתה וכדמצינו דמתרצין דברי העדים שלא יהי' כמוכחשין בא' אומר בב' בירחא וא' אומר בג' לירחא דאמרי' דטעו בעיבורא דירחא וכתבו בתוס' פסחים די"ב דכיון דעדותם מכוונת בשאר דברים עכ"ה מוכרחים אנו לתלות שטעו אף שיגיע מזה הריגת נפש מ"מ מתרצין דבריהם ה"ה הכא כיון דמכתב הקאמאנדע מכוון לכל הדברים לכתב של המו"צ שפיר יש לתלות ולתרץ השינוי שיש ביום א' בכל מה דאפשר וז"ב: והנה על עדות הקאמאנדע לחוד קשה לסמוך כיון שהשיבו על שאלת האשה נהי דהידועה שבא מרוסיע להקאמאנדע י"ל דחשוב מסל"ת דלא מיבעי' אם שרי השפיטאל דרוסיע נתנו בעצמם ידועה להקא- מאנדע בלי שום שאלה מאתם כמו שבוודאי כן הוא מנימוסי המלחמה א"כ בכה"ג בוודאי דהרשימה בפנקס שלהם חשוב מסל"ת דלמה לכתוב לו בפנקס דבר שקר וכמ"ש הח"ס.

והודעת עכו"ם לעכו"ם ג"כ הוי מסל"ת ואף אם שרי שפיטאל דרוסיע לא הודיעו מזה להקא- מאנדע רק ע"י שאלה מ"מ גם שאלת עכו"ם מעכו"ם חשוב מסל"ת ול"ה שמא שאל מהם בשם הישראל כמפורש בש"ע סי' י"ז ולשי' כמ"פ גם בכתב חשוב מסל"ת ובפרט בכתב מקוים דליכא חשש זיוף וודאי דמועיל מסל"ת גם בכתב אבל הכא דכל מכתב שכתבו הקאמאנדע הי' על שאלת האשה שוב ל"ה מסל"ת ושוב יש לחוש שמא הקאמאנדע משקרי ואף די"ל דחשובי בכלל ערכאות מ"מ חדא דגם בזה רבו המחמירין כנודע ועוד בנ"ד דלא מת אצליהם רק שנתנו ידועה שמת בשפיטאל רוסיע בזה שוב י"ל עיקר הסברא דערכאות מהימני משום דיראים לשקר התינח במידי שיתגלה שקרו אבל הכא אף אם יבוא בעלה לא נוכל לחושבו למשקר בוודאי דיוכל להתנצל שאנשי חיל רוסיע כתבו לו כך בטעות ושוב לא מתירא לשקר ושוב י"ל אף המקילין בערכאות דמהני מ"מ הכא ל"מ וכנודע מ"ש התשב"ץ והנוב"י דאף להסוברים דפ"א בעדות אשה

מהני מה"ת מכח מדעל"ג אפ"ה בעמפ"ע ל"מ מה"ת דל"ש אצלו מדעל"ג לפי שאם יבוא הבעל יוכל לתלות השקר בהראשון עיי"ש, ע"כ הדבר פשוט דמכח מכתב הקאמאנדע לחוד אין להתיר אך מכח עדות היהודים שראו כל זה בהפנקס ורשומה בפנקס בוודאי דהוי מסל"ת גמור ונהי דהכא במכתב המו"ץ נרשם רק הירש לינדער מליפווע סמוך דאמברא- ווע וא"כ יש לחוש שמא הנפטר הוא מעיר דאמבראווע שברוסיע פולין דאז שחיל רוסיא עמדו בגאליציע וא"כ הי' אז כל רוסיע וגאליציע תחת ממשלתם ובשמו ושם כינוי לחוד קשה להתיר חדא דגם בשמו ושם אביו לחוד אין הדבר ברור להתיר ומכ"ש בשם כינוי דיש פוסקים דל"ח כשם אביו ונהי דביש אומדנות והוכחות מתירן בשמו ושם אביו לחוד ובנ"ד הרי ג"כ יש אומדנות כמו שיתבאר לקמן מ"מ בנ"ד דליכא גם שם אביו רק שמו ושם כינוי לחוד קשה להתיר אך באמת י"ל כיון שבא מכתב מהקאמאנדע שהי' להם ידועה משפיטאל רוסיא שמת שם הירש לינדער מכפר לופין סמוך דאמבראווא ונהי דיש לחוש שהקאמאנדע משקרים דל"ח בכלל מדעל"ג לפי שיוכלו להתנצל שחיל רוסיא הי' המשקרים ולא המה ושפיר אין להם תורת ערכאות ולא חשיבי מסל"ת הואיל שהשיבו ע"י שאלת האשה מ"מ ע"י מכתב המו"צ ע"י היהודים הנ"ל אשר העידו מתוך רשימת הפנקס נתברר עכ"פ שהירש לינדער מכפר סמוך דאמבראווא מת ונהי שבזה אכתי יש לחוש שמא הוא איש מדאמבראווא שברוסיע פולין והיכא דידעינן שיש עוד עיר בעולם כעיר זו בוודאי דחוששין וכהא דשני שוירי מ"מ עכ"פ יש שמו ושם כינוי ולשי' כמ"פ שם כינוי חשוב כשם אביו וחשוב עכ"פ כמו רגלים לדבר שמת בעלה של אשה זו ושוב י"ל לשי' הנוב"י דאם יש רגלים לדבר נאמן עכו"ם אף בלי מסל"ת ושוב מהימן הקאמאנדע שבא להם ידועה מחיל רוסיע שהירש לינדער מכפר לופין סמוך דאמבראווא מת וכיון דחיל רוסיע נתנו ידועה זו להקאמאנדע דק' באכניא בוודאי דעל דאמבראווא שבמדינת גאליציע כווננו דאי על דאמבראווא שברוסיע פולין לא הי' להם ליתן להקאמאנדע של מדינת גאליציע ושוב ידעינן בבירור דהנפטר הי' מדאמבראווא שבגאליציע ושוב חשוב כיש שמו ושם כינוי ושם עירו דמועיל לכ"ע ואף להחולקים על הנוב"י כמ"ש הח"ס בתשובה דגם ברגל"ד ל"מ עכו"ם שאינו מסל"ת מ"מ לשיטת כמ"פ מהני מה"ת שמו ושם אביו לחוד וכמ"ש בתוס' ב"מ ד"כ דחשש ב' יוב"ש הוי רק דרבנן ובפרט באם יש גם שם עירו רק לחוש לדאמבראווע שברוסיע פולין זה בוודאי דהוי רק חשש דרבנן א"כ לשיטת המבי"ט דהיכא דכבר יצאה האשה מח"א ד"ת לכ"ע מהני עכו"ם אף שלא במסל"ת ושוב מהימן הקאמאנדע לגלות שבא להם ידועה שמת הנ"ל וכיון שנתנו ידועה להקאמאנדע דבאכניא בוודאי שעל דאמבראווא בגאליציע נתכוונו וכנ"ל, ושוב איכא שמו ושם כינוי ושם עירו ושם המחוז דמועיל לכ"ע ואף דאכתי יש לעורר כיון דעל הקאמאנדע לחוד כבר כתבתי דאין לסמוך ועל כתב המו"צ לחוד ג"כ יש חשש שמא הוא מדאמבראווא שברוסיע פולין ורק דכתבתי דע"י צירוף תרווייהו יש לנו עדות מספיק א"כ י"ל דחשוב בכלל חצי דבר אך באמת כבר כתבתי דגם ע"י הכתב המו"צ לחוד יצאה מאיסור תורה הואיל שיש שמו ושם כינוי ושם עירו ורק דיש לחוש שמא הוא מדאמבראווא שברוסיע פולין וזה בוודאי דהוי רק חשש דרבנן ושוב היכא דאזדא החשש ד"ת ל"ש לפסול מכח ח"ד וכמ"ש בתוס' גיטין ד"י דהיכא דמה"ת כ"א בפ"ע מועיל בעדותו ל"ח נפיק ריבעא דממונא אפומא

דחד עיי"ש ה"ה הכא ובפרט דבעדות אשה לשי' רוב הפוסקים מהני גם עדות ח"ד דעכ"פ חשוב בירור וכמ"ש בשו"ת בת עיני עיי"ש: ובגוף דברי התוס' שכ' דבאם מועיל מה"ת בעדותו ל"ח נפיק אפומא דחד לכאורה העירו המפו' מש"ס כתובות דכ"א לענין קיום דקאמר הש"ס דחשוב נפיק אפומא דחד אף דמה"ת א"צ קיום ע' מהר"ם שיף אך באמת יפה העירות דיש חילוק בין מידי שכבר יצא מאיסור תורה ולא משכחת עוד שיהי' נצטרך לדון בזה לענין ד"ת בין מידי דיש משכחת שיהי' עוד נ"מ בדבר הלז לדון בשום פעם לענין ד"ת וכמצינו בפמ"ג שכ' דבדם שבישלו ל"ש לומר סד"ר לקולא הואיל דעכ"פ בתחילת בישולו הוי ד"ת לשי' הבי"ע א"כ י"ל התם גבי עד כותים לא משכחת כלל שנהי' מוכרחים לדון עליו אי כשר מה"ת לעדות או לא ושפיר אמרי' דע"י פסולי דרבנן ל"ח נפיק אפומא דחד אבל בכתובות דכ"א נהי דקיום שטרות דרבנן אפ"ה לשי' כמ"פ היכא שטוען הבע"ד מזויף צריך קיום מה"ת עי' ש"ך חו"מ סי' מ"ו וברש"י גיטין ד"ב בד"ה יתקיים בחותמין ועיי"ש בספר ט"ג מיש בזה א"כ יש עוד משכחת שנהי' מוכרחים לבוא לקיום מה"ת ושפיר י"ל דחשוב בכלל נפיק אפומא דחד וממילא בנ"ד ממנ"פ אם יבוא בעלה לא יהי' לנו מה לדון ואם לא יבא לעולם תהי' מה"ת מותרת ושוב לא משכחת שנהי' נצטרך לדון עוד בדבר הלז לענין ד"ת שפיר לא מזיק לנו עדות ח"ד ובפרט שכבר הבאתי די"ל דבעדות אשה אף ח"ד מהני ע"כ הדבר פשוט דאם הי' ידענן שהגיד בעצמו שמו דהי' מועיל בלי שום חשש ובפרט דכבר כתב המהר"ם שיף דהתם הכוונה כיון דחתם ישראל לבסוף חשוב כמעיד על הכותי שהוא חבר אבל גבי קיום אם דרק מדרבנן בעי קיום מ"מ חשוב נפיק אפומא דחד אבל הכא דע"י מכתב המו"צ הרי נתברר שגם מכתב הקאמאנדע הוא אמת א"כ נ"ד דמי שפיר לדברי תוס' גיטין הנ"ל וז"ב: אך באמת בנ"ד הרי יש לחוש שלא ידעו שמו רק ע"י הפתקא ושוב יש לחוש לאחלופי או לשאלה הנה בגוף חשש שאלה רבו הדיעות דל"ח לשאלה עי' בש"ך חו"מ סי' ס"ה ואף להחוששים לשאלה עי' ברא"ש ב"מ ד"כ שנסתפק די"ל דכל חשש שאלה אינו רק דרבנן ולכאורה כבר העיר הנוב"י דאיך אפשר לומר דחשש שאלה אינו רק מדרבנן דא"כ מאי פריך הש"ס מהא דחמור בעידי אוכף הרי מה"ת ל"ח לשאלה והנלע"ד ליישב דנודע שיטת כמ"פ דאף למ"ד סימנים דרבנן מ"מ באיסור דרבנן מועיל סימן אמצעי ואף א"נ דגם בדרבנן ל"מ סימן אמצעי ורק בממון מועיל משום הפכד"ה אבל באיסור גם בדרבנן ל"מ סימן אמצעי א"כ ה"ה די"ל דאי בדרבנן יש לחוש לשאלה תלוי בזה דאי נימא דחשש שאלה הוי מה"ת שפיר י"ל דגם בדרבנן חוששין לשאלה.

עכ"פ מדרבנן אבל א"נ דמה"ת ל"ח לשאלה הדבר פשוט דבדרבנן ל"ח לשאלה וכמ"ש בחידושי דאף א"נ דגם בדרבנן ל"מ סי' אמצעי מ"מ לשי' הרמב"ם ז"ל דסימן אמצעי מועיל מה"ת ורק חז"ל החמירו שלא יועיל סימן אמצעי שוב פשיטא דעכ"פ בדרבנן מהני סימן אמצעי ולפי"ז מיושב קושיות הנוב"י הנ"ל דבאמת פריך שם הש"ס ממתני' דאין מעידין אלא על פ"פ עם פדחת וחוטם אף שיש סימנים ותיקשי למ"ד סימנים ד"ת ומשני כליו דחוששין לשאלה ועל זה פריך הש"ס בשלמא אי אמרי' דחשש שאלה היא מה"ת א"כ י"ל דגם פ"פ בלי פדחת וחוטם ל"מ אף דלחד לישנא בבכורות דמ"ו מהני פ"פ לחוד מה"ת מ"מ כיון דחשש שאלה הוא מה"ת א"כ י"ל דגם בלא נשאר רק איסור דרבנן נמי חוששין לשאלה אבל אי נימא דחשש שאלה רק מדרבנן א"כ שוב יועיל

הכרה בפ"פ עם סימני כליו בלי פדחת וחוטם הואיל דמה"ת מהני פ"פ לחוד ולענין דרבנן שוב יש סימני כליו וחשש שאלה ליכא הואיל דברבנן ל"ח לשאלה ומדחזינן דל"מ פ"פ וסימני כליו עכצ"ל דמה"ת חוששין לשאלה שוב קשה מחמור בעידי אוכף וע"ז משני הש"ס דאוכף הוי בכלל כלים דלא מושלי ולפ"ז י"ל דמאן דמשני כליו בחיורי וסומקי לא ניהא לי' לחלק מה"ת בין כלים דלא מושלי ושוב נשמע מעידי אוסף דל"ח לשאלה מה"ת ושוב הי' קשה שיועיל פ"פ עם סימני כליו דכיון דמה"ת ל"ח לשאלה שוב לגבי איסור דרבנן ל"ח לשאלה ושפיר משני כליו בחיורי וסומקי ומישוב שפיר קושיית הנוב"י דרק לפי הס"ד דגם פ"פ עם סימני כליו ל"מ מכח חשש שאלה ועכ"ח דסובר דחשש שאלה הוי ד"ת שפיר מקשה מחמור בעידי אוכף אבל לפי מה דמתרץ כליו בחיורי וסומקי שפיר י"ל דחשש שאלה לא הוי רק מדרבנן וי"ל דהשני תירוצים בהש"ס הנ"ל פליגי בזה אי חשש שאלה מה"ת או מדרבנן וז"ב ודו"ק.

ועפ"ז יש ליישב שינוי הסוגיות מב"מ ליבמות דבב"מ פריך מהא דמצאו קשור בתר התירוץ דכליו בחיורי וסומקי וביבמות פריך קושיא זו מקודם ועי' בספרי ח"א סי' מ"ט. ולפ"ז א"ש דבאמת שי' הב"ש דלמ"ד סימנים דרבנן מצד הסברא חוששין לשאלה והמהר"ל מפראג סובר דמצד הסברא שמאאיתרמי סימן שכיח טפי מחשש שאלה א"כ י"ל דלמ"ד סימן ד"ת אם אין לנו הכרח ממתני' לומר דנחוש לשאלה אז גם מדרבנן ל"ח לשאלה דלא גרע מסימן רק אם יש הכרח עכ"ח מוכרחים לומר דחשש שאלה שכיח ולמ"ד סימן דרבנן גם מצד הסברא י"ל דחוששין לשאלה עכ"פ מדרבנן כיון דסימן ל"ח גם מה"ת דחוששין שמא איתרמי א"כ נהי דחשש שאלה ל"ח חשש גמור כמו חשש איתרמי אבל עכ"פ מדרבנן יש לחוש וכסברא זו כ' מהרש"א נדה דל"ב דלר"מ כיון דחייש למיעוט מה"ת אז גם נגד רוב וחזקה חייש עכ"פ מדרבנן א"כ הכא בב"מ אכתי יש שקלי וטריא אי סימנים דרבנן עד לבסוף א"כ מעיקרא פריך למ"ד סימן ד"ת אמאי ל"מ סימני כליו ומשני דחוששין לשאלה ופריך הש"ס ממנ"פ אי חשש שאלה הוא מה"ת חמור בעידי אוכף היכא מחזירין וא"נ דחשש שאלה רק דרבנן שוב יועיל פ"פ עם סימני כליו הואיל דפ"פ לחוד מהני מה"ת ושוב בדרבנן ל"ח לשאלה ומשני דבאמת חשש שאלה מה"ת והא דחמור בעידי אוכף הטעם משום דאוכף לא מושלי אינשי ובתירוץ ב' סובר דחשש שאלה רק מדרבנן והא דל"מ פ"פ עם סימני כליו משום דמיירי בחיורי וסומקי אבל אי חשש שאלה הי' מה"ת אז גם בכלים דלא מושלי הי' חוששין עכ"פ מדרבנן ופריך הש"ס נהי דלא נשמע ממתני' להוכיח דחוששין לשאלה ושוב מצד הסברא למ"ד סימן ד"ת גם מדרבנן אין לחוש לשאלה אבל עכ"פ כיון דאכתי לא איפשט לנו אי סימן ד"ת א"כ עכ"פ למ"ד סימן דרבנן שוב מצד הסברא יש לחוש לשאלה עכ"פ מדרבנן א"כ נהי דלא קשה מחמור בעידי אוכף כיון דעכ"פ מה"ת ל"ח לשאלה עכ"פ תיקשי בהאי דמצאו קשור ניהוש לשאלה עכ"פ מדרבנן ומשני כיון דרק מדרבנן חוששין לשאלה שוב י"ל דבכיס וארנקי דהוי כלים, דלא מושלי גם מדרבנן ל"ח לשאלה אבל בסוגיא דיבמות דמסיק דס"ל לרבא סימנים ד"ת א"כ למ"ד סימן ד"ת גם מדרבנן ל"ח לשאלה מצד הסברא דלא גרע חשש שאלה מחשש איתרמי א"כ שפיר רק לס"ד דיש הכרח ממתני' דיש לחוש לשאלה ומהא דל"מ פ"פ עם סימני כליו נשמע עכ"ח דחשש שאלה הוא מה"ת ושפיר פריך מהא דמחזירין חמור בעידי אוכף נשמע דל"ח לשאלה

מה"ת ושוב יועיל פ"פ עם סימני כליו ומשני דבכלים דלא מושלי ל"ח לשאלה אף אי חשש שאלה הוא מה"ת ומש"ה פריך מהא דמצאו קשור רק קודם דמתרין כליו בחיורי וסומקי דלבתר דמתרין בחיורי וסומקי שוב אין הכרח ממתני' לומר דנחוש לשאלה ושוב למ"ד סימן ד"ת מצד הסברא אף מדרבנן ל"ח לשאלה ומיושב הכל בס"ד ודוק היטב: עכ"פ נשמע דלמ"ד סימן דרבנן נהי די"ל כסברת הב"ש דמצד הסברא חוששין לשאלה אבל י"ל דרק מדרבנן חוששין לשאלה ולמ"ד סימן ד"ת ולפי התירוץ דחיורי וסומקי י"ל דגם מדרבנן ל"ח לשאלה עכ"פ לדינא אנו מחמירין דחוששין לשאלה ורק בכלים דלא מושלי עכ"פ גם לשי' הריטב"א והב"י דלמ"ד סימן דרבנן חוששין לשאלה גם בכלים דלא מושלי מ"מ הוא רק חשש דרבנן כמ"ש הנוב"י דאל"כ אכתי תיקשי מהא דחמור בעידי אוכף כנודע וראיתי בדבריך שכתבת ליישב קושיות נוב"י הלז ג"כ בדרך זה דעכ"ח חשש שאלה בכלים דלא מושלי הוא רק מדרבנן והסברא כיון דבכלים דלא מושלי רובא לא מושלי ורק מיעוטא מושלי ובצירוף חא"א אמרי' סמל"ח ולשיטת מהרש"א סמל"ח הוי רק מדרבנן וראי' לזה דאל"כ תיקשי קושית הב"ש בס"ק ס"ט על הב"י מהא דפריך הש"ס מהא דמחזירין גט בסימנים מהא דיבמות דאין מתירין אשה בסימני כלים ש"מ דגט ומיתה שוים ולשיטת הב"י דבמיתה אף בכלים דלא מושלי חוששין לשאלה תיקשי מאה"ע סי' קל"ב דפסק בש"ע בגט דבארנקי ל"ח לשאלה וכו' הב"ש דהתם בגט שהבעל עומד לפנינו ואינו אומר שהשאל שפיר ל"ח לשאלה אבל במת שאינו לפנינו שפיר חוששין לשאלה אף בכלים דלא מושלי וסיים הב"ש אלא שהסוגיא עדיין אינו מיושב וכתב הנוב"י דכוונתו דלפי חילק זה אכתי קשה מה פריך הש"ס מגט אמיתה הרי יש לחלק בגט הואיל שהוא לפנינו ולא אמר שהשאל שפיר ל"ח לשאלה אבל במת דאינו לפנינו שפיר חוששין לשאלה עכ"ת"ק ולהנ"ל דכל סברת הב"י דכלים דלא מושלי רק מדרבנן חוששין לשאלה מכת סמל"ח א"כ י"ל דלפי האמת דמשני הש"ס דארנקי לא מושלי אינשי א"כ הוי החשש שאלה רק חשש מיעוט ורק דמכח סמל"ח חוששין לה מדרבנן א"כ י"ל דוקא במיתה דאם נתיר לסמוך אסימנים מוציאין האשה מחא"א שפיר י"ל סמל"ח אבל בגט כבר הבאתי מ"ש בשו"ת בית אפרים סי' י"א דבזה שמחזירין אכתי אינו מוציא את האשה מחא"א אף דעי"ז נבוא אח"כ להתירה לעלמא מ"מ בשעה שמחזירין אכתי אין אנו דנין דוקא לענין האשה רק דיש נ"מ גם להחזיר לו לצור עפ"י צלוחתו וכמ"ש בתוס' חולין רצ"ו ובספר תורת גיטין שהעיר בגיטין ד"ב דאכתי ל"ח דשב"ע עיי"ש וכיון דבגט לע"ע אין הדבר נוגע לחא"א שוב ל"ש סמל"ח ושפיר פסק הש"ע דבגט ל"ח לשאלה בארנקי הואיל דהוי כלים דלא מושלי הואיל דרוב לא מושלי אבל בס"ד דהש"ס דגם ארנקי הוי מכלים דמושלי ושוב הוי החשש שאלה חשש הראוי לחוש לה אף בלי צירוף החא"א ושפיר גם בגט נהי דלא שייך לדון מכח החא"א מ"מ בכלים דמושלי מצד הסברא חוששין לשאלה אף בלי חא"א ומיושב הכל בס"ד ונשמע דאף בכלים דלא מושלי רק מדרבנן חוששין לשאלה דאל"כ הדרא קושית הב"ש לדוכתא ודוק: נחזור להנ"ל דלענין חשש שאלה על הפתקא י"ל דלא שכיח הואיל דעפ"י פקודת הממשלה שלא להשאל שוב חשש כלים דלא מושלי ועכ"פ מה"ת ל"ח לשאלה.

ונהי דלפעמים מזדמן בעת שצריכין לנוס פתאום יוכל להיות שנעשה איזה חילוף בין הבגדים וא"כ בכה"ג י"ל דאף להסוברים דלמכירה ואחלופי ל"ח משום חמ"ק מ"מ הכא חוששין שנתחלף שלא בכוונה אך באמת נהי דיש לחוש לזה עכ"פ הוי רק בגדר מיעוט גרוע והכא אף שכבר נתברר שאירע חליפין כאלו אבל עכ"פ היכא דדנין על איש פרטי י"ל דל"ח למיעוט כזה ובפרט די"ל דאף אם אירע במקרה שנתחלפו הבגדים שלו בבגדים של איש אחר ועי"ז הי' לו פתקא של איש אחר מ"מ עכ"פ קודם מותו הי' מגלה לפני אנשים שנתחלף לו הפתקא והי' מגלה שמו האמיתי כדי שידעו להתיר את אשתו או כדי שלא יבואו להתיר אשת חבירו ואיסור א"א חשוב קו"ע כמ"ש בתוס' שבועות ד"ל דאם רואה שב"ד יתירו אשה שלא כדין עובר בלפ"ע אם אינו מגלה זאת ומוקמינן אותו בחז"כ דוודאי לא הי' רוצה שיהי' נכשל מי באיסור א"א על ידו ולחוש שמא נחלש פתאום ולא הי' לו דעת לגלות זאת דבר זה הוי וודאי מיעוטא דמיעוטא לחוש שמא נתחלף הפתקא ושמא נחלש פתאום שלא הי' לו דעת לגלות הדבר ולמיעוטא דמיעוטא ל"ח אף באיסור א"א וחוז' לזה באם עכ"פ הי' ירוע בבירור שלא הגיד שמו קודם מותו הי' לנו לפלפל אם נחוש לזה אבל בנ"ד שאינו ידוע אם הגיד בעצמו שמו או לא א"כ טפי יש לנו למיתלי בחד צד להיתר או שלא נתחלף הפתקא או שלא נחלש פתאום ובוודאי הגיד שמו קודם מותו ומתמלתות בשתי צדדים לאיסור שנתחלפו הפתקאות וגם שלא הגיד שמו קודם מותו וכסברא זו מפורש בתוס' כתובות דע"ו גבי מומין עיי"ש וז"ב בסיד ובפרט די"ל דבנ"ד שבהכתב המו"צ נכתב שהיו עושה שכר א"כ שם מלאכתו בוודאי דלא נרשם על הפתקא א"כ עכ"פ דהנפטר בעצמו הגיד להם שמו קודם מיתתו דאל"כ מהיכן ידעו שם מלאכתו וא"כ עכ"פ שהגיד שמו בעצמו ושוב בנ"ד שכבר כתבתי דעדות הקאמאנדע בצירוף כתב של המו"צ מהני א"כ מזה גופא ידעינן שהמת הגיד שמו ושוב היכא דהגיד בעצמו ויש לנו שמו ושם כינוי ושם עירו מועיל לכ"ע וחשש שמא כיוונו לדאמבראווא שברוסיש פולין ליכא כיון דהודיע זאת לקאמאנדע לבאכניא עכ"פ דכיוונו לדאמבראווע שבגאליציע ואף דהכא אינו ידוע לנו כלל אם הי' עושה שכר מ"מ עכ"פ דבר זה מהני לענין שידעינן שהגיד שמו בעצמו ולענין חשש שינוי מכח זה דלא ידוע לנו אם הי' עושה שכר מ"מ הרי ג"כ אינו ידוע בבירור שלא הי' פושה שכר ויש לנו לתלות שבוודאי הי' עושה שכר בימי בחרותו וגם אולי הגיד המת שהי' עושה י"ש וטעו וכתבו עושה שכר ובפרט כיון דמצאו בו שומא ושערות ע"ג בלחי השמאלית: והנה אם הי' העדים מצמצים המקום ממש היינו סמוך לתחלתו או לסופו א"כ לא מיבעיא למ"ד סימנים דרבנן דאז שומא חשיב עכ"פ כסימן אמצעי א"כ סימן אמצעי בצמצום מקום מועיל בוודאי ורק דיש לחוש למ"ד סימן ד"ת ואז הא דל"מ שומא בחר תירוצא משום דמצוי בב"ג ובזה חששו הפוסקים די"ל דל"מ אף בצמצום מקום ונודע מחלוקת הפוסקים אי בסימן גרוע מהני בצמצום מקום וע' בשו"ת אגודת אזוב מ"ש בזה אך אם הי' מעידים בצמצום מקום ממש הי' אפשר להקל מכח ס"ס שמא סימנים דרבנן ואז שומא חשוב עכ"פ כסימן אמצעי ומהני בצמצום מקום ושמא אף למ"ד סימן ד"ת הא דל"מ שומא משום דעשוי להשתנות ולטעם זה כ' הפוסקים דמהני בצמצום מקום ואף דהוי ס"ס נגד ח"א מ"מ נודע דבסד"ד ל"ש לדון מכח חזקה דבשביל חזקה לא ישתנה הדין אך בנ"ד דלא אמרו בצמצום מקום ממש רק בלחי השמאלית א"כ

הוא כמו נקב בצד תיבה פלונית דלא מיקרי צמצום מקום אך באמת כבר כ' בשו"ת בית שלמה דעכ"פ באומרים שומא באבר פלוני נהי דל"ח סימן מובהק מ"מ נהי דמכח הסימן ליכא רק סימן גרוע אפ"ה מכח האבר פלוני חשוב עכ"פ כסימן אמצעי א"כ נהי דאנו חוששין שמא סימן דרבנן ושוב בעי סימן מובהק ושומא באבר פלוני ל"ח סימן מובהק בשלמא אי הי' פשיטא לן דסימנים ד"ת הי' מקום לומר דשומא באבר פלוני הוי כסימן אמצעי דמהני אבל לדידן דמספקא לן שמא סימן דרבנן ושומא מצד עצמו הרי ל"ח רק סימן גרוע ומצד האבר בלי צמצום מקום עכ"פ ל"ח רק סימן אמצעי ושוב למ"ד סימן דרבנן בעי דוקא סימן מובהק אך באמת בנ"ד באמת יש לנו עדות מספיק על שמו ושם כינוי ושם עירו ורק שכתבתי דיש לחוש שמא לא נודע שמו מפי עצמו רק ע"י הפתקא ועל הפתקא יש לחוש לשאלה או לאחלופי מ"מ לשי' מהר"ל מפראג למ"ד סימן דרבנן אין לחוש לשאלה א"כ ממנ"פ יש להתיר בנ"ד דלמ"ד סימן ד"ת שוב מועיל שומא באבר פלוני דחשוב כמו סימן אמצעי היינו לפי התירוץ בש"ס דהא דשומא ל"מ משום דעשוי להשתנות ולמ"ד סימן דרבנן שוב ל"ח לשאלה ולא לאחלופי אך לשי' הב"ש בס"ק ס"ט דאף למ"ד סימן דרבנן חוששין לשאלה ואזדא ממנ"פ הנ"ל אך באמת בנ"ד כבר הבאתי מדידעו שם מלאכתו ע"כ דידעו שמו מפי עצמו א"כ מכח זה לחוד יש להתיר ובפרט ע"י צירוף שומא בלחי השמאלית א"כ למ"ד סי' דרבנן שומא מצד עצמו חשוב סימן אמצעי ולמ"ד סימן ד"ת עכ"פ חשוב סימן אמצעי מכח האבר לשי' הבית שלמה הנ"ל א"כ לשיטת כמים בסי' אמצעי אם ניסת ל"ת א"כ בכה"ג דאין לנו לדון רק לענין לכתחילה פשיטא דמהני עדות הכתב של המו"צ וגם עדות הקאמאנדע שי"ל דחשיבי בכלל ערכאות ואף אי ל"ח בכלל ערכאות מ"מ לענין לכתחילה דנוגע רק לאיסור דרבנן יש צירוף שיטת המבי"ט דבאיסור דרבנן מהני אף עכו"ם שלא במסל"ת ומה גם שכבר נאבד זכרו זה כמה שנים יש כבר הוכחה שכבר מת ע"כ לענ"ד יש מקום להתיר אשה זו רק באופן זה שיסכים לזה רב גדול אחד אזי ג"א אצטרף להתיר והשי"ת יצילנו משגיאות: באעה"ח ג' וישלח תרע"ח לפ"ק קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ק'.

להגבאי דחבורה בק"ח בק"ק טארנא. בדבר שבעירכם יש שמה בית חולים מיוחד ליהודים ועשו שמה זה כמה שנים חדר להתפלל שמה בציבור בשבת ויו"ט כדי שיתפללו שמה החולים המונחים שמה וכעת הוצרכו לחדש הבנין דבית החולים ופקדו הרופאים לשנות מקום בית התפילה שהי' בעלי העליון לאחד מחדרים התחחונים ורוצים לייחד דירה בחדרים התחחונים שיתפללו שם בכל שבת ויו"ט כפי שהי' להם עד עתה ונסתפקו אי יכולים לשנות מקום התפילה מחדר העליון לחדר התחתון אם אין בו חשש הורדת החדר מקדושתו שהי' בו מקום להתפלל בו ועתה ישמשו בו צרכי רשות: והנה אף שבהכ"נ קבוע אסור למוכרו רק עפ"י זט"ה במא"ה והכוונה כמו"ש הר"ן ז"ל דכל קדושת בהכ"נ אינו רק דרבנן ומפקיע תחילה קדושתו על המעות והמעות דקיל קדושתו יכולין להפקיע אף בכדי אבל עכ"פ שלא עפ"י זט"ה במא"ה אסור ע"כ הטעם כמ"ש הח"ס ביו"ד סי' ה' דכיון דבנין הביהכנ"ס היו בהוצאות כל אנשי העיר כל אחד הוא שותף לבנינו וא"י לשנותו בלי דעתו ונהי דזט"ה יכולין לתקן תקנות מ"מ על דבר גדול כזה כמו למכור בהכניס מסתמא לא נתנו להם כח על דבר גדול כזה, א"כ רק אם עתה

מסכימים הוי כנמכר ברצון כל בעלים ויכולין להפקיע הקדושה כמ"ש הר"ן אבל הכא דלא נבנה הבית התפלה ממעות אנשי הקהל רק הבית נבנה לצורך בית החולים והנהגת בית החולים הוא עפ"י השגחת זט"ה בוודאי הכל נעשה על דעת המשגיחים בבית החולים והם נתנו חדר להתפלל בו אבל אין עליו קדושת ביהכנ"ס א"כ אם נתהווה סיבה שצריכים לשנות מקום בית התפילה מחדר לחדר בוודאי רשות בידם לשנות כמפורש בש"ס דמגילה דבהכ"נ של מתא מחסיא דנבנה מכל בני העיר דבכה"ג כ"א מבני העיר מיקרי בעלים וא"י למכור חלקו בלי ידיעתו וקיי"ל ממון בעלים לא בטל ועיין שו"ת מהרש"ם ח"א סי' ו' ובספרי ח"א סי' כ"א ובשו"ת בי"צ חיו"ד ח"ב שם בהשמטות סי' א' וכיון דמסתמא לא סילקו כוחם בדבר גדול כזה כמו מכירת ביהכ"נ ליתן כח לזט"ה שוב מס' לא פקע כח אנשי העיר ועיין בש"ך סי' מ"ב דאם פטרוהו ממס אין פ"ש בכלל דכיון דכל זכותו הוא מכח השטר לאיוכל לפטור רק במה שמבורר מתוך לשון השטר ולא יוכל לפטור מפ"ש אף שהוא מוחזק מכ"ש הכא שלע"ע הבהכ"נ הוא בחזקת כל אנשי העיר וכל שאין בירור אם נתנו רשות לזט"ה למכור הבהכ"נ א"א מס' להפקיע זכותם ועיין שו"ת מהרי"ט סי' קנ"א דס' מחילה ל"מ לפטרו מחיוב וודאי ובתשו' כתבתי דאף דבעיא בש"ס ב"ב דף קל"ב בבריא היאך פסקינן דמפסדת כתובתה אף דהוי ס' מחילה מ"מ י"ל שאני כתובה דלא ניתנה לגבות מחיים א"כ לע"ע לא התחיל החיוב א"כ י"ל דדמי לס' פרעון קודם הלוואה דלשי' רונ"פ חשוב בכלל איא"ה אבל בעלמא ס' מחילה אינו מועיל נגד חיוב וודאי אבל הכא דלא לבנה לשם ביהכ"נ רק לבית החולים רק אח"כ נתנו ראשי בית החולים חדר מיוחד להתפלל בו אבל אין נ"מ לשום אחד מבני העיר באיזה חדר יתפללו בו החולים א"כ שפיר מדעת ראשי מנהלי בית החולים ובפרט ברשות ראשי הקהל יכולין לשנות מקום התפלה מחדר לחדר ובפרט אם יש להם טעם מספיק עפ"י עצת הרופאים לטובת החולאים שלא יתפללו בעלי' העליון רק בחדר שבחדרים התחתונים בוודאי דרשות בידם לשנות דיש אומדנא דמוכח דאדעתא דהכי לא ייחדו חדר העליון להתפלל בו אם יהי' איזה מניעה עפ"י עצת הרופאים ועיין בנמ"י ב"ב דקמ"ח בהא דשכ"מ שהקדיש די"ל דאם עמד חוזר וכתב שם דאע"פ דאמרינן דאמירה לגבוה מ"מ זה רק בדבר שידעינן בבירור דעתו אבל הכא יש ס' שמא לא הקדיש אדעתא דיקום מחליו ושוב אומדנא מבטל הקדש עיי"ש ואף לשי' הרא"ש דמחמיר שם משום דל"ח אומדנא ברורה דשמא גמר ומקדיש ושוב ל"ח דברים שבלב כל אדם ועיי"ש בקצה"ח סי' ר"נ אבל הכא חשוב אומדנא ברורה שאם הי' יודעים שלצורך רפואה יצטרכו לשנות מקום התפלה שבוודאי הי' מתנים ובדבר דל"ש לא אמרינן הי' לו להתנות כמ"ש תוס' כתובות ד"ג וגיטין דף ע"ג עכ"פ הדבר פשוט דמדעת ראשי הקהילה בפרט אם יהי' בהסכמת הרבנים בד"צ דעירכם דבוודאי יכולין לשנות מקום התפילה לחדר אחר שבבית החולים הנ"ל וז"ב ופשוט: באעה"ח ה' וישלח תרפ"א לפ"ק קאשוי.

הח' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ק"א.

להרבנים הגדולים חויב כש"ת מו"ה מרדכי מאיר (נ"י) ז"ל ומ' ליבוש נ"י בד"צ דק"ק באבוב יצ"ו בדבר שאלתם באחד שהי' מחזיק שדות בשכירות אצל עכו"ם על ששה שנים והתנה עמו העכו"ם שבאם ימכור השדות במשך זמן השכירות יתן איזה סכום

להשוכר ואח"כ נתן ראובן השוכר כת"י להעכו"ם שמחויב לשלם לו סכום ידוע עד זמן פלוני בעד דמי השכירות והלך לוי שהיה לו חוב על העכו"ם ולקח מהעכו"ם בעד החוב שהי' מגיע לו את הכת"י שיש לו מראובן וכתב לו העכו"ם בצד השני של הכת"י שחוב זה שייך ללוי ורק שלא נכתב בלשון קני לך איהו וכל שיעבודא ואחר מכירת הכת"י הגיד העכו"ם לראובן שחוב זה שייך ללוי ואמר ראובן ללוי שידע שחוב זה שלקח מהעכו"ם אינו כלום כי יוכל להיות שיגיע לו אצל העכו"ם יותר מחמת שהקונה לא יקיים נגד השוכר כפי שהתנה עם העכו"ם וכעת תובע לוי מראובן בתוקף הכת"י שיפרע לו וראובן משיב שמגיע לו מהעכו"ם מחמת שהקונה לא קיים כפי התנאים כי העכו"ם לא התנה כלל עם הקונה שיקיים נגד השוכר התנאים שהתנה ביניהם גם טוען ראובן שלא הי' לו ליקח הכת"י בלי רשותו זה תורף הטו"ת בקצרה והנה כת"ה העירו דבאמת בקונה שט"ח אם אח"כ פרע הלואה למלוה נפטר מהקונה אף בהתרו בו שלא יפרע למלוה כמ"ש הש"ך שם סקנ"ח וא"כ מכ"ש באם מגיע לו חוב אצל המלוה דיוכל להחזיק לו את החוב שבשטר בעד חובו ובאמת לכאורה י"ל להיפך כיון דקיי"ל זה גובה וזה גובה א"כ בשלמא אם פרע לו באמת א"כ הוי כמוחל לו את חוב ומה.

לי אם מוחל לו בחנם או מוחל לו בעד הדמים שנתן לו אף דבאמת לא נוכל לחשוב לפרעון דהא החוב שייך להלוקח אבל עכ"פ הוי כמוחל לו אבל אם אין פורע לו והמוכר אינו מרוצה לנכות לו החוב שבשטר בעד החוב שחייב לו רק הוא רוצה לתפוס זה בעד חובו שפיר י"ל דהוי כתופס של אחרים בשלמא אם הי' הדין דכל א' עומד בשלו א"כ י"ל כיון שהי' מגיע להלוה החוב אצל המלוה קודם שמכר השטר א"כ כבר זכה הלואה בהחוב ואין לו מה למכור אבל כיון דקיי"ל זה גובה וזה גובה א"כ עכ"פ התחיל המכירה וכיון שאין המלוה מרוצה בניכוי החוב שוב ל"ח כמחל ושוב י"ל דא"י לתפוס זה דהוי כתופס מעות של הלוקח ועי' מח"א דיני ריבית סי' ג' דאם מת המלוה שלקח ריבית והלואה רוצה לנכות מהקרן שלא יפרע ליורשים ונסתפק דאי נימא דזה גובה וזה גובה שוב לא יצטרכו היורשים.

להחזיר וכ' שם דכיון דריבית דינו כניזקין א"כ כבר כ' הנמ"י פ"ג דב"ק דבניזקין זה הוא בכלל עידיית שיעמוד כל א' בשלו עיי"ש: עכ"פ חזינן דהיכי די"ל זה גובה וזה גובה שוב לא יוכל לנכות בעד החוב ועי' קצה"ח סי' ע"ב שכ' לענין ס' פרעון קודם להלואה דאף בטוען המלוה ג"כ שמא אפ"ה הוי לי' איא"פ ועי' בקצה"ח סי' נ"ט ובנה"מ אך עכ"פ בנ"ד יפה הביאו כת"ה דברי הש"ע סי' ס"ו סעיף כ"ה דעכו"ם שמכר לישראל א"צ כומ"ס ול"מ מחילה וא"כ כיון דל"מ מחילה ה"ה דל"מ אם יפרע לו אח"כ וכת"ה נסתפקו די"ל כ"ז באם אח"כ פרע לו דאז שייך לומר דבדיניהם דיינינן לי' דהוי כאלו כתב לו שמשמעבד נגד כל מי שמוציאו בין אתי.

מחמתיה ושוב א"י למחול אבל אי כבר פרע לו מקודם שוב לא התחיל המכירה וא"כ הכא שטוען שמגיע לו כנגדו א"כ לא התחיל המכירה והוי מכירה בטעות עכת"ד הנה לכאורה בנ"ד ממנ"פ ל"מ מחילה כיון דבאמת העכו"ם נתן החוב ללוי בעד החוב שהי' חייב לו וא"כ לכאורה קודם שנתן לו זה החוב הי' כל נכסי העכו"ם משועבד ללוי מכח שדר"נ כמפורש בסוף סי' פ"ו דגם בעכו"ם שייך שדר"נ א"כ כאן דראובן חייב ללוי

מכח שדר"נ שוב ל"מ מחילת העכו"ם ורק בהקנה זה החוב ללוי בעד חובו דאז פקע כח שדר"נ ושוב י"ל דמהני מחילה וכמ"ש בש"ך סי' פ"ו סקי"א בהא דאם תמכור כתובתה תוכל למחול עיי"ש וכ"ז בהקנה באופן המועיל דפקע שיעבודא על העכו"ם וממילא ליכא שדר"נ אבל בלא הקנה באופן המועיל שוב לא פקע שיעבודו על העכו"ם ושוב נשאר כח שדר"נ ושוב י"ל דל"מ מחילה וז"ב: ובאמת י"ל עוד להיפוך דאם הקנה בכומ"ס אז יועיל מחילה דפקע כח שדר"נ ולא נשאר רק כח מכירה ונימא דלא אזלינן בתר דיניהם אבל אם לא הי' רק מסירה לחוד א"כ ממנ"פ אי אזלינן בתר דיניהם, א"כ ל"מ מחילה ואי אזלינן בתר ד"ת א"כ שוב לא חלה המכירה ונשאר לו זכות מצד שדר"נ ושוב ל"מ מחילה נחזור למה שנסתפקו כת"ה דהכא שטוען בהי' לו תביעה עליו מקודם המכירה הוי כטוען שנפרע מקודם ולא חלה המכירה ועכ"פ צריך המוכר לישבע והכא העכו"ם לא יוכל לישבע ושוב אינו יכול לגבות והביאו מ"ש בשו"ת בית אפרים סי' ט"ז דאף דלשיטת הש"ך בקנה חוב מעכו"ם כדינו דהעכו"ם גובה אותו מ"מ בטוען שכבר פרע לו דא"י לגבות בו וה"ה הכא עכת"ד לענ"ד יש לחלק דזה רק היכי דקודם המכירה לא הי' לישראל שום זכות בחוב זה רק מצד קנין א"כ שפיר י"ל דכ"ז שלא נשבע המוכר על שטר זה שאינו פרוע א"י לגבות בו א"כ בטוען הלוה שפרוע הוא והעכו"ם לא יוכל לישבע ושוב אינו גובה גו אבל הכא באמת קודם שמכר לו הי' זה החוב משועבד לו מכח שדר"נ וכל היכי דמשועבד מדר"נ אף בטוען הלוה שהוא פרוע אפ"ה דעת הש"ך סי' פ"ו סקי"ד דגובה בו אף בלי שבועת הלוה ראשון דלא אתי שבועה דרבנן ומפיק משדר"נ ד"ת א"כ נהי דע"י המכירה פקע כח שדר"נ כמ"ש בש"ך סקי"א אבל הכא בטוען הלוה שהמכירה הי' בטעות שבשעת מכירה כבר הי' מגיע לו אצל העכו"ם ותפס זה בעד תביעתו א"כ אם הקנין הי' בטעות שוב נשאר כח שדר"נ ושוב יוכל לגבות בו אף בטוען שכבר פרע להעכו"ם אף שאין העכו"ם יכול לישבע ואף די"ל דלפמ"ש הש"ך הטעם דל"מ שבועה דרבנן להוציא מכח שדר"נ ד"ת א"כ כ"ז בשטר בעדים דגובה בו מה"ת בלי שבועה שפיר ל"מ שבועה דרבנן להפקיע משדר"נ ד"ת אבל בכת"י דקיי"ל בסי' ס"ט דיוכל לטעון פרעתי, א"כ מה"ת נאמן הלוה לומר פרעתי ושוב אף שדר"נ ל"ש שזה ואף דמפורש שם דבשדר"נ ל"מ מה שפרע למלוה שלו מ"מ מפורש דכ"ז שלא נודע לו שמגיע חוב זה למלוה ראשון מהני מה שפרע למלוה שלו והוא קודם שנודע לו שקנה לוי זה החוב ושהעכו"ם חייב ללוי כבר הי' מגיע לו חוב אצל העכו"ם ושוב יוכל לפטור א"ע בטענה שמגיע לו אצל העכו"ם ובפרט דכפי הנראה בשעה שנתן הכת"י להעכו"ם כבר הי' נמכרו השדות א"כ גוף ההתחייבות הי' בטעות דאם הי' יודע השוכר שלא התנה עם הקונה שיתן להשוכר כפי שהבטיח לו א הי' נותן לו הכת"י א"כ י"ל דהוי כחיוב בטעות ולא התחיל כלל שדר"נ: ומ"ש כת"ה דעיקר הטעם דמהני מכירה מעכו"ם לישראל בלי כומ"ס דאזלינן בתר דיניהם וחשוב כאומר לו משתעבדנא לך ולכל מי שמוציאו א"כ אם אינו מועיל בדיניהם כמו הכא שיוכל להיות שיזכה בדינו נגד העכו"ם א"כ לא מצי לגבות בו באמת מפורש כן בסי' ס"ח דשטר הנעשה בערכאות ופסול לפי דיניהם אעפ"י שכשר בדינינו ל"מ דלא נכשיר יותר מהם וה"ה הכא די"ל כן ובפרט דשם עכ"פ בשעה שנתן השטר להעכו"ם הי' באמת חיוב ברור להעכו"ם, א"כ י"ל דנשתעבד לכל מי שמוציאו אבל הכא דנראה שהי' כמו חיוב בטעות א"כ בכה"ג נהי

די"ל דבדיניהם לא יוכל לטעון נגד הכת"י דבדיניהם בוודאי אמרינן זה גובה וזה גובה אבל עכ"פ בכה"ג ישראל הבא מכח העכו"ם אין לו דין עכו"ם למעליותא לגרע כח זכות הישראל ושוב מהימן עכ"פ בשבועה שמגיע לו אצל העכו"ם כשיעור חוב זה ובפרט דיש תקנת ארצות שלא לקנות שטר בלי ידיעת חבירו וכמ"ש כת"ה משו"ת בית אפרים סי' ל' ומד"ח ח"ב סי' ו' אך בזה יפה כ' כת"ה דאם קיבל זה החוב בעד חובו המגיע לו אצל העכו"ם א"כ חשוב כמציל מידו כמ"ש בתוס' ע"ז ד"ב דאף במלוה בשטר מן העכו"ם חשוב כמציל מידם עיי"ש ש דאסור להציל את שלו בממון חבירו כמפורש בש"ע קכ"ה ובנה"מ שם כ' לחלק בין אם האנס בא על גוף ממון הפקדון וכן הרגיש בזה בבית אפרים סימן ט"ז אבל עכ"פ בקנה את השט"ח כדינו דבזה ל"ח בכלל פורע חובו של חבירו רק דעכ"פ מתקנת ארצות שאסור לקנות בלי ידיעתו אבל עכ"פ כשעושה להציל את שלו אוקמא אדינא ועי' ש"ך סי' ס"ו וסי' קע"ה שנחלקו הש"ך והמבי"ט לענין אם.

מכר השט"ח בפחות לאיש אחר אי הלואה יש לו דבמ"צ לקנותו באותו סכום אך פלוגתא זו היא קודם תקנת ארצות עכ"פ מכל הני טעמים נהי די"ל דל"ש בזה תקנת ארצות הואיל שעשה להציל את שלו עכ"ז אם ישבע השוכר שעכ"פ מגיע לו אצל העכו"ם כפי הסכום שהתחייב א"ע בהכת"י הנ"ל וכפי הנראה שבשעה שנתן הכת"י להעכו"ם כבר הי' השדות נמכרים וא"כ הוי כמו חיוב בטעות א"כ בכה"ג לא יוכל לוי להוציאו מראובן בכח הכת"י אם לא בראי ברורה כנלענ"ד בס"ד לדינא: באעה"ח ד' לך תרס"ה ראדמישלא יצ"ו.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן ק"ב. להרב הה"ג בנש"ק וכו' כש"ת מו"ה דוד האלבערשטאם שליט"א האב"ד סאקליב בדבר שכתבתי בספרי ח"א סי' ל' בדין הבצלים לצרף שיטת הבית מאיר דאם הוי נ"ט בנ"ט ואב"י מותר בשאר דברים חריפים חוץ מקורט של חילתית והבאתי גם דברי הבינת אדם והנה כת"ה דחה דברי הב"מ וכ' שגם הבנ"א לא מקיל רק בנידון שלו שלא הי' רק כעין פירות חמוצים לפלא בעיני הלא הב"א כ' דלדעת המחבר דדבר ששייך נ"ט בנ"ט ונוטל"פ מותר בשאר דברים ועיין בפר"ח וכו"פ שכ' דלדעת הסוברים בנצלו שרי א"כ גם בד"ח נ"ט בנ"ט מותר ועיין בא"ר או"ח סי' תמ"ז שהוכיח לדחות דברי הרמ"א רק דנ"ט בנ"ט ואב"י מותר בכל דבר חריף ובפרט דיש צירוף שיטת הסוברים דבצלים לא מיקרי ד"ח ועיי' שו"ת מהרש"ם ח"א סי' ע' שצירף ג"כ דברי הבי"מ אף שכ' דדברי הרמ"א הם כנגדו מ"מ צירף שיטת הבי"מ ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קפ"ח שכ' דאף א"נ דהא דד"ח מחליא לשבח הוא מה"ת מ"מ גבי בב"ח אינו רק מדרבנן דהא דמחליא לשבח אינו דרך בישול ועכ"פ זה פשיטא דנהי דקשה לסמוך אדברי הבי"מ ולהקל מטעם זה עכ"פ זה פשיטא דעכ"פ חשוב לס' ומש"ה מקיל הפמ"ג לענין הטאלפין אם יש ס' שמא יש שיעור לבטל דחשוב ס"ס ומ"ש בשם ספר יהושע ויד יהודא לדחות דברי הפמ"ג לפלא על כת"ה שמחפש חומרות כ"כ אם ירצה לחוש לכל החומרות המובא בספרים אזי לא נוכל לברר שום הלכה ובפרט בענין זה דרוב הפוסקים ס"ל דנ"ט בנ"ט שרי אף בד"ח דאינו מפליט מכלי ואף בבישול שרי ובפרט באב"י ובצלים שאינו ד"ח לשי' כמ"פ בודאי דעכ"פ ל"ח כוודאי איסור ומצרף לס"ס ובפרט דלשי' כמ"פ הא דד"ח מחליא לשבח אינו רק מדרבנן כמ"ש הפמ"א

וכמ"ש בהתשובה בקושיית השי"צ שהעיר כיון שחז"ל עמדו על הנסיון שמרגישין טעם מושבח א"כ הוי מה"ת וכתבתי די"ל דהוי כמו טעם קלוש וכמ"ש הש"ך בסי' צ"ח בשם האו"ה דטעם יותר מס' אינו רק מדרבנן ולפ"ז י"ל דאף אם נימא דבשאר איסורין הוא ד"ת דשם י"ל דגם טעם יותר מס' הוא ד"ת אבל בב"ה דטעם יותר מס' בודאי אינו אוסר מה"ת דל"ה דרך בישול כמ"ש בתוס' ע"ז דס"ה ע"ב א"כ פשיטא דגבי בב"ה אף אי מחליא לשבח מ"מ אינו רק טעם קלוש ול"ה דרך בישול ושוב אף בס' אי יש ס' שרי ומכ"ש דהכא דהוי ס"ס בדרבנן ובוודאי שרי: ומ"ש דכיון דבתחילה לא הו' רק דרך טיגון ואינו רק דרבנן וע"ז כתב כת"ה דרוב הפוסקים הסכימו דטיגון הוי מה"ת לפלא הלא בנ"ד יש חוץ מזה כמה צדדים לומר דאינו רק דרבנן כמ"ש דלהרב' פוסקים הא דבד"ה אוסר באב"י הוא רק דרבנן ובפרט גבי בב"ה די"ל דל"ה דרך בישול רק דצרפתי שיטת הסוברים דגם טיגון אינו רק דרבנן והפמ"ג בעצמו אף שס"ל דצלי אוסר בב"ה מה"ת מ"מ בטיגון כ' דיש לצדד בהפ"מ לומר דלא הוי ד"ת ובחזו"ד סי' פ"ז מקיל אף בצלי דלא הוי מה"ת כדמוכח בסוגיא דסנהדרין ועיין שו"ת ח"ס חיו"ד סימן צ"ה וסימן צ"ז שכתב ג"כ דבטיגון וצלי י"ל דגם בב"ה אינו אוסר מה"ת א"כ פשיטא דבצירוף כל הני צדדים עכ"פ יש לסמוך אשיטת הנמ"י דטיגון אינו רק דרבנן: ומ"ש דהכא ליכא חשש מכח איסור דבוק דבאינו דבוק בתולדה עיקר החשש שמא הוציא חוץ לרוטב ושוב לא חשוב דרך בישול והעיר כת"ה דאוכל גם אחר שהוציאו מן הרוטב כ"ז שהיס"ב חשוב ככ"ר ובפרט בדבר גוש לפלא בעיני על כתה"ר דעכ"פ נהי דדין כ"ר יש לו אף כשהוציאו מן הרוטב אבל עכ"פ דינו רק כחם בלא רוטב דהא לשיטת רש"י ז"ל אף כשמקצתו תוך הרוטב מ"מ דינו כאלו הו' כולו חוץ לרוטב וא"כ מפורש בפמ"ג בפתיחה להלכות בב"ה דחם בחם בלא רוטב בב"ה מותר בהנאה דל"ה דרך בישול ובשלמא בשאר איסורין דעכ"פ מפליט ומבליע אוסר מה"ת אבל בב"ה מותר מה"ת דעכ"פ ל"ה דרך בישול וגם דבר גוש אינו רק מפליט ומבליע רק דבר גוש עם דוחקא נסתפק הפמ"ג סי' צ"ד די"ל דמבשל ואוסר גבי בב"ה מה"ת ועיי' פמ"ג יו"ד סימן ס"ט לענין מלח וציר בכ"ש אי מבשל ועיין שו"ת ח"ס יו"ד סי' צ"ה שכ' בפ"י דגם דבר גוש אינו אוסר גבי בב"ה מה"ת דל"ה דרך בישול א"כ ממילא נכונים דברי בס"ד לדינא וא"כ הו' מקום להתיר גם המאכל ובפרט הכלים בוודאי שרי וז"ב בס"ד: באעה"ח יום ב' לך תרס"ו ראדמישלא.

הר' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן קג.

כבוד מחו' הרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה שמואל דוד הכהן מוצד"ק חוסט יע"א. בדבר שאלתו באשת כהן שבא לביתה בשעת המלחמה פתאום קאזאק וחפש מעות ואז הו' כמה אנשים בבית וכאשר כיחשה שאין לה מעות והוא מצא עלי' מעות ונתכעס והניחה על רוחב המטה וגילה בגדי' לחפוש עלי' עוד מעות וכאשר ראו האנשים שעמדו שם זאת וראו שנתעלפה ברחו משם ובמשך איזה מינאטין חזרו ובאו לביתה וכבר ברח הקאזאק והאשה היתה מונחת עוד על רוחב המטה וכאשר שבה לדעה בדקה א"ע תיכף ולא מצאה שום ליכלך ועי"ז ברור בעינה שלא טימא אותה והיא אשת כהן ויש לה ח' בנים זה תורף השאלה בקצרה: והנה כת"ה העיר בדבר חדש דאף, א"נ דנ"ד דמי לשבוי' דאסורה לכהן מ"מ העיר דבאמת קטנה אמאי נאסרה בשבוי' הא הו' דשאבד"ל ואי דהבועל חשוב

דשיבד"ל מ"מ נכרי חשוב בכלל דשאבד"ל וא"כ י"ל דהכא דכיון שנתעלפה א"כ חשובה בכלל דשאבד"ל וא"כ ס' טהור ולא גרע שבוי' מאחר קו"ס דאפ"ה בדשאבד"ל טהור והביא דיש חילק בין קטנה שאין לה קצת דעת ובין היא סמוך לפרקה באמת כבר העיר בזה הח"ס בתשו' דבנכרי שבא לכלל דעת אז מצד הסברא חשוב כגדול נהי דבישראל אינו נענש פחות מי"ג שנים זה הוא בכלל שיעורין ולא נאמרה לב"נ מש"ה מהני מכירת בכור לנכרי קטן שכבר הגיע לכלל דעת אבל כ"ז שאין לו דעת חשוב כשוטה וגם בנכרי אין לו קנין ומש"ה כ' דאף לשיטת הרמב"ם ז"ל דקטנה נאסרה בזנות דחשוב רצון מ"מ בקטנה לגמרי כ"ז שאין לה דעת גם לשיטת הרמב"ם ז"ל לא נאסרה עיי"ש בחיו"ד, ובחאה"ע ח"ב בסופו.

ובחי' כתבתי דאף לר' יהודא דתרומת קטן מהני מ"מ כ"ז שאין לו דעת גם לר"י ל"מ תרומתו דעכ"פ דרשינן מאת כל נדיב דבעי שיה' בן דעה ועיין במהרש"א גיטין ס"ד דלמ"ד מופלא הסמוך לאיש מהני תרומתו מה"ת ה"ה דיוכל לעשות שליח ודלא כמ"ש בקצה"ח סי' קפ"ח עכ"פ מה שהעיר דבשוטה י"ל דחשוב דשאבד"ל הן אמת דשוטה חשובה דשאבד"ל ועיין תוס' נדה ד"ג אבל באמת משמע שם דאדם שנגע בה חשוב דשיבד"ל חזינן דאף דנולד הספק בהשוטות שחשובה דשאבד"ל מ"מ אם נסתעף ממנו דבר שיש בו דעת לישאל הוי לחומרא ובפרט באמת הא דמחמירן בשבוי' משום דרוב עכו"ם פרוצים והוי כמו רוב לאיסור והיכי דהוי רוב לאיסור גם בס"ט ברה"ר לחומרא כמ"ש התוס' חולין ד"ב וש"ס מפורש בכתובות ט"ו דבתשעה שרצים ברה"ר ופירש אחד מהן הלך אחר הרוב ואף דבחולין כ' עוד תירוץ דמיירי בכמה מ"מ י"ל דמודה דברוב לאיסור גם בס"ט ברה"ר לחומרא ורק באמת לחד תירוץ בתוס' כ"ז שמפרכסת אינו מקבל טומאה א"כ עיקר החשש שמא נגע אחר הפרכוס ואז עכ"פ ל"ח שכיח לאיסור דאז אינו עסק בשחיטתו א"כ י"ל דתירוץ הראשון שבתוס' דכ' שחשוב רוב לאיסור ס"ל דאף בשעת פירכוס מקבל טומאה ואז עסק בשחיטתו וחשוב בכלל רוב לאיסור אבל תירוץ הב' ס"ל דאינו מקבל טומאה בשעת פירכוס ושוב ל"ח בכלל שכיח לאיסור ושוב בעזרה טהור מס' ומש"ה מוכרחים לומר דמיירי בכמה וא"ש עכ"פ בנ"ד דהוי רוב לאיסור גם בס"ט ברה"ר וה"ה בדשאבד"ל אסור הגם די"ל לפמ"ש הרשב"א ז"ל בריש נדה דמש"ה מעל"ע שבנדה טמא אף ברה"ר משום דאי"א לומר תרתי דסתרי דאם תיגע טהרות ברה"י ואח"כ טהרות ברה"ר יהי הראשונים טמאין והאחרונים טהורין ואפ"ה כ' הרשב"א ז"ל דאם תיגע בדשאבד"ל יהי טהור ול"ש לומר דהוי תרתי דסתרי דגזה"כ דדשאבד"ל אינו מקבל טומאה מספק א"כ שוב י"ל דא"נ דגזה"כ דדשאבד"ל אינו טמא רק בוודאי נטמא א"כ י"ל דגם ברוב לאיסור טהור דגם רוב ל"ח בירור כמ"ש השט"מ ב"מ ד"ו אך באמת רק במיעוט דאיתא קמן אז הרוב ל"ח בירור אבל במיעוט דליתא קמן הרוב חשוב בירור וע' בהג"ה הג' מלייפניק ז"ל על הש"ש וגם בספק ממזר נהי דמותר בבת ישראל וממזרת כמ"ש המהרי"ט ואפ"ה ברוב לאיסור אסור כמ"ש הפנ"י ובש"ש ש"א וגם בס' ערלה בחו"ל נהי דהלל"מ דמותר מ"מ ברוב לאיסור מחמירין כמ"ש התוס' ב"ב כ"ד ועיין ש"ש א"כ גם בשוטה אף דחשוב דשאבד"ל אפ"ה ברוב עכו"ם פרוצים אזלינן לחומרא: ומה שרצה עוד לחדש דאף דאשת כהן נאסרה אף באונס עיקר הטעם דבאמת י"ל שמא סופה ברצון רק דמסיק

בש"ס דאמרינן יצר אלבשה וי"ל דבאשת כהן גילתה התורה דגם ע"י שיצר אלבשה אסורה אבל כאן שהיתה מתעלפת ולא הי' משכחת שיהי' סופה ברצון גם בא"כ מותרת: לפע"ד אאפ"ל כן דא"כ יוצמח דאשת כהן שזנתה באונס לא נאסרה רק מס' א"כ שוב תיקשי בהא דפ"פ גם באשת כהן חשוב ס"ס שמא לאו תחתיו ושמא גם סופו הי' באונס הגם שי"ל דהך חששא שמא סופו ברצון חשוב כמו רוב לאיסור דאם הי' חשוב רק בגדר ס' השקול לא הי' אפשר לאוסרה על בעלה כמ"ש התוס' דנ"ב דמחמת חשש דרבנן לא מפקיע לה מבעלה וכיון דהוא בכלל רוב לאיסור א"כ לא מצטרף לס"ס כמ"ש התוספת כתובות ד"ט ואף בלי דברי התוס' ורק דנימא דגם לבעל בחשש ס' סור אחמרי רבנן שלא לסמוך אחזקה היכי דעכ"פ נולד ריעותא היינו שבוודאי זינתה רק הס' אם הי' ברצון אך כ"ז י"ל בשיטת אבוה דשמואל די"ל דרק מדרבנן חייש והא דפריך בש"ס אלא אונס דשרי היכי משכחת לה היינו דהיכי דהתירה התורה בפירוש לא יוכלו חז"ל לאסור כשי' התוס' ב"מ דס"ה וכמ"ש הט"ז בכ"מ אבל לסברת כת"ה דהא דאסרה התורה בכהן באונס הוא מחשש סופו ברצון ולא מהני חזקת היתר וע"כ צ"ל דחשוב בכלל רוב לאיסור וא"כ שפיר דגם בפ"פ ל"ח ס"ס דס' אונס הוי בכלל רוב לאיסור אך אכתי תיקשי לשי' התוס' בנדה די"ח גם ברוב לאיסור אפ"ה מצטרף לס"ס ובפרט היכי דיש חזקת היתר המסייע לס"ס מפורש בנו"ב מה"ת חיו"ד סימן קי"ח דמצטרף לס"ס א"כ א"נ דבאנוסה מתחלת ועד סוף גם אשת כהן לא נאסרה א"כ שפיר בהא דפ"פ גם באשת כהן חשוב ס"ס להתיר שמא לאו תחתיו ושמא גם סופה הי' באונס וע"כ דליתא לסברא זו וגם באנוסה אף בסופה אפ"ה נאסרה באשת כהן ונפל היתר הנ"ל וז"ב אך העיקר דלרוב שיטת הפוסקים גם בא"כ לא נאסרה על היחוד כמפורש בתוס' קידושין דפ"א דגם ביחוד דפנוי' עם פסול לה אינה נאסרת לכהן ובפרט בא"א גם לשי' התוס' כתובות י"ג אינה נאסרה ורק שכ' הר"ן סוף נדרים דלצי"ש מחויב לגרשה ובפרט שהכא לא הי' בביתה רק זמן מיעוט ובא על עיסקי ממון בוודאי דליכא שום חשש כמ"ש התוספת בע"ז דכ"ג ואף דלחד שיטה בתוס' נסתרה עם נואף נאסרה אף בא"א וי"ל דעכו"ם חשוב כמו נואף ועיין באה"ע סי' ז' וסי' קע"ח אך כ"ז בנתייחד עמה ולא ראינו שום כוונה אחרת בהיחוד דוודאי ע"ד זאת נתייחד ובוודאי גמר מחשבתו הרע אבל הכא תחלת כניסת הערל לא הי' על יחוד דהא כמה אנשים היו בבית וראו שבא לגזול ממון א"כ אין לנו להחזיק ריעותא שבא עלי' אדרבה אמרינן דזה הי' מירתת לעשות ע"כ מכל הני טעמי נלע"ד פשוט וברור דאשה זו מותרת לבעלה ובפרט שיש להם בנים דלכ"ע בעי טומאה ממש כמפורש באה"ע סי' י"א ואכמ"ל: באעה"ח יום ועש"ק לך תרע"ל וויצען הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן ק"ד. להרב הגדול כש"ת מו"ה יוסף שווארץ חתן הרב הגאון האבד"ק באניהאד צ"ל.

בדבר ששאל באיש אחד שילדה לו אשתו שני זכרים בלידה הראשונה רק יש ספק איזה הוא הבכור כי נשכח איזה ילד יצא ראשון אי צריך אביהם להתענות עבורם תענית בכורים עד שיגדלו: ומקור הס' דהנה ד"ז פשוט דאם יגדלו הבנים יהי' פטורים מלהתענות דלכאורה הי' מקום לומר דיתחייבו להתפנות דל"מ אם ישאלו בב"א פשיטא דיצטרכו להתענות דאף די"ל דהתענית הוא רק דרבנן וי"ל סד"ר לקולא מ"מ הכא א"א

להקל בתרווייהו דממ"נ אחד מחויב להתענות וא"א לומר בכה"ג סד"ר לקולא היכא דבוודאי אחד עובר איסור אך אף בבאו לשאול בזא"ז נהי דבכה"ג מקילין בהא דב' שבילין מ"מ בהא דב' קדירות של היתר ל"א שאני אומר בדרבנן אף בבאו לישאל בזאח"ז והטעם כ' הכו"פ כיון דעיקר הס' נצמח מכח שיש ב' קדירות בכלל הס' וא"כ ע"כ מוכרח להגיד להדיין שאירע הס' על ב' קדירות דבלא"ה לא יהי' ס' כלל וכיון דע"כ מוכרח הדיין לחקור גם על קדירה השני' שוב א"א להקל בתרווייהו ועיין בס"ט ס' ק"ץ לענין ב' נשים שלבשו חלוק אחד ועיין בישי"ע ובספרי ח"א סי' צ"ה א"כ ה"נ דעיקר לידת הס' מכח דנולד ב' זכרים וא"י מי הבכור, א"כ ע"כ צריכים לדון על תרווייהו וא' מהם מחויב בוודאי שוב י"ל דמוכרחין להחמיר בתרווייהו אך באמת בפמ"ג או"ח סי' ת"ע מפורש דהבנים יפטרו מלהתענות והטעם דתענית זה קיל משאר איסור דרבנן דהוי רק מנהג וכשיש ס' אם הוא בכור לא נהגו להתענות וסברתו דזה אין ההיתר משום דתולין להקל רק דבס' לא התחיל המנהג א"כ ל"ש תרתי דסתרי דכשיש ס' לא התחיל המנהג וא"כ ליכא אף ס' חיוב והוא כסברת המהרי"ט דס' ממזר מותר אף בבת ישראל ומזרת ול"ש תרתי דסתרי דכפירוש התירה התורה לס' ממזר לישא בת ישראל וגם ממזרת מותר בו דהוי רק קהל ספק.

אך לפ"ז יש להסתפק כיון דהבנים יפטרו להתענות לכשיגדלו אם האב ג"כ פטור או נימא דלגבי האב דיש לו וודאי בכור שוב מחויב להתענות: ולכאורה הי' מקום לפשוט זה מבכורות דמ"ח דמי שנולד לו ב"ז וא"י איזה הוא הבכור דהאב מחויב ליתן ה' סלעים לכהן ובמת האב ולא נתן והוא תוך ל' אז מפורש דאם מת בתוך ל' הבנים פטורים דכ"א מצי מדחה ואף די"ל דממ"נ מגיע לו שיעבוד על הנכסים דיאמר לאחד או דאתה בכור או דקנית שיעבודי אפ"ה קאמר בש"ס דהנכסים רק ערבים וכשלא מצי לגבות מהלוה א"י לגבות מהערב וכן איפסק להלכה בחו"מ סימן מ"ח וחזינן דאף דאם ימות האב יפטרו הבנים אפ"ה כ"ז שהאב חי חייב לשלם דכיון דעכ"פ יש לו בכור וודאיך באמת יש לחלק דשם עצם החיוב מוטל על האב כמפורש בקידושין ד"ל דבנו לפדות והוא לפדות דלחד מ"ד מצות בנו עדיף שזה מצותו על אביו יצא דהמצוה מוטל בעצם על אביו רק אם לא פדאו אביו מצוה עליו לפדות את עצמו א"כ שפיר נהי דהבנים יהי' על כ"א ספק ויוכלו לדחות אבל האב חייב דהוא יש לו בכור וודאי אבל הכא עצם חיוב התענית מוטל על הבנים רק דכ"ז שהם קטנים האב מתענה בשבילם ובכה"ג דהבנים יפטרו מלהתענות בתורת וודאי דעל ספק לא חל המנהג א"כ כשאין חיוב על הבן ממילא אין מוטל השלמה על האב וכמ"ש האחרונים דמי שנולד מוצאי יוה"כ א"צ להיבטל ממלאכה בתוספות יוה"כ דמי שלא חל עליו עיקר יוה"כ מה"ת א"ח בתוספות.

והנה לכאורה יש עוד ראי' מש"ס דכתובות דק"ח מי שהי' לו דרך אצל א' מד' אנשים המקיפים אותו דבא"י אצל מי יש לו הדרך דכ"א יוכל לדחותו וקאמר שם בש"ס דאם אחד קנה מכל הד' אנשים דלכאורה הי' מקום לומר דיוכל לומר להלוקח ממ"נ דרכי גבך וקאמר בש"ס דיוכל לומר אי שתקת שתקת ואם לאו מהדרנא שטרי למרי' וחזינן דאי לאו טעם זה אף די"ל מה מכר ראשון לשני והמוכרים הי' יכולים לדחותם אפ"ה כיון דאצל הלוקח יש לו דרך בוודאי הי' גובה ממנו והסברא דכיון דהם רק מס' מדחי לי' שוב הלוקח שיש לו בוודאי הדרך צריך ליתנו לו וה"נ י"ל בנ"ד כיון דהאב יש לו

בוודאי בכור צריך להתענות אך באמת מדברי הרמב"ם ז"ל באמת נראה דבלא"ה א"צ הלוקח ליתן לו הדרך כיון דלא הי' יכול לתבוע מהמוכרים אמרינן דלא גרע הלוקח מהמוכר אף דרק מס' לא הי' יכול לגבות מהמוכר ואצל הלוקח בוודאי נמצא הדרך מ"מ אמרינן כיון דליכא חיוב על המוכר גם הלוקח פטור עיין בב"ח סי' קמ"ח שכ' דרק בנאבד הדרך אחר שקנה הלוקח אז צריך לבוא לטעם דמהדרנא שטרא למרי' אבל אם כבר נאבד הדרך קודם שקנה.

הלוקח א"כ כיון דלא הי' יכול להוציא מהמוכר גם הלוקח לא גרע מיני' א"כ לסברא זו פשיטא כיון דהבנים יפטרו מלהתענות גם האב פטור ואף א"נ כפשטות דברי הש"ס דאף בנאבד הדרך קודם שקנה מ"מ אי לאו הטעם דמהדרנא שטרא הי' גובה הדרך מהלוקח וע"כ נשמע דהיכא דרק מס' לגבות מן המוכר שוב אצל הלוקח דוודאי נמצא אצלו הדרך חייב להחזיר מ"מ יש לחלק דשם באמת מי שנאבד לו הדרך יש לו קנין הגוף בדרך שלו א"כ אין על הלוקח להחזיר בשביל השלמת החיוב של המוכרים רק דעצם הדרך הוא של הלוקח א"כ שפיר הי' מקום לומר דגובה מן הלוקח כיון דעכ"פ בוודאי נמצא דרכו אצל הלוקח ואף דאצל המוכר לא הי' יכול לגבות משום דאז הי' ס' שמא לא נמצא אצלו הדרך אבל אצל הלוקח בוודאי נמצא דרכו אבל הכא דגם אצל מי שיש לו בכור וודאי אפיה עצם החיוב מוטל על הבן רק האב מתענה עד שיגדיל בתורת השלמה וממילא ככה"ג דהבנים יהיו פטורין בתורת וודאי דעל ס' בכור.

ליכא מנהג שוב אין עיקר חיוב על הבן ל"ש השלמה על האב לכן נלע"ד דהאב פטור מלהתענות: באעה"ח ה' צו תער"ב לפ"ק ראדמישלא. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן ק"ה. להרב הה"ג מו"ה אברהם אהרן כ"ץ נ"י ראבד"ק נייטרא יע"א.

בדבר שאלתו באשה אחת שבעלה הי' בצבא וזה כמה שנים שלא נשמע ממנו וכעת בא מכתב מרופא ישראל שכתב לאחותו בזה"ל כבר כתבתי לך שהאיש ילוד ניטרא שמו לאנגער אשר הי' אונטעראפעציער נפל במלחמה ואני הייתי בשעת קבורתו ומציין המקום שנקבר בין שתי עיירות וכותב שאינו יודע האדרעס של אבותיו לזה כותב לה וחתם אחיך אלפרעד ואח"ז העיד הרופא הנ"ל בכ"ד אחר האיום בזה"ל איך שהי' רופא משמש במקום המלחמה ופי"א בחודש יוני או יולי בא אליו מעלדונג שהאונטעראפעציער הונא לאנגער נפל ושילח איש אחר למלאות מקומו וביום מחר הי' הקבורה מהמתים ויען שאנכי הייתי מכיר בטוב את הונא לאנגער הלכתי לראותו והכרתיו היטב בפניו שהוא האיש הונא לאנגער ובהאמעלדונג נכתב שמצאו אצלו קאפסיל בשם הונא לאנגער אך אנכי הכרתיו בפניו ואין ספק אצלי שהוא הונא לאנגער הנ"ל והייתי בשעת קבורתו ע"כ תורף הגב"ע מהב"ד וכפי הוצעת השאלה נראה שבא גם טוטיין-שיין אך כפי דברי כת"ה תוכן תעודת הערכאות הוא עפ"י עדותו של ערל אחד והערל הנ"ל כתב ג"כ מכתב להאשה הנ"ל בזה"ל בגודל שברון לב הנני כותב שבעלה הונא לאנגער סאניטעטס-אפיציער מת במלחמה וכת"ה חושש לשני ריעותות א' מכח מסל"ת בכתב וגם שלא אמר קברתיו ולשי' רוב הפוסקים גם בעכו"ם מסל"ת ל"מ בלי קברתיו עכת"ד: והנה כת"ה כתב כי באמת יש לסמוך אתעודת הערכאות רק שחושש דעיקר ידיעת הערכאות הי' ע"י הערל שכתב לאשתו וי"ל דמסל"ת בכתב ל"מ

ושוב ל"מ תעודת הערכאות באמת א"נ כשי' הפוסקים דסמכינן על ערכאות ומה שפקפק מרן בד"ח דהא הערכי בעצמו אינו עומד במקום המלחמה רק מה שמגיד לו האיש שעומד במקום הצבא והוא אינו בכלל ערכי והוא משיב ע"י שאלה הנה בתשובה כתבתי חוץ מזה דיפה כ' בח"ס דמנימוסי המלך שמי שממונה לכך לא משקר ובפרט בשאלת עכו"ם לעכו"ם לשי' רוב הפוסקים אכתי חשוב מסל"ת כמ"ש הבי"ש סק"מ וסקמ"ח ואף דאם משיב ע"י שאלת השופט ל"מ שם עכ"פ נשאל על איש ידוע וי"ל שמשקר מחמת אימת השופט אבל הכא דלא נשאל על איש פרטי רק סתם מי מת במקום המלחמה והוא מספר שמות המתים שפיר חשוב מסל"ת כמו"ש בשו"ת אל הובא בק"ע אות תט"ו.

והנה לפ"ז א"נ דתעודת הערכאות מהני א"כ אף דנראה שהערל שכתב להאשה הוא העיד ג"כ להערכי מ"מ נהי דבהמכתב שכתב יש לפקפק מחמת דלשי' הרמב"ם ז"ל מסל"ת בכתב ל"מ מ"מ כבר הגיד מקודם במסל"ת בע"פ במקום הערכאות ושפיר מועיל תעודת הערכאות: ואף דלכאורה יש לפקפק אם נימא דמכתב שכתב ל"ח מסל"ת והטעם דבכתב א"א לידע אם הוא בכלל מסל"ת ושוב י"ל אם נימא דזה חשוב בכלל מתכוין להתיר כבר נסתפק בשו"ת מהריב"ל ב"ל דגם אם אמר תחלה במסל"ת אם בא אח"כ לב"ד ומתכוין להתיר, י"ל דל"מ די"ל הוכיח סופו על תחלתו שגם בתחלה נתכוין להתיר אך באמת בשו"ת מהריב"ל נסתפק רק בזה דהא באמת בש"ס דב"ב דקל"ח ישפלוגתא אי אמרינן הוכיח סופו על תחלתו ועיין ש"ס חולין דל"ט ובש"ס זבחים ד"ב דתלוי בב' תירוצי השי"ס שם ובפרט דמפורש בשו"ע דאם התחיל להגיד במסל"ת אע"פ שלא הי' מספיק עדותו להתיר ואח"כ ע"י שאלה פירש כל המאורע מהני והטעם דגם במשיב ע"י שאלה אפ"ה ל"ח רק כנתכוין להעיד וזה אינו רק פסול דרבנן כמ"ש המהרי"א והך דהוכיח סופו על תחלתו הוי ספק ובדרבנן.

אזלינן לקולא וממילא כיון שכבר הגיד הערל במסל"ת לפני הערכי א"כ אף א"נ דמה שכתב להאשה ל"ח בכלל מסל"ת מכח שי' הרמב"ם וגם יש לפקפק מכח שי' הרשב"א דבדיבר לאשת המת או אמר אמרו לאשת פלוני ל"ח מסל"ת כמ"ש בקו"ע אות מ"ה ואות ס' ובזה יש מחלוקת הפוסקים חבל עכ"פ י"ל דל"ח רק בגדר מתכוין להגיד ובזה בוודאי אינו מגרע מה שאומר כבר במסל"ת כמו"ש בשו"ת מהריב"ל אות פ"ב ובפרט דגם בנתכוין להתיר רק מספק מחמירן היכי דכבר אמר במסל"ת וחשיב ג' ספיקות להתיר א' שמא גם מסל"ת בכתב מהני ב' שמא עכ"פ ל"ח דק בכלל מתכוין להעיד ג' ואף אם חשוב מתכוין להתיר מ"מ שמא לא אמרינן הוכיח סופו על תחלתו נמצא דיש מקום להתיר עפ"י תעודת הערכאות: והחשש השני שכ' מרן בד"ח מחשש קבלת שוחד ונהי דבחו"מ סימן ס"ח פסקינן כשיטת הרא"ש מ"מ י"ל דבעגונה החמירו בתחילת עדות אך באמת יפה כתב בשו"ת אגודת אזור סי' י"ב דזה תלוי בב' לישני בש"ס בכורות דמ"ו אי החמירו בתחילת עדות ובתרי לישני אזלינן לקולא בדרבנן.

אך באמת אכתי יש ריעותא מחמת שעיקר ידיעת הערכאות הי' ע"י עכו"ם זה שכתב לאשתו והוא לא אמר קברתיו מכל זה בגוף תעודת ערכאות לחוד לבי נקפי דכבר הנסיון הביא דכמה פעמים נתחלפו הבלעלעך שזה אצלם עיקר סמיכתם והגם דבוודאי חשוב רק מיעוט דליש מ"מ קשה לסמוך ע"ז לחוד ועתה נבוא לעדות הרופא.

הנה המכתב שכתב לאחותו י"ל דחשוב מסל"ת דהא לא הזכיר כלל במכתבו מאשת המת רק מה שרצונו להודיע לאבותיו וזה דמי להא דש"ס מאן איכא בי חיואי שכיב חיואי דחשוב מסל"ת וגם פסול בעבירה ד"ת מהימן במסל"ת לשיטת רוב הפוסקים ואכתי יש לחוש לשי' הרמב"ם ז"ל דבמסל"ת בכתב ל"מ אך לפמ"ש בח"ס אם הכתב מקיום מהני א"כ הכא בטח אחותו הכירה כתב ידו י"ל דמהני ומה שהעיד לפני הב"ד באמת בב"ש סקל"ו משמע דאם בא לב"ד והעיד ל"ח מסל"ת ואף דבבאר היטב מביא שיטת הרא"ש דגם בכה"ג חשוב מסל"ת מ"מ הכא נראה דאיימו עליו קודם שהעיד א"כ בוודאי דל"ח מסל"ת וי"ל דחשוב כנתכוין להתיר ושוב י"ל לשי' שו"ת מהריב"ל מגרע גם מה שכתב מקודם דאמרינן הוכיח סופו על תחלתו והוי כעין ס"ס להחמיר שמא מסל"ת בכתב ל"מ ושמא בנתכוין להתיר מגרע מה שאמר תחלה במסל"ת: אך באמת י"ל הכא שהקרובים של האשה ביקשו ממנו שילך לב"ד להעיד עכ"פ ליכא רגלים לדבר שמשקר ושוב לא מגרע מה שכתב מקודם במסל"ת ומה שיש סתירה בעדותו מענין הקאפף-שוסס יש לתרץ דכוונתו שבמקום פדחת ופרצופו לא הי' ניכר שוסס ועי"ז יכול להכירו בטוב ואף שי"ל שמא כבר הי' אחר ג' ימים ונשתנה פניו אך באמת בכל גופו שלם מצרפין שי' הר"ת לשיטת הפוסקים המקילן בס' ג"י ובפרט באין רואין שום שינוי בפניו ובפרט שיש צירוף שי' הר"י בכ"ש דאם מי שראה אותו אחר מותו הכירו בחייו מהני אף אחר ג"י ובפרט שכפי הנראה הי' הקבורה תיכף יום אחר מיתתו יצא דאם נחליט דמסל"ת בכתב מהני שוב מועיל מכתב של הדאקטער ולא מגרע אף שאמר אח"כ בב"ד אך אכתי יש לחוש דמסל"ת בכתב ל"מ ובאמת עכ"פ ע"י תעודת הערכאות י"ל דמהני דעכו"ם שהעיד לפני הערכי חשוב מסל"ת מחמת דלא נשאל מישראל וגם לא נשאל על איש פרטי רק שי"ל דיש חשש מחמת שלא אמר קברתיו מ"מ באמת חוץ לזה דשי' הר' נתן הובא ברמ"א סעיף נ' במסל"ת ליכא חשש בדדמי ואף לשאר הפוסקים מ"מ חשש בדדמי אינו רק דרבנן ואם ניסת ל"ת א"כ נודע שי' המבי"ט דאם כבר נסתלק החשש איסור תורה מועיל עדות עכו"ם, אף בלי מסל"ת דברבנן סמכינן דעכו"ם לא משקר במדע"ל ועיין שו"ת ד"ח ח"א סי' ל"ג דביש תעודת ערכאות שמת מהני בוודאי אח"כ עדות עכו"ם אף ע"י שאלה ד ובפרט היכי דהוי ספק מסל"ת בוודאי דאם כבר נסתלק חשש איסור תורה מועיל א"כ הכא ע"י תעודת הערכאות עכ"פ חשוב כע"א במלחמה בלי קברתיו שוב מכתב הרופא גם בכתב עכ"פ לא גרע מספק מסל"ת דרוב הפוסקים מתירן גם במסל"ת בכתב וגם לשי' הרמב"ם ז"ל הוא רק ספק דבכתב א"א לכוין אם הוא מסל"ת ועכ"פ חשוב ספק מסל"ת ומועיל היכי דכבר נסתלק החשש איסור תורה ואף שכתבתי דיש לפקפק בעדות ערכאות מ"מ עכ"פ מה"ת בוודאי מהני רק שי"ל דחז"ל החמירו לחוש למיעוט דל"ש בעגונה.

עכ"פ לענין זה מועיל מסל"ת בכתב ובפרט דעפ"י מ"ש ברמ"א בשם מהרי"א היכי שיש אומדנת המוכיחת מהני עדות עכו"ם אף בלי מסל"ת עכ"פ לענין זה שאם ניסת ל"ת והסברא דבאמת אם עכו"ם מעיר גם בלי מסל"ת עכ"פ מכח סברת מדע"ל רוב נוטה שאינו משקר ש דעכ"פ חשוב מיעוט המצוי שמשקר ומיעוט המצוי בהדי ח"א חוששין מה"ת כמ"ש בנוב"י מה"ת אבל אם עברו כמה שנים שוב איתרע ח"א ומיעוט המצוי לחוד ל"ח רק מדרבנן כמ"ש התוס' ע"ז ד"מ א"כ בחשש דרבנן אם ניסת ל"ת א"כ הכא

ע"י עדות הרופא לחוד לפני ב"ד בצירוף שכבר עברו כמה שנים מועיל לענין שאם ניסת ל"ת שוב לענין לכתחילה מצרפין מכתבו שכתב לאחותו דעכ"פ חשוב ספק מסל"ת וגם לענין לכתחילה מצרפין תעודת העכו"ם הראשון שספר לפני הערכאות וגם בב' פסולין לש"י רוב הפוסקים ל"ח לבדדמי ובפרט שבמכתב הרופא כתב קברתיו ע"כ מכל הני טעמי נלע"ד דיש מקום להתיר אשת הונא לאנגער מכבלי העיגון ורק לחומר א"א ישאול עוד לרב גדול אחד בחורה ויראה ואם יסכים להתיר אז גם אנכי אצטרף וישבו ב"ד של ג' ביחד להתירה כדין הניסת בע"א והשי"ת יצילני משגיאות: באעה"ח יום ג' א"ק כ"ג למב"י תרפ"ג לפ"ק קאשוי יע"א.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ק"ו.

להבד"צ דק"ק שענדישוב ובראשם כבוד גיסי הרב הה"ג חו"פ בנש"ק וכו' כש"ת מ' טובי' הורוויץ שליט"א אב"ד דשם. בדבר שאלתם בראובן שתובע מיורשי שמעון חוב מאביהם ויש בידו קאמפרימיס ואורטיילמנבררים ע"ס חמשה מאות ר"כ וגם אבי היורשים חתם עצמי על הכתב הנ"ל ורק שראובן הי' דר אז בביתו של שמעון ונכתב שמה שאם ידור עוד שנה בבית שמעון ינוכה מהחוב הנ"ל סכום חמשים ר"כ וראובן דד הלאה בבית שמעון וטוען ששילם לאביהם שכר דירה מכיסו ולא ניכה מהחוב ויורשי שמעון טוענים שברור אצליהם שלא שילם לאביהם שכר דירה כי מיד אחרי הקאמפרימיס הלז נחלש אביהם והי' במטה עד פטירתו ועי"ז הי' תמיד אצלו איזה מבניו ואם הי' ראובן משלם לאביהם שכר דירה הי' רואים המעות בידו או שהי' שומעים ממנו שקיבל שכר דירה זה תורף הטו"ת: והנה זה ברור דאם הי' הלוה שמעון חי לפנינו וטוען שלא קיבל השכר דירה הדבר פשוט שהי' נאמן בשבועה ליפטר עצמו מהסך חמשים ר"כ שיש הכחשה בינם ואף דקאמפרימיס אורטייל לא גרע מפסיד דמבואר בסי' ל"ט סעיף י' דא"י לטעון פרעתי ונהי דברמ"א הביא יש חולקים דיוכל לטעון פרעתי פכ"ז כבר הכריע השיך שם סקכ"ט ול"א להלכה דא"י לטעון פרעתי אפ"ה י"ל בנ"ד דכתוב להדיא בהכתב שאם ידור עוד שנה ינוכה מהחוב א"כ חשוב בזה שדר בו ראובן עוד שנה כמו ששילם לו שמעון חמשים ר"כ על החוב וא"כ י"ל ניחזי אגן היאך הי' הדין באם הי' המלוה תובע שמגיע לו עוד חמשים ר"כ מתביעה אחרת אף אם לא הי' כתוב בהכתב שהשכר דירה ינוכה מחוב הנ"ל אפ"ה קי"ל בסי' נ"ח דדוקא ביש לו מיגו נאמן לומר סטראי נינהו והטעם דבשטר מהני מיגו להוציא כשיטת התוס' ב"ב דל"ד ובקצה"ח סימן פ"כ כ' בשם הרמב"ן הסברא דהמיגו מועיל להחזיק המעות על תביעה אחרת וממילא השטר בתוקפו וכעין שכ' הפוסקים דמי שחייב ממון שנוכל לגבותו בדין וגם נתחייב לאותו אדם חיוב שאינו יוכל לגבותו עפ"י ב"ד רק בתפיסה ונתן לחבירו מעות יוכל זה לתפוס ולהחזיק המעות הלז על החוב שלא הי' יוכל לגבות רק בתפיסה והחוב השני עומד בתוקפו עי' במנ"ח שהאריך בזה וכ"ז ביש לו מיגו אבל באין לו מיגו לא מהימן לומר סטראי ולשי' הרבה פוסקים אינו מועיל מיגו דבמתנה יהיב לי וכן הכריע הרמ"א שם ונראה כן גם דעת הש"ך ס"ק כ"ב דל"ש שיתן מתנה ולא ישלם החוב שחייב לזה האדם עיי"ש א"כ הכא דעכ"פ דר בשנה הלז בבית של שמעון א"כ הוי כמבורר שנתן לו שמעון הסך חמשים ר"כ על החוב ורק דחשוב כתובע ראובן משמעון חוב יותר ובפרט דהכא טוען ראובן שהוא שילם שכר דירה מכיסו ולא ניכה לו מהחוב א"כ

לכאורה יש אומדנא המוכח שטוען שקר והרי מפורש ברמ"א סי' פ"ה סעיף ג' בראובן שהוציא שטר חוב על שמעון וטוען שמעון הרי פרעת לי בזה השבוע ולמה לא עכבת בחובך ומשיב ראובן האמנתך נאמן במיגו דלא פרעתך או שלא הגיע עוד זמנו ומשמע לכאורה דהי' אפשר לגרע כח השטר מכח זה דלמה פרע לו ולא ניכה לעצמו בעד החוב מזה יש ראי' דהשטר מזויף ורק דמסיק הרמ"א דכיון דיש לו שטר ברור ויש לו מיגו דלא פרע לו נאמן לומר האמנתך אבל עכ"פ זה סברא ברורה דאם מגיע לו מעות אצל חבירו בשטר והוא חייב להלוה יש סברא דאין מהדרך לשלם החוב מכיסו רק לנכות לו מהחוב שבשטר ורק שחידש הרמ"א דלא נימא דכיון דפרע לו יש ראי' שהשטר שקר פ"כ אמרי' דהיכי דיש לו מיגו נאמן לומר האמנתך אבל באמת אם הלוה טוען שהשטר של המלוה אמת ורק שמגיע לו חוב אחר אצל המלוה והמלוה מודה לו חוב זה ורק שטוען המלוה שפרע לו עכשיו החוב אחר ואין לו מיגו לכפור החוב אחר פשיטא דלא מהימן המלוה לומר שפרע דכיון שיש לו אצל הלוה חוב שבשטר וכבר הגיע זמן הפרעון הי' מנכה לו מחובו ומפורש שם בסעיף ג' אם הייתי חייב לך כיצד אתה לוית ממנו דמהני אף לגרע השטר ובפרט שמודה הלוה שהשטר בתוקפו ורק שמגיע לו חוב אחר והמלוה א"י לכפור חוב האחר פשיטא דלא שכיח הדבר לשלם לחבירו אם יש לו חוב על חבירו וכבר הגיע זמן הפרעון ובפרט בנ"ד דנכתב בהכתב שלא ישלם שכר דירה רק לנכות מן החוב בוודאי ל"ש שישלם לו מכיסו והוא יצטרך למיזל בדו"ד ואך אם הי' לראובן שטר גמור ג"כ הי' שמעון נאמן בשבועה שלא פרע לו ראובן שכר דירה מכיסו ורק שניכה לעצמו מהחוב ומכ"ש בנ"ד שאין שטר בעדים בשלמא אם הי' לו וועקסיל דחשוב כמו שטר גמור דלא מצי לטעון פרעתי נגד וועקסיל כמ"ש התומים והנוב"י דכיון דיוכל לגבות בו בדד"מ חושש שלא להניח הוועקסיל בידו אבל הכא דאין לו רק קאמפרימיס אורטייל בוודאי דגם בדד"ט אין לו תוקף שטר גמור ורק כמו כת"י פשיטא דנאמן לומר פרעתי ורק שי"ל דחשוב כמו פסיד ומפורש ברמ"א בסימן ל"ט דאם איחר הפס"ד בידו ולא תבעו יש הוכחה שפרעו וע"ש בנה"מ סקי"א דביש לו שטר גמור ל"מ סברא זו לגרע כח השטר ורק בשטר ישן מפורש בחו"מ סי' ס"א דיש לחקור אחריו וכ' הנה"מ שם דרק אחר ג' שנים חשוב שטר ישן ובעיסקא אחר ששה שנים נאמן לומר פרעתי עיי"ש נשמע דפס"ד גרע משטר גמור ואם יש איזה אומדנא לבטל כח הפס"ד מבטלן א"כ בנ"ד דיש אומדנא מכח הכתב שהי' לו לנכות החוב ולא לשלם שכר דירה מכיסו בוודאי דלא שכיח לשלם מכיסו ושפיר מהימן הלוה לומר שלא קיבל שכר דירה ועכ"פ בשבועה בוודאי דהי' שמעון נאמן וא"כ קיי"ל דטוענין ליורשין כל מה דמצי אביהם לטעון א"כ פשיטא דכעת אם עכ"פ היורשים יקבלו בחרם שלא שמעו מאביהם אם קיבל שכר דירה דמהני דאין לחייבם שבועה דהא גם בתובע המלוה ליורשים חוב בע"פ א"צ לישבע דליפטר ליכא שבועה שלא פקדנו כמפורש בחו"מ סי' ע"ה וסי' ס"ט מכ"ש בנ"ד בוודאי דא"צ שבועה ודי בקב"ח לחוד וגדולה מזו כ' הבית מאיר סי' קע"ח דגם בטען המלוה איא"פ ומת א"צ היורשים לשלם דעיקר הטעם דאיא"פ חייב משום דס' פטור אינו מוציא מידי חוב וודאי אבל אצל היורשים הוי ספק על תחילת החיוב עיי"ש א"כ מכ"ש בנ"ד דהיורשים נאמנים בקב"ח לחוד כנלענ"ד בס"ד לדינא: באעה"ח יום ג' וארא תרס"ד ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ק"ז.

להרב החו"ב וכו' מו"ה הלל שפערבער נ"י בק' טשארטקוב יצ"ו. בדבר השאלה ביחידים שהי' להם בית תפלה ונשרף ומכרו (הפלאן) המישור והניחו המעות בקאססע לצורך בנין בי"ת אחר וכעת רוצה אחד ליתן חלקו לצורך נשואי בת אחותו שאבי' עני ולא יוכל להשיאה וזה תשובתי: הנה לכאורה הדין פשוט בא"ח קנ"ג סעי' ו' דמוכרין ביהכ"נ לצורך נשואי יתומה ועיי' שמבמג"א הטעם דמצות לשבת הוא מצוה רבה וכמו דהתירו לשחרר עבד ה"ה דמותר למכור ביהכ"נ לצורך זה ועיי' באש"א שם בשם מהרי"א באסאן דנשואי בתולה עני' שוה למצות נשואי בתולה יתומה א"כ השתא דמותר למכור לביהכ"נ מכ"ש בגבוי מעות ועדן לא נבנה ביהכ"נ נהי דמפורש בש"ע שם סעי' ה' בגבוי מעות לצורך ביהכ"נ דאסור לשנותו רק לקדושה חמירא אך באמת הקשה הט"ז ומ"א דהא הזמנה לאו מילתא והט"ז מחדש דבאמת מותר להלוותם אבל עכ"פ תורת נדר חל עליהם וצריכין ליתן מפות לצורך קיום הנדר דנהי דהזל"מ היינו דלא חל הקדושה על גוף המעות אבל חיוב מוטל על קרקפתא דגברא בכעין זה מצינו בתוס' נדה דף ו' ע"ב דנהי דקדושת לחמי תודה אינו רק בקר ימח פי התנור מ"מ קדושת פה חל עליו בעודו עיסה ובמ"א סעי' ה' מסיק דעיקר האיסור לשנות אף מדעת הציבור אף שנתנו על דעתן מ"מ כיון דנגבה משל דבים לצורך ביהכ"נ הוה בזיון לשנות המעות וכתב שם דאם יחיד התנדב מעות לצורך ביהכ"נ ולא נבנה עדיין מותר לשנות דבשל יחיד לא שייך בזיון באם המתנדב יסכים מותר לשנות ואם נתן על דעת הציבור מותר לשנות לדעת הציבור ועיי' בספרי ח"א סי' ל"א שהארכתי דנדר לצורך בנין ביהכ"נ ורוצה לשנות לצורך בתולה עני' על נישואין דשלא מדעת הציבור שנדר עבורן אינו יכול לשנות א"נ דשייך אמירה לגבוה בממון עניים ובספר תורה וגם בנין ביהכ"נ הכל חשיבי עניים וכמפורש בש"ס ב"ב דנ"ג וא"ל דכבר זכה בהן שוב אינו יכול לשנות בלי דעתן עיי"ש שהארכתי דעכ"פ יוכל לשנות ע"י התרה ב"ד של ג' עכ"פ הכא דלא נדר לבניית ביהכ"נ דרבים רק איזה יחידים התנדבו לבנות בית התפלה לצרכם א"כ כל זמן שלא בנו לא חשוב רק הזמנה ובשל יחיד ל"ש בזיון ומותר לשנות ואף שכבר הי' להם בית התפלה וקיימ"ל בש"ע שאם כבר הי' להם ביהכ"נ ומכרו צריך לקנות בכל המעות קדושה חמירא דחזינן כיון דכבר הי' פ"א ביהכ"נ חל הקדושה על כל המעות מ"מ עכ"פ בנשרף פקע קדושה לגמרי דאין להכריחם לבנות מחדש ורק דהזמינו המעות לצורך בנין חדש שוב קודם שנבנה מותר לשנות ואף דלשי' הט"ז דעכ"פ חיוב נדר חל עליו מ"מ לצורך נשואי בתולה עני' הוה כמו קדושה חמירא א"כ שפיר הוה קיום נדרו דכונתו הי' לצורך בנין ביהכ"נ או לצורך מצוה היותר גדולה ואף דלכאורה י"ל כיון שנדרו ח' אנשים ביחד א"כ י"ל דיגיע עולה לכל אחד מהח' אנשים א"כ י"ל דהוה ככבר זכו כל השותפין בכל המעות שוב אינו יכול לשנות בלי דעתו וכיון דכבר זכו כל אחד בהמעות א"כ ממון חבירו אסור ליקח אף לצורך פק"נ ועיי' ביו"ד סי' רכ"ח דד' שנשבעו ביחד חשוב כנדר על דעת רבים ועיי' בספרי ח"א סי' ס"א מ"ש בשם תשובות מהרי"א אך באמת בשותפין קיימ"ל דאין לאחד על חבירו רק שיעבוד וכמו שכתב הר"ן נדרים דף מ"ח מש"ה בנדרו זמ"ז אסורין לכנוס לביהכ"נ וידוע מה שהקשה על הרמב"ם ז"ל ועיי' ביו"ד סימן רכ"ד ובח"ס חו"מ סימן י"ב ובתשובה הארכתי בזה עכ"פ הכא לא הוה

כהקנה המעות לשאר שותפין לפענ"ד מותר לשנות לצורך נשואי עני' קרובה וזה ברור בס"ד: באעה"ח יום ה' פרשת תזריע תרס"ב לפ"ק פה ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ק"ח.

להרב הה"ג בנש"ק כש"ת מו"ה מרדכי זאב הלברשטאם שליט"א אבד"ק גריבוב יצ"ו בדבר שאלתו בשם אלקים בפסוק בראשית נמחק רגל האלף ונתטשטש לגמרי ונוגע רגל האלף בגג האלף מה דינו והנה כת"ה הביא הדין המפורש באו"ח סי' ל"ב דאם הרגל נוגע באלף פסול דאין ליגע רק בדקות שלהם והביא דברי הא"ר שיש תקנה לעשות באופן שכל היוד יהי' נחשב כירך יוד אבל הכא א"א תקנה הנ"ל ונסתפק כת"ה איזה תיקון יש לעשות: והנה זה דבר פשוט דאם נדבק הרגל לגג האלף אין תקנה לגרור הדיבוק לחוד דזה חשוב ח"ת לא מבעיא אם נעשה הדיבוק מתחילת הכתיבה בוודאי פסול ורק אם נדבק הרגל אחר שכבר נכתב הגג סגי לגרור הרגל לחוד אבל אם נכתב החוד מקודם ואח"כ הגג ונעשה תיכף מדובק צריך למחוק גם הגג כמ"ש הפמ"ג שם ורק אף בנדבק אחר גמר הכתיבה אפ"ה ל"מ גרירת הדיבוק דקיי"ל דפסול דח"ת הוא אף בנכתב בכשרות דלא כשיטת הרשב"א אך עכ"פ מהני גרירת היוד כולו אך לענין שם דעת האיר דזה דמי לנגיעת רגל הה' לגגה דקיי"ל בש"פ דבנגיעה מועטת יש לאסור למחוק הואיל דהכל קורין אותו ה' אף דפסול לס"ת מ"מ אסור למחוק כיון שרואין שהוא שם שייך בו איסור מחיקת השם וה"ה בנוגע רגל אלף לגגה בשם אלקים כיון שרואין שיש עליו צורת אלף יש לאסור בו מחיקה ובפמ"ג שם אות כ"ח הביא דברי הא"ר להלכה והנה כת"ה הביא מיש הח"ס סי' רס"ז ומקור הדבר ממ"ס פרק ה' דטיפת דיו שנפל על השם מותר למוחקו שלא הי' כוונתו רק לצורך תיקון ומזה למדו הפוסקים דכל היכי שנעשה דיבוק בשם מותר למוחקו לצורך תיקון והטעם דכל האיסור הוא רק כדרך השחתה אבל לצורך תיקון ליכא אף התחלת איסור ובאמת י"ל דבשלמא בנפל טיפת דיו דנפסד צורת השם אז מותר למוחקו אבל בנגיעה דהכל רואין שצורת השם עליו אכתי י"ל דאסור למוחקו אף לצורך תיקון הס"ת וה"ה בנפל טיפת דיו והסירו הדיו וניכר צורת השם נהי דהס"ת פסול משום ח"ת לשיטת הסוברים דגם בנכתב כתיקונו שייך פסול דח"ת מ"מ נהי דפסול משום ח"ת אבל כיון דצורת השם עליו אכתי יש בו איסור מחיקה וכבר כ' בשו"ת הרמ"ע ג"כ כדברי דאף בשם הפסול מכח ח"ת אפ"ה יש בו איסור מחיקה וראי' שכ' שם דבנוגעת רגל הה' לגגה צריך לגרור ממטה למעלה דאל"כ יש פסול מכח ח"ת והי' אסור לגרור עכת"ד והגם דבנובי"ק מוכח דהא דאסור לגרור מלמעלה למטה הוי משום דנסתפק המהר"ם פאדווה אי יש בו פסול דח"ת אך ברמ"ע מוכח להדיא דגם שם הפסול בוודאי משום ח"ת אפ"ה אסור למוחקו הגם דמוכח בש"ך יו"ד סי' רע"ו סקט"ו דגם בנגיעה מועטת דאוסר הרמ"א מספק אפ"ה איסור תורה וודאי ליכא במחיקתו ורק האיסור משום דנראה כמוחק את השם הואיל דהעולם יסברו שמוחק השם כיון דליכא נגיעה להדיא עיי"ש ועי' שו"ת רח"כ סי' מ"ט מיש בזה: אך באמת מגוף דברי מהר"י אסקנדרי משמע דיש בזה איסור ד"ת מדהביא שיטת המרדכי בנדבוק האותיות מתחילת הכתיבה אסור להפרידן והביא בשם מהר"א להסתפק אי מותר לתקן הה' שבשם והעיר מהא דנפלה טיפת דיו ואי נימא דהכא כל האיסור רקמשום מ"ע כנראה מדברי השיך הנ"ל מאי קשיא לי' מהא דנפלה טיפת דיו הרי שם

ל"ש מ"ע כיון דכ"ע רואין שהאות נתטשטש לגמרי ועכ"ח דס"ל דיש בזה איסור ד"ת אך עכ"פ יפה כ' הט"ז בסי' רע"ו לחלק דדוקא בנפל טיפת דיו דבטל האות לגמרי ופקע כל קדושת השם שפיר מותר למוחקו אבל בנגיעה מועטת דניכר צורת השם אכתי יש בו איסור מחיקה עיי"ש בסק"י רק לש"י הט"ז נראה דהוי איסור ד"ת ולש"י הש"ך הנ"ל הוי האיסור רק משום מ"ע ובאמת גם בנפל טיפת דיו והסירו הדיו וניכר צורת השם שכתבתי לעיל דיש בזה איסור מחיקה ע"י שו"ת בית אפרים חיו"ד סי' ס"א מ"ש בזה והנה לשיטת המרדכי היכי דנכתב כהוגן מותר לתקנו ולהחזירו לקדושתו הראשונה אבל בנפסל מתחילת הכתיבה אסור למוחקו כיון דעכ"פ הם האותיות השם שנכתבו לשם קדושת השם וכיון דמעולם לא הי' עליו עדיין שם כשרות אין זה גנאי אם אינו מתקנו יצא דלש"י המרדכי בנ"ד יש לאסור לתקנו אף דלפי הנראה נתטשטש אחר שכבר הי' נגמר כל השם אפ"ה כיון דיש לו עדיין צורת השם י"ל דאסור למוחקו אך הח"ס הוכיח דבנ"ד חשוב כנשתנה צורת האלף כולו ושפיר רשאי למוחקו דדמי להא דנפלה טיפת דיו וא"כ י"ל לשיטת הש"ך הנ"ל דגם בנגיעה מועטת הה' לגגה אף להאוסרין ליכא בזה רק איסור דרבנן א"כ לענין איסור דרבנן שוב הי' מקום לסמוך על הח"ס הנ"ל וגדולה מזו כ' בשו"ת רח"כ סי' מ"ג דבנפסד צורת האלף מותר למחוק גם שאר האותיות עיי"ש: והנה כת"ה מביא שיטת הרמ"ע דבנכתב כהלכתו אסור למחוק בנעשה נגיעה אח"כ ולכאורה הוא היפך מסברת המרדכי דלש"י המרדכי אדרבה בלא הי' עליו שם כשר מעולם אסור לתקנו אבל בנכתב כהלכתו מותר להחזירו לקדושתו הראשונה ולהרמ"ע יוצמח להיפוך דהיכי דכבר הי' שם כשר חל עליו איסור מחיקה ולא פקע ממנו האיסור מחיקה אף אם יפסול הס"ת ע"י הנגיעה ובאמת מצינו כזאת בתוס' פסחים דל"ד שהביאו בשם הת"כ אי אתה שובר אוכלין לטהרתן וע"י במלמ"ל פכ"ג מכלים ובשה"מ הלכות נט"י מ"ש בזה וכת"ה כ' דזה החילוק שייך רק לענין דביקות האותיות דאז אם נעשה אח"כ כשר לחד תירץ בירושלמי המובא בש"ע סי' ל"ב דבכה"ג אינו פוסל אם אינו מוקף גויל ונהי דאנו פוסלין אם נוגע באות חבירו אף בנעשה אח"כ מ"מ הוא רק מספק ושייך בו איסור מחיקה אבל בשאר פסולין דהוי פסול וודאי אז כשנפסל אח"כ ג"כ מותר למוחקו עכת"ד ובאמת כבר חידש בשו"ת בית אפרים סי' ס"א דגם בנפסל מחמת ס' מ"מ כיון דעכ"פ מה"ת אסור לקרות בו למ"ד ס' מה"ת לחומרא שוב חשוב דרך תיקון וכסברת הר"ן דלמ"ד ס' מה"ת לחומרא בחל הנדר מכח ספק שוב יוכל להתיר הנדר עיי"ש וגם הרי מדברי הרמ"ע גופא מבואר דגם בכל הפסולין אף הפסולין מכח וודאי מ"מ אם כבר נגמר בהכשר וחל עליו שם איסור מחיקה נהי שנפסל אח"כ הס"ת אפ"ה לא פקע איסורו וז"ב וכת"ה העיר מדברי הרשב"א שבת שכ' דמהא דשבת דק"ד דחטרי' לגגו דחית מבואר דליכא בזה משום ח"ת דאל"כ לא הי' חשוב כתב לענין שבת, והר"ן השיג עליו דחייב שבת לא תלוי אי הס"ת כשר או לא והעיר כת"ה דהא שם מיירי לענין נביאים וכתובים דהוי ספר שאינו מוגה עכת"ד כבר קדמו בזה בפמ"ג סי' ל"ב אות ט"ז ופי' שו"ת רעק"א סי' כ"א שהרגיש בזה ג"כ וע"י במנ"ח מצוה ל"ב אות ל"ד מ"ש לפלפל בדברי הרשב"א והר"ן הנ"ל ופלפל נ"כ אי בנביאים וכתובים שייך ג"כ האיסור להשהות ספר שאינו מוגה או רק בס"ת עיי"ש יצא דעכ"פ מוכח שיטת רוה"פ דעכ"פ בנפסל השם נהי שעדיין צורת השם עליו ליכא בו איסור מחיקה רק מדרבנן

דנראה כמוחק השם כמ"ש השיך והגרה"כ ובנ"ד שנתשטש כל היוד שבאלף יש עוד צירוף דברי הח"ס א"כ עכ"פ יש לסמוך על הבית אפרים להתיר מחיקת הגג ע"י קטן ונהי דבשו"ת ד"ח סי' קי"ט השיג עליו מ"מ ע"י בהג"ה יד שאול סי' רע"ו כ' להדיא דבנוגע רק באיסור מחיקה דרבנן יש לסמוך על הבית אפרים הואיל דלשי' הרשב"א בדרבנן ספי לי' בידים נמי שרי עיי"ש וא"כ בנ"ד דהוכחתי דליכא רק איסור מחיקה דרבנן וגם יש צירוף שיטת הח"ס פשיטא דלכ"ע יש להתיר למחוק ע"י קטן וגם יש להתיר ע"י קדירה עם אתה תיבות כמ"ש הח"ס בכמ"ק דהיכי דהשם עצמו גורם הפסול א"כ זה הוא כבודו שלא יגרום פסול לשאר השמות שיצטרכו לגנוז כל היריעה עיי"ש ע"כ לענ"ד מותר או למחוק הגג ע"י קטן או להתיר לקדור עם איזה תיבות בלי שום פקפוק והשי"ת יצילנו משגיאות: באעה"ח יום ד' במדבר תרס"ה ראדמישלא.

והנני ידידו הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל סימן ק"ט. להרב הה"ג מו"ה שמואל דוד אונגער נ"י אבד"ק טירנוי יע"א.

בדבר שאלתו באיש אחד הדר בחצר אחד עם ישראלים מומרים לחלל שבת בפרהסיא וגם נכרים דרים שמה אי יש להתיר הטילטול ביוש"ק אף בלי שכירות רשות: והנה בישראל יחיד עם עכו"ם מותר אף בלי השכרת רשות ולענין זה מפורש בש"ע שפ"ב דכמו בעכו"ם בעי שישכור ממנו רשותו ה"ה בישראל מומר צריך לשכור רשותו ונסתפק כת"ה דילמא דוקא לחומרא דינו כעכו"ם דל"מ ביטול רשות אבל לקולא לא.

היינו אם ישראל כשר דר יחידי עם מומרים לא נימא דל"צ שכירת רשות דלקולא לא דנין אותו כעכו"ם ובפרט שי"ל דדוקא עכו"ם דדירה שלו אינה אוסר מדינא ורק מחשש שמא ילמד ממעשיו ובישראל אחד שלא שכיח שידור בחצר עם עכו"ם לא גזרו ואוקמא אדינא דדירת עכו"ם אינו אוסר אבל ישראל מומר דדירתו אוסר מדינא ושוב י"ל דגם בלא דר כאן רק ישראל אחד אפ"ה אוסר ובפרט דנודע שיטת המרדכי דהא דמחלל שבת דינו כמומר לכל התורה הוא רק מדרבנן ושוב י"ל דל"מ לקולא הגם שי"ל לפמ"ש הר"ן פסחים ד"ל דכיון דרק מדרבנן דשיל"מ לא בטל א"כ היכי דעכ"פ מדרבנן אין לו מתירן בטל דע"י חומרא דרבנן יוכל לצמוח קולא בדרבנן וכן כ' ברמ"א אה"ע סימן מ"ב דנהי דמקדש לפני פסולי עדות דרבנן קיי"ל דצריכה גט מ"מ בקידוש קידושי דרבנן לפני פסולי עדות דרבנן א"צ גט דרבנן מהני לדרבנן מש"ה כתבתי בתשובה דא"נ דחליצה תוך ג"ח ל"מ אף בדיעבד הי' מהני אף לקולא היינו להתירה בקרוביו וגם לכהן כיון דאחות חליצה היא רק דרבנן וחליצה לכהן ג"כ אינו דרבנן א"כ שוב ע"י חומרא דרבנן מהני להקל בדבר דרבנן וא"כ הכא לענין ערובי חצירות דרבנן ובפרט לשי' הפוסקים דעכשיו ליכא רה"ר, א"כ מחצר לחצר הוי רק תרי דרבנן וקיל מחז דרבין כמ"ש הח"מ סי' כ"ח וחשוב כאיסור דרבנן שאין לו עיקר מה"ת וכ' בחו"ד סימן ק"י סד"ר אף נגד ח"א אזלינן להקל ועיין שעה"מ ובהג' הגרע"א ז"ל ועין שו"ת מהר"י אסאד או"ח סימן פ"ז: אך בגוף הספק אי רק לחומרא דינו כעכו"ם הנה לכאורה מוכח מדברי הרמב"ם ז"ל דס"ל דבישראל ל"מ שכירות רק ביטול ובמומר מהני שכירות ע"כ דגם לקולא חשוב כעכו"ם ומהני גם בשכירות בפחות מש"פ אף דבזה גם מדינא ל"מ בישראל כמ"ש הט"ז שם וע"כ דלגמרי דינו כעכו"ם וגם לשי' המג"א דגם הרמב"ם ז"ל מודה דבישראל

מהני שכירות רק דל"מ שכירות בשבת דחשוב מיקני רשותא עכ"פ מדבמומר מהני שכירות אף בשבת ע"כ דלגמרי דינו כעכו"ם והסברא דביטול מיתר בשבת דל"ח רק כמו סילוק והישראל זוכה מההפקר ונודע שיטת כ"פ דהפקר מותר בשבת עכ"פ מוכח דמומר יש לו קולא דעכו"ם וכמ"ש בק"נ בשם שו"ת יד אליהו דלקולא אין לו דין נכרי מדלא כ' הרמב"ם ז"ל קולא זו והק"נ דחה דקולא דשכירות הוא קולא יותר דמתירן אף בשבת ע"כ דהנכרי אין לו קנין גמור ול"ח מיקני רשות וממילא דאין אוסר על ישראל יחידי וגם בספר עצי אלמוגים כ' כמ"ש בשו"ת יד אליהו: ולכאורה יפה כתבו האוסרים דהא חזינן דמומר חשוב כישאל לענין קידושין וכן גיטו מהני ושוב י"ל דדירתו אוסר מדינא וראיתי בספר כנף רננה סי' י"ח שהאריך בזה וכ' דלפ"מ דמפורש בחו"מ סי' שס"ג דבסוגר בית חבירו דפטור דל"ח רק מבטל כיסו של חבירו ורק אם דר בו הישראל אח"כ צריך לשלם משום שנהנה א"כ בעכו"ם יוכל הישראל מתחילה לסגור בית העכו"ם ויפטר ול"ח כגזלו אף אם ישתמש בו אח"כ נהי דיצטרך לשלם מ"מ זה ל"ח רק הפקעת הלואה דמותר וכיון שהישראל יוכל להשתמש בו בלי רשות העכו"ם ל"ח דירת עכו"ם לאסור עכ"פ ד באמת יש לפקפק עפ"י מ"ש הי"ש דאם עכו"ם נותן מעות על מקח ואינו נותן לו המקח חשוב גזל גמור ועיין תוס' קידושין ט"ז מכ"ש הכא אם נכנס להשתמש בבית עכו"ם בלי רשותו חשוב גזל גמור דאף אם יסגור ביתו דנהי דיפטור מלשלם משום דחשוב מבטל כיסו שנ חבירו מ"מ עכ"פ עובר איסור כמ"ש הפוסקים דגם בגרמא בניזקין דפטור מ"מ יש בזה איסור תורה ומפורש בחו"מ סי' ע"ג דכפירת זמן הפרעון חשוב כפירת ממון אף דמבטל כיסו של חבירו פטור מ"מ אם מודה יצטרך לשלם חשוב כפירת ממון אך באמת נכונים דברי הכנף רננה דזכותו של העכו"ם בחצר הוי כטפל לגבי זכותו של ישראל בבית המשותפת דנודע שי' הה"מ דבעכו"ם ל"א אין הולכין בממון אחר הרוב והסברא י"ל לפמ"ש הקצה"ח סי' ר"פ דבקרקע מהני רוב היכי דעתה אין מוחזק רק נגד חמ"ק לחוד מועיל רוב ה"ה די"ל כיון דסתם עכו"ם גזלי ארעתא נינהו כמפורש בש"ס סוכה ד"ל ועיי"ש בריב"ש דחשוב כוודאי גזל ועיין בשעה"מ פ"ו מגירושין ובספרי חייב סי' ד' א"כ שפיר בישראל הדר עם עכו"ם דהישראל יש לו זכות וודאי במקום תשמישו והנכרי רפי קנינו ונהי דגזל עכו"ם אסור מה"ת מ"מ כ' הח"צ שהוא רק שלא ירגיל הישראל בפעולות מגונות ממילא לא יוכל זכותו של העכו"ם לאסור על הישראל תשמישו וכמו"ש בשו"ת הרי"מ בהא דאיסור בטל שאין סברא שמיעוט איסור יגרום איסור לרוב היתר ולכך הטפל בטל לגבי העיקר וממילא גם בישראל דאין מחזירין לו אבידה ומותר ליקח ממנו ריבית ובמומרי זמנינו כ' במ"ל דל"ש שיפיק ממנו זרעא מעלי' ושוב י"ל דא"א לאסור על הישראל וממילא היכי דהעכו"ם לא הי' אוסר כמו בישראל יחיד ה"ה דמומר אינו אוסר: ובזה הסברא יש ליישב הא דבירושלמי מפורש דבקדשים שקיבל עליו אחריות והוא חמץ רק לר"ש עובר בב"י והעיר ברי"ט אלגזי דגם לרבנן עובר בב"י בקע"א וברי"ט אלגזי כ' דהקדש ל"ח אחריות ברור דשמא ישאל ולכאורה קשה דהיכי דאפשר בשאלה בלא"ה עובר מכח הואיל וע"כ מיירי בבא ליד הגזבר כמ"ש התוס' פסחים ושוב חשוב אחריות ברור והגם די"ל לפמ"ש בנובי"ת סי' קנ"ד דמש"ה ל"מ שאלה בבא ליד הגובר משום דהגזבר אינו מחמין שיש לו חרטה דמעיקרא אבל עכ"פ אם יאבד החמץ לא ויצטרך לשלם

דלהחזיק יהי' נאמן שהי' לו חרטה דמעיקרא ופקע ההקדש ושוב ל"ח אחריות ברור וא"ש דברי הרי"ט אלגזי ועיין בספרי ח"א סי' צ' אך בלא"ה י"ל לפמ"ש בתוס' יומא ד"נ וזבחים דמ"ו דבב' יורשין אע"פ דלא מתכפרי רק מקופי' אפ"ה חשוב קרבן שותפין רק בפר הואיל דכה"ג מתכפר מקביעתא ושאר כהנים מקופי' ל"ח קרבן שותפין א"כ ה"נ למ"ד דס"ל דהגל"מ לאו כממון דמי א"כ באמת ע"י קבלת אחריות.

אין לו קנין בגוף החפץ וא"כ רק בקע"א אחמץ של נכרי כיון דגם הנכרי אין לו קנין חזק בממונו וראי' דממון עכו"ם מהני רוב להוציא א"כ שפיר ישראל ע"י קע"א חשוב כמו שותף בהחמץ ועובר בב"י אבל בחמץ של הקדש דההקדש יש לו קנין גמור בהחמץ וההדיוט אין לו בו רק זכות אחריות בטל זכותו של ההדיוט לגבי זכותו של ההקדש מש"ה רק לר"ש דס"ל דהגל"מ כממון עובר ויש לדבר מזה הרבה ואכמ"ל.

ועכ"פ י"ל דמומר יש לו לגמרי דין עכו"ם ואינו אוסר על ישראל יחידי כמו עכו"ם עכ"ז לדינא קשה להקל כיון דהרבה מחמירין הגם דלשי' כ"פ גם קידושי מומר לא חל רק מדרבנן ועיין בספרי ח"א סי' ג' ובח"ב סי' ל"א ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' ק"י וקי"א ועיין שו"ת ערוגת הבושם שהחמיר בזה ע"כ באם אפשר לשכור הרשות מהם יש להחמיר ובאם שהוא דבר שאי אפשר יש מקום להקל בעירוב ובפרט בענין שהוא תרי דרבנן כמ"ש בשו"ת יהודה יעלה סי' פ"ז כנלע"ד ברור בס"ד שוב מצאתי בשו"ת מהרש"ם חלק חמישי הנדפס כעת בסי' ל"ו והעלה שם דיוכל לשכור הרשות ממשרתי הבית עיי"ש: באעה"ח ג' ויקהל תרפ"ב קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן ק"י.

להרב הה"ג כש"ת מוה"ר מרדכי פאהאנד מוצד"ק ניטרא יצ"ו. קונטרסו הגיעני ומרוב טרדותי ותשש כחי אין ביכולתי להאריך והנני מעתיק לו מה שכתבתי בזה איזה שנים בענין תפילין גם בענין חליצה להרב הגאון המפורסים אבד"ק באניהאד זלה"ה בעל תביאות השדה.

בדבר איש אחד שצריך לחלוץ והואאיטר רגל דהיינו שעוקר רגל השמאל תחלה ונסתפק אי חשוב כאיטר וצריך לחלוץ בשתי רגליו וזה תשובתי הנה באיטר דעת היש"ש דהעיקר כדיעה זו דבדיעבד מהני אם חלץ בימין של כל אדם ועיין נו"ב מה"ת חאה"ע סי' קנ"ו ובשו"ת הגרע"א ז"ל דמחשב לס' גמור שמא איטר צריך לחלוץ בימין של כל אדם והגם דבח"ס ח"ב סי' צ"א כ' דא"א לחשוב זאת לס' אי איטר חולץ בימין של כל אדם דיש בזה ס"ס לאיסור דשמא כשיטת הרמב"ן ז"ל דאינו חולץ כלל ושמא צריך לחלוץ בימין דידי' אך באמת ביארתי בספרי ח"א סי' ל"ד דענין ס"ס דאמרינן יותר יש לתלות באחד משני צדדים להתיר היינו או שאין תחתיו או באונס מלומר שני צדדים לאיסור דהא לאיסור צריכין לומר שהי' תחתיו וברצון ועפ"י סברת התוס' כתובות דע"ו דיותר יש לזכות האשה בא' משני צדדים או שלא הי' בה מומין או שראה ומחל מש"ה ביארתי דבהקנה בכור בכסף לחוד ל"ח ס"ס אף די"ל שמא כשיטת רש"י ז"ל דהלכה כר"ל ושמא כשי' רמב"ם ז"ל דגם לר"י בנכרי ג"כ כסף קונה דעכ"פ ליכא שני צדדים להיתר דאת"ל כסף אינו קונה בעכו"ם שוב ליכא שום צד היתר א"כ כאן בס' איטר יש שני צדדים להתיר שמא אינו איטר ושמא גם איטר חולץ בימין כל אדם אבל לאיסור

ליכא שני צדדים דא"נ דאיטר חולץ בימין של כל אדם שוב ליכא שום צד לאיסור עכ"פ לשיטת רוב הפוסקים זה חשוב ספק גמור שמא איטר חולץ בימין של כל אדם ובח"ס מצרף ג"כ שיטת מהר"י עמריך דאיטר ל"ח בעוקר רגל השמאל תחלה רק בגורר רגל הימין עכ"פ אם בתולדה עוקר רגל השמאל תחלה יש לו לרוב הפוסקים דין איטר וצריך לחלוץ בשתי רגליו ולשי' הנוב"י מה"ת סי' קנ"ה ביש אח אחר צריך לחלוץ הקטן ועיין שו"ת רעק"א ובשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' י"ז אבל אם רק הרגיל עצמו לעקור רגל השמאלי תחלה תלוי בב' הדיעות שבמרדכי במנחות לענין תפילין ובמ"א סי' כ"ז מביא שי' הללו וכתב שם בסק"י דאם עושה כל מלאכתו בימין והרגיל א"ע לכתוב בשמאל אז יש לסמוך על הב"ח דחשוב ס"ס דשמא רק בתר"ל חשוב איטר כשיטת הב"ח ושמא ע"י שהרגיל גיל ל"ח איטר עיי"ש א"כ הכ"נ י"ל שמא ע"י שהרגיל ל"ח איטר ושמא גם באיטר חולץ בימין של כל אדם ועיין שו"ת בית שלמה חאה"ע סי' ק"נ שהאריך בזה דיש להקל בכה"ג מטעם ס"ס ול"ח בכלל ס"ס נגד ח"א אך באמת לכתחילה מחמיר שם בבית שלמה דממ"נ אם יש אח אחר יותר טוב שיחלוץ השני ובליכא אח אחר ליכא חשש חליצה פסולה ושוב אפשר לחלוץ בב' רגליו בזאח"ז: אך לדעתי אם ירגיל א"ע איזה זמן לעקור רגל הימין תחלה יוכל לחלוץ בימין של כל אדם חדא דממ"נ אם ע"י שהרגיל חשוב כאיטר מכ"ש דיועיל הרגיל להיות ככל אדם ובפרט דאף אם הי' איטר בתולדה מ"מ אם מרגיל א"ע להיות ככל אדם מהני לכל הדיעות כמ"ש שם בשו"ת בית שלמה סימן קי"ט ובשו"ת אבני צדק סימן ב' וכבר פלפלתי בזה בתשובה לענין תפילין דאף אם הי' איטר בתולדה אם ירגיל א"ע לכתוב בימין יוכל להניח תפילין בשמאל של כל אדם והבאתי משו"ת שו"מ ח"ב סי' נ"ח ושו"ת מהרש"ם ח"ב סי' ר"מ ומכ"ש בנ"ד דאינו איטר בתולדה רק הרגיל א"ע לעקור רגל השמאלי תחלה אם ירגיל א"ע איזה זמן לעקור רגל הימין תחלה שפיר יוכל לחלוץ בימין ואם א"א להמתין יותר נכון לכתחילה לחלון בב' רגליו היינו בתחלה בימין של כל אדם ואח"כ יחזור לחלוץ ברגל השמאלי כנלע"ד: והנה באיטר החולץ בב' רגליו שי' רוב הפוסקים דחולץ בזאח"ז כדי שתחלוץ בכל פעם ביד ימינה והעירו הפוסקי' דע"כ צריכה לכוין בכל חלוצה שאם עפ"י דין אינה כשרה אינה מכוונת לחלוצה כדי שלא תהי' חשש חלוצה פסולה והא דל"מ תנאי שחלוצה לפי שא"א ע"י שליח ועיין בפת"ש סי' קס"ט אות כ"ד ולפע"ד י"ל דדוקא במעשה שאפשר לקיימו בלא תנאי וא"נ דהתנאי בטל יחול המעשה אף בלי קיום התנאי שפיר אפ"ל דל"מ תנאי וכסברת השט"מ דמעשה שא"א לקיים עיי"ש חשוב מעשה אלימתא וכעין סברת התוס' כתובות ע"ד דאם אין בכוחו לעשות שליח אין בכוחו להטיל תנאי וחל המעשה אף בלי קיום התנאי אבל הכא אדרבא אם לא יתנה תנאי רק יכוין לחליצה בכל ענין אז יתבטל המעשה ולא יחול החלוצה ואדרבה תהי' צריכה חלוצה מכל האחין וע"י התנאי אז מועיל החלוצה א"כ אדרבה עיקר חלות המעשה שה הוא ע"י תנאי בכה"ג מהני אף בדבר שא"א עיי"ש וז"ב בס"ד: ובעמדי בזה הנני להעיר בדבר המפורש בפוסקים דאונן אסור לחלוץ וקצת פוסקים כתבו הטעם משום שצריך לכוין לפוטרה וכשהוא אונן אינו בר כונה ומהרי"ט כתב משום דאז פטור ממצות וחלוצה הוא מצוה ולא חל כשעשאו בזמן שהוא פטור וכמפורש בש"ס דר"ה דכ"ח ובח"ץ סי' א' העיר דא"כ לא משכחת יבום כלל דהא קיי"ל כל שאין אני קורא בשעת נפילה יבמה

יבוא עלי' ל"מ יבום וא"כ בשעת מיתת הבעל הם אוננים ופטורים ובשאלת יעב"ץ העיר עפ"י דברי התוס' ריש יבמות דלענין נדה ל"ש זה דגם לבעלה אסורה עד שתטהר ה"ה הכא דגם לאחר אסורה להינשא בשעת אנינת דלשי' רוב הפוסקים אוננת אסורה בתשמיש א"כ אין האיסור דוקא ליבם ולענ"ד בלא"ה י"ל כיון דבאמת כל יבמה אסורה להתיבם תוך ג"ח שמא מעוברת הוא א"כ דע"כ התורה לא הטילה מצות יבום רק אחר ג"ח דאף דכ' הפוסקים, דכל חשש דאסורה אשה להינשא הן אחר מיתת בעלה או שגירשה ג' חדשים הוא רק חשש דרבנן כמ"ש הפוסקים הובא בס' י"ג דגם לשמואל היא רק דרבנן מ"מ להתייבם י"ל דאסורה מה"ת תוך ג"ח דבס' איסור כרת לשי' הרבה פוסקים גם להרמב"ם ז"ל אסור מה"ת ובפרט הכא דעכ"פ בחיי בעלה איסור אשת אח רבוץ עלה דאיסור אשת אח עם איסור א"א הוי איסור ב"א רק הספק שמא ע"י מיתת הבעל בלא בנים פקע איסור אשת אח אבל כל שיש ספק שמא היא מעוברת א"כ הוי ספק כרת ונגד ח"א בכה"ג בוודאי מה"ת מחמירין ובפרט דרוב נשים מתעברות א"כ ע"כ דכוונת התורה במצות יבום הוא רק אחר ג"ח ול"ק קושית הח"ץ.

ובפרט דכל איסור עשיית מצוה בשעת אנינת אינו רק דרבנן דרק לענין אכילת קדשים הוא מה"ת אבל לפטור ממצות הוא רק מדרבנן משני טעמים המפורש בפוסקים וא"כ ממ"נ אף א"נ דאינו ראוי מדרבנן חשוב אינו ראוי אף מה"ת מ"מ הכא מדרבנן בלא"ה אינו ראוי להתייבם עד אחר ג"ח וע"כ דכיון דשום אשה אינו ראוי להתייבם אז ל"ח בכלל שאינו ראוי לנפילה וז"ב ושפיר י"ל דבאם בזמן שראויים ליבום או לחלוצה אירע להם ר"ל אנינת שפיר אסור ליבם או לחלוץ אז כיון דמדרבנן פטור אז ממצות: ועוד עמדי בדברי הח"ן הנ"ל דבאמת י"ל דחשוב עולה ליבום דממ"נ אם קמא שמיא גליא דאינה מעוברת תיכף הוא ראוי ליבום ורק מחמתספק אסור ליבמה דשמא היא מעוברת אבל אפשר להתגלות ע"י אלי' היכי דא"צ להגיך רק מה שהוא באותו שעה אבל באמת גם בזקינה אסורה להתייבם עד ג"ח ושוב לא יועיל אף אם יגיד אלי' שאינה מעוברת וע"כ נ"ל כיון דזה הוא רק גזירה דרבנן א"כ מה"ת חשובה ראוי' ועכ"פ אף א"נ דאינו ראוי מדרבנן חשוב אינו ראוי מה"ת עכ"פ אחר שפקע החשש דרבנן שוב מצי להתיבם וכמ"ש הר"ן נדרים דפ"ה דבאוסרת מעשה ידיה אבעלה עכ"פ חל האיסור אלאחר גירושין ול"ח דשלב"ל כיון דמה"ת חל תיכף דקונם מפקיע מידי שיעבוד רק דחז"ל אלמוהו ושוב עכ"פ אחר גירושין חל וה"ה הכא דחל וא"כ אף דבלא"ה אסורה להתיבם תיכף משום אנינות מ"מ בלא"ה אז לאו בת יבום מדרבנן ואפ"ה אינה נדחה אלהבא ובפרט לשי' המל"מ מחוסר זמן ל"ח בכלל דשלב"ל כנודע ועיין ש"ס יומא דפ"ג דאם תהי' ראוי' ביומו להקריבו בפנים ואינו מחוסר מעשה בגופו ל"ח בכלל מחוסר זמן וחייב משום ש"ח ה"ה הכא מחוסר רק מעשה בגופו של מת לקוברו אבל מצד היבם והיבמה הוא רק מחוסר זמן ותיכף אחר קבורתו תהי' ראוי' ליבום דמה"ת אבל מותר בתשמיש שוב ל"ח בכלל כל שאינה בנפילה וא"ש בס"ד ודוק ובדבר שאלתו לענין תפילין עיין לעיל סימן י"ג: באעה"ח יום ב' וישב תרפ"ג לפ"ק קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן קי"א.

להגבאי דח"ק בק"ק בערענסאסס: בדבר שאיש אחד רוצה ליתן כרמו במתנה להח"ק לעשות ממנו ביה"ק כי המקום דחוק אך יש שמה אילנות עושה פירות אם מותר לקצצם לצורך ביה"ק כבר הארכתי בתש' דלשי' הט"ז סי' קט"ז בצריך למקומו לצורך בנין חשוב מותר דעיקר איסור אם משחית וכשעושה לצורך דבר חשוב יותר ל"ה השחתה וכמ"ש התוס' ע"ז י"א דאם שורף לכבוד המלך ליכא איסור דל"ה דרך השחתה וגם בנותן אבן בבית המקדש לצורך תיקון מתיר מהר"י אסקנדרי וגם ביש ס' פסול בס"ת אפ"ה כיון דמס' אסור לקרות בו כ' בשו"ת בי"א סי' ס"א דמותר לתקנו אך בח"ס סי' ק"ב כ' דבעי שיהי' בירור שהדבר שעושה הוא יותר חשוב מקציצת אילן ובס' אסור וע"ז נכתב קרא מיוחד דבעי שתדע כי לא עץ מאכל דבס' אף שי"ל דעכ"פ לא קמכוין להשחית אפ"ה בעי בירור וכסברת השט"מ ב"ק ד"ו דגם רוב ל"ה בירור ועיין בריב"ש לענין להבדיל בין טהור לטמא בעי בירור ול"מ רוב אך בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' ע"ו כ' דגם בעושה לצורך בנין חשוב אפ"ה יש סכנה ורק מתיר ליקח עם השרשים ולנוטעם במק"א ובכה"ג מתיר תמיד אך בח"ס שם גם בכה"ג אינו מתיר רק אם הוא לצורך בנין חשוב אבל בלא"ה אף ליקח עם השרשים ולנוטעם במק"א אסור וי"ל משום דשמא לא יועל הנטיעה במק"א שיעשה שמה פירות דגם ע"י אמירה בקיאים ידוע שי' כמ"פ דאין נאמנות לרופא באיסורי תורה והגם דלשי' כמ"פ יש נאמנות לרופא אף באיסור נדה ורק ברדמ"ת הואיל דכבר איתחזקה באיסור ליכא נאמנות לרופא דלא משוי רק לס' ואיכא גופא דלא מקבל סמא ובש"ס נדה כ"ב ששאלו לרופאים ואפ"ה אמרו תטיל למים שם הרופאים בעצמם ציווי להבחין כמ"ש בתוספ' הרא"ש ובשו"ת בש"כ וד"ח ח"א עכ"פ י"ל דגם בכה"ג גם ע"י דיבורי בקיאים ל"ה בירור א"כ אף שהוא לא מכוין להשחיתו דסבר שגם במק"א יוציאו פירות מ"מ חשוב כאפשר ולא מכוין ואסור אבל באם עושה לצורך מצוה חשובה ולוקחו עם השרשים ונוטע במק"א עכ"פ חשוב כלא אפשר ולא קמכוין דשרי וכמ"ש התוס' פסחים כ"ב דבשביל צעב"ת חשוב לא אפשר ולא קמכוין ועיין ש"ס זבחים צ"א דבמזלפו ע"ג מזבח ליכא איסור מכבה דחשוב לא מתכוין ועיין שו"ת חיים שאל סי' כ"ב וכ"ג ובשו"ת ד"ח ח"ב סי' נ"ז ובשו"ת א"צ סי' מ"ה ובס' עיקרי הד"ט באריכות עכ"פ לדינא אם יקח עם השרשים וינטעם במק"א ממ"נ לשי' היעב"ץ מותר בכה"ג אף שלא לצורך מצוה ובפרט לצורך מצוה גם הח"ס מתיר וכמו"ש בחיים שאל הואיל שעושה בשביל ביה"ק שהוא מצוה חשובה שדוחה עכ"פ בשוא"ת לכל המצות ולשי' התוס' והרמב"ן והרשב"א דוחה ללאו שאש"ב גם בקו"ע והגם דלשי' רש"י ז"ל וכפי המפורש ביו"ד סי' שע"ב אם נודע לכהן שהוא באוהל המת צריך לצאת ערום ועיין נו"ב מה"ק או"ח סי' ל"ה עכ"פ הכא שעושה בשביל כבוד המתים עכ"פ ל"ח דרך השחתה ועדיף מאם עושה לצורך בנין חשוב וא"כ ע"י שיקח עם השרשים ויטע במקום אחר שרי ואם א"א בכך יש לחוש לשיטת השאילת יעב"ץ סי' ע"ו ויש לעשות כפי המפורש בשו"ת מהרש"ם סי' כ"ב למוכרם לנכרי והנכרי יקצץ ונהי דיש לחוש לשי' רש"י ז"ל דלחומרא ישל"ע דרק במלאכת שבת דגופו שובת כ' בבי"מ דליש שליחות אבל הכא חשוב פעולה המתועבת אך באמת כ' בשט"מ דרק באיסור ריבית מחמיר רש"י ז"ל ובפרט הכא דעושה בשביל כבוד המתים עכ"פ ליכא איסור מדינא ורק חשש סכנה י"ל דאם מוכרו לעכו"ם והעכו"ם יקצוץ ליכא סכנה

ועכ"פ יותר טוב לע"ע שלא להקיץ רק להניחם להתייבש נהי דיפה כ' כת"ה דגם גרם השחתה אסור עכ"פ גרמא קיל מקציצה בידים ולעת הצורך ח"ו יקצץ הנכרי אחרי שימכרו לו המקום כמ"ש במהרש"ם וז"ב בס"ד והשי"ת יצילני משגיאות באעה"ח יום ד' חי למב"י תרפ"א קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ר. סימן קיב.

להרב הה"ג מ' אהרן זילבערשטיין אב"ד בעלעד נ"י בהרב הגאון המפורסים האב"ד וויצען שליט"א: בדבר אשה אחת שנפקד מקום בעלה ויש ע"ז גב"ע ע"א העיד שראה הרוג אחד ונשברה השדרה שלו ורצה להבחין אם הוא עוד חי וכאשר ראה שהוא כבר מת לקח ממנו הצעטיל וראה כי נרשם שם שם פרידמאן ישראל מקישינצא והוא לא הכירו אך ע"י הצעטיל ידע שמו ויש עוד גב"ע מע"א שהעיד איך שנסע בדרך בצוותא חדא עם ערל אחד ודיברו מעניני מלחמה וסיפר לו הערל שהי' בשבי' ברוסיע ושאל להערל אם לא ראה איזה איש מגליל שלו ואמר לו הערל שר' ישראל פרידמאן מקישינצא בן ר' מאיר נהרג שמה בבירר עוד העידו שני עדים שעמדו יחד בשוק עם ערלים ודיברו מהרבה ענינים ואמרו לפני הערלים שיודעים שישראל פרידמאן בן ר' מאיר מקישינצא יבוא לביתו ואמר הערל הנ"ל כי איש פרידמאן יבוא לביתו בעת שאביו יעמוד מקברו כי הוא הי' עמו ביחד וראה כי בא לו בויך- שוסס ורצה לקברו בין שאר ההרוגים ורק שבאי הרוסים הניחו שם עוד העיד איש יהודי שהי' עם ישראל פ"מ הנ"ל במקום המלחמה בשנת 15 קודם חג הפסח וראה כי השיג פרידמאן בויך-שוסס ונקרע כריסו והבני מעיים נראו לחוץ ודיבר אליו ולא השיבו ובחן אם יש בו עוד רוח חיים והזיזו ממקום למקום אבל לא הי' רק כעץ ולא הי' עוד בו רק מעט חמימות זה תורף השאלה בקצרה: והנה כת"ה העיר בעדות עד הראשון שאמר שראה שהי' נשברה השדרה ועד ר' נתן שווארץ ראה כי נפצע כריסו וי"ל דחשוב עדות מכחשת בזה יפה כ' כת"ה דיש לתרץ שנכנס החץ דרך כריסו והלך לאחוריו וקיי"ל כל מקום שיש לתרץ דברי העדים שלא יהי' כמוכחשין מתרצין אך לפלא שלא הרגיש דבלא"ה יש הכחשה בזמן דלפי דברי ר' יוסף בר' יצחק מבראד ראה את איש הנ"ל עוד בשנת 914 מת ולדברי ר' נתן שווארץ הי' זה קודם פסח יאהרע 915 ולשי' הרבה פוסקים בהכחשה בחקירות גם בעדת אשה פסול כמ"ש בח"מ ובב"ש לחד תירוץ ועיין בנוב"י מה"ק סי' מ"ו הגם שכ' בספר קהלת יעקוב סי' י"ז דאם לא העידו יחד בתכ"ד לא מזיק אף בהכחשה בחקירות וביארתי בתשובה דלכאורה באמת נכונים דברי הב"ש דאף אם יש הכחשה בזמן מ"מ עכ"פ יש ע"א שאינו משקר ובעדות אשה דמהני גם קרוב אף דאינו בתורת עדות מ"מ נאמן א"כ י"ל דמועיל אף אם הוכחשו דעכ"פ ע"א אומר אמת אך שכ' האחרונים די"ל ע"א עיקר נאמנתו משום דייקא של האשה והכא שיש שני עדים אומרים מת האשה לא דייקא ושוב דפ"י הכחשה לא נשאר רק ע"א ולא מהימן בלי סברת דייקא וכתבתי שם בתשובה דאף דבאמת איפשטא הבעיא דע"א במלחמה מהא דדיגלת דגם בלי סברת דייקא ל"ח למשקר רק לחשש לבדדמי לא איפשטא די"ל דשם מיירי שלא ראה הטביעה כמ"ש הרז"ה אבל עכ"פ נשמע דחשש משקר ליכא אף בלי צירוף דייקא וא"כ שוב י"ל דבהכחשה בחקירות עכ"פ ע"א אומר אמת אך באמת לפי מ"ש בנוב"י דבעיית הש"ס אי נימא דע"י דיוק האשה מתיירא העד לשקר שמא יתברר

שקרו ולזה סגי דיוקא זוטא וגם במלחמה שייך דיוקא זוטא או בעי דוקא דיוקא רבה וא"כ אף דאיפשטא מהא דדיגלת דל"ח למשקר היכי ששייך דיוקא זוטא עכ"פ אבל אכתי י"ל דבהכחשה בחקירות לא תידוק כלל ושוב הפ"א לא ירא לשקר דסובר דאף אם חי לא יתברר שקרו דהאשה לא תידוק כלל, אך באמת לפ"ז א"ש דברי הקהלת יעקוב דאם לא העידו תכ"ד א"כ לא ידע עד הראשון מעדות עד השני שוב ירא לשקר מחמת שהאשה עכ"פ תידוק מעט ויתברר שקרו ונהי דלסוף שיודעת משני העדים לא תידוק אבל עכ"פ העד הי' ירא לשקר וא"כ הי' מקום.

לומר אף דיש הכחשה בין העדים מ"מ י"ל דמועיל דעכ"פ ע"א אומר אמת אך באמת בנו"ב חושש להחמיר בהכחשה בחקירות א"כ גם הכא יש לחוש דחשוב הכחשה בזמן והנה חשש השני מחמת נוטל שכר להעיד לכאורה כיון דעדותו בטל א"כ שוב לא יוכל להכחיש את העד שראהו מת קודם פסח 915 אך באמת לשי' כ"פ נוטל שכר להעיד כשר בעדות אשה משום דל"ח רק פסול דרבנן וכשר לעדות אשה ושוב י"ל דחשוב עדות מכחשת ובפרט לפי דברי כת"ה לא נטל רק שכר בטילה לילך לב"ד י"ל א"כ דבשביל זה לא מיפסל ושוב י"ל דחשוב עדות מוכחשת אך האמת יורה דרכו כיון דלא הכירו רק ע"י הצעטיל שהיה נושאים האנשי חיל א"כ י"ל דנתחלף הצעטיל וידוע שי' כ"פ דאין סומכין על הצעטיל ונהי די"ל דהוי דבר דל"ש מ"מ הכא עדיף לומר דנתחלף הצעטיל כדי שלא יחשב עדות מוכחשת ובפרט דהוכחתי דהכא כיון דלא העידו תכ"ד לשי' הקהלת יעקוב לא נתבטל העדות א"כ שוב יש לצרף הסברא דנתחלף הצעטיל כדי שלא יחשב עדות מוכחשת וז"ב: עתה נדבר מעדות האחרון שראה שישראל פרידמאן מעיר הנ"ל נפל לו בויך-שוסס ונקרע כריסו ונראו הבני מעיים והזיזו ממקומו ולא נראה בו שום רוח חיים והנה שמו וכינוי ושם עירו מועיל לכל הפוסקים אף בלי שם אביו ובפרט בצירף שם עירו והנה הזזה ממקומו חשוב כקבורה ורק שנסתפק כת"ה די"ל דבעי שיהי' הזזה אחר איזה שעות אבל בשעת נפילת החץ י"ל שמא נתעלף באמת כיון דכל בעיית הש"ס בע"א במלחמה הוא רק חשש דרבנן כמ"ש הריב"ש דחשש בדדמי אינו רק מדרבנן ובפרט דהדין אם ניסת לא תצא א"כ עכ"פ כל שהי' הזזה ונראה מזה שהי' באמת מת ממש ולענין חשש חומרא דהוא רק לכתחילה אין להוסיף חומרות וגם יש לצרף עדות הערל שנסע יחד עם העד ר' חיים ואמר לו שהאישי ישראל פ"מ בן ר' מאיר ע"ה נהרג ואף שלא אמר קברתיו ונחוש דגם במסל"ת במלחמה בעי קברתיו כמ"ש ברמ"א סעיף מ"ח דלא כשי' הרי נתן מ"מ מצטרף לעדות הישראל שאמר שראה שהשיג בויך-שוסס והי' מונח כאבן דומם דלשי' רוב הפוסקים גם בב' פסולים ל"ח לבדדמי ואף דהעכו"ם לא אמר מעצמו רק על ידי שאלה ששאלו אם לא ראה איזה איש מעירו וע"ז השיב כזאת מ"מ לפמ"ש בקו"ע אות תט"ו כל שלא נשאל על איש פרטי אכתי חשוב מסל"ת ובפרט דלשי' המבי"ט היכי דכבר נסתלק חשש איסור תורה מועיל עדות עכו"ם אף בלי מסל"ת ועיין שו"ת ד"ח ח"א סי' ל"ג ובפרט הכא שלא נשאל על איש פרטי אם מת רק סתם אם לא ראה איזה איש מעירו עכ"פ לא גרע מספק מסל"ת והיכי דכבר נסתלק החשש איסור תורה לכ"ע מהני עדות עכו"ם בספק מסל"ת וגם יש לצרף עדות ערל קאבין פעטרוי כיון שלא שאלו לו אם ישראל זה חי רק אדרבה אמרו לו שבא מכתב שיבוא לביתו ומכ"ז העכו"ם אמר שנהרג יש הוכחה שאומר אמת דהא

מכוין עדותו שנפל לו חץ בכריסו לעדות הישראל ואמר שרצו לקברו נראה שהזיוז ממקומו ועכ"פ חשוב בכלל ספק מסל"ת עכ"פ חזי לאצטרופי לעדות של ר' נתן ובפרט שכבר עברו כמה שנים, א"כ יש אומדנא דמוכח שמת ועכ"פ איתרע קצת חא"א ע"כ לדעתי יש מקום להתיר אשת ר' ישראל פרידמאן הנ"ל להינשא.

וכל זה שיסכים לזה רב גדול אחד בתו"ר ואז ישבו ב"ד של ג' ביחד להתיר האשה כדין הניסת בע"א והשי"ת יצלנו משגיאות: באעה"ח היום היום יום ד' נשא תרפ"ב קאשוי. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן קי"ג. לרב גדול אחד: בדבר השאלה בא' ששאל חפץ מחבירו לשלחו למקום א' לערל והערל שלח בחזרה בטעות חפץ יקר ונסתפק כת"ה א.

(אם מותר להשוואל להודיע להערל מהטעות ב.) למי שייך הריוח אם להשוואל או להמשאיל: הנה לכאורה אם שייך הריוח להמשאיל י"ל דאין לו לקדש השם בשל חבירו כמפורש בחו"מ סי' קפ"ג דאם שלח ישראל חוב לעכו"ם והעכו"ם שכח החוב דחייב להחזיר המעות להמשלח ואסור לו להגיד להעכו"ם דבשל חבירו אסור לו לקדש השם ויש להביא רא' מהא דכתבו הפוסקים דבגזל לא שייך עדל"ת דחסרון ממון חבירו אסור אף במקום פק"נ כנודע מדברי הראב"ד ז"ל הובא בשט"מ ב"ק דף פ' ועי' תוס' ב"ק דף ס' ובפר"ד ועיין חו"מ סי' שפ"ח וחזינן דאף דכל איסורין מותרין במקום פק"נ חוץ מג' דברים, ואף איסורי כרת ומיתה מותרין במקום פק"נ אפ"ה חסרון ממון חבירו אסור מכ"ש לענין עדל"ת דלשי' כמ"פ גם ל"ת שיש בו כרת אינו נדחה ובפרט ל"ת שיש בו מיתה חמור כמ"ש התוס' יבמות דף ה' ע"ב א"כ מכ"ש דאין עדל"ת בגזל ממון חבירו ועיין בשט"מ כתובות דף י"ט לשיטה ישנה דבגזל אמרינן יהרג ואל יעבור ועיין ח"ס חו"מ סי' א' עכ"פ חזינן דחסרון ממון חבירו אסור לגבי ביטול מ"ע מכ"ש הכא כיון דהנכרי שכח החוב א"כ הפקעת הלוואת עכו"ם מותר מצד הדין והוי לגמרי ממון ישראל שוב אם יודיע להעכו"ם יהי' בזה היזק להישראל בוודאי דאסור להזיק לישראל ממון בידיים כדי שהוא יקדש ש"ש ואף שי"ל כיון דעד עכשיו הי' חייב המעות להעכו"ם רק דעכשיו ע"י השכחה יופקע החיוב מהישראל והוי כזוכה במתנה וא"כ הוי רק כמונע לישראל לקבל מתנה ובזה כ' הרמב"ן ז"ל דל"ח רק גרמא בניזקין ופטור מדיני אדם עיין בקצה"ח סי' נ"ד ונהי דחייב לצי"ש מ"מ י"ל דבכה"ג שמכוין לקדש השם אף חיוב לצי"ש ליכא מ"מ י"ל דזה דוקא היכא דבא ישראל לקבל מתנה חדשה מעכו"ם אז במונע מלקבל המתנה ל"ח רק גרמא אבל הכא דעד עכשיו הי' המעות ביד הישראל בתורת הלוואה וחשוב כשלו לגמרי לכל מילי ועיין אה"ע סימן כ"ח בקידוש אשה בכסף וחייב לה מעות דכ"ז שלא אמר לה כנסי סלע שאני חייב ליכי אינו יכול לומר דידי שקלי ועיי"ש בבי"ש עכ"פ חזינן דקודם הפרעון חשוב הדבר לגמרי של הלואה והראי' דקיי"ל פורע חובו של חבירו שלא מדעתו א"צ לשלם לו דל"ח רק מבריח ארי ולשי' כ"פ גם בפרע לעכו"ם הדין כן ועיין חו"מ סי' קכ"ח א"כ ממילא בשכח העכו"ם החוב נפקע חיוב השבה מישראל וחשוב ממונו למפרע ושוב אם יודיע להעכו"ם הוי כגוזל ממש ממון ישראל ושוב אסור לו לקדש השם ולגזול עי"ז ממון ישראל ועיין שו"ת השיב משה בשני שותפים שיש לא' עליהם תביעה ונתחייב א' שבועות אמת ואין רצונו לישיב

דא"י עי"ז להפסיד לחבירו נהי דראוי להרחיק א"ע אף משבועות אמת כמ"ש הח"ס סי' צ' אבל עכ"פ בשביל חומרא דידי' א"י להפסיד לשותפו ועי' שו"ת בי"ש שהביא דברי הריטב"א מ"ק דבאדם חשוב שאין דרכו ליטבע אף שבועות אמת הוי כנשתתפו אדעתא דהכי עכ"פ בנידון שאלתינו אם ירצה השואל לקדש השם בוודאי דמותר לו אף אם נאמר דהריוח שייך להמשאיל מ"מ מפורש שם ברמ"א דאם שלח שליח לגבות חוב מעכו"ם והנכרי נתן יותר דמותר להגיד להעכו"ם וממילא אף אם לא הגיד שייך הריוח להשליח וכ' בסמ"ע דהכא מותר להגיד כיון שלא זכה הישראל עוד בהמותר מהחוב דהא לא הגיע לידו משו"ה מותר לו להגיד להעכו"ם וחזינן סברא הנ"ל דכיון דהמלוה לא זכה עוד בהמותר הוי רק כמונע חבירו לקבל מתנה ול"ח רק גרמא בניזקין ושוב מותר לו לקדש השם דל"ח עדן ממון חבירו ואף שי"ל דתיכף שבא ליד השליח הוי כזכה בשביל המשלח דהא בחוב קיי"ל תן כזכי כמפורש בחו"מ סי' קכ"ה ובפרט הכא דהמלוה שלחו לגבות חובו אך באמת ידוע שיטת התוס' ב"מ דף ע"א דבעי שיהי' שליח של המזכה ושוב כיון דאין שליח לעכו"ם ל"ח עוד כבא ליד המלוה ובפרט אף א"נ כשי' הריטב"א ועיין מח"א מ"מ הכא על מותר מדמי החוב לא עשאו שליח דלא עלה בדעתו שהנכרי יטעה א"פ א"כ עדן לא זכה ישראל א"כ הוי רק כמונע חבירו מלקבל מתנה וליכא רק איסור מטעם גרמא בניזקין וכשמכוין לקדש השם ליכא שום איסור ושוב מפורש שם ברמ"א דכיון דהשליח מותר להגיד להעכו"ם א"כ ליכא להמשלח נ"מ אם יחזיק השליח לעצמו או יחזור להעכו"ם שוב שייך להשליח א"ב פשיטא דבנ"ד לע"ע לא זכה המשאיל עוד בהחפץ שנשלח בטעות דהא החפץ הנשאל הי' באחריות השואל ולשי' התוס' ב"מ דף ק"ג בספק בחפץ השואל אם כבר כלתה זמן השאלה חשוב השואל מוחזק ובתוס' ב"ב דף ס"א משמע להיפוך ועיין קצה"ח ונה"מ סימן מ"ב דהוכיחו דהעיקר כתוס' ב"מ ועיין בספרי ח"ב סי' מ"ו עכ"פ לע"ע החפץ הנשאל בחזקת השואל קאי ומי ששלח החפץ בחזרה לא ידע כלל אם הוא חפץ שאול א"כ לא נתכוין לזכות להמשאיל ובפרט דחפץ השני נשלח מעכו"ם ושייך לומר אש"ל לעכו"ם ושוב לא זכה עוד המשאיל בהחפץ ושוב מותר לו להגיד דהעכו"ם ולקדש השם דלגבי חשש גרמא בניזקין לחבירו מלקבל מתנה מותר לו לקדש השם ושוב ליכא פסידא (המשאיל במה שמחזיק בו לעצמו ושוב א"א לו להוציאו מיד השואל ובפרט דהשתא השואל מוחזק בחפץ השני ל"מ לשי' התוס' ב"מ אף בגוף חפץ הנשאל אפ"ה חשוב השואל מוחזק בכל ס' דיזמן ואף לשי' התוספת ב"ב דף ס"א זה רק באם הס' בגוף חפץ הנשאל אז אמרי' בדבר שסופו לחזור חשוב מוחזק ועיין מהראנ"ח הובא בקצה"ח סי' מ"ב אבל הכא דשלחו בחזרה חפץ אחר ויש ס' שמא אין צריך ליתן זה להמשאיל א"כ שפיר השואל חשוב מוחזק וא"א להוציא מס' ואף דבחו"מ שם סי' קפ"ג בהוסיפו במדה בדבר שי"ל קצבה שייך הריוח לחצאין ולשי' רש"י ז"ל הטעם דיש ס' למי נתכוונו לוותר אם לשליח או לבעל המעות ולכך חולקין וחזינן דל"ח השליח בכלל מוחזק מ"מ יש לחלק דשם היתרון מעורב בכל המקח וגוף המקח בוודאי כבר זכה בו הלוקח ע"י משיכת השליח וגם מסתמא הם בכליו של לוקח ועיי' תוס' ב"מ דף ב' דמה שהשליח תופס בשבילם הוי כאלו הם מוחזקין א"כ שפיר השליח ל"ח בכלל מוחזק דאם נתכוונו להוסיף להמשלח זכה בו תיכף ע"י קבלת השליח אבל הכא דהוא מעכו"ם וקיי"ל אשלעכו"ם ובפרט דהוא

חפץ חדש א"כ עכ"פ ל"ח המשאיל מוחזק ושוב מס' א"י להוציא מהשואל ולכאורה הי' מקום לומר עפ"י מתני' דב"מ דף ל"ה ע"ב בשוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר דאמר ר"י כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו א"כ לכאורה גם כאן י"ל דאין לו להרויח ע"י חפץ חבירו אך באמת שם יפסיד המשכיר מכיסו א"כ שפיר אין סברא שהשוכר ירויח והמשכיר יפסיד אבל הכא דהשואל ישלם להמשאיל בעד חפץ השאול א"כ שפיר י"ל דא"א להוציא הרויח מיד השואל ועיין שו"ת בית שלמה ושו"ת מהרי"א הלוי לענין מי ששילם סעקפראציע מבית חבירו למי שייך מעות הסעקראציע בעד בית הנשרף ע"כ הדין ברור דא"א להוציא מיד השליח רקדמי שיווי חפץ הנשאל וז"ב בס"ד: באעה"ח יום ה' ר"ח שבט תרע"ו לפ"ק ווייצען.

הק' שמואל ענגיל אבד"ק ראדמישלא כעת בין הגולים פה ק"ק הנ"ל. סימן קי"ד להרב הה"ג מו"ה משה שענהפעלד נ"י אבד"ק ליקאווע.

בדבר שאלתו שבכפר אחד תמיד הי' שם מנין ואיש אחד שמו ראובן שדר סמוך לכפר הי' הולך לכפר אחר למנין מקום רחוק קצת אך כעת מחמת שאיזה אנשים נלקחו להצבא לא יוכל להיות מנין בכפר הראשון רק אם ילך ראובן הדר בסמוך להם למנין שלהם ואם לא ילך ראובן אצלם ישארו הרבה אנשים שלא יוכלו לילך לשום מקום להתפלל בציבור כי לא נמצא בתחום שלהם שום מנין אך ראובן ירא לילך אצלם מחמת תרעומות האיש שרגיל להיות מנין בביתו וע"י שילך ראובן למקום אחר לא והי' לו מנין בביתו רק הוא יוכל לילך למקום אחר להתפלל בציבור כי נמצא בתחומו הרבה מנינים זה תורף השאלה והנה ידוע הדין המפורש באו"ח סימן קנ"ג דמי שהוחזק להיות בהכנ"ס בביתו אין לשנותו אך באמת מיירי שיכולים גם עכשיו להתפלל במקום שהתפללו עד עכשיו ולא יתבטלו מתפלה בציבור אז אף שיש להם איזה טעם לשנות המקום שפיר אין ליקח הזכות מאותו איש שהוחזק להיות בהכ"נ בביתו או משום חשדא כהא דמערבין בבית ישן או דאסור ליקח חזקת חבירו דכמו מי שהוחזק באוראנדא אסור לקלקל חזקתו דחשוב כפוסק חיותו וה"ה דאסור ליטל ממנו חזקת המצוה דהפסד מצוה חשוב כהפסד ממון כמ"ש בתוס' פסחים י"א אבל בנ"ד שלא ילך כל המנין למקום אחר וגם ראובן בעצמו שרוצה לילך למקום אחר להתפלל הוא לכוונת מצוה כדי לזכות לכמה אנשים שיוכלו להתפלל בציבור ובלעדו יתבטלו מתפלה בציבור ובעה"ב זה שיש עכשיו מנין בביתו לא יתבטל מתפלה בציבור שיוכל לילך לכמה מקומות הסמוכים להתפלל שם בציבור א"כ י"ל דהוא בעצמו מחויב לוותר על זכותו וטרחתו בכדי שיזכו איזה יהודים בתפלה בציבור וכמ"ש השט"מ ב"מ דף ל"ב ל"ב בהא דקאמר שם בש"ס פעמים שאתה מתעלם כהן ובבה"ק ופריך ותו מי דחינן איסורא מקמי ממונא ופי' השט"מ דנהי דהשבת אבידה הוא עשה מ"מ בעל האבידה מחויב לוותר על זכות ממונו כדי שלא יעבור הכהן בלאו דטומאה ה"ה הכא וכמ"ש דהבעה"ב אין לו הפסד ממון רק קצת זכות שהתפללו בביתו מחויב לוותר על זכותו כדי שיזכו איזה אנשים בתפלה בציבור וכ"א מחויב לסייע לחבירו בעשיית המצוה מדין ערבות ועי' ר"ן פ"ב דקדושין דאשה המתקדשת עושת קצת מצוה בקידושין אף שאינה מחויבת בפו"ר במה שמסייעת לבעל ומפורש במ"ל פ"א מכלאים דמי שיוכל להפריש חבירו מאיסור ואינו מפרישו עובר בלפ"ע ועיין פמ"ג או"ח סי' תמ"ד וכמו דמחויב להשיב אבידת חבירו ה"ה דמחויב לסייע לו שיוכל לקיים

מצוה כמ"ש התוס' פסחים י"א דהפסד מצוה חשוב כהפסד ממון ובפרט תפלה בציבור שהוא מצוה דרבים ומתירין לשחרר עבד כמפורש ברכות דף, מ"ח מכ"ש דמחויב בעה"ב הזה לוותר זכותו שיש לו פ"י עשיית מנין בביתו כדי שיזכו רבים בתפלה בציבור ואף דכ' בשט"ע ב"ק דף פ' דממון חבירו אסור אף במקום פק"נ וה"ה די"ל דבשביל זכות אנשים אחרים שיזכו בתפלה בציבור אין לקלקל זכות אדם אחר אך באמת בש"ע חו"מ סי' קפ"ח מפורש דמותר ליקח ממון חבירו במקום פק"נ ורק דצריך לשלם אח"כ ועיין תוס' ב"ק דף ס' ובפר"ד מכ"ש הכא דאין כאן הפסד ממון לשום איש רק קצת זכות וטירחה בוודאי דבעה"ב זה בעצמו מחויב לוותר זכותו כדי שיזכו רבים בתפלה בציבור שהוא מצוה רבה דאין תפלתו של אדם נשמעת אלא בציבור כמפורש בתוס' ע"ז דף ד' א"כ בוודאי דבעה"ב הזה בעצמו יהי' לו זכות במה שיסכים שראובן ילך למנין האחר וא"כ אף אם ימחה מ"מ לשי' הרשב"א קידושין כ"ג במידי שהוא זכות גמור לאדם אף אם מוחה מ"מ יכולין לזכות בעבורו וכסברת הרמב"ם ז"ל בהא דכופין אותו עד שיאמר רוצה אני דזה הוי רצון לחלק הצורה מכ"ש הכא דאין צריכין להפקיע זכות ממון של בעה"ב זה בוודאי דאין ביכולתו לעכב על ראובן שרוצה לסייע למצות תפלה בציבור לכמה אנשים וז"ב בס"ד: באעה"ח עש"ק וירא קול מבושר לפ"ק קאשוי יע"א.

הח' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן קט"ו כבוד הרב הגאון המפואר כש"ת מו"ה יהוד' ריב וואלקאן שליט"א (ז"ל) אב"ד ברזאסטיק.

בדבר שבקהילתו עמדו איזה אנשים לאפות מצות בביתם. וכת"ה ראה שהאפי' אינה בהכשר עפ"י דתה"ק.

כי אצל האופים שהי' תחת השגחת כהדר"ג יש משגיחים כראוי ואצל היחידים א"א שיהי' בהשגחה כפי הנצרך. וכ"ת הזהיר אותם שלא יעשו כזאת ולא שמעו לקולו ושואל אם רשות ביד כהדר"ג עפ"י דתה"ק לאסור המצות שלהם.

וזה תשובתי: הנה זאת ידוע כי אפיית המצות הוא דבר גדול וצריך זהירות גדול וממש קשה ליזהר בכל מה דצריך עפ"י דין ועכ"פ אם הרב אב"ד משגיח ע"ז בוודאי רואה שהכל יהי' עפ"י דתה"ק. ומפורש בסי' ת"ס בשם הרא"ש דצריך הת"ח לעמוד בעצמו בשעת אפיות המצות ועיין בח"י שם סק"ד מ"ש שאין לסמוך על נשים רק צריך השגחת ירא ד', ועיין בפמ"ג סימן תנ"ט בא"א אות ד' מ"ש בזה בשם הב"ח ובסי' ת"ס במש"ז אות ב' ובא"א אות א' ומי שמעיין שמה תסמר שערות ראשו מגודל הזריזות שצריך לזה.

ובקל יוכל לבוא לידי חשש איסור כרת ח"ו. עכ"פ אם הדבר עומד תחת השגחת הרב אשר הוא בקי בכל הלכות השייכות לזה והוא יר"ש בוודאי משגיח בכל מה דאפשר ובוודאי יש לו סייעתא דשמיא שינצלו בני ח"ו ממהו חמץ לא כן אם ח"ו יעיזו פנים נגד כדהר"ג וכ"א יבנה במה לעצמו לעשות כל מה שלבו חפץ בוודאי יצמיח מזה כמה מכשולות באיסור חמץ.

ובפרט שכהדר"ג רואה שע"י שאופין בביתם באין לכמה מכשולות הדבר ברור שיוכל כהדר"ג לאסור המצות שנאפין שלאבהשגחת כהדר"ג. כי כן דעת רוב הפוסקים דתקנת הקהל חל אף במידי דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי ואף להחולקים בזה.

מ"מ כתב מרן זי"ע בשו"ת ד"ח דעכ"פ מצד המנהג יכולין לתקן ומכ"ש במידי שהוא למיגדר מילתא. ובפרט הרב דמתא שיש לו יותר כח מט"ה כמפורש בחו"מ סי' רל"א ועי' תשו' ח"ס יו"ד סימן ה': וא"כ פשיטא דאם הרב עושה תקנה למיגדר מילתא חלילה לשום איש למרות בו.

ומפורש ביו"ד רכ"ח דהנשבע שלא לכנוס בתקנת הקהל דלא חל השבועה ובט"ז שם כתב דאם התקנה למיגדר מילתא הוי שבועת שוא וא"י כלל להתיר שבועתו. מכ"ש בעניני מצות שצריך השגחה יתירה בוודאי יוכל הרב לאסור המצות שנאפו שלא בהשגחתו.

ואך למותר להרבות בדברים בזה. כללו של דבר אני מצטרף א"ע להגיד דעתי שכל המצות הנאפים בלי השגחת הרב דמתא המפורסים לת"ח וירא ד' ואם יכריז איסור עליהם בוודאי חלילה לשום איש ישראל לאוכלם בחג הפסח והפסד מצוה חשוב כהפסד ממון כמ"ש בתוספת פסחים דף מ"א ובפרט בל"ת מחויב לבזבז ממונו כמפורש בש"ע.

אקוה כי היראים דאנשי קהלתו ישמעו לדבריו ויאכלו רק המצות שנאפים בהשגחת כהדר"ג ואז יאכלו ענוים וישבעו: באעה"ח ועש"ק תזריע תרס"ח ראדמישלא. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן קט"ז. להרב הה"ג מו"ה יעקב שלום קליין כעת אבד"ק האלמין שליט"א.

בדבר עגונה שבעלה צוה לסופר לכתוב גט וליתנו ליד שליח להולכה ומינה ג"כ עידי חתימה ובכתב הרשאה לא נכתב מי המה העידי חתימה ונשכח הדבר מי המה העידי חתימה אי יש להתיר ליתן הגט בעידי מסירה לחוד: הנה באמת קיי"ל דגט כשר בדיעבד אף בלי עידי חתימה כמפורש בש"ע סי' קל"ג אם מסרו בעידי מסירה בלי עידי חתימה כשר.

אך עיקר החשש משום דבגט ע"י שליח חמור טפי כמפורש בסי' קמ"א סעיף י"ב. וחזן לזה מפורש בפת"ש סק"ג דאדרבה כיון שמינה גם עידי חתימה וכיון דמצד תיקן עולם צריך להיות עידי חתימה א"כ יש קפידא דהבעל ואם יתנו בלי עידי חתימה יהי' שינוי מציווה בעלה ובטל השליחות ואף לשי' הפוסקים דל"ב שליחות בכתיבה עכ"פ אם נכתב שלא בציווי הבעל הוי כשלא נכתב לשמה והנה באמת בשו"ת ברית אברהם הובא שם בפת"ש דעתו להקל דאם לא הי' השינוי בדבר המעכב מה"ת עכ"פ הגט כשר.

וחזן לזה נלע"ד דאף אם נימא כשי' המשכנות יעקב דזה חשוב שינוי ובטל כל השליחות זה רק אם הי' משנים בכוונה מציווי הבעל אז י"ל דהבעל הקפיד שלא ישונה דבר מכפי אשר ציווה אבל הכא דמחמת שכחה לא יוכלו לקיים דבריו א"כ יש אומדנא גדולה שאם הי' עולה על דעתו שישכחו מי המה העידי חתימה הי' מסכים לסדר הגט אף בלי עידי חתימה דהא עיקר כוונתו הי' למען לא תשאר עגונה וא"כ שפיר י"ל דהבעל אינו מקפיד

ע"ז ושוב והי' הגט כשר בדיעבד ומצינו דאומדנא גדולה מהני אף בדבר התלוי בדעת שניהם כנודע מהא דהמירה אחות המשודכת דכ' הרא"ש דהקשר בטל.

ועיין שו"ת אגרא רמא סימן א' באי שעשה שליח למסור חמצו והשליח התנה תנאי שע"ז גרע הקנין וכתב דל"מ תנאי של השליח לבטל הקנין דלא עשאו שליח רק למכור אבל לא לגרע כח המכירה ועפ"י סברת הרשב"א קידושין כ"ג דל"א יד עבד כיד רבו רק לזכות האדון אבל לא לחובתו. ואי די"ל כיון דהשליח שינה מציווי המשלח כל השליחות בטל ע"ז אמרינן משום דניחא לי' שלא יעבור בב"י מסכים שגם אם ישנה השליח באיזה דבר אפ"ה לא יתבטל עיקר שליחתו עיי"ש ה"ה הכא כיון דניחא לו שיתנו לה הגט כדי שלא תשאר עגונה א"כ מסכים שגם אם ישנה השליח באיזה דבר אפ"ה לא יתבטל עיקר שליחתו ליתן הגט ובפרט שהשינוי הוא מחמת אונס בוודאי אמדינן לי' לדעתו שלא רצה לחזור מגוף השליחות.

ונודע סברת הט"ז סי' של"א דמחמת נוחותא דמצוה אמרינן אמ"ל. א"כ לענ"ד י"ל דשפיר מותר ליתן הגט בעידי מסירה לחוד: ובפרט שיש לה מכתב תעודה מהרוטין-קריין שבעלה מת.

ונהי דקשה לסמוך על זה כאשר כבר הארכתי בכמה תשובות. אף שנדפס כעת תשובת ש"ב הגאון המפורסים ר' יוסף ענגיל זלה"ה להתיר ע"י תעודות ערכאות.

אך באמת קשה לסמוך על זה. אך יען שכבר עברו כמה שנים ולא נודע ממנו א"כ קרוב הדבר שמת כמ"ש הח"ס דעכשיו יש בי דואר קבוע.

ועכ"פ י"ל דמה"ת וודאי מהני ע"י מכתב ערכאות בצירוף שכבר עברו כמה שנים ועכ"פ אם ניסת לא תצא. א"כ לענין חשש דרבנן שפיר נוכל לסמוך על סברת הנ"ל וליתן לה הגט בעידי מסירה לחוד.

ואח"כ תחלוץ. ואז בוודאי תהי' מותרת מצד תעודות הערכאות שמת וליתר שאת יועיל הגט כנלע"ד ברור להלכה בס"ד והשי"ת יצלינו משגיאות: באעה"ח א' תצא תרפ"ב קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן קי"ז.

להרב המה"ג חו"פ מו"ה אשר זעליג גרינ-צווייג נ"י אבד"ק דא לה א. בדבר שאלתו אשה אחת שהי' לה ג' אנשים ר"ל ועם הראשון הי' לה בן והראשון נהרג והשני מת כשהי' בן ס"ט שנים והג' לא הי' בבריאיות כשנשאה והיא אשה עני' ואחד רוצה לישא אותה ואינו מפחד אי מחוייבים למחות בו מלישא אותה: והנה באמת יפה הביא כת"ה דברי הרמ"א דבנהרג ליכא איסור קטלנית וכת"ה כ' הטעם למ"ד מעיין גורם א"כ זה רק במת מחמת חולי י"ל דמעיין שלה גרם החולי אבל למ"ד מזל גורם א"כ גם בנהרג יש לאסור ועפ"י ז' י"ל לפמ"ש הפוסקים דבג' אנשים יש לחוש אף למ"ד מזל גרם א"כ בג' אנשים יש לחוש אף במת ע"י הריגה ובפרט דבב' אנשים דרק מס' מחמירין כרבי א"כ היכא דיש לתלות שמת לא ע"י סיבת מעיינה יש ס"ס להתיר ואף שכ' הפמ"ג או"ח דבסכנה י"ל דגם ס"ס ל"מ מ"מ הכא ל"ח סכנה ברורה דאם ניסת ל"ת שוב מהני ס"ס ונודע שיטת הנמ"י דבכל מילי ד"ת מחמירין כרבי עיין תב"ש סימן ק"ל ובבכור שור

בסופו ולפ"ז בג' אנשים יש לחוש גםבנהרג ובאמת בפ"ת הביא בשם הרדב"ז די"ל בג' אנשים דהוי וודאי קטלנית גם במת בדבר יש להחמיר והנה גם בעלה השני שהי' בן ס"ט שנים הנה בב"ש כ' דבזקן י"ל דל"ח קטלנית ובח"ס כ' דיותר מבן שבעים חשוב זקן לענין זה וראיתי בהג"ה חכמת שלמה דקודם שהוא בן שמונים כיון דהדין דבשולח גט נותן בחזקת שהוא קיים ע"כ דל"ח זקן אבל ביותר משמונים דחוששין שמא מת ע"כ דהוי דבר שכיח שימות שוב ל"ח קטלנית באמת דבריו צ"ע דמפורש בתוס' יומא דף נ"ה דגם בזקן שהגיע לגבורות רק מפני חומר א"א חוששין למיתה א"כ ע"כ דהוא רק חומרא דרבנן א"כ שוב א"א לצמוח מזה קולא לענין סכנה ובאמת י"ל לפמ"ש בטו"ז יו"ד סי' שצ"ז דבחזקת חי נהי דחשוב חזקה מ"מ כיון דהוי בכלל חזקה העשוי להשתנות א"כ כשמת לפנינו שוב מחזקינן ריעותא אלמפרע.

ובנו"ב כ' דהיכא דעכ"פ נולד ריעותא בחזקה קמייתא קודם שראינו השתנות שוב אם נשתנה אח"כ הדבר מחזקינן בוודאי הריעותא על למפרע א"כ שפיר י"ל כדברי הג' הנ"ל, דאחר פ' כיון דעכ"פ חוששין מדרבנן שמא כבר מת ומחמירין לענין הגט א"כ נהי דמה"ת אכתי מוקמינן אחזקת חי עכ"פ כשמת באמת שוב מחזקינן דוודאי מת מחמת זקנה שוב ל"ח קטלנית דיותר יש לתלות דזיקנה גרם לו המיתה מלומר דמעיינה גרם דזה הוי נגד רובא דעלמא דרוב נשים אין גורמין מיתה לבעליהן אבל קודם פ' דכ"ז שלא ראינו שמת ל"ח אף לענין איסור א"א ע"כ דאין לנו שום ספק דזיקנה גרם לו המיתה א"כ גם בראינו שמת יש יותר לתלות דמעיינה גרם: אך באמת י"ל להיפוך דאף דכ"ז שלא ראינו שמת לא חיישינן אף מדרבנן דחזקת חי חשוב בירור אבל במת אף אם אינו בן פ' מ"מ כיון דרוב אנשים בעו"ה מתים בפחות מבן פ' א"כ יותר יש לתלות דמת בסיבה הטבעית עכ"פ גם לשי' הח"ס בפחות מבן שבעים ל"ח זקן לענין איסור קטלנית אך באמת בשו"ת בית יצחק חאה"ע סי' מ"ה דעתו להקל אף בפחות מבן שבעים אם כבר הוא יותר מבן ס' עיי"ש שכתב בהא דאביי שם כבר מתו שני בעלים קודם שנשאה אביי א"כ כשמת אביי אמ"ל דהיתה עוד קטלנית מקודם ודוקא לצרף מיתת הזקן יותר מבן ס' לא מצרפין אבל אם כבר הי' לה ב' אנשים מקודם נהי דמי שמקיל כרשב"ג אין מוחין בידו מלישא אותה עכ"פ כשמת אח"כ אמרינן אמ"ל דהיתה עוד קטלנית מקודם וכמ"ש הש"ך יו"ד סי' קפ"ז דבראיתא ג"פ מחמת תשמיש ובדקה בשפופרת ולא ראתה ואח"כ שימשה פ"א וראתה שוב חשובה מוחזקת ברדמ"ת דנתגלה שלא הי' רפואה ברורה ועיין שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קמ"א שמקיל ג"כ ביותר מבן ס' דל"ח קטלנית יצא דבנ"ד שהשני הי' זקן וא"כ א"נ דבזקן לא שייך דין קטלנית ביותר מבן ס' א"כ שוב גם אם ניתלו דהראשון והג' מתו מחמת מעיינה מ"מ לא חשיבה קטלנית כמ"ש הפוסקים דבעי שיהי' רצופים וכמו ברדמ"ת דאם הי' ביאה של היתר בנתים דל"ח רדמ"ת א"כ שוב יש לסמוך דביותר מבן ס' ל"ח קטלנית אבל אכתי י"ל להיפוך דדוקא אם גם לא ניתלו בזיקנה בפחות מבן שבעים אכתי לא יהי' רק ב' אנשים א"כ יש ספק שמא קיי"ל כרשב"ג לכך יש לסמוך דביותר מששים חשוב זקן אבל הכא לשי' הח"ס דבפחות מבן שבעים ל"ח זקן א"כ גם לרשב"ג חשיבה קטלנית א"כ י"ל דלא ניקיל בפחות מבן שבעים אך באמת בכל אחד מהאנשים יש במה לתלות הראשון נהרג ר"ל וליכא חשש למ"ד מעיין גורם ובב' יש לתלות דחשוב זקן כשהוא יותר מבן ס' ובג' יש

לתלות דמת מחמת חולה שהי' לו קודם הנישואין ועיין בספרי ח"ב סי' נ' שהבאתי שיטת כמ"פ המקילין באיש שהי' חולה קודם הנישואין והבאתי משו"ת בית שלמה שהביא מש"ס דנדה ס"ו דשימשה סמוך לווסתה תולין בווסת וכתבתי דרק לענין רדמ"ת דרבנן מקילין לתלות בווסתה וגם עפ"י שי' הרז"ה דקביעות ווסת ל"ח רק בדבר ברור וא"כ רדמ"ת דהוא מטעם ווסת התשמיש א"כ כשיש לתלות בווסתה הקדום ל"ח דבר ברור עכ"פ שי' רוב הפוסקים דיש לתלות בחולי בעלה שהי' לו קודם הנישואין וגם שיטת הנוצר חסד דביש לה בנים ל"ח קטלנית עכ"פ שיטת רוב הפוסקים להקל באם הבעל הי' חולה ושם בשו"ת בי"צ מצרף שי' הנוצר חסד עכ"פ נהי דאם כבר מתו ג' בעלים קשה להקל מ"מ כיון דבכל אחד יש במה לתלות הראשון נהרג והי' לו בן ממנו והב' י"ל דחשוב זקן והג' יש לחלות בחליו הקודם א"כ בכה"ג מי שרוצה לישא אותה והוא דבר מצוה לפרנס אלמנה עניי' אף דבשביל זה אין להקל שום קולא מ"מ עכ"פ חזי לאיצטרופי לכל הנ"ל ע"כ מי שאינו מקפיד אין למחות בידו והח"ס צירף להיתר בנחשדת שם הוי כמשדלת בדברים וחשוב הצלת רבים מעבירה כמ"ש התוס' גיטין ל"ח אבל בנ"ד ל"ש זה עכ"פ לדינא יש להתיר בנ"ד: באעה"ח אור יום ו' עש"ק מ"ג למב"י תרפ"ב לפ"ק קאשוי.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן קי"ח.

להרב הה"ג מ' משה טענינבוים האב"ד מילדוי נ"י. בדבר שאלתו בנשחט ביום ד' בר אווזא ונתבשלה ושימשו בכלים והשומן שהי' מבר אווזא הנ"ל עירבו בתוך שאר שומן שהי' רוב נגד השומן מבר אווזא הנ"ל.

ואח"ז ביום ה' נשחטו עוד שני בר אווזות ונתערבו ג' הקורקבנין היינו שנשאר קורקבן מהבר אווזא שנשחט ביום ד' ונתערב בתוך שני הקורקבנין שהי' מבר אווזות שנשחטו ביום ה' והי' הרבה שומן על הקורקבנין. ואחר שנפתח קורקבן אחד והסירו את השומן ראו מבפנים שיש בהקורקבין נקב בפנים אך לא מצאו שום מחט וניכר שבא ע"י חולי אך לא הי' אפשר לבודקו אם לא ניקב מעבר לעבר כי האשה עסקה הרבה במקום הנ"ל ויש לתלות שניקב ביד האשה מעל"ע גם הי' הרבה שומן על מקום הנקב והבר אווזא אינו מפוטם רק הוא שומן הבא מתולדה.

ויש הוכחה שהקורקבן הטריפה הוא מבר אווזא שנאכל כבר היינו כמפורש בסי' ק"א. ושם מפורש דקשה לסמוך על זה להתיר, רק במקום שיש עוד צד להקל מצרפין.

ועתה יש ספק שמא הקורקבן הטריפה הוא מב' בר אווזות שנשחטו ביום ה' וא"כ ב' האווזות הם טריפה כדין חד שנתערב בחד. ושמא האווזא הראשונה הי' טריפה.

ויש חשש על השומן שעירבו לשאר השומן גם יש חשש על הכלים שנשתמשו זה תורף השאלה בקצרה: הנה בגוף הדין אם נחשוב הקורקבן הזה לוודאי טריפה א"כ יש חשש על השומן. גם על שני בר אווזות שמא הטריפה הוא אחד מהם.

ואף שיש על כל אחד ס"ס שמא ליכא כלל איסור בב' האווזות היינו שהראשונה הי' טריפה. וגם אם הטריפות הוא באחד מהם מ"מ שמא זה הוא הכשר.

אך באמת ל"ח ס"ס דחד בחד חשוב כגופו של איסור וכמפורש בש"ך דספק טריפה שנתערב חד בחד דאסור דחשוב איקבע איסורא וה"ה הכא כיון דעכ"פ א"א להתיר לאכול את שניהם דאז יהי' כאוכל ספק איסור תורה שוב גם לאכול אחד מהם אסור. ובפרט דהוי כעין ס"ס דסתרי דאם נרצה להתיר הבר אווזות נצטרך לאסור השומן.

ואם נרצה להתיר השומן מטעם דמה"ת בטל ברוב ויש ספק שמח השומן הי' מבר אווזא הכשירה והוי ספק דרבנן היינו ס"ט שנפל לתבשיל ויש רוב להתיר ולא נודע עד אחר שנתערב דבכה"ג מתירן ספק דרבנן ע"י גילגול. אבל אם נרצה להתיר השומן שוב צריכין לאסור הבר אווזות והוי ספק דסתרי אהדדי וא"א להקל כלל ועיין באו"ח סימן תס"ז לענין שאכל בשר ומצה ובפיו הרגיש חטה וספק אם הי' במצה או בבשר דאם הבשר ניתן בכלי זה כשהי' צונן וא"כ גם אם הי' נמצא על הבשר אפ"ה הי' כשר דאין מחזיקן ריעותא ממקום למקום ושוב יש להתיר גם המצה מכח ספק דרבנן להקל אבל אם נפל הבשר על כלי זו בעודו רותח וא"כ כשהי' נמצא על הבשר הי' אסור דהא מחזיקן ריעותא מזמן לזמן.

ואף די"ל לענין הבשר סד"ר לקולא היינו שמא הי' במצה. מ"מ אם נרצה להתיר הבשר נצטרך לאסור המצה ואם נרצה להתיר המצה נצטרך לאסור הבשר שוב א"א להקל ומקורו מדברי התוס' ביצה די"ד דגם בספק דרבנן מ"מ א"א להקל בספק דסתרי אהדדי ועיין תוספת ב"ק די"א: אך באמת גם הקורקבן שנמצא בו הריעותא עכ"פ ל"ח בכלל וודאי טריפה כיון שלא הי' אפשר לבדקו אם ניקב מעל"ע ואף בניקב ע"י מחט לשיטת הש"ך ז"ל אם לא בדקו אחר נקב מעל"ע כשר ואף להנ"ז המחמיר וכן דעת התב"ש דבדיקה אחר נקב מעל"ע מעכ"פ מ"מ עכ"פ ל"ח רק ס' טריפה א"כ שוב כשדנין על השומן המעורב אף אם וודאי נתערב בו השומן מהבר אווזא הס' טריפה אפ"ה יהי' מותר מטעם ס' דרבנן לקולא כיון שלא נודע הספק רק אחר שנתערב וא"כ שוב יש להתיר הב' בר אווזות הנשארים מטעם ס"ס שמא ליכא כלל טריפות בכל הג' בר אווזות ושמא עכ"פ לא נתערב הס' טריפה בתוך השני ב"א האחרים וכיון דגם אם נתיר השומן לא נצטרך לאסור הבר אווזות האחרים שוב יש להתיר את שניהם דלענין השומן אמרי' ס' דרבנן לקולא ושמא ליכא כלל ספק טריפה היינו שלא הי' נקב מעל"ע וממילא ל"ח ספק דסתרי דבב' האווזות הנשארים אמרינן ג"כ ס"ס שמא ליכא טריפה כלל ושמא עכ"פ לא נתערב בב' בר אווזות הללו.

ודמי למ"ש שם בסי' תס"ז דאם החטה שבורה יש להתיר המצה מטעם סד"ר כיון דגם אם תולין שהי' בבשר אפ"ה יהי' הבשר מותר מטעם ס"ס שמא הוא כמעוכל ושמא נפל כשהוא צונן וכיון שאפשר להתיר הבשר ומצה שוב אמרינן לענין מצה סד"ר לקולא. והבשר מותר מטעם ס"ס והכא ג"כ מתירן הכר אווזות מטעם ס"ס שמא הקורקבן שנמצא בו הריעותא אינו מהם ושמא הוא כשר ואפ"ה יהי' גם השומן מותר מטעם סד"ר דשמא ליכא טריפות כלל היינו שלא הי' נקב מעל"ע ובפרט הכא שיש הוכחה שהקורקבן שנמצא בו הריעותא הוא מבר אווזא הראשונה שנאכל כבר.

נהי שקשה לסמוך על זה מ"מ הכא שבלא"ה יש ס"ס להתיר הבר אווזות שוב מצרפינן הוכחה זו שבוודאי ליכא כלל ספק טריפות בהשני אווזות. ואפ"ה יהי' השומן ג"כ מותר

אף שעכ"פ מועיל הוכחה הנ"ל לאסור ולתלות שהקורקבן שנמצא בו הריעותא היא מהנאכל ושוב השומן שנתערב הוא מאיסור מ"מ והי' מותר מטעם ספק דרבנן ולקולא: וגם לענין הכלים ג"כ י"ל אם לא נודע הספק עד אחר מעל"ע שוב הוי ספק דרבנן דשמא לא הי' שום טריפות ושוב כיון דאף אם נתיר שני הבר אווזות וניתלי שהספק טריפות הי' בבר אווזא הראשונה מ"מ יהי' הכלים מותרים א"כ שוב ל"ח ס"ס דסתרי ושוב תולין שהטריפות הספק הי' מבר אווזא שכבר נתבשל אבל אם בשעה שנודע הס"ס עדן הכלים בני יומא א"כ אם ניתלי שהריעותא הי' בהנאכל נצטרך לאסור הכלים א"כ גם לגבי הכלים חשוב ס"ס להיתר שמא לא ניקב הקורקבין מעל"ע ושמא הוא מבר אווזות שלא נתבשלו וא"כ כמו דלגבי השני בר אווזות יש ס"ס יש להכלים ג"כ ס"ס להתיר.

ולהתיר שניהם א"א דמ"נ יש ספק איסור או בבליעת הכלי או בהשני בר אווזות ושוב ס"ס דסתרי אהדדי ל"מ כמ"ש התוספת ב"ק די"א. ואף דמקצת פוסקים כ' דאם עכ"פ ספק אחד אינו סותר מצרפין לס"ס אף כשספק השני סותר מ"מ מקצת פוסקים כ' להיפך אך באמת הכא הכלים א"א להתיר מטעם ס"ס אף אם לא הי' הבר אווזות השנים בעולם אפ"ה כיון שיש הוכחה שהקורקבן שנמצא בו הריעותא הוא מבר אווזא שנשתמש ממנו בכלים א"כ נהי דא"א לסמוך ע"ז לקולא מ"מ יועיל לחומרא שלא והי' חשוב ס"ס לגבי הכלים וכיון שע"כ הכלים יצטרכו הכשר מס' שוב נוכל להכשיר הב' בר אווזות מטעם ס"ס שמא אין שום טריפות ושמא הקורקבן הנמצא בו הריעותא הוא מהנאכל כבר יצא דב' אווזות הנשארים בוודאי מותרים מטעם ס"ס שמא ליכא כלל טריפות בהקורקבן ושמא עכ"פ לא נתערב בתוך הנשארים רק הוא מהאווזא הנאכל ובפרט מכח ההכרה שהוא מהראשון א"כ בס"ס להיתר וחד ספק רוב נוטה להתיר מועיל אף לענין ס"ט ברה"י, כמ"ש התוספת פסחים ד"ט והכא הרוב נוטה דקורקבן שיש בו ס"ט הוא מהנאכל וממילא גם השומן יש להתיר מטעם ספק דרבנן דשמא אין כלל שום טריפות ובלא נודע מתירן אף ספק בנתגלגל ואף דלענין הקורקבן שיש בו הריעותא אסור לאוכלו מטעם ספק ד"ת.

מ"מ מפורש בשו"ת רעק"א ז"ל דגם ביש מן הבשר הס"ט בעין אפ"ה מתירן הכלים שבישלו בו הס"ט אם כבר הוא אחר מעל"ע אך לכאורה לענין הכלים שהם בני יומא בשעה שנודע הס' שוב הוי לע"ע ספק ד"ת. וס"ס ל"ח דהא יש הוכחה שבוודאי נשתמשו בו הס"ט ואף א"נ דבס"ס וספק אחד רוב נוטה לאיסור אפ"ה מצטרף לס"ס כשי' התוס' נדה י"ז א"כ הכא יש ס"ס לענין הכלים שמא הקורקבן כשר ושמא אינו מן הראשון ואף דיש הוכחה שהקורקבן הוא מהנאכל מ"מ רוב ל"ח כבירר.

ויש להצטרף לס"ס. מ"מ אם נרצה להתיר הכלים שוב נצטרך לאסור הבר אווזות ושוב הוי ס"ס דסתרי אהדדי וע"כ צריכין לסמוך אהוכחה להתיר האווזות הנשארות שוב יש לאסור הכלים אך באמת לפע"ד יש להתיר גם הכלים דאף דלשי' הט"ז והתב"ש בדיקה אחר ניקב מעל"ע מעכב מ"מ באמת בנקב שע"י חולי בוודאי די"ל דאף אם צריך לבדוק אם לא ניקב מעל"ע כמ"ש בשו"ת עט"ח מ"מ עכ"פ אין הבדיקה מעכבת ובפרט דמפורש בשו"ת טוב טעם דגם בניקב ע"י מחט מ"מ בקורקבן שעורו עב מתירין בדיעבד אם לא בדקו אחר מעל"ע כיון דדעת מהרש"ל בקורקבן א"צ בדיקה כלל ונהי דהש"ך חולק

מ"מ בדיעבדסמכינן אמהרש"ל וא"כ לפ"ז ליכא כלל שום ס"ט ובפרט שהוא מכוסה בשומן טהור.

וגם בשומן הבא מרוב פיטום יש מחלוקת הפוסקים אי מועיל סתימת שומן כזה כמפורש בדג"מ בשם הבאר עשק מ"מ הכא לא הי' שומן מבר אווזא פטומה ושוב יש לסמוך אסתימה ושוב הוי לענין הקורקבן ס"ס להכשיר שמא לא הי' נקב מעל"ע ושמא הי' סתימה יפה ואף דלענין הקורקבן דליכא בו הפ"מ אפשר יפה עשה שהחמיר אבל עכ"פ לענין הכלים להשתמש בהם אחר מעל"ע נהי דנולד הספק בתוך מעל"ע מ"מ גם בתוך המעל"ע הי' היתר להשתמש בהם מטעם ס"ס להתיר שיש ס"ס שלא התחיל הטריפות כלל מכ"ש שמותר להשתמש בהם אחר מעל"ע דליכא שום חשש איסור תורה.

ע"כ לדעתי יש להתיר גם השני בר אווזות הנשארות וגם השומן מותר והכלים ג"כ מותרים אחר מעל"ע משעת בישול הבר אווזא הנאכלת וז"ב בס"ד להלכה: באעה"ח אור יום ועש"ק וישב תרפ"א קאשווי. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל.

סימן קי"ט. לכבוד הרב הגאון הצדיק המפורסים בנש"ק כקש"ת מו"ה שמחה ישכר דוב האלבערשטאם (שליט"א) זצ"ל אבד"ק צעשינוב יצ"ו: בדבר השאלה בשני שותפים בבית וזה איזה זמן שעשו חלוקה עפ"י ב"ד שכ"א יהי' לו חלק מיוחד בהבית ולא יהי' עוד שותפים ורק לא עשו טאבאלאציאהן על החלוקה הלז וכעת לזה אחד מהשותפים מעות בהקאססא והקאססא עשו טאבאלאציאהן על כל הבית וכעת אשר הלזה אינו משלם הראטעס רוצה הקאססא לעשות ליציטאציאהן על כל הבית וטוען השותף השני יען כי כבר עשה חלוקה על הבית לכן יתנו לו טאבאלאציאהן על חלקו וימכרו רק חצי הבית והקאססא אין רצונם רק למכור כל הבית זה תורף הטו"ת.

והנה כהג"ק נסתפק הואיל דעכשיו המנהג דבלי טאבא- לאציאהן לא נגמור הקנין א"כ שוב הוי כלא נחלקו וגם נסתפק אי הי' מוכר הבית לשני אחר שכבר הקנה הבית לא' ע"י קנין כסף ואח"ז מכר לשני ועשה לו טאבאלאציאהן אם הפסיד הראשון הנה אם מכר בתחילה בקנין כסף וקודם כתיבת הטאבאלאציאהן מכר לאחר בטאבאלאציאהן מפורש הדבר בחזו"מ סי' קצ"ד דעכו"ם שמכר קרקע לישראל וקודם כתיבת השטר זכה אחר מן ההפקר דזכה השני כמפורש בש"ס ב"ב נ"ד אפ"ה צריך המחזיק ליתן להראשון דמים וכ' הפוסקים נהי דהישראל לא קנה את הקרקע עכ"פ משעבוד לו בתורת משכון כיון שנתן דמים על מקח זה ועיי"ש בנה"מ דגם בנתן מעות על מטלטלין נהי דלא קנה עוד את המטלטלין מ"מ חשוב עכ"פ בתורת משכון רק דהחילוק דבקרקע כמו שיוכל לטרוף מקרקע שמכר ה"ה דיוכל לטרוף מקרקע שהפקיר דתיכף שנתן לו המעות על קניית קרקע כ"ז שלא נגמר קנין הקרקע נשתעבדו לו כל נכסי המוכר וממילא גם מהקרקע שזכה האחר מההפקר יוכל גם מזו הקרקע לגבות אבל במטלטלין כמו שא"י לטרוף ממטלטלין שמכר ה"ה דא"י לטרוף ממטלטלין שהפקיר ועיי"ן בריט"א פ"ב דבכורות שהביא דברי הצ"צ דעכו"ם שנתן מעות לישראל לקנות לו פרה וקנאה במעות עכו"ם וילדה דפטורה מבכורה דנהי דאמרי' אשל"ע ולא קנה העכו"ם הפרה ע"י משיכת הישראל את הפרה מ"מ עכ"פ חשוב כאלו משעבוד להעכו"ם במשכנתא ופטורה מן הבכורה והעיר דא"כ גם בעכו"ם שקנה מישראל בכסף נימא ג"כ דעכ"פ משעבוד

להעכו"ם בתורת משכנתא וכ' דבאמת בדין עכו"ם שמכר קרקע לישראל יש הרבה שיטות דאין הב' מחויב לשלם דמים וה"ט דל"ח משכנתא לפי שלא נחית בתורת משכנתא ועיי' באהע"ז סי', כ"ח דבאומן שכ"ז שלא גילה שמחזיק בתורת משכון ל"ח כמו משכון ובריט"א העיר דעכ"פ חשוב ס"ס שמא כסף קונה קנין גמור ושמא עכ"פ חשוב כמו משכנתא ובאמת עיין בח"ס סי' שט"ז דמחלק דבשלמא בקנה הפרה במעותו של עכו"ם אז שפיר נהי דל"מ המשיכה של הישראל שיהא נקנה להעכו"ם מ"מ שיעבוד של העכו"ם היא ע"ז הפרה יותר מעל שאר נכסי השליח וגם הוא קודם לגבות מהפרה משאר בע"ח ולכך חשוב כיד עכו"ם באמצע.

אבל במכר להעכו"ם בכסף אם עדן לא נגמר הקנין נהי דמשועבדת הפרה להעכו"ם מ"מ אין שיעבודו אלים יותר משעבוד שאר הבע"ח של המוכר גם שיעבודו חל על כל נכסי המוכר, א"כ שפיר ל"ח יד עכו"ם באמצע עיי"ש ובאמת סברתו נכונה דבשלמא בקנה במעות העכו"ם א"כ נודע שי' הב"ח דמי שלקח סחורה בהקפה ואח"כ אין לו לשלם הוא קודם לגבות מזה הסחורה מכל שאר הבע"ח מכ"ש הכא דנקנה הפרה ממעות העכו"ם נהי דלא נגמר הקנין לעכו"ם אבל עכ"פ שיעבודו קודם לכל שיעבודי הבע"ח לכך חשוב כיד עכו"ם באמצע אבל בהקנה להעכו"ם בכסף ל"ח שיעבודו אלים יותר מכל הבע"ח א"כ שוב כיון דמצי לסלוקי בזוזי והיכי דלא הי' מעולם של עכו"ם ומצי לסלוקי בזוזי, ל"ח כיד עכו"ם באמצע כמו בהא דבהמת ארנונא ואף דשם ללישנא בתרא אף במצי לסלוקי בזוזי אפ"ה פטורה מבכורה מ"מ כתבתי בתשו' דשם דינו דהמלך יש לו זכות בהבהמות גופא רק דיוכל לסלקו בזוזי אבל אם המלך יגבה גוף הוולדות הם למפרע שלו אבל בשאר בע"ח דאף אם יגבה מ"מ בע"ח מכאן ולהבא הוא גובה שפיר שיעבוד כזה לא מהני ליפטר מן הבכורה אבל באמת במכר בכסף בין קרקע בין במטלטלין הוי החפץ עכ"פ משעבוד להקונה בתורת משכנתא ועיין שו"ת מהרי"א הלוי שכ' להיפוך ולפלא שלא העיר מדברי הנה"מ הנ"ל עכ"פ בנידון שאלתו אם באמת הי' מוכר לא' חלק בהבית עפ"י קנין כסף וקודם שעשה לו טאבאלאציהן מכר להשני עם הטאבאלאציהן שפיר הי' עכ"פ השני מחויב להחזיר להראשון דמי המקח דעכ"פ נשתעבד לו כל נכסי המוכר וגם קרקע זו משעבוד לו ואם אין נכסים ב"ח להמוכר יוכל לטרוף מהשני מדין קרקע המשועבדת לו ורק במטלטלין לא יוכל לטרוף ממטלטלין שמכר עכ"פ הי' חל קנין הב' דק שהי' צריך להחזיר להראשון הדמים אך כ"ז במכר וקיבל כסף אז שייך לומר דחשוב כמו משכנתא אבל הכא דלא קיבל כסף רק עשו חלוקה וא"כ אי לא נגמר החלוקה שוב חל שיעבוד הקאססא על כל הבית ובפרט דגם במכר בכסף נהי דמשועבד לו בתורת משכנתא אפ"ה כ' הח"ס דלא אלים שיעבודו יותר משאר בע"ח א"כ בלוה אח"כ והב' עשה לו טאבאלאציהן א"כ י"לדא"נ דטאבאלאציהן הוי כגבה א"כ בע"ח מאוחר שקדם וגבה מהני ונהי דנימא דטאבאלאציהן ל"ח כגבה אבל עכ"פ אין להראשון יותר זכות מבע"ח השני כמ"ש הח"ס ובפרט הכא דלא קיבל מעות משותף הב': אך באמת י"ל דהכא בחלוקת שותפין י"ל, דמהני שטר חלוקה אף שלא נכתב בטאבאלאציהן דבשלמא בקנין דצריך ליתן מעות י"ל דלא ס"ד אב בחלוקת שותפין י"ל דלא שייך הסברא דלא ס"ד ועיין בחו"מ סי' ס"ו שהביא השיך שי' המהרשד"ם דבשותפין שחלקו בשטרות ל"צ כומ"ס והש"ך דחה דבריו אבל עכ"פ י"ל

דבחלוקה בקרקע דבאמת אי הי' אמרינן יש ברירה הוי אמרינן דזה חלקו משעה ראשונה ורק משום דאמרינן א"ב חשוב כלוקח.

והראי' שיש שיטת הרבה פוסקים דכיון דרק מספק אמרינן א"ב אמרינן דרק מס' צריך להחזיר לקיים מצות יובל אבל החלוקה אינו בטל ובחי' הארכתי בזה. ועיי' בנדריים דף מ"ו דבחצר שיש בו דין חלוקה אם א' מהשותפין אסר חלקו על חבירו דחבירו אסור ליכנס להחצר משום דא"ב ורק לאחר שחלקו דעת הרמב"ם ז"ל דמותר לכנס דאדעתא דהכא נשתתפו שלא יוכל לאסור עליו אחר חלוקה א"כ הכא דעשו חלוקה וא"כ א"נ די"ב שוב הוי שלו למפרע ורק נהי דאמרינן מס' דהוי כלוקח ג"כ.

אבל עכ"פ י"ל דבזה ל"ב שיהי' נעשה ע"ז טאבאלאציאהן רק דמהני בזה קנין שהיא עפ"י ד"ת א"כ אם באמת נגמר החלוקה עפ"י ד"ת באוהי"מ י"ל דל"ש בזה לס"ד וא"כ כיון דמה"ת עכ"פ מהני חלוקה גם עפ"י ב"ד ורק דמטעם לא ס"ד קאתינן עלה והכא י"ל דהוי ס' בדרבנן דשמא אמרינן י"ב ול"צ כלל לקנות מן השני רק דזה חלקו משעה ראשונה וא"כ שפיר מהני החלוקה א"כ הי' בטל שיעבודו של השני דלא יוכל לחול שיעבודו על דבר שאינו של הלוה שלו ופשיטא דאחינן שחלקו למ"ד י"ב לא יוכל בע"ח של האח הראשון לטרופי מחלקו של השני אף שלא חלקו רק אחר שלוח דכיון דאמרינן י"ב א"כ זה אינו כלל שיעבודו א"כ ה"נ הי' מקום לומר כן אך באמת נראה שהשותף הב' ידע ממה שעשתה הקאססא טאבאלאציאהן על הבית דהא הדרך להודיע מטאבאלאציאהן לכל השייכים לזה א"כ ידע והסכים שיחול שיעבוד הקאססא על כל הבית א"כ שפיר חל השיעבוד כללו של דבר אם יתברר לב"ד שהשותף הב' לא ידע כלל מההלוואה של הקאססא ומהטאבעלאציאהן א"כ בכה"ג אם באמת כבר נגמר הקנין על החלוקה י"ל דלא יוכל שיעבוד של הקאססא לבטל החלוקה שנעשה עפ"י ד"ת ואם כפי הנראה ידע מזה א"כ שיעבוד הקאססא קיים על כל הבית ויש בזה הרבה להאריך ואכ"מ: באעה"ח אור ליום ג' האזינו תרס"ה ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן קכ.

לבני הרב הה"ג כש"ת מי חיים שליט"א: בדבר השאלה באשת ר' מענדיל קנאבלער מכפר קאווענטשים שפעם א' השיגה מכתב מבעלה שהי' עומד בשדי המלחמה סמוך לאטליא וכתוב בו שהוא חולה והולך לבית החולים והמכתב הי' נכתב ביום דען 5. אקטאבער 1918 ואח"כ בא לה מכתב משרי הבית החולים עם חותם שלהם איך שבעלה מענדיל קנאבלער מקאווענטשים מחוז מיעלעץ מדינת גאליציע מת שמה ביום דען 11.

אקטאבער גם השיגה מכתב מהשפיטאל וחתום עליו ד"ר מיללער וכותב שהוא יהודי ובו כתב ג"כ שבעלה הנ"ל מת ביום הנ"ל וכתב שם בעלה ושם כינוי ושם מקומו ומקום המחוז הכל כפי שכתבו שרי השפיטאל וגם כתב ששה ששה ימים בשפיטאל והוא מכוון ממש למכתב בעלה שכתב לה ביום דען 5.

אקטאבער לבית החולים זה תורף השאלה: והנה לכאורה אי נימא דעדות של הד"ר הנ"ל הוא עדות מספיק א"כ יש לנו שמו ושם כינוי דלשי' כמ"פ חשוב כשם אביו והכא דיש ג"כ שם עירו בוודאי דמהני וכמ"ש בספרי ח"א סי' ע"א ובפרט דהיכי דיש אומדנות

סגי בשמו ושם עירו לחוד ובפרט דכיון שכתב לה שהולך לבית החולים א"כ י"ל דדמי לעובדא דהרא"ש במכלף בן מלל דמתיר ע"י שמו ושם עירו לחוד ועין שו"ת פרשת מרדכי סי' כ"ה וסי' כ"ו ונהי דנ"ד לא דמי לעובדא דפר"מ הנ"ל דשם ידעינן בבירור שכבר קי' בבית החולים איש הלז שפיר ל"ה שמא הוא הלך למקום אחר ואיש אחר ששמו ושם אביו שוים בא לשם ומת אבל הכא אכתי לא ידעינן כלל שבא להשפיטאל אך באמת נהי דל"ד נ"ד להא דהפר"מ אבל עכ"פ דמי לעובדא דהרא"ש ומהני שמו ושם אביו או שמו ושם עירו ומכ"ש הכא שיש שמו ושם כינוי ושם עירו ושם המחוז דוודאי מהני ובפרט אחרי דבכפר הנ"ל לא הי' בנמצא איש ששמו ושם כינוי שוים ולא נחסר בכפר הנ"ל שום איש יהודי בוודאי דמועיל אך יש לחשוש שמא לא אמר הנפטר ששמו כך רק שרשמו שמו מחמת שמצאו עליו אחרי מיתתו הפתקא ועל הפתקא שוב יש לחוש שמא בעלה ברח והאיש שמצאו עליו פתקא זו הי' ע"י שבעלה של זו החלוף עצמו עם הפתקא של איש אחר או שהחליפו מלבושיהם ושכחו גם הפתקא והנה באם הנפטר בעצמו אומר ששמו כך כבר הבאתי בספרי ח"א סי' נ"א וסי' ע"א דשיטת כמ"פ דרק מכח קולת עגונה מועיל הזכרת שמו מפי עצמו כמ"ש בשו"ת בית אפרים בשם מהריב"ל ובשו"ת מהר"ם לובלין כתב דהוא מתורת נאמנות והנ"מ בין הטעמים באם ליכא רק ע"א המעיד על מיתתו וששמע שם המת מסי עצמו או בעכו"ם מסל"ת דלפי הטעם דרק משום קולת עגונה נאמן המת על שמו א"כ הכא דצריכין לצרף גם קולת עגונה לענין נאמנות העד א"כ י"ל דכיון דקולת עגונה הוא רק משום חזקת דייקא א"כ כבר כ' בתוס' כתובות דף ע"ו דחזקה לא יוכל לפעול שני פעולת בהדי הדדי א"כ לא יוכל קולת העגונה לפעול שיועיל נאמנות פ"א וגם שיועיל הזכרת שמו מפי המת בעצמו ובפרט דאי נימא דנאמנות ע"א הוי רק מכח מלתא דעבידא לגלוי והכא ל"ה מדע"ל דאף אם יבא הבעל יוכל העד להתנצל שהבעל שינה שמו במכוון כדי לקלקלה ושוב ע"א לא מהימן אבל להסוברים דהזכרת שמו מפי עצמו מהני מתורת נאמנות וא"צ לבא בזה לקולת עגונה כיון דאכתי בשעה זו עדיין אין הדבר נוגע נגד חא"א ודמי לדברי הרי"ף בהאי דפלוגי אחוה דמיתנא כנודע ושוב לטעם זה גם בע"א או בעכו"ם מסל"ת המעיד ששמע מפי המת שכך שמו ג"כ מהני וז"ב אך בנ"ד יש לחוש שמא לא שמעו מפיו בעצמו שמו רק שסמכו עצמם על הפתקא ועל הפתקא הרי כבר כתבתי שיש חשש אחלופי אך באמת כבר כתבתי בחידושי דגם על הפתקא החשש שאלה וחשש אחלופי לאשכיח הואיל דלפי נימוסי הממשלה אסור להשאיל או להחליף א"כ עדיף עוד מכלים דלא מושלי דלשי' רוה"פ ל"ה לשאלה ואף להמחמירין הלא רק חשש דרבנן ואף דאכתי יש לחוש דלפעמים כשמפשיטים הבגדים מעליהם לנוח מעט ופתאום צריכים לברוח מפני האויב שבא עליהם פתאום ואז יוכל להיות שהחליפו בגדיהם שלא בכונה מ"מ לא הוי רק בגדר מיעוט דלא שכיח ואם אנו דנין כעת על איש פרטי בוודאי דא"צ לחוש למילתא דלא שכיח ובפרט די"ל דאף אם אירע שבמקרה נתחלפו בגדיהם וגם הפתקא מ"מ קודם מיתתו בוודאי הי' מגלה זאת בפני אנשים שנתחלף לו הפתקא שלו עם פתקא של איש אחר והי' אומר שמו האמיתי כדי שידעו להתיר את אשתו ושלא יבוא מזה מכשול להתיר אשת חבירו ולשי' התוס' שבועות ד"ל זה מקרי קו"ע מה שהבד"צ יתירו אשה שלא כדת ועובר בלאו דלפ"ע אם אינו מגלה זאת ועי' במלמ"ל פ"א מכלאים ופמ"ג או"ח סי'

תמ"ד מיש בזה ובאמת במד"ר פ' נשא מפורש דהב"ד מחויבים להפריש נזיר באם רוצה לשנות יין ונראה דהוא משום ערבות ולפ"ז הי' מקום לומר לשיטת הדג"מ או"ח סי' רע"א דאנשים אינם ערבים בשביל נשים א"כ י"ל דאינו מצוה להפרישה וגם בעכו"ם אינו מצוה להפרישו ואף אי לא נסבור כשי' הש"ך ודג"מ ביו"ד סי' קנ"א מ"מ היינו דוקא בישראל מומר אבל בעכו"ם גמור בוודאי דאינו מצוה להפרישו דליכא חיוב ערבות ולפ"ז י"ל דל"ש לומר שבוודאי הי' מגלה שמו האמיתי כדי שלא להכשיל אשת חבירו הואיל דאינו מצוה להפריש את האשה הואיל דליש ערבות באשה אך באמת מדברי המלמ"ל הנ"ל מוכח להיפוך וחוץ מזה הכא הרי המכשול אינו נוגע דוקא לגבי האשה רק גם לבעל שישא אותה ולגבי הבעל הרי שייך ערבות ושוב יש להעמיד הנפטר בחז"כ שבוודאי הי' מגלה שמו האמיתי קודם מותו כדי שלא יעבור שום איש על איסור א"א ואי דיש לחוש שמא נחלש פתאום ולא הי' לו דעת להגיד מ"מ דבר זה וודאי הוי בכלל מילתא, דלא שכיח בוודאי דא"צ לחוש לזה אף באיסור א"א ובפרט די"ל דאם נרצה להחמיר נצטרך לתלות בב' דברים לחומרא שלא אמר להם שמו וגם שנתחלפו הפתקאות ולהקל סגי לתלות בחד צד או שהגיד להם שמו בעצמו ואף אם לא הגיד להם שמו מ"מ י"ל שלא נתחלפו הפתקאות א"כ פשיטא דיותר יש לתלות בחד צד לקולא מלתלות בשני צדדים להחמיר וכמ"ש בתוס' כתובות דף ע"ו דיותר יש לזכות האשה באחד מב' צדדים או שהי' המומין בבית בעלה או דידע ומחל מלומר שהי' בה המומין עוד קודם שנתארסה ושלא מחל עיי"ש ובפרט בנ"ד דידוע ממכתב בעלה שנחלה סמוך למקום השפיטאל ושהולך לשפיטאל הנ"ל ואם נרצה להחמיר נצטרך לחוש שבא לשפיטאל הנ"ל איש זר ושאיש זר הנ"ל ממש החליף עצמו הפתקא עם בעלה של זו בכה"ג בוודאי דהוי בכלל מילתא דלא שכיח וא"צ לחוש לזה אף באיסור א"א וז"ב בס"ד: והנה כסברא זו דבמידי דל"ש א"צ לחוש אף באיסור א"א יש הרבה לדבר דהנהגה בהא דשיטת רשי' בשבת דף קמ"ה דהא דעמפ"ע מהני בעדות אשה הוי משום אפקעינהו א"כ י"ל במי שקידש אשה שהיא מחייבי לאוין דקיי"ל דקידושין תופסין וצריכה גט בזה אם יעיד ע"א על מיתת בעלה דלא יועיל לפמ"ש המרדכי פ"ג מקדושין דהא דל"א אפקעינהו במקדש ח"ל משום דחזינן דלא קידש אדעת חכז"ל א"כ יוצמח דבח"ל דל"ש אפקעינהו שוב לא יועיל עדות עמפ"ע על מיתת בעלה וגם י"ל דאף בעד גמור המעיד על מיתת בעלה של ח"ל ג"כ י"ל דל"מ עדותו לפי"מ דמפורש בש"ס דפ"ח דכל נאמנות ע"א הוי רק מכח דייקא וכבר האריכו הפוסקים הנוב"י ובשו"ת רעק"א לחקור דבאשה שכבר זינתה תחת בעלה דאסורה לו ל"ש סברת דייקא עיי"ש ובספרי ח"א סי' צ"ד חקרתי דאכתי י"ל דדייקת כדי שלא תצא גם מן השני אבל עכ"פ העליתי שם דעיקר סברת דייקא כדי שלא תצא מהראשון א"כ בח"ל דבלא"ה אסורה לו שוב י"ל דל"ש דייקא ושוב י"ל דע"א לא מהימן אך באמת לשי' הרשב"א והריטב"א דמה"ת ע"א מהימן אף בלי סברת דייקא מכח דרשא דספרי אבל קם הוא לעדות אשה ורק דבעיית הש"ס הי' לפי דחז"ל הי' להם להחמיר באיסור א"א והא דלא החמירו חז"ל הוא רק מכח סברת דייקא א"כ במלחמה דליש דייקא שפיר עכ"פ מדרבנן לא מהני ע"א במלחמה עיי"ש ולפ"ז י"ל לפמ"ש הפוסקים דנהי דמילתא דלא שכיח לא גזרו רבנן מ"מ עכ"פ גם מילתא דל"ש לא הוציאו מכלל התקנה א"כ י"ל דבאמת באשה שהיא ח"ל שפיר ל"ש דייקא

כיון דבלא"ה אסורה לו ואפ"ה ע"א נאמן במיתתו הואיל דמה"ת ע"א נאמן אף בלי דייקא ורק שהי' להם לחז"ל להחמיר וא"כ י"ל בקידושי ח"ל דהוי לא שכיח לא גזרו רבנן והניחו על ד"ת אך אי לא הי' שייך כלל סברת דייקא בשום מקום ושוב הי' חז"ל מחמירין שלא יועיל ע"א בעדות אשה אז גם בחיל לא הי' מועיל ע"א אף דח"ל הוי מילתא דלא שכיח אבל לפי האמת דבקדושי היתר שייך סברת דייקא ושוב לא החמירו חז"ל בשום מקום שלא יועיל עדות ע"א ורק שתרצה להחמיר דוקא בח"ל הואיל דבזה ל"ש דייקא לענין זה לחוד שפיר י"ל כיון דח"ל הוי מילתא דלא שכיח לא עשו בו רבנן תקנה בפני עצמו ושפיר גם בח"ל י"ל דמועיל עדות ע"א וז"ב: ובאמת י"ל דגם רש"י בשבת דקמ"ה הנ"ל מודה די"ל דמה"ת ע"א נאמן בעדות אשה או מכח דרשת הספרי הנ"ל או מכח מדעל"ג והא דנקט רש"י משום אפקעינהו הוא רק לתרץ מדוע לא החמירו חז"ל ולזה כ' רש"י דהא דלא החמירו חז"ל הוי מכח אפקעינהו אבל באמת מה"ת בלא"ה נאמן או מכח דרשת הספרי או מכח מדעל"ג היינו להסוברים דגם בעמפ"ע שייך סברת מדעל"ג יצא דדבר זה אי ע"א מהני באשה שהיא מח"ל תלוי בזה דא"כ דמה"ת ע"א נאמן אף בלי סברת דייקא וסברת דייקא הוי רק לענין שלא יגזרו רבנן איסור שפיר י"ל דבח"ל דהוי מידי דלא שכיח לא גזרו רבנן אבל להסוברים.

דכל נאמנות ע"א הוא רק מכח סברת דייקא ושוב בח"ל דל"ש דייקא דבלא"ה אסורה לו שפיר לא מהני ע"א וז"ב: והנה לכאורה הי' מקום לחקור לפי סברת המרדכי הנ"ל במי שקדש אשה שהיא ח"ל ושלח לה גט ע"י שליח דבזה יועיל ביטול אף שלא בפני השליח דבאמת מה"ת בטלו מבוטל ורק הא דבטלו אינו מבוטל מפורש בגיטין דל"ג משום די"ל אפקעינהו א"כ הכא דחזינן דלא קידש אדעת חז"ל ושוב ל"ש אפקעינהו ושוב י"ל דבטל הגט אך לכאורה י"ל דבח"ל כיון דמוכרח לגרשה דאסור לדור עמה מה"ת ע"י בתוס' זבחים ד"ב שנסתפקו בזה וכיון דנימא דמוכרח לגרשה שוב מינוי השליחות חשוב כמעשה ול"מ הביטול כלל וכסברת הכ"מ בשם מהר"י קורקוס פ"ד מתרומות דבתרומה הואיל דמוכרח לתרום ל"מ ביטול השליחות ובזה כ' האחרונים בישוב קושית התוס' גיטין דל"ג דבא"א שזינתה אפשר לשלוח לה הגט ולבטלו שלא בפני השליח ונימא אפקעינהו ותירצו דאם זינתה מוכרח לגרשה ושוב ל"מ ביטול אך העירו מתוס' זבחים הנ"ל בחד תירוצא דאף בזינתה אינו מוכרח לגרשה וכ' הח"ס בתשובה בטעמם דכיון דזינתה מאוסה בעיניו וליכא חשש שיבוא עליה לכך אינו מוכרח לגרשה א"כ התינח בזינתה תחתיו דמאוסה בעיניו אבל בח"ל דידע שהיא אסורה לו ואפ"ה קידשה ועכ"ח דאינה מאוסה בעיניו ושוב יש לחוש שמא יבא עליה ושוב מוכרח לגרשה ושפיר ל"מ כלל הביטול וז"ב אך אכתי יוצמח דבח"ל ונותן לה גט ע"ת ויהי אירע אונס דמצד הדין יש אונס בגיטין ורק מצד התקנה ל"מ אונס והוא מכח אפקעינהו כמפורש בכתובות ד"ג בזה שוב י"ל דבח"ל דל"ש אפקעינהו שוב נימא אוקמא אדינא דיש אונס בגיטין ועוד יוצמח דבח"ל וזרק לה הגט בתוך ד' אמות דלא יועיל הגט דעיקר הא דמועיל בגט בבא לתוך ד' אמות כ' הראשונים דהוי מכח אפקעינהו וא"כ שפיר בח"ל דל"ש אפקעינהו שוב ל"מ אך באמת י"ל סברא נכונה עפ"י"מ דמפורש בש"ס דנדרים דכ"ג דמי שביטל בר"ה כל נדרים או על דבר מיוחד ואח"כ הדיר עצמו מאותו דבר

אמרי' עקרה לתנאי וקיים לנדרו אף אם אמר ע"ד הראשונה אני עושה ואם אינו זוכר בשעת הנדר אם ביטל נדר זה שנודר עכשיו ואמר ע"ד הראשונה אני נודר בנזכר אח"כ שביטל נדר זה הנדר בטל עיי"ש והסברא דאם זוכר שביטל נדר זה א"כ באומרו ע"ד הראשונה אני נודר הוא סתירת דיבורו דמצד הביטול א"א להנדר להתקיים שפיר אמרי' עקרה לתנאי וקיים לנדרו אבל באינו זוכר נמצא באומר ע"ד הראשונה אני נודר באמת רצונו לקיים הביטול ולא הוי סתירת דיבורו דהא הי' באפשר שיתקיים נדרו היינו אם יזכור אח"כ שביטל נדר אחר ואף שנזכר אח"כ שביטל נדר זה ואגלאי מילתא למפרע שלא הי' חל הנדר אף רגע אחת.

מ"מ כיון דלפי סברתו אז הי' מציאות שיתקיים הנדר שפיר חל הביטול א"כ י"ל דסברת המרדכי הנ"ל הוי רק לענין דנימא שיתבטלו הקידושין מיד שפיר אמרינן מדחזינן דלא קידש אדעת חז"ל דהא עיקר סברת אפקעינהו הוי רק מכח תנאי כמ"ש הפלאה ריש כתובות והכא הרי המעשה סותר את התנאי שפיר ל"ש אפקעינהו.

אבל אם לע"ע חלו הקידושין ונולד אח"כ סיבה שעיי"ז שייך לומר אפקעינהו בזה אכתי י"ל דתלה עצמו בדעת חז"ל שאם ירצו אח"כ לבטל הקידושין מאיזה סיבה שיוכלו לבטל כיון שאין הכרח בשעה שקידשה שיתהווה אח"כ סיבה לבטל הקידושין ושוב לכ"ע י"ל דגם עמפ"ע מהני בח"ל אף לשי' רש"י דהוי מכח אפקעינהו וגם שייך לומר בטלו אינו מבוטל ואין אונס בגיטין וגם מועיל גט לתוך ד' אמות גם בח"ל וז"ב בס"ד: עכ"פ נחזור דהדבר פשוט דטפי יש לנו לתלות שהגיד בעצמו שמו ובפרט דכפי הנהוג כל חולה שבא לבית החולים חוקרין ממנו על שמו ורושמין שמו בפנקס א"כ הוי כבירור שאמר בעצמו שמו וגם כתב לאשתו שהולך לשפיטאל א"כ בוודאי שהנפטר הי' בעלה של זו ונודע דסמכינן על המנהג אף להוציא ממון וגדול כח המנהג דאף מגו ל"מ נגד מנהג עיין בנמ"י ב"מ דק"ח ובש"ך חו"מ סימן פ"ב עכ"פ יוצמח דאם נחליט דעדות זה חשוב עדות מספיק דיועיל בלי שום ס' להתיר האשה אך בנ"ד דאם נרצה לדון מצד המכתב בשביל שבא בלי שום שאלה מ"מ הואיל שכתבו לאשת המת יש לחוש שמא נתכוונו להעיד כמ"ש המהריב"ל מובא בקו"ע אות מ"ה ואות קפ"א ובאמת בב"ש ס"ק ל"ו משמע דוקא בבא לב"ד אז ל"מ אף באומר דרך מסל"ת אבל באמר אמרו לאשת המת אכתי חשוב מסל"ת אך בקו"ע אות מ"ה משמע דאף באומר אמרו לאשת המת נ"כ י"ל דלא מהני אך באמת יש לחלק דוקא באומר בעל פה אמרו לאשת פלוני נראה שמתכוון להעיד לפי שידוע שיש נ"מ להאשה בעדותו דאי הי' דבריו דרך מסל"ת לא הי' מזכיר דוקא אמרו לאשת פלוני הי' לו לומר אמרו למשפחת פלוני.

א"כ התינח באומר בע"פ אבל בבא מכתב הרי אינו מוכח שבאו דוקא להודיע לאשתו שיהי' שייך לומר שנתכוונו להעיד ומה שכתבו לאשתו מפני שבעלה הי' רגיל לשלוח מכתבים לביתו על אדרעס של אשתו וגם בימי חליו הי' כותב לה ולכך שרי השפיטאל שידעו אדרעס שלה לפיכך כתבו גם המה כעת על אדרעס שלה.

ועכ"פ ליכא שום הוכחה לומר שנתכוונו להעיד ושוב שפיר י"ל דכיון שכתבו לה בלי שאלה שפיר חשוב מסל"ת. ועוד י"ל בשלמא בסתם עכו"ם שאין מוטל עליו להודיע ממינת פלוני שפיר י"ל דאם אומר אמרו לאשת פלוני עכ"ה דנתכווין להעיד אבל הכא

דמוטל עליהם להודיע לב"ב שפיר אמרינן דכיון דליכא הוכחה שנתכוונו להעיד שוב
הדרינן דכל שלא הי' ע"י שאלה חשוב מסל"ת.

ובפרט דגם בנתכווין להעיד אינו רק פסול דרבנן. כמ"ש בד"מ בשם פסקי מהרי"א
וא"כ ביש ספק אי נתכווין להעיד שוב י"ל ספק דרבנן לקולא ולפ"ז י"ל דלא מבעיא
לשיטת הריב"ש ורוה"פ דמסל"ת א"צ קישור דברים פשיטא דהכא חשוב מסל"ת.

ואף לשי' הר"ן דבעי' ק"ד מ"מ י"ל דוקא בעכו"ם שאין מוטל עליו להודיע ממיתתו
שפיר י"ל דבלי ק"ד יש לחוש שמא נתכווין להעיד אבל בעכו"ם המוטל עליו להודיע
אם הוא בלי שאלה בוודאי שהדבר אמת ואף שיש לחוש דמסל"ת בכתב ל"מ מ"מ אי
נימא דהטעם משום חשש זיוף א"כ י"ל דאם יש חותם משפיטאל ליכא חשש זיוף כמ"ש
בח"ס אה"ע סי' מ"ג.

ואף להטעם דא"א לכווין עפ"י כתב אם הוא מסל"ת וספק מסל"ת ל"מ כמפורש ברמ"א
ובחמ"ח סעיף י"א אבל בעכו"ם שמוטל עליו להודיע גם בכתב נראה דחשיב מסל"ת
ובפרט שכ' בשו"ת ד"ח סי' כ"ד וח"ב סי' ס"א דכל שיש הוכחה שאומרים אמת סגי אף
בלי מסל"ת וכעין שכ' בשו"ת נובי"ק דרגלים לדבר עדיף ממסל"ת א"כ בנ"ד ע"י
מכתבו שכתב שהולך לשפיטאל נהי דרוב חולים לחיים מ"מ עכ"פ יש הוכחה שהמכתב
של שרי השפיטאל הוא אמת.

ובפרט די"ל דחשיבי בכלל ערכאות וכבר הארכתי בספרי ח"א סי' ע"א דיש לסמוך
אעדות ערכאות וכמ"ש הח"ס. ונהי דמרן זי"ע בשו"ת ד"ח כתב דבעי ידוע דלא מקבלי
שוחדא.

באמת בחז"מ סי' ס"ח פסקינן כשיטת הרא"ש דסתמא כשרים ובשו"ת ד"ח שם כתב
דבתחילת העדות מחמירין באיסור יותר מבממון. ובאמת לחד תירוצא בבכורות דמ"ו
גם בתחילת העדות לא החמירו וכיון דמה"ת ל"ח לחשש דמקבלי שוחדא ה"ה דבעגונה
ל"ח וכמ"ש הר"ן בתשובה להעיר מש"ס ב"ב דקנ"ו דבממון תולין דנשתנו הסימנים
לאחר מיתה ה"ה דבעגונה תולין השינוי בכל מה דאפשר אם יש עדות ברור.

ועיין שו"ת אגודת אזור סימן י"א וסימן כ"ח שהביא דשיטת הרא"ש להקל א"כ באמת
בממון מהני עדות ערכאות ורק דיש ספק שמא בעגונה חוששין לשי' הרמב"ם ז"ל דבעי
שיהי' ידוע דלא מקבלי שוחדא עכ"פ הוי תרי לישנא בדרבנן ושפיר אזלינן לקולא
ובפרט די"ל דחשוב בכלל ס"ס בדרבנן דמה"ת גם בנתכווין להעיד נאמן עכו"ם כ"ז
שאינו מתכווין להתיר וגם דמה"ת ל"ח למקבלי שוחדא א"כ ס"ס בדרבנן א"צ לברר
כמ"ש בתוס' סוכה דט"ז וה"ה דס"ס בדרבנן אף נגד ח"א אזלינן לקולא כמ"ש בספרי
ח"א סימן י"ד: עכ"פ הדבר פשוט דהמכתב משרי השפיטאל בצירוף מכתב הד"ר מיללער
בוודאי דמהני ואף דהד"ר הנ"ל מסתמא פסול לעדות מ"מ כבר הבאתי בחידושי שיטת
הנמ"י דרשע שאינו דחמס כשר לעדות אשה וכשיטת הקצה"ח בסי' מ"ו וקהלת יעקב
להגאון מליסא ז"ל.

ובאמת בנה"מ שם סקי"ז כתב להחמיר דחוששין שמא ענ"ב. ונהי דכבר תמה עליו
בשו"ת ב"צ דע"א המעיד על מיתתו אסור לישא אותה ושוב ל"ש החשש שמא ענ"ב.

אך באמת וי"ל דכיון דקיי"ל בהרגתו אם ניסת ל"ת שפיר חוששין שמא ענ"ב ויעבור על לכתחילה וכמ"ש הרא"ש פ"ד דכתובות דבקטלנית כיון שאם ניסת ל"ת חשוב בכלל לכשתינשא לאחר. ובאמת בהא דהקשו בתוס' כתובות דכ"ב בהא דתרי ותרי דהא הרגתו לא תינשא לו והעיר הגרא"ב ז"ל דהא בדיעבד לית ועיין במנ"ח מיש בזה י"ל דהתוס' ס"ל כשיטת הלח"מ פ"ד מיבום דתרי פסולי לכתחילה גם בדיעבד תצא א"כ הכא כיון דלכתחילה לא תינשא למי שבא להעיד על מיתתו והכא יש הכחשה דתרי ותרי דג"כ אסורה להינשא לכתחילה מחשש לעז בכה"ג י"ל דגם בדיעבד תצא ועי' תוס' גיטין ד"ג ע"ב ד"ה כתב בכת"י דמשמע מדבריהם דגם בתרי פסולי לכתחילה ל"ת עיי"ש עכ"פ מכל הנ"ל י"ל דעדות של הד"ר מיללער חזי לאיצטרופי ובפרט די"ל דהד"ר מיללער ג"כ כתב מכתבו במסל"ת.

פ"כ לדינא כיון שבא מכתב מהבעל שהולך לשפיטאל ובא אח"כ מכתב משרי השפיטאל וגם מהד"ר מיללער בוודאי דיש הוכחה ברורה להתיר וגם אחרי שכבר עבר קרוב לשנה והי' איש נכבד והי' לו תמיד שלום עם אשתו בוודאי לא הי' מרחיק א"ע מאשתו זמן רב ע"כ לדעתי תראה להמתין עד שיעבור שנה תמימה מיום דען 2.

אקטאבער וכמ"ש בשו"ת טוטו"ד דאחר יב"ח יש הוכחה שמת. ואז ההיתר ברור ותצטרף לזה עוד רב מובהק אז גם אנכי מצטרף להתיר אשה זו להינשא לכל גבר והש"י יצילני משגיאות: באעה"ח יום ג' נשא תר"פ קאשוי.

אביך דו"ש הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן קכ"א.

להרב המאוה"ג מו"ה ישראל ברודי נ"י מוצד"ק מיהאלוויטץ. בדבר שאלתו נידון כלים המצופים גלייז אי מועיל הגעלה לפסח רבו בזה המחמירים והמקילים והרבה מפורשים כ' להקל בכל השנה משום דנוטל"פ מותר בדיעבד וגם יש ס' נגד מעט הבלוע הנבלע בהציפוי אבל בפסח יש לאסור דהוי במשהו וגם נוטל"פ אוסר בפסח אבל עכ"פ רבו המקילין דגם בפסח מעיקר הדין נוטל"פ מותר ורק המנהג להחמיר וכשיש עוד ס' להתיר חשוב ס"ס כמ"ש הח"י סי' תנ"ב דבלא בלע רק בכ"ש מתירין בנשתמש בו בפסח אף בלי הגעלה דחשיב ס"ס דשמא נוטל"פ מותר בפסח ושמא כ"ש אינו בולע ובש"ע של התניא מסיק דאף אם בלע גם בכ"ר אך רוב תשמישו הוא בכ"ש והוא כבר אביי מהבליעה דכ"ר ונשתמש בו בפסח בלי שום הגעלה דאפ"ה מותר מטעם ס"ס שמא נוטל"פ מותר בפסח ושמא אזלינן בתר רוב תשמישו וכ"ש אינו בולע וכתבתי בספרי ח"א סי' י"ט אף דנהי דהס' שמא נוטל"פ מותר בפסח מתיר לגמרי אבל בצד ס' השני יש ס"ס לאיסור שמא חוששין גם למיעוט תשמיש ושמא כ"ש בולע וזה ל"ח ס"ס כמ"ש התוספת כתובות ד"ט ע"ב ובפ"י שם מ"מ כיון דשיטת המתירין נוטל"פ בפסח הוא עיקר לכך מצרפין ס' השני אף שיש בו שני צדדים לאיסור ה"ה הכא נהי דאנן מחמירין בנוטל"פ בפסח מ"מ כל שיש סברא שכבר יצא הבליעה, פ"י הגעלה קליש ליה איסורו וחשוב כעין ס"ס להתיר הגם שי"ל דהוי נגד חזקה דעכ"פ הי' בהכלי בליעה בבירור רק הס' שמא יצא וא"כ נהי שכ' בטו"ז וש"ך יו"ד סי' צ"ט דהיכי דאפשר להפריד האיסור לא נקרא שם איסור על הכלי מ"מ חשוב חזקה דעד עכשיו הי' בה בליעה עכ"פ כיון דגם בכלי חרס עכ"פ רוב בליעה יוצא ע"י הגעלה שוב חשוב כאיתרע החזקה כמ"ש

התוספות כתובות כ"ג ושוב יש להקל מטעם ס"ס ובפרט ע"י הגעלה ג"פ דמועיל עכ"פ באיסור שאין לו עיקר מה"ת א"כ נהי דהכא עצם איסור חמץ הוא מה"ת.

מ"מ נודע מ"ש בלבו"ש בחידושי דינים דאם שימשו ס' איסור בכלי ויש דעה בש"ע להתיר הדבר נהי דיש הכרעה בש"ע דהוא ס' איסור מ"מ מותר להשהות הכלי עד לאחר מעל"ע אף שנולד הס' בד"ת מכ"ש הכא דגם ע"י הגעלה פ"א ג"כ יש ס"ס להתיר שמא נוטל"פ מותר בפסח ושמא יצא ע"י הגעלה דהווי בכלל כלי מתכות ואף שלא נרצה לסמוך ע"ז עכ"פ חשוב בכלל דבר שאין לו עיקר מה"ת כמ"ש הח"מ סי' כ"ח דתרי דרבנן חשוב כאין לו עיקר מה"ת ושוב נוכל לסמוך עכ"פ על הגעלה ג"פ כנלע"ד ברור בס"ד: ב.

[ובדבר שאלתו שנמלחו ד' אוזות וג' נמלחו בבירור במלח לחוד אך אוזא הד' יש ס' שמא למלח במלח מעורב עם צוקקער היינו שהי' המלח מונח על הצוקקער ובבירור נתערב מהצוק- קער בתוך המלח אך יש ס' שמא נתפשט המלח בכל מקום או לא והתיכו השומן מכל הד' אוזות ביחד: הנה לפע"ד אף דבחתוכה שנתבשלה בלי מליחה ונתערב בלח בוודאי בעי ס' דאף בנתערב ביבש ולשיטת הרמ"א בטל ברוב אפ"ה אסור לבשלם יחד ובפרט דלשי' הש"ך ז"ל ל"מ רוב אך באמת לשי' הכו"פ וח"ד דם שנבלע בשומן חשוב מב"מ עם השומן וא"כ הוי תרי דרבנן דם שבישלו דרבנן ומב"מ בלח ג"כ מה"ת בטל ברוב שוב כשיש ס' שמא גם באווזא הד' נתפשט המלח כראוי עכ"פ הוי ס' דרבנן והכא ל"ש סברת הנקה"כ לעניין ס' במליחה דחשוב נגד ח"א דשם הוי ס' במעשה המתיר אבל הכא דבבירור נמלח שוב הוי ס' דרבנן ולקולא ובפרט שכבר נתבטל מה"ת ברוב ותרי דרבנן חשוב כמי שאין לו עיקר מה"ת ושוב לשי' השעה"מ והח"ד גם נגד ח"א מותר ע"כ יש להתיר כל השומן וז"ב בס"ד: ג.ג.

[ובדבר השאלה באשה שיש לה ווסת ונולד לה חבורה והיא מרגשת בחבורה וא"י לטהר א"ע לבעלה ושני רופאים אומרים שהדם הוא מהמכה וכת"ה חושש לשיטת הש"ך דלבעלה בעי מכה שנדע שמוציא דם לפע"ד באמת שי' הרבה פוסקים להקל אף במכה שא"י אם מוציא דם כנודע משו"ת הרדב"ז ובפרט באשה שא"י לטהר הובא בסד"ט בשם השבו"י להקל במקום עיגון כמו דמקילין לעניין רדמ"ת ובפרט כפי הנראה לא הי' לה הרגשה ברורה דגם על ידי בדיקת עד נהי די"ל כסבורה הרגשת עד מ"מ הוא רק ס' אם הי' הרגשה כמ"ש הח"ד סי' ק"צ ועיינס"ט סי' קפ"ג א"כ בראתה בלי הרגשה מפורש ברמ"א להקל אף במכה שא"י אם מוציא דם אף באשה שאין לה ווסת וקושיית הש"ך דהווי ס"ס משם אי.

יפה כי בנו"ב וס"ט דיש נ"מ לעניין טומאת ערב ובפרט דהרופאים אומרים שמכתה מוציא דם א"כ אף דמפורש בש"ע לענין רדמ"ת דל"מ רופא אחר שנתחזקה באיסור מ"מ דוקא שם שכבר איתחזק איסור ל"מ דיבורו של הרופא כמ"ש הח"ס דאיכא גוף דלא מקבל סמא אבל הכא דלפי דברי הרופא לא התחיל האיסור לכ"ע נאמן ואף דבש"ס דנדה דכ"ב קאמר שאלו לרופאים ואפ"ה אמרו שיטיל למים באמת מפורש בשו"ת ד"ח וכבר קדמו בבש"ר ובתוספ' הרא"ש דשם הרופאים אמרו רק שאם יתברר שלא יהי' נימוח ע"כ דהם צורות א"כ מהכליות באו והרופאים בעצמם אמרו לבדוק במים אבל

היכי דהרופאים אומרים בבירור שבא הדם מהמכה שפיר נאמנים ובפרט אם הדם בא בלי הרגשה מפורש בשו"ת רח"כ ז"ל בסופו דהרופאים נאמנים כמ"ש בספרי ח"א סי' נ' וסי' ע"ד ע"כ אם תפסוק בטהרה ויהי' לה עכ"פ יום אחד נקי בשאר הימים תוכל לתלות במכה כנלע"ד ברור בס"ד והש"י יצילני משגיאות: באעה"ח יום א' צו תרפ"א קאשוי.

הק' שמואל ענגיל אבד"ק ראדמישראל לא חופ"ק הנ"ל. סימן קכ"ב.

להרב הה"ג כש"ת מו"ה יהושע העללער אבד"ק זבאריש נ"י. בדבר שאלתו באלמן שיש לו ה' בנים ורוצה ליקח אחות אשתו והיא אלמנה עני' ויש לה בן אשר כבר גמלתו עפ"י פקידת הרופאים זה איזה חדשים.

כי נחלתה ואמרו הרופאים שהנקה מזיק לגופה. וגם שיזיק החלב להילד אם יניק עוד.

וזה אחר איזה חדשים שגמלתה להילד נתהווה שגיסה חפץ לישא אותה אך אין רצונו להמתין כ"ד חודש ובש"ז יתפרד הדבר והאיש הלז הוא עושר ורוצה ליתן לפרנס את הילד של האשה. גם הוא לטובת היתומים שלו בענינים הנוגעים לדת היינו לשמרם מעניני פריצות גם לגדלם כאם על בניה מרחמת ונסתפק כת"ה אם יש מקום להתיר להם להינשא עכ"פ אחר י"ח חודש זה תורף שאלתו בקצרה הנה יש בזה כמה צדדי היתר ונבוא לברר אי יש מקום להתיר בכל אחד מהן או עכ"פ בצירוף כולם: והנה כת"ה הביא מ"ש הב"ש דלשיטת הר"ש הזקן דבגרושה לא משתעבדת להניק מותרת לינשא ה"ה באלמנה עשירה או באין לה מזונת ג"כ מותרת.

אך הב"ש חולק מתרי טעמי. א' דדוקא בגרושה שיש אב להילד לפרנס.

נהי שכ' המפורשים די"ל כיון דא"א לה לתבוע רק ע"י שליח י"ל שמא יבוא הילד לידי סכנה. בזה ס"ל להר"ש כיון דעכ"פ אין עלה שיעבוד להניק ועפ"י הרוב לא יבוא הילד לידי סכנה.

דבוודאי הבעל יפרנסנו א"כ אין לה לחוש לחשש רחוק כזה. אבל באין להילד אב א"כ בוודאי יגיע הילד לידי סכנה א"כ שייך סברת הרא"ש דעכ"פ סתם אם מרחמת על בנה ובוודאי תניקנו וחוץ לזה כ' הב"ש דבאלמנה כיון דעפ"י הרוב משתעבדו מש"ה אסרו תמיד ובפרט הכא י"ל דכוונת הרא"ש הוא רק אם אמרה איני נזונית או שלא נשאר מנכסי הבעל על מזונות.

אבל בנ"ד מי יודע אם לא נתפרנס מהעזבון שנשאר מבעלה ע"כ נפל היתר זה בבירא והנה, מצד שהוא לטובת היתומים שסתם אשה מרחמת על בני אחותה וכמו שהתירו באבילות לישא אחות אשתו אף שהיא ג"כ אבילה משום שמרחמת על ב"א יותר מאחרת. כמ"ש תוס' כתובות ד"ד ובתוס' יבמות ד' מ"ד.

הגם דמצינו סברא כזו באחרונים לענין מי ששידך בתו ואח"כ מתה אחותה ונשאר בנים דמותר לאבי הכלה לנתק קשר החיתון בלי דעת החתן ולשדך את בתו לחתנו הראשון. והסברא משום דיש אומדנא דאדעתא דהכא לא בא בקשר וע"כ דהוי זאת אומדנא גדולה כמו בהמירה אחות המשודכת.

דבסתם אומדנא ל"מ בדבר התלוי בדעת שניהם אך באמת נהי דבשו"ת שב"י כתב היתר זה דכמו שהתירו למי שיש לו בנים קטנים לישא בתוך ג' רגלים כמבואר בש"ס מ"ק. ה"ה דהתירו איסור מניקת.

באמת בשו"ת הרי"מ ושאר פוסקים דחו דבריו דהדבר נוגע לסכ"נ אין דוחין נפש בשביל נפש. ואף שכמ"פ כ' דעכ"פ אחר שנגמול הילד וליכא סכנה בילד זה ורק דאסור משום שאר ילדים דעלמא שוב י"ל להתיר בשביל טובת היתומים.

אך באמת בשו"ת נובי"ת סי' ל"ד כתב דעכ"פ כיון דאנו חוששין שמא גמלתו בכוונה כדי להינשא א"כ עדן יש חשש סכ"נ בזה הילד ושוב אין דוחין נפש מפני נפש ועיין שו"ת בי"ש סי' כ' מבואר מדבריו שעכ"פ לישא אחות אשתו שיש בזה טובת היתומים מתיר גם בשו"ת נטע שעשועים מתיר אבל אם יש חשש סכנה בזה הילד אין להקל.

עכ"פ בנ"ד שנגמל שלא בכוונה רק עפ"י פקידת הרופאים א"כ יפה הביא כת"ה מ"ש בשו"ת רח"כ סי' י"ג לדייק מדברי רש"י ז"ל דאם נגמל מחמת סיבה אחרת ל"ח ול"ג אטו אשה אחרת. ודבר זה נעלם מהגאון בעמח"ס שו"ת מהרי"א הלוי בסימן קס"א עיי"ש.

והגם דבתשובה כתבתי די"ל דכ"ז לסוגיא דכתובות דנקט מניקת שמת בעלה ומשמע דגרושה מותרת כשיטת הר"ש הזקן וע"כ דל"א ל"פ א"כ שפיר בנגמל לאיזה סיבה מותרת אבל לדין אמרינן דסומכין אסוגיא דיבמות דלא נקט מניקת שמת בעלה ע"כ דס"ל כשי' הר"ת. וכ' הריב"ש דהוא משום ל"פ א"כ אף בנגמל שלא בכוונה אפ"ה שייך סברת ל"פ.

אך כיון דעכ"פ נראה שנגמל שלא בכוונה עכ"פ ליכא חשש סכנה ורק איסורו משום ל"פ שוב י"ל דנתיר משום טובת היתומים שדודתם מרחמת עליהם יותר וכיון דאם נחמיר להמתין עד כ"ד חודש ע"כ ישא אשה אחרת ויהי' ריעותא ליתומים ולכן י"ל דלא מחמירן בכה"ג מל"פ: והנה מצד שהבעל רוצה ליתן חיובים לפרנס הילד.

כבר נודע דבספר יהושיע רצה לסמוך ע"ז משום דהדר פירכת הש"ס יבמות דמ"ב דידי' נמי וכמו דבדידי' ממסמס לי' הכא נמי ימסמס בשביל החיוב. באמת יפה דחו המפורשים דאשה כסיפא לה מילתא לתבוע מבעלה בשביל פרנסת בנה מאיש אחר.

ועיין תוס' ב"מ דט"ז. ובש"ך חו"מ סי' ק"ץ.

שכתב דבשט"ח לא יוכל לקנות קרקע דלא ס"ד שמא ימחול. וכ' הקצה"ח והנה"מ דדוקא בקידושין דלא ס"ד משום דאף אם ימחול יתחייב מדד"ג מ"מ אשה כסיפא לה מילתא לתבוע מבעלה עיי"ש ובפרט דיפה כתב בנוב"י דדוקא בהא דבי ריש גלותא דלא התחילה להניק וכיון דליכא חשש שמא הדרו בהו לא חל עלה שם מניקת.

אבל אם כבר התחילה להניק וגומלתו לא פקע ממנה שם איסור מניקת. וה"ה הכא אף אם נימא דהתחייבת שנותן הבעל מהני י"ל דכ"ז בשלא התחילה להניק דאז יש קצת פוסקים דאף באלמנה אם נתנה מיד למניקת מותר ומצרפין זה אם יש התחייבותמאיש

בטוח אבל בכבר הניקתה איזה זמן וחל עלה איסור מניקת שוב לא פקע אף אם אח"כ הבעל שני מקבל עליו חיובים.

ובפרט דכבר העירותי בתשו' דגם בהא דר"ג אין ההיתר ברור כנודע דהרמב"ם ז"ל לא הביא הא דר"ג ובאמת יש להעיר ממתני' דנדרים דמ"ח דכותב חלקו לנשיא ומפורש שם דלחד מ"ד היינו ר"י הנשיא א"צ לזכות ע"י אחר ומפורש בתיו"ט דחז"ל תיקנו כן. ומפני מיגדר מילתא יש כח ביד חז"ל לעקור דבר מה"ת.

ונודע מ"ש בשו"ת הרדב"ז דבאיסור שישנו בשאלה יש כח ביד חז"ל לעקור דבר מה"ת אף בקו"ע א"כ הכא ניחא בלא"ה. ועי' בספר שיח יצחק ועי' תוספת בכורות די"ח ע"ב דבמידי דמצוה מיקני בדיבור בעלמא א"כ חזינן דהא דלא מהני קנין בדיבור משום דלא ס"ד.

א"כ במידי דמצוה שיש ס"ד מיקני בדיבור לחוד. א"כ הכא בנשיא י"ל לפי"מ דמבואר בכתובות דבי ר"ג מותר בנתנה בנה למניקה משום דלא הדרו בהו מפני אימתם א"כ בנשיא יש ס"ד בדיבור לחוד ומש"ה, א"צ לזכות.

ונשמע דלרבנן דס"ל דאף בנשיא צריך לזכות ע"כ דס"ל דאף בנשיא ליכא ס"ד כדיבור גרידא ושוב י"ל דאף בר"ג ל"מ בנתנה בנה למניקה עכ"פ הכא דכבר הניקה זמן רב וחל עלה איסור מניקת י"ל דלא פקע לכ"ע אף אם הבעל השני מקבל עליו החיובים והנה מ"ש דלשיטת רש"י אם גמלתו לשום סיבה ולא מחמת כוונת נישואין מותר וכתבתי דאף א"נ דגם בכה"ג אסור עכ"פ הוא רק משום ל"פ.

אך אכתי יש לחוש שמא גמלתו בכוונה. בשלמא בהא שכ' בשו"ת רח"כ שם הי' לה מכה ועי"ז נגמל אבל הכא י"ל שמא היתה ראי' להנקה דהא י"ל אין נאמנות לרופאים באיסורין כמפורש ביו"ד סי' קפ"ז דגם לענין רדמ"ת ל"מ נאמנות הרופאים לאחר שנתחזקה.

ובפרט א"נ דאיסור מניקת חבירו חמיר משאר איסור דרבנן משום דהוי ספק סכנה כמו שנסתפק בשו"ת השיב משה א"כ י"ל דגם ביש רגל"ד אין נאמנות לרופאים כמ"ש בשו"ת בית שלמה סי' ע"ז אך באמת נודע מ"ש הח"צ דעכ"פ הרופא משוי לספק ושוב אף אם תרצה להניק לא יניחו לה הב"ד להכניס א"ע בספק סכנה.

ושוב אם יתברר שהרופאים אמרו כי חלבה יזיק להילד שוב לשי' רש"י ז"ל בוודאי מותר ובפרט שי"ל דאף לפמ"ש דלסוגיא דיבמות אף בנגמל בשביל סיבה אחרת אמרינן ל"פ מ"מ י"ל דהיכי דעפ"י הרופאים נעשה אינו ראי' להנקה שרי' ועי' שו"ת ח"ס אה"ע סי' ל' שכ' דאם כבר הניקה איזה זמן יש נאמנות לרופאים: והנה כת"ה העיר מהא דמביא הש"ס ראי' ממר עוקבא הא מר עוקבא הוא אב"ד ור"ג.

והביא דברי הה"מ פ"ו ממ"א דמש"ה מותר להשתמש צונן באקראי משום שיש לו תקנה בהגעלה. והנה הדבר מפורש בר"ן פ"ב דפסחים דמש"ה בכ"ח אסור להשתמש בצונן.

ועיין בפמ"ג יו"ד סי' צ"א שכ' דגם כלי מתכות שנאסר ע"י אור וצריך ליבן והוא כלי שיתקלקל ע"י ליבן אסור להשתמש אף בצונן והח"ד כ' דבתשמיש במקרה ליכא למיגזר

אף באין לו תקנה בהגעלה ורק בכ"ח דבליעתו מרובה פולט מעט אף בצונן עיי"ש ולא אדע למה צריך להביא מדברי הה"מ הא מוכח בש"ס דבר"ג ליכא איסור מניקת אך באמת ל"ק אם הנשים הם מדבי ריש גלותא ונותנה למניקת תיכף.

מהני דלא חל עלה שם מניקת מעולם דמחמת אימת ר"ג לא תחזור זה המניקת. אבל אם ר"ג ישא אשה אחרת לא יועיל דכבר חל עלה איסור מניקת בשעה שמת בעלה, והגם דלשי' האמונת שמואל דאלמנה עשירה שרי וקשה מהא דר"ג כמ"ש הב"ש ורוצה לתרץ דמיירי שהר"ג נושא אשה עני' ומוכח באם ניסת לר"ג מותרת אבל הבי"ש דחה דהא רשי' ז"ל פי' דהאשה היא מבית ר"ג וממילא נשמע דאלמנה עשירה אסורה ושוב י"ל דאם הר"ג רוצה לישא אשה ממשפחה אחרת אסורה בעודה מניקת ואף נתנה בנה למניקת ל"מ כיון דחל עלי' איסור בשעת מיתת בעלה תו לא פקע אף אם תינשא לר"ג ובפרט אף לשי' האמונת שמותר דעשירה תמיד שרי וע"כ צ"ל דר"ג מותר לישא אף אשה עני' כמ"ש הב"ש מ"מ כ"ז אם לא הניקה מעולם אבל אם כבר הניקה איזה זמן לא פקע האיסור אף אם ניסת אח"כ לר"ג א"כ הכא דהתיר לו אחר ט"ו חודש ע"כ דמיירי שהיתה מניקתו ובכה"ג ליכא שום עדיפות לר"ג וז"ב: ומה שהעיר דארסי' דאביי הי' כהן וקיי"ל במת הוולד תוך ל' יום ונתקדשה לכהן אינה חולצת וחזינן דבכהן בדיעבד סמכינן ארבנן באמת ל"ק דשם אף לרשב"ג הוא רק חשש דרבנן והעיר במהרי"ט סי' י"ח די"ל בדיעבד ל"ת כמו במשאל"ס עיין בספרי ח"א סי' א' עכ"פ שם גם לרשב"ג אינו רק חשש דרבנן שפיר סמכינן בדיעבד אדרבנן אבל הכא לענין חשש סכנה די"ל דגם ס"ס להיתר ל"מ כמ"ש בסמ"ג או"ח סי' קע"ג א"כ ל"ש לומר כדאי לסמוך עליו בשעת הדחק ובפרט דהכא עכ"פ גם בכהן אפשר בהפרשה דהא בנשא בשוגג קיי"ל דסגי בהפרשה א"כ הכא דנשא עפ"י היתר חכם עכ"פ ל"ח כמזיד ובפרט אף א"נ דל"מ הפרשה מ"מ עדיף להתיר ע"י הפרשה מלהתיר לגמרי ושוב גם בכהן א"א להקל דהא אחר כ"ד חודש יוכל לדור עמה וז"ב עכ"פ לדינא כיון דהוא אחר י"ח חודש אף דבשו"ת ארי' דבי עילאי אינו סומך על הפנ"י והאריך בהא דנדה ד"ז כדאי ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק עכ"פ כיון דכבר גמלה את התינוק ונראה שהי' עפ"י פקודת הרופאים יש סניף מחמת שהוא אחר י"ח חודש וגם מכח חיוב הבעל וגם מחמת שהיא אחות אשתו ויש תועלת להיתומים ע"כ יש הרבה צדדים להיתר עכ"ז יען שענין כזה הוא סכנה להמורה לזה יצטרף לזה עוד רב גדול אחד ואם יסכים להיתר אז גם אנכי אצטרף להיתר: באעה"ח ג' אמור כ"ח למב"י תרס"ט לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. סימן קכג.

להרב הה"ג מ' ישראל וועלץ אבד"ק טיאנע נ"י. בדבר שאלתו באחד שהי' מוחזק לכהן זה כמה שנים וכמה בכורים נפדו על ידו ועתה נתברר שאביו נשא גרושה אי צריך להחזיר המעות שקיבל בפדיון הבכורים גם אם צריכים הבכורים לפדות א"ע שנית.

והביא משו"ת חו"י בהחזק לכהן ואח"כ בא אחד ואמר שמכיר משפחתו והוא זר והודה לדבריו. אי מותר לישא גרושה וליטמא למתים ופסק דל"מ חזרתו לקולא: הגה דברי החו"י נכונים דבוודאי אחר שהחזק א"פ לכהן ל"מ לחזור ולישא נשים פסולות דכבר שאחד"א ול"מ לחזור בלי אמתלא.

וכבר נודע דיש שיטת כ"פ דגם ביש עדים להיפוך מכפי ששאחד"אאפ"ה ל"מ חזרה בלי אמתלא. ומקצת פוסקים סוברים דאם חוזר מדבריו ועדים מסייעים לו מהני אף בלי אמתלא אבל כ"ז דליכא עדים המסייעים לדבריו ל"מ חזרה בלי אמתלא.

א"כ בדינו דהחו"י דליכא רק ע"א שאומר שאינו כהן ל"מ חזרתו להקל ועיין מ"ל פ"ט מאישות ופ"ב משחיטה ועיין חו"ד סי' קפ"ה דנגד שאחד"א ל"מ מינו דלא עדיף מעדים. והגם דהארכתי בתשו' די"ל דבאיסורין שע"א מהימן גם בחוזר מדבריו ויש לו ע"א המסייע לו י"ל דמהני אף בלי אמתלא ועפ"מ"ש בשו"ת בית אפרים אה"ע סי' א' דגם בחוזר בלי אמתלא יש ספק שמא דבריו האחרונים אמת רק מספק א"א להתיר איסור וא"כ באיסורין דעכ"פ ע"י חזרתו משוי לי' לספק איסור שוב מהני ע"א לברר שהוא היתר ובשלמא באמרה א"א הייתי וחזרה ואמרה פנוי' אני דזה הוי דש"ב שוב אף שחזרת מ"מ בלי אמתלא חשוב הדבר ספק אם דיבור האחרון אמת שוב ע"א בדש"ב ל"מ ולשיטת כ"פ בדש"ב גם בלא איתחזק איסורא ג"כ ל"מ ע"א כנודע מ"ש המהרי"ק דבריש גיטין הכוונה חדא ועוד פריך.

ונודע הסתירה בר"ן מקידושין ס"ג לגיטין ס"ד וכן הוכחתי מתוספת ריש גיטין שכתב דס"ד דנדה חשוב דש"ב והא נדה ל"ח איתחזק כמ"ש התוס' שם ונשמע דבדש"ב בלי ח"א ג"כ ע"א ל"מ. אבל באיסורין דסגי ע"א א"כ א"נ דבעדים מסייעים לדבריו מהני חזרתו בלי אמתלא נגד שאחד"א ה"ה דע"א מסייע לו ג"כ מועיל חזרתו.

ועיין שו"ת אמרי נועם ח"ב סי' ל"ח שכתב כן דבאיסורין מהני חזרתו אף אם ע"א מסייע לדבריו אך באמת לשי' רוב הפוסקים גם בשני עדים מסייעים לו ל"מ חזרה בלי אמתלא ובפרט דהכא הוי כמו לבשה בגדי נדות דל"מ אמתלא דחשוב מעשה מה שעלה לדוכן ובירך כמה ברכות ואין אדם מע"ר לומר שגזל מעות פדיון ובירך כמה ברכות לבטלה וזה חשוב מעשה גמור.

ובשלמא בטבח שעשה סימן בראש הכבש לשיטת הנוב"י מה"ק חאה"ע זה חשוב מעשה גמור דסימן זה מורה על טריפות. אבל ביש"ע כ' דהסימן בעצם אינה מורה שהיא טריפה ורק ע"י דיבורו ולכך מועיל אמתלא אבל זה שעולה לדוכן בעצם מורה שהוא כהן א"כ י"ל דגם אמתלא אינו מועיל ולשי' המהר"ל מפראג גם בדיבור לחוד היכי דאמר בפני רבים ל"מ אמתלא ועיין בב"ש דאם החזיק באיסור ל' יום ל"מ אמתלא עכ"פ כ"ז שלא נתברר בבירור גמור שאינו כהן ל"מ חזרתו להקל בענין נשואות נשים פסולות וליטמא למתים אבל אם יתברר בבירור גמור היינו כמו דבר הגלוי לכל העולם אז יועיל אף להקל כמ"ש התוספת יבמות דפ"ח דבדבר הגלוי לכל העולם ל"א תרי כמאה א"כ נהי דשאחד"א מהני אף נגד עדים אבל אם הוא דבר הגלוי לכל העולם בוודאי יועיל חזרתו.

ואף דלשיטת התוס' כתובות כ"ב דחם שנים אומרים כך אין כל העולם יכולים להכחישן דתרי כמאה ועיין ש"ך חו"מ סי' מ"ו ובנוב"י מה"ק חאה"ע בעובדא דיאקב פין ובבי"מ בצלעות הבית. מ"מ לענין שאחד"א דלשי' כ"פ מועיל חזרתו היכי דעדים מסייעים לדבריו ואף להחולקים מ"מ אם יהי' גלוי לכל העולם דדיבור האחרון אמת בוודאי יועיל חזרתו אף להקל.

אך כ"ז בנתברר שהוא זר בוודאי דמחויב להחזיר כל מעות שקיבל בעד פדיון ובנתברר שהוא ב"ג הביא כת"ה משוית יד אליהו שנסתפק אם צריכים לפדות שנית וי"ל טעם הספק שלו לפי מה דמבואר בש"ס קידושין ס"ו ע"ב דכהן שעבד ונודע שהוא ב"ג דעבודתו כשירה ויליף לה מקרא דוהיתה לו ולזרעו אחריו או מקרא דבירך ד' חילו א"כ י"ל כיון דאין עבודתו מחוללת למפרע שוב חשוב בכלל מקריב את לחם אלקיך ושוב מועיל הפדיון ונהי דאחר שנתברר שהוא ב"ג מפתה לא יוכל לעבוד ולא יועיל אם יפדו אצלו מ"מ עכ"פ כ"ז שלא נודע שהוא ב"ג דאמרינן דאין עבודתו מחוללת ול"ד לבע"מ א"כ י"ל דחשוב מקריב את לחם ה' ומועיל הפדיון ועיין ח"ס יו"ד שכ' דאם מוחזק בכהן ועובד עבודה אע"פ דקמי שמיא גליא שאינו כהן אפ"ה אם מטמא למת עובר בל"ת כיון שעכ"פ מותר לו לעבוד חשוב מקריב לחם ה' עיי"ש מ"ש בישוב הקושיא הא דס"ד דלא יטמא לאביו חזקה אף די"ל ממ"נ אם אינו אביו שוב אינו כהן אך כיון דעכ"פ הוא מקריב את לחם אלקיו שוב אסור לטמאות רק לאביו וודאי ובאמת בתוס' קידושין י"ב ע"ב משמע דכהן שעבד בשבת ונתברר אח"כ שהוא חלל חייב מיתה למפרע משום חילל שבת והעירו בזה דבחלל עבודתו כשירה ושוב ל"ח מחלל שבת.

ובמקנה תירץ דמיירי בנתמנה לכה"ג ועבד עבודת יוה"כ בשבת דעכ"פ הוי מינוי בטעות שלא ידעו שהוא ב"ג ול"ח רק ככהן הדיוט וחייב אם עבד עבודת כה"ג ביוה"כ במפורש בש"ס יבמות ל"ג שזר אצלו עכ"פ י"ל דהס' של היד אליהו כיון דלמפרע עבודתו כשירה שוב חשוב מקריב לחם אלקיו וי"ל דהועיל הפדיון אך באמת י"ל דהוי נתינה בטעות שלא ידעו שהוא ב"ג ולכאורה אם הי' בגדר ס' אם הועיל הפדיון א"כ י"ל בספק אין מוציאין מהמוחזק ולכאורה יש להוכיח מדברי הריטב"א ריש מכות שהקשה דעדים שהעידו שהוא ב"ג יצטרכו לשלם לו מה שרצו להפסידו שיצטרך להחזיר מה שקיבל מת"כ ובפדיון הבן עיי"ש ונשמע שאם נתברר שהוא ב"ג צריך להחזיר מה שקיבל בפדיון הבן ולכאורה י"ל בסברת הריטב"א עפ"י מ"ש בח"ס חו"מ ס' ק"נ דל"מ פדיון הבן בבאנקי צעטיל דדמי הפדיון שייך להקב"ה רק הש"י נתנו במתנה לכהן ול"ע דד"מ לגבי גבוה א"כ י"ל דהתורה לא נתנה במתנה למי שקמי שמיא גלי' שהוא ב"ג עכ"פ נשמע דאם נתברר שהוא ב"ג צריך להחזיר אך באמת י"ל דגם הריטב"א מסופק בזה אי מחויב להחזיר דשמא כיון דאין עבודתו מחוללת למפרע חשוב בכלל מקריב לחם אלקיך והועיל הפדיון וא"כ מס' לא יוכל להוציא ממנו ואפ"ה, מקשה הריטב"א שפיר שיצטרכו לשלם לו ההפסד כיון שעכ"פ אם יתפסו הבעלים מיד הב"ג יועיל תפיסתם כיון שיש ס' שמא לא הועיל כפדיון כיון שאינו כשר לעבוד לכתחילה דאף דקיי"ל תקפו כהן מוציאין מידו כמ"ש התוס' בכ"מ דתפס אחר שנולד הס' ל"מ מ"מ זה דוקא בתפס מעות שלא הי' לו בו זכות מעולם אבל כאן דמתחלה הי' המעות של הישראל ורק דנתנו לכהן בתורת פדיון ועכ"פ חשוב כעין נתינה בטעות דאם הי' יודע שהוא ב"ג לא הי' פודה אצלו וכמ"ש המקנה דאם נתמנה לכה"ג חשוב מינוי בטעות ונהי דאין להוציא מס' מהב"ג עכ"פ יועיל תפיסה ונודע שי' הכ"מ בפ"כ מעדות דהיכי שגרמו בעדותן שיועיל תפיסה משלמי בהזמה דתפיסה דבר קל הוא ועיין קצה"ח סימן ל"ח א"כ שפיר הקשה הריטב"א אבל באמת י"ל דלא יוכל להוציא מיד הכהן.

ואף א"נ דהריטב"א ס"ל כשיטת הכ"מ א"כ מאי מקשה במקום דקלב"מ גבי העדים חשוב מקצת הזמה הא בקלב"מ מועיל תפיסה י"ל דקאי בשיטת מהרש"ל דבעבדינן החומרא ל"מ תפיסה ועיין ש"ך חו"מ סי' כ"ח ובש"ש ואכמ"ל. עכ"פ י"ל דהריטב"א מודה דא"א להוציא מיד הב"ג מה שקיבל בפדיון כיון דאין עבודתו מחוללת למפרע ואכמ"ל: עכ"פ י"ל דהבכורים יפדו א"ע מספק פעם שנית ויוכלו ליתן לכהן במתנה עמ"ל דבספק חיוב פדיון בוודאי דסגי במעמ"ל כנודע מ"ש בשו"ת יעב"ץ דבכהני ספק יתן במעמ"ל ונהי דהח"ס דחה דבריו דחלילה לגרע כח כהני חזקה מ"מ לענין חיוב ספק פדיון דקיי"ל המע"ה מועיל בוודאי מתנה עמ"ל ויפדו בלא ברכה.

אך מיד הב"ג קשה להוציא כיון דבשו"ת יד אליהו מסתפק בזה וכפי שכתבתי בסברתו די"ל כיון דעבודתו כשירה למפרע חשוב ככהן וגם רוב ל"מ להוציא ממון ע"כ קשה להוציא ממנו וז"ב בס"ד ומה שהעיר ליישב קושית הגאון מה"ד דייטש ז"ל מהא דמכשירי פסח דוחה שבת לר"א הא בידו להפקיר קרקעותיו ויפטר מפסח וכמו במכשירי ציצית והביא מיש בשו"ת בי"צ דאם כבר עלה לירושלים אז גם באין לו קרקע חייב בקרבן א"כ א"ד לציצית דשם בכל שעה בידו להפקיר יפה העיר וא"נ כדבריו יש ליישב גם מה שהקשיתי בהא דפריך הש"ס גבי טומטום למ"ל קרא למיפטר מראי' הא לא יוכל להביא מספק דהוי ספק חולין בעזרה וקשה שמא מיירי דהטומטום יש לו אחות וירשו ב' קרקעות דהדין דמספק הטומטום אינו נוטל רק קרקע אחת כמפורש בחו"מ סי' ר"פ והבת מכרה הקרקע לאיש אחד שאין לו קרקע אחרת א"כ מי שקנה הקרקע יש לו רק קנין ס' דשמא הטומטום הוא זכר א"כ ל"מ מכירת הבת וא"כ הקונה הוא רק ס' מחויב בראי' ונהי דמס' צריך להביא בתנאי דאם אין לו קרקע מביא בתורת נדבה כמ"ש התוס' חגיגה ד"ד ורק עכ"פ לא יוכל להביא ביו"ט דהא נדונ"ד אין קריבין ביו"ט אבל בשותפות עם הטומטום יוכל להביא בראשון דממ"נ אם הטומטום זכר הקרקע הב' הוא ג"כ של הטומטום והקרוב הוא בשבילו ואם הוא נקיבה א"כ השני יש לו קרקע והקרוב הוא בשביל השני ועפ"ז ניהא כיון דעכ"פ מחויב הקונה לעלות לרגל דהא יש ס' שמא הטומטום נקיבה ויש לו קרקע להב' ושוב אם הוא בירושלים מחויב להביא אף באין לו קרקע וא"ש הכל בס"ד: באעה"ח ל"ח למב"י תרע"ח וויצען.

הק' שמואל ענגיל בין הגולים פה ק"ק הנ"ל. סימן קכ"ד.

להרב בנש"ק וכו' כשית מו"ה מרדכי זאב האלבערשטאם נ"י אב"ד דק"ק גריבוב יצ"ו. בדבר שאלתו שהי' צרורות דם סמוך לאוזן וסמוך לו הי' גרר יבש וראו כי הוא הולך פד מקום הצרורות דם אך נחתך ולא נבדק אם הי' מעל"ע ויש ס' שמא הגיע לתורבץ זה תורף שאלתו: והנה בט"ז סי' כ"ג מפורש דאם יש גרר נגד מקום הסימנים ונשחט במקום אחר וראו שלא ניקב מעל"ע כשר וכו' הפמ"ג דאם ניקב מעל"ע אף די ש"ס שמא ע"י חולי ושמא לא ניקב הוושט אפ"ה אינו מועיל דהוי ס"ס במקום חזקה והנה בסימן ל"ג מפורש בפמ"ג דהט"ז לשיטתו בסי' מ"ט שחולק אדינו דאוהל מועד לכך ס"ל בוושט ס' ניקב הוושט ע"י חולי וס' שמא רק עור אחד אפ"ה אסור אבל הש"ך ז"ל ס"ל דרק משום דשכיח אסור אבל מחיצון לפנימי לא שכיח ועיי"ש שכ' דבשאר איברים לפי שיש חזקה להיתר לכך מהני ס"ס אף כשס' אחד רוב נוטה לאיסור וכנודע משיטת התוס'.

נדה די"ט דמהני ס"ס בכה"ג ובריב"ש הנודע בהא דסמוך מיעוטא עיין כתובות ד"ט ועיין ש"ך יו"ד סי' נ"ג ובשו"ת נוב"י מה"ת חיו"ד סי' קי"ח ובש"ש ש"א פט"ו ט"ז אבל הכא הוי ספק בשחיטה א"כ נהי שיש חזקה כנגדה דרוב בהמות אין וושט שלהם ניקב אבל עכ"פ כשרוב שכיח לאיסור ל"מ א"כ ממילא אם הריעותא הוא מצד חוץ אז ליש שינקבו שניהם א"כ שפיר מהני ובאמת הכא בסי' כ"ג כ' דהיכא שיש חזקה לאיסור אף ס"ס גמור ל"מ ובאמת שם בסי' ל"ג כ' בעצמו דיש חזקה נגד חזקה ונודע מ"ש הפוסקים דס' ניקב הוושט ל"ח ס' בשחיטה ועפ"מ"ש ברשב"א יבמות דל"א דהכא הס' במעשה האוסר ועיין בספרי בכמ"ק שהארכתי בזה עכ"פ גם לדברי הפמ"ג יש חזקה נגד חזקה ומהני ס"ס גמור ובפרט בתורבץ דמפורש בסי' ל"ג דל"ח רק טריפה א"כ הוי חזקה להתיר וא"כ אף אם יש גרר נגד מקום התורבץ ולא נבדק אם ניקב פשיטא דכשר דהוי ס"ס גמור שמא ע"י חולי ושמא לא ניקב מעל"ע ומחיצון לפנימי ל"ש שינקב לגמרי כמ"ש הפמ"ג וגם יש חזקת היתר וא"כ פשיטא דאף אם הי' הריעותא ממש נגד התורבץ אפ"ה בלא נבדק אם ניקב התורבץ מעל"ע פשיטא דכשר ובפרט הכא דהי' רחוק מן התורבץ פשוט וברור לענ"ד דאין להחזיק ריעותא ממקום למקום כנלע"ד בס"ד והרבה יש לדבר בזה: באעה"ח ה' נשא תרס"ו לפ"ק ראדמישלא.

הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל. הספד מר שהעירו רעיוני עת שמעי גודל השבר אשר נתהווה בישראל אשר שבק לן ולכ"י חיים כבוד הרב הגאון הצדיק האמיתי אשר כל ימיו הרביץ תורה בישראל והעמיד תלמידים לאלפים רובם ככולם מופלגי תורה ויראתם קודמת לחכמתם כקש"ת מו"ה שמואל זצ"ל האבד"ק אונסדארף והגליל יצ"ו: ירמי הנביא ע"ה אמר קראו למקוננת ואל החכמות שלחו וכבר ביארתי בספרי ח"א עפ"י המפורש בסה"ק עטרת ראש על ר"ה דרצון הפשוט הוא מפנימות הלב רצון כזה א"א להתלבש במוח ושוב א"א לבוא לדיבור דדבר שהוא במוח במחשבה יוכל להתגלות בדיבור אבל רצון שבא מפנימות הלב לא יוכל לבוא לבחי' דיבור רק צעקה בעלמא כמאמר הכתוב צעק לבם אל ה' ומטעם זה תקיעת שופר היא רק בקול שבא כח התשובה מפנימות הרצון שבלב לעורר בחינת רצון העליון שהי' בשעת בריאת העולם נמצא גם צער שבא מבחי' פנימות הלב א"א לבוא לדיבור מחמת שלא מוקף במוח אבל צער שבא רק מבחי' חיצוניות הלב יוכל להכניסו במוח ויוכל להתגלות בדיבור ואם אירע ח"ו הסתלקות צדיק הדור אמיתי אז האנשים הקרובים אליו והכירו את גודל קדושתו אצלם הצער מבחי' פנימות הלב א"א להם להכניס גודל צערם אף להמוח וא"א שיתגלה אף במחשבה ומכ"ש בדיבור כמ"ש נאלמתי דומי' אך אנשים הרחוקים אשר אך מפי השמועה נודע להם קצת מצדקתו אצלם הצער רק מבחינת חיצונות הלב יוכל הצער להתצמצם במוח ואח"כ להתגלות בדיבור ויוכל גם לעורר אנשים פשוטים שיבינו ג"כ גודל השבר וזה כוונת הנביא אותן שהי' במקום החרבן הם הרגישו הצער ביתר שאת והי' בבחי' פנימות הלב לא הי' באפשרי להם לעורר אחרים כי א"א להתגלות צערם בדיבור אך אמר קראו למקוננות היינו ממקומות הרחוקים אשר אך מפי השמועה מרגישים השבר ואצלם הצער אך מבחי' חיצונות הלב הם יוכלו לעורר הספד ולהבין גם לפשוטי עם את גודל השבר אשר קרה בישראל: והנה גם אנחנו בהלקח מאתנו הגאון הצדיק זצ"ל ששקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו ג"כ הוא בבחי' זו שאנשים

מתלמידיו אשר הכירו מעט מקדושתו אצלם הצער בבחי' פנימות הלב וא"א להם לעורר הספד אך אנכי אשר בעו"ה רק מפי השמועה נודע לי מעט מדרכי קדושתו וצדקתו כי לא עלתה בידי להתראות עמו פא"פ הגם שהי' השתוקקות רב לזה אך עיכובים רבים סבבוני אשר אין לספר ומן השמים עכבוני ומאוד נשבר לבי בקרבי על שלא נגמר מחשבתי לטובה אך ידוע מאמר הש"ס חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעה"כ כאילו עשאה וזה כוונת הכתוב ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו היינו בנאנס ולא עשאה אף דקיי"ל אונסא כמאן דעבד ל"א זה חסד של הקב"ה שמשלם שכר כאלו עשאו וגם אנכי שהייתי אונס מחמת חולי הגוף דמפורש בש"ס כתובות דף ב' דחולה הוי כאונס אקוה להש"י שיקבל מחשבתי הטוב כאלו זכיתי לגמור בפועל ויגן עלי זכות הגאון הצדיק ז"ל בכל ענינים שאזכה עוד להגות בתוה"ק מתוך שלימות הבריאות ולהיות מהשכים לפניו באמת לכן איש כמוני אוכל לצמצם במוחי איזה ענינים ולהבין גם לאנשים כערכי את גודל השבר אשר נתהווה בעו"ה בישראל ולעורר לבבינו לשוב לפניו יתברך אולי יעזור הש"י שיהי' הסתלקות הצדיק נ"ע לכפרת עון לכל ישראל כמאמר המדרש כשם שיוה"כ מכפר כך מיתת צדיקים מכפרת היינו שכמו שיוה"כ בלי תשובה אינו מכפר רק לרבי אך בצירוף תשובה מכפר גם על החמורות שאז הזמן גורם להתקבל תשובת ישראל לפי שאז מתייחד בחי' עולם שנה נפש של תשובה כן גם בשעת הסתלקות צדיק ראש הדור אז נתעורר עת רצון שתתקבל תשובת ישראל ואם שבים בתשובה אז גורמים שנמתקו תוקף הדינים מעל בנ"י ואז גם נשמת הצדיק מתעלה למעלה למעלה שגרם תענוג להש"י שיזכו בנ"י לתשובה שעיקר רצון הש"י שיומתקו הדינים בשורשן, וכמו שפ"י הגה"ק היהודי זלה"ה משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה שלפעמים יש קטרוג בשמים והגזירות הם בתוקף אם רצון הש"י שיומתקו הגבורות בשורשן אז הש"י משמיע בעולם שיש ח"ו דינים ולפעמים האו"ה גוזרין גזירות רעות ח"ו על ישראל ועי"ז נתעורר בלב עם בנ"י יראת הש"י ונמתקו הדינים, וזה הכוונה משמים השמעת דין שהש"י משמיע לבנ"י שיש ח"ו דינים קשים ואם ארץ יראה היינו שמתעוררים ליראה את הש"י אז ושקטה נמתקו הדינים, אך לפעמים בעו"ה גם בזמן שמתחדשים הגזירות ר"ל בכל יום עכ"ז אינם מתעוררים לתשובה הש"י ברו"ח מקבל את הצדיק הגדול שבדור מן העולם שע"י הסתלקותו יתעורר אז עת רצון שיתעוררו בנ"י לפשפש במעשיהם ולומר מה זה עשה ה' ככה ליקח מן העולם צדיק כזה וכירו כי הוא למשכן עבור חטא העם ועי"ז שפך הש"י חמתו ולקח הצדיק שיהי' לכפר על העם כמו בחורבן ביהמ"ק ששפך חמתו על עצים ואבנים: וזה כוונת הקרא כי תשא את ראש בנ"י לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם זה יתנו ובמדרש נתקשה משה וכי יוכל איש ליתן כופר נפשו א"ל הש"י זה יתנו, וי"ל דזה כוונת הקרא כי תשא את ראש בניי היינו אם ח"ו יסתלק מהעולם ראש הדור ידעו כי הוא לפקודיהם היינו בעון הדור ופקודה מלשון חסרון כמו ויפקד מקום דוד וא"כ הוי כמו שגרמו בחטאם שיסתלק הצדיק ולא גרע משורו שהזיק אדם שחייב בכופר וה"נ חלק החומר שבאדם שמצדו דומה לבהמה הזיק לאדם הגדול בענקים וצריך לשלם כופר והוא לכפרה כמפורש בש"ס דהוריות, והנה קיי"ל כופר בדניזק שיימינן ובזה נתקשה מרע"ה וכי יוכל איש ליתן כופר נפש הצדיק

הא נפש הצדיק אין לשער גדלו וא"ל הש"י והראה לו מטבע של אש היינו נשמת ישראל הם מתחת כסא הכבוד ורק בעו"ה החומר מעכב ואם יקבלו על עצמם לתקן חלק החומר ולהיות נכנע לפני הצורה ויקבלו על עצמם לעסוק בתורה דכתיב ב'י' ולא ימוש ספר התורה הזה מפיך עי"ז יתקנו נפשם וזה יהי' להם לכפרה.

על שגרמו בעו"ה הסתלקות הצדיק ויזכו עי"ז שהצדיק בעולם העליון שצדיקים במיתתם קרוים חיים ימליץ טוב בעד בנ"י שע"י שישאל נותנים על לבם בעת ההספד לשוב בתשובה ולהתאונן על גודל האבדה שנאבד מן הדור עי"ז הצדיק נשמתו מתעלה למעלה דכתיב כל המזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו ונמצא שהצדיק עי"ז גם אחר הסתלקות מיקרי בחי' הולך ועי"ז ממליץ טוב על ישראל כמו"ש המפורשים בפ' הש"ס אחים הספידא דהתם קאימנא היינו שבעוד שהצדיק בחיים מיקרי בחי' הולך אבל אחר הסתלקותו הוא רק בבחי' מלאך שנקרא עומד שהיום לעשותם אך ע"י ההספד שבנ"י שבים בתשובה וזה גרם להם הסתלקות הצדיק נמצא גם נשמתו מתעלית ומקרי גם עכשיו בבחי' הולך וזה שאמר לו דהתם קאימנא היינו בעולם העליון הוא בבחינת עומד ועי"ז שיחם לבב העם בשעת ההספד עי"ז אהי' בבחי' הולך כן גם אנחנו מוטל עלינו לעורר את לבב ישראל בתשובה ושנרגיש שבעו"ה ניטל מאתנו צדיק הדור ועי"ז שנתעורר בתשובה יהי' עלי' גם לנשמת הצדיק ויעמוד גם בעולם העליון להמליץ טוב עבור בנ"י וישפיע לנו כל מיני השפעות טובות: אך העיקר שיש עוד להתעורר מדוע אירע סיבה זו בעו"ה אשר נסתלק הצדיק ז"ל בזמן כזה אשר גבה טורא בינינו ולא הי' נודע לתלמידיו ולכל העולם כי גבר עליו מחלותו כי הי' באפשרי ע"י גודל תפילת אלפים מבנ"י הי' התחנונים גוברים שישאר עוד הצדיק בחיים בעו"ה בשביל טובות הדור כמו"ש בהקדמה לח"ס יו"ד והותרך ה' אלהיך לטובה בפרי בטןך שהש"י מאריך שנותו של הצדיק בשביל טובות הדור ובפרט צדיק כזה אשר זכה להעמיד תלמידים הרבה, והרבה פעל לקיום היהודית במדינה זו והי' נפשו קשורה בנפשות תלמידיו להדריכם בדרכי התורה והיראה ויכל להיות שהי' יכולים לפעול בתפלתם ותשובת בנ"י שיהי' עוד בחיים אתנו אך הש"י הסתיר הצרה הגדולה והדבר עפ"י מה דמצינו בקרא במלכים דאמרו בני הנביאים לאלישע הידעת כי היום לוקח אדוניך מעלראשך א"ל ידעתי החשו והכוונה דלפעמים שורה דינים ח"ו על ישראל ואם רצון הש"י שיומתקו הדינים ולא יצאו לפועל אז הש"י מגלה להדור שדינים שורים בעולם ועי"ז יתעוררו בתשובה ולא יצאו הדינים לפועל כמאמר הקרא משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אך לפעמים רצון הש"י שח"ו הגזירה מוכרח להתקיים אז הש"י מסתיר הדבר כדי שלא ירבו בתפילה לבטל הגזירה כי הקב"ה גוזר ותפלה מבטל וה"נ בהסתלקות צדיק אם יש אופן לבטל הגזירה, אז נתפרסם בעולם מחולי של הצדיק כדי שירבו בתפלה לבטל הגזירה אך לפעמים א"א לשנות הגזירה אז הש"י מסתיר הדבר כדי שלא ירבו בתפלה ויוכל הגזירה ליצא לפועל והנה אותן בני הנביאים הרגישו שיצאה גזירה שיעלה אליהו השמימה ולא ידעו אם יתאמצו בתפלה לבטל הגזירה ודימו בנפשם שהם אינם ראויים לבטל הגזירה לכך לא נעלם מהם ורצו לידע אם אלישע נודע לו ג"כ ואלישע בטח בכוחו לבטל הגזירה בתפלתו או הש"י העלים הדבר מאלישע כדי שיצא הגזירה לפועל, א"ל אלישע ידעתי אך החשו היינו שאין באפשרות להתפלל כי הוא גזירה מוכרחת אך כ"ז

אם נודע הדבר רק לגדול הדור אז הוא יודע אם יש מקום להרבות בתפלה או לא אבל דבר הנודע לרבים בטח הם ירכו בתפלתם ותפלת רבים מוכרח להתקבל לכך גם בעת הזאת אשר בעו"ה הי' הדבר מוכרח שיסתלק הצדיק מהעולם לכפר על הרעה ואם הי' נודע לרבים בטח תלמידיו היראים בצירוף כל ישראל הי' מרעישים העולם ועי"ז הי' פועלים שישאר הצדיק בחיים וח"ו הי' צרה היותר גדולה מתגברת על אחב"י לכך בכוונה נתהוה הדבר בעת כזאת אשר הי' הדבר בהסתר מרוב אחב"י ומרוב תלמידיו כדי שיסתלק הצדיק והסתלקותו יהי' לכפר על הרעה אך חוץ מזה שעשה הש"י הדבר בהסתר כדי שלא יתאמצו עוד בתפלתם כי הי' הגזירה מוכרחת יש לנו שבר גדול מהסתלקות הצדיק כי צדיק אבד הגם כי מצד אחד נצמח לנו טובה כי בטוחים אנחנו אשר הסתלקותו הי' לכפר על הרעה אך באמת מצינו בספרים הק' דהתלמידים בשעת הסתלקות רבם אם רואים אותו בשעת הסתלקותו מקבלים אז אור גדול אשר ידוע שנשמת הצדיק הוא בבחי' אילן ונשמת התלמידים הם הענפים ואז בשעת הסתלקותו מתקבצים כל האורות מהתורה והמצוות שעשה כל ימי חייו ומתגלה להצדיק גודל השכר הצפון לו לעוה"ב כדמצינו בר' אבוהו שראה שכרו ואמר ואני אמרתי לריק יגעתי היינו במה שהשפיל עצמו כל ימי חייו ודימה בנפשו שלא פעל שום טוב בעולמו ועשה כל עבודתו בלי שום תשלום גמול עי"ז זכה שלא הוצרך לעמוד בדין בעוה"ב כמ"ש בסה"ק עבודת ישראל בשם רבינו בעל נו"א, ואז בעת כזאת אשר נתגלה להצדיק האור מכל עבודתו בעולם אז יוכל להשפיע כ"ט גם על נפש תלמידיו ביותר שאת אשר הי' בכוחו להשפיע אליהם בחייו וזה הכוונה במה שאמר אלישע לאליהו רבו ע"ה ויהי' נא פי שנים ברוחך אלי היינו שידע אלישע שבשעת הסתלקות הצדיק אז בכחו להשפיע אור על תלמידו יותר מכפי שהי' יכול להשפיע בחיים חיותו ע"ז אמר לו אליהו אם תראה אותי לקח מאתך יהי לך כן היינו שאז בעת עלותו השמימה אם מסתכל אז בפניו אז יוכל לקבל פי שנים נמצא יש לנו לקונן על שני דברים האחד גוף הסתלקות הצדיק אשר הי' מאיר עיני ישראל בתורתו וצדקתו וזכה להעמיד תלמידים גדולים בתורה ויראה אשר ממש לא זכה לזה שום גדול בדור הזה ועל רוב תלמידיו נוכל לומר.

כי הם זרע בירך ה' וחוץ לזה השפיע לישראל כל טוב בעבודתו הטהורה עוד כפלים יש לנו להתאונן אשר תלמידיו לא זכו לראותו בעת עלות נשמתו הטהורה השמימה שאז הי' הזמן היותר מוכשר לקבל אור מקדושתו והוא אבידה שאינה חוזרת דגוף הסתלקות הצדיק מפורש בש"ס וזרח השמש ובא השמש עד שלא שקעה שמשו של צדיק זה זרחה שמשו של צדיק אחר אך חסרון השני הוא חסרון לא יוכל להמנות ויש לרמוז בכ' אל תבכו למת בכו בכו להולך ודרשו חז"ל להולך בלא בנים וי"ל הכוונה עד"ז אל תבכו למת היינו על גוף הסתלקות הצדיק כי הוא דבר מוכרח לכפרת הדור אך עיקר הבכי' אם צדיק נסתלק בעת שלא היו בניו ותלמידיו הנקראים בנים אצלו בעת הילוכו לעולם העליון ולא זכו לקבל פי שנים מאור תורתו המאיר אז ביותר שאת ע"ז יש לבכות כי הוא חסרון שלא יוכל להמנות: ובזה י"ל גם הסתירה דמצינו בש"ס שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלוקינו ובמדרש קשה סילוקן של צדיקים לפני מי שאמר והי' העולם יותר מחורבן ביהמ"ק דהכא כתיב הפלא ופלא וכל כך למה לפי שאבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר.

ועפ"י"ז ניהא דאם תלמידיו זוכים להיות בעת הסתלקות רבם אז מקבלים אור גדול בשעת הסתלקותו אז נהי דאפ"ה יש לבכות על הסתלקות רבם שנלקח מהם אור המשפיע להם ודומה לחורבן ביהמ"ק שהי' רע מצד אחד שפסקה השראת השכינה אך הי' טובה מצד אחד שע"י ששפך הש"י חמתו על עצים ואבנים נתכפר עון ישראל כן ג"כ הסתלקות הצדיק לכפר על הרעה אך אם ח"ו נסתלק הצדיק בהסתר מתלמידיו וזה מיקרי אבדה חכמת חכמיו שהכוונה שהי' יכולים להשיג בשעת הסתלקותו נאבד מהם והוא אבידה שאינה חוזרת א"כ הוא צרה כפולה והוא יותר מחורבן ביהמ"ק וא"ש דלא תיקשי דברי המדרש אדברי הש"ס וא"ש הכל בס"ד: והנה עיקר ההספד הוא לעורר א"ע לשוב להשי"ת ולקבל עלינו שנלך בדרכי הצדיק ולצייר לפנינו כאלו הצדיק עומד בפנינו ומזהיר לעסוק בתורה ועבודה כאשר הי' רגיל להדריך תלמידיו בחי"י כמאמרם בירושלמי יצייר כאלו בעל השמועה עומד כנגדו כן נקבל עלינו לילך בדרכי הצדיק אז יתקיים הפ"י כי מפני הרעה נאסף הצדיק לכפר על הרעה אבל אם ח"ו לא יתעוררו לתשובה ע"י הסתלקות הצדיק אז ח"ו יהי' כפי' השני של הזוה"ק כי מפני הרעה כדי שלא יראה ברע ואז הוי צרה כפולה שנעדר הצדיק ולא כיפר על הרעה וזה כוונת המדרש ואבדה חכמת חכמיו היינו שבני אדם אינם זוכרים דרכי תורתו ועבודתו של הצדיק א"כ הוי הסתלקותו אבידה גמורה בלי תועלת אז קשה יותר מחורבן ביהמ"ק דשם הי' עכ"פ לכפר על הרעה ובזה יש לפרש כוונת מאמרם בשבת דף ק"ו לחז מ"ד כל המתעצל בהספידו של חכם ראוי לקוברו בחייו ומביא ראי' הא דכתיב גבי יהושע ויקברו אותו בגבול נחלתו מלמד שרגש עליהן הר להורגן ורש"ל הביא בשם תוס' שאנץ לפי שלא ספדוהו לי יום וי"ל הכוונה עפ"י מה שכ' בחי' בהא דכתיב גבי מרע"ה ויבכו אותו שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה, ובמדרש יעקב שהי' לו בוכים כתיב ויעברו ימי בכיתו ומשה שלא הי' לו בוכים כתיב ויתמו והדבר תמי' ואמרתי דענין ההספד הוא על שני דרכים א' דחכמת תורתו מסתלקת ואין לתלמידיו ממי ללמוד וע"ז מורה הספד ג"י נגד התורה שנקראת אוריון תליתאי, וב' שהשפעה הולכת דרך הצינור שעושה הצדיק בכח תורתו ונתבטל ההנהגה מז' כוכבי לכת ובאמת נשמת משה רבינו ע"ה אפתשטא בכל דרא וכל תורתו של החכמים הכל בכח ניצוץ שיש להם ממרע"ה ומסר הכח לכל הצדיקים שבדור שיוכלו להוליך צינורות השפע עפ"י דרכי תורתם נמצא בהסתלקות מרע"ה ל"ש הספד בב' בחינות הנ"ל דעזן אור תורתו זורח שעולם רק שעכ"פ עד עתה הי' פני משה כפני חמה שהוא רק בבחי' משפיע ועתה הם רק בבחי' לבנה שמקבלת אורה מהחמה וע"ז מרמז הספד ל' יום שעתה התחיל בחי' לבנה המתחדשת בכל ל' יום ויעקב אע"ה השלים שבעים נפש שיהי' בכוחם להתגבר נגד ז' מדות בקליפה שכל אחד כלול מעשר כמו שהאריך מרן בסה"ק ד"ח בדרוש לפ' זכור נמצא זה כוונת המדרש יעקב שהי' לו בוכים שבאמת ע"י הסתלקותו חזר הרעב והתחיל השיעבוד הי' להם על מה לבכות ורק הם הספידו העיקר על אבידת איש כזה אשר זכה להעמיד שבעים נפש שיוכלו להתגבר נגד ז' מדות דקליפה אבל משה שלא הי' לו בוכים שגם עתה אור תורתו וצינור שלו קיים בעולם א"כ לא הי' לו בוכים רק ל' יום בכו לרמז שעתה הם רק בבחי' מקבל אור מהשמש: והנה כמו שיהושע התחיל להיות מקבל מפני משה כן בכל דור ודור הצדיקים הם בבחי' משפיעים לאנשים קטני הערך הגם שהם

בעצמם רק בבחי' מקבלים מבחי' נשמתו של מרע"ה מ"מ לגבי מדריגת אנשים קטני ערך הם בבחי' משפיעים כמפורש בסה"ק שכל עולם הוא בבחי' מקבל מעולם הגבוה ובחי' משפיע לעולם התחתון נמצא גם אחר הסתלקות יהושע הי' להם ג"כ לספוד ל' יום רמז שגם עתה נסתלק בחי' המשפיע והם בבחי' לבנה נגד מדריגות יהושע שחשיב כפני חמה נגדם והם לא עשו כך שנדמה להם שהם לא קיבלו חכמתם מיהושע א"כ ע"י שלא השפילו א"ע נגד מי שגדול מהם עי"ז גם בחייו חשוב כמת א"כ שפיר כל המתעצל בהספידו של חכם שחושב בנפשו שלא מגיע לו חסרון בהסתלקות הצדיק שסובר שלא קיבל חכמות ע"י אמצעות של הנפטר א"כ גם בחייו חשוב כמת ולחד מ"ד אמר כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים, ג"כ הכוונה כמ"ש הרמב"ם ז"ל לבנו אשרי מי שחתמו ימיו מהרה.

וכ' בח"ס דהש"י מאריך ימי הצדיק בשביל טובת בניו ותלמידיו שיהי' להם מי שידריכם בדרכי ה' נמצאת המתעצל בהספדו של חכם היינו שנדמה לו שאינו מהראוי לבכות על ת"ח שמת שטובה להצדיק שנפטר בשם טוב. ואינו מאמין שטובה להצדיק שיאריך ימים בשביל טובת הדור א"כ מדה כנגד מדה שאינו מאריך ימים: אבל באמת אנו יודעים בטוב שהצדיק אף שהשלים נפשו ומצד עצמו כבר הכין לו שכרו לעוה"ב אפ"ה רצונו בחיים בשביל טובת הדור כמ"ש בפנים יפות פ' וירא שהצדיק המלמד תורה לרבים אינו משגיח על עצמו במה שצריך לצמצם מדרגתו כפי צורך תלמידיו ואף שנדמה לו שע"י ז לא יוכל לילך למעלה גבוה עכ"ז מוסר נפשו לטובת תלמידיו.

וזה הוא הרב הדומה למלאך ה' היינו שנקרא בחי' עומד ואפ"ה מבטיח לו הש"י צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה אף שעושה פירות אפ"ה ישגה מאוד וכן בצדיק הזה שאנו עוסקים בהספידו מצד מעלתו כבר השלים נפשו זה רבות בשנים רק הש"י נתן לו אריכות ימים ושנים בשביל טובת הדור ובכח הזה הי' יכול לחיות אתנו עוד רבות בשנים אך בעו"ה נלקח מאתנו לכפר על הרעה ע"כ כל אחד יזלג איזה דמעות מעומק הלב על הסתלקות הצדיק ודמעות כאלו בבחי' סגולה ודבר חשוב כמאמר הש"ס סל המוריד דמעות על אדם כשר הש"י סופרן ומניחן בבות גנזיו היינו שהוא דבר חשוב וכ"א יקבל על עצמו איזה מדה טובה ממדתו של הצדיק זי"ע ויראה כ"א לקבוע עתים לתורה ולהדריך את בניו בדרכי התורה ויראה כאשר הצדיק ז"ל מסר נפשו ע"ז ורבים השיב מעון.

ובזכות זה יעמוד לנו למליץ בעולם העליון שיהי' ש ישועה בקרוב ונזכה לגאולה שלימה. ויקוים בנו בלע המות לנצח אס"ו: